

Hakikat Kitâbevi Yayınları No: 9

KIYMETSİZ YAZILAR

(Kıymeti bulunamıyan yazılar)



HÜSEYN HİLMİ IŞIK

KIYMETSİZ YAZILAR

(Kıymeti Bulunamıyan Yazılar)

Written by HÜSEYN HİLMİ IŞIK

Published by Hakîkat Kitâbevi at Smashwords

Copyright © 2011 by Hakîkat Kitâbevi

Smashwords Edition, License Notes

This free e-book may be copied, redistributed, reposted, reprinted, and shared, provided it appears in its entirety without alteration, and the reader is not charged to access it. The printing should be of good quality and typesetting should be properly and neatly done without any mistakes.

Hakîkat Kitâbevi

Darüşşefeka Cad. No:53 P.K.: 35 34083

Tel: +90 212 523 45 56 - 532 58 43

Fax: +90 212 523 36 93

Fatih-ISTANBUL

www.hakikatkitabevi.com

İÇİNDEKİLER

Birinci Kısım

Elif (A, E, İ, Ü)

Be (B)

Pe (P)

Te (T)

Cim (C)

Ha (H)

Hı (H)

Dal (D)

Zel (Z)

Rı (R)

Zal (Z)

Sin (S)

Şin (Ş)

Sad (S)

Tı (T)

Zı (Z)

Ayn (A, İ, U, O, Ö)

Gayn (G)

Fe (F)

Kaf (K)

Lam (L)

Mim (M)

Nun (N)

Vav (V)

He (H)

Lamelif (L)

Ye (Y)

İkinci Kısım

Elif (-A, -E, -İ, -Ü-)

Be (-B-)

Pe (-P-)

Te (-T-)

Cim (-C-)

Ha (-H-)

Hı (-H-)

Dal (-D-)

Zel (-Z-)

Rı (-R-)

Zal (-Z-)

Sin (-S-)

Şin (-Ş-)

Sad (-S-)

Tı (-T-)

Zı (-Z-)

Ayn (-A, -İ, -U, -O, -Ö-)

Gayn (-G)

Fe (-F)

Kaf (-K-)

Lam (-L-)

Mim (-M-)

Nun (-N-)

Vav (-V-)

He (-H-)

Lamelif (-L-)

Ye (-Y-)

İkinci Kısım (Ek)

Bismillâhirrahmânirrahîm

İslâmiyeti bildiren kitâblar pek çoktur. Bunların içinde en kıymetlisi, İmâm-ı Rabbânînin üç cild (**Mektûbât**) kitâbıdır. Bundan sonra, Muhammed Ma'sûmun üç cild (**Mektûbât**) kitâbıdır. Muhammed Ma'sûm hazretleri, Mektûbâtın üçüncü cildinin onaltıncı mektûbunda buyuruyor ki, (İmân, kelime-i tevhîdin Lâ ilâhe illallah ve Muhammedün Resûlullah iki kısmına birlikde inanmaktır). Ya'nî, müslimân olmak için, Muhammed aleyhisselâmın Peygamber olduğuna da inanmak lâzımdır. Ya'nî Muhammed aleyhisselâm, Allahın Peygamberidir. Allahü teâlâ, Cebrâîl ismindeki melek ile, kendisine (**Kur'an-ı kerîm**)i göndermiştir. Bu Kur'an-ı ker'îm, Allah kelâmıdır. Muhammed aleyhisselâmın kendi düşünceleri ve felsefecilerin, târîhcilerin sözleri değildir. Muhammed aleyhisselâm, Kurân-ı Kerîmi tefsîr etmiştir. Ya'nî açıklamıştır. Bu açıklamalara, (**Hadîs-i şerîf**) denir. İslâmiyet, (**Kurân-ı kerîm**) ile (**Hadîs-i şerîf**)lerdir. Dünyânın her yerindeki, milyonlarca İslâm kitâbı, (**Kurân-ı kerîm**) ile (**Hadîs-i şerîf**)lerin açıklamalarıdır. Muhammed aleyhisselâmdan gelmiyen bir söz, İslâm kitâbı olamaz. İmân ve İslâm demek, (**Kurân-ı kerîm**) ve (**Hadîs-i şerîf**)lere inanmak demektir. Onun bildirdiklerine inanmıyan, Allah kelâmına inanmamış olur. Muhammed aleyhisselâm Allahü teâlânın bildirdiklerini Eshâbına bildirdi. Onlar da, talebelerine bildirdi. Bunlar da, kitâblarına yazdılar. Bu kitâbları yazan âlimlere (**Ehl-i sünnet âlimi**) denir. Ehl-i sünnet kitâblarına inanan, Allah kelâmına inanmış olur. Müslimân olur. Elhamdülillah, biz dînimizi Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından öğreniyoruz. Dinde reformcuların, masonların ve zındıkların uydurma kitâblarından öğrenmiyoruz.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve selem" buyurdu ki, (**Ümmetim arasında fitne, fesâd yayıldığı zemân, sünnetime yapışana, yüz şehîd sevâbı vardır.**) Sünnete yapışmak, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını öğrenmekle ve bunlara uymakla olur. Müslimânların dört mezhebinden herhangi birisinin âlimleri (**Ehl-i sünnet âlimleri**)dir. Ehl-i sünnet âlimlerinin reîsi, İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe Nu'man bin Sâbitdir. İngilizler asrlar boyunca uğraşarak, bir müslimânı hıristiyan yapamadılar. Bunu başarabilmek için, yeni bir yol aradılar. Masonluğu kurdular. Masonlar, islâmiyete, ya'nî Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiği ilmlere, ya'nî Muhammed aleyhisselâmın sözlerine ve bütün dinlere, öldükden sonra tekrâr dirilmek olduğuna Cennetin, Cehennemnin var olduğuna inanmıyorlar.

KIYMETSİZ YAZILAR

Kıymetli okuyucularımıza takdîm ettiğim bu **(Kıymetsiz Yazılar)** kitâbı iki kısımdır. Birinci kısmı, imâm-ı Rabbânî Müceddid-i elf-i sâni Ahmed Fârûkînin "rahmetullahi aleyh", ikinci kısmı, mahdûm-i mükerremi, urvet-ül vüskâ Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî "rahmetullahi aleyh" hazretlerinin **(MEKTÛBÂT)** ismindeki fârisî kitâblarından intihâb olunan çok kıymetli cümlelerdir. Her iki kitâb üç cildir.

Bu altı cildten seçtiğim cümleleri, elif-ba sırası ile dizip, her cümlenin sonuna aldığım cildin ve mektûbun sıra numaralarını yazmışdım. Bunları seyyid Abdülhakîm Arvâsî efendiye "rahmetullahi aleyh" okudum. Dikkat ile dinledikten sonra, çok takdîr edip, (Fevkal'âde gayret sarf ederek hâzırladığın bu nâdîde eserin ismi **(Kıymetsiz Yazılar)** olsun, bunun kıymetine karşılık olabilecek birşey bulunabilir mi) demişdir. Bu Kıymetsiz Yazılar, 1344 [m. 1936] senesinde Kâsım-pâşalı hattat Safî beğ tarafından, islâm harfleri ile yazılarak, basdırılmıştır. [Latin harflerine çevirerek hâzırladığım bu kitâb, 1415 [m. 1994] senesinde, Hakikat Kitâbevi tarafından tekrâr basılmıştır. İmâm-ı Rabbânî 1034 [m. 1624], Muhammed Ma'sûm 1079 [m. 1668] da Hindistânın Serhend şehrinde ve Abdülhakîm efendi 1362 [m. 1943] de Ankarada vefât etmişlerdir. "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în".]

**Mürşid-i kâmil idi, Abdülhakîm Arvâsî,
hem islâmiyyet, hem tarîkat ilmlerinin deryâsı.**

Milâdî sene 1937 Hicrî kamerî 1345

Tenbîh:

Altı cild **(Mektûbât)**dan, birinci cildin temâm tercemesi **(Mektûbât Tercemesi)** olarak türkçe basılmış, diğer cildlerden ba'zı mektûblar da terceme edilerek **(Hakikat Kitâbevi)**nin türkçe yayınlarından ba'zılarında neşr edilmiştir. **(Mektûbât Tercemesi)**ndeki ve diğer kitâblardaki alâkalı mektûbların sahîfelerinin numaraları, mevzû' sonuna köşeli parantez içine ilâve edilmiştir.

Allah, İnsan ve Nemâz

Bismillâhirrahmânirrahîm, lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil'aliyyil'azîm.

Aşağıdaki satırları yazan Hüseyin Hilmi Işık, 1329 [m. 1911] senesinde Eyyûb Sultânda dünyâyâ geldim. Lise tahsîlimi Halicioğlu Askerî Lisesinde yaptım. 1929 senesinde lise son sınıfta iken, zemânın en büyük islâm âlimi seyyid Abdülhakîm Arvâsî hazretlerinin Eyyûb câmi'indeki va'zına tesâdüf etdim. Çok kalabalık olduğu için, önüne oturdum. Din bilgim hiç yoktu. Va'zdan sonra, yanıma gelerek, (Küçük efendi seni sevdim. Ara sıra gel de görüşelim) dedi. Senelerce va'zlarına gitdim. Sözlerine âşık oldum.

Şimdi 1421 [m. 2000] senesinin birinci günü, Sarıyerdeki evimde, gece yarısı uyanınca aklıma gelen şeyleri aşağıda yazıyorum: Her şeyi yaratan ve varlıkta durduran bir Allah vardır. Allah yok denirse, hiçbir şey var olamaz. [**(Se'âdet-i Ebediyye)** de **(Havâ)** kelimesine bakınız!] Her insanın hayâtı üç zemâna ayrılır. Dünyâ, kabr ve âhîret hayâtı. Âhîret hayâtı, Cennet ve Cehennem olarak ikidir. Allahın sevdikleri, Cennetde ni'metler içinde sonsuz yaşayacak, sevmedikleri ise, Cehennemde sonsuz yanacaktır. Allahü teâlâ, kendinin var olduğuna inananları ve dünyâda her an Onu düşünenleri ve emrlerini yapanları sever. Hergün beş vakt nemâz kılan, Onu hiç unutmaz. Nemâz, insanı bu se'âdete kavuşturur. Nemâz kılmıyan ve kazâ etmiyen, Cehennemde yanacaktır.

Mîlâdî 2001 Hicrî şemsî 1380 Hicrî kamerî 1422

KIYMETSİZ YAZILAR

Birinci Kısım

– A, E, İ, Ü –

Âbâ ve ecdâd [baba ve dede]ların îmânını taklîd etmek, îmân-ı taklîdîdir ki, mu'teber değildir. 1/29 [**Mektûbât Tercemesi: 47.**]

Abdestde, ayak parmakları arasını sol elin küçük parmağı ile tahlîle murâat [riâyete] edeler. 3/41 [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

Âdâba riâyetsiz hizmetin fâidesi yokdur.

Âdem aleyhisselâmın hilkatinden [yaratılmasından] beri yedi bin yıl temâm olmadı. 2/58 [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]

Âdem aleyhisselâm su ile toprak arasında iken, Resûlullah ilm-i ilâhîde Peygamber idi. 1/56 [**Mektûbât Tercemesi: 92.**]

Âdem aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü tekvîn sıfatıdır.

Âdem aleyhisselâm âlem-i şehâdete gelmezden mukaddem [madde âlemine gelmezden önce] vücûda gelen zuhûrât-ı misâliyesi. [Görünen misâlleri]. 2/58 [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]

Âdem aleyhisselâmdan evvel geçen Âdemlerin vücûdları âlem-i misâlde idi. Âlem-i şehâdetde [madde âleminde] ilk mevcûd olan Âdem aleyhisselâmdır ki, sıfatı cemiyet üzere mahlûkdur. Çok vasflar sâhibidir. 2/58 [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]

Âhîret dâr-ı cezâdır [karşılık yeridir]; dâr-ı teklîf değildir [emrlerin verildiği, mükellef kılınan yer değildir]. 1/259 [**Mektûbât Tercemesi: 323.**]

Âhîret mevcûdâtının [âhîret varlığının] mebde-i te'ayyünleri, kemâlât-ı mufassala-i zâtiyye-i mukaddeseler olup, [varlığa başlangıç olan kemâlât [olgunluk], mukaddes zâtın açılmış, mukaddese-i zâtiyyesi olup,] ism ve sıfatları değildir. 3/114

Âhîret mu'âmelâtı [âhîret işleri] zillerden değildir. 1/261 [**Mektûbât Tercemesi: 343.**]

Âhîretde azâbın ve mükâfâtın devâmlı olduğunu bilenlerin nazarında, birkaç günlük belâ ve mihnet, devâmlı râhata sebep olduğundan, ayn-i râhatdır [râhatın tâ kendisidir]. İnsanların dedi-kodularına bakmazlar. 2/99 [**Se'âdet-i Ebediyye: 515.**]

Âhîret azâbı hakkında Peygamberlerin sözbirliği var iken, felsefecilerin sözlerine i'tibâr olunmaz. Bu azâb aklî değil, hissîdir. [Bizzat tadılacak şekildedir.] 3/101 [**Se'âdet-i Ebediyye: 68.**]

Âhîretin yaratılış ve mevcûdiyyetine, dünyânın yaratılış ve mevcûdiyyetini mukâyese etmek mümkün değildir. 3/79.

Âhîreti verip dünyâyı almak ve Hakdan halka yüz çevirmek cünûn ve sefâhetdir, [delilik ve aklsızlıktır]. 1/28 [**Mektûbât Tercemesi: 46.**]

Âgâhlık [uyanıklık], Allahü teâlâ ile bâtının huzûrundan ibâretdir. İlm-i huzûriye benzer ki devâm lâzımdır. 3/16

Ayakların zinâsı, islâmiyyetin yasak ettiği yere (harâmlara) gitmek. Gözlerin zinâsı, islâmiyyetin yasakladığına [harâmlara] bakmaktır. 3/41. [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

Aynada hoşa giden sûretin görünmesi, hâricde hakîkî görmek gibi te'sîr eder. 3/63 [**Se'âdet-i Ebediyye: 925.**]

İbrâhîm aleyhisselâm, Habîbullahın ümmetine dâhil olmağı temennî buyurmuşdur. 3/122.

İbrâhîm aleyhisselâmın şânının yüksek oluşu, Hak teâlânın düşmanlarından teberrî etmek [kaçınmak] vâsıtasıyladır. 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

İbrâhîm aleyhisselâm Halîlullahdır. 3/88

İbrâhîm aleyhisselâmın vilâyeti, vilâyet-i İsrâfildir. 3/114.

İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü, ilm sıfatıdır. 3/88.

İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü, te'ayyün-i evvel-i vücûdîdir. 3/88.

İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü hulletdir ki, te'ayyün-i evvel olan hubbın muhîtidir. [Muhabbetin muhîtidir.] Ve o merkez ve muhîtin temâmı ki, sûreti misâlîde dâire gibidir. Te'ayyün-i evveldir. Onun en şerefli ve ilk eczâsı merkezdir ki, sevgi (hub)den ibâretdir. Muhît-i dâire o merkezin zıllı gibi ve ondan ileri gelmektedir. O muhîte te'ayyün-i sâni demek mümkündür. Ammâ, keşf ile görülmekte, bu te'ayyün iki değildir. Hubbî ve hulletî [muhabbeti ve dostluğu] içine almış olarak birdir. Te'ayyün-i sâni, nazar-ı keşfîde, te'ayyün-i vücûdîdir ki, te'ayyün-i evvel-i hubbînin zıllı gibidir. Zıll-ı şey çok olur ki, kendini asl şey gibi gösterip, sâliki kendine cezb eder. Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i vücûdî

veyâ te'ayyün-i hubbî zan olunur. 3/122.

İbrâhîm bin Şeybân, meşâyih tabakasındandır. 1/99 [**Mektûbât Tercemesi: 148.**]

Ebû Bekrin "radiyallahü anh" fazîleti, îmânda ve çok mal vermekde, nefsinin bu yolda hizmetçi etmekde, öncekilerin öncesi olması yoluydur. 2/99 [**Se'âdet-i Ebediyye: 515.**]

Ebû Bekr "radiyallahü anh", Enbiyâdan sonra, insanların en efdalidir. 1/202 [**Mektûbât Tercemesi: 240.**]

Ebû Bekrin "radiyallahü anh" îmânı, ümmetin îmânı ile ölçülse, ziyâdedir [ağır gelir], hadîs-i şerîfindeki ziyâdelik, îmânın parlaması ve nûru i'tibâriyledir. Fazlalık, kâmil sîfata âiddir. 1/256 [**Mektûbât Tercemesi: 318.**]

Ebû Bekrden Fârûkun inhitâtı, Resûlullahdan Ebû Bekrin inhitâtından ziyâdedir. [Ömer "radiyallahü anh"ın Ebû Bekr "radiyallahü anh"dan farkı, Ebû Bekrin "radiyallahü anh" Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" farkından dahâ fazladır.] 1/251 [**Mektûbât Tercemesi: 308.**]

Ebû Bekr "radiyallahü anh" hakkında, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdular ki: "**Ömerin tekmiil hasenâtı, Ebû Bekrin bir hasenesidir.**" 1/251 [**Mektûbât Tercemesi: 308.**]

Ebû Bekr "radiyallahü anh" hakkında, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdular ki: "**Hak teâlânın bana ihsân eylediği, esrârın temâmını, Sıddîkın kalbine dökdüm.**" 1/251. [**Mektûbât Tercemesi: 308.**]

Ebû Bekr-i Sıddîk ki, Enbiyâdan sonra efdal-ı beşerdir. [Peygamberlerden sonra insanların en üstünüdür.] Onun dahî başı bir Peygamberin ayağı altındadır. 1/248. [**Mektûbât Tercemesi: 305.**]

Ebû Bekr "radiyallahü anh"ın fazîleti. 1/256 [**Mektûbât Tercemesi: 318.**]

Ebû Bekr "radiyallahü anh" isti'dât [kâbiliyyet] ve taklîdleri vâsıtasıyle, Resûlullahı "sallallahü aleyhi ve sellem" derhâl tasdîk eyledi. 1/107 [**Mektûbât Tercemesi: 157.**]

Ebû Bekr "radiyallahü anh", makâm-ı İbrâhîmin fevkindeki makâm-ı hâssaya dâhil oldu. 3/122.

Ebû Bekr "radiyallahü anh", bu ümmetin en önde geleni, merhametlisi, efdalidir. 1/59 [**Mektûbât Tercemesi: 94.**]

Ebû Bekr "radiyallahü anh", Resûlullahın sehvinin, kendi sevâbından dahâ iyi bilip, onun sehvinin taleb buyurup; (Yâ leyteni sehve Muhammedin "sallallahü aleyhi ve sellem", keşki Muhammed aleyhisselâmın bir sehvi olsaydım) buyurmuşdur. 1/305 [**Mektûbât Tercemesi: 489.**]

Ebû Bekr "radiyallahü anh"ın mebd-i te'ayyünü, isimlerin zillerinin dâiresinin üst

noktasıdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Ebû Bekr "radiyallahü anh" bir kimseyi Kur'ân-ı kerîm okurken ağlıyor görüp, bizler dahî, bunlar gibi ederdik. Lâkin kalblerimize kasvet âriz oldu, buyurdular. 1/26

[Mektûbât Tercemesi: 44.]

Ebû Bekr "radiyallahü anh", "beni bu iki sevbim [elbisem] ile tekfîn edin [defn edin]" diye vasîyyet eylemişlerdir. 2/16 **[Se'âdet-i Ebediyye: 1034.]**

Ebû Bekr-i Sıddîkın ve belki bütün sahâbenin şemâil-i şerîfesi, geçmiş Peygamberlerin kitâblarında gelmiştir. (Zâlike meselühüm fit-Tevrâti ve meselühüm fil-İncîli.) [... Onların hâlleri, şerefleri, böylece Tevrâtda ve İncîlde bildirilmiştir... 3/24 **[Hak Sözü Vesîkaları: 265.]**

Ebû Bekr-i Sıddîka otuzüçbin kişi kendiliğinden ve seve seve bî'at etdiler. 3/24 **[Hak Sözü Vesîkaları: 265.]**

Ebû Bekr "radiyallahü anh" buyurdu ki, (Aczini bilmek, anlamaktır. [Asl idrâk, kendinin aczini bilmektir.]). 3/24 **[Hak Sözü Vesîkaları: 265.]**

Ebû Bekr "radiyallahü anh"ın vilâyet tarafından münâsebeti, İbrâhîm aleyhisselâma; nübüvvet tarîkiyle (yoluyla) Mûsâ aleyhisselâmadır. 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ebû Bekr "radiyallahü anh" kemâlât-ı Muhammediyyeye yükselmiş, vilâyet-i Mustafaviyyeye dâhil olmuştur. 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ebû Bekr "radiyallahü anh"ın mebde-i te'ayyünü, hakîkat-i Muhammedînin zıllıdır. Bu sebeble vârisân-ı Peygamberin [Peygamberin vârislerinin] efdalidir. 3/122.

Ebû Hüreyre "radiyallahü anh" buyurmuşdur ki, "Resûlullahdan iki ilm edindim ki, birini beyân eyledim [açıkladım]. Diğerini âşikâre eylesem [açığa çıkarsam] öldürülürüm. O ilm, ilm-i esrârdır ki, herkesin idrâki ona yetişemez." 1/267 **[Mektûbât Tercemesi: 382.]**

İbn-i Sînâ kısa görüşlü olduğundan, islâmiyyetden pay alamadı. Sonunda felsefe pisliğinde kaldı. 1/245 **[Mektûbât Tercemesi: 303.]**

İbn-i Sînâ ve Fârâbi, akl, nefs, rûh ve maddenin başlangıcı olmadığını söyleyip, gökleri ve muhteviyâtını kadîm bilmişlerdir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

İbnül vakt, erbâb-ı kulûba (kalbleri hâlden hâle değişen Evliyâyâ) denir ki, kalbi temkîne ulaşmamıştır. Ebülvakt, kalbi ve nefsi temkîne ulaşmıştır. İbnül vakt, erbâb-ı tecelliyât-i sıfâtiyyeye, ebül-vakt, erbâb-ı tecelliyât-i zâtiyyeye mazhardır. 1/175 **[Mektûbât Tercemesi: 217.]**

Ebrârın ibâdetleri, korkarak ve tama'kârlık ederek, nefsleri ile alâkalıdır. 1/204 **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

İblis, melekûtun muallimi lakabıyla lakablı, tâ'at ve ibâdetlerinde de büyük şân sâhibi

idi. 3/95

İblis-i la'în ki, her kötülük ve dalâlete menşe' [kaynak]dır. Ademde mevcûd hünelerden nasîbsizdir. 2/98 **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

El isnânü mütegayyirâni kadiyye-i mukarreredir. [İki şey birbirinden ayırır hüküm, değişmez kâidedir.] 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

İctihâd ve kıyâs, bid'at değildir. Zîrâ kıyâs ve ictihâd nasların ma'nâsını açığa çıkarır. Emri arttırmaz. [Ya'nî ictihâd ile emirler artmış olmaz.] 1/186 **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

İctihâd, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânında da mevcûd idi. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Ecel-i müsemmânın herkes için takdîm ve te'hîri [öne alınması veyâ gecikmesi] mümkün değildir. 2/81 **[Se'âdet-i Ebediyye: 96.]**

İcmâ-ı ümmet, Eshâb-ı kirâm zemânına âiddir. 2/23 **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**
Hadîs-i şerîfler ile amel ederek, ulemâ-i müctehidînin fetvâsıyla harâm kılınmış, mekrûh ve menhî olan emri irtikâb eylemek, biz mukallidler için câiz değildir. [Ehâdis ile amel bize câiz değildir.] 1/312 **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

İhsân her yerde övülmeğe değer. Bilhâssa akrabâya ve komşulara olunca dahâ iyidir. 1/178 **[Mektûbât Tercemesi: 218.]**

Ahkâm-ı ictihâdiyye kat'î değildir. Amele bağlıdır. İ'tikâdı isbât edici değildir. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Ahkâm hakkında üçbin hadîs-i şerîf vardır. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Ahkâm-ı fihriyye zarûrîdir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Ahkâm-ı islâmiyyede hükm ve işlerde nesh ve tebdîl [yürürlükden kalkma ve değişiklik] olmuşdur. 1/63 **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

Ahkâm-ı islâmiyyeyi kendi akıyla anlamak ve akılı ona rehber etmek isteyen kimse, nübüvveti inkâr etmektedir. [Peygamberliğe inanmamış olur.] Onunla konuşmak akl işi değildir. [Delilikdir.] 1/214 **[Mektûbât Tercemesi: 257.]**

Ahkâm-ı islâmiyyenin isbâtında, Kitâb, sünnet, müctehidlerin kıyâsı ve icmâ-i ümmet mu'teberdir. 2/55 **[Kıyâmet ve Âhiret: 182.]**

Ahkâm-ı islâmiyyenin cümlesinde hafîfletme vardır. Ve kolaylığın temâmı ve suhûlet mevcûddur. 1/9

Ahkâm-ı islâmiyye ile süslenmek müyesser olunca, dünyâ mazarratından, kötülüklerinden kurtuluş hâsıl olur. 1/72 **[Mektûbât Tercemesi: 110.]**

Ahkâm-ı islâmiyye, nîmete şükr etmeği açıklamaktır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Ahvâlden maksad, hâllere tutulmuşluğun değişmesidir. 1/239 **[Mektûbât Tercemesi: 298.]**

Ahvâl ve mevâcîd [hâller ve vecdler] matlûbun, ele geçirilmek istenilenin başlangıçlarıdır. Maksad değildir. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Ahvâlden bir hâl hâsıl olursa, üzülmeğe ve sevinmeğe değmez. Maksûd [ele geçirilmek istenilen] bîçûn ve bîçûnenin [ötelerin ötesi, anlaşılamaz olanın] hâsıl olmasıdır. 1/130 **[Mektûbât Tercemesi: 174.]**

Ahvâlin [hâllerin] en doğrusu, dîn-i islâm üzere istikâmetdir. [En güzel hâl, islâmiyyete uymaktır.] 3/20.

Ahvâl ve mevâcîd [hâller ve vecdler] lehv ve la'b'e [oyun ve eğlenceye] dâhildir. 1/210 **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

Ahvâl ve mevâcîd ve müşâhedât ve tecelliyât, başlangıçta ve arada meydâna gelir. 1/284 **[Mektûbât Tercemesi: 414.]**

Ahvâl, kalbin telvînlerindedir. 1/253 **[Mektûbât Tercemesi: 316.]**

Ahvâl ve mevâcîdin [hâllerin ve vecdlerin] meydâna gelmesine sebep, zâtın zikrinde, isimleri ve sıfatları düşünmekdir. 1/264 **[Mektûbât Tercemesi: 348.]**

Ahvâl [hâller] bâtın içindir. O hâlleri bilmek ise zâhir içindir. 1/284 **[Mektûbât Tercemesi: 414.]**

Ahvâlin husûli matlûbdur, ilmi değil. Ba'zı cemâ'ate bu ilmi ihsân ederler, ba'zısına etmezler. İkisi de vilâyetdedir. 3/16

Ahyâ ve emvât [diriler ve ölüler] vusûlde [yetişmekte] müsâvidirler. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

İhtiyâc, insanın hâssa-i zâtiyyesidir. [Aslının özelliğidir.] Belki güzelliğindedir. 3/63 **[Se'âdet-i Ebediyye: 925.]**

İhtiyâc noksanlığı gösterir. Alâmeti imkândır. [Mümkîn-ül-vücûd sâhibidir.]

İhtiyâr-ı abd [kulun ihtiyârı] za'îfdir dedikleri söz, eğer Hak sübhânehunun ihtiyârına nisbetle olursa, doğrudur. Yok eğer, kul, yapmasına me'mur olduğu işe ihtiyârı kâfi değildir, ma'nâsına olursa, sahîh değildir. Zîrâ, gücü yetmiyecek şey teklîf edilmedi. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Ehâss-ı havâsdan [Seçilmişlerin seçilmişinden] beşer sıfatının kaldırılması mümkün değildir. 3/123 **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Ehâss-ı havâs [seçilmişlerin seçilmişleri], en yüksek dereceye çıksalar, yine başları Peygamberlerin ayağı altına kadardır. Aynı seviyede olmak mümkün değildir. 3/122

İhlâs ile yapılan bir iş, senelerle yapılan ibâdetlerin kazancını hâsıl eder. 1/141

[Mektûbât Tercemesi: 182.]

İhlâs, zorlayarak ve külfetli olarak mü'minlerin avâmında tahakkuk edebilir ki, böyle ihlâs devâmlı değildir. Bu ihlâsı elde edenler muhlisdir. Uğraşmadan, zorlamadan, külfetsiz olarak ihlâs, devâmının husûlünde der-kârdır (lâzımdır) ki, Hakk-ul-yakîn mertebesidir. Devâmlı ihlâs sâhibi muhlâsdir. 1/59 **[Mektûbât Tercemesi: 94.]**

Edeb-i vâhide [bir edebe] riâyet ederek, tenzîhî mekrûhdan kaçınmak, zikr, fikr ve murâkabeden efdâldir. 1/29 **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

Ezân kelimelerinin ma'nâsı. 1/303 **[Mektûbât Tercemesi: 486.], [Se'âdet-i Ebediyye: 209.]**

İzn ile yapılan ibâdetler makbûldür. 1/254

“İzâ ra'eyte lî tâliben fe-kün lehü hâdimen” hadîs-i kudî. [Bana tâlib olan, beni isteyen birini gördüğün zemân, ona hizmetçi ol!] 3/18.

İz'ân-ı kalb [kalb anlayışı] olmadıkça, yalnız bilmekle îmâna vusûl olmaz [kavuşulmaz]. 3/91

İrâde, iki eşidenden birini seçmektir. Bir yerde eşidlik yoksa, irâde de olmaz. 1/286 **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

İrâde, işlemek ve işlememekden [yapmak ve yapmamaktan] birini tercihtir ki, kudretten sonradır. Yaratmaktan öncedir. Eğer, irâde kabûl olunmasa, mecbûriyyet lâzım gelir. 3/26

Erbâb-ı kulûbun ahvâlleri telvîn üzeredir. Onlar eshâb-ı telvîndir. 3/120

Erbâb-ı telvînde müşâhede, gerçekden görmek ma'nâsına bir ta'bîr değildir. Bunlarda sıfât-ı tecelliye-i mütelevvine, mükâşefe ile ta'bîr olunur. O bakımdan bunların müşâhede demesi, gerçek görme değildir. 3/119

Ervâh-ı mükemmel [olgun, üstün kişilerin rûhları] kadîm değildir. 1/286 **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Ervâh-ı mükemmel [olgun kimselerin rûhları, Evliyâ rûhları], bedenleri ile görünürler ki, bu, tenâsuh (rûhun diğer bedene geçmesi demek) değildir. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Üserâ-i Bedrin [Bedr esîrlerinin] katline Fârûk “radiyallahü anh” hükm etmişti. [Esîrler bırakıldıktan sonra] Vahy, Fârûkun “radiyallahü anh” re'yine muvâfık geldi. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Esbâb [sebebler] ve vesâil [vesîleler] cimâddır. [Cansızdırlar.] Kendileri gibi bir gayri de te'sîr ederek onu meydâna getiremezler. Onların ötesinde bir kâdir vardır ki, anı buyurur. Akllılar, cimâdda gördükleri fi'lden, fâil [yapan] ve muharrik [hareket etdirici] den

haberdâr olur. Cimâdın fi'li, aklılılar indinde, fâ'il-i hakîkî fi'line perde olmaz. Belki fâile delîl olur. Aklsızlar, fi'l cimâdâtın işidir, der. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Esbâbın [sebeblerin] te'sîrine râzı olmak lâzımdır. Bu te'sîri de, o sebebin vücûdi gibi, Allahü teâlânın yaratması ile bilmelidir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Esbâb [sebebler] behânedir. Kudretin örtüsü olmakdan gayri değildir. 3/94

Hak teâlâ sebepleri kendi yaratmasına örtü ve koruma kılmıştır. 2/44 **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

İstidrâc, kâfirlere nefslerinin sefâları [cilâlanması] vaktinde, gaybî [fen ve akl dışı] işlerin meydâna gelmesidir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

İsti'dâd [kâbiliyyet], Allahü teâlânın ihsânıdır. 3/104

İsti'dâdı [kâbiliyyeti] kalb ve rûh mertebesine olan bir kimseyi, tesarruf sâhibi olan pîr, dahâ üst mertebeye ulaştırmağa kâdirdir. 1/188 **[Mektûbât Tercemesi: 225.]**

İsti'dâd başkalarına geçebilir. 1/256 **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

“Estagfirullah el'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüv el-hayyel kayyûme ve etûbü ileyh”. Her tevbeyi ve nemâzları müteâkib okumalıdır. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

İstifsar [birşeyin hikmetini sormak] için duraklamak zemm olunmuş değildir. Melekler, sorma yoluyla, Âdem aleyhisselâmın hilâfet vechini arz eylediler. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

İslâmın aslı, ehl-i sünnetin bildirdiği gibi i'tikâdı düzeltmek ve ahkâm-ı islâmiyyenin yapılmasıdır. İslâmın kemâli, ehl-i sünnetden olan sofıyyenin sülûkü hâlince [uyarınca] tasfiye ve tezkiyeye bağlıdır. Bu üç erkâna muhâlif olan meşakkatli riyâzet [nefsin arzûlarını yapmamak] ve sıkıntılı mücâhedeler [nefsin istemediklerini yapmak] ma'siyyetdir. 1/157 **[Mektûbât Tercemesi: 192.]**

İslâmın sûretine uymak insanı kurtarmaz. Yakîn hâsıl eylemek lâzımdır. Ammâ, bu durumun yakîn olması nerededir. Belki vehm bile değildir. Aklılılar tehlike ânında vehme dahî i'tibâr ederler. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

İslâmın ve küfrün ahkâmını müteşebbis olan dahî, müşrikdir. Küfrden teberrî [kaçınmak], islâmın şartıdır. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

İslâmın binâsı, beş şey üzeredir. Evvelkisi, Vahdâniyyet-i Bârî ve risâlet-i Muhammedîyi ikrâr. [Allahü teâlânın bir olduğunu ve Muhammed aleyhisselâmın risâletini kabûl etmek]. İkincisi, beş vakt nemâzı edâ. Üçüncüsü, malın zekâtını edâ. Dördüncüsü, mübârek Ramezân orucudur. Beşincisi, hacc-ı beytil harâmıdır. [Hacca gitmekdir]. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

İslâmın alâmeti, küfr ehline [kâfirlere] düşmanlık ve onlarla inâddır. 1/163 **[Mektûbât**

Tercemesi: 200.]

İslâm ve küfr birbirinin zıddıdır. Birini kabûl etmek, diğeri red ma'nâsına gelir. 3/41

[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

İslâmiyyet o derece garîb olmuştur ki, küfr ehli, açıkca, küfr ahkâmını, İslâm beldelerinde yapmaya râzı olmayıp, isterler ki, ahkâm-ı islâmiyye tamâmen sona ere. Müslimânlardan ve müslimânlıktan eser kalmıya. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

İslâm-ı hakîkî ile müşerref olduktan sonra, nübüvvet kemâlâtından nasîb almağa isti'dâdlı olur. 2/50 **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

İslâm-ı hakîkî, küfr-i tarîkatden sonra hâsıl olur ki, [nefsin mutmainne olmasından sonra hâsıl olur ki], bu İslâm ve îmân zevâlden mahfûzdur. [Yok olmaktan korunmuştur.] 3/49

İsm-i kabîhden [çirkin ismden] sakınmak lâzımdır. 1/23 **[Mektûbât Tercemesi: 40.]**

İsm-i zâhirde yalnız sıfatlar olup, Zât-ı teâlâ düşünülmez. İsm-i bâtında, zât-i teâlâ da hâtırlanır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

İsm-i zâhir ile ism-i bâtın arasındaki fark, ilm ve âlim arasındaki fark gibidir. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Esmâ-i ilâhî, i'tibârât-ı zâtdan birer i'tibârdır. 3/100

Allahü teâlânın isimlerinin ve sıfatlarının, zâtının yanında hiç kadri ve mikdârı yoktur. 3/79

Esmâ-i ilâhîden beheri [İlâhî isimlerden her biri], sıfat ve şu'ûnâtı içine alır. Meselâ âlim ismi, hem sıfat-ı ilme, hem şân-ı ilme şâmilidir. 1/209 **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

Esmâ-i ilâhî [ilâhî isimler] tevkîfîdir. [Allahü teâlânın bildirmesine bağlıdır. İslâmiyyetde bildirilmeyen isim söylenmez.] 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

İşâ'at-ı fâhişe ve tefdîh-i fâsık harâmıdır. [Fuhşu (fâhişenin fuhşunu) ve fısık (fâsıkın fısıkını) yaymak harâmıdır.] 3/118

Eşyâ esbâba [sebeblere] terettüb ederse de hiçbir şeyde sebep-i mu'ayyen yoktur. [Eşyânın değişmesi sebeplerle olur.] 1/149 **[Mektûbât Tercemesi: 187.]**

Eşyâyı, Hak sübhânehu, mertebe-i vehmde [vehm mertebesinde] yaratmıştır. Ya'nî eşyâyı bir mertebede îcâd buyurmuştur ki, o mertebenin husûl ve sübûtu ancak hiss-i vehmedir. Meselâ bir oyuncunun eğlence mahallinde gösterdiği şeyler gibi ve âyinede görülen suver-i eşyâ gibidir. [Aynada görülen eşyânın sûretleri gibidir]. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Eşyânın mebde-i vücûdu, Hak teâlâ ve tekaddesdir. 2/44 **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Eshâb ve tâbi'în-i kirâm, mücerred [yalnız] sohbet ile, nihâyetsiz kemâlâta vâsıl oldular. 1/21

Eshâb-ı kirâm, Peygamberin muhabbeti uğruna, mal ve nefslerini fedâ eylediler. Makâm ve mevki'lerini terk eylediler. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Eshâbın nefsleri, Peygamberimizin sohbetinde hevâ ve hevesden temizlendi. Sîneleri düşmânlık ve kinden pâk ve müberrâ oldu. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Eshâb-ı kirâmın cümlesi âdildirler. Rivâyetde, teblîg-i ahkâmda [teblîg edilen ahkâmda] cümlesi birdir. Birinin rivâyeti, diğèrinin rivâyeti üzerine meziyyet sâhibi değildir. 3/24. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 265.]**

Eshâb-ı kirâmın, Mekkenin fethinden evvel ve sonra, infâk ve mukatele eden cümlesi, Cennet ile müjdelenmiştir. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

“Eshâbın bir müd arpa sadakasına verilen sevâba, sâirleri Uhud dağı kadar mal verseler vâsıl olamazlar.” Hadîs-i şerîf. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Eshâb-ı kirâmın üsûl-i dinde ihtilâfı yoktur. [Îmânda ihtilâfları yoktur.] Var ise fürû'dadır. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

Eshâb-ı kirâmın üstünlüğü. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Eshâb-ı kirâm, vahy ile bildirilmeyen husûslarda, o Servere muhâlefet etmişlerdir. Bu ihtilâf, Fa'tebirû (Kıyas yapınız) emrine imtisâle binâ'endir. Zîrâ müctehidin ahkâm-ı ictihâdiyyede, sâirin reyini taklîdi menhîdir [yasaktır]. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Eshâb-ı kirâm birbirleriyle devâmlı, tam bir muhabbet üzeredir. 3/24 **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 265.]**

Eshâb-ı kirâmın birini dahî kötölemek, dîni kötölemek olur. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

Eshâb-ı kirâm arasındaki fitnenin menşe'i, Osmân "radiyallahü anh"ın katli, Talha ve Zübeyr "radiyallahü anhüm"dan kısasın talep olunmasıdır. Zîrâ, Medîneden, önce onlar çıkıp, kısasın yapılması için gelmişlerdir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Eshâb-ı kirâm arasında hilâfet, rağbet edilen ve istenilen değildi ki, kin sebebi olsun. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Eshâb-ı kirâma buğz edip, düşman olmaktan ictinâb [çok çekinmek] lâzımdır ki, o buğz hakîkatde Resûlullah sallallahü aleyhi ve selleme buğz olur ki, **(Onlara buğz eden, bana buğz etmiş gibidir)** buyurmuşlardır. Eshâb-ı kirâma olan ta'zîm ve hurmet, aslında o Hayr-ül-beşere olmuş olur. Ve ta'zîm göstermemek de böyledir. **(Onun Eshâbına, hürmet göstermiyen, Resûlullaha îmân etmemiştir.)**3/110

Eshâbdan Emîr kerremallahü vecheh ile muhârebe edenler, hatâ üzere idi. Hak tarafı Emîrde idi. Fekat ictihâd hatâsı olduğundan, bir derece sevâba nâildirler. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Eshâb arasında tafdîl-i şeyhayn [Ebû Bekr ve Ömer radiyallahü anhümâyü üstün tutmak] ve muhabbet-i hateneyn [Osmân ve Alî radiyallahü anhümâyâ muhabbet] ehl-i sünnet alâmetidir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

“Eshâb-ı kirâmdan sonra, efdâl olan tâbi’în asrı, sonra tebe’-i tâbi’în asrıdır.” Hadîs-i şerîf. 1/209 **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

Eshâb-ı kirâm, Kur’ân-ı kerîmi ve ahkâm-ı islâmiyyeyi teblîg edenlerdir. 3/24 **[Hak Sözü Vesîkaları: 265.]**

Eshâb-ı şimâl, erbâb-ı küfr [küfr erbâbı, kâfirler], eshâb-ı yemîn, ehl-i islâm [müslimânlar] ve erbâb-ı vilâyet [vilâyet erbâbı, velîler], sâbıkân bil esâle ise Enbiyâ aleyhimüssalevâtü vesselâmdır. 2/39 **[Se’âdet-i Ebediyye: 913.]**

Eshâb-ı Kehf, Allahü teâlânın düşmanlarından, ehl-i inâdın istîlâsı vaktinde, îmân nûru ile hicret eylemeleri dolayısıyla, o dereceyi bulmuşlardır. 2/68 **[Se’âdet-i Ebediyye: 398.]**

Asla kavuşmak, ahkâm-ı islâmiyyeye tâbi’ olmak iledir. Aslın aslına kavuşmak vâsitasız vâki’ olur. 3/118

Asl, esmâ-i ilâhîden bir ismdir. Aslın aslı, o ismin ismlendirilmiştir ki, i’tibârât-i teâlâdır. 3/118

Etfâl-i müşrikin [müşriklerin çocukları] ve ehl-i zimmetin çocukları îmândan mes’ûl değildir. Bunlar âhîretde dirildikten ve hakların alınmasından sonra, hayvanlar gibi yok edilirler. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

İtmînân-ı kalb [kalbin mutma’inne olması], zikr iledir. 1/257 **[Mektûbât Tercemesi: 321.]**

Et’ime [yiyecek] ve eşribe [içecek] de, tâ’atın yapılmasına kuvvet bulmaktan gayri niyyetler münâsib değildir. 1/70 **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

İ’tibârât-ı ilâhînin zât üzere aslâ ziyâdeliği mutasavver [düşünülür] değildir. Onların ilmi, ilm-i huzûriye münâsibdir. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

İ’tibârât-ı ilâhîden herbiri ayn-ı zâtdır. Beheri arasında i’tibâr-ı çûnî yoktur. İ’tibâr-ı bîçûnî kâindir. 3/100

Îânet ve imdâd [yardım ve meded] akrandan olursa naks [noksanlık], huddâmdan [hizmetciden] olursa, kemâldir. 3/94

İ’tibârâtdan i’tibâr-ı hub [sevgi] ve ba’dehu [sonra] i’tibâr-ı vücûd sebeb-i icâd-ı âlemdirler. 3/122

İ’tikâd ile amel iki cenâhdır [kanatdır]. 1/237 **[Mektûbât Tercemesi: 296.]**

İ’tikâdî ve zarûrî bir mes’elede hâlel bulunursa, necât-ı uhrevî devletinden mahrûmdur.

[Îmânda ve zarûfî bilinen husûslarda bir ârıza olursa, âhîretde kurtuluş mümkün değildir.] Ammâ, amelî konularda müsâhale [gevşeklik, ihmâl] olursa, tevbesiz dahî âhîrete gidilse, hesâba çekilme, azarlanma olursa dahî, işin sonu kurtuluştur. 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

Din düşmanı olan nefs-i emmâre ve şeytân-ı la'îni gözetlemek [dikkat etmek] lâzımdır. 1/238 **[Mektûbât Tercemesi: 297.]**

A'mâl-i sâlihadan [sâlih amellerden] murâd, islâmın beş şartıdır. 1/304 **[Mektûbât Tercemesi: 487.]**

A'mâl-i sâliha-i bedeniyyesiz [beden ile sâlih amelleri işlemeyen], kalb selâmeti da'vâsı bâtıldır. 1/39. **[Mektûbât Tercemesi: 67.]**

A'mâl-i sûriyye [sûret (beden) ile ilgili ameller], ma'nen yükselme sebebi ve âhîret derecelerinin yükselmesine sebep olur. 2/46 **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

A'mâl-i islâmiyye [islâmî ameller] iki kısımdır. Emrleri yapmak ve yasaklardan sakınmak. İlerleme ve yükselme ikinci cüz'e bağlıdır. 1/286 **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Amellerin ve ibâdetlerin efdali, nemâz kılmaktır. 3/77. **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

A'mâl-i sâliha [sâlih ameller] îmândan değildir. Ammâ, îmânın kemâl bulmasına sebebidir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Amellerin kusûrlu yapıldığını düşünerek, haseneyi yapmaktan, [yapılan iyiliklerden] müte'essir olmak ve utanmak gerekir. 2/53. **[Se'âdet-i Ebediyye: 429.]**

Amellerin ve ibâdetlerin efdali, tilâvet-i Kur'ândır. [Kur'ân okumaktır.] Diğer ibâdet ve tâ'atlerin şefâ'atinden, gerek mukarreb meleklerin, gerekse mürsel peygamberlerin şefâ'atinden Kur'ânın şefâ'ati makbûldür. 3/100

A'yân-ı sâbite, imâm-ı Rabbânî indinde ilm mertebesinde birbiriyle birleşen kemâlât ile yokluklardan ibâretdir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

A'yân-ı sâbite, sofîyye indinde ilâhî isimlerin ilmî sûretleridir. İsimlerin kendileri değildir. 3/100

A'yân-ı sâbite, Muhyiddîn-i Arabî indinde, ilm mertebesindeki kemâllerin tafsîlinden ibâretdir. 1/23. **[Mektûbât Tercemesi: 40.]**

A'yân-ı sâbite ta'bîri, şeyh Muhyiddîn-i Arabînin olup, yanlıştır. Zîrâ a'yân hâdisdir. 3/58

A'yân-ı sâbiteye vücûd ile adem arasında geçişdir, demişlerdir. Zîrâ hem ilm-i ilâhî celle şânühûda mevcûd olan vücûddan, hem hâricde yok olan ademden kendinde renk vardır. 3/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 947.]**

İfrât ve tefrîtin ikisi dahî zem edilmiştir. Hak, ortadadır. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Efdaliyyet [Üstün olmak] sevâbın çokluğu ma'nâsınadır. Fazîletlerin ve menkibelerin

çok vukû' bulması ma'nâsına değildir. 3/122

İftârda acele etmek ve sahûru geciktirmek sünnetdir. 1/45 **[Mektûbât Tercemesi: 77.]**

Ef'âlin cem'isinde [bütün işlerde] emrlere ve nehyelere [yasaklara] riâyet edilince, emr edeni ve yasaklıyanı [unutma gafletinden kurtuluş müyesser olur] ve Hak teâlânın devâmlı zikri hâsıl olur. 2/25. **[Se'âdet-i Ebediyye: 747.]**

Ef'âl ve evsâf-ı beşerin [ve beşerin sıfatlarının] cümlesi, Allahü teâlânın mahlûkudur. Mahlûkâtın işleri, Allahü teâlânın işleri değildir. [Kulları da, işlerini de, Allahü teâlâ yaratır. Fekat, kul, işinden kendi mes'ûldür.] 3/120

Ef'âl-i meşrû'ada [meşrû' olan işlerde] dahî izn almalıdır, demişlerdir. 1/254 **[Mektûbât Tercemesi: 317.]**

Eflâtûn Îsâ aleyhisselâma meyl etmedi. Bir şahs ki, ölüleri diriltse [ki Eflâtunun fennine bu aykırıdır.], Onu görüp, hâllerini inceleyip, sonra cevâb vermesi lâzım idi. Müşâhede etmeden cevâb, büyük bir inâd ve akılsızlıktır. [Eflâtûn böyle yaptı.] 3/118

Akrabânın cefâsına sabrdan gayri çâre yokdur. Firâren [kaçarak] cefâdan kurtuluşa ruhsat vardır. 3/7 **[Se'âdet-i Ebediyye: 426.]**

Elbise-i nefîseyi "Nemâzda zinetli elbiselerinizi alınız, örtünüz!" hükmünce, nemâz için zînetlenmek niyeti ile giyinip, başka niyetle giyinmemek gerekir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Allah ismi bütün sıfatları ve şuûnâtı içine alır.

Îlâhî! Dostlarını öyle kıldın ki, her kim onları bildi, seni buldu. Seni bulmıyan onları bilmedi. 1/156. **[Mektûbât Tercemesi: 191.]**

El mer'u me'a men ehabbe. (Kişi sevdiği ile berâberdir) hadîs-i nebevîdir. Berâberlik, gerçekden sevenin (sâdık dostun) nasîbidir, hadîs-i şerîfi nice hicran içinde olanların tesellîsidir. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

İlhâm dînin gizli, görülmiyen kısımlarını açığa çıkarır. Kemâlât-i zâide isbât eylemez. 2/55 **[Kiyâmet ve Âhret: 182.]**

İmâm-ı Türpüştînin risâlesi, i'tikâdı doğru olarak öğrenmekde fâidelidir. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

İmâm-ı a'zam, Şa'bîn'in talebelerindedir.

İmâm-ı a'zam, abdestin edeblerinden bir edebi terk sebebiyle, kırk senelik nemâzi kazâ buyurmuşdur. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

İmâm-ı a'zam, mutlaka mü'minim, imâm-ı Şâfi'î, inşâallah mü'minim demişlerdir ki, farklılıkları sözdendir. İmâm-ı a'zamin sözü, hâl-i hâzır durum i'tibâriyledir. İmâm-ı Şâfi'înin

ki, âkıbet i'tibâriyledir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

İmâm-ı a'zam-ı Kûfî, vera' ve takvâ üzere idi. Sünnete uyarak ve sünnet devleti ile ictihâd ve istinbâtda yüksek derecelere ulaşmışdır ki, diğerleri bu derecede değildir. [Onu anlamakda kâsırdırlar.] 2/55. **[Kiyâmet ve Âhret: 182.]**

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, hadîs-i şerîfleri ve sahâbenin kavlerini kendi reyine tercîh ederdi. Diğerleri böyle değildir. 2/55 **[Kiyâmet ve Âhret: 182.]**

İmâm-ı a'zam ile imâm-ı Ebû Yûsûf, Kur'ân-ı kerîmin mahlûk olup-olmamasında, altı ay münâkaşa edip, nihâyet, mahlûkdur diyeni tekfîr etdiler. [Küfre gideceğini söylediler.] 3/89

İmâm-ı a'zam buyuruyor ki: (Sübhâneke, mâ-âbednâke hakka ibâdetike ve lâkin arafnâke hakka ma'rîfetike) [Ey Allahım! Seni noksan sıfatlardan tenzîh ederim. Biz, sana hakkıyla ibâdet edemedik. Fekat, akl ile anlaşılamiyacağını iyi anladık], buradaki ma'rîfet odur ki, Allahü teâlâyı kemâl sıfatlarla muttasıf, noksan sıfatlardan münezze ve yüceliğinden islâmiyyet ne bildirmişse öylece bilmekdir. 3/123 **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

İmâm-ı Hasen, imâm-ı Hüseynden efdaldır. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık buyurdu ki, Hak teâlâ kulların işlerinde, işleri kullara bırakmadı ve cebr etmedi. Zorlama ve serbestlik dahî yokdur. [Kulun her dilediği olmaz. Ve hiçbir şey zorla yapıdırılmaz.] 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, sahv erbâbının büyüklerindedir. 3/120

İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, hem tarîka-i Sıddîkiyyeyi, hem tarîka-i Emîriyyeyi kendinde toplamışdı. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, nemâzda iken bî-hoş olup, düşmüşdü. sebebi. 3/120

İmâm-ı Rabbânînin nûru. 2/22

İmâm-ı Rabbânînin, Ramezânın onbeşinci gecesini, sultân-ı vakt meclisinde îrâd buyurdıkları mevzû'lar. 3/43

İmâm-ı Rabbânîye, mürşidine kavuşduktan birgün sonra, şu'ursuzluk; iki gün sonra fenâ hâsıl oldu. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

İmâm-ı Rabbânî, Muhammed Bâkiye intisâbında, iki ay zarfında, esâs huzûr meydâna gelip, kemâle geldi. [Tecellîler, nûrlar, hâller, keyfiyyetler diye anlatılmak istenilen kazançlar, hocasının kalbindeki deryânın damlaları olarak önüne saçıldı.] 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

İmâm-ı Rabbânîye, ilmler ve ma'rîfetler nisân yağmuru gibi yağıp, acâib ve garâib sırlara muttali' kıldılar. Bu gizli sırlara isti'dâtları kadarıyla mahrem olan evlâd-ı kirâmıdır. 1/148. **[Mektûbât Tercemesi: 186.]**

İmâm-ı Rabbânî, Resûlullahın rûhâniyyetleri için, çeşidli yiyecek pişirilerek, meclis kurulmasını emr ederdi. 3/106.

İmâm-ı Rabbânî, vilâyet-i kübrâya ulaşmış ve kemâlât-ı nübüvvetle şereflenmiştir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

İmâm-ı Rabbânînin, Nakşibendiyyede (21), Kâdiriyyede (25), Çeştiyyede (27) vâsıtası vardır. 3/87

İmâm-ı Rabbânîye, sülûk esnâsında hâsıl olan keyfiyyetler. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

İmâm-ı Rabbânî buyuruyor ki, bu fakîr pür taksîr, kendi zevk ve vicdânıyla anlar ki; sağdaki melek, yirmi yılda bir iyilik bulup, ameller sahîfesine yazdığı ma'lûm değildir. 1/222 **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

İmâm-ı Rabbânînin (Merâtib-i vahdet-i vücûdun tahkîki) risâlesi vardır. 1/31. **[Mektûbât Tercemesi: 52.]**

İmâm-ı Rabbânî (Şerh-i Rubâ'ıyyâtı) şerh ederek, Muhyiddîn-i Arabînin sözlerini te'vîl buyurmuşlardır. [İslâmiyyete uygun ma'nâlar vermişlerdir.] 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

İmâm-ı Rabbânînin yüce pederleri buyurmuşdur ki, yetmiş iki bozuk firkanın meydâna çıkması, tesavvuf yolunu bitirmeyen kimseler sebebi ile olmuştur. [Bu tesavvuf yolundakiler netîceye ulaşamadıkları için sapıtmışlardır.] 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

İmâm-ı Şâfi'î buyuruyorlar ki, Ebû Bekr-i Sıddîkın efdaliyyetine sahâbe-i kirâm ittifak etmişlerdir. 1/59. **[Mektûbât Tercemesi: 94.]**

İmâm-ı Şâfi'î, İmâm-ı a'zamın fikh ilmindeki yüksek derecesinden bir parça anlayıp, (Bütün fukâhâ, Ebû hanîfenin ev halkı gibidir) buyurmuşdur. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhret: 182.]**

İmâm-ı Gazâlî buyuruyor ki, Fahr-i âlem "sallallahü aleyhi ve sellem" mi'râcda, Hak teâlâyı görmedi. Bundan maksad, rü'yet-i dünyâ ile görmedi, demektir. 1/282. **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

İmâm-ı Gazâlî buyurdular ki, Sıffîn vak'ası, halîfe olmak için değil, islâmiyyetin kısas emrini yapmak içindi. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

İmâm-ı Mâlik, tebe-i tâbi'îndendir. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

İmâm-ı Ebû Yûsüf için, taklîdden kurtulduktan sonra [ya'nî ictihâd makâmına yükseldikten sonra], üstâdı Ebû Hanîfeye "rahmetullahi aleyh" tâbi' olması hatâdır. 3/100

İmâmet bahsi. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

İmâmet [halîfelik] bahsi, fûrû'î dindendir. Üsûl-i dinden değildir. Fûrû' ile meşgûliyyet, mâlâyâ'nîdir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Ümmet-i Muhammed, bütün ümmetlerden önce Cennete girecektir. 1/249. **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

Ümmet-i Muhammed, hayrül-ümemdir. [Ümmetlerin en hayrlısıdır.] 3/24. **[Hak Sözü Vesîkaları: 265.]**

Ümmet-i Mûsâ, Cennete, kendinden önceki ümmetlerden önce girecektir. [İkinci olarak girecektir.] 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ümmet-i İbrâhîmin dîninin ve milletinin efdal olması, Resûlullah sallallahü aleyhi ve selleme onun milletine uymak emr olunmasından dolayıdır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ümmetden ba'zısında ba'zı kemâlât olur ki, Enbiyâ ona gıpta ederler. Hâlbuki, bütün ümmetler üzere, her husûsda üstünlük, Enbiyâyâ mahsûsdur. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Emr-i ma'rûf ve nehyi münkeri rıfk ile [yumuşaklık ile] yapmalı ki, kabûl olunmağa yakındır. 3/118

Emrâz ve eskâm def'inde [hastalıkların kalkması için] esnâm [putlardan] ve tâgûtdan [putlaştırılmış olan şeyden] istimdât eylemek [yardım talep etmek], şirk ve dalâletdir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Ümem-i sâbıkada [Geçmiş ümmetlerde] bir cemâ'at kâfir, bir cemâ'at de sâlih mü'min idi. Büyük günâh işlemek çok az idi. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

Ümem-i sâbıkadan [Geçmiş ümmetlerden] ba'zıları sabâh nemâzı, ba'zıları da sâir nemâzlarla me'mur idiler. 1/79. **[Mektûbât Tercemesi: 125.]**

Ümem-i sâbıkaya [Geçmiş ümmetlere] herbir asrda bir Nebî gönderilmiştir. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

Ümmidsiz olmak küfrdür. Ümmidvâr olalar. Ahkâm-ı islâmiyyeye mütâbe'at [uymak] ve pîre muhabbet var ise, hiç gâm değildir. 3/13. **[Se'âdet-i Ebediyye: 401.]**

“Allahü teâlâ, Âdemi kendi sûretinde yaratdı.” Rûh-ı Âdem maksûddur. Veyâhud Hak sübhânehu Âdem aleyhisselâmı kendi kemâlâtı ile bezedi ve sıfâtı ile vasfladı. Tam bir ayna kıldı. Bu benzerlik ism ve sûretedir. Hakîkatde değildir. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

“Allahü teâlâ bu dîni, fâcir kimselerle de elbette kuvvetlendirir.” Hadîs-i şerîf. 1/33. **[Mektûbât Tercemesi: 58.]**

“Allahü teâlâ, ayrıca bir Cennet yaratmıştır ki, burada hûrîler ve köşkler yokdur.

Burada Allahü teâlâ, güler gibi tecellî eder, görünür." Hadîs-i şerîfi, zuhûrâtın a'lâsidir. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

"Belâlar, mihnetler en çok Peygamberlere, sonra Evliyâyâ, sonra bunlara benziyenlere gelir." Hadîs-i şerîf. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

"**Allahü teâlâ yüksek himmet sâhibi olanı sever,**" hadîs-i şerîfidir. Yüksek himmetli olup, en yüksek dereceye kavuşmaktan başka hiçbir şeyle kanâ'at etmiyeler. Dahâ yükselmeğe tâlib olup, yüksek makâmlara çekileler. 3/20.

Enbiyâ ve sulehânın [sâlihlerin] dünyâda mihnet çekmelerinin sebebi. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Enbiyâ günâhdan ma'sûm, Evliyâ mahfûzdur. [Korunmuşdur.] 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Enbiyâ üsûl-i dinde [i'tikâdda, îmân edilecek husûslarda] müttefiklerdir. İhtilâfları, fûrû'î dinde ba'zı ahkâma te'alluk eder. 1/63. **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

Enbiyâdan birine tevassutla Zât-ı teâlâyâ ulaşan Enbiyâ ile, Zâtı teâlâ arasında (vâsita edilen) Nebî perde değildir. Onların zâtdan nasîbleri vâsitasızdır. Lâkin ümmet için böyle değildir ki, tevessül eyledikleri Peygamber, arada perdedir. 3/88

Enbiyânın mebde-i te'ayyünleri, Allahü teâlânın isimlerinin bütünüdür. Evliyânın mebde-i te'ayyünleri ise, bu isimlerin parçalarıdır. Bu parçalar, o bütünlerin altındadır. 1/231. **[Mektûbât Tercemesi: 283.]**

Enbiyâ ve resûllerden, hiçbirisi gelip-geçmedi ki, şeytân onun kelâmına karışmamış olsun. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

Enbiyânın makâmları, kendi yükselmelerinin, nihâyet makâmları değildir. Bilâkis o makâmlardan yüksek mertebelere terakkî eylemişlerdir ki, ba'dehû nüzûl buyurup, [ondan sonra inip], o makâmlarda ikâmet ederler. O makâmlar onların mebde-i te'ayyünleridir. İlâhî isimlerden ibâretidir. Hak teâlâdan feyzlerin vesîleleridir ki, Zât-ı teâlânın vâsitasız esmâ-i âleme hiç münâsebeti yoktur. Yüksek yaratılışlı olan bir sâlik [tesavvuf yolcusu], yükselmesi esnâsında, o isme vâsıl ve o makâmların üstüne dahî yükselir. Ammâ sâlik, kendi mebde-i te'ayyünü olan isme nüzûl eyledikde [indikde], kendi ismi o ismin aşağısı olduğunu anlıyabilir. 1/208. **[Mektûbât Tercemesi: 245.]**

Enbiyâ, da'veti âlem-i halka tahsîs etmişlerdir. Kalbden ötesini söyleyen olmamışdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Enbiyâ sebeblere riâyet eylemişdir. Bu riâyetleri ile berâber, Hak sübhânehüye tefvîz-i umûr buyurmuşlardır. [İşlerini Allahü teâlâyâ havâle eylemişlerdir.] 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Enbiyânın gönderilmesi, âlemlere rahmetdir. 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

Enbiyânın birine îmân etmemek, cümlesine îmân etmemek olur. Zîrâ onlar, îmân edilecek aynı şeyleri söylemişlerdir. Dinlerinin esâsı birdir. 3/17 [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]

Enbiyânın ahkâm-ı ictihâdiyyesinde hatâ tecviz (câiz) olunmuştur. Ammâ, hatâ üzere devâm etmek tecviz (câiz) olunmamıştır. Hemen hatâlarına âgâh ederler (uyarılırlar). 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

Enbiyânın bildirdikleri doğru haberleri, akla uydurmağa çalışmak, nübüvveti inkârdır. 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

Enbiyâ geriye tam dönmüşlerdir. Zâhir ve bâtınları ile halkı (Allahü teâlâyâ) da'vet etmektedirler. 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

Enbiyânın da'veti, tenzîh-i sırfdır. [Mahlûklara benzemiyen bir Allaha îmâna da'vetdir.] Semâvî kitâblar, îmân-ı tenzîhiyi bildirmektedir. Enbiyâ, Allahü teâlâyı yaratmasında mütâle'a etmedi. Allahü teâlânın birliğine da'vet etdi. Mâsivâyâ ibâdete, şirk buyurdular. 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

Enbiyâyâ uyan, onların risâletini tasdîkden sonra, erbâb-ı istidlâlden olur. [Peygamberleri taklîd ederek hâsıl olan îmân, îmân-ı istidlâlîdir. O büyükleri taklîd eden kimse, Peygamberlerin bildirdiği herşeyin doğru olduğunu akli ile, düşüncesi ile anlamıştır.] Ve bu taklîdi, aynı istidlâldir. Meselâ bir insan, bir şeyin aslını istidlâl ile isbât eylese, o aslıdan neş'et eden fûrû' dahî, o istidlâle müstenid olup, cemi' fûrûun isbâtında müstedil (istidlâl) olmuş olur. 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

İnsana lâzım olan, ehl-i sünnetin gerektirdiği gibi îmânı düzeltmek, ikincisi, ahkâm-ı islâmiyye-i fıkhiyye mûcibince amel. Üçüncü, sülûk-ı sofiiyye-i tarîkat-ı aliyyedir. Buna muvaffak olan, büyük bir kurtuluşa nâil olur, kavuşur. Bunu yapmayan kimse, açık (kesin) bir hüsrâna vâsıl olur. 3/34 [**Se'âdet-i Ebediyye: 115.**]

İnsanın yaratılmasından maksad, yağlı ve lezîz yiyecekler, güzel ve nefis elbiseler, mal ve mülk toplamak, ni'metlenmek, oyun ve eğlence değildir. Yaratılmasından maksad, Allahü teâlâyâ karşı gönlü kırık, boynu bükük olmak ve yalvarmak içindir. 1/206 [**Mektûbât Tercemesi: 243.**]

İnsan irâde ve ihtiyârı ile işlerini kesb eder [çalışır]. Halk etmek (işleri yaratmak) Allahü teâlâyâ mensûbdur. (Allahü teâlâ yaratır). 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

İnsan kendi fi'line kasd [niyyet] eyledikten sonra, Hak teâlânın halk etmesi, o fi'le te'alluk eder. Bu iş, kulun irâdesini sarf ederek hâsıl olduğu için, medh ve zem ve sevâb ve cezâ insana âid oldu. 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

İnsan halîfe-i rahmândır. Zîrâ sûret-i şey halîfe-i şeydir. "Allahü teâlâ, Âdemi kendi sûretinde yaratdı." 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

İnsanda iki şey vardır ki, arşda yokdur. Biri, hey'et-i vahdânî (insanda bulunan on şey), diğeri şuûru nûrun alâ nûrdur. 2/11.

İnsân-ı kâmil, asla kavuşduktan sonra, aslın nûrlarının parlaklığından, bir ışık onun kalb aynasında parlatılıp, onu tekrar âleme döndürmek ile nâkısları terbiye etmesi havâle olunur. Bu dönüşde, hem de onu terbiye etmek vardır. 2/12.

İnsan, âlem-i halk ile âlem-i emrin mecmû'undan (bir araya gelmesinden) ibâretidir. 3/11 **[Se'âdet-i Ebediyye: 917.]**

İnsanın kendi murâdını talep eylemesi, kendi ülûhiyyetini da'vâ eylemesidir. 3/2

İnsan, murâd-ı ilâhîyi tercîh edip, murâd-ı mevlâdan gayri hiç murâdı kalmamak, vilâyet-i hâssaya bağlıdır (mahsûsdur). 3/27 **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

İnsanın aslı (zâtı) nefs-i emmâresidir. 3/60

İnsan öyle bir toplulukdur ki, âlem-i kebîrde yükseklikler ve aşağılıklardan her ne mevcûd ise insanda dahî vardır. Onda âlem-i halk açık, âlem-i emrden ise bir nişân var. İblisin zemm edilen kötü sıfatları kâin (onda mevcûd) ve melek sıfatı dahî sâbitdir. 1/307 **[Mektûbât Tercemesi: 492.]**

İnsan bir toplulukdur. İmkân âleminde bulunan herşeyin kendisi, vücûb âleminde bulunanların ise sûreti, insanda bulunur. 1/95 **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

İnsan, yedi meşhûr latîfeden mürekkebdir. Her latîfenin ahvâli ve mevâcîdi başkadır. 3/81.

İnsanın hakîkati o ademdir ki, hakîkat-i nefs-i nâtıkadır. 3/60.

İnsanda, yerlerde ve göklerde bulunan herşeyden bir zerre vardır. 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

İnsan medenî olarak yaratılmışdır. Ya'nî, yaşamasında, diğeri insanlara muhtâcdır. 2/62 **[Se'âdet-i Ebediyye: 746.]**

İnsanın başka şeyleri sevmesi, kendi nefsini sevmesindedir. [Kendi nefsine düşkün olmasındandır.] 1/105 **[Mektûbât Tercemesi: 156.]**

İnsanın yaratılmasından maksad, Hak teâlâyâ ibâdet ve kulluk yapmaktır. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

İnsandan bu fânî dünyâda talep olunan [istenilen], ma'rifet-i Hak teâlâdır [Rabbini bilmesidir]. 1/226 **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

İnsan mahlûkâtın en çok muhtâc olanıdır. Ve her neye muhtâc ise, ona alâka duyar. Her te'alluku ise, Allahü teâlâdan uzaklaşmasına sebebidir. Bu sebebden, temâm

mahlûkâtın ziyâde mahrûmu insan olur. 1/45 **[Mektûbât Tercemesi: 77.]**

İnsana karşı secdenin çirkinliği, güneşden dahâ âşikârdır. Sakınmak herkese lâzımdır. 1/29 **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

İnsana cânib-i Hak sübhânehudan feyz ve in'âm [ni'metler] devâmlı gelmekdedir. Kula verilen maddî ve ma'nevî [zâhirî ve bâtinî] feyzler, eğer bir sâ'at ve bir lemha kesilse, bendeden [kuldân] gerek vücûd ve gerek onun kemâlât-ı tâbi'asından bir eser kalmaz. Hâlbuki kula lâzımdır ki, bir lemhada ve turfetül-aynda [göz-açıp-kapama anı] o hazretten gâfil olmıya. Ve devâm-ı huzûr ile sıfatlana. Büyük hüsrân ve şaşılacak şeydir ki, ni'meti vereni unutup, ni'metlere dalar. Ve kendisine ni'met verene yönelmez, ondan yüz çevirir. Şübhe yokdur ki, huzûrun devâmı, bâtına nisbetle mümkün ve belki vâkî'dir. Alel-husûs bizim tarîkımızda [yolumuzda], Allahü sübhânehunun keremiyle bu devâm sehl-ül-husûldür. Ve ibtidâda [başlangıçda] zuhûr eder. Lâkin bu devâm zâhirde zordur. Zîrâ zâhir, kesrete bağlı olduğundan gafletten halâs bulmağa çâre yokdur. Fekat bu zâhirî gaflet, sâlih niyyet ile olursa, gaflet huzûr olur. Meselâ uyku, tâ'atda hâsıl olan tenbelliği def' niyyeti ile olursa, tâ'at olur. Bu sûretle devâm-ı huzûr, zâhire nisbetle dahî gerçekleşmiş olur. Zâhire ve bâtına nisbetle olan bu devâm-ı huzûr, insanlardan ekmel-i kümelin nasîbidir ki, itmînân-ı nefis ile müşerref olmuşlardır. Ve fenâ-yı etem ve bekâ-yı ekmele ulaşmış ve amelde niyyet ve ihlâsın tashîhi külfetinden vâreste olmuşdur [kurtulmuşdur]. 1/172 **[Mektûbât Tercemesi: 213.]**

Enes radiyallahü anhın, tâ'ûndan [vebâdan] seksen evlâdı vefât etdi. 2/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

Enfüs (insan) dahî, âfâk (insandan başka şeyler) gibi, ilâhî isimlerin zilleridir. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Enfüs ve âfâkda görülen şeyler, aranan şeyin işâretleridir. İstenen şey değildir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Evâmir-i ilâhîyeye adem-i imtisâl [İlâhî emrleri yapmamak], yâ şer'âtin bildirdiği haberleri yalan addederek [inanmıyarak] i'timât etmemek veyâ Hak teâlânın emrlerine ehemmiyyet vermemek sebebiyledir. Çirkinliğini düşünmek gerekdir. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Evlâda hizmet, babasına yardım olur. 1/177 **[Mektûbât Tercemesi: 218.]**

Evvelühüm hayrûn ev âhıruhüm (Başlangıcı mı dahâ iyi, yoksa sonu mu) hadîsiyle, âhır-ı ümmetin medhi. 1/261 **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

Ülül'azm Peygamberler Resûlullaha tâbi' olmağı arzû etmişlerdir. 1/249 **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

Evlîyâullahın huzûruna boş gelmek lâzımdır ki, dolu olarak dönüle. Ve kendi iflâsını

göstermek lâzımdır ki, onlar dahî şefkat edip, feyz yolunu açalar. 1/157. **[Mektûbât Tercemesi: 192.]**

Evliyâdan ekserîsi vehm mertebesinin son noktasına ulaşırsa da, nefs-ül-emr mertebesine dâhil olamazlar. 3/100.

Evliyâullahın elbisesini edeble giymekden çok fâide hâsıl olur. 1/206 **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

Evliyâullah büyük günâh işlemekten korunmuşdur. 1/223. **[Mektûbât Tercemesi: 276.]**

Evliyâdan ba'zısının değişik yerlerde hâzır olması, latîfelerinin muhtelif bedenler hâlinde görünmesidir. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Evliyâ insanları, hem islâmiyyetin zâhirine, hem de bâtınına da'vet ederler. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Evliyâ-i müstehlikîn [Kendini yok bilen Evliyânın] sebebler âlemine inmemiş olup, nübüvvet kemâlâtından nasîbleri yokdur. Başkalarını kemâle getiremezler. 1/24 **[Mektûbât Tercemesi: 42.]**

Evliyâ-i uzletden olup, kemâlât-ı vilâyet tarafı gâlip olan aktâb, evtâd ve ebdâlin terbiyetleri, Alî radiyallahü anhın imdâd ve yardımına bırakılmışdır. 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Kendini boş, uzak sanan, kavuşmuş demektir. 1/148. **[Mektûbât Tercemesi: 186.]**

Üveysî tarîkat (yol), rûhâniyyetden feyz almak demektir. 3/118

Ehl ve ıyâl [çoluk-çocuk] ile münâsebeti tam peydâ eylemeyeler. 3/84 **[İslâm Ahlâkı: 356.]**

Ehl ve ıyâlin [çoluk-çocuğun] memnûn olmaları için, âhıret azâbına râzı olmak [onu seçmek] aklsızlıktır. 1/226 **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

Ehl-i hânenin [hâne halkının] hepsini nemâza ve sâlih işlere ve ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmağa [ve harâmlardan sakınmağa ve kadınların, kızların örtünmelerine] teşvîk ediniz. Zîrâ mes'ûlsünüz. 3/84. **[İslâm Ahlâkı: 356.]**

Ehl-i beyte muhabbet cüz'-i îmândandır. Son nefes için pek-çok fâidesi vardır. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Ehl-i sünnet, bu i'tikâdı kitâb ve sünnetden aldılar, istinbât etdiler [çıkardılar]. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Ehl-i sünnetin doğru olduğu muhakkaktır. Ehl-i sünnetin dışında olanlar, [şî'îlik ve vehhâbîlik] zındıklık ve ilhâddır. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Ehl-i sünnetden hardal dânesi kadar ayrı olanların sohbeti semm-i kâtildir. [Öldürücü

zehrdir. Bunlarla arkadaşlık etmekden çok sakınmalıdır.] 1/213 **[Mektûbât Tercemesi: 256.]**

Ehl-i sünnete tâbi' olmadan kurtuluş mümkün değildir. 1/59. **[Mektûbât Tercemesi: 94.]**

Ehl-i sünnetin reîsi [reîslerinden birisi] Şeyh Ebûl Hasen-ül-eş'arîdir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Ehl-i islâma lâzımdır ki, pâdişâh-ı islâma yardım edeler. İslâmiyyetin yayılmasına [revâç bulmasına] sebep olalar [uğraşalar]. 1/47 **[Mektûbât Tercemesi: 82.]**

Ehl-i dünyâyâ ve onun aldatıcı süslerine göz ucu ile dahî nazar, öldürücü zehrdir. 1/138. **[Mektûbât Tercemesi: 180.]**

Ehl-i sünnet i'tikâdına sarılıp, Zeyd ve Amr'ın [şunun bunun] sözlerine kulak asmiya, dinlemeye ve yalan olan efsâneleri ve yalan olan hikâyeleri kendine düstûr eylemek, kendini zâyi' eylemektir. 1/251 **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ehl-i kitâb, Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" Peygamber olduğunu anlarlar. Fekat, inadları yüzünden inanmazlardı. 3/91

Ehl-i Bedr, mutlaka magfûrdur (kurtulmuştur). 3/24

Ehl-i irâdetden [dînine çok bağlı] olan sâliha bir hanıma, dînin akâidini ve islâmiyyetdeki ibâdetleri beyân ve tergîb eden mektûb. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Âyât-ı Kur'âniyyenin [Kur'ân-ı kerîm âyetlerinin] anlaşılmasından acz hakkındaki mektûblar. 1/310 **[Mektûbât Tercemesi: 495.]**

İnternet vâsıtası ile haberleşme. 412

Îşân [onlar] Kalb hastalıklarının tabîbleridirler.1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Îşânın [Evliyânın] bakışları, kalb hastalıklarına şifâ verici, teveccühleri ma'nevî hastalıkları def' edicidir. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Îşânın sözleri devâ ve bakışları şifâdır. 1/109 **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

Îşânın celîsleri [Onlarla birlikte olanlar] şakî olmaz. 1/87 **[Mektûbât Tercemesi: 137.]**

Îşâna muhabbet, Allahü teâlânın en büyük ni'metlerindendir. Ve se'âdetin sermâyesidir. 2/36, 1/142. **[Mektûbât Tercemesi: 182.]**

Îşâna [onlara] buğz, öldürücü zehr ve onları kötölemek ebedî mahrûmiyyete sebep olur. Zîrâ aslın aslına kavuşmuş olan Ârife muhabbet, Hak teâlâyâ kavuşdurur ve buğz da onun buğzuna sebep olur. 3/110

Îşânın âşinâlığından maksûd [Onlarla görüşmekden maksad], kendi kusûrlarını, ayblarını anlamak içindir. Ve gizli kötülüklerini meydâna çıkarmak içindir. 1/68

[Mektûbât Tercemesi: 106.]

Îşânın (onların) nisbeti vermekde ve huzûr ve âgâhlığı kısa bir zemânda sâdık talebeye vermekde tam bir kudretleri olduğu gibi, o nisbeti almakda dahî, tam kudretleri vardır. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Îşânın zâhir ve sûretini beşer sıfatı üzere terk eylemişlerdir. Tâ ki onun kemâlâtına örtü ola. Velî diğer insanlar gibidir. [Hak bâtil ile karışmıştır.] 2/30.

Îşânın zâhirine bakanlar, mahrûm olur ve zarar eder. Bâtınlarına nazar edenler, kurtuluşa ve felâha erer. 2/52.

Îşânın mezâr-ı şerîflerinden de, istifâde olunmaktadır. 1/291. **[Mektûbât Tercemesi: 458.]**

Îmânda kalbin tasdîki kâfî olup, nefsin iz'ânı [anlaması] istenmemiştir. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Îmân başka, inkâr etmemek başkadır. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Îmân kalbin tasdîkidir. Tasdîk iz'ândan [anlamaktan] ibâretdir ki, inanmak ile ta'bir olunmuştur. 3/91

Îmân, zarûret ve tevâtür ile dinden bize gelmiş olanlara kalbin tasdîkinden [inanmasından] ibâretdir. Lisânın söylemesi de îmânın rüknüdür demişlerdir ki, sükût ihtimâli vardır. [Özr, korku ile söylememesi afv olur.] Bu tasdîkin alâmeti, küfrden uzak ve kâfirlikten sakınmaktır. Ve kâfirliğin husûsiyyetleri olan, onlara mahsûs şeylerden, meselâ zünnâr bağlamak gibi, bunlardan te'arrîdir [ârî olmaktır]. Bu tasdîki da'vâ edip, küfrden teberri eylemezse, mürteddir. Teberri, kâfirlere düşmanlıktan ibâretdir. Bu teberri kalb ile veyâ havf [korku] yoksa, kalb ve kalıp ile olur. Muhabbet-i Hudâ ve Muhabbet-i Resûl-i Hudâ, onların düşmanlarıyla düşmanlık eylemedikçe olmaz. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Îmânda sâdece kelime-i şehâdeti söylemek kâfî değildir. Münâfıklar da, o kelimeyi söylerler. Bütününe inanmak ve kâfirlikten teberri lâzımdır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Îmân başka, ma'rifet başkadır. Îmân, inanmak; ma'rifet anlamak demektir. 3/91

Îmân ve küfrün medârı hâtîme üzeredir. [Mü'min ve kâfir, son nefesde belli olur.] Çok kimseler vardır ki, temâm ömründe o iki sıfatın biri ile muttasıf olur [vasflanır.] Âhırinde [sonunda] onun zıddı gerçekleşir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Îmânları mevcûd iken, kâfirlik merâsimlerini yapan ve kâfirlerin günlerini ta'zîm eden müslimânların cenâze nemâzlarını kılarlar. Onları kâfirlere dâhil eylemeyeler. Îmân bereketi ile azâb-ı ebedîden kurtulurlar. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Îmân ehli, günâhları dolayısıyla Cehenneme girince yüzleri siyâh yapılmaz ve zincire vurulmazlar. Ve isyânı kadar azâb görüp, sonunda Cehennemden çıkarılırlar. 2/67

[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

Îmân-ı bil-gayb [gayba îmân], şühûdî îmân üzerine tercih edilir. 2/8 **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

Îmân, tasdik ve kalbin yakîn hâsıl etmesinden ibâretidir ki, azlık ve çokluk kabûl eylemez. Azlık ve çokluk ameller i'tibâriyle îmânın parlamasındadır. Îmânın kendinde değildir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Îmân-ı istidlâlî [anlıyarak îmân], îmân-ı taklîdîden dahâ iyidir. Enbiyâyı taklîd ile olan îmân, îmân-ı istidlâlîdir. Zîrâ Enbiyânın sadâkatını delîl ile bilir. Âbâ ve ecdâd [baba ve dede] îmânını taklîd etmek, îmân-ı taklîdîdir ki, mu'teber değildir. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Îmân, bâtil ilâhları kaldırıp, her ne var ise, bunların hepsini (Lâ) ile yok edip, Hak celle sultânühuyu ma'bûd olarak isbât eylemektir. 2/8 **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

Îmân-ı hakîkinin hâsıl olmasına alâmet, ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmakda kolaylığın hâsıl olmasıdır. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

Îmân kemâl buldukça, latîfelerin bedene te'alluku azalır. Ve bu münâsebetsizliğin artması nisbetinde, beden zulmete yakın ve onda vesveseler ve hâtıra gelen şeyler ve tereddüd artar. Başlangıçta ve ortada olanlarda durum böyle değildir. Bunların hâtırlarına gelen öldürücü zehrdir [felâketdir]. 1/182 **[Mektûbât Tercemesi: 221.]**

Îmân-ı hakîkî, ma'rifete bağlıdır ki, ma'rûfda fânî olmakdan ibâretidir. Ma'rifetden evvel îmân, sûrî; ya'nî mecâzîdir. 3/91

– B –

Baba Âbrîzin Âdem aleyhisselâmın çamuruna su dökmesi rûhu iledir. 2/28 **[Se'âdet-i Ebediyye: 745.]**

Bâtılın hiçbir sûretle doğruluğu yoktur. 2/42 **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Bâtın için hâllerin hâsıl olması vardır. O ahvâlin ilmi yoktur. [Hâsıl olmakla anlaşılır.] Eğer zâhir olmasaydı, bilmek ve ayırmak yolu açılmazdı. 1/284 **[Mektûbât Tercemesi: 414.]**

Bâtının tasfiyesine münâfi olan [temizlenmesine mâni' olan] herşeyi düşman kabûl etmek gerekir. 1/182 **[Mektûbât Tercemesi: 221.]**

Bâtına [kalbe] meşgûl olup, zâhiri terk eden [zâhirin, bedeninin yapacağı emrleri terk eden] mülhiddir. Ve ahvâli [hâlleri] istidrâcdır. 2/87 **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

Bâtının imdâdı olmaksızın ahkâm-ı islâmiyye ile süslenmek güçtür. 2/87 **[Se'âdet-i**

Ebediyye: 288.]

Bâgîler ile kîtâl [savaş] farzdır. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Bâyezîd-i Bistâmînin (Sübhânî) kavlinin ma'nâsı, Hakkı tenzîhdir. Kendini tenzîh değildir. 1/43 **[Mektûbât Tercemesi: 72.]**

Bâyezîd-i Bistâmînin (Sübhânî) sözü, tesavvuf yolunda kemâle ulaşmadan söylenmiştir. Dahâ sonra, kemâle ulaştı. 3/118

Bâyezîd-i Bistâmînin (Sübhânî) kavli, hâllerin galebesinden dolayı olduğundan ma'zûrdur. (Afv edilip, mes'ûl olmaz). 3/118

Bâyezîd-i Bistâmî buyurur ki, arş ve arşda olan şeyler, ârifin kalbinin bir köşesine konsa, kalbin genişliğinden dolayı hissetmez. Burada arşın misâllerini arş üzere hükme eylemiştir. 2/21.

Putperest olan, aslında kendine tapmaktadır. ./154

“İslâmiyyet garîb olarak başladı. Garîb olarak döner. Garîblere müjdeler olsun.” Hadîs-i şerîf. 2/39 **[Se'âdet-i Ebediyye: 913.]**

“Bid'at dalâletdir. Her ne ki, benden sonra olursa merdûddur [red edilir].” Hadîs-i şerîf. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Bid'at ehlinin aslı dokuzdur. Hâricîler, şî'a, mu'tezile, mürci'e, müşebbihe, cehmiyye, dırâriyye, neccâriyye, kilâbiyye olup, cümlesi, Eshâb ve tâbi'în ve fukahâ-i seb'anın vefâtından sonra, açığa çıkdılar. (Gunye). 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Bid'at ehlinin en kötüsü Eshâb-ı Resûle [Eshâb-ı kirâma] buğz üzere olanlardır. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Bid'at ehline hurmet göstermek, islâmın yıkılmasına yardım etmektir. (Bu ise) amelin boşa gitmesine sebep olur. 2/23 **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

Bid'atden ictinâb [kaçınmak] lâzımdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Bid'atin terki, sünnetin işlenmesinden dahâ iyidir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Bid'at, sünneti ortadan kaldırıyor ise, bid'at-ı seyyie, sünnetden sâkıt ise [ortadan kaldırmıyor ise] bid'at-i hasenedir. İki de dalâletdir. 1/186. **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

Bid'at-i hasene dahî olsa, sünnetin kalkmasına sebep olur. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

Bid'at ehli sohbetinin fesâdı, kâfir sohbetinin fesâdından dahâ ziyâdedir. 1/54 **[Mektûbât Tercemesi: 90.]**

Bid'at yayılıp, zulmeti, âlemi kuşatmıştır. 3/96.

Berâhime (Berehmenler) hakkında îzâh. 1/313 [hâşiyesinde]

Bast [ilerlemek] ve kabz [durmak], bu tarîkde [yolda] uçulan kanatdır. Kabz ile üzgün ve bast ile sevinçli olmaları. 2/23

Basît ve mürekkeb cismlerin cümlesi [her ne var ise cümlesi], Hak sübhânehûnun îcâdıyla mevcûddur. Ve ademden vücûda gelmiştir. 3/57

Bî'set-i Peygamberi, her zemânda, her memlekete vâki' olmuştur. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

Bekâ-yı şey, vücûd-ı şey'in zemân-ı sâni ve sâlisinde... ilâ Mâşâallah istikrârından ibâretdir. 3/57 **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Bekâ-billâh. 2/99, 3/79. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Bekâ-billâh hâsıl olmadan önce devâmlı huzûr mümkün değildir. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

Bilâlin sin harfi, indallah [Allahü teâlâ indinde] şindir. 3/100.

Belânın kalkmasına düâ edip, afv ve âfiyeti ricâ ederiz. 3/15

Belânın kalkmasını ârif kimse istemez. Zîrâ ârif, belâları mahbûbdan bilir. Ve onun murâdı olduğunu düşünür. Onun def'ine nasıl tâlib olur? Sûretâ [ya'nî görünüşde] düâyı dili ile söylese de, düâ emrine uymak içindir. Aslında hiç tâlib değildir. Her belâdan lezzet duyar. 3/15

Belâlara sabr, kazâyâ rızâ ve tâ'atda sebât ve ma'siyyetlerden ictinâb [kaçınmak] lâzımdır. 2/18

Belâdan güç yetdiği kadar ve kudreti mikdârı ictinâb edeler ki [kaçınalar ki], el firârü mimmâ lâ yutâku min sünenil mürselîn. [Tâkat getirilemeyen şeyden firâr (kaçmak) Peygamberlerin âdetleridir.] 3/19.

Bir beldede bilinen âdetler, dînî delîl olamaz. Bir şeyin câiz olmasına delîl olan, eskiden beri devâm ede-gelen bütün beldelerin âdetlerinin icmâ'larıdır. 2/54

Bühtân ve iftirâ zemm edilen sıfatların en kötüsüdür. Bu iki sıfat, yalanı içine aldığı içindir ki, bütün dinlerde harâmıdır. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Beyt-il mukaddesdeki sahratullahın [taşın] kemâlâtı, kemâlât-ı Kâ'beye dâhildir. 2/72

Bîçûn ve bîçûnegî ta'biri, Leyse kemislihî şey'ün [Ona benzeyen hiçbirşey yokdur] âyet-i kerîmesinin fârisî tercemesidir. 1/38 **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

Bîçûnden [akl ile anlaşılamiyandan] ibâret-i çün ile bahs etmek, aynı küfr ve ilhaddır. [Akl ile anlaşılamiyanı akl ile anlaşılamlar ile anlatmak küfr ve ilhaddır.] 3/95

Bî'at-i nisâ [kadınların bî'ati] yalnız söze bağlı idi. (Söz ile idi). Resûlullahın mübârek eli, bî'at eden kadınların eline dokunmadı. Kötülenmiş sıfatlar ve kötü huylar, erkeklere

nisbetle kadınlarda dahâ çok olduğundan, bî'at şartları erkeklerden dahâ çok oldu. 3/41.

[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

Bî'at-ür-rıdvânda, bî'at edenlerin cümlesinden Allahü teâlâ râzıdır. Cümlesi ehl-i Cennettir. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Bî'at-ür-rıdvân ehli, mutlaka ehl-i Cennettir. 3/24 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 265.]**

– P –

Pâdişâhların [devlet başkanlarının] iyi ve kötü huyları ve işleri, bütün millete yayılır. 1/195 **[Mektûbât Tercemesi: 233.]**

Pîr, Allahü teâlâyâ kavuşmağa vesîledir. Maksûd olan Hak sübhânehûdur. 2/63.

Pîr, müridlerin yetişmesine sebep olduğu gibi, müridler de, pîrin olgunlaşmasına sebebidir. 1/256 **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

Pîr iletken gibidir. Kalb makâmına inmiş olup, rûh ile nefis arasındadır. Rûh yolu ile aldığı feyzi, nefis yolu ile tâliblere dağıtır. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Pîr hayâtda iken, diğer pîre bağlanmak câizdir. 2/63.

Pîr-i nâkıs [Nâkıs pîr] tâlibi sapdırır. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Pîr, kâmil ve mükemmil ise, sohbeti büyük ni'mettir. Ve onun bakışı devâ ve sözleri [sohbeti] şifâdır. Ve o sohbitsiz vusûl [kavuşmak] mümkün değildir. 1/23 **[Mektûbât Tercemesi: 40.]**

Pîrin cezbesi sülûkden önce olmuş ise, kibrît-i ahmerdir. [Bulunmaz bir ni'mettir]. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

– T –

Ettâibü minezenbi kemen lâ zenbe lehü. (Günâhlardan tevbe eden, günâhsız kimse gibidir). Bu hadîs-i şerîf, günâhkârlara müjdedir. 2/19. **[Se'âdet-i Ebediyye: 69.]**

Tâbi' olanlar ve hizmet edenler için, büyüklere gelen ni'metlerden pay vardır. 1/301. **[Mektûbât Tercemesi: 480.]**

Tâbi' her neye kavuşursa, uymuş olduğu kimseden kavuşur. 1/294 **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

Tebliğ-i zâhirî ve teblîg-i bâtinîyi birlikde yapan çok kıymetlidir. Böyle kimse az bulunur. 1/48. **[Mektûbât Tercemesi: 84.]**

Tecellî, ikinci mertebede ve üçüncüde veyâhud dördüncüde, Allahü teâlânın dilediği mertebeye kadar şey'in zuhûrundan ibâretidir. 3/79

Tecellîler ve zuhûrlar, zıllardan haber verir. Zıllere tutulmaktan kurtulan, tecellîlerden ârîdir [kurtulmuşdur]. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Tecellîler ve zuhûrlar, matlûba perdedirler. 3/79

Tecelliyât-i selâse (tecellî-i esmâ ve sıfat ve zât) [Tesavvuf yolcularından onbinlerde birini], ma'rifete dayanan müşâhedelerden kurtarıp, ihlâs ni'metine ve rızâ makâmına ulaştırırlar. 1/36 **[Mektûbât Tercemesi: 63.]**

Tecellî-i sûrî kendini Hak bulmaktır. Ya'nî hakkı kendi ile görür. Lâkin bu şühûd mecâzîdir. 1/277 **[Mektûbât Tercemesi: 407.]**

Tecellî-i ef'âl sâhibi, arada olan vâsıtaların (sebeblerin) var olmasının behâne olduğunu bilir. [Asl yapan Allahü teâlâdır.] 3/75

Tecellî-i ef'âl, kulların işlerini, Allahü teâlânın fi'linin zilleri olduğunu görmektir ki, bu ef'âlin kıyâmı [bu işlerin varlığının] o fi'l ile olduğunu bilmektir. 3/75

Tecellî-i ef'âl ve sıfat, zâtın tecellîsi olmadan düşünülemez. Zîrâ, ef'âl ve sıfat için, Zât-i teâlâ ve tekaddesden ayrılmak yoktur. Bu tecellîler sıfatların ve fi'llerin zilleridir. 2/11

Tecellî-i sıfat, nefsin fânî olması mu'âmelesini hâsıl eder. 3/75

Tecellî-i sıfat, sâlik kulların sıfâtını, Allahü teâlânın sıfatlarının zilleri bulmaktır. 3/75

Tecellîlerde, eğer başka ma'nâlar düşünülürse, tecellî-i sıfât denir. Eğer başka olmıyan ma'nâlar düşünülürse, tecellî-i zât denir. 1/121 **[Mektûbât Tercemesi: 168.]**

Tecellî-i zât dâimî olup, anlatılamaz. Zevk ile ve vicdân ile anlaşılır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Tecellî-i zâtîler, isimlerin ve sıfatların perdesi arkasındadırlar. 3/100

Tecellî-i zâtî perdesizdir. Ve bî şu'ûri ve hislerin yokluğu [kaybolması] vâki olmaz. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Tecellî-i zâtta nefs, bütün latîfelerden dahâ ileri gider ve bütün latîfelerden ilerlemekte seçilmiştir. 1/234 **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Tecellî-i zâtî zemânında, nefs mutmainne olup, Rabbinden râzı olur. Bu makâmda (Şerh-ı sadr) hâsıl olur. 1/253 **[Mektûbât Tercemesi: 316.]**

Tecellî-i zât, Peygamberlerin "aleyhimüsselâm" sonuncusuna mahsûsdur. Ve tufeyl olmak i'tibâriyle [onun yanısıra] başka Peygamberlere ve Ona tâbi' olmak i'tibâriyle de bu ümmetin Evliyâsına da hâsıl olur. Celîs-i tufeyli ile [meclisinde bulunan ile], hâdim-i tâbi' [tâbi' olup, hizmet eden] arasında fark çoktur. Bu vilâyet-i hâssa, diğer Peygamberlerin ümmetlerine nasîb olmamıştır. Bu sebeble bu ümmet, ümmetlerin hayrlısı olup, ve ülemâsı da, Benî İsrâilin Peygamberleri gibi olmuştur. 1/248 **[Mektûbât Tercemesi: 305.]**

Tecessüs (birinin işlerini araştırmak) harâmıdır. 1/123

Tahsîl-i nücûm [nücûm ilmini tahsîl], mantık, hendese, ve hesâb ve emsâli, âhiret için fâideli olsaydı, felsefeciler necât bulurdu [kurtulurdu]. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi:**

111.]

(Tergîbüs-salât ve teysir-ül ahkâm) fârisî fikh kitâbıdır. Ahkâm-ı islâmiyyeyi ondan öğreneler. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Terk-i dünyâ bu zemânda çok zordur. Hükmen terk etmek de, büyük ni'metdir. Bu da, yimekte, içmekte ve giyinmekte ve meskende islâmiyyetin hudûduna riâyette [islâmiyyetden dışarı taşmamakla] olur. 1/72 **[Mektûbât Tercemesi: 110.]**

Terk-i hükmîyi de başaramıyan kimse, münâfik sayılır. İmânım var demesi âhîretde ona fâide vermez. (Sûret-i îmân âhîretde fâideli olmaz). 1/72 **[Mektûbât Tercemesi: 110.]**

Terk-i dünyâ iki nev'dir: Biri mubâhları zarûret mikdârı kullanmak. Bu kısım, terk-i dünyânın en iyisidir. İkincisi, harâmlardan ve şübhelilerden sakınarak, mubâhlar ile ni'metlenmekdir ki, bu zemânda makbûldür. 1/163 **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

“Tesbîh, tehlîl ve tahmîd ile Cennetde ağaç dikişiniz.” Hadîs-i şerîf. 3/100

Tesbîh, tevbenin anahtarı, belki tevbenin özü ve hülâsasıdır. 1/308 **[Mektûbât Tercemesi: 493.]**

Tasnîfatdan ziyâde [Lüzûmsuz kitâblar yazmaktan ziyâde] dahâ mühim işler vardır. Onun ile meşgûl olmak, en münâsib ve en evlâdır. 1/184. **[Mektûbât Tercemesi: 222.]**

Tasdîkden murâd, yakîn ve kalbin iz'ânıdır. İlme şâmil olan [içine alan] umumî ma'nâ değildir. 3/91

Tasdîk bir hükmdür ki, iz'ândan ibâretdir. İnanmak ile ta'bîr olunur. 3/91

Te'âmül ve âdât [öteden beri gelen örf ve âdetler] islâmî delîl olamaz. 2/54

Te'ayyün-i hubbî, mümkün olan hakikatlerin nihâyetidir. Ve mümkünâtın hakikatlerinden bir hakikat onun üstünde değildir. 3/122

Te'ayyünler temâmen mahlûkdur ve hâdisdir. 3/122

Te'ayyünât-ı selâse [üç te'ayyünât], ilmî, vücûdî ve hissîdir. 2/73.

Te'ayyünât beşdir ki, ona tenezzülât-i hams ve hadarât-i hams derler. İki te'ayyün, mertebe-i vücûbda olup, te'ayyün-i vahdet ve te'ayyün-i vâhidiyyetdir derler. Mütebâki [diğer] üç te'ayyün, mertebe-i imkânda olup, te'ayyün-i rûhî, te'ayyün-i misâlî, te'ayyün-i cesedîdir derler. Bu tenezzülât-i hams, mücerred i'tibârâtdır. Ve şühûda te'alluk eder. Te'vîli lâzımdır. 3/33

Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîdir. Te'ayyün-i vücûdî ve te'ayyün-i ilmîler, te'ayyün-i hubbînin zılâli (zılleri) olduğundan, bunlar te'ayyün-i evvel zan olunur. 3/122.

Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîyi ve hilleti müştemildir ki, merkezi hub olan bir dâire şeklinde temessül ediyor. 3/122.

Te'ayyün-i evvel, hadarât-i vücûd olup, zilliyet tarîki ile, bütün kemâlât-ı zâtiyye ve sıfâtiyyeyi kendinde toplar. (Her şeyi) içinde toplıyan bu mertebenin tafsîlâtı, ikinci te'ayyündür ki, hayât sıfâtıdır ki, bu da bu sıfatları içine alır. Sonra ilm sıfatı, zilliyet yoluyla vardır. 3/114

Te'ayyün-i evvel vücûdîdir. Rabbi [sâhibi] halîlürrahmândır. 3/114.

Te'ayyün-i vücûd, te'ayyün-i ilmînin fevkidir [üstüdür]. İki arasında şân-ül-hayât ve şân-ül-ilm vardır. 3/88

Te'ayyün-i evvel, zuhûr-ı vahdet olup, Zât-ı teâlâ onda zâid değildir. Ona tecellî-i zât demişler ise de, tecellî-i şüûnîdir. 3/122.

Tefrika-i zâhir, çok zemân iyi olur. Bâtının tefrikası ya'nî kalbi mahlûklara bağlamak hiç câiz değildir. 1/221 **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Takvâ, nehy edilen şeylerin hepsinden sakınmaktan ibâretidir ki, vera'dır. 3/9.

Tegannî harâmdır. 1/266, 3/73. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Tekellûf ve te'ammül mertebe-i tarîkatdedir. [Kendini zorlamak tarîkat mertebesinde olur]. O iş devâmlı olmaz. 1/60 **[Mektûbât Tercemesi: 97.]**

Tekmîl-i sınâât telâhuk-ı efkâr ileidir. [San'atın, fennin, tekniğin ilerlemesi, fikrlerin, deneylerin, birbirine eklenmesi ile olur.] 1/292 **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

Tekvîn, sıfât-ı hakîkiyyedendir. Eğer böyle denilmezse, îcâd gayra müstenid kalır [başkasına bağlı kalır]. 3/27

Telezzüzü dünyâ ve telezzüzü âhîret [Dünyâ ve âhîret lezzeti]. 2/99, **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]** 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Tekâlîf-i islâmiyye [islâmiyyetdeki teklîfler] külfet değil, rahmetdir. Şükr-i ni'met [ni'metin şükrü] aklen vâcibdir. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Teklîfât-ı islâmiyyeyi kolay bulmamak, nefsin kötülüğünden ve tabî'atin bozukluğundandır. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Bir tenzîh ki bizim ilmimiz ona te'alluk ede, aynı teşbîhdir. 2/8. **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

Tevbeye muvaffak olmak, Hak sübhânehûnun inâyetindedir. 1/78. **[Mektûbât Tercemesi: 124.]**

Tevbe, farz-ı ayndır. Hiçbir ferdin ondan müstagnî olması düşünülemez. 2/66 **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Tevbe etmek üsûli, îzâhı. 2/66 [Günâh kelimesine mürâce'at.] **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Teveccüh-i pîr [pîrin teveccühü] muktedî olan mürîdin ihlâsı ve muhabbeti

mikdârıncadır. 1/128 [**Mektûbât Tercemesi: 173.**]

Tevhîd. 3/3. [**Se'âdet-i Ebediyye: 906.**]

Tevhîd-i vücûdîyi evvelâ tasrîh eden [açıklıyan] Muhyiddîn-i arabîdir. 1/272.

[**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

Tevhîd-i vücûdî ve tevhîd-i şühûdî, tesavvuf yolunda hâsıl olur. Nihâyete varanlar bunlardan kurtulur. 1/291. [**Mektûbât Tercemesi: 458.**]

Tevhîd-i vücûdî ki, Allahü teâlâdan gayri herşeyi yok bilmekdir. Akle ve islâmiyyete uygun değildir. 1/272. [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

Tevhîd-i şühûdî sâliklerinin bu görüşleri, zâhirlerine münhasırdır. Onların bâtını, bir varlığa karşıdır [dönmüşlerdir]. 1/272. [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

Türpüşti risâlesi. 1/193 [**Mektûbât Tercemesi: 229.**]

Teheccüd nemâzını cemâ'at ile kılmak, tahrîmen mekrûhdur. 1/168. [**Mektûbât Tercemesi: 208.**]

Tîmûr hânın Buhârada, Şâh-ı Nakşibende olan tevâzu' ve tezellülü sebebi ile, hüsni-hâtîme ile müşerref olması [son nefesde îmân ile gitdiği] umulur. Zîrâ Hâce Nakşibend, Emîrin vefâtından sonra buyurdular ki, (Tîmûr mürd ve îmân bürd). [Tîmûr öldü, îmânı da götürdü.] 2/92. [**Se'âdet-i Ebediyye: 749.**]

Sevâb-ı a'mâl [amellerin sevâbları] niyyetin düzeltilmesine bağlıdır. 3/28. [Hâfızların okuduğu ve hocaların va'zının hiç sevâbı yoktur. Allahın emri olduğu için yapmak lâzımdır.]

– C –

Câmi'î Kur'ân [Kur'ân-ı kerîmi toplıyan] fil-hakîka Sıddîk ve Fârûkdur "radiyallahü anhümâ". 1/80. [**Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.**]

Câmi'iyet-i kalbin ma'nâsı. [Her insan bir topluluktur. Varlıkta bulunan herşey insanda da vardır.] 1/95. [**Mektûbât Tercemesi: 141.**]

Cânib-i meşrikdaki [Doğu taraftaki] nurânî sütun, Mehdî "aleyhimürrıdvân"ın başlangıcının [gelmesinin] işâretidir. 2/68 [**Se'âdet-i Ebediyye: 398.**]

Cebriyye mezhebi, kuldân kudreti ve irâdeyi kaldırıp [irâde ve ihtiyâr yok deyip], fâil ancak Allahü teâlâ derler ki, küfrdür. 1/289. [**Mektûbât Tercemesi: 442.**]

"Ceddidü îmâne küm bi kavli lâ ilâhe illallahü" hadîs-i şerîfi. "Îmânınızı Lâ ilâhe illallah diyerek tâzeleyiniz!" 1/78. [**Mektûbât Tercemesi: 124.**]

Cezbe ancak bir üst makâmadır. Üstün üstüne değildir. Meczûb olmıyan sâliklere makâm-ı kalbedir. Cezb edilmeleri ancak makâmı rûhadır ki, makâmı kalbin üstüdür. Rûhun şühûdünü şühûd-i Hak bilirler. 1/287 [**Mektûbât Tercemesi: 426.**]

Bir cezbe ki, encâm-ı kârı [nihâyeti] sülûk ola, kâfîdir. Eğer sülûke gelmezse meczûb-ı ebterdir [kıymetsizdir], mahbûb değildir. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Cizyeyi, Hak teâlâ, küfrün hakâreti için emr eylemiştir. 1/193 **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

Cesedi terbiye eden rûhdur. Kalıbı terbiye eden kalbdır. İnsandaki âlem-i halkdan olan maddelerin, âlem-i emrden olan latîfeler tarafından terbiye edildiği bildirilmektedir. 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

Celâleddîn-i Devânî, isbât-ı vâcibde bî misldir. (Vâcib-i teâlâyı isbâtda emsâli bulunmıyan bir zâtdır). Öyle iken, delîllerinde, noksanlık mevcûddur. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Cemâ'at-i nâfile mekrûhdur [Nâfileleri cemâ'at ile kılmak mekrûhdur]. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Cemâ'atin fazîleti. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Cemâl-i ilâhî. 3/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 755.]**

Cum'a edâsında sultânın bulunması şart kılınmıştır ki, fitne çıkmak tehlikesi ortadan kalkmış olur. 1/218. **[Mektûbât Tercemesi: 264.]**

Cum'aya, beş vaktde cemâ'ate ve bayram nemâzlarına hâzır olmak zârûriyât-i dindendir. 1/265 **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

Cin tâifesi ecsâd ile mütecessid olup [cesedler ile cesedlenip], acâib işler vuku'a getirirler ki, tenâsüh değildir. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

“**Cinden herkesin bir karîni** [yakını, arkadaşı] **vardır.**” “Hadîs-i şerîf” 3/33

Cemel ve Siffîn vak'aları ictihâd yüzünden idi. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Cemî'-i umûrda [bütün işlerde] azîmet yolunu seçmeli ve ruhsatdan ictinâb etmelidir [kaçınmalıdır]. 1/70 **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

Cennet ve Cehennem hâlihâzırda [şimdi] mevcûdlardır. Ve devâmlı var olacaklardır. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Cennet ve Cehennem, arş ve kursî, lehv ve kalem ve rûh, bâkî kalırlar ki, yok olmaz ma'nâsına değildir. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Cennet ehlinin ekserîsi Ümmet-i Muhammeddir “aleyhissalâtü vesselâm” 1/249 **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

Cennet ve Cehennem arasında üçüncü bir mahal yoktur. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

Cennetde günler vardır. Hâlbuki güneş yoktur. 2/76 **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

Cennet ni'metlerinin dünyâ ile münâsebeti yoktur. 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

482.]

Cennete arzû ve giriftâr olmak [tutulmak], mezmûm değil [kötülenmemiş], makbûldür. 3/100

Cennete girmek îmâna bağlıdır. Îmân da Hak Sübhânehunun fadlı ve ihsânıdır. 1/266
[Mektûbât Tercemesi: 350.]

Cennet ile müjdelenmiş bir şahsı, tekfîr eylemek, Kitâb ve Sünnet ile küfrdür. 2/99
[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

**“Cennete ümmet-i hayrilbeşerden yetmişbin kimse hesâbsız dâhil olsa
gerekdir.”** Hadîs-i şerîf. 3/21

Cennetde aynı mertebede bulunanların, aynı ni'metlerden, lezzet almaları başka-başkadır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Cennetde zevceler zevcin yanında olacaktır. 2/50 **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Cennet hûrîsinin bir kılı dünyâyâ zuhûr etse, dünyâda şeb' [gece] vâki' olmaz. 3/66

Cennete girmek ve Cehennemden kaçınmak, islâmîyyetin emrlerini yapmağa bağlıdır. 1/48 **[Mektûbât Tercemesi: 84.]**

Cüneyd-i Bağdâdî. 2/21.

Cüneyd-i Bağdâdî, erbâb-ı sahvın [sahv erbâbının] reîsidir ve sahvı sekre tercîh eder. 3/118.

Cüneyd-i Bağdâdî bu tâifenin seyyidi iken, ondan havârik nakl olunmadı. [Fazla kerâmet zuhûr etmedi]. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

Cüneyd-i Bağdâdî rü'yâda dedi ki, beni gecenin ortasındaki iki rek'at nemâz kurtardı. 1/184. **[Mektûbât Tercemesi: 222.]**

Civânlıkdaki [gençlikdeki] ibâdet makbûldür. 3/35 **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Cihâddan maksad, i'lâ-i kelime-i dindir. Ve din düşmanlarını tahrîb etmektir. 2/69
[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]

Cihâd-ı ekberden murâd, kalıb [bedenin yapı maddeleri] ile cihâddır. 2/50 **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Cehl ve inâd ve te'assubun ilâcı yokdur. 3/88

Cehennemden bir şerâre [kıvılcım] dünyâyâ düşse, herşeyi yakıp ve mahv ederdi. 3/31
[Se'âdet-i Ebediyye: 87.]

Cehenneme dühûl [girmek] ve onda ebedî kalmak, teklîfden sonra, şirke bağlıdır. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

Cehenneme dühûl [girmek] küfre bağlıdır. Ve küfr nefs-i emmâre hevâlarından neş'et eder. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Çûn için bîçûne yol yoktur. [Misilli için misilsiz yol yoktur.] 2/8 [**Se'âdet-i Ebediyye: 753.**]

Cevâhir-i şerh-i Mevâkîf kitâbını Muhammed Ma'sûm bitirdi. Felsefecilerin kabâhatlerini anladı. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

Cihâdda, gâzilere ve şehîdlere verilen ecrlar niyyetin doğruluğundan sonradır. Bozuk bir niyyet ile ameli ibtâl eylemeyeler [Boşa gitmesine sebep olmaları]. 2/69 [**Se'âdet-i Ebediyye: 289.**]

Cin şerrinden kurtulmak için, kelime-i temcîd okumalıdır. 1/174.

– H –

Hâdis olan, fânî ve müstehlikdir [yok olucudur.] 2/67 [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]

Hub olmasaydı [sevgi bulunmasaydı], îcâd küşâyış (îcâd açıklık) bulmaz ve âlem ademde [yoklukda] gizli kalırdı. 3/122.

Hubb-i evvel, manissa-i zuhûra gelmiş olup, sebebi halk-ı halâyık olmuştur. [Mahlûkatın yaratılmasına sebep olmuştur.] 3/122.

“**Hubb-i dünyâ re'sü külli hatî'etin**” [Dünyâ sevgisi bütün kötülüklerin başıdır.] Hadîs-i şerîf. 1/232 [**Mektûbât Tercemesi: 284.**]

Hub [sevgi, muhabbet] asl olup, hullet [dostluk] onun zilli gibidir. 3/122.

“Hac eylemek, geçmiş günâhlara keffâretidir.” Hadîs-i şerîf. 3/17 [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]

[Molla Muhammed Berkîye cevâb]: Hac için azık ve binek mevcûd iken, muhtâr olan, fakîh Ebülleysin fetvâsı mûcibince, eğer gâlib zannı yolun emniyeti ve helâk edici tehlikesi yok ise, farziyyeti [farz olması] sâbitdir. Yoksa mümkün değildir. Bu şart, edâsının şartıdır. Farz olmasının [vücûb şartı] değildir. Hac ile vasiyyet vâcibdir. -Çünkü vakt müsâid değil.- 1/250. [**Mektûbât Tercemesi: 307.**]

Hucub-i ilâhînin [ilâhî perdelerin] temâmen kalkması mümkün değildir. 3/76.

Hucub-i esmâ ve sıfât ve şu'ûn ve i'tibârâtın harkı [ismlerin, sıfatların, şu'ûn ve i'tibârâtın perdelerinin kalkması] şühûdî olup, kalildir [az hâsil olur]. Hark-ı vücûdî mümteni'dir. [Vücûdun perdesinin kalkması mümkün değildir.] Zulmânî perdelerin kalkması seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsîyi geçtikden sonra müyesser olur. Nûrânî perdelerin kalkması, seyr-i esmâ ve sıfât vâcib-i teâlâyâ bağlıdır ki, ism ve sıfât ve şân ve i'tibâr nazarında kalmıya. 2/42 [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

Hadîs-i şerîfleri inkâr küfr değildir. Münkiri mübtedi'dir [inkâr eden bid'at ehlidir]. [Hadîs-i şerîf olduğunu kabûl etmezse bid'at ehli olur. İnanmaz ise kâfir olur.] 3/17 [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]

Harâm sebebi ile tahsîl olunan herşey harâmdır. 1/102 **[Mektûbât Tercemesi: 153.]**

Harâmı, gerek itikâden ve gerekse itikâd dışında güzel gören mürted olur. 1/288

[Mektûbât Tercemesi: 440.]

Harâmı harâm, halâli halâl bilmek, kat'î olan harâm ve halâldir ki, inkârı küfrdür. 3/17

[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

Harâmda şifâ yokdur. 3/61

Harâmdan bir altını sâhibine geri vermek, yüz altın sadaka vermekden efdaldır. 2/66.

[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

Hurûf ve kelimât-ı Kur'ânı [Kur'ân-ı kerîmin kelimeleri ve harfleri] yer değişmeksizin [aynen] Allahü teâlânın kelâm-ı nefsisidir. Ve Hak teâlâyâ en yakın şeydir. 3/100.

Hurûf-ı mukatta'ât-ı Kur'ânî [Kur'ân-ı kerîmin hurûf-ı mukatta'âtı] muhib ile mahbûb [seven ile sevilen] arasındaki hâllerin hakîkatlerine ve sırların inceliklerine remzler ve işâretlerdir. 3/100.

His ile idrâk olmıyanı akl idrâk eylediği gibi, akl ile idrâk olunmıyan, nübüvete uyarak idrâk olunur. 3/23 **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Hesâb, mîzân ve sırât hakdır. Muhbir-i sâdık onu haber vermişdir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Hasenâtül ebrâr, seyyiâtül mukarrebîndir. 1/35. **[Mektûbât Tercemesi: 62.]**

Hasen-i Basri, gemi beklerken, Habîb-i Acemî deryâdan yürüyüp geçdi. Ammâ fazîlet, Hasenindir. [Habîb-i Acemî, Hasen-i Basrînin mürîdidir.] 1/216 **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

Hüsn-i dünyevî, nâ-merdîdir. [Dünyevî güzellik, beğenilmez]. Uhrevî güzellik beğenilmişdir. 1/234 **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Ebûl-Hasen-i Harkânî, Sultân Mahmûd Gaznevî zemânında idi. 1/152 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

Ebûl-Hasen-i Harkânî, itâ'at-i ilâhîyi, itâ'at-i Resûlden gayri bildi ki, istikâmetden dûr [uzak]dır. 1/152 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

Ebûl-Hasen-i Harkânî, sona varmakla, mürîdlerin ondan istifâdesi azdır. Ya'nî geri dönmemiş müntehtîdir. Sona varıp, inmemişdir ki, tâlibler ondan tam istifâde edemezler. 1/216 **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

Husûl, bu'dün [uzaklığın] vücûdiyle berâber tasavvur olunur. Ammâ vusûl dahâ kıymetlidir. [Vusûl, vilâyetde, Husûl, nübüvvet makâmında.] 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Hakkul müslimi alel müslimi hamsün. Reddül selâmî ve iyâdetülmerîdi ve ittibâ'ul

cenâzi ve icâbetü da'veti ve teşmât-ül âtısı. [Müslimânın müslimân üzerinde beş hakkı vardır: Selâmına cevâb vermek, hastasını dolaşmak, cenâzesinde bulunmak, da'vetine gitmek ve aksırdığı zemân elhamdülillah deyince, yerhamükallah demek]. Hadîs-i şerîf. 1/265 **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

Hak teâlâ, temessül [misâllendirilme] ve misâlin ve tevehhüm [vehmin] ve hayâlin ötesidir. Ve bunların temâmı, Hak teâlânın mahlûkudur. 3/74

Hak teâlânın bu'dü [uzaklığı], derk [anlayış] ve ma'rifet [bilmek] i'tibâriyledir. 3/71

Hak teâlânın akrebiyyeti [çok yakınlığı], bizim eb'adiyetimize [uzaklığımıza] sebep olmuştur. 1/258 **[Mektûbât Tercemesi: 322.]**

Hak teâlâ karîbdir [yakındır]. 3/63 **[Se'âdet-i Ebediyye: 925.]**

Hak teâlânın kurb [yakınlık] ve ma'iyyeti [berâberliği] bîcûnîdir. Bizim akl ve şühûdumuzdan münezze bir kurbdur [yakınlıktır]. 3/95

Hak teâlânın âleme olan nisbeti, nokta-i cevâlenin dâireye olan nisbeti gibidir. O dâire o noktanın dönmesinden meydâna gelmiştir. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

Hak teâlânın ihâta ve kurbu [yakınlığı] ilm-i huzûrîye bağlıdır. 3/49

Hak teâlânın kurb ve ma'iyyeti [yakınlığı ve berâberliği] mevcûdun mevhûma [vehm olunmuş] ve aynanın sûrete kurbu kabîlindedir. 1/113. **[Mektûbât Tercemesi: 163.]**

Hak teâlânın kayyûm-ı âlem olması, ecsâm-ı garîbenin [garîb, acâyip şeylerin] dübazlarla [hokkabazlarla] kıyâmı [birlikde durması] gibidir. 2/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 966.]**

Hak teâlâ bizzat mevcûddur. Ve eşyâ dahî onun îcâdıyle mevcûddur. 3/122.

Hak teâlâ zâtı ile mevcûddur. Vücûd ile değil. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Hak teâlâ kendi zâtı ile hay'dır. Ya'nî zindedir. Kendi zâtında dâna (bilen), bînâ (gören), şineva (işiten), tûvâna (gücü yeten), mürîd (dileyen) ve gûyâ (söyliyen)dir. Kâinâtı yokdan yaratandır. Ve kemâlât, sıfat-ı hayât, ilm, basar, sem', kudret ve irâde ve kelâm ile değildir. 3/26

Hak teâlânın misâlde ve hayâlde sûreti yokdur. 3/118

Hak teâlânın misli yokdur. Misâli vardır, demişlerdir. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Hak teâlânın, İmâm-ı Rabbânî indinde misâli dahî yokdur. 3/119.

Hak teâlâyâ akreb-i eşyâ [en yakın şey] ve sıfât-i ilâhînin ezharı, Kur'ân-ı mecîddir ki, zılliyyetden ârîdir [zılliyyet değildir]. 3/100

Hak teâlânın kelâmımızı işitmesi kelimesiz, öne almadan ve sona bırakılmadan vâkı' olur. 3/120.

Hak teâlâ, bizim ve sizin Rabbimiz ve âlemlerin Rabbi, gerek semâlar olsun ve gerek arzın ve yükseklik ve aşağılıkların, Rabbi birdir. Ötelerin ötesidir. Benzeri ve misli

olmaktan münezze ve şekli ve misâlden uzaktır. Baba ve oğul olmak, Hak teâlânın şânında muhâldir. Benzeri ve misâli muhâldir. Hulûl, birleşmek şâibesi çirkindir. Görünmek ve zuhûr fitnesi çirkindir. Zemân ve mekân onun mahlûkudur. Vücûdına başlangıç ve bekâsına nihâyet yoktur. Hayr ve kemâl ona sâbit, naks ve zevâl onda yoktur. O hâlde ibâdete müstehak Hak sübhânehu ve teâlâdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Hak teâlâyâ, ilm ile, şühûd ile ve ma'rifet ile yol bulunamaz. 1/38. **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

Hak teâlâ hulûl etmez, zuhûr eder. 3/121 **[Se'âdet-i Ebediyye: 953.]**

Hak teâlâ üzerinden zemân mürûr eylemez [geçmez]. Zemân ve mekân onun mahlûkudur. 3/120.

Hak teâlâ yakındır. Zîrâ herşey kendi mâhiyyeti ile şeydir. Ammâ, şey'in aksi ve zıllı, kendi mâhiyyetinin zıllı ve aksi ile zıl ve aks değildir. Belki kendi aslının mâhiyyeti ile aks ve zıl olmuşdur. Zîrâ zıl, mâhiyyet sâhibi değildir. Mâhiyyet-i asldır ki, zıl ile zuhûr eylemiştir. Pes [o hâlde] asl zille, zılden akreb oldu [dahâ yakın oldu]. Zîrâ zıl, asl ile zıldir. Kendi nefsi ile değildir. Ve çünki âlem, ef'âl-i vâcibînin [Allahü teâlânın ef'âlinin] zilâl [zılleri] ve ukûsidir [aksleridir]. Nâçâr sıfât-ı ilâhî, âleme âlemden ve âlemin üsûlinden ki ef'âldir. Akreb oldu ki [dahâ yakın oldu ki], asl-ıl üsûldür. Sıfât dahî, Zât-i teâlânın zıllıdır. Ve zât-i celle sülânêhü asl-ı cemî'-i üsûldür. Binnetîce, Zât-i teâlâ, âleme âlemden ve ef'âl ve sıfât-ı vâcibden akreb [yakın] olmuş olur. 3/1 **[Se'âdet-i Ebediyye: 101.]**

Hak teâlânın zât-i akdesi [mukaddes zâtı] ve sıfât-i mukaddesesi, bir mertebede kâindir. Sıfatın ziyâde [ayrı] olması sâbit olmakla, Hak celle celâlühü de hiç te'ayyün ve tenezzül peydâ olmamıştır. 3/114

Hak teâlânın sıfâtı ve ef'âli dahî, zâtı gibi bîçûn ve bîçugûnedir. Ve mümkünâtın [mahlûkatın] sıfâtı ve ef'âli ile hiç münâsebeti yoktur. Meselâ ilm sıfatı kadîm ve basîtdir. Te'addüd ve tekessür [adedlenme ve çoğalma] ona yol bulamamıştır. Te'addüd-i te'allûkât [alâka] i'tibâriyle olursa da. Zîrâ onda bir inkişaf basît vardır ki ma'lûmat-ı ezel ve ebed, o inkişaf ile münkeşîf ve cemî'-i eşyâyı ân-ı vâhid-i basîtde bilmiş idi. Meselâ, Zeydi hem mevcûd [varlıkta], hem ma'dûm [yoklukta] ve cenin ve sabî ve civân ve pir ve zinde [diri] ve mürde [ölü] ve kâim [ayakda] ve kâid [oturan]..... ilâhir bilmiştir. Te'addüd-i te'allûkât âfâkın te'addüdünü mûcibler ve ezminenin teksîrini isterler. O mahalde ezelden ebede dek, ân-ı vâhid-i basîtden gayr-i ân yoktur. [Değişmiyen, basît bir ân vardır.] O ânlarla aslâ te'addüd yoktur. Hak teâlâ üzre zemân cereyân eylemez. Bütün mahlûkâta te'alluk-ı vâhid ile müteallık olmuşdur. O te'alluk dahî, sıfât-ı ilm gibi

bîçûn ve bîçugûnedir. [Bilinemez ve ötelerin ötesidir.] 1/296 **[Mektûbât Tercemesi: 475.]**

Hak teâlâ bir sıfatla muttasıf [sıfatlanmış] ve bir ismle müsemmâ [ismlenmiş] ve bir hükme mahkûm değildir. Kendi zâtına ism ve ahkâm bildirmesi teşbîh i'tibâriyledir ki, mahlûkâtın anlayışlarına karîb olmak içindir. 2/3

Hak teâlâ yüce kerem ve ihsânından, kendi feyzlerini ve ni'metlerini varlıklara vermek ve bahş eylemek murâd eyledi. Mahlûkları halk buyurup [mahlûkâtı yaratıp], kendi kemâlât-i vücûd ve tevâbi'-i vücûdundan, ya'nî diğer sıfât-i kemâl onlara bahş eyledi. Lâkin ondan bir parça ayrı olup, kullara ulaşmak, çırayı çıradan yakmak gibi iktibâs değil idi ki, böyle olmak noksanlık işâretidir. Allahü teâlâ, böyle olmakdan çok yücedir. Yaratmaktan maksad, onlara ni'met ve ihsânlar vermektir. Yoksa onların vesîlesi ile [onlara ihtiyâcı olduğundan değil] isimlerin kâmil ve sıfâtlarının tekmil olması için değil. Hâşâ ve kellâ. Esmâ ve sıfâtı hadd-i zâtında kâmillerdir. Hiç zuhûr ve mazhara ihtiyâcları yoktur. O hazret-i celle şânühûda cümle kemâl fi'len hâsıldır. Bir kuvvete bağlı değildir ki, onun meydâna gelmesi bir emre (işe) bağlı olsun. Eğer şühûd ve müşâhede ise, o hazretde kendinden kendinedir. [Yine nasıl olduğu bilinemez.] Ve eğer ilm ve ma'lûm ise dahî, kendi bilir ve kendine ma'lûmdur. Ve bunun gibi işitmesi ve konuşması kendindedir. Bütün kemâlât, o yerde [bu husûsda] mufassal ve meydâna çıkmışlardır. Lâkin ünvânı bîçûnî iledir [ötelerin ötesi ünvânı iledir]. Çûn için bîçûne rah yoktur. [Bilinenden bilinmiyene yol yoktur.] Mahlûkât nedir ki, Hak sübhânehu ve teâlânın kemâlâtının aynası olalar. Ve âlem nedir ki, o cemâlin tafsîli ola. O hazret-i celle şânühûda, ayni icmâlde tafsîl ve ayni dıykda [darlıkda] vüs'at vardır. Ve çünkü tafsîl ve vüs'at o makâmda bîçûnîdir. Zan olunur ki, icmâle tafsîl lâzım ola ki, âlemin yaratılmasına bağlıdır. Ve o icmâlin temâmı, bu tafsîl ile ola. Ve hak olan odur ki, o yerde [bu husûsda] hem icmâl vardır, hem tafsîl vardır. "VALLAHÜ VÂSİ'UN ALÎM." [(Allahü teâlânın fadlı genişdir. Fakîre genişlik verir ve onu zengin eder. Mülke lâyıık olanı bilir.) Bekara sûresi 247. Âyet-i kerîmesinin meâli.] Ma'lûm ola ki, bu âlemin yaratılması, bir mertebede vâki' olmuşdur ki, onun o mertebeyi mukaddeseye hiç müzâhemesi ve müdâfe'ası yoktur. [Ol demiş, var olmuşdur.] Herhangi bir mevcûdun varlığı, her ne kadar, diğer bir şeyin varlığının tahdîdini iktizâ eder, amma o kâide bu makâmda geçerli değildir ki [Allahü teâlânın yaratmasında böyle birşey yoktur], âlemin varlığı, Allahü teâlânın varlığına hiç tahdîd ve nihâyet peydâ eylememişdir. Ve hiç nisbet ve cihet isbât eylememişdir. Aynada görünen sûret gibidir ki, bu sûretin varlığı vehm mertebesindedir. Ve bu aynada mertebe-i vehmde görünen bir sübûtun, o sûretin aslının sübûtuna hiç müzâheme ve müdâfe'ası hâsil değildir. Ve bu sûretin sübûtü [varlığı], o sûretin aslı olan sübût-ı hâricî de, hiç tahdîd ve nihâyet ve cihet

peydâ eylememiştir. "VE LİLLÂHİ MESELÜL' A'LÂ." [(Allahü teâlâ için [zâtının zarûrî olması, ilmi, kudreti, mahlûkların sıfatlarından münezzehe olmak gibi] en yüce sıfat(lar) vardır.) Nahl Sûresi 60. âyet-i kerîmesinin meâli.] O mukaddes mertebede, vücûd var denilmesi, hârici benzetme ve eş gösterme kâbilindedir ki, hâric için orada yer yoktur. Vücûd için o mukaddes mertebede yer yok iken, hârice nasıl yer olsun ki, hâric vücûdun bir kısmı, bir parçasıdır. 3/114

Hak teâlâ, o azamet ve kibriyâsı ile, kulluğa kabûl buyurup, kullarını Cenâb-ı kudsîsine da'vet buyurmuştur. 1/106 **[Mektûbât Tercemesi: 156.]**

Hak sübhânehu ve teâlâ hiçbirşeye muhtâç değildir. Kullarına emrleri ve yasakları lütf ve ihsândır. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Hak teâlânın fi'l ve irâdesinden râzı olmak ve belki lezzet almak gerektir. 3/59 **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

Hak teâlâ afüvvün mecîddir [Çok afv eden, çok acıyan, merhametlidir]. 3/19.

Hak teâlânın fi'li illet ve sebepten hâlidir. [Bir sebebe bağılı değildir. Bir sebep için değildir.] Fekat hikmet ve maslahatdan hâlî değildir. [Bir hikmeti vardır.] 3/19

Hak teâlânın ve mâsivâsının delîli yine kendisidir. 1/247 **[Mektûbât Tercemesi: 305.]**

Hak teâlâ, zât, sıfat ve ef'âlde yegânedir [benzersizdir]. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Hak celle ve âlâdan evvelâ açığa çıkan hazret-i vücûd olup, diğerkemâlât ona tâbi'dir. 3/122

Hak teâlânın izni olmadıkça, hiçbirşey, hiçbirşeye zarar veremez. 3/3 **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Hak teâlânın, ubûdiyyete [rab olmağa] hakkı olmakda şerîkini nefy etmek, Enbiyânın da'vetine mahsûsdur. Muhâlifler dahî aklî delîl ile vücûb-ı vücûdda şerîki nef' ediyorlar. [Hak teâlâyâ ibâdet edilmesini, başka hiçbirşeye ibâdet edilmemesini Peygamberler bildirmişdir. Akl ile anlaşılmaz.] 1/63 **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

Hak teâlâ için bütün kemâlât sâbitdir. Ve Ondan bütün noksanlıklar uzaktır. Ve bütün varlıklar varlıkda durmakta ve varlıklarını devâmda Ona muhtâçdır. Fâide ve zarar Onun dilemesi ile olur. Onun izni olmadıkça, hiçbir nesne hiçbir nesneye zarar vermeğe kâdir değildir. Bu sıfatlar ile muttasıf olan, ancak Allahü teâlâdır. Zîrâ, başka olmak için farklı olmak lâzımdır. Eğer, kemâl sıfatlar ile muttasıf ve noksan sıfatlardan münezzehtir denilmese [böyle kabûl edilmese] noksan lâzım gelir. 3/3 **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Hak teâlâ, mutlak [şeksiz, şübhesiz] ni'met vericidir. Vücûd [var olmak] Onun ihsânı,

hayâtda kalmak dahî Onun lutfüdür. Kâmil sıfatlar, Onun [herşeye] şâmil olan rahmetindedir. Hayat, ilm, sem', basar ve nutk, cümlesi ondan ihsândır. Ve çeşidli ni'metler ve bitmeyen [tükenmiyen] çeşidli keremler Onun feyziyledir. Zorluğu ve şiddeti kaldırmak, düâyı kabûl ve belâyı def' etmek Ondandır. Bir rızk vericidir ki, yüce merhâmeti ile kullarını rızklandırır. Günâhları sebebi ile (rızklarını) uzaklaşdırmaz ve kesmez. Günâhları örtücüdür. Günâhları sebebi ile kulların nâmûs perdelerini yırtmaz. Onları hesâba çekmekte ve cezâlarını vermekte acele etmez. İyiliklerini dost ve düşmandan uzak eylemez. Bu ni'metlerin en büyüğü ve en üstünü islâma da'vetdir ki [da'vet buyurmasıdır ki], ebedî hayât [se'âdet] ona bağlıdır. Ve rızâ-ı Mevlâ ona bağlıdır. Bütün mahlûkâtın iyilikleri, Onun güc vermesi ve mümkün kılması iledir. Ni'met verene şükr etmek, akl ile de açıkca anlaşılmaktadır. Hak sübhânehu, kemâl sıfatlar ile muttasıf ve noksan sıfatlardan berîdir ve kullar ise, ayb kirlerine ve noksanlık lekelerine bulaşmış olduğundan, Onunla hiç münâsebeti yoktur. Kulların iyi bildikleri ba'zı işler, hakîkatde çirkin olabilir. Hak teâlâyâ hürmet ve şükr şekli, Ondan bildirilmedikçe, Onun şükrüne lâıyk ve Onun kabûl edeceği bir ibâdet olamaz. Ona ta'zîm şeklini islâmiyyet bildirmiştir. Şu hâlde Hak teâlânın şükrünü edâ eylemek, kalben ve bedenen ve i'tikâden ve amelen, islâmiyyetin emrlerini yerine getirmeğe bağlıdır. Allahü teâlâyâ, islâmiyyetin dışında yapılacak hürmete ve ibâdete güvenilemez. 3/23 **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Hak teâlânın feyzleri devâmlı, gerek mülk ve evlâd kısmından ve gerek hidâyet ve irşâd cinsinden, havâs [seçilmiş] ve avâm, yüksek ve aşağı [kimseler] üzerine fark gözetmeksizin gelmektedir. Farklılık bu feyzleri kabûl etmek ve etmemek bakımındandır. 1/164 **[Mektûbât Tercemesi: 204.]**

Hak teâlâ cemîl-i mutlakdır. Cemîl-i mutlakdan gelen herşeyi eğer ki, celâl ile dahî açığa çıksa, güzeldir. 3/37.

Hak teâlâ, hayrı da şerri de diler. Ve her birini yaratır. Ammâ, hayrdan râzıdır. Ve şerden râzı değildir. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Hak teâlâ, insana gücü yetmiyeceği şeyi emr etmemiştir. Hep kolaylığı murâd eder. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Hak teâlânın, ilm-i ilâhîsinin, kendisine de teâlluku vardır. Kendini de şân-ül-ilm ile âlimdir. 3/114.

Hak teâlâ herkese, zan ettiği gibi mu'âmele buyurur. [(Kullarım beni zan ettikleri gibi bulur). Hadîs-i kudsî.] 1/216 **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

Hak teâlânın kullarına cezâsı, günâhları mikdârıncadır. Eğer günâh gizli ise ve günâhkâr kimse, günâhından (tevbe edip) Ona sığınıyor ve yalvarıyorsa, o günâha dünyevî belâların keffâret olunması mümkündür. Eğer günâh şiddetli ve büyük ise ve günâh

işleyen inâdcı ve kibrli ise, o günâha âhîretde cezâ verilir ki, bu cezâ şiddetli ve devâmlıdır. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Hakkı, doğruyu söylemek acı olur. 1/67 **[Mektûbât Tercemesi: 106.]**

Hak olan şeyi beğenmiyen kimse, Peygamberi de görse fâidesizdir. [İyiliğe elverişli olmıyan kimse, fâidelenemez Peygamberi de görse.] 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkati] sofıyye indinde, a'yân-ı sâbitedir ki, esmâ-i ilâhînin [ilâhî isimlerin] ilmdeki sûretleridir. Kendileri değildir. 3/100

Hakâyık-ı mahlûkât [mahlûkâtın hakîkati], ya'nî a'yân-ı sâbite, vücûbî değildir, mahlûkdurlar. [Mutlaka var olmaları lâzım değildir.] 3/122.

Hakâyık-ı enbiyâ-i sâire [Diğer Enbiyânın hakîkatleri], hakâyık-ı ülul'azm olan esmâ-i külliye-i mukaddesenin cüz'iyâtıdır. [Ülul'azm olan Peygamberlerin hakîkatlerinin, mukaddes küllî isimlerinin cüz'idir.] 3/114.

Hakâyık-ı insan [insanın hakîkatleri], Onun te'ayyün-i vücûbîsidir, o şahsın te'ayyün-i imkânîsi, o te'ayyünün zillidir. Ve o te'ayyün-i vücûbî esmâ-i ilâhîden bir ismdir. Ve o ism-i ilâhî, o şahsın rabbi, ya'nî mürebbîsidir [terbiye edicisidir]. Ve onun füyûz-ı vücûdî ve tevâbî'-i vücûdîsine mebde'dir. [Bu insana her ni'met o ismden gelir.] 1/209. **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkatleri], esmâ-i ilâhî celle sultânühûdan ibâretdir ki, onlar füyûz-ı vücûdîye ve tevâbî'-i vücûdiyyenin mebâdîsidir [başlangıçlarıdır]. 1/209. **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

Hakâyık-ı Enbiyâ ve melâike [Enbiyâ ve meleklerin hakîkati], Allahü teâlânın isimlerinden, sıfatlarından ve şü'ûnlarından biridir. Diğer mahlûkâtın hakâyıkı [hakîkatleri], bunların zillerinden, parçalarından biridir. Bu dâire-i zıl, dâire-i esmâ ve sıfatın tafsîlidir. Meselâ ilm, bir sıfat-ı hakîkiyyedir ki, cüz'iyet sâhibidir. O cüz'iyet, tafsîlen dâire-i zilâldedir. [Ziller dâiresindedir]. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakâyık-ı melâike mele-i a'lâ-i esmâ-i bâtınadır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakâyık-ı hulefâ-i erbe'a sıfat-ı ilmdir. [Dört halîfenin hakîkatleri, ilm sıfatıdır.] 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Hakâyık-ı ilâhîden [ilâhî hakîkatlerden] murâd, onun azametinin, büyüklüğünün dereceleri olup, orada sıfat ve keyfiyyet yokdur. Ya'nî hiç zıl, sûret yokdur. 1/263 **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

Bir hakîkatin ortaya çıkmaması hâlinde, onun zıllını hakîkatin aslı zan ederler. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakîkat-i Hak sübhânehü ve teâlâ [Hak sübhânehu ve teâlânın hakîkati] bîcûn ve bîcugûnedir. Bir vücûd ki, adem onun zıddı olmakla kâim ola; Hak celle sultânehuya şâyan değildir. [Hak teâlânın zıddı yokdur.] Ve güzellik ve cemâlin başlangıcıdır. Ve bu vücûd, hakîkî bir cüz'dür. Bir basîtdir ki, birşey ile karışmış değildir. Böyle olmadığı gibi, olması da düşünülemez. O mertebede vücûd vardır demek, kulluğun noksanlığındandır veyâhud bir vücûd murâd oluna ki, ademin zıddı olmağa mecâli olmaya. 1/234 **[Mektûbât**

Tercemesi: 286.]

Hakîkat, kötülüklerin kalbden, tekellüfsüz kaldırılmasının hâsıl olmasıdır. [Gerçekleşmesidir]. 1/41 **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

Hakîkat mertebesinde, uğraşmak ve güçlük çekmek yokdur. Hakîkat, devâmlıdır. 1/60 **[Mektûbât Tercemesi: 97.]**

Hakîkat ve islâmiyyet, rûh ve sırdan öte geçemezler. Hafî ve ahfâya ulaşamazlar. 1/172 **[Mektûbât Tercemesi: 213.]**

Hakîkat-i ârif [ârifin hakîkati], bir ism-i ilâhî olup, kendisinin rabbidir. [Terbiye edicisidir.] 3/122.

Hakîkat-i câmi'a-i insandan murâd, kalb latîfesidir. 3/65

Hakîkat-i câmi'a-i kalbiyenin mahalli yürekdir. 1/142 **[Mektûbât Tercemesi: 182.]**

Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" icmâl [topluluk] i'tibâriyle ilm sıfatıdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" isimler, sıfatlar ve şu'ûnlar dâiresinin aslının merkezidir. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" te'ayyün-i evvel-i vücûdînin merkezidir. 3/114

Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem", zill-i icmâl-i ilmdir ki, vahdet tesmiye ederler. 1/121 **[Mektûbât Tercemesi: 168.]**

Te'ayyün-i Ahmedî, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" te'ayyün-i vücûbîsi; hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" te'ayyün-i imkânîsidir. 1/209

[Mektûbât Tercemesi: 247.]

Hakîkat-i İbrâhîm, te'ayyün-i evvel-i vücûdîdir. 1/93 **[Mektûbât Tercemesi: 140.]**

Hakîkat-i İbrâhîm, tafsîl i'tibâriyle ilm sıfatıdır (ilm sıfatının tafsîlidir [açılmasıdır]). 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakîkat-i Nûh, icmâl ve tafsîlin berzâhiyyeti i'tibâriyle sıfat-ı ilmdir. [İlm sıfatının icmâli ile tafsîli arasındadır]. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakîkat-i Mûsâ aleyhisselâm, kelâm sıfatıdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakikat-i Îsâ aleyhisselâm, kudret sıfatıdır. 3/114 Hakikat-i Âdem aleyhisselâm, tekvîn sıfatıdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hakikat-i Mehdî, ilm sıfatıdır. 3/114.

Hakikat-i Kâ'be, bir nûr-ı sırfdır ki, lâ te'ayyündür. [Ta'yîn edilemez]. Ve tecellî-i zâtînin fevkindedir. [Zâtın tecellîsinin üstündedir]. 3/76

Hakikat-i Kâ'benin zıllı, hakikat-i Ahmedîdir. 1/209 **[Mektûbât Tercemesi: 247.]**

Hakikat-i Kâ'be, bütün hakikatlerin üstündedir. 1/263 **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

Hakikat-i Kur'ân, hakikat-ı Kâ'benin üstündedir. 3/77 **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

Hakikat-i Kur'ân, hakikat-i Muhammedînin "sallallahü aleyhi ve sellem" üstündedir. Zîrâ hakikat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" izâfî ismlerdendir. 1/183. **[Mektûbât Tercemesi: 222.]**

Hakikat-i salât, hakikat-i Kur'ânînin üstündedir. 3/77 **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

Hukûk-ı ibâdin [kulların hukûkunun] dünyâda edâsı kolaydır. Yumuşaklık ve yalvarma ile ref' olunur [ortadan kalkar]. Ammâ âhiretde iş müşkildir. İlâcı yokdur. 1/73 **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Hikmet, birşeyin ilminden ibâretidir ki, nefsil-emre mutâbık ola. [İşin kendine uygun ola]. 3/23 **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Hill ve hürmeti isbâtda [harâm ve halâli isbâtda] mukallidin ilmi kâfî değildir. Bu bâbda müctehidin kavli mu'teberdir. 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

Hulûlün ma'nâsı, birşeyin birşey içinde olmasıdır. Zeydin evin içinde olması gibi. Velâkin zuhûrun ma'nâsı, birşeyin birşeyde aks etmesidir. Zeydin ayna içinde olması gibi. 3/121. **[Se'âdet-i Ebediyye: 953.]**

Hamd, şükrden efdaldır. Zîrâ şükr etmekde, sevgilinin ni'metleri göz önündedir ki, sıfatlarından, hattâ işlerinden meydâna gelmektedir. Hamd ederken ise, sevgilinin hüsn-i cemâli, ya'nî kendisi göz önündedir. Zâtı da, sıfatları da, işleri de, ni'metleri de hep sevimde, medh olunmaktadır. [Ni'met karşılığı da, elem karşılığı da hamd edilir.] 2/33 **[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]**

Hayât sıfatı, bütün sıfât-ı sübûtiyyenin evveli ve aslıdır [en başda gelenidir.] 3/100

Hayvânları, meşâyıha nezr edip, kabrleri başında kesmek şirke dâhildir. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

– H –

Hatm-i Kur'ân, nâfile nemâz, tesbîh ve tehlîl edince, sevâbını, mevtâlara hediye etmek, etmemekden efdaldır. 2/77

Hatm-i tehlîl, ancak meyyitin magfireti için olup, bundan başkası bid'atdır. 2/14

[hâşiyesinde].

Hademe ve ma'iyyet istihdâmı câizdir. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Hademeye ikrâm eylemek [kıymet vermek], efendisine i'zâz ve ikrâmdır. 3/28

Hurma, benî Âdemin halasıdır. [Âdem oğullarının halasıdır.] Âdem aleyhisselâmın çamurundan yaratılmışdır. "Hadîs-i şerîf." 3/100

Hurma ile iftâr eylemek sünnetdir. 1/162 **[Mektûbât Tercemesi: 198.]**

Hızır aleyhisselâm, Muhammed aleyhisselâmın ümmetinden değil, geçmiş ümmetlerdendir. 2/55 **[Kiyâmet ve Âhîret: 182.]**

Huzûr-ı bî-gaybet [huzûrun devâmlı olması], devâmlı olan tecellî-i zâtîdir, şu'ûn ve i'tibârât perdeleri araya girmeyen, hiç gayb olmıyan devâmlı olan tecellî-i zâtîdir. Bu yolun sonunda müyesser olur. Perdeler araya girmez. 1/151 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

Hutbede, hulefâ-i Râşidîni zikr etmek, ehl-i sünnetin şiârıdır. 2/15 **[Eshâb-ı Kirâm: 78.]**

Hutbede sultânların isimlerinin bir kademe aşağıda okunması, sultânların tevâzu'larındanadır. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Hulefâ-i erba'ada [dört halîfede] nübüvvetden gayri, Enbiyânın fazîletleri vardır. 1/151 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

Hulefâ-i erba'a [dört halîfe] arasındaki fazîlet, hilâfet sırasına göredir. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

"**El-hilâfetü ba'dî selâsûne seneten**". Benden sonra hilâfet, otuz senedir" Hadîs-i şerîfi Emîrin "radiyallahü anh" hilâfeti ile temâm oldu. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Hallâc-ı Mensûr, her gece zindanda ağır zincir ile beşyüz rek'at nâfile nemâz edâ ederdi. 2/95

Hallâcın enel-Hak kavli, mevcûd Hakdır, ben değilim demektir. 3/121 **[Se'âdet-i Ebediyye: 953.]**

Hallâc-ı Mensûrun kelâmı, hâllerin galebe çalmasından dolayı olduğu için, ma'zûrdur. 3/121 **[Se'âdet-i Ebediyye: 953.]**

Hallâc-ı Mensûrun enel-Hak kavli, yolda iken söylenmiştir. [Tesavvuf yolcusu iken söylenmiştir.] Vefâtından sonra terakkî etdi [yükseldi]. 3/75

Hillet [dostluk] makâmı, asl i'tibârıyla, İbrâhîm aleyhisselâma mahsûsdur. 3/88

Hillet âm'dır. Muhabbet onun ferd-i kâmilidir. 3/88

Hılkat-ı insâniyyeden maksûd [insanın yaratılmasından maksad], kulluk vazîfelerini yapmaktır. Ve cenâb-ı Hak sübhânehu ve teâlâyı devâmlı istemektir. Bu ma'nâ, zâhiren ve bâtinen [bedenen ve kalben] seyyidil evvelîn vel âhîrîn aleyhi minessalevâti etemmühâ

ve minettehiyyâtü ekmelühâya tam tâbî' olmağı gerçekleştirmedikçe müyesser değildir.

1/110 **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

Halkla [insanlar ile] hakları yerine getirmekten ziyâde karışmak zararlıdır. 3/102.

Halkı tazyîk ve rencîde etmek [dara düşürmek (sıkıştırmak) ve incitmek] harâmdir.

3/22 **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Halkın ezâsına [eziyyetlerine] sabr lâzımdır. Ve onlarla iyi geçinmek vâcibdir. Bu azîmet yoludur. Kaçarak eziyyetden kurtulmak da ruhsatdır. 3/7 **[Se'âdet-i Ebediyye:**

426.]

Halk ile görüşmekden kurtuluşa çâre yokdur. 1/37 **[Mektûbât Tercemesi: 64.]**

El-halku iyâlullah ehabb-ü halkın ilallahi men ahsene ilâ iyâlihi. [İnsanlar Allahü teâlânın iyâlidir. Allahü teâlâyâ en sevimli olan, Onun iyâline iyilik edendir.] Hadîs-i şerîf.

2/90

Halk [insanlar] ile mu'âmele tarzı. 1/170 **[Mektûbât Tercemesi: 211.]**

Halk eylemeğe [yaratmak için] ilm lâzımdır. Hak teâlâ küllîleri de, cüz'îleri de ve sırları [gizli olan şeyleri] bilir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Hılkat-i insandan [insanın yaratılmasından] maksad. 3/114

Halvet der encümen [Halk arasında Hak ile olmak], kalabalıkda, söyliyene ve dinleyene gönül bağlamamaktır. 1/221 **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Halvetde [yalnızlıkda] şöhret, şöhretde âfet vardır. 1/265. **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

Hamr [şerâb] satışı âdet olsa, halâl olur diye fetvâ verilmez. 2/54

Hamr ve ihticâb [kadınların açık gezmeleri], ba'zı dinlerde harâm, ba'zılarında halâl idi. 2/55

Hâce-i Ahrâr buyuruyor ki; bütün iyi hâlleri ve buluşları bize verseler, fekat Ehl-i sünnet vel-cemâ'at i'tikâdını kalbimize yerleştirmeseler, hâlimi harâb, istikbâlimi karanlık bilirim. Eğer bütün harâblıkları, çirkinlikleri verseler ve kalbimizi Ehl-i sünnet i'tikâdı ile süsleseler, hiç üzülmem. 1/193 **[Mektûbât Tercemesi: 229, Herkese Lâzım Olan İmân: 52.]**

Hâce-i Ahrârın zâhirde pîri var iken [Ya'kûb-ı Çerhî], Abdülhâlık Goncdüvânînin "kuddise sırrûh" rûhâniyyetinden istifâde ederek de üveysî oldu. 3/118

Hârikaların fazla zuhûra gelmesi, efdaliyyete delâlet eylemez [efdâl olmayı göstermez]. 3/86 **[Se'âdet-i Ebediyye: 748.]**

Hârikaların efdal olanı, zât, sıfat ve ef'âl-i vâcibeye te'alluk eden ulûmdır. [Allahü teâlâyı bilmekdir.] 1/293 **[Mektûbât Tercemesi: 465.]**

Hataralardan kurtulmak ve vesveseleri kovmak, tarîka-i hâcegânda [hâcegân yolunda] çok kolay olur. 1/60 **[Mektûbât Tercemesi: 97.]**

Hataraların def'inden murâd, matlûba teveccühe mâni' olan hataralar [zararlı düşünceler]dir. Yoksa, her hatara değildir, diye hâce-i Ahrâr buyurmuştur. 1/60 **[Mektûbât Tercemesi: 97.]**

Havf [korku] gençlikde, recâ [ümîd] ihtiyârlıkda çok olmak lâzımdır. 1/88 **[Mektûbât Tercemesi: 137.]**

Havf [korku] zemânında Li-îlâfi [sûresini] okumalıdır. 2/69 **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Hıyârüküm fil-câhiliyyet-i hıyârüküm fil islâmı izâ fekahe. [Câhillikde en ileride olanınız, islâm âlimi olunca, en ileriniz olur.] Hadîs-i şerîf. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Hayâl-i beşer [beşer hayâli], âlem-i misâlin nümûnesidir. Zîrâ bütün eşyâ için hayâlde sûret vardır. 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

– D –

Dâire-i selâsenin (üçüncü dâirenin) üstü, dördüncü dâire olup, vilâyet-i kübrâdır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Dank, bir dirhemin altıda biri [veyâ takrîben ikibuçuk kırat-ı şer'î, yarım gram] gümüş para. **[İslâm Ahlâkı: 533.]**

Deccalın çıkması, kıyâmet alâmeti olup, hakdır. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Derd dahî maksada kavuşmanın başlangıcıdır. 1/61 **[Mektûbât Tercemesi: 98.]**

Derd-i âhîret [âhîret derdi], nübüvvet kemâlâtında medh edilmiş olup, vilâyetde mevcûd değildir. Eshâb-ı kirâm âhîret derdine tutulmuşlar idi. Dâvûd-i Tâî, âhîret derdine (Kerâmetdir) dedi. 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Derd-i dünyâdan [dünyâ derdinden] ve bedene gelen sıkıntılardan dolayı, kalbler sıkılmaya ki, bu hâller temâmen geçicidir. Ve bu zorluğun altında [karşılığında] kolaylık vardır. 1/150 **[Mektûbât Tercemesi: 187.]**

Derd-i dünyâ [dünyâ derdi] hatâlara keffâretidir. Yalvarma ve sığınma ile Cenâb-ı kudsîden afv taleb eylemelidir. 2/75.

Derd ve belâdan halâs için, günâhlarına istigfâr için lâbüddür. 2/99, 5/80, 4/119. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Derd ve belâ, günâhların çok afv edildiğini gösterir. Günâhların çok olduğunu göstermez. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Düâ kazâyı red eder [engeller] ki, **Lâ yerüddül kazâ il-led-düâ** [Kazâ, ancak düâ ile geri çevrilir,] Hadîs-i şerîfidir. 3/47 **[Se'âdet-i Ebediyye: 400.]**

Düâ ile me'mûruz. Hak sübhânehu ve teâlâyâ düâ ve iltica, tadaru' [boyun bükerek yalvarmak] ve zârî [ağlamak] hoş gelir. 3/15

Düâları ve istigfârı abdestli okumak müstehabdır. **[Se'âdet-i Ebediyye: 64.]**

Da'vet-i sâliha [sâlih kimsenin da'vetine] îcâbet lâzımdır, sünnetdir. 1/265 **[Mektûbât**

Tercemesi: 349.]

Delîl, medlûlden ezhârdır. [Delîl, delîl getirilmiş şeyden açıktır]. Hak sübhânehudan dahâ açık birşey yokdur. 1/247. **[Mektûbât Tercemesi: 305.]**

Defâtir-i a'mâl [amel defterlerinin] uçarak, sağdan ve soldan verilmesi hakdır. 3/17

[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

Defn olmıyan mevtâ dahî, kabr hayâtı ile, azâb ve elemi his ederler. Fekat, hareket ve titreme olmaz. 3/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 481.]**

Dünyâ [harâmlar] semm-i kâtil [öldürücü zehr] ve helâk edici bir hastalık ve büyük bir belâ ve bulaşıcı bir hastalıktır. 1/171 **[Mektûbât Tercemesi: 211.]**

Dünyâ [islâmiyyete uymıyan şeyler] vefâsızdır. Vefâlı olmasına imkân yokdur. Cümleyi Hak teâlâ irâdesinin zuhûru bileler. 2/64

Dünyâ [hayâtındaki harâm] malının, eğer kıl ucu kadar i'tibârı olsaydı, düşmânı olan kâfirlere verilmezdi. [Kâfirlere kıl ucu kadar vermezdi.] 1/89 **[Mektûbât Tercemesi: 138.]**

Dünyâ [harâmlar], Allahü teâlânın buğz etdiği şeylerdir. [Allahü teâlâ dünyâyı sevmez]. 1/233 **[Mektûbât Tercemesi: 285.]**

Dünyâyı deniyye [alçak dünyâ] mu'teber değildir. Mal ve mevki'in ele geçmesini asl maksâd zan etmemelidir. 1/75 **[Mektûbât Tercemesi: 120.]**

Dünyâ, nefsin isteklerinin meydâna gelmesine yardımcı olan şeylerdir. Bunun için, la'netlenmiştir. 1/52 **[Mektûbât Tercemesi: 87.]**

Ed-dünyâ mel'ûnetün "Dünyâ mel'ündür". Hadîs-i şerîf. 3/100

Dünyâda her nev'i zarûrî, ihtiyâc olan [mubâh] şeyler dünyâdan değildir. Fudûl olanlar dünyâdandır. 3/86 **[Se'âdet-i Ebediyye: 748.]**

Dünyânın ta'rîfi. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Dünyâyı denînin [alçak dünyânın, ya'nî harâmların] tadına ve güzelliğine sakın aldanma. Onun yalancı gösterişine kapılma. Çünkü hepsi geçici ve kıymetsizdir. Bugün böyle olduğuna belki inanmazsın. Fekat yarın ölünce, doğru olduğu anlaşılacaktır. O zemân inanmanın fâidesi olmıyacaktır. 1/189 **[Mektûbât Tercemesi: 226.]**

Dünyânın lezzeti ve elemi ikidir. Cisme [nefse] lezzet verenden rûha elem vardır. Ve aksi de vâki'dir. 1/64 **[Mektûbât Tercemesi: 101.]**

Dünyânın [harâmların] muhabbeti, günâhların başıdır. 1/232 **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

Dünyânın [harâmların] kötülüğü ortaya çıkmadıkca, ona tutulmaktan kurtulmak muhaldir. Ve ondan kurtulmadıkca, felâh ve uhrevî kurtulma zordur. 1/232 **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

Dünyâ hayâtının, Cenâb-ı Hak beş şey olduğunu bildirdi. [Hadîd sûresinin yirminci âyetinde meâlen, **(Dünyâ hayâtı, elbette la'ib, ya'nî oyun ve lehv, ya'nî eğlence ve zînet, ya'nî süslenmek ve tefâhur ya'nî öğünme ve malı, parayı, evlâdı** [harâm yollardan] **çoğaltmaktır**) buyurdu.] İslâmiyyete yapışınca, bunlardan kurtulmak nasîb olur. 1/232 **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

Dünyâ, ni'met ve lezzet için değildir. Âhîret, ni'met ve lezzet için hâzırlanmıştır. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Dünyâyı [harâmları] terk mümkün olmazsa, hükmen terk etmelidir ki, bu da sözlerde ve işlerde ahkâm-ı islâmiyyeye uymaktır. [Ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla olur]. 2/82 **[Se'âdet-i Ebediyye: 100.]**

Dünyâda, zarûrî işleri yapmakda ve zarûret mikdârı meşgûl oluna. Bütün gayreti ona sarf etmek, aklsızlıktır. 2/31. **[Se'âdet-i Ebediyye: 77.]**

Dünyâ [hayâtında], doğru ile yalancı ve hak ile bâtıl birbirine karışdırılmışdır. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Dünyâda, avâmın hâlini havâsa [seçilmişlere] benzetmek, hikmet ve maslahatdır [bir fâide ve hikmeti vardır.] 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Dünyâda zuhûrlar sûrettedir. Âhîretde hakîkîdir. 1/263 **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

Dünyâyı [harâmları] ihtiyâr edenler, münâfık hükmündedir. Sûretde olan îmân âhîretde fâide vermez. 1/215 **[Mektûbât Tercemesi: 258.]**

Dünyâda hiçbir mahal yoktur ki, oraya bir Peygamber gönderilmemiş ola. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

Dünyânın [harâmların] muhabbetinin izâlesi için ilâc, ahkâm-ı islâmiyyeye yapışmaktır. 1/232 **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

Dünyânın [memleketlerin] temâmına dört kimse mâlik oldular. İki mü'min, ikisi kâfir. Zülkarneyn ve Süleymân "aleyhimesselâm", Nemrûd ve Buhtunnasar. Beşincisi Mehdîdir "aleyhirrahme". Hadîs-i şerîf. 2/67 **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Dostluğa yakışmaz ki, üzmemek için sükût oluna. 1/233 **[Mektûbât Tercemesi: 285.]**

Duman, sıcak sıvı ve katı zerrelere mürekkebdir. 1/208. **[Mektûbât Tercemesi: 245.]**

Dinde harac [zor şey] yoktur. 3/22 **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Deynden bir dankı sâhibine vermedikçe, sâlih mü'min Cennete giremez. 2/87

[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]

Deynden [borcundan] bir dankı sâhibine vermek, pekçok dirhem sadaka vermekden dahâ iyidir. 2/87 **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

Deynden [borcundan] bir dank gümüşü sâhibine vermek, altıyüz kabûl olunmuş ve makbûl [nâfile] hacdan efdaldır. 2/66 **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Dünyâ hayâtı çok azdır. Ve ebedî azâb buna [buradaki küfre] karşılıktır. 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

– Z –

Zâtdan murâd mâhiyyet ve hakîkatdır. 2/45 **[Se'âdet-i Ebediyye: 966.]**

Zât-i şey oldur ki [birşeyin aslı oldur ki], şey'in cemî'i vücûh ve i'tibârâtından her ne ki i'tibâr oluna, zât-ı şey, onların cemî'inin mâverâsıdır. Her ne ki onda isbât oluna, vücûh ve i'tibârâtda dâhildir. 3/80

Zât-i teâlâyâ hiç adem mukâbil değildir. 3/64

Zât-i teâlâ, nefs-i vücûdda ve vücûdün tevâbi'i olan [Zât-ı teâlâ, vücûdün kendisinde ve vücûdün tâbi'leri olan] diğer kemâlâtda [Hayât, ilm, kudret, sem', basar ve irâdet ve kelâm ve tekvîn gibi] kendi kâfîdir. Ve bu kemâlâtın husûlünde [meydâna gelmesinde] sıfât-i zâideye muhtâc değildir. Böyle olmakla berâber, sıfât-ı kâmile-i zâide dahî Hak teâlâ için kâindir [diğer sıfat-ı kâmile dahî Hak teâlâ için vardır]. 3/26

Zât-i teâlâ muvâtât ile söylenir, iştikâk ile söylenmez. Ya'nî Zât-i ilâhî ilmdir denir, âlimdir, denemez. 1/234 **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Zât-i ilâhînin arada isimler olmadan, mahlûklar ile hiç ilişiği yoktur. 1/208 **[Mektûbât Tercemesi: 245.]**

Zât-i ilâhîde mertebeler düşünmek, felsefecilerin sözlerine benzer. Keşfleri doğru olan Evliyâ, Zât-i ilâhîyi tam basît bilirler. Ayrılık, gayrılık isimlerde olur, derler. 1/125

[Mektûbât Tercemesi: 170.]

Zât-i Hak teâlâ, bir emri bir i'tibârı mülâhazasız câmi'i cemî'i kemâlâtdır [zâtında bütün kemâlâtlar vardır]. Belki aynı kemâldir. Zât-i ilâhî, sıfât-ı kemâlden herbiri renginde zuhûr buyurursa, zâtın ba'zısı bir sıfatla ve ba'zı diğeri sıfatı uhra ile muttasıf demek değildir. Zât-i teâlâ hep ilm, hep kudret, hep irâde.... ilâhirdir. 3/100

Zât ve sıfat-ı ilâhî mertebesinde sıfat ve ittisâf mülâhazası kâin değildir. Ne zâtda mevsûfiyyet ve ne sıfatda sıfâtıyyet mevsûfdur. Vücûdün ve vücûb-i vücûdün bulunmadığı vaktde, sıfat için mecâl muhâl olur ki vücûdün nev'leridir. Ol mertebede hayât, ilm.... ve ilâhire hep nûrdur. 3/113

Zât-i teâlâ ve tekaddes, husûl-ı kemâlâtda kâfî ise de eşyâyı tekvîn ve tahlîkde sıfât-ı zâide lâzımdır. Çâre yokdur. Zîrâ, Zât-i teâlâ nihâyet-i tenzîh ve takdisdedir ve gâyet azamet ve kibriyâidedir. Ve onunçün kemâl ve gınâ ve eşyâya kemâl-i adem münâsebeti sâbitdir. Eğer tevassut-ı sıfât olmasa, bir şeyin husûli mutasavver olmaz idi. Zîrâ ki, Zât-i teâlânın satevât-i eşi'a-i envârında eşyânın helâk ve fenâ ve inhirak ve inhidâmından gayri nasîbi yokdur. Âlemin vücûd-ı hâriciyesine vesîle olmağa sıfat-ı hakîkî gerekdir ki, kemâlât-i zâtiyeyi kendi vesâili ile merâyây-ı âlemde cilvesâz edeler. 3/26

Zât-i sübhânehu için âlemden gınâ-yı zâtî vardır. Ba'zı merâtib-i esmâ ve sıfatda bu nisbet mutasavver değildir. 3/110

Zât-i teâlâyâ vusûl-i bîcûnî ile vusûlda, bir şeyin tavassut ve haylûleti yokdur. 3/118

“Zâkirleri [zıkr edenleri] ve onlarla birlikde olanları Hak teâlâ magfîret buyurdu.”

Hadîs-i şerîf. 1/203 **[Mektûbât Tercemesi: 241.]**

Zıkr, gafleti tart etmekden ibâretidir. Zâhir [beden] başlangıçda ve nihâyetde zıkre muhtacdır. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Zıkrın ta'rîfi. 3/84

Zıkrın fadlı. 3/13

Zıkr, salevâtdan efdaldır. 2/57

Zıkr lâzımdır, çâre yokdur. 2/50 **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Zıkr-i lisânî [dil ile yapılan zıkr] de fâidelidir. 3/13

Zıkr ile evkâti [vaktleri zıkr ile] ma'mur edeler. [Vaktleri zıkr ile geçireler]. Ammâ, zıkrı aldığı şekl üzere amel eyleye. Ve onun zıddı olan her ne olursa, düşman bilip, sakına. 3/34 **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

Zıkrde tad, lezzet, islâmiyyetin emrlerine dikkat nisbetindedir. 3/34 **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

Zıkrın fâidesi, islâmiyyetin emrini yapmağa bağlıdır. 1/190 **[Mektûbât Tercemesi: 226.]**

Zıkre ol mertebe devâm edeler ki, kalbinde mâsivâdan [mahlûklardan] nâm ve nişân kalmıya ve kalbine birşey gelirse, getiremiye. 3/84

Zıkr-i nef-yü ve isbâtı [Lâ ilâhe illallah] o kadar tekrâr edeler ki, isteklerden kurtulup, Hak teâlâyı istemek ile kâim olalar. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Zıkr-i nef-yü ve isbâtı ol kadar devâm edeler ki, fenâ hâsıl ola. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Zıkr, Allahü teâlânın ismi ile yapılırken, isimler ve sıfatlar düşünülürse, ahvâl ve mevâcid hâsıl olur. 1/264 **[Mektûbât Tercemesi: 348.]**

Ba'zı zemânda zikr-i zât [ALLAH], ba'zı vaktlerde zikr-i nef-yü isbât [LÂ İLÂHE İLLALLAH] münâsibdir. 1/241 **[Mektûbât Tercemesi: 299.]**

Zikr-i nefyü isbât [lâ ilâhe illallah zikri] nemâzın şartı olan abdest makâmındadır. Mu'âmele-i nefy [Allahdan gayri her şeyi yok bilmek] netîceye ulaşmadıkça, farzlar, vâcibler ve sünnetden gayri nâfileler, vebâl dâhilindedir. Hastalığı [kalb hastalığını] kaldırmak lâzımdır ki, zikre bağlıdır. 3/12

Zikr-i nefyü isbâtda [lâ ilâhe illallah zikrinde] lâ derken istekleri ve maksadları kaldırıp, vücûdü ve ona tâbi' olan şeyleri yok bilmek lâzımdır. 2/23 **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

Zikr-i nefyü isbâtın [lâ ilâhe illallah zikrinin], isbât tarafında, Allahü teâlâdan başka, ki bunlar [mahlûkâtın ötesinde] ve hayâl edilen şeylerdir ki, bunlar hiç olmıya. 3/2

Zikr netîcesinde sâlik [tesavvuf yolcusu], nefsânî ilâhlara [putlara] tutulmaktan kurtulup, emmâre mutmainne olur. Ondandır, zikr eylemekle, terakkî hâsıl olmaz. Zikr o mahalde ebrârın virdleri gibi olur. O makâmda terakkî, kurb dereceleri, Kur'ân-ı kerîm okumak ve kırâ'eti uzun okuyarak nemâz kılmağa bağlıdır. Bu vaktde zikr, Kur'ân-ı kerîm okumak ile tekrar olunursa, Kur'ân-ı kerîm okumaktan ele geçen fâide hâsıl olur. 3/25

Zikr-i kalbî [kalb ile zikr] ahkâm-ı islâmiyyenin yapılmasını kolaylaştırır ve nefsi emmârenin azgınlığını kaldırır. 1/275 **[Mektûbât Tercemesi: 402.]**

Zikr, Hakkullahın [Hak teâlânın hakkının] edâsıdır. Halkı irşâd, hem Allahü teâlânın, hem de kulların hakkının edâsıdır ki, efdaldır. 2/46 **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

Zikr-i zât [Allahü teâlânın zikrinde] sıfat ve isimleri düşünmemelidir. Hayrete, ya'nî anlayamayacağını anlayıncaya kadar zikre devâm etmelidir. 1/264 **[Mektûbât Tercemesi: 348.]**

Zikrde ahfâ latîfesi de zikre başlarsa, zikri bırakmalı, mücerred vukûf-ı kalbi ile, kalbe teveccüh etmelidir. [Nasıl olduğu bilinmiyen bir teveccüh ile râhat bulalar]. 1/129 **[Mektûbât Tercemesi: 174.]**

Zikr telkîni, çocuğa elif ve bâ ta'lîmi gibidir. 2/26

Zikr, yalnız nef-yü isbât [lâ ilâhe illallah] veyâ ism-i zâtın [ALLAH] tekrarına münhasır [sâdece bu] değildir. [Her işinde] ahkâm-ı islâmiyyenin hudûdunu gözetmek zikrdir. 2/46 **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

Zemâyım-ı ahlâk [kötü ahlâk], kadınlarda erkeklerden dahâ çoktur. 3/41 **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Zevk-i vüsûl [kavuşma zevki] başlangıçta mevcûd, yolda [ortada] ve nihâyetde yokdur. 1/274 **[Mektûbât Tercemesi: 401.]**

Zevk-i bâtinî [bâtinî zevkı] âlem-i bîçûnîden hissedârdır. [Bilinmiyen âlemden nasîb

alır]. Zâhir [beden] onu bilmez [anlamaz]. 2/43

Zevk ve vecde cesedin ilgisi vardır [pek azdır]. Adem-i zevkin [zevk yokluğunun] rûha tealluku [bağlılığı] ziyâdedir [çokdur]. 1/250 **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

Zeheb [altın] ve fidda [gümüş] kadına süs için câizdir. Kullanılmaları harâmdir. 1/163 **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

– R –

Râbitanın hâsil olması, se'âdete kavuşmuş olanlara nasîbdir ki, bütün hâllerde, râbita sâhibini arada [vâsita] bilirler. 2/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 426.]**

Râbita-i muhabbet. 2/30

Râfizîler oniki fırka olup, cümlesi, eshâb-ı Resûli [Resûlullahın eshâbını] tekfîr ederek, dalâlet fırkalarının en kötüsü olmuşlardır. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Râfizîlik, Emîr "radiyallahü anh"ın muhabbeti değildir. Eshâb-ı kirâmdan uzaklaşmaktır ki, kötülenmiştir. 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Ram ve kerşen, hindûların putlarıdır. Anne ve babadan tevellüd eylemişlerdir. 1/167 **[Mektûbât Tercemesi: 207.]**

Râh-ı ictibâ [ictibâ yolu, çekip, götürülmek yolu] Peygamberlere mahsûsdur. 1/117 **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Râh-ı mürîdîn [mürîdân yolu], râh-ı inâbetdir [inâbet yoludur] ve râh-ı murâdân [murâdlar yolu], râh-ı ictibâ'dır [ictibâ yoludur]. 1/117 **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Râh-ı inâbetin, kavuşmaları az, râh-ı ictibânın, kavuşmaları pekçokdur. 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Rü'yâda vâki' olan şeyler, âlem-i misâlde görülmüştür. Rü'yâda görülen elemin, eğer farazâ hakîkati varsa, dünyevî elemeler kısmındandır. Kabr azâbı âhîret azâblarındandır. 3/31 **[Se'âdet-i Ebediyye: 87.]**

Rü'yet [görmek], dünyâda; hissiz ve hareketsiz olan iki parça içi boş sinirden ibâret (gözün), karşısına gelip, hizâlanma şartıyla görmektir. Bu fânî ve za'îf dünyâ hayâtında eşyâyı hissetme ve görme olduğu hâlde, niçin mümkün değildir ki, devâmlı ve kavî olan âhîret hayâtında o iki parça sinire bir kuvvet ihsân ede ki, karşısına ve hizâsına gelmeden, her cihetde ve cihetsiz olarak, kişiyi görücü eyleye. Her şeyi yaratan Allahü teâlâ mertebelerin en yücesindedir. Ba'zı mekân ve zemânda, ba'zı hikmet ve fâideler vâsıtasıyla, hizâyâ gelme şartı ve cihet ta'yînine riâyet edilmiştir. Diğer ba'zı mekân ve zemânlarda dahî bu şarta i'tibâr olunmayıp, bu şart hâsil olmadan, rü'yet hâsil olmuştur. Bunun gibi rü'yetde, karşı karşıya gelmek şart olsa, gerekdir ki, gören tarafda dahî şart ola. Netîce i'tibâriyle, Hak teâlâ eşyâyı görmez. Bu sûretde, Kur'ândaki naslara muhâlefet

vardır. Ve bu i'tirâz, Allahü teâlâ için dahî vardır. Allahü teâlânın varlığını [vücûdunu] inkâr etmek olur. 3/44 **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

Rü'yet-i uhrevîde [âhiretdeki rü'yetde] mü'minlerin kendileri temâmen basar olurlar. 3/68 **[Se'âdet-i Ebediyye: 926.]**

Rü'yet-i uhrevî [âhiret rü'yeti], isimler ve sıfatlar perdesi olmadandır. Her şahsın rü'yeti, o şahsın mebde'î te'ayyünü olan ism-i ilâhî mikdârıncadır. Mebde-i te'ayyünü ism-i câmi' olan devlet sâhibinin rü'yeti, ilâhî i'tibârâtın hepsi ile alâkalıdır. 3/100

Rü'yet-i uhrevî [âhiret rü'yeti], ayın [bedr hâlinde görülmesi gibi] görülmesine benzer; hadîs-i şerîfi. 3/79

Rü'yet, âhiretde mevcûddur. Ve rü'yete yakîn-i vicdânî hâsıl olur. Fekat mer'î [görünen] hiç müdrek olmaz. 3/44 **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

Rü'yet dünyâda câiz ve vâki' olmamış ve âhiretde vâki' olacaktır. 3/123 **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Rü'yet ne kalb ile, ne basar ile dünyâda vâki' değildir. 3/119

Rü'yet, Cennet ehlinin cümlesi içindir. Ba'zısının görmesi, ba'zısının görmemesi bildirilmedi. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Rü'yet, Hak teâlânın mahlûkudur ki, îcâd ve temsil tarîkiyle [yolu ile] izhâr eyledi [açığa çıkardı]. 3/74

Rubbe tâlin yel'anühül-Kur'ân hadîsi. [Kur'ân-ı kerîm okuyan çok kimse vardır ki, Kur'ân-ı kerîm bunlara la'net eder.] 2/53 **[Se'âdet-i Ebediyye: 429.]**

Ribâda [fâizde] malın hepsi harâmıdır. Yalnız fâizi harâm sanmamalıdır. 1/102 **[Mektûbât Tercemesi: 153.]**

Ribânın harâm olması, Kur'ân-ı kerîmde bildirilmiştir. Muhtâca ve muhtâc olmıyana harâmıdır. 1/102 **[Mektûbât Tercemesi: 153.]**

(Rubâiyyât) kitâbını Muhammed Bâkî "rahimehullah" yazmıştır. 1/290 **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

Ricâlin libâsı [erkeklerin elbisesi], zenânın libâsına [kadınların elbisesine] müşâbih olmamalı. Ya'nî, kadınlar ne giyerse, erkekler aksini giymeli. 1/313 **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Ricâl nisvâna [erkekler kadınlara], nisvân ricâle teşebbüh [kadınlardan erkeklere benzeyenler] mel'ûndur. 1/313 **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Rücû' sâhibi kendi isteği ile inmez. Hak celle ve âlânın murâdıyla yüksek makâmından aşağıya inmiştir. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Rücû'dan evvel ârifin îmânı bedîhi iken, geriye indikden sonra, müntehîlere o yakîn örtülür. 1/181 **[Mektûbât Tercemesi: 220.]**

Rahmet-i ilâhîden ümmîdi kesmek küfrdür. 3/13

Ruhsat ile amel etmiyeler ki, hem tarîka-i aliyyeye zıd ve hem sünnet-i seniyyeye uymak da'vâsına tersdir. 1/227 **[Mektûbât Tercemesi: 279.]**

Razzâk-ı âlem olan Allahü teâlâ, kereminden kulunun rızıkına kefil olmuştur. Bizleri bu tereddüdden [sıkıntıdan] kurtarmıştır. 1/224 **[Mektûbât Tercemesi: 276.]**

Risâlet, nübüvvet ve Peygamber lafzları, bizim Peygamberimizin da'veti vâsıtasıyla arab ve fâris lügatlarından gelmiştir ki, bu elfâz-ı lügat [bu kelimeler] hind lisanında yoktur. 1/259 **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

Risâle-i kudsiyye kitâbı, Muhammed Pârisânındır. 2/92 **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Rusûm ve âdât [merâsim ve âdetler], ar [utanma] ve nâmus, nefsi emmâre hevâsındandır. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", sarığının ucunu, beynelketfeyn irsâl buyururlardı [arkaya sarkıtırdı]. (İki kürek arasına sarkıtmak sünnetdir.) 1/186 **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bir yehûdî evinden yemek yidi. Ve bir müşrikin kabı ile tahâretlenmiştir. 3/22 **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Ahmed ismi, semâ ehli yanında meşhûrdur. 3/96

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hüsni ve cemâli, hüsn ve cemâl-i Hak teâlâyâ müsteniddir [senedir]. 3/100

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" uykusu abdestini bozmazdı. Çünkü, Nebî çoban gibidir. Kendi ümmetini muhâfazada gaflet, Onun, Peygamberlik makâmına uygun değildir. 1/99 **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" riyâzet çekmesi, ni'metlere şükr için idi. Vâsil olmak için değildi. 1/302 **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", her sözü vahy ile değil idi. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" maraz-ı mevtinde [ölüm hastalığında] kâğıd talebi hakkında..... 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" sehiv ve nisyan etmesi [unutma ve yanılması] câiz ve vâki'dir. Lâkin, hatâ üzere kararda olmak [devâm etmek] câiz değildir. 2/96 **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mebd-i te'ayyünü, ilm şânıdır. 1/294 **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mebde-i te'ayyünü, te'ayyün-i vücûdînin merkezi ki, eşref-i a'zâsıdır. 3/114

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hakîkati, sıfât-i izâfiyedendir. Ve menşe-i zuhûr-i Kur'ânî, sıfât-i hakîkiyedendir. Bu sebebden Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem"e hâdisdir derler, Kur'âna kadîmdir denir. 3/100

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" nûru, sıfât-i ilmden [ilm sıfatından] olup, eslâbdan erhâma intikâl ile [insana intikâli ile, ana rahmine intikâl ile] insan sûreti ile zuhûr eyledi [açığa çıktı]. 3/100

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" sâyesi [gölgesi] yok idi. Âlemde Ondan eltaf [dahâ latîf] olmayınca, sâyesi [gölgesi] nasıl olur. 3/100

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" urûcunda [yükselmesinde] cümleden bâlâter [yükseklere] gidip, nüzûlde dahî [inişde dahî] cümleden ziyâde tenezzül buyurdu [inmiştir]. 1/216 **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" vefâtında eshâbdan otuzüçbin kimse hâzır idi. 1/80 **[Mektûbât Tercemesi: 127.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" olan muhabbet-i ilâhî, muhabbet-i zâti olup, bütün nisbet ve i'tibârâtdan muarrâ [soyulmuş]dur. 2/33 **[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Leyle-i mi'râcda [mi'râc gecesinde] Mûsâ aleyhisselâmın kabri yanından geçerken, kabrinde nemâz kılar gördü. 2/16 **[Se'âdet-i Ebediyye: 1034.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Leyle-i mi'râcda [mi'râc gecesinde] zemân ve mekân dâiresinden çıktı. Ezelî ve ebedî, bir an olarak buldu. Başlangıcı ve sonu [bidâyet ve nihâyeti] bir noktada müttehid [birleşmiş] gördü. Cennete gidecekleri Cennetde gördü. 1/283 **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", mi'râcda rü'yet ile müşerref oldu. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", mi'râcdan avdet buyurdukda [gelince], henüz mahall-i hâb'ın harareti zâil olmayıp [yatağı soğumayıp], ibrik-i tehâretten hareket-i âb teskîn yâb olmadı. [Abdest aldığı suyun hareketi durmamış idi.] 1/210 **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", serin ve lezîz şeyleri içmeği severlerdi. 3/27 **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" sıfatların ve isimlerin bütün kemâllerine mâlik idi. 1/79 **[Mektûbât Tercemesi: 125.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", mahbûb-i rabbilâlemîn, bihterîn-i mevcûdât-i evvelîn ve âhîrîndir. [Mevcûdâtın öncesinin ve sonrasının en iyisidir]. Beden ile mî'râca çıktı. Arşı ve kürsîyi geçti. Mekân ve zemândan, bâlâya revân oldu [yükseklere çıktı]. 1/272 **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", reîs-i murâdân ve reîs-i mahbûbândır. [Murâd ve mahbûbların reîsidir.] Onun mahbûbiyeti, muhibb-i vâcib celle sultânuhûya bî mülâhaza-i şuûn ve i'tibârâtdan te'alluk eylemiştir. 3/118.

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" himmet-i âliyyesi [yüce himmetleri] bülend vâki' olmuştur [yüksektir]. Ol kemâlat ile iktifâ' eylemeyip, hel min mezîdin [dahâ arttıran yok mu] güyân dahî bâlâya şevki i'lân buyurlar [yücelikleri şevk ile isterler]. Ve çün kemâlât fevk imkân-ı beşerîden hâriç olmakla devâm-ı hüzn olur. 3/123 **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak lâzım değildir sanmak, küfrdür, zındıklıktır. 1/117 **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" itâ'at, Hak sübhânehuya itâ'atdır. 1/152 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" yolu, Eshâbın yoludur. 1/152 **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak, ahkâm-ı islâmiyyenin yapılması ve küfr âdetlerinden sakınmakla olur. 1/165 **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak niyyeti ile gün ortası uyumak, Onun yolunda olmıyan sıkı riyâzetlerden, çetin mücâhedelerden dahâ iyidir. 1/191 **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" tevassutu olmadıkça, hiçbir ferd matlûba vâsıl olamaz. 3/122

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" mütâbe'at olmadıkça, [tâbi' olunmadıkça], yapılan her iş fâidesizdir. 1/165 **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" için salât, eğer riyâ ve süm'a [gösteriş] dahî olsa makbûldür. 3/28

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" Âişe-i Sıddîka yoluyla hâsıl olan ezâ [eziyyet vermek], Emîr [Alî "radiyallahü anh"] yoluyla hâsıl olandan ziyâdedir [fazladır.] 2/36 **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" ameli [yapdığı işler], ibâdet veyâ örf ve âdet olmak üzere ikidir. İbâdet yolu ile olanların hilâfi bid'atler münkerdir. [İbâdetlerine

uymıyan şeyler zararlıdır, kötüdür.] Men' ediliyor ki merdûddur. Örf ve âdete bağlı olan işlerin hilâfına olanlar kötü değildir. Bunlar dîne âid değildir. Onları yapmak âdete bağlıdır. Ma'mâfih, âdetlerde de, sünnete uymak iyidir ve se'âdetlere yol açar. 1/231 **[Mektûbât Tercemesi: 283.]**

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" vâris olan âlim, ahkâm ve esrâr ilmlerinin ikisine de vâkıf olması lâzımdır. Yoksa, birinden nas'bi olup, diğ erinden nas'bi olmamak vâris olmağa mâni'dir. 1/265**[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" İbrâhîm aleyhisselâmı übûvvetle [babalık ile] yâd edip ve diğ er Enbiâyı "aleyhimüsselâm" ühuvvetle [kardeşlik ile] zikr etdiler. 3/88

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" düşmanlarına ve Hak teâlânın düşmanlarına şiddet gösterip, bunlara ihânet edip ve bâtil ilâhlarını [putlarını] hor tutmak [aşağılamak] en makbûl ibâdetdir. 1/268**[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" Eshâb-ı kirâma buyurdular ki, "**sizler bir zemânda vücûda geldiniz ki, emrlerin ve yasakların onda birini terk eyleseniz helâk olursunuz. Sizlerden sonra dahî bir gürûh [zümre] gelse gerekdir ki, emrlerin ve yasakların onda birini yapınca, felâketden kurtulurlar.**" İşte şimdi, o vaktir. 1/193 **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, "Benden mukaddem [evvel] ba's olunan [gönderilen] Peygamberlerin ümmetinde elbette havâriyyûn ve eshâb vardı ki, sünnetlerine yapışıp, emrlere uyarlardı. Dahâ sonra onların halefleri [onlardan sonra gelenler], Onların işlemedikleri ve yapmadıkları amelleri ve emr olunmadıkları işi yaparlar. Onlarla eliyle mücâdele eden kimse mü'mindir. Ve lisânı ile mücâhid olan zât dahî mü'min ve kalbi ile cihâd eden şahıs dahî mü'mindir. Onun ötesinde îmândan hardal dânesi mikdârı nesne yokdur." Hadîs-i şerîf.1/129. **[Mektûbât Tercemesi: 174.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bir kimse bana vasiyyet buyurun dedikde, "Lâ takdab" buyurdular. 1/98. **[Mektûbât Tercemesi: 146.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" hakk-ı civâra [komşuların haklarına] o kadar mübâlağa buyururlar idi ki, Eshâb-ı kirâm, komşuların mîrâs almasında şübhe etdiler. [Komşulara mîrâs düşecek zan etdiler.] 1/178. **[Mektûbât Tercemesi: 218.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" muhâcirînin fakîrleri ile tevessül edip, feth ve nusret taleb buyurdu. 3/94.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" Mu'âviye "radiyallahü anh"a buyurdu ki, "**İnsanlara hâkim olduğun zemân [Melik olduğun zemân] yumuşak davran.**" Mu'âviye "radiyallahü anh" bunun için, halîfe olmak istedi. Fekat ictimâda hatâ etdi. Zîrâ hilâfet sırası, Emîrden sonra idi. Fekat ictimâda hatâyâ bir derece, haklı olana iki ve belki

on derece [sevâb] vardır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", imâmeyni [hazreti Haseni ve Hüseyini] kucağına alıp, öperdi. Birgün bir şahıs, Yâ Resûlallah! Ben onbir evlâd sâhibiyim. Hiçbirini takbîl eylemedim [öpmedim] dedikde, buyurdu ki, **(Bu rahmetdir, Allahü teâlâ, dilediğine ihsân eder)**. [Kendi bendelerine ihsân eder.] 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" rü'yâda görünmesi, Server-i enâmın latîfelerinin sûret şeklinde görünmesidir. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Resûllerin mikdârı yüzyirmidörtbin [den ziyâde]dir. 1/167. **[Mektûbât Tercemesi: 207.]**

Resûller, herhangi bir dinde harâm olan fî'li irtikâb etmez. [İşi işlemezler.] 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Rüsûm-ı küfre mübtelâ olan mü'minler [küfr âdetlerine mübtelâ olan mü'minler], ümmiddir ki, kelime-i tevhîdin şefâ'ati ile kıyâmet gününün dehşetinden kurtulalar. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

Reşehâtta ba'zı nakller, sıdkdan dûrdur. [Doğrulukdan uzaktır.] 2/28. **[Se'âdet-i Ebediyye: 745.]**

Rızâ makâmında mahbûbun îlâmının kerâheti ref'olur. [Rızâ makâmında olan, sevgilinin yaptığı elemi çirkin görmez.] Muhabbet devleti ile müşerref olanlara elemden lezzet alma vardır ki, rızâ makâmının fevki'dir [üstüdür]. 2/33. **[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]**

Rızâ makâmı muhabbet ve hub [sevgi] makâmının fevki'dir [üstüdür]. 2/7.

Rızâ makâmı. 3/108.

Rıfk ve mülâyemet lâzımdır. 1/98. **[Mektûbât Tercemesi: 146.]**

Rükû'da parmakları açmak ve sücûdda [secdede] birbirine zam eylemek [yapışdırmak] sünnettir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Rükû' ve sücûdda [secdede] tumânînet elbette lâzımdır. Çâre yokdur ki, farz ve vâcibdir. 2/87. **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

Rükû'da ve celsede her uzvu kendi mahallinde karar eylemedikçe [her uzv yerine yerleşmedikçe], nemâz temâm olmaz, hadîsi. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Ramezân ayındaki nâfile ibâdet, sâir zemândaki farz gibidir. Ramezândaki farz, sâir zemândaki yetmiş farz gibidir. 1/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 314.]**

Ramezân ayının her gecesinde bir kaç bin Cehennemlik kişi, Cehennemden azâd olur. 1/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 314.]**

Ramezân ayında terâvîh ve hatm-i Kur'ân, sünnet-i müekkededir. 1/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 314.]**

Ramezân ayında, hayrların ve bereketlerin hepsi toplanmıştır. 1/162 **[Mektûbât Tercemesi: 198.]**

Ramezân ayının cem'iyyeti, bütün senenin cem'iyetine sebep [bu ayı iyi ve bereketli geçirenin, bütün senesi iyi ve bereketli olur], onu iyi geçiremeyenin bütün senesi iyi geçmez. 1/162. **[Mektûbât Tercemesi: 198.]**

Rûh nefse âşık oldu, tutuldu. Ve bu sebeble önceden Hak teâlâyâ olan bilgisini unuttu. 1/99. **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

Rûh-ı insânînin [insan rûhunun] bu bedene tutulmadan evvel, yükselecek yolu yokdur. Bedene gelince, yolu açıldı. 1/99. **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

Rûha lezzet veren şeyden, cism acı duyar. Cisme lezzet veren herşeyde rûha elem vardır. Dünyâda rûh, cism makâmına iner ve cisme tutulursa, cismin lezzeti ile lezzetlenir, kendi elemi lezzet zan eder. Safra hastasının tatlıyı acı sanmasına benzer. 1/159. **[Mektûbât Tercemesi: 194.]**

Rûh bedene bağlanmadan önce, maksada doğru idi. Bedene bağlanınca, teveccühü zâil oldu; [maksadı unuttu]. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Rûh bedene bağlanmadan önce, hâricde âlem-i ervâhda idi. Sevgi sebebi ile cesed âlemine [âlem-i ecsâda] gelmiştir. 3/31. **[Se'âdet-i Ebediyye: 87.]**

Rûh mekânsızdır. Nasıl olduğu anlaşılabilir. Fekat, Allahü teâlânın mekânsızlığına göre, mekânlı gibidir, madde gibidir. İki tarafın rengi onda vardır. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

Rûhâniyyât-i evliyâdan [Evliyânın rûhundan] istifâde birkaç şarta bağlıdır ki, bunları herkes yapamaz. 1/45. **[Mektûbât Tercemesi: 77.]**

Ravda-i mutahhera, harem-i Mekkenen efdaldır. 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

Riyâzet çekmek, i'tidâl üzere olmaktan kolaydır. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Riyâzât ve mücâhedât [Nefsin arzûlarını yapmamak, arzû etmediklerini yapmak], füzûliyyâtdan [fuzûlî şeylerden] ictinâb [kaçınmak], zarûriyyât-i mubâha [mubâh olan zarûrî şeyleri] kullanmaktan ibâretidir. 3/86. **[Se'âdet-i Ebediyye: 748.]**

Riyâ ve süm'adan [gösterişden] pak olmayıp [kurtulmayıp], Hak teâlâdan başkasından ve lev bil-kavl [söz ile olsa bile] ve zikr-i cemil ile taleb-i ecr [ecr taleb etme] fitnessinden müberra olmıyan [kurtulmayan] amel sâhibi, şirk dâiresinden bîrûn olmaz [kurtulmaz] ve

muvahhid ve muhlis değildir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

– Z –

Zânî-i bekrin [zinâ yapan bekârın] haddi [had cezâsı] yüz tâziyânedir. [Yüz sopadır.] Eğer, yüzbir değnek darb olunsa [vurulsa] zulmdür. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

Zâhid, dünyâya gönül bağlamadığından, insanların en akllısıdır. 1/50, 1/215. **[Mektûbât Tercemesi: 86, 258.]**

Zekâtın kalîli [çok azı] yüzbinlerce nâfile sadakadan efdaldır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Zekâtın verilmesinde, açıktan [âşikâre] vermek evlâdır ki, insan iftira'dan kurtulur. Nâfile sadakayı gizli vermelidir ki, kabûl ihtimâli fazla olur. 2/82. **[Se'âdet-i Ebediyye: 100.]**

Zekâtdan mahsûb olmak üzere, bir dank tasadduk eylemek, nâfile altından dağ kadar tasadduk eylemekden bir kaç mertebe efdaldır. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

Zekâtın verilmesinde kolay yol budur ki, malından fukarânın hakkı olanın bir seneliğini zekât niyyeti ile ayırıp, [zekâta niyyet edip], dilediği zemânlarda fakîrlere vermelidir. Bu takdîrde, her verişde niyyet lâzım değildir. Zîrâ, bir senede fukarâya ne kadar vereceği ma'lûmdur. Ama verdiği mal zekât niyyeti ile ayrılmış olmasa, zekât olmaz. [Ayrırken niyyet etmek yetişir.] 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Zemân-ı cehâletde [câhiliyye zemânında], nisvân [kadınlar], fakîrlikten korkup, kızlarını öldürürlerdi. Bu kötü amel, haksız yere câna kıymak olduğu gibi, evlâd hakkını da tanımamaktır. Bu her ikisi de büyük günâhdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Zemân, o makâmda yokdur. 1/296. **[Mektûbât Tercemesi: 475.]**

Zemânı üç şeyden biri ile ihyâ etmelidir. 3/2.

Zemîni iki günde ve ondan sonra semâvâti de iki günde halk etmişdir. Ya'nî yoklukdan vücûde getirmişdir. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Zinâ, bütün dinlerde çirkin ve men' edilmişdir. Zinâ edenlerden, yüz güzelliği, parlaklık, nûrâniyyet ve safâ yok olur. İkinci olarak, fakîrliğe mübtelâ olur. Üçüncü olarak, ömrün noksan olmasına sebep olur. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Zinây-ı basar [gözlerin zinâsı, görmek zinâsı], harâmlara bakmaktır. Elin zinâsı, harâmları tutmaktır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Zenân [kadınlar] zevcelerinin mallarından, onlardan iznsiz tasarruf ve çekinmeden telef ve sarf eylemekle, hırsız olmuş olup, hırsızlık büyük günâhını işlemiş olurlar. Ve bu hâl, bütün kadınlarda sâbit ve bu hıyânet bütün kadınlarda var demek mümkündür. Bu günâhda, onların, bunu halâl saymaları ile küfr korkusu vardır. 3/41. **[Se'âdet-i**

Ebediyye: 778.]

Zen [kadın] ve ferzendden [çocukdan] geçip, onların idâresini Allahü teâlâyâ bırakmak gerekir. 1/138. **[Mektûbât Tercemesi: 180.]**

Zenânın [kadınların] yabancı erkekle, nezâket ile ve yumuşak sesle konuşmalarını Kur'ân-ı kerîm men' buyurmuşdur. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Zenân [kadınlar] gerek erkek, gerek kadından olsun, ehlinden gayrileri için, kendini süslemesi doğru değildir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Zenânın [kadınların] zînetleri olan altın ve gümüş dahî, erkeklerin istifâdesi içindir. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

Zındık, gâyesi hakkı iptâl etmek olandır ki, ahkâmın pek çoğunda Hadîs-i şerîfler söyleyip, ahkâm-ı islâmiyyeyi bunlara [ya'nî söylediklerine] münhasır kılmışlardır. Kendi bilmediklerini dinden kabûl etmezler. 2/55. **[Kiyâmet ve Âhret: 182.]**

Zevce Cennetde zevcinin yanındadır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Zeynüddîn-i Taybâdî, tarîk-i ilmden [ilm yolundan] vâsıl olmuşdur. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

Zeynüddîn-i Taybâdî, mevlânâ Nizâmeddîn-i Hirevînin talebesi idi. Ahmed Nâmîkînin rûhâniyyetinden feyz aldı. 271 de vefât etdi. 2/46.

Zîver-i zenânda dahî [Kadınların zîneti için de] zekât vermek lâzımdır. 3/34. **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

– S –

Sâbikûn, temâm Enbiyâ olup, eshâbı ve hakîkî vârisleri de dâhildir. 2/39. **[Se'âdet-i Ebediyye: 913.]**

Sârikların [hırsızların] büyüğü, nemâzından çalandır. Ya'nî nemâzın rükû' ve sücûdunu temâm eylemiyendir. Hadîs-i şerîf. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Sâlike lâzım olan, devâm-ı zül [devâmlı alçalma] ve iftikâr [alçak gönüllülük] ve inkisâr [kırıklık] ve tedarru' [kendini alçaltma, yalvarma] ve ilticâ' [sığınma] ve kulluk vazîfelerini yapıcı, ahkâm-ı islâmiyyenin hudûdunu muhâfaza edici ve sünnet-i seniyyeye mütâbe'at [uyucu], hayrlı işlerde niyyeti düzeltici, kalbini [bâtınını] temizleyici ve zâhiri teslim ve ayblarını ve günâhlarını görücü ve Allahü teâlânın intikâmından korkucu ve titrer olmaktır. Ve işlerine ve niyyetine dikkat etmesi ve ahvâl ve mevâcîde güvenmemesi lâzımdır. Dîni kuvvetlendirmesine ve islâmiyyeti yaymasına ve insanları Allahü teâlâyâ da'vet etmesine i'timâd edip, bunlara güvenmemeli ki, bunlar kâfir ve fâcirlerden de zuhûr eder. 1/171.

[Mektûbât Tercemesi: 212.]

Sâlik kendini, uyuz köpekden üstün bilirse, bu büyüklerin kemâlâtından mahrûmdur.

1/202. **[Mektûbât Tercemesi: 240.]**

Sâlik, hâllerini ve rü'yâlarını üç gün içinde şeyhine arz eylemese, Kübreviyye tarîkatinin büyükleri ta'zîr buyurlar. 1/122 **[Mektûbât Tercemesi: 169.]**

Sâlikde hâsıl olan ahvâl [hâller] pîr ahvâlinin aynıdır ki, mir'ât-i istidâdında [onun istidâd aynasında] zuhûr eylemiştir. 3/16.

Sâlik, yüksek gayretli olmak gerekdir. [Çok yüksekleri istemelidir.] Ve hiç hâsıl olan hâle baş eğmeyip [dönüp, bakmayıp], ötelere ötesini istemelidir. İşte böyle bir himmetin hâsıl olması, kendisinin bağlı olduğu şeyhinin teveccühüne bağlıdır. Ve onun teveccühü, kendisine uyan müridin ihlâsı ve muhabbeti mikdârıncadır. 1/285 **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

Sâlike bir zulmet ve sıkıntı gelince, onun ilâcı cenâb-ı Hakka ilticâ [sığınma] ve tedarru' [yalvarma] ve niyâz ve şikestelikdir [kırıklıktır]. Kendi mürebbîsine [yetiştiricisine] teveccühü tâmdir ki, bu devletin husûline [bu ni'metin ele geçmesine] sebep olur. 1/218.

[Mektûbât Tercemesi: 264.]

Sâliklere yolda hâsıl olan hâller, mevâcid ve bilgiler ve ma'rifetler asıl maksaddan değildir. [Özenilecek şey değildirler]. Belki evhâm ve hayâldirler ki, tarîkat yolcuları onunla terbiye olunurlar. Cümlesinden geçip, sülûk ve cezbe makâmının nihâyeti olan, rızâ makâmına varmak gerekdir. Tarîkatin maksadı ve gâyesi, rızâ makâmında hâsıl olan ihlâsı ele geçirmektir. 1/36. **[Mektûbât Tercemesi: 63.]**

Sâlikler, bu yolun başında da, sonunda da, hâllerin telvîninden [envâından] kurtulamaz. Telvînler kalbde ise, sâlik [erbâb-ı kulûb]dan olur. Bunlara (ibnül vakt) de denir. Eğer kalb telvînden kurtulmuş, temkîn makâmına yetişmiş ise, hâller, artık nefse gelir. Nefs de temkîne ulaşmış ise, kalıba [bedene] gelir. 1/175. **[Mektûbât Tercemesi: 217.]**

Sâlikin, aslı, esmâ'î ilâhîden [ilâhî isimlerden] bir isimdir. Ve sâlik onun zıllıdır. 3/118.

Sâlike feyzlerin gelmesi, Hayrülbeşerin "aleyhissalâtü vesselâm" vâsıtası ve onun perdesi [vâsıtası] ile dir. Hakîkî sâlik, tâm tâbî' olmak sebebi ile ve belki sâdece fadl ile hakîkat-i Muhammedî ile ittihâd etdikde [birleşdikde] vâsita ortadan kalkar. Çünkü, vâsita başka olmaktadır. İttihâd [birleşme] olan mahâlde mu'amele şirket üzeredir. 3/122.

Sâlik seyirinin derecesini hayâlde canlandırdığı şekilde anlar. [Hayâline gelenler ile anlar.] 3/119.

Sâlik, sülûk menzillerini geçtikden sonra, mebde-i te'ayyünü olan isme ulaşır ve o ismde fânî olur. 1/208. **[Mektûbât Tercemesi: 245.]**

Sâliklerin kemâli başka-başka olup, kalbin selâmeti, rûhun kurtuluşu, sırrın şühûdü, hafînin hayreti ve ahfânın birleşmesinden bir veyâ birkaçı veyâ hepsi ile olur. Ve ismi

geçen mertebelerin birisinde kemâl hâsil olduktan sonra, yâ geri inilir veyâ o makâmı kalınır. Birincileri, tekmil ve irşâd ve da'vet için Hakdan halka rücû' makâmı ve ikincisi kendini gayb etme ve insanlardan uzlet [uzaklaşma] makâmıdır. 1/158. **[Mektûbât**

Tercemesi: 193.]

Sâlik-i kâmil [kâmil olan tesavvuf yolcusu], Allahü teâlânın zâtına ayna olunca, sıfât ve şu'undan onda hiç görünmez [rü'yet edilmez]. 2/11.

Sâlik, Allahü sübhânehunun inâyeti ile, hazret-i Hakka urûc etse [yükselse], hâlis yokluk makâmına iniş de çok olur. Lâkin, urûc vaktinde [yükselme vaktinde] o makâm kendini yok [helâk olmuş] bilmek makâmıdır ki cehl lâzımdır. Sahva nüzûlde [inişde] makâm-ı ilm ve ma'rifetdir. Bu iniş makâmında, zıl makâmının bulaşıklıklarından ayrılmış [uzaklaşmış] ve şu'ün ve Allahü teâlânın zâtına âid i'tibârâtdan kurtulmuş, sırf Allahü teâlânın tecellîsi ile müşerref olur. Ve bu tecellîden önce hâsil olan her tecellîyi, ârif her ne kadar esmâ ve sıfât ve şu'ûnât ve i'tibârât düşünmeksizin olduğunu bilir ve tecellî-i zâtî sayarsa da, zıllerin, isimlerin, sıfât, şu'ün ve i'tibârâtdan bir perde arkasındadır. 3/79.

Sâlik-i meczûb, ya'nî cezbesi sülûke tekaddüm etmemiş [önce sülûk yapmış, sonra cezbelenmiş] olan pîrlere de, nâkısıları fenâ ve bekâyâ ulaştırırlar. 1/292. **[Mektûbât**

Tercemesi: 462.]

Sübhânî ve enel-Hak gibi ekâbir kelâmı [büyüklerin sözleri] İşânın [onların] orta hâllerine haml olunmak [yolda iken, ilerleme zemânındaki hâllerine âid olduğunu anlamalıdır ki] ve onların kemâlleri bu sözlerinden sonradır diye ta'bîr lâzımdır. 3/75.

“**Sübhânallahi ve bi hamdihî**”, Cenâb-ı Hakki şirk ve naksdan tenzîh ve ni'metlerine şükr etmektir. Hergün ve gece yüz kerre okumalıdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

“**Sabekat rahmeti alâ gadabî**” (Rahmetim gadabımı aşmıştır) Hadîs-i kudsîindeki gadabdan murâd, mü'minlerin günâhkârlarına karşı olan gadab sıfatını aşmıştır, demektir. Müşriklere karşı olan zâtın gadabını aşar demek değildir. 1/266. **[Mektûbât**

Tercemesi: 350.]

Sultâna secde etmek câiz ise de, terk etmelidir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Secdeye diz ve el koydukda, önce sağını koyalar. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

“Secde, Hudâdan gayriye câiz olsaydı, zevcine secdeyi, zevceye emr ederdim.” Hadîs-i şerîf. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Sihir, müslimândan vücûda gelmez. [Müslimân sihr yapmaz.] İmân ondan ayrıldığı zemân sihr tehakkuk eder. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Sihir, kat'î harâmıdır. Ve sihr yapan küfrde kuvvetlidir. Sihir yapıcılıktan şedîd küfr

yokdur. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Sirâyet-i maraz [hastalığın geçişi] muhakkak değildir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Se'âdet, ömrü uzun ve ameli de çok olan kimsenindir. 1/89. **[Mektûbât Tercemesi: 138.]**

Se'âdet-i ma'nevî [ma'nevî se'âdet] kalbin Hakdan gayriden [mahlûka bağılıktan] halâs olmasıdır [kurtulmasıdır]. 1/49. **[Mektûbât Tercemesi: 85.]**

Se'âdetin sermâyesi, sünnete [ahkâm-ı islâmiyyeye] tâbi' olmaktadır. 1/74. **[Mektûbât Tercemesi: 119.]**

Se'âdet-i insan [insanın se'âdeti] ve felâh ve halâsı temâmen Allahü teâlânın zikrindedir. 1/190. **[Mektûbât Tercemesi: 226.]**

Sekrden önce olan sahv [uyanıklık] avâmın hâli olup, sekrden sonra olan sahv, seçilmişlerin [büyüklerin] makâmıdır. 3/49.

Sekr, tesavvuf yolunda olur. Nihâyetin nihâyetine kavuşmak hep uyanıklık hâlidir. 1/84. **[Mektûbât Tercemesi: 134.]**

Son nefesin selâmeti için fâtiha okumayı unutmayalar. 3/103.

Sülûk, seyr-i ilallah ve seyr-i âfâkî aynı ma'nâyadır. 3/100.

Sülûk, seyr-i âfâkîden ibâretidir. Cezbe, seyr-i enfüsîdir. 3/100.

Sülûk, ahkâm-ı islâmiyyeye uymaktan, ya'nî tevbe, zühd ve gayrı emrleri yapmaktan ibâretidir. 3/122.

Sülûk, tarîkatın levâzımındandır. [Lüzûmlu şeylerindedir.] 3/107.

Sülûkda inâbet [teslim olmak] tâlib tarafındandır. Vâsıta elbette lâzımdır. Başka çâre yokdur. 1/117. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Sülûk, toplu bilgiyi yaymak ve delîl ile anlaşılana kalb ile anlamaktır. Şâh-ı Nakşibend. 1/30. **[Mektûbât Tercemesi: 49.]**

Sülûkde ba'zı mübtedi'lerin gevşekliği ve ilâcı. 1/145. **[Mektûbât Tercemesi: 184.]**

Sülûkun nihâyeti, seyr-i ilallahdır ki, fenâ-ı mutlak ta'bîr olunmuşdur. Ondandır sonra, makâm-ı cezbe dönmektir ki, seyr-i fillah ve bekâbillah ta'bîr eylemişlerdir. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

Sülûk esnâsında, sekr vakti ve galebe-i hâl vâsıtasiyle, Ehl-i sünnet itikâdının hilâfî [uygun olmıyan] zuhûr eder. Lâkin sâliki o makâmından geçirip, işin sonuna ulaşırdırırlarsa, o muhâlefet yok olur, gayb olur. Yoksa, o muhâlefet üzere kalır. Ammâ, ümmîddir ki, onu o muhâlefet sebebi ile hesâba çekmezler. Zîrâ onun hükmü, hatâ eden müctehidin hükmü gibidir. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Sülûk bir kaç nev'dir. Ba'zısı için sülûk cezbeden öncedir. Ba'zılarında, cezbe sülûkden

öncedir. Bir cemâ'at için dahî, sülûk konaklarını geçerken cezbe hâsıl olur. Bir tâife ise, sülûk konaklarını geçer, fekat cezbe ulaşamazlar. Cezbenin önce hâsıl olması mahbûblar ve murâdlar içindir. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

Sülûksuz cezbe yokdur. [Cezbe için sülûk lâzımdır.] Mümkün değildir. Cezbenin önce olması efdaldır ki, sülûk cezbenin hizmetcisi olmuştur. Cezbenin te'hîr edilmesinde, sülûk cezbenin yardımcısıdır. [Onunla sağlanır.] Ve sülûk devleti ile ona cezbe müyesser olmuştur. 3/118.

Sülûku temâmlamıyan meczûblar, sülûksuz ve nefsinin tezkiye etmeksizin, kalb makâmından geçip, kalbin sâhibine varamazlar. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Simâ', raks ve sayha [bağırma] ve ızdırâb ve bunların emsâli, bu nev' görünen işler, hâller ve görünen zevkler, görünen hâller, bâtındaki hâllere nisbet ile, bilinenin bilinmiyene nisbeti hükmündedir. 2/43.

Simâ' ve raks, lehv ve la'ba dâhildir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Simâ', raks ve zikr-i cehri, tarîkatde sonradan ihdâs edilmiş bid'atdır. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Simâ' ve vecd, bir cemâ'at için [ibnül-vakt olanlar için] fâide verebilir. Onlar ibnül-vaktdirler. Tecelliyât-ı sıfâtiye makâmında, bir sıfatdan bir sığata geçerler. Bir zemân kabzda, bir zemân bastdadırlar. Erbâb-ı kulûbdurlar. Hâlbuki, zâtın tecellîsine kavuşanlar, kalb makâmından kurtulup, kalbin sâhibine ulaşmışlardır. Bunlar simâ' ve vecde muhtâc değildirler. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

Sem' ve basarın simâ' ve rü'yetde hiç medhali yokdur. [Göz ve kulak mahlûk, görmek ve işitmek de mahlûkdur.] Göz ve kulak, görmekte ve işitmekte rol oynamaz. Allahü teâlâ gözü ve kulağı yaratdığı gibi, görmeği ve işitmeği de yaratmıştır. 1/18.

Sünneti ihyâ ederken dikkat lâzımdır ki, fitnenin uyanmasına sebep olma. Bir iyilik, birçok kötülüğün çıkmasına sebep olma. 3/105. **[Se'âdet-i Ebediyye: 397.]**

Sünnete uymak sebebi ile, gün ortasında bir mikdâr uyumak, sünnete uymadan gece boyunca ibâdetden efdaldır. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

Sünnet ile bid'at arasında şübheli olan bir işin terki çok iyidir. Ya'nî bid'atin terki efdaldır. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Sünnet ile bid'at birbirinin zıddıdır. Birinin ihyâsı, diğerrinin ölmesini gerektirir. [Ortadan kaldırır.] 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

Sofistâiyye mezhebi, mâsivâyı [âlemi] Hak teâlânın yaratması ile bilmezler. Âlemi evhâm ve hayâl bilirler. 3/97, 1/125, 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 170, 426.]**

Seyr ve sülûkdan maksad, tezkiye-i nefsi emmâredir. 1/35 **[Mektûbât Tercemesi:**

62.]

Seyr ve sülûkdan maksad, ihlâsı ele geçirmektir ki, islâmiyyetin üçüncü kısmıdır. 1/40.

[Mektûbât Tercemesi: 68.]

Seyr-i âfâkî, seyr-i ilallah olup, sülûk ta'bîr ederler. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Seyr-i âfâkînin hâsılı [aslı, netîcesi] odur ki, sâlik, vasflarının değişmesini ve ahlâkının değişmesini âlem-i misâl aynalarında müşâhede eder [seyr eder]. Sâlik aslında kendi nefsinde seyr eder. Lâkin kendi hâllerini, kendi dışında olan âlem-i misâlde müşâhede edip, güyâ âfâkda seyr eylemiş olur. Seyr-i âfâkî seyr-i ilallahdır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Seyr-i ilallah temâm olduktan sonra, sâlik hakîkati olan ismin zilline ve sonra da aslına vâsıl olur ki, isti'dâdının son derecesidir. 3/102.

Seyr-i ilallah fenâ, seyr-i fillah bekâdır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Seyr-i ilallahdan sonra seyr-i fillah başlar ki, iş cezb iledir [çekilme iledir]. 2/42.

[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

Seyr-i enfüsî fenâ-i etem [tam fenâ] ve bekâ-yı ekmelden [olgun bekâdan] sonradır. 1/30. **[Mektûbât Tercemesi: 49.]**

Seyr-i enfüsî, seyr-i fillah olup, sülûkdan sonra olan cezbe bu seyrdedir. Bu seyre onun için enfüsî derler ki, enfüs, zillere ve isimlerin zillerinin akslerine ayna olmuşdur. Yoksa sâlikin seyri nefsinde olduğu için, enfüsî demezler. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Seyr-i enfüsîde sâlik, Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklandığından, seyr-i fillah denir. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Seyr-i enfüsî, zarûrî olup, seyr-i âfâkî onun zımında [onunla birlikte] müyesser olur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Seyr-i âfâkî, rü'yâ gibi isti'dâda alâmetdir. Seyr-i enfüsî lâzımdır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Seyr-i âfâkî ile başka şeylere olan bağlılıktan, seyr-i enfüsî ile, kendine düşkün olmaktan kurtulunur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Seyr-i enfüsî ve seyr-i âfâkî, vilâyetin rüknleridir ki, ikisi hâsıl olmadıkça, vilâyet tasavvur edilemez. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsî, ilmül-yakîn dâiresinden dışarıya çıkamaz. 2/57.

Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsî nihâyete ulaşıldıkda, sülûk ve cezbe işi temâm olur. 2/42.

[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

Seyr-i ilallahı ve seyr-i fillahı geçdikden sonra, ancak zûlmânî perdeler fark edilmiş [aradan kaldırılmış] olur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Seyr-i fillahdan sonra, yükselme hâsıl olursa, isimlerin ve sıfatların ve şu'ûnâtın aslı

olan bir dâire ve sonra bunun aslı ikinci bir dâire, nihâyet bunun aslı bir kavs açığa çıkar. Bu üç asl zât-i teâlânın zâtında değildir. [Zâtı bunlardan münezzehtir.] Bu üç aslın tam hâsıl olması nefis-i mutmainneye mahsûsdur. 2/91.

Seyr ve sülûkda her ne ki görülür ve işitilirse, i'tibâr edilmemesi lâzımdır. Eğer, bu, çoklukda birliği görmek olsa da, kıymet vermemeli, yok etmelidir. Çünkü o vahdet hiçbir çoklukda bulunmaz. Görünen vahdetin kendi değil, benzeridir. 1/240. **[Mektûbât Tercemesi: 299.]**

Seyr ve sülûkde tam ifâde, bu âyet-i kerîmedir. "Sizin yanınızdaki tükenir. Allah indindeki bâkîdir." Seyr ve sülûk ilmde hareketden ibâretdir ki, nasıl olduğundan bahs etmektir. Bu mahalde hareketin yeri yoktur. Ve seyr-i ilallah ilmin hareketinden ibâretdir ki, aşağı ilmden, yüksek ilme gidip, geçip, o yücelikten başka bir yüceliğe varır. Tâ mümkünler ilminin temâmını geçmek ve cümlesini geçtikden sonra vâcib-i teâlâyâ âid ilmlere ulaşılır ki, buna da fenâ denir. Seyr-i fillah demek, Allahü teâlânın isimleri, sıfatları, şü'ûn ve i'tibârâtı ve takdîsâtı ve tenzîhâtı mertebelerinde ilmin ilerlemesi demektir. Böylece anlatılamıyan, işâretle bildirilemiyen ve ism verilemiyen ve birşeye benzetilemiyen, kimsenin bilemediği, anlayamadığı mertebeye varılır. Bu seyre, Bekâ denir. Üçüncü seyre, Seyr-i anillahı billah denir. Bu da ilmin hareketinden ibâretdir ki, yüksek bilgilerden aşağı bilgilere inilir. Böylece mahlûkları bilmeğe kadar inilir. Bütün vücûb mertebelerinin bilgileri unutulur. Bundan sonra, dördüncü seyr başlar ki, buna seyr-i eşyâ denir. Birinci seyride unutulmuş olan eşyânın bütün bilgileri, şimdi yavaş yavaş ele geçer. Bu dördüncü seyr, birinci seyrin, üçüncü seyr de, ikinci seyrin karşılığıdır. 1/144.

[Mektûbât Tercemesi: 183.]

Seyr-i ilallah ile seyr-i fillah, vilâyeti ele geçirmek içindir ki, fenâ ve bekâdan ibâretdir. Seyr-i anillah-ı billah ve seyr-i der eşyâ [üçüncü ve dördüncü seyrler] da'vet makâmını elde etmek için olup, Enbiyâ ve Mürselîne mahsûsdur. Ve bunların tâbî' olanlarının da nasîbi vardır. 1/144. **[Mektûbât Tercemesi: 183.]**

Seyr ve sülûk, [erbâbı sona varanlar indinde] Hak sübhânehunun ihâta ve sereyan, kurb ve ma'yyeti ilmi olup, ehl-i sünnetin rey'lerine uygundur. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Seyr ve sülûkde, nihâyetin nihâyeti olan mertebelerden sonra, bir mertebe zuhûr eder ki, o yerde [mertebede] zerre kadar sülûk yapılsa, imkân dâiresinin kat-kat fazlası gidilmiş olur. 2/41.

– Ş –

Şâkir [şükr eden] ve mü'min olanlara Allahü teâlâ azâb etmez. 1/70. **[Mektûbât**

Tercemesi: 108.]

Şân-ül-hayât, cemî' şü'ûnâtın akdemi [en evveli]dir. Ondan sonra şânül-ilmdir ki, ona tâbi'dir. 3/88.

Şân-ül-ilm, bütün şü'ûnları topluca ve etrâfıca içinde bulundurur. [Hayât şânından sonra]. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Şân-ül-ilmin, sıfat-i zâideden olan ilm ile hiç münâsebeti yoktur. 3/73.

Şâh-ı Nakşibend, Ya'kûb-ı Çerhîye ta'lîme izn verdiği hâlde, benden sonra Alâüddîn'in hizmetinde ol demiştir. 1/119. **[Mektûbât Tercemesi: 167.]**

Şâh-ı Nakşibend "kuddise sirrûh" buyurmuşlardır ki, Minâ pazarında bir tâcir, elli bin altınlık eşyâ satıyordu. Bir an Hakkı unutmuyordu. 1/33. **[Mektûbât Tercemesi: 58.]**

Şâh-ı Nakşibend buyurdular ki, bizim tarîkimiz sohbetdir. 3/69.

Şü'ûnât ile sıfat arasında kâbiliyyetler vardır ki, bunlar hem şü'ûnlara, hem sıfatlara benzerler. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Şü'ûnât-i ilâhî zât-i ilâhîye bağlıdır. [Onunla alâkalıdır.] Mâsivâ ile alâkalı olmakdan uzakdır. Sıfât-i ilâhînin te'alluku mâsivâyâ maksûrdur. [İlâhî sıfatlar mâsivâyâ tealluk eder.] 3/73.

Şü'ûnlar ile sıfatlar arasında fark çok incedir. Bu farkı kimse bildirmemiştir. (Bu farkdan bir kulun konuşması ma'lûm değildir.) 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Şecere-i Mûsâdan mesmû' olan kelâm, kelâmullahdır. [Mûsâ aleyhisselâmın Tûr dağında ağaç tarafından işitdiği kelâm, kelâmullahdır]. İnkâr eden kâfirdir. 3/20.

Şirb-i züyût-i tayyibe [halâl olan nebâtlardan çıkan suları] ya'nî karanfil, tarçın, çay ve sâireden elde edilen, her dürlü şerbeti içmek yasak edilmemiştir. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

Şerh-i sadr, zâtın tecellîsi zemânında, nefsin itmînânında hâsıl olur ki, adı geçen bu kemâlât, ism-i zâhire te'alluk eder [bağlıdır]. İsm-i bâtına uygun olan kemâlât, örtülmesi lâzım olan kemâlâtdır. Bu iki ismin kemâlâtı temâmen hâsıl oldukda, kudsî âleme uçmak ve nihâyetsiz yükselmeler olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

(Şerh-i lemeât) kitâbı Mevlânâ Câmi'nin olup, burada tecellî-i zâtînin nihâyetsiz olduğu açıkça yazılıdır. 1/277. **[Mektûbât Tercemesi: 407.]**

Şirkin ma'nâsı. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Şirk, Allahü teâlâdan başka şeye ibâdet etmeğe tutulmaktır. Eğer, Allahü teâlânın varlığını kabûl etse de. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Şirk öyle bir küfrdür ki, mutlak küfrün aslıdır. İslâmiyyet hükmlerini inkâr küfrdür. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Şirk, ibâdetde ortaklıktır. Eğer bir maksûdun ele geçmesinde, islâmiyyetin bağından

boynunu kurtarıp [islâmiyyetin sınırını aşıp], onun hâsıl olmasında, islâmiyyetin hudûduna tecâvüz olunursa, o şey ma'bûd ve ilâh olur. Ve eğer o maksûd böyle olmayıp, onun ele geçmesinde, islâmiyyetin yasakladığı şeyler işlenmezse, o maksûd, dînî bir yasak olmaz. O şeye tabî'î meylden ziyâde maksûd olmamıştır. Tabî'î ve yaratılışa uygun bir meydir ki, insanlık ve beşerî özelliklerdendir, ammâ, hırs, arzû ve acele istek ve talep gibi rezîl hâller meydâna gelmemiştir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

İslâmiyyet lâzımdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Dîn-i Muhammediyyeye "sallallahü aleyhi ve sellem" [Muhammed aleyhisselâmın dînine] ihtiyâc yok zan etmek küfrdür. 3/118.

Hiçbir kimse, hiçbir vaktde ahkâm-ı islâmiyyeye uymaktan kurtulamaz. 1/276.

[Mektûbât Tercemesi: 403.]

İslâmiyyete kıl ucu kadar muhâlefet mevcûd ise, ahvâl ve mevâcid dahî zuhûr eylese [hâller, kerâmetler meydâna gelse] istidrâcdır. 2/87. **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

İslâmiyyetin teklifâtında kemâl-i yûsr ve gâyet-i sühûlet vardır. 3/53.

İslâmiyyete inanmıyan kimse, şekerin tadına inanmıyan, safrası bozuk hastaya benzer. Kalb hastalığı var iken olan îmân, îmânın sûretidir. Nefs-i emmâre küfrünü bildirmektedir. Şekerin tadlı olmasına inanması için, şeker hastasının tedâvîsi îcâb eder. Nefsin tedâvîsinden, ya'nî tezkiye ve itmînânından sonra, hakîkî îmân hâsıl olur. 1/46.

[Mektûbât Tercemesi: 79.]

Muhammed aleyhisselâmın dînini tasdîk, geçmiş bütün dinleri tasdîk demektir. 2/55.

[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]

Ahkâm-ı islâmiyyenin aksine sözler ve işler insanı felâkete sürükler. 1/240. **[Mektûbât Tercemesi: 299.]**

İslâmiyyetin bir mes'elesini [bilgisini] yaymak, Allah yolunda hazîneler harc ederek fakîrleri doyurmakdan dahâ sevâbdır. 1/48. **[Mektûbât Tercemesi: 84.]**

Muhammed aleyhisselâmın dîni kıyâmete kadar bâkîdir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

İslâmiyyete uymak, nefsin isteklerini bırakmak ve kalbi karartanları [zulmetleri] def etmek demektir. 1/42. **[Mektûbât Tercemesi: 71.]**

İslâmiyyete uygun olarak, dünyâ ni'metlerinden fâidelenilebilir [yinebilir], halâdir. Yoksa üzeri şeker kaplanmış zehr hükmündedir ki, aklsızı onun ile aldatırlar. Dünyânın aldatıcı lezzetleri, islâmiyyetin emrlerinin ve nehylerinin acılığı [ilâcî] ile telâfî eylemelidir [giderilmelidir]. 3/54. **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

İslâmiyyet olmasa, herkes kendi istediğini yapsa, ortalık karışır, düzen bozulur, netîcesi fesâd olan hâl zuhûr eder. Güçlü olanlar, başkasının cânına ve malına saldırıp, hem kendini, hem de onları felâkete sürükler. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Ahkâm-ı islâmiyye ile mükellef olan, dil, bütün organlar ve kalbdır. Diğer latîfeler mükellef değildir. 1/172. **[Mektûbât Tercemesi: 213.]**

İslâmiyyete uygun olan riyâzet ve mücâhede, nefs-i emmâreyi tahrîb eder. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

İslâmiyyete uygun olmıyan riyâzetler ve mücâhedeler hor ve hakîrdirler [fâidesi yokdur]. Eğer birkaçının fâidesi olur ise de, yalnız dünyâda fâide hâsıl eder [az bir fâidesi vardır]. 1/206. **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

İslâmiyyetin emriyle olan, bayramın birinci günü yiyip içmek, islâmiyyete uymaksızın, senelerce oruc tutmaktan dahâ fâidelidir. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

Ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olan ameli, Allahü teâlâ sever. Uygun olmıyanı sevmez. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

Ahkâm-ı islâmiyyeye uymanın kemâli, ilm, amel ve ihlâsa bağlıdır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

İslâmiyyetin hakîkati ve sûreti vardır. İslâmiyyetin sûretinde, îmân ve hükmleri yerine getirmek ile berâber, nefs isyân hâlindedir. Nefs itmînân makâmına vâsıl olunca, islâmiyyetin hakîkati müyesser olur. 2/54.

İslâmiyyete uygun olan her amel, zikr demektir. 2/30.

İslâmiyyetin, gerek red ve gerek kabûl ile hükm eylemediği bilgiler lüzûmsuzdur. İnsanlara lüzûmsuz şeyleri yapmak emr olunmadı. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

İslâmiyyet, zâhir ve hakîkat-i islâm [islâmiyyetin hakîkati] olarak iki kısımdır. Ulemâ-ı râsihîn her kısma vâkıfdır. 1/276. **[Mektûbât Tercemesi: 403.]**

İslâmiyyet, tarîkat ve hakîkatden maksad, nefsin tezkiyesi ve kalbin tasfiyesidir. 1/91. **[Mektûbât Tercemesi: 139.]**

İslâmiyyetin iki cüz'î vardır. [İki kısımdır.] İ'tikâdî olan üsûl-i dindir. Amelî olan fürû-i dindir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Ahkâm-ı islâmiyye, Allahü teâlânın emrleri ve yasakları demektir. Kötülüklerin yapılmasını yasak eder. 1/41. **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

İslâmiyyet, mâsivânın ubûdiyyete hiç hakkı olmadığını bildirir ki, bu tahakkuk etmedikçe [Allahü teâlâdan başkasının ibâdete hakkı olmadığına inanmadıkça], şirkden kurtulunmaz. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

İslâmiyyet, bozuk âdetleri [ve çirkin modaları] ve nefs-i emmârenin benlik ve izzet-i nefis çılgınlıklarını önlemek için gönderilmiştir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

İslâmiyyet, nefs-i emmârenin islâh edilmesi için gönderilmiştir. 3/118.

İslâmiyyetin da'veti tenzîh-i sırf iledir. [Allahü teâlâyı tam tenzîh içindir]. 3/32.

İslâm dîninin revâc bulması, sultânların alâka göstermelerine bağlıdır. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Şi'r okumak ve hikâye anlatmak, [ve spor maçlarını seyr etmek] boşuna vakt geçirmektir. Kalbin temizliğine çalışmak ve susmak lâzımdır. 1/176. **[Mektûbât Tercemesi: 217.]**

Şifâ ve diğer ihtiyâclar için, izn ile okumak lâzımdır. 2/36.

Şefâ'at-i Kur'ân [Kur'ân-ı kerîmin şefâ'ati] bütün şefâ'atlerin üstündedir. 3/100.

Şükr-ü mün'im [ni'metleri gönderene şükr] aklen vâcibdir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Şükr, ni'metin artmasına sebebedir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Şemsin [güneşin] batıdan doğması, kıyâmet alâmetidir. Hakdır. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Şevâhik-ı cibâl [Dağda yaşayıp, dîni işitmiyenler] ki putlara taparlar. Cennet ve Cehennemde ebedî kalmayıp, âhiretde diriltilip, hakları alınıp-verildikten sonra, mükellef olmıyan hayvanlar gibi, yok edilirler. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

Şühedânın [şehîdlerin] kefenleri kendi elbiseleridir. 2/16. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1034.]**

Şühedânın [şehîdlerin] yıkanmağa [gasl edilmeğe] ihtiyâcları yokdur. Ve şehîdlere cenâze nemâzı kılınması emr edilmemiştir. Kur'ân-ı kerîmde buyurulmuştur ki: **"Şühedâyı siz ölü zan etmeyiniz. Diridirler."** 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Şehîdlik niyyete bağlıdır. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Şöhret âfetdir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Şühûd ve müşâhede kelimeleri zât-i ilâhîye kavuşanlar için söylenir. Sıfatların mertebesinde hâsıl olan hâllere mükâşefe, keşf denir. Bunlar erbâb-ı kulûbdur. 1/118. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Şühûd ve müşâhede zillerde olur. 1/118. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Şühûd-ı hak. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

Şühûd-ı hak, sülûkun nihâyetinde hâsıl olan mutlak fenâdan önce olamaz. Buna şühûd denilmesi, kelime bulunmadığı içindir. Ve yoksa, bilinenden bilinmiyene yol yokdur. 1/287.

[Mektûbât Tercemesi: 426.]

Şühûd, ma'rifet ve hayret, sâlikin kendisindedir. Dışarıdan değildir. 1/30. **[Mektûbât Tercemesi: 49.]**

Şühûd vilâyetde olur. Rü'yet nübüvvetde olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Şühûd, Allahü teâlâyâ kavuşmak [görmek] ma'nâsına kullanılmışdır ki, bu devlet [ni'met] dünyâda bânına [kalbe] mahsûsdur. Kâmil kimsenin kalbi [bâtını] Allahü teâlâyâ teveccüh etmiş olup, zâhiri, ehl-ü i'yâlin [çoluk-çocuğun] işlerinde olur. 2/77.

Şühûd-i tenzîhî matlûbdur. [Tenzîh edilen şühûd istenilir.] Kesretin şühûdü lezzet verirse de, i'tibârı yokdur. [Şühûdün mahlûklar ile alâkası olmamalıdır.]. 1/174.

[Mektûbât Tercemesi: 216.]

Şehvet mâni'aları ve nefsin gadabının istilâsı mevcûd iken, islâmiyyetin emri üzere amel etmek, bu vaktin gayrisinde yapılan amelden kat-kat üstün ve kıymetlidir. Zîrâ, zahmet sebebi ve mihnet sebebi ile olan mâni'ler, onun şânını göklere çıkarır. 3/35.

[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]

Şey, zıddıyla anlaşılır. Hayra şer, kemâle naks aynadır. 3/58.

Şey'in kendisi ile ilmdeki sûreti arasında fark vardır. İlmdeki sûret, şey'in benzeri ve misâlimden gayri değildir. [Televizyondaki şekiller ve ho-parlördeki sesler de, bunların kendileri değildir.] 3/100.

Şeyhlik ve halkı Hak celle ve a'lâyâ da'vet makâmı için, hâlleri, makâmları, müşâhedeleri ve tecellîleri ve keşfleri ve ilhâmları ve rü'yâ ta'bîrlerini bilmek lâzımdır. [Sahte tarîkâtçılar, böyle anlaşılır] 1/224. **[Mektûbât Tercemesi: 276.]**

Şeyh-ül-islâm lakâbıyla meşhûr olan Abdüllah-il-Ensârînin, "Menâzilis-sâyirîn" kitâbında buyuruyor ki: Ma'rifet ehlinin firâseti, tâliblerin isti'dâdını anlamak, riyâzet ehlinin firâseti ise, mahlûkâta âid gizli şeyleri bilmektir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Şeyh İbni Hacer buyuruyor ki: Alî ile Mu'âviye "radiyallahü anhümâ"nın ayrılıkları ictihâd ile idi. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Şeyh ibni Sekînenin bir mürîdi gusl için Bağdâdda Dicleye girip, Mısrda Nilden çıkdı. Ve Mısrda evlenip, evlâdları olup, yedi sene sonra Nil'e girip, Diceden çıkdı. Ve elbisesini terk eylediği yerde buldu. Elbisesini giyip, evine geldi. Hanımı, (müsâfirler için hâzırlanmasını tenbîh eylediğin yemek hâzırdır) dedi. Birkaç senelik işin bir ânda hâsıl olması, şeklen mümkün değildir ki, zemân uzaması kabîlindedir. Bu hikâyenin rü'yâ kabîlinden olması muhtemeldir. [Bu hikâyenin güc gelen yeri, yıllarca yapılacak şeylerin bir anda yapılması

değildir. Güc olan yeri, Bağdâdda bir an olan kısa zemân, Mısrda yedi sene uzamaktadır. Onun için bir rü'yâ olabilir.] 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

Şeyh Abdülkebîr-i Yemenînin ilm-i ilâhî hakkındaki kelâmının afv olunacak tarafı yoktur. 1/100. **[Mektûbât Tercemesi: 151.]**

Şeyhaynın [Ebû Bekr ve Ömer "radiyallahü anhümâ"nın] üstünlükleri, sahâbe ve tâbi'înin icmâ'ları ile sâbit olmuştur. 3/24. **[Hak Sözü Vesîkaları: 265.]**

Şeytân, insanı, farzları yapmaktan alakoyup, [sonraya bıraktırıp], nâfileler ile meşgûl eder. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Şeytân, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" sûretine giremez. Fekat, hakîkî olmıyan bir sûretde Peygamberim diyebilir. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

Şeytân, insanın vücûdunda ve damarlarında kan gibi dolaşır. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

Şeytân, kötülükleri, iyilik şeklinde gösterip, insanları aldatır. 1/224. **[Mektûbât Tercemesi: 276.]**

Şeytân, "Allahü teâlâ rahîmdir, afv eder" diyerek ve Allahü teâlânın afvını behâne edip, günâha sürükler. Hâlbuki, kıyâmet gününde, düşmanları rahmetden mahrûm ederler. Rahmet, âhiretde, ehl-i islâmın ebrârına [iyilik yapanlarına] mahsûsdur. 1/96. **[Mektûbât Tercemesi: 143.]**

Şî'îler, hâricîler ve mu'tezile, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Eshâbını kötüledikleri için, kurtuluşları mümkün değildir. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

– S –

Sâ'im-i Ramezâna [Ramezânda oruclu olana] iftâr veren müslimânın günâhları magfîret ve Cehennemden âzâd olur. 1/45. **[Mektûbât Tercemesi: 77.]**

Sâhib-i Avârif [Avârif kitâbının sâhibi], sahv ehlinin kâmillerindedir. Kitâbında o kadar sekr ile ilgili ma'rifet vardır ki, şerh olunamaz. 3/118.

Sâhib-i Avârif imâm-ı Sühreverdü'nin, "Limen kâne lehü kalbün, âyetini tefsîri. [Bu sûredeki nasîhatler, idrâk sâhibi kalbi olan içindir. Kaf Sûresi 37.A.] 3/119.

Sâhib-i Avârif. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Sâhib-i Avârifin [Avârif kitâbının sâhibinin], vâsıl olan [nihâyete kavuşan] sofînin, Kur'ân-ı kerîm okumakta, Mûsâ aleyhisselâma ağaç cihetinden gelen kelâm-ı ilâhî gibi olmasının takrîri. 3/120.

Sâhib-i şühûd olanlar [şühûd sâhibi olanlar], erbâb-ı temkindir. [Temkin ehlidir]. 3/120.

Sâhib-i mükâşefe olanlar, ehl-i telvindir. [Mükâşefe sâhibi olanlar telvin ehlidir]. 3/120.

Sâliha hanımlardan birine akâid beyânı 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Sabâh nemâzını cemâ'at ile edâ eylemek ki, bir sünnetin yerine getirilmesidir. Bütün sene nâfile nemâz kılmaktan bir-kaç mertebe üstündür. 1/53. **[Mektûbât Tercemesi: 89.]**

Subbet aleyye, mesâibü lev ennehâ.

Subbet alel eyyâmi sırne leyâlehâ.

(Üzerime yağan musîbetler bellidir herkesce,

Eğer gündüzlere yağsaldı, hepsi olurdu gece.)

Âişe-i Siddîka "radiyallahü anhâ", Resûlullahın "sallallahü aleyhi vesellem" vefâtlarında buyurmuşlardır. 1/195. **[Mektûbât Tercemesi: 233.]**

Sohbetin fazîleti, bütün fazîletlerin ve kemâlâtın üstündedir. 3/69.

Sohbet-i şeyh [şeyhin sohbeti] mevcûd oldukda, zikre ihtiyâc yokdur. 1/286.

[Mektûbât Tercemesi: 420.]

Sohbet netîcesinde mübtedîye [başlangıçta olana] devâmlı olan bereket, evvelâ, hakîkî maksad olan Allahü teâlâyâ kalbin teveccühünün devâmlılığıdır. Az bir zemânda bu şekilde teveccühün devâm etmesi, mâsivâyı unutturur. [Mahlûkları unutmağa kavuşdurur.] 2/83.

Sohbeti ganîmet bileler. 3/69.

Sohbet-i mürîdân [mürîdlerin kendi aralarındaki sohbet], birbirlerinde fânî olmak şartı ile, uzletden dahâ iyidir. 1/122. **[Mektûbât Tercemesi: 169.]**

Sohbet-i agniyâda terakkî [zenginler ile sohbetde dünyâ menfeati] çok olsa düşünmek lâzımdır ki, hâsıl olan yüksekliklerden netîce nedir. Ba'zı hizmet zararsız olur. Ammâ, sonra bir hizmet dahî emr ederler ki, tam bir vebâl olur. 3/55.

Sahv-ı hâlis nasîb-i avâmdır. [Hâlis sahv avâmın nasîbidir.] Her kim ki sahvı tercîh eyleye, murâdı sahvın galebe çalmasıdır. Sahv-ı hâlis [hâlis sahv] değildir ki, o âfetdir. 3/118.

Sahvda, sekrdan bir mikdâr eser kalması tuz gibidir ki, tuz olmaz ise yemeğin tadı olmaz. 3/118.

Sahv, sekre tercîh edilir. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

Sırâtın [sırât köprüsünün] Cehennem üzerine konması hakdır. Mü'minler geçip, Cennete giderler. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Sagîre üzere ısrar eylemek kebîredir. [Küçük günâha ısrar, büyük günâhdır.] 2/36.

[Eshâb-ı Kirâm: 222.]

Sıfât-i ilâhî. 3/100.

Sıfât-i sübûtiyye sekizdir: Hayât, ilm, kudret, irâdet, semî', basar, kelâm, tekvîn. Bu sıfatlar hâricde mevcûdlardır. Fekat, Allahü teâlânın zâtından ayrı da değillerdir, gayrı da değillerdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Sıfatın zât-i ilâhîden ayrılması, ârifin düşüncesi i'tibâriyledir. Yoksa işin aslı i'tibâriyle değildir. 2/91.

Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] ne zâtının aynıdır, ne de gayridir. 3/114.

Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları], kemâlât-i münderece-i zât-i sübhânehunun tafsîlidir. İcmâl şol mertebedir ki, tafsîl ol mertebede kâin değildir [yokdur]. Belki mertebe-i tafsîl, mertebe-i icmâlden aşağıdır. Ol celle sultânehu da bu ma'nâ yokdur [düşünülemez]. Ve tafsîl, ayn-ı mertebe-i icmâldedir. Bu ma'rifet aklın ötesindedir. 3/114.

Sıfât-i semâniyye-i hakîkiyye [sekiz hakîkî sıfat], zât-i ilâhî ile mevcûdlardır. Vücûd ile değillerdir ki, vücûdun ve belki vücûbun da, o mertebede yeri yokdur ki, vücûbun ve vücûdun ikisi de i'tibârâtındadır. Hub [sevgi] ve vücûd i'tibârları, âlemin yaratılmasının başlangıçlıdır. Zîrâ zât-i celle ve şânehu bu i'tibâr-ı hub ve bu i'tibâr-ı vücûd mevcûd değil iken, âlemden ve yaratılan âlemden müstagni [münezze] idi. 3/122.

Sıfât-i semâniyye-i kâmile [sekiz kâmil sıfat], kadîmlerdir. Ve kemâlât-i zâtiyyenin zilleridirler. Ve o kemâlâtın zâhir olduğu [göründüğü] ve kemâlâta perde, ya'nî o gizli nûrların perdeleridir. 3/26.

Sıfatın birbiriyle mugâyeretleri tahkîkîdir. [Sıfatlar birbirinden başkadır.] Bir sıfatda fenâya kavuşmak, her sıfatda fenâ bulmak olmaz. İ'tibârlar böyle değildir. Bir i'tibârda fenâ, hepsinde, hattâ zât-i ilâhîde fenâdır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Sıfat ve esmâ'î ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları ve isimleri], zât-i teâlânın zilleri gibidir. Her zıl, âsâr [eserler] ve âyâtta [âyetler, işâretler] dâhildir. 2/4.

Sıfât-i ilâhîde [Allahü teâlânın sıfatlarında] iki i'tibâr vardır. İ'tibâr-ı evvel oldur ki, fî hadd-i zâtiâ [hadd-i zâtında, aslında] sâbitdirler. Âleme münâsebeti olup, mebâdî-i te'ayyünâtdırlar. [Başlangıçların te'ayyünâtdırlar]. Zât-i teâlâ ve tekaddesden münfek [ayrı] görünürler. Ve zât-i teâlâyâ hicâbdırlar [perdedirler]. İ'tibâr-ı sâni [ikinci i'tibâr] oldur ki, zât-i teâlâ ile kâimlerdir [vardırlar]. Âleme teveccühleri yokdur. Zâta hicâb [perde] değildirler. Câmenin [elbisenin] beyâzlığı gibidirler. 3/73.

Sıfatın zâta perde olması, zillerin zuhûruna mahsûsdur. Zîrâ ki, zillerin zuhûru, ilm mertebesindedir. Ve asl zuhr, makâm-ı ayndedir. [Makâmın tâ kendisindedir.] Meselâ Zeydin ilmde zuhûru sıfat iledir. [Meydâna çıkması, görünmesi sıfat iledir.] Bu sıfat düşünülünce Zeydin zâtına hicâb olur. Zeyd görününce mu'âmele asla karar bulur. Zeydin

ilmde sûreti, hâricde mevcûd olan Zeyd için zıl idi. Rü'yet makâmında, Zeydin sıfatı, perde değildir. [Zeydin sıfatları mâni' değildir.]. 2/11.

Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] her ne kadar Zât-i teâlâyâ perdedir. Ammâ, kemâlât-i zâtiyyenin açığa çıkması da, onların vücûduna bağlıdır. Sıfatın perde olmaları, ayn'ın [aslın] perde olması gibidir ki, görme sebebidir. Bu görünüş ve açığa çıkış, her zemân zillîdir. Ammâ çâre yokdur ki, bizim vücûdumuzu zille bağlı kılmışlardır. Vücûdumuz perde ile örtülmüştür. 3/26.

Sıfât-i ilâhînin varlıkda durmaları, Allahü teâlânın zâtı ile dir. Sıfât-i ilâhî, bütün noksan sıfatlardan münezze olmaları sebebi ile, mümkünâtın sıfatlarına benzemez. Onlarla münâsebeti yokdur. Zîrâ mümkünâtın sıfatları sonradan var olmuştur. Varlıkda durmaları madde ile dir. Hâlbuki maddelerin varlıkda durmaları sıfât-ı ilâhî ile dir. Mümkünlerin sıfatı kendi nefsleri ile, hay, alîm ve kâdir olmayıp, o kadar var ki, mümkün onların tavassutlarıyla hayâtda durur ve bilir. Sıfât-i ilâhî dahî, zât-i ilâhî gibi hay, alîm ve kâdirlerdir. 3/113.

Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] eğerçi mümkünât dâiresinden hâriclerdir, ammâ, zât-i teâlâyâ ihtiyâcları olduğundan ve onlara tekâbül eden yoklukların herbiri için, şân olmakla, imkânın sâbit olmasından dışarı [hâric] değildir. Eğerçi başlangıçları yokdur. Lâkin imkânın delîline ihtiyâcları vardır. Vâcib olmaları, zâtın vücûbundan aşağıdır. Varlıkları da, zâtın vücûdundan aşağıdır. 3/100.

Sıfât-i ilâhînin tavassutu [vâsıta olması] olmasaydı, hiçbir şey'in hâsıl olması tasavvur olmazdı. Zîrâ ki zât-i teâlânın nûrlarının aydınlatmasında, helâk ve fenâ ve inhirak [yanmak] ve yok olmaktan gayri eşyânın nasîbi yokdur. 3/26.

Sıfat ve ef'âl-i ilâhînin [Allahü teâlânın sıfatlarının ve fi'llerinin] zuhûru [açığa çıkması] için, Allahü teâlâ mahlûkâta muhtâc değildir. 3/114.

Sıfât-i ilâhî şû'ûnât-i ilâhînin zilleridir. 3/73.

Sıfât-i ilâhînin [Allahü teâlânın sıfatlarının] ilmi, ilm-i husûlîye münâsibdir. [Mahlûkların ilmüne uygundur.]. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Sıfât-i ilâhî ile ahlâklanmanın ma'nâsı. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

Sıfât-i beşerînin ve imkânın [beşerî sıfatların ve mümkünâtın] temâmen yok olması, tasavvur edilemez ki, kalb-i hakâyık-ı müstelzimdir. [Ya'nî hakikatların değişmesi olur.]. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Safâ-yı kalb [kalbin tasfiye bulması], Peygamberlere tâbî' olmağa bağlıdır. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Safâ-yı nefis [nefsin safâsı], açlık ile hâsıl olur. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Safâ-yı nefis [nefsin safâsı] dalâlet yoludur. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Sifât-ı irâde [irâde sıfâtı], takdîr olunan iki şeyden birisini seçmektir. 3/114.

Siffîn vak'ası, hilâfet için değil, kâillere kısâs yapılması için idi. "Gazâlî" 1/251.

[Mektûbât Tercemesi: 308.]

Sinâ'âtın tekmîli, telâhuk-ı efkâr iledir. [Sanatların temâmlanması, fikrlerin birbirine ilâve edilmesi iledir.] 3/89.

Sanemleri [putları, heykelleri], kâfirler, şefâ'at vesîlesi kabûl ederler. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Savt-ı hasen [güzel ses] ile Kur'ân-ı kerîm ve kasîdeler, na't ve menkıbeler okumakta sıkıntı yoktur. Yasak olan, Kur'ân-ı kerîmin harflerini bozarak okumak, [müzik makâmına uyuyorum diyerek] ve şarkı gibi (elhân ile) okumaktır ki, şi'rde dahî mubâh değildir. Kasîdelerde bu şartlara riâyet lâzım değildir. 3/72.

Suveri ilmiyyeyi [ilmdeki sûretleri], başkası ile mevcûd olan sıfatlar gibi tasavvur eylemeyeler. Bu ilâhî ilmin sûretleri, maddelerin aslı ve belki mebâdi-i te'ayyünleridir. İlmî sûretler sâbite olup, ilm sıfatı ile kâimlerdir. İlmde sâbit ve hâricî olan hiçbirşey bunlarda yoktur. Belki, ilmî ve hâricî varlık onlara, ârdır ki, mümkinâtın sıfatlarından ve hâdiselerin isimlerindedir. 3/114.

Sofiyenin sekr ve muhabbet istilâsından dolayı sözleri câizdir. 3/100.

Sofiyeye vahdet-i vücûda, ulemâ kesret-i vücûda kâildir [kabûl eder]. Ayrılık sözlerdedir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Savm [oruc], Cehennem ateşinden siperdir. "Hadîs-i şerîf." 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Suyun yaratılması, göklerin ve yerin yaratılmasından evveldir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

Sıkıntılı zemânlarda "Lâ havle" ile ve "Muavvizeteyn" ile def' edeler [bunları okuyalar]. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

Zıddeyn [iki zıd] aynı zemân ve aynı mekânda bir arada bulunamaz. Ammâ, iki zıddın, birinin diğeriinde bulunması ve birinin diğeri ile buluşması, imkânsız değildir. 1/296.

[Mektûbât Tercemesi: 475.]

Zarar ihtimâli ile çok menfa'at terk edilir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

– T –

Bu tâifeyi hor ve zelîl zan eylemeyeler. 1/68. **[Mektûbât Tercemesi: 106.]**

Takıyye, mezhebini, inancını saklamaktır ki, şî'îlerin yoludur.

Tâlibin nefse uymaması lâzımdır ki, bu da vera' ve takvâ ile olur ki, harâmlardan kaçınmaktır. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Tâlib, sâdık olmalıdır. Sâdık olmak için yirmi senede melek yazacak bir günâh bulmamalıdır. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

Tâlib sâdık olunca, zikr ve teveccüh olmasa dahî, yalnız ihlâs ve muhabbeti ile ilerler. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Tâlib uyanık olmalı, mürşidinin yanında rü'yâlara hiç kıymet vermemelidir. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

Tâlibin ilerlemesi [yükselmesi], kâmil ve mükemmil olan [yetişmiş ve yetişdirebilen] şeyhin tasarruf ve teveccühüne bağlıdır. 1/296. **[Mektûbât Tercemesi: 475.]**

Tâlib, başlangıçta pis ve aşağıdır. Ve Hak teâlâ çok temiz ve çok yüksektir. Yolu bilen bir vâsita lâzımdır. Her iki tarafı anlıyan bir mürşid-i kâmil, tâlibe aracılık yapar. Pîr vâsitadır. Sona varanlar, mürşid olmadan ilerler. 1/169. **[Mektûbât Tercemesi: 211.]**

Tâlibin pîrine karşı edebini beyân eden mektûb. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

Tâlibde, dîn-i islâmın sâhibine ittibâ' ve şeyhine muhabbet oldukda, herşey kolaydır. 3/13. **[Se'âdet-i Ebediyye: 401.]**

Tâlib, i'tikâdını düzeltdikten ve zarûrî fikh ahkâmını öğrenip, îcâbı ile amel etdikden sonra, bütün vaktlerini zikre sarf eyleye, o şart ile ki, zikri, kâmil ve mükemmil olan şeyhden almış ola. 3/84.

Tâlib, mürşidin huzûrunda zikr ve nâfile ile meşgûl olmamalıdır ki, feyzden mahrûm kalmıya. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

Tâlibe lâzımdır ki, nefsindeki ve dışardaki bâtil tanrıları yok ede, hak ma'bûd olarak, akla, vehme, hayâle, fikre gelen herşeyi de kovmalı, yok etmelidir. 1/126. **[Mektûbât Tercemesi: 172.]**

Tâlibin, evvelâ yalvarması, çok sevmesi, sığınması lâzımdır ki, teveccüh te'sîr eyleye. 1/157. **[Mektûbât Tercemesi: 192.]**

Tâlibde zevk zâil olup [gidip], nisbetin te'sîri kalmamış zân eder. Cesede te'sîr kalmamışdır, ammâ, rûha te'sir meydâna gelmiştir. 2/43.

Bir tâlib, kutb-ı irşâda [mürşide] teveccüh edip, ona bağlanırsa, o dahî tâlibe müteveccih olsa, teveccühde tâlibin kalbinde bir pencere açılır. Ve buradan teveccüh ve ihlâsı kadar, o deryâdan kalbine feyz akar. Ve ilâhî zikre müteveccih olur, kavuşur. O mürşidi bilmediği hâlde teveccüh etmese, yine fâidelenir ammâ, azdır. Fekat inkâr ederse veyâ mürşid ondan incinirse, zikr etse de hidâyetden mahrûmdur. Mürşid onun zararını istemese dahî, o inkâr ve üzme onun feyzine mâni' olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Tâlib, niyyeti düzeltirse ve sâdık ve hâlis olursa ve zikre de devâm ederse, tezkiye

hâsıl olur. Kötü huyları iyi huylara dönüşür. Tevbe ve bağlanma nasîb olur. Dünyâ sevgisi çıkar. Ve sabr ve tevekkül ve rızâ hâsıl olur. Bunlar kendini âlem-i misâlde müşâhedeye vesîle olup, her latîfe için bir nûr müşâhede eder. Böylece seyr-i âfâkî temâm olur. Bu seyr hakîkatde sâlikin kendindedir. [Kendi kalbindedir.] Sâlik, seyrini âlem-i misâlde görür. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Tâlib, fenâ ve bekâya kavuşduktan sonra, mürşide uyması lâzım gelmez. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

Tâlib, vilâyet yolu ile yaklaşmaktan, nübüvvet yolu ile yaklaşıma ulaşması câizdir. 3/124.

Tâlibe lâzım olan edebler. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

Tâlib olmıyan kimse, tâlib olmayı istemelidir. Bu istek de büyük ni'metdir. 1/61. **[Mektûbât Tercemesi: 98.]**

Tabi'ati ile alâkalı arzûlar, kulluğa mâni' değildir. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**
Tarîkatden maksad, islâmiyyetin üçüncü kısmı olan ihlâsı elde etmektir. İslâmiyyetin dışında birşey değildir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Tarîk-ı vilâyetde [vilâyet yolunda] vâsıta lâzımdır. Bu vâsıta, oniki imâmdır ve sonra Abdülkâdir-i Geylânîdir. 3/124.

Tarîk-ı nübüvvetde [nübüvvet yolunda], fenâ, bekâ, cezbe ve sülûk yokdur. 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Tarîk-ı nübüvvetde [nübüvvet yolunda], mahlûklara gönül bağlamak yasaktır. Mahlûkların unutulması lâzım değildir. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Tarîk iki parçadır. Cezbe ve sülûk. Tasfiye ve tezkiye de denir. Sülûkden önce olan cezbenin kıymeti yokdur. Sülûkun yardımcısıdır. 1/62. **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

Tarîkate sülûkden maksad, îmânda yakîn, amelde yüsrdür. 1/226. **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

Tarîkat ve hakîkat, islâmiyyetin hâdimleridir. [Hizmetçileri, yardımcılarıdır.] 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Tarîkat, mahlûkâtı yok etmek yolu, hakîkat, vâcib-i teâlânın isbâtıdır. 2/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 764.]**

Tarîkat, izâfe edilen şeylerin ortadan kaldırılması [mahlûkları unutmak] için çalışmaktır. Hakîkatde ise, zorluk çekmeden, kendiliğinden unutulur ki, ikisi birdir. 1/41. **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

Tarîkat ve hakîkat vilâyete bağlıdır. İslâmiyyet nübüvvetdedir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Tarîkatde tul-i emel [uzun emelli olmak] küfrdür. 1/136. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

179.]

Tarîkatde hâsıl olan telvînler [hâller] ve tecellîler hayâlî ve vehmîdir. 3/109.

Tarîk-i sülûkda [sülûk yolunda] bağlanma sâlik tarafındandır. Vâsıta lâzımdır. Çâre yokdur. 3/124.

Tarîk-i cezbede [cezbe yolunda], çekilme, matlûb tarafındandır. Başkaların vâsıtalığını kabûl etmezler. 3/118.

Tarîk-i cezbe [cezbe yolunun] temâm olması, sülûka bağlıdır. Sülûksuz cezbe temâm olmaz ve netîcesizdir. 3/118.

Tarîkat-i Nakşibendiyye, Eshâb-ı kirâmın yoludur. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyye nisbeti, bu zemânda yok gibi olmuştur. [Ankâ kuşu hükmündedir.] 1/168. **[Mektûbât Tercemesi: 208.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede zikr, Ebû Bekr-i Sıddîkdan "radiyallahü anh" gelmiştir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede, islâmiyyetin yasak etdiklerinden kaçınmak zarûrîdir. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede, simâ', raks, vecd ve tevâcüd [kendinden geçme] yasaktır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede farzların edâsı, yaklaşımağa sebebidir. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyye, elbette kavuşdurur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyenin başlangıcı cezbeden, diğer tarîkatlerinki sülûkdendir. Bu tarîkatde şeyh, teveccüh ve tasarruf ile, başlangıçda olana, nihâyet devletinden aks etdirir. 2/43.

Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sonundan kimse haber vermemiştir. Başlangıcını bildirmişlerdir ki, nihâyeti başlangıca yerleştirilmiştir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede, nefse muhâlefet çok olduğundan, çabuk kavuşdurucudur. [En kısa yoldan kavuşdurur.] 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyye, Peygamberlik kemâlâtına kavuşdurur. Başka tarîkatler kavuşduramaz. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyenin medhi. 3/9.

Tarîkat-i Nakşibendiyyenin temeli [işinin esâsı], sohbet ve muhabbetdir. 3/70.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede ifâde ve istifâde [feyz vermek ve feyz almak] susarak, kendiliğinden olur. [Zorluyarak olmaz]. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyenin medârı [işinin esâsı] ahkâm-ı islâmîyye üzere olmak ve pîre muhabbetdir. 2/30.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede şeyh tâlibe zikr veyâ murâkabeyi veyâ yalnız sohbeti emr eder. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede zikr edebilmek, başlangıçda nasîb olur. 1/190. **[Mektûbât Tercemesi: 226.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede başlangıçda zikr, ortada Kur'ân-ı kerîm okumak, sonda nemâz emr olunur. 3/25.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede, cehrî zikrden kaçınmak emr olunmuşdur. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk teveccüh zât-i ehadiyyet iledir. [Allahü teâlânın zâtınadır.] 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede sülûk, tâlibin dilemesi ile değildir. Mürşidin tesarrufu ile olur, ona bağlıdır. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede pîrlik, mürîdlik ta'lîm iledir. Külâh ve elbise ile değildir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede nisbetden murâd, Allahü teâlânın hâzır olmasını anlamak demektir. Hiç aralıksız hâzır olmasını anlamak demektir. İsmiler ve sıfatlar karışmadan, zât-i ilâhînin tecellîsidir ki, (Yad-ı daşt) derler. 1/27. **[Mektûbât Tercemesi: 45.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sonu, vasl-ı uryânîdir ki, matlûba kavuşmaktan ümmîdi kesilir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyye büyüklerine, tecellî-i zâtî devâmlı olup, başkalarına (berkî), şimşek gibi gelip-geçicidir. 2/30.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede seyr-i âfâkîyi seyr-i enfüsî ile birlikte yaparlar. 1/145. **[Mektûbât Tercemesi: 184.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyye büyükleri, gaybetden önce olan huzûra ehemmiyet vermezler. 1/131. **[Mektûbât Tercemesi: 175.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyenin nisbeti, hiçbirşeye benzemiyen makâmadır. Mahlûklar ile alâkası yokdur. 1/291. **[Mektûbât Tercemesi: 458.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyye yolu, insanın yedi latîfesidir ki, ikisi âlem-i halkdan, beden ile nefsdür. Beşi âlem-i emrdendir. [Kalb, rûh, sır, hafî, ahfâ]. Önce âlem-i emrden başlanır. 1/196. **[Mektûbât Tercemesi: 234.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyye riyâzeti. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Makâmât-i aşere 1/38 **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilerlemek, kalbden başlar. Sonra rûh, sır, hafî ve ahfâdan geçilir. Bunların herbiriyle ayrıca hakîkatlendikten sonra, âlem-i kebîrdeki asllarını seyr ederek, fenâyâ vâsıl olur. Bundan sonra, vücûb ile imkân arasında olan sıfat ve isimlerin zıllarını kat'ederek, esmâ ve sıfata başlıyarak, isimlerin ve sıfatların tecelliyâtı vukû' bulup, âlem-i emrin beş aslının mu'âmelesi temâm olur. Sonra, nefsin itmînânı ile rızâ makâmı hâsıl olur. Sonra, ism, sıfat ve şu'ûnların aslı olan bir dâire ve bunun aslı olan diğerk bir dâire ve sonra bir kavs hâsıl olur ki, bu üç asl, zât-i teâlâda mücerred i'tibârâtdır ki, onun ele geçmesi, nefsi mutmainneye mahsûs olup, şerh-i sadr ve islâm-ı hakîkî hâsıl olur ki, vilâyet-i kübrânın sonudur. Buraya kadar ism-i zâhirin seyridir. İsm-i zâhir, sıfata, ism-i bâtın sıfat ile zâta tealluk eder. Esmâ-i bâtinîde seyr, vilâyet-i mele-i a'lâdır. Bundan sonra da, kemâlat-ı nübüvvet vardır ki, Enbiyâyâ mahsûsdur. Ve tâbî' olanların büyüklerine hisse vardır ki, toprak unsurunun nasîbidir. Vilâyetin kemâlâtı makâmât-i nübüvvetin zıllarının kemâlâtıdır. Bu seyrdens sonra, bir adım ileri atılsa sâlik yok olur. Toprak unsuru hepsinden dahâ yükseğe gider. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Ta'âm [yemek]leri, keyf için, lezzet için yimemeli, Allahü teâlânın emrlerini yerine getirmeğe kuvvet bulmak niyyeti ile yimelidir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Taleb büyük ni'metdir. Ni'meti elden kaçırmamak için, onun şükrünü yerine getirmek lâzımdır. 1/61. **[Mektûbât Tercemesi: 98.]**

Taleb dahî matlûba kavuşmanın müjdecisidir. 1/61. **[Mektûbât Tercemesi: 98.]**

Talha ve Zübeyr "radiyallahü anhümâ", Cemel günü onüçbin âdem ile katl olunmuşlardır. Aşere-i mübeşşeredendirler. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Talha ve Zübeyr, Fârûkun "radiyallahü anhüm" vasiyyetinde, hilâfeti rızâları ile terk eylediler. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

– Z –

Zâhirin gafleti, doğru niyyet ile olursa, zikrdır. 1/295. **[Mektûbât Tercemesi: 473.]**

Zâhir nisbeti [yakınlığı] bâtına te'sîr eder. Tevbe ve istigfâr etmelidir. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

Zill-ı şey [bir şeyin zıllı], şey'in ikinci, üçüncü..... sonraki mertebelerde görünmesidir. 3/89.

Zil kendini asl olarak gösterip [takdim edip], sâliki kendine bağlar. 3/122.

Zil demek, Allahü teâlânın varlığının aşağı mertebelerde görülmesidir. Her mertebede, Allahü teâlâyâ vücûd denilebilir. Fekat mevcûd denilemez. Bununla berâber, Allahü teâlâ vücûd değildir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Zillin aslı, Allahü teâlânın isimlerinden bir ismdir. O ismin aslı, aslın aslıdır ki, i'tibârîdir.

Zil dâiresinin üstü, cehl ve hayretdir. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Zill-ı ilâhî mevcûd değildir. Hiçbir mahlûk Hâlîkîn zıllı değildir. 3/122.

Zil olmak ve mazhar olmak bakımından varlıklar çokdur. Varlık bir olup, başkaları evhâm ve hayâldir demek yanlıştır. Eski yunan felsefecilerinden sofistâilerin sözüdür. 1/125. **[Mektûbât Tercemesi: 170.]**

Zulm, şeyi asl yerinden başka yere koymaktır. [Hakkı başka yere vermektir.]. 3/24.

[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 265.]

Zuhûr-ı şey, birşeyin aksi, bir diğer şeyde olmak ma'nâsınadır. Zeydin ayna içinde olması gibi. 3/121. **[Se'âdet-i Ebediyye: 953.]**

Zuhûr-ı şey, o şeyin hakîkatinin karşısında olur, [görünür]. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Zuhûr-ı esmâ ve sıfat [Allahü teâlânın isimlerinin ve sıfatlarının zuhûru] sâlikin aynasında seyr-i enfüsîde zuhûr eder. O zuhûr, esmâ ve sıfatın zillerinden bir zillî zuhûrudur. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Elhamdülillâhi alâ ni'metil islâm ve alâ tevfi'k-il îmân ve alâ hidâyetil Rahmân!

– **A, İ, U, O, Ö** –

Âişe-i Sıddîka âlime ve müctehîde idi. Eshâb-ı kirâm, müşkilâtda ona mürâce'at ederlerdi. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Âişe-i Sıddîka, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" vefât edinceye kadar, makbûleleri ve sevgilileri idi. Onun evinde ve kucağında vefât edip ve orada defn edildi. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Âişe-i Sıddîka, ilm ve ictihâdda Fâtımadan ve Fâtıma zühd ve dünyâdan kesilmekde, ondan dahâ ileridedir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Âişe-i Sıddîkanın fazîleti. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Âdetler, ahkâm-ı islâmiyye için delîl olamazlar. 1/54. **[Mektûbât Tercemesi: 90.]**

Âdetlere ve rüsûma [üsûllere] uymaktan ele birşey geçmez. Kalbin selâmetini istemelidir. 1/133. **[Mektûbât Tercemesi: 177.]**

Ârif için rücû'dan sonra istidlâle ihtiyâc gelir. [Bu âleme indikten sonra, delîlleri araştırmaya ihtiyâc gelir.] 3/32.

Ârif kendini kâfirden aşağı bilir. Zîrâ âlem-i emr latîfeleri ayrılmıştır. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

Ârif-i tâm-ül-ma'rife, efrâd-i âleme kül menzilesindedir. [Tâm irfân sâhibi olan ârif, âlemin ferdlerine göre (hepsi) menzilesindedir. (Mahlûkat teferruât, o ise bu işin

özüdür.)] 2/74.

Ârif, aslın-aslına kavuşunca, Allahü teâlânın yaratmasından gayri birşey bilmez. [Hâlık yaratıcı, kendisi mahlûkdur.] 3/110.

Âlem, vücûd-i zillî ile [zılden bir mevcûdiyyet olarak] hâricde vardır. Evhâm ve hayâlât değildir. 1/217. **[Mektûbât Tercemesi: 261.]**

Âlem, Allahü teâlâdan gayri şeylerin [bütün mahlûkların] ismidir. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Âlem-i kebîrde her ne varsa, âlem-i sagîr [insan] ve âlem-i asgarda [kalbde] da vardır. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

Âlem-i halk, anâsır-ı erbe'adan [dört esâs maddeden] ibâretidir. 1/264. **[Mektûbât Tercemesi: 348.]**

Âlem-i halk altı günde halk olunmuştur. Arşın yaratılışı dahâ evveldir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

Âlem-i halkın ötesi âlem-i emrdir. Âlem-i emrin ötesi, şu'ûnların ve isimlerin dereceleridir, mertebeleridir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

Âlem-i emre lâ mekânî [mekânsız âlem] derler. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Âlem, Allahü teâlânın varlığına alâmetdir. Âlemde zâhirî kemâlât görünmektedir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Âlem-i sagîr ve kebîr, Allahü teâlânın isimlerinin ve sıfatlarının tezâhür ettiği [ortaya çıktığı] yer ve şu'ûn ve zâtî kemâlâtın aynasıdır. Zât ve sıfât-i ilâhiyyeye delîl olmuşlardır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Âlem her anda yok olup, misli vücûda gelmesi Mektûbâtta îzâh olunmuştur. 1/199. **[Mektûbât Tercemesi: 237.]**

Âlemin nizâmı, dînî emrlere bağlıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Âlem-i misâl, bütün âlemlerden dahâ geniştir. Bütün âlemlerdeki varlıkların sûreti onda vardır. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Âlem-i şehâdetdeki güneş ışığının ve ay ışığının âlem-i misâldeki nûrlara üstünlüğü vardır. 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

Allahü teâlâdan başka hiçbir maksadı kalmayınca, o zemân Allahü teâlâdan gayriye ibâdetden kurtulur. Âhîret maksadları sevâb ise de, mukarrebler indinde günâhdır. 1/110. **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

Mâsivâyâ bağlanmaktan kurtulunca, Allahü teâlâyâ ibâdet kolay olur. 1/77. **[Mektûbât Tercemesi: 122.]**

Bir ibâdet ki, korku ve sevinç ile olursa, kendi için olur. 1/77. **[Mektûbât Tercemesi: 122.]**

İbâdete lâıyk, nasıl olduğu bilinemiyen Allahü teâlâdır ki, bizim akl ve fehminimiz, onu idrâk edemez. Ve keşf ve şühûd gözümüz [beden ve kalb gözümüz] Onun azametini ve celâlini görmekten hayrete düşer. Böyle îmân, ancak gayb yolu ile olur. Gaybî olmıyan îmân, kendi düşündükleridir ki, Hak teâlânın mahlûkudur. Ve şerîk eylemişlerdir. Gayba îmân, o vakt müyesser olur ki, vehm oraya gidememelidir. 2/8. **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

İbâdet yapmaktan maksad, kulların menfe'atleri içindir. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 11.]**

İbâdet ile âdet. 1/231. **[Mektûbât Tercemesi: 283.]**

İbâdetin ma'nâsı. 1/110. **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

İbâdet, insânın kırılması ve alçalmasıdır. 1/64. **[Mektûbât Tercemesi: 101.]**

İbâdetden maksad, yakîne kavuşmak [ele geçirmek] dir. 1/97. **[Mektûbât Tercemesi: 145.]**

Abbâs radiyallahü anının fazîleti. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

“Abbâs bendendir, ben Abbâsdanım.” Hadîs-i şerîf. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Abdülkâdir Geylânî, vilâyet-i Muhammediyyeyi son noktasına ulaştırmışdır. 1/293.

[Mektûbât Tercemesi: 465.]

Abdülkâdir Geylânînin yükselmesi, ekserî Evliyâdan yüksek olduğundan, kerâmeti fazladır. 1/216. **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

Abdülkâdir Geylânî hutbede, Hızır aleyhisselâma, “Ey isrâil oğlu, gel, Muhammed aleyhisselâmın kelâmını dinle” buyurdu. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhret: 182.]**

Abdülkâdir Geylânînin kendini medh sözü, sekr sözüdür. 3/118.

Abdülkâdir Geylânî oniki imâmdan sonra, vilâyet yolunun merkezine getirildi. 3/124.

Abdullah ibni Mübârek, harâmdan bir altını sâhibine geri vermek, yüz altın sadakadan efdaldır, buyurdu. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Abdullah ibni Mubârek buyurdu ki, Mu'âviyenin “radiyallahü anh” atının burnuna giren toz, Ömer bin Abdül'azîzden efdaldır. 1/207. **[Mektûbât Tercemesi: 244.]**

Abdürrahmân bin Avf, Cennete sahâbîlerin fakîrlerinden beşyüz sene sonra girecektir. 1/283. **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

Abd [kul], fi'lini diledikten sonra, Hak teâlâ, onu yaratır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Abd-i makbûl [makbûl kul], Allahü teâlânın rızâsına râzı olandır. Kendi rızâsına tâbî' olan, kendine kuldur. 2/88. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

Abdin fi'li [kulun işi], Hak teâlânın yaratması ve kulun kesbinden ibâretidir. 3/17.

[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

Abdin [kulun] hareketine, Hakkın kudreti i'tibâriyle halk [yaratmak], kulun kudreti nisbetiyle kesbi denir. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Abdin [kulun] kudreti, ahkâm-ı islâmiyye ile teklîf edilenlerin uhdesinden gelecek kadardır. [Onları yapacak kadardır.] 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Abd [kul], kendi ihtiyârı ile kesb eder. Kulun kasdından sonra, Hak teâlâ, dilerse, yaratır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Abdin [kulun] ihtiyârı za'îfdir dedikleri, Hak sübhânehunun ihtiyârının kuvveti i'tibârîyledir. Yoksa, emrlerin yerine getirilmesine kâfi değil ma'nâsına değildir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Abdin [kulun] fi'linde, kulun te'sîri yokdur, fâil, ancak Hak sübhânehudur demek küfrdür. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Abd [kul], bir arzûsunu ele geçirmekde, islâmiyyetden dışarı çıkarsa, islâmiyyetin hudûduna tecâvüz ederse, o maksûd onun mabûdu ve ilâhı olur. Eğer arzû edilenin ele geçirilmesinde, islâmiyyetin yasak ettiği şey irtikâb olunmazsa o kul müşrik olmaz. Ve o şeye meyli, maksûd kabûl edilmemiştir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Abdiyyet makâmı, iyilikleri sâhibinden bilmek ve kendini kötü görmektir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Abdiyyet makâmı, vilâyet kemâllerinin en üstünüdür. 1/249. **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

Osmân "radiyallahü anh"ın hilâfeti sahâbenin icmâ'ı ile sâbitdir. 3/24. **[Hak Sözü Vesîkaları: 265.]**

Osmân "radiyallahü anh"ın vilâyet ve nübüvvet yolundan münâsebeti, Nûh aleyhisselâmadır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Osmân "radiyallahü anh", vilâyet ve nübüvvet yüklerini taşıdığı için (zinnûreyn) denir. Çünkü, Ebû Bekr ve Ömer "radiyallahü anhüm" nübüvvet, Alî "radiyallahü anh" vilâyet yükünü taşımaktadır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Osmân "radiyallahü anh"ın ve şeyhaynın efdaliyyetlerini inkâr eden, kâfir olmaz. Bid'at sâhibi ve sapık olur. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Ucb, öldürücü zehrdir. Ve öldürücü hastalıktır. Sâlih amelleri yok eder. 2/53. **[Se'âdet-i Ebediyye: 429.]**

Aczini anlamak, idrâktir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Adem-i hâriciye [hâricî yokluğa] zıd olan, hâricî varlıktır. Sübût-i vehmî değildir. 3/60.

Adem, şer ve naksın başlangıcı ve cümle kötülüklerin en kötüsü olarak görünmektedir. 1/134, 234. **[Mektûbât Tercemesi: 177, 286.]**

Adem, vücûdün aksi ve zıddıdır. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

Adem, yokluk aynasında vücûdî kemâlât zuhûr eder. Ayna olmak, işte budur. 1/234.

[Mektûbât Tercemesi: 286.]

Adem, hiç yokdur ki, hiçbir mertebede sâbit değildir. (Var değildir.) Varlığı i'tibârîdir. 3/80.

Adem hâricde yokdur. İlmde var kabûl edilmiştir. 3/58.

Adem, her ne kadar yokdur. Ammâ, eşyânın tafsîlinin kaynağıdır. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Adem-i mutlak [mutlak yokluk], ilm-i ilâhîde teferru'âtı ile bulunup, bu yokluğun noksanlıklarından herbiri ilm mertebesindeki aks eden kemâlâtın karşılığı olmuştur. Ve her bir kemâl karşılığındaki yoklukda aks ederek görünmüştür. 3/58.

Adem [yokluk] vehmen hissetmek derecesinde ortaya çıkıp, istikrar kazanır. [Anlaşılır]. 3/58.

Adem mukâbilindeki vücûd [Yokluğa tekâbül eden varlık], Allahü teâlânın vücûd sıfatı olmayıp, zıl ve aksleridir. 3/64.

Adem-i mukayyedin [kaydlı ademin] mutlak ademe bağlanması, tecellî-i zâtın te'sîriyledir. 2/94.

Adem, Resûlullahdan **(ev ednâ)** makâmında kaldırıldı. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Azâb-ı Cehennem [Cehennem azâbı], geçici olsun, devâmlı olsun, küfre ve küfr sıfatlarına mahsûsdur. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Âhîret azâbı, çok şiddetli ve devâmlıdır. Ve dünyânın hayâtı çok kısadır. Dünyânın güzelliğine ve tadına aldanmamalıdır. Bir insanın kıymeti, dünyâ ile ölçülse idi, dünyâlığı çok olan kâfirler herkesden azîz olurdu. Dünyânın görünüşüne aldanmak aklsızlıktır. 1/98.

[Mektûbât Tercemesi: 146.]

Arşa olan zuhûr, zılliyetden yüksektir [uzaktır.]. Kimsede bu kâbiliyyet yokdur. 2/11.

Arş-ı ilâhî, âlem-i halk ile âlem-i emr arasında geçiddir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

Arşa olan zuhûrun onda biri ârifin kalbinde yokdur. 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

Arş-ı ilâhî o azameti ile berâber, mekânlı olduğundan rûha nisbet ile, hardal dânesi kadar değildir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Urûclar ve zuhûrlar, mahlûkların hakîkatlerinin sonuna kadardır. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

Urûcda mertebelerin sonu, nemâzın hakîkatıdır. 3/77. **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

Azîmet, harâmla mubâhların fazlasından sakınmak; ruhsat, harâmlardan sakınmaktır.

1/216. **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

Askerin, beytûlmâldan ma'âş alması, cihâda mâni' değildir. [Cihâd sevâbını gidermez.]

2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Askerlik ganîmetdir. Bir sâati, diğer makâmlarda bulunmanın çok sâatinden iyidir.

3/83.

Aşk olmasaydı, aşk gamı olmasaydı, bu kadar güzel söz ortaya çıkmazdı. 3/118.

Akl-ı me'âş, kısa görüşlüdür. Ma'nevî hastalıkları [âfetleri], hastalık kabûl eylemez.

1/219. **[Mektûbât Tercemesi: 265.]**

Akl-ı me'âş, zenginliğe rağbet eder ve dünyâ erbâbına rağbet eder. [Bunlara rağbet edenlerin akli, akl-ı me'âşdır.] 1/219. **[Mektûbât Tercemesi: 265.]**

Akl-ı me'âd, ileri görüşlüdür. Evliyâ ve Enbiyâda bulunur. [Onların nasîbidir.] 1/219.

[Mektûbât Tercemesi: 265.]

Akl-ı me'âd, şerh-ı sadrdan sonra, mutmainne sadra inince, ona bağlanır. [Nefs mutmainne olunca, akl-ı me'âd ona bağlanır.] 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Akl, hissin ötesi olup, his ile idrâk edilmiyeni idrâk ettiği gibi, nübüvvet gücü de, akl gücünün ötesi ve üstüdür. Akl ile anlaşılamiyan, nübüvvet gücü ile idrâk edilir. 3/23.

[Fâideli Bilgiler: 454.]

Akl, ancak his edilenleri [beş duyu ile] idrâk edebilir. Görülenlerde misâli olmıyan işleri, akl idrâk edemez. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Aklı olan dünyâyâ bağlanmaz; düşkün olmaz ki, dünyâ sırf yoklukdur. 3/12.

Akl hüccettir, ammâ eksikdir. Hüccet-i bâliga [tam hüccet] Peygamberlerin gönderilmesidir. 3/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

Aklın ötesi demek, akl anlayamaz demektir. Yoksa orada, akl zıddına hükm eder değildir. 3/112.

Aklın anlayamadığı işleri, ilâhî nûrdan gayri ile bilmek mümkün değildir. 3/44.

[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]

İnsanların aklları, yaratıcıyı isbâtdan âcizdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Akl, tasfiye ve tezkiyeden sonra, ilâhî makâm ile münâsebet kurar. Fekat, yanılmak ve unutmak ondan ayrılmaz. Vâhime, mütehayyile, gadab ve şehvetden ayrılmaz. 1/266.

[Mektûbât Tercemesi: 350.]

Aklın tasfiye ve tezkiyesi, sâlih amellerin yapılmasına bağlıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Akl erbâbı, ya'nî felsefeciler, nefsdan ba'zan rûhu, ba'zan kalbi kasd eder. Onlar nefsi-
emmâreyi mücerred mefhûmlardan [âlem-i emrden] sayarlar. Kalb ve rûhun ismini
bilmezler. 3/91.

Ukalâ [akla tâbi' olanlar], ma'lûm için, zihnde sûret hâsıl edip, onun meydâna gelmesi
zihndedir. İlme değildir, derler. Son devr sofıyyesine göre, o sûret ilmde hâsıldır. 3/114.

Allahü teâlânın bir kulundan yüz çevirdiğinin alâmeti [sevmediğinin alâmeti], onun
mâlâyâ'nî ile meşgûl olmasıdır. "Hadîs-i şerîf". 2/60. **[Se'âdet-i Ebediyye: 480.]**

İlm iki kısımdır. İlm-i ahkâmı fikh, ilm-i i'tikâdı kelâm [ahkâmı bildiren fikh ilmi, i'tikâdı
bildiren kelâm ilmi], ilmleri kendinde toplamıştır. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

İlm, inkişâfdan [tekâmülden] ibâretdir. Bu inkişâf ihâta ile olursa, ilm-i husûlîdir
[çalışarak ele geçen ilmdir]. 3/114.

İlm, ma'lûmun sûretinden ibâretdir ki, bunun ilmde husûlî ve hulûlî [girmesi, hulûl
etmesi] ne ma'nâyâ olur, [ne ma'nâsı olur.]. 3/114.

İlm-i husûlî ve ilm-i hudûrî bir vaktde cem olur. İki ilm-i hudûrî cem' olmaz [birlikde
olmaz]. 1/306. **[Mektûbât Tercemesi: 490.]**

İlm-i husûlînin zât-ı teâlâyâ [Allahü teâlânın zâtına] âid olması muhaldır. Onun ilm-i
hudûrîsi, müte'allık olur. [Alâkalı olur.] 3/21.

İlm-i husûlî âfâka [insanın dışındaki âleme], ilm-i hudûrî enfüse [insanın içindeki
âleme] te'alluk eder. 3/60.

İlm-i husûlî eşyânın sûretini bilmekdir. Şey'in sûreti şey'in gayridir. 2/47.

İlm-i şey [birşeyin ilmi], o şeyin sûretinin aklda hâsıl olmasıdır ki, o şeyin aynı değildir.
3/110.

İlm-el-yakîn [ilm ile bilmek], eserden müessire istidlâldir. [Eserden delîl ile eser
sâhibini anlamaktır]. Dumanı görüp, ateşe hükmetmek gibi. 3/100.

Hakk-el-yakîn [bizzat içinde yaşayarak bilmek], müessir ile hakîkatlenmekdir ki, bekâ
makâmıdır. 1/277. **[Mektûbât Tercemesi: 407.]**

İlm, ayn ve hakk-ül-yakîn için meşâyıhın ta'rîfleri, imâm-ı Rabbânî indinde, bu ta'rîflerin
hepsi, ilm-ül-yakîndir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

İlm-el-yakîn ile ayn-el-yakîn birbirine perdedir. İlm esnâsında görmek yokdur. 1/277.
[Mektûbât Tercemesi: 407.]

Yakînler, meşâyıh indinde, zât-i ilâhîye nisbet ile, imâm-ı Rabbânî indinde âyetlere
(delîllere)dir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Ayn-el-yakîn, imâm-ı Rabbânî indinde, dumanın ateşe olan hâlidir. 3/100.

Hakk-el-yakîn, dumanı görüp, ateşin varlığına hükmetmekdir. 3/123.

Ayn-ül-yakîn ve hakk-ül-yakîn, âfâk ve enfüsün ötesidir. 3/100.

İslâmiyyet ilminin sûreti, zâhir âlimlerin nasîbidir ki, Kitâb ve Sünnetin hükmleri ile alâkalıdır. İslâmiyyet ilminin hakîkati, ulemâ-i râsihînin nasîbidir ki, Kitâb ve Sünnetin müteşâbih kısmı ile alâkalıdır. 2/18.

İlm-i ledünnî, ifâdasında [feyz almakda], Hızır aleyhisselâmın rûhâniyyeti vâsıtaadır. “Muhammed Pârisâ” 2/55. **[Kiyâmet ve Âhret: 182.]**

İlm-i ilâhî, hayât şânının altındadır. Lâkin, ilm için zât mertebesinde bir şân vardır ki, hayât ve diğer sıfatlar için yoktur. Bu, ilm-i hudûrî de değildir. 3/79.

İlm-i ilâhînin zâtî güzelliği, diğer sıfatlarda yoktur. 3/100.

İlm-i ilâhî. /113.

İlm-i ilâhî değişen cüzlere te'alluk eder ise de [alâkalı ise de], Allahü teâlânın ilm sıfatında değişiklik olmaz. Değişiklik, birini diğerinden sonra bilince olur. Ammâ, cümleyi bir anda bilmekle değişikliğe ve sonradan olmağa tehammülü yoktur [böyle şey olmaz]. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

İlm-i ilâhînin eşyâya bağlantısı ilm-i hudûrîdir. 3/114.

İlm-i ahvâl [hâllerin ilmleri], herkese verilmemiştir. 3/16.

“Ümmetimin âlimleri, isrâil oğullarının Peygamberleri gibidir” şerefi ile müşerref olan, râsih ilimli âlimlerdir. 2/13. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

“Âlimler, Peygamberlerin vârisleridir” hadîs-i şerîfindeki ilm, islâm bilgileridir ki, zâhiri ve hakîkati vardır. 2/18.

“Ulemânın mürekkebi şehîdlerin kanından dahâ ağırdır.” Hadîs-i şerîf. 3/47. **[Se'âdet-i Ebediyye: 400.]**

Zâhir âlimlerin nasîbleri, i'tikâdı düzelttikden sonra, ahkâm-ı islâmiyye ve ameldir. Bâtın âlimlerinin nasîbi bununla berâber, hâller ve zevkler ve ma'rifetlerdir. Ulemâ-i râsihînin nasîbi, esrâr-ı dekâyıkdır ki [ince sırlardır ki] müteşâbihâtda işâret vardır. 1/54.

[Mektûbât Tercemesi: 90.]

Ulemâ-i râsihîn, vilâyet yollarını kat' ederek, Peygamberlerin husûsiyeti olan da'vet makâmına kavuşmuşlardır. 3/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 763.]**

Ulemâ-ı râsihîn, özü kabuk ile bir araya getirerek ve hakîkati sûrete getirmiş, müteşâbihâtdan zevk almışlardır. 2/18.

Ulemânın ilmleri, nübüvvet kandilinden alınmış, sofiyyenin ma'rifetleri ise, keşf ve ilhâmdır. 2/55. **[Kiyâmet ve Âhret: 182.]**

Zâhir âlimlerine fenâ ve bekâ nasîb olmamış, vilâyet-i hâssa vâki' olmamıştır. 3/89.

Dünyâ âlimlerinin ki, gayretleri alçak dünyâ içindir. Ve sohbetleri, öldürücü zehrdir. Ve

fesâdları yayılır. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Dindâr âlimler, makâm ve riyâset sevgisinden geçmiş ve tervîc-i din [islâmîyeti yaymaktan] ve islâmîyeti kuvvetlendirmekten gayri birşey istemezler. 1/53. **[Mektûbât Tercemesi: 89.]**

Ulemâ'î sû' [kötü âlimler] insanları dalâlete sevk etmekte kâfi olup, iblis işsiz ve boş kalmaktadır. 1/213. **[Mektûbât Tercemesi: 256.]**

İlmi, dünyânın mâl ve mevki'ine vesîle kılanlara, şiddetli azâb vardır. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Riyâzî ilmler, mantık ve emsâli ile meşgûl olmak için cevâz vardır. Ammâ, onları ele geçirmekten maksad, ahkâm-ı islâmîyeyi bilmek için olmak şarttır ve yoksa câiz değildir. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Alî "radiyallahü anh", hilâfeti zemânında ve emri altında, kendi bağlılarından, yardımcılarından büyük bir topluluk arasında buyurmuşdur ki, muhakkak Ebû Bekr ve Ömer, cümle ümmetin en üstünüdür. İmâm-ı Zehebî, bunu seksenden çok kimseden rivâyet eylemiştir. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Alî "radiyallahü anh"ın mücâdelesini, bâgîler, âsîler ile savaş farz olduğundan idi. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Alî "radiyallahü anh" buyurdu ki, birâderlerimiz bize bâgî oldular. Kâfir ve fâsık değildirler. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Alîye "radiyallahü anh" Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, "Sen, Îsâya "aleyhisselâm" benzemekdesin. Ona yehûdîler o derece düşmanlık etdiler ki, annesi Meryeme iftirâ etdiler." 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

Alî "radiyallahü anh" vilâyet yolundan kavuşanların önderi ve başkanıdır. Bu yolda feyz herkese Onun aracılığı ile olur. 3/124.

Alî radiyallahü anh buyurdu ki, bütün ilmler besmelenin "B" sinde, belki "B" nin noktasında toplanmıştır. 1/201. **[Mektûbât Tercemesi: 240.]**

Alîye "radiyallahü anh" kusûr isnâd eylemek, çirkinliğin en kötüsüdür. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

Alî "radiyallahü anh", Sıddîk "radiyallahü anh"dan efdaldır diyen, ehl-i sünnetden ayrılır. 1/202. **[Mektûbât Tercemesi: 240.]**

Alî "radiyallahü anh", vilâyet ve nübüvvet taraflarından Îsâ aleyhisselâm ile münâsebetlidir. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Umdet-ül-islâm fârisî fikh kitâbıdır. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

Ömer "radiyallahü anh", "Rabbinin azâbı elbette vardır. Onu önliyecek yokdur." âyetini işitince, akli gidip, deveden düşdü. 1/302. [Vettûrî. 7. Âyet.] **[Mektûbât**

Tercemesi: 482.]

Ömer "radiyallahü anh", Ebû Bekr "radiyallahü anh"dan sonra, ümmetin efdalidir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Ömer "radiyallahü anh", vilâyet-i Muhammediyyeye vâsıl ve kemâlât-ı Muhammedî onda hâsıl oldu. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ömer "radiyallahü anh"ın vilâyeti, İbrâhîm aleyhisselâma, nübüvvet tarafından Mûsâ aleyhisselâmadır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ömer "radiyallahü anh" hakkında Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem": "Benden sonra Peygamberlik bitmese idi, Ömer Peygamber olurdu," buyurdu. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ömer "radiyallahü anh"ın vefâtında, Abdüllah ibni Ömer, ilmin on bölükde dokuz bölüğü öldü, buyurdu. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ömer "radiyallahü anh" ile, Hak sübhânehunun kelâmı, çok zemân aynen vâki' oldu. 2/51.

Ömer "radiyallahü anh" hakkında. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Ömer "radiyallahü anh" buyurdu ki, geceleri uyumayıp, cemâ'ati [sabâh nemâzını] terk etmekden ise, uyumak iyidir. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

Amr ibni Âs'ın "radiyallahü anh" yanılması, Veysel Karânî ve Ömer Mervânînin doğru işinden efdaldır. 1/120. **[Mektûbât Tercemesi: 168.]**

Umre ve nâfile hac, bir farzın terkine ve bir memnu'un icrâsına sebep oluyor, mâlâyâ'nî oluyorlar. 1/123. **[Mektûbât Tercemesi: 169.]**

Amelin mükâfâtı işleyene olduğu gibi, vâdî'na ve binnetice Peygambere "sallallahü aleyhi ve sellem" de olur. 2/57.

Amel eylemeyip, suçunu dahî kabûl etmeyip, pişmân olmıyan, kullukdan uzaktır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Amellere verilen ecr, ameli işliylene göre değişir. 1/305. **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

Amelin sevâbı, niyyetin düzgün olmasına bağlıdır. 3/28.

Avâm, müntehînin bânından nasıl haber alır ki, müntehînin bânının zevkinden, kendi zâhiri bile haberdar değildir. 2/43.

Avâm, Şeyh-i Genc-i şekeri, oğlunun vefâtında üzülmediği için, üstün bilirler. Hâlbuki, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", İbrâhîmin vefâtında ağladı ve çok üzüldü. 1/272.

[Mektûbât Tercemesi: 387.]

Avâm indinde, cesedi ihyâ [gelişdirmek] büyük işdir. Havâs indinde [büyükler yanında]

kalbi ihyâ mu'teberdir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Avâmın seyyiâtı, îşâna hasenât olur. 2/56.

Avâmın îmânı ile havâsın îmânı farklıdır. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Avâm işiterek veyâ delîl ile gayba îmân etmişlerdir. Sondakilerin en üstünleri, gayblar gaybını, celâl ve cemâl perdelerinin arkasında mütâle'a eylemişlerdir. Ortadakiler, zilleri asl zan etmişlerdir. 2/8. **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

Hasta ziyâreti sünnet, hastanın kimsesi yoksa vâcibdir. 1/265. **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

Fitr bayramında, yimek, içmek, senelerce nâfile oruc tutmaktan dahâ fâidelidir. 1/52.

[Mektûbât Tercemesi: 87.]

Îsâ aleyhisselâm gökden inip, Muhammed aleyhisselâmın dîni ile amel edecektir. 2/67

[Se'âdet-i Ebediyye: 54.], 1/109. [Mektûbât Tercemesi: 161.]

Îsâ aleyhisselâmın, mele-i a'lâ ile münâsebeti vardır. 3/114.

Îsâ aleyhisselâm gökden inip, ictihâdı, İmâm-ı a'zamın ictihâdına uygun olacaktır. 2/55, 1/282. **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

Îsâ aleyhisselâm vilâyetde, Mûsâ aleyhisselâm nübüvvetde çok yüksek mertebededirler. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Ayn-ı sâbiteye te'ayyün-i vücûbî derler. 3/33.

Ayn-ı sâbite, Allahü teâlânın isimlerinin zilli, aksi ve nûrudur. 3/33.

Ayn ve eserin fenâ esnâsında yok olması, vilâyet-i Muhammediyyeye "sallallahü aleyhi ve sellem" mahsûsdur. Diğer vilâyetlerde yalnız ayn yok olup, eseri yok olmaz. 1/287.

[Mektûbât Tercemesi: 426.]

Ayn ve eserin yok olmasından murâd, görünüşün yok olmasıdır. Mahlûkâtın vücûdu yok oluyor demek, ilhâd ve zındıklıktır. 3/109.

—G—

Müzik ve şarkı, bir zehrdir ki, şeker [bal] ile kaplanmışlardır. 3/34. **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

Müziğin yasaklığı konusunda âyet-i kerîme nâzil olmuşdur. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Gınâ [müzik] harâm olduğundan, bir çalgıcıyı veyâ herhangi bir şarkıyı güzel bulup, takdîr eden kâfir olur. 1/266.

Gınâ sâhiblerinin [zenginlerin] tevâzu' [alçak gönüllü olmaları] güzeldir. Ve fakîrlerin ise, vakâr sâhibi [ağırbaşlı olmaları] güzeldir. Zîrâ ilâc zıddı iledir. 1/68. **[Mektûbât Tercemesi: 106.]**

Gunye kitâbı, Abdülkâdir-i Geylânî'nindir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Gavs, Muhyiddîn-i Arabî indinde kutb-ı medârdan başkadır. Ve ona yardımcıdır. 1/260.

[Mektûbât Tercemesi: 326.]

Gaybdan maksad, eğer her bakımdan yok demek ise, onu Allahü teâlâ bilir demek ma'nâsızdır. 1/100. **[Mektûbât Tercemesi: 151.]**

Gayb, görülenin karşılığıdır. Zilliyet şâibesi görülende mevcûd olup, gaybda yoktur. Gayb görülenden üstündür. 3/8.

Allahü teâlâdan başka şeyleri maksad edinmekden kurtulmak, kâmil îmân için zarûrîdir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

– F –

Fâsıka hürmet harâmıdır. 3/118.

Fâtıma'ya betül derler. Zîrâ zühd ve dünyâdan kesilmekte öndedir. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Peygamberlerin gelmediği zemânlardaki müşrikler, Peygamberlerin da'vetini almamışdır. Bunlar, âhiretde hesâbdan sonra hayvanlar gibi tekrâr yok olacaklardır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

“**Fitne uykudadır. Allahü teâlâ, fitneyi uyandırana la'net etsin.**” Hadîs-i şerîf. 1/288. **[Mektûbât Tercemesi: 440.]**

Fitne zemânıdır. Yakında âlemi fitneler kaplıyacaktır. 2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

Fahreddîn-i Râzî. 3/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

Firâset. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Farz nemâzlardan sonra, Âyet-el-kürsî ve tesbîhler lâzımdır. “Hadîs-i şerîf.” 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Bir farzı yapmak, bin sene nâfile ibâdet yapmaktan efdaldır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Dalâlet fırkalarının hepsi, Cehenneme girip, bozuk i'tikâdları ile, geçici olarak azâb olunurlar. 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

Fesâdların başı [asıl maddesi] islâmiyyete uymamaktır. 1/114. **[Mektûbât Tercemesi: 164.]**

Fisk, büyük günâh işlemektir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Füsûl-i sitte, Muhammed Pârisânın kitâbıdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Mutlak fazîlet [üstünlük], hem zâhirî teblîgi, hem bâtinî teblîgi berâber bulundurana mahsûsdur. 2/57.

Fazîlet ve üstünlük, kerâmetin çokluğuna bağlı değildir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

515.]

Allahü teâlânın fi'leri sonradan olma değildir. Herşey bir fi'-i ezeli ile yaratılmaktadır. Her şey bu fi'lin eserleridir, Hak teâlânın fi'leri değildirler. 1/266. **[Mektûbât**

Tercemesi: 350.]

Fıkhın kurucusu Ebû Hanîfedir. Ve fıkhın dörtde üçünü o ictihâd etmiştir. 2/55.

[Kıyâmet ve Âhret: 182.]

Felsefeciler, tıp ve astronomi ilmini Peygamberlerin kitâblarından çaldılar. 3/23.

[Fâideli Bilgiler: 454.]

Yunan felsefecileri, dünyadaki insanların en câhilidir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Felsefecilerin kısa [hatâlı] görüşleri, yalnız madde âlemini görmektedir. Ve nefsi, aklı, ma'nevî âlemden saymışlardır. 1/34. **[Mektûbât Tercemesi: 60.]**

Yunan felsefecilerinin önce gelenleri, akl ile hareket edenlerden iken, Allahü teâlânın varlığını anlayamadılar. Kâinâtın varlığını, kendi kendine var dediler. Felsefecilerin sonra gelenleri, Peygamberlerin nûrlarının bereketi ile Allahü teâlânın varlığına inandılar. Allahü teâlânın birliğini isbât eylediler. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Felsefeciler, göklerin ve yıldızların sonradan yok olmasını kabûl etmezler, ebedîdir, derler. Ba'zı müslimânlar, onları müslimân sanır. Hâlbuki islâm ahkâmından ba'zısını yapsalar dahî, bunlar kâfirdir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Felsefecilerin ilmini kabûl eylemek, Enbiyâyı inkâr eylemektir. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Fenâ, sâlikin yetiştiricisi olan isme kavuşup, orada yok olmasıdır ki, vilâyetin ilk basamağıdır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Kalbin fenâsı, kalbin mâsivâdan tam kesilmesi ve mâsivâyı unutmasıdır ki, zor ile hâtırına soksalar, hâtırlayamaz. Bu fenâ, kalbin zikrinin netîcesidir. 2/83.

Fenâ, mâ-sivânın [Allahü teâlânın gayrisinin] unutulmasından ibâretidir. Ve mâsivâ iki kısımdır: Biri âfâk ve biri enfüsdür. Âfâkın unutulması, ilm-i husûlînin yok olmasıdır.

Enfüsün unutulması, ilm-i huzûrînin yok olmasıdır. Birincisi, Evliyânın nasîbidir. İkincisi, Evliyânın büyüklerinin nasîbidir. 3/60.

Fenâ, mâsivânın unutulmasıdır ki, dâimî bilmemektir. Ba'zan bilmek, ba'zan bilmemek şeklinde değildir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Fenâ ve bekâ, yaratılmış olanın, yaratılmışlıktan kurtulması değildir. Vücûb hâsıl olmak değil. Bu küfrdür. Belki ma'nâsı, Allahü teâlâ tarafından yok edilmekdir ve var edilmekdir. 3/53.

Fenâ, zille [mahlûkâta] bağlılıktan kurtulmaktır. Meselâ, ödunc elbiseler giyen bir şahıs, elbiselerin, başkasına âid olduğunu iyice görüp, elbiseyi giyinmiş olduğu hâlde,

elbiseyi sâhibine verip, kendini bir derecede çıplak bula ki, hayâsı [utanması] sebebi ile, kendisini bir köşeye çekmek gibidir. 3/109.

Fenâ-i husûlî, sâlik, hayrete ve cehle kavuşmadıkca nasîb olmaz. 1/240. **[Mektûbât Tercemesi: 299.]**

Fenâ itlâkı [fenâ ta'bîr olunması], seyr-i ilallahı temâm eyledikde nasîb olur. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Fenâ, mâsivânın unutulmasıdır. Mâsivânın yok edilmesi değildir. Bu unutmak, dünyâ ve âhirete şâmildir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Fenâ, ecel-i müsemmâ gelmeden evvel, ölmekden ibâretidir. 1/159. **[Mektûbât Tercemesi: 194.]**

Tam fânî olmak, (ene=ben) ta'bîrinin doğuş noktası olan, yokluk hakîkatinin anlaşılmasına bağlıdır. 3/79.

Nefsin fenâsı, nefsin temâmen nefy edilmesidir. [Fe'âliyyetlerinin te'sîrsiz hâle getirilmesidir.] 3/60.

Fenânın hakîkati, isimlerin çokluğunu, sıfat, şu'ûn ve i'tibârâtı görüşden gizlemek, Allahü teâlânın zâtının birliğinden başkası düşünülmez. 2/35. **[Se'âdet-i Ebediyye: 940.]**

Fenâ hâsıl olmadıkca, Allahü teâlânın zâtı bilinemez. 1/311. **[Mektûbât Tercemesi: 497.]**

Fenâ hâsıl olmadıkca, cenâb-ı Kudse kavuşmak müyesser değildir. 1/31. **[Mektûbât Tercemesi: 52.]**

Fenâ, vilâyet yolunda lâzımdır. Çâre yokdur ve nübüvvet yolunun yaklaşma derecelerinde, eşyâya bağlılığın ortadan kalkması için, fenâ hiç lâzım değildir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Fenâ ve bekâ, rûh vasflarındandır. Zâhirin olgunluğu, bâtının hâllerinden ma'lûmât verir. 3/53.

Fenâ ve bekâ, sâlikin mebde-i te'ayyünü olan ism iledir. Zât-i teâlâ ile değildir. 3/79.

Kalbin fenâsına kavuşmasına aldanmamalıdır, geri dönmek mümkündür. 1/116. **[Mektûbât Tercemesi: 165.]**

Fenânın hâsıl olmasında, varlığın yok olması lâzım değildir. Çünkü, fenâ için, varolmak [vücûdîlik] yokdur ki, yokluğu tasavvur edilsin. Yokluk ile ilgili birşey idi. Vehm ile kendini var saydı. Görülenin yok olması ile, sırf yokluk olur. 3/62. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

Fenânın mukaddemeleri [Fenânın başlangıçları] makâmât-i aşere [on makam]dir ki, tevbe, zühd, tevekkül, kanâ'at, uzlet, zikr, teveccüh, sabr, murâkabe ve rızâdır. Bunları ele

geçirmek gerektir. Her ne kadar fenâ, Cenâb-ı Hakkın ihsânı ise de, bunlar çalışmakla kazanılır, [kesb edilir]. 1/38. **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

Fenâ ve bekâ ta'bîrleri, sonradan ihdâs edilmiş olup, ilk def'a kullanan Ebû Sa'îd-i Harrâzdir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

– K –

Kabe kavseyn ev ednâ. 2/91.

Kâdî İyâd, (**Şifâ**)sında, imâm-ı Mâlikden naklen buyuruyor ki: Eshâb-ı kirâma ve Alî ve Mu'âviye veyâ Amr ibni Âs'a "radiyallahü teâlâ anhüm ecma'în" dalâlet ve küfr üzere dil uzatan öldürülür. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Kabr, dünyâ ile âhiret arasında geçiddir, ya'nî vâsıtır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Kabr azâbı, âhiret azâbları cinsindedir. Rû'yâ elemleri, dünyâ azâbları cinsindedir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Kabr sıkması ve onda Münker-Nekîrin süâli hakdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Kabr azâbı, kâfirlere ve ehl-i îmânın ba'zı âsîlerine olacaktır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Kabrde hâsıl olan hâller, ölüm zemânında hâsıl olan hâllerin üstündedir. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

Kabr azâbından ve sevâbından halâs imkânsızdır. [Kabrde yâ azâb veyâ sevâb vardır.] 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Kabr azâbı, bilhâssa, bevlden sakınmıyanlara [üzerine idrar sıçratanlara] ve söz taşıyanlaradır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Kabr üzerine çiçek veyâ ağaç dikmelidir. Bunların tesbîhlerinin sevâbı meyyite vâsıl olur. (**İbni Âbidîn.**)

Kaderin ma'nâsı, ortaya getirmek ve yaratmaktır. Yokdan yaratıcı ancak Allahü teâlâdır. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Kulun kudreti, fi'llerin meydâna gelmesinde te'sîr eder. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Kudret, işi yapabilecek gücü ve yapmıyacak gücü vardır, ma'nâsınadır. 3/26.

Âleme kadîmdir [sonradan yaratılmamış] demek küfrdür. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Kur'ân-ı kerîme mahlûk diyen kâfir olur. Kur'ân-ı kerîmin harfleri ve kelimeleri, kelâm-ı nefsinin delîlleri olup, bir kısmı önce, sonra olması sebebi ile hâdis ve mahlûkdur.

Bu kelimelerin delâlet ettiği ma'nâlar kadîmdir, mahlûk değildir. 3/120.

Kur'ân-ı kerîm iki kısımdır. Muhkemât ve müteşâbihâtıdır. Muhkemât, islâm ilmlerinin ve ahkâmın kaynağıdır. İkinci kısmı, hakîkat ve esrâr [sırlar] ilminin hazînesidir ki [deposudur ki], te'vîlini ancak râsih âlimler açıklar. Muhkemât, Kur'ân-ı kerîmin kökleri ve meyvâlarıdır, ammâ müteşâbihât maksaddır ve kitâbın özüdür. 2/18.

Kur'ân-ı kerîm tilâveti, ibâdetlerin üstünüdür. [Tilâvet, insan okumasına denir. Teyyden, hoparlörden çıkan sese, okumak değil zırlamak denir. "Elmalı tefsîri"] 3/100.

Kur'an-ı kerîmde, sâlih amellerden maksad, islâmın beş rüknüdür. 1/304. **[Mektûbât Tercemesi: 487.]**

Kur'ân-ı kerîmden ahkâm çıkarmak, evvelâ ibâret-i nas ve işâret-i nas ve delâlet-i nas ve iktizâ-i nas ile anlaşılır. Lügat ehlinden avâm ve havâs bu anlayışta berâberdirler. İkinci olarak, ictihâd vâsıtası iledir ki, müctehid olan âlimlere mahsûsdur. Üçüncü olarak, insanın idrâkden âciz olduğu ma'nâlardır ki, bunun bildirilmesi cenâb-ı Hakdandır ve ancak Peygambere mahsûsdur ki, açıklanması sünnet iledir. 2/55. **[Se'âdet-i Ebediyye: 48.]**

Kur'ân-ı kerîmin toplayıcısı Osmân-ı Zinnûreyndir. Belki Sıddîk ve Fârûkdur "radiyallahü anhüm". 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

Kur'ân-ı kerîmin adem-i fehminden [anlaşılmamasından] hâsıl olan i'câz ve hidâyet [derin ma'nâ], anlaşılardan hâsıl olmaz. [Anlaşılmıyan kısmın ma'nâsı, dahâ çok olup, anlaşılanın azdır.] 3/29.

Kur'ân-ı mecîd, islâmiyyetin ahkâmının hepsini kendinde toplamıştır. Geçmiş dinlerin hepsini de kendinde toplamıştır. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhret: 182.]**

Kur'ân-ı kerîm, inzâl olan bütün kitâbların hepsinin aslı ve en şerefli sidir. Zîrâ merkez, dâirenin çevresine göre en şerefli yeridir. 3/100.

Kurb [yakınlık] ve vüsûl [kavuşmak] ve emsâli sözler, başka kelime bulunamadığı için söylenmiştir. Yoksa, o makâmda, kurb ve vüsûl, şühud [görmek] ve ma'rifet [bilmek] ve cehl [cehâlet] yoktur. 1/279. **[Mektûbât Tercemesi: 410.]**

Kurb [yakınlık] ve bu'd [uzaklık] o makâmda birbirinden başka değildir. 1/262. **[Mektûbât Tercemesi: 345.]**

Bedenlerin yakınlığı, kalblerin yakınlığında çok te'sîrlidir. 1/207. **[Mektûbât Tercemesi: 244.]**

Bedenlerin yakınlığı istenmelidir. Çünkü, nîmetin temâmı bu yakınlığa bağlıdır. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

Karanfil, tarçın ve sâir şerbetlerin içilmesi yasak değildir. [Çay ve kahve de böyledir.] 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

Kusûr ve noksanı i'tirâf etmek de bir devlettir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Kazâ iki kısımdır: Kazâ-i mu'allak, kazâ-i mübremdir. Kazâ-i mu'allak değişebilir. Kazâ-i mübrem değişmez. 1/217. **[Mektûbât Tercemesi: 261.]**

Kazâyâ râzı olmak, isteğe mâni' olsa, düâ ile emr olunmamak lâzım gelirdi. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Kazâ, insanın kudretini ve ihtiyârını yok etmez. Hak teâlânın kazâ eylediğini, kul ihtiyârı ile işler veyâ terk eder. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Kutb-ul-aktâb, kutb-ı medârdır. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Kutba, yardımcıları i'tibâriyle kutb-ul-aktâb dahî derler. 1/256. **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

Kutb-ı medâr makâmı, hilâfet makâmına münâsib olan, kemâlât-ı asliyyenin [asl olgunlukların] zilleridir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Kutb-ı irşâd makâmı, imâmet makâmının kemâlâtı zılliyyesidir. [Zilli kemâlâttır]. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Kutb-ı irşâd, yukarı çekilerek son mertebeye kavuşduktan sonra, nefsi kulluk makâmına iner. Rûhu da, Cenâb-ı Hakka müteveccih olan bir müntehîdir ki, ferd-i kemâlâtı kendisinde toplamıştır. 1/285. **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

Kutb, Muhammediyy-ül-meşrebirdir. Zâtın tecellîsi Muhammedîler içindir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Kutb-ı ebdâl, İsrâfil aleyhisselâmın ayağı altındadır. Muhammed aleyhisselâmın ayağı altında değildir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

İnsanın latîfe-i kalbi, hakikat-i câmi'adır. Âlem-i halk ile âlem-i emrin kemâlâtını câmi'dir. [İkisinin kemâlâtını kendisinde toplamıştır]. 2/21

Kalb, vilâyet lisânında, insanlığın hakikatlerini toplayıcıdır ki, âlem-i emrdendir. Nübüvvet lisânında kalbden murâd, et parçasından ibâretdir ki, cesedin sâlih olması onun islâhına bağlıdır. 2/21.

Kâmil mü'minin kalbi mekânsızdır. Diğerlerinin kalbi mekânsızlık zirvesinden inip, maddeye [niçin, ne kadara] bağlanmıştır. Mümkînât dâiresine dâhil olmuştur. 1/287.

[Mektûbât Tercemesi: 426.]

Kalb, rûh ile nefis arasında geçiddir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Kalb, âlem-i halk ile, âlem-i emr arasında geçiddir. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

Kalb, hâllerin başlangıcında ve ortasında hislere tâbi'dir. Bunlara sohbetden uzak kalmak câiz değildir. Fekat, sonda, kalbin hisse bağlılığı kalmayıp, hisden uzak olmak, kalbin yakınlığına te'sîr etmez. 1/117. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Kalbe gelen zulmeti [lekeleri] temizlemek için, tevbe ve istigfâr ve pişmânlık ve ilticâ

etmelidir [sığınmalıdır] . En kolay şekilde mümkün olur. 1/171. **[Mektûbât Tercemesi: 212.]**

Kalbin itminânı zikir iledir. İsbât ve delîl ile değildir. 3/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 481.]**

Kalbin akla ve nefse bir mikdâr bağıllığı muhakkaktır. 1/41. **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

Kalbin, birden fazlaya muhabbeti olmaz. [Kalbin muhabbeti, muhakkak bir şeydir]. Ve maddelerin çokluğu, mal, evlâd, makâm ve medh olunmak ve insanlar arasında makâm sâhibi olmak gibi muhabbetin çeşidleri ve mikdârları, her ne kadar birden fazla şeye kalbin muhabbetini gösterse de, yine sevgisi birdir ki, o da nefsidir. Ve onlara olan muhabbeti nefesine olan muhabbetin parçalarıdır. Zîrâ, adı geçen eşyâyı kendi nefsi için ister. Nefesine olan muhabbeti yok olsa, onlara muhabbeti dahî yok olur. 1/24. **[Mektûbât Tercemesi: 42.]**

Kalb iki hâlden birisindedir. Yâ, îmân edilecek şeylere îmân etmiş, bağlanmışdır. Veyâhud, o îmân edilecek şeyleri inkâr etmektedir. İmân edip bağlanmanın alâmeti, îmân edilecek şeylere kalbin râzı olmasıdır. Ve onun sebebiyle göğsün açılması ve ferâhlamasıdır. Küfr ve inkârın alâmeti, tasdîk edilecek şeyleri kalbin sevmemesi ve o sebepten göğsün daralmasıdır. 3/51.

Kalbde hâsıl olan ma'nâ ve diğer latîfeler [lutfu uğraması] için, hayâlde sûret vardır. 3/119.

Kalb göze tâbi'dir. Gözü harâmlara kapamayınca, dilin [gönülün] muhafazası zordur. Ve zîrâ kalb gördüğü harâma bağlı oldukca, fercin muhâfazası zordur. Çünkü, fercin korunması için, gözü harâmdan korumalıdır; kapamalıdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Kalbin selâmeti, mâsivâyı unutmağa bağlıdır. Öyle ki, bin sene ömrü olsa, eşyâ aslâ hâtırına gelmiye. Bu devlete kalbin fânî olması derler. Ve bu yolda, ilk adımdır. 1/278. **[Mektûbât Tercemesi: 409.]**

Kâmil mü'minin kalbi ya'nî ârife olan zuhûr [ârifde görünenler] Arşın nûrlarından alınmıştır. Ve zillidir. 3/11. **[Se'âdet-i Ebediyye: 917.]**

Kalbde görünenler, Arşın dalgalarıdır, Arşdan aks ederler. Arşın hakîkati değildir. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

Kalb ve Arş, gerçi âlem-i halkda görülmektedir. Ammâ âlem-i emrendirler. 1/34. **[Mektûbât Tercemesi: 60.]**

Kalbin tasdîk ve yakîni hâsıl olduktan sonra, zuhûr eden küfr ve inkâra kaynak, nefsi-i emmârenin red sıfatıdır ki, makâm sevgisi ve hükm etmek cibilliyetinden ileri gelir. Ve

başkasına tâbi' olmak ve taklîd etmeği kabûletmeme tabî'atında [yaratılışında]dır. İsteği budur ki, herkes kendini tasdîk etsin, bağlansın. Ve kendi başkasına tâbi' ve teslim ve taklîd ile bağlanmasın. [Nefs böyle ister]. 3/51.

Kalblerin bu dünyâda Hak teâlâdan nasîbi îkândan gayri değildir. [Yakînî bir îmândan gayrî değildir]. Onu rü'yet ve müşâhede zan ederler. 3/90. **[Se'âdet-i Ebediyye: 927.]**

Kalb sâlih ise, beden dahî sâlih olur. Kalb fâsid ise, beden dahî fâsiddir. 2/21.

Kalb cârullahdır [Kalbde Allahü teâlâ tecellî etmektedir]. Mukaddes cenâbına kalb gibi yakın birşey yoktur. Kalbin incitilmesinden kaçınmak lâzımdır. Mü'min kalbi olsun. Âsî kalbi olsun. Zîrâ komşu eziyetden korunmalıdır. Allahü sübhânehunun zâten incinmesine sebep olan küfrden sonra, kalbi incitmek gibi bir eziyet yoktur. Halkın cümlesi [insanların hepsi] Allahü teâlânın köleleridir. Bir şahsın kölesine hâinlik yapmak ve darb etmek, efendisini incitir. Muhakkak şimdi, mutlak mâlik olan Allahü teâlânın büyüklüğü düşünülükde, onun mahlûkunda tasarruf eylemek, ancak emr eylediği kadar mümkündür. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

Kalb-i hakâyık muhâldir. [Bir şeyin özünü değiştirmek mümkün değildir. Meselâ bakırı altın, cevizi armut yapmak mümkün değildir.] 3/1. **[Se'âdet-i Ebediyye: 101.]**

Ay, ışığını güneş ışığından alıyor. 3/118.

Kamis, ayaklara kadar, dir', göğse kadar açılan gömlektir. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Kul hakkı, ne kadar az olsa da, Cennete girmeğe mâni'dir. 2/87. **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

Kavme ve celsede tumânînet edeler ki, farz veyâ vâcibdir. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Gadab kuvveti, şehvet kuvveti, hırs, hased, alçaklık ve bil-cümle kalıbın parçaları olan dört unsurun muhtelif tabî'atlarıdır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Kıyâs ve ictihâd bid'at değildir. Zîrâ, kıyâs ve ictihâd, nasların ma'nâsını açıklar. Bundan başka bir şey ortaya koymaz. 1/186. **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

Küçük kıyâmet ölümdür. 1/276. **[Mektûbât Tercemesi: 403.]**

Kıyâmet gününde, gökler ve yıldızlar ve yer ve dağlar ve denizler ve hayvan ve bitki ve madenler, hepsi yok olurlar. Bu yok olma birinci nefhada olacaktır. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Kıyâmet günü müyesser olan hâller, kabrdeki hâllerin üstündedir. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

Kıyâmet, insanların şerlileri üzerine kopsa gerektir. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye:**

775.]

Kıyâmetde ahkâm-ı islâmiyyeden süâl olunur. Tesavvufdan olunmaz. 1/48. **[Mektûbât**

Tercemesi: 84.]

Kıyâmet alâmetlerinin sonuncusu ateşdir ki, Adenden çıksa gerekdir. 2/67. **[Se'âdet-i**

Ebediyye: 54.]

Kıyâmetde hesâb, önce nemâzdandır. Nemâz dürüst ise, diğer hesâblar kolay geçer.

2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Kıyâmet yakındır. Zulmetlerin toplanma zemânıdır. Hayırlı olmak ve nûrlu olmak nerededir. 3/106.

Kâinâtda görülen Cemâl değil, Celâldir. 2/24. **[Se'âdet-i Ebediyye: 947.]**

Kâr budur, bunun gayrisi hiçdir. 1/271. **[Mektûbât Tercemesi: 386.]**

Kâfirlerin âdetlerini yapan ve merâsimlerine hurmet eden bir kimsede, o esnâda zerre kadar dahî îmân var ise, Cehenneme gider. Ammâ o zerre îmân bereketi ile, ebedî azâbdan kurtulur. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

Kâfirlerin belli günlerinde, küfr ehlinin âdetlerini yapmak ve ehl-i küfrün hediyyelerine benzer hediyyeleri kızlarının ve oğullarının evlerine göndermek ve kaplarını kâfirler gibi o zemânlarda boyamak şirk ve küfrdür. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Kâfirlerin, kendilerinin değer verdikleri günleri ta'zîm ve o günlerde yehûdîlerin belli âdetlerini yapmak, şirki gerekdirir ve küfrü îcâb etdirir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Kâfirlerin perîşân sözlerinden üzülmüyeler. "Herkes, kendine uygun işi yapar." [Âyet-i kerîme meâli]. İyi ve kötü sözlerine karşılık vermemelidir. 1/204. **[Mektûbât Tercemesi: 243.]**

Kâfirlerle karışmaktan kurtulmağa çâre yoktur. Bu karışma sebebiyle, ehl-i islâmı necs bilmiyeler. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Kâfirlerle karışmak, görüşmek, zarûret mikdârı olmalıdır. 1/265. **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

Kâfirlerin yiyecek ve içeceklerinin harâm olmasına hükm verenler, kendilerini onu işlemekten korumaları imkânsızdır. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Kâfirler, yalnız dâr-ül-harbde sâkin olanlar değildir. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Kâfirlere Hak teâlânın düşmanlığı, zâtîdir. Nefsin arzûları ve diğer kötü amellerden hâsıl olan kötülüğü ise, sıfatları sevmez. Bunlara düşmanlık sıfata âiddir. Rahmet sıfatı, zâtın düşmanlığını ortadan kaldırmaz. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Kâfirlere, islâmiyyetin ahkâmını tatbîk etmek, kaf dağı kadar ağır gelir. 2/95.

Mahrûm ve fakîr kâfirin sebebi şudur ki, kâfir, Hüdânın düşmanıdır. Ve dâimî azâba

müstehakdır. Ve dünyâda azâbın kaldırılması ihsân ve ni'met-i ilâhîdir. Kâfirlerin ba'zısına, hem azâbını kaldırarak, hem de lezzet bahş ederek, ba'zısının yalnız azâbını kaldırarak dünyâda fırsat verirler. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Kâfirlerin ba'zısının hakikatinde sevgi olduğu için, cezbe görülür ise de, islâmiyyete uymadıklarından, ebedî hüsrâna düşeceklerdir. 1/117. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Tarîkati inkâr eden dahî, Allahü teâlâyı bir bilip, mâsivâyı yok ve fânî kılmıştır. Böylece ârifdir, fekat tam ârif değildir. 3/91.

Kibr, alçak sıfatların en kötüsüdür. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Büyük günâh işlemek küfr değildir, fiskdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Büyük günâh işleyen îmândan çıkmaz. İmâm-ı a'zamdan sual olunan kıssa. 2/67.

[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

Büyük günâhların ısrarı, insanı küfre götürür. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Büyük günâh sâhibi, Allahü teâlânın irâdesine kalmıştır. İsterse, afv eder. Dilerse, azâb eder. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Büyük günâh sâhibinin azâbda ebedî kalması, harâma halâl demesinden dolayıdır [inkâr etmesidir]. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Kitâbullahdan sonra, kitâbların en sağlamı Buhâriyyi şerîfdir. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

“Kitâb-ı fikarât” Hâce-i ahrârındır. 1/290. **[Mektûbât Tercemesi: 447.]**

Yalan ve iftirâ, bütün dinlerde harâmdır. Ve bu harâmları işleyenlere azâblar bildirilmiştir. 3/34. **[Se'âdet-i Ebediyye: 115.]**

Kerâmet hakdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Kerâmet ile istidrâc arasındaki fark. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 191.]**

Kerâmetin çokluğu iki şey üzeredir. Yükselirken çok yükselip, inerken az inektir. [Urûcun çok olması, nüzûlün az olması.] 1/216. **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

Kerâmet, yakîni kuvvetlendirmek içindir. Yakîn verilmiş [ihsân edilmiş] olan için kerâmete hâcet yoktur. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Kürsî-yi ilâhî, âlem-i emrden değildir. Zîrâ arşdadır. Göklerden de değildir. 2/76. **[Se'âdet-i Ebediyye: 915.]**

Kerîmlerin keremine behâne [ufak bir sebep] kâfidir. 2/90.

Kesb olunan amellere, a'zâların şahidliği hakdır. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Keşfde hatâ vardır. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Keşf ve ilhâm, başkasına hüccet değildir. Ammâ müctehidin kavli, başkasına hüccettir. 1/31. **[Mektûbât Tercemesi: 52.]**

Kâ'be, zuhûrların ve Arşa olan tecellîlerin üstüdür. 2/72.

Kâ'be, divar, direk ve taşdan ibâret değildir. Bunlar olmasa, yine Kâ'bedir. Ve kendisine doğru secde edilen yerdir. 3/100.

Kâ'be, sûretâ dünyâdandır. Hakîkatde âhiretdendir. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

Kâ'be, Ravda-i mütahharadan efdaldır. 2/72.

Kâ'benin hakîkati, te'ayyün mertebelerinin üstünde olup, sırf nûrdur. 3/100.

Kâ'benin hakîkati. 1/263. **[Mektûbât Tercemesi: 346.]**

Kâfirleri azîz tutan, müslimânları tahkîr etmiş olur. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

Küffârı [kâfirleri] azîz tutmak, meclislerine hurmet ve sohbetlerine devâm etmek ile olur. 1/163. **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

Kâfirlerden şeyler süâl edip, hükmlerinin îcâbıyla amel eylemek, o düşmanları son derece yükseltmekdir. 1/163. **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

Kâfirlerin kötülenmesinde yazılmış şi'rleri okumak câizdir. 1/139. **[Mektûbât Tercemesi: 181.]**

Kâfirlere âhiretde asla merhamet yoktur. 2/220.

Kâfirlerin dünyâda merhamete kavuşmaları, görünüş i'tibâriyledir. Hakîkatde hîledir, istidrâcdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Kâfirlere dünyâda hâsıl olan ni'metler, onların harâb olmaları için, istidrâc yolu ile, ni'met şeklinde gösterilmişlerdir. Tâ ki, yüz çevirme ve dalâletde gark olmaları içindir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Kâfirlerin düâları bâtıldır. Kabûl edilmez. Kabûl olma ihtimâli yoktur. 1/163. **[Mektûbât Tercemesi: 200.]**

Kâfirlerin cezbeden nasîbi olduğu. 3/118.

Kâfirlere nefslerinin parlaması vaktinde, gaybî işlerin meydâna gelmesi istidrâcdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Kâfirlerin te'ayyünlerinin başlangıcı mudil ismine te'alluk eder [bağlanır]. 3/114.

Dedi-koduya kıymet verilirse, söz taşıyanlardan kurtulmak mümkün değildir. Ve ihlâsa kavuşmak da, mümkün olmaz. 1/229. **[Mektûbât Tercemesi: 281.]**

Küfr, nefs-i emmâre arzûlarından kaynaklanır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Muvakkat [geçici] bir küfr için, ebedî azâbla cezâlandıracağıının sebebini [hikmetini] Allahü teâlâ bilir. Yaratılmışların ilmi buna yetişmez. 1/214. **[Mektûbât Tercemesi: 257.]**

Küfrden başka günâhlar için, ebedî azâb bildiren âyet-i kerîmeler; o günâhı işlemekte, hiçbir sakınca görmemek ve islâmîyyetin emr ve yasaklarını aşağı görmek gibi küfr şâibesinden [bulaşmasından] dolaydır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Küfr, her tarafı kaplamadıkça ve açıktan yapılmadıkça Mehdî "aleyhirrahme" gelmez. 2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

Küfr ve islâmın ahkâmının ikisini de berâber yapan müşrikdir. Küfrden uzak durmak, islâmın şartıdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Küfrün her çeşidine tutulmuş olan muayyen bir şahsa, islâm ihtimâli var ise, Cehennemlik demeyip, la'net etmemelidir. 2/36. **[Eshâb-ı Kirâm: 222.]**

Küfrü doksan dokuz vechi ile zâhir [açık] ve bir vech ile islâm olan kimseyi, küfr ile hükm eylememeli. [Bir işinden veyâ bir sözünden yüz ma'nâ anlaşılrsa, doksandokuzu küfrünü, biri îmânını gösterse, îmânlı olduğunu anlamalı]. 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

Küfr, dinleri inkârdır. Şirk, bir küfrdür ki, mutlak küfrden dahâ ileridir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Küfr, zarûrî olan dînî vecîbeleri ve meşhûr olan islâm dîninin ahkâmını inkâr ve dinden olduğu zarûrî olarak bilinen nesneyi kabûl etmemekdir. 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

Tarîkat küfrü, hakîkî sevgilinin muhabbetinin galebesinden doğduğu için, makbûldür. 2/95.

Tarîkat küfrü sekr, islâm-ı hakîkî sahvıdır. 3/46.

Hakîkî küfr, Hâlık ile mahlûkun başkılığını görmemekdir. 1/245. **[Mektûbât Tercemesi: 303.]**

Bir kelâm ki, onda sıra ola. Öncelik ve sonralık ola. Bunlar, sonradan olma alâmetlerdir. Hak teâlâdan sâdır olmaz. Mûsâ ve Cebrâîl aleyhimesseleâmın işitdikleri kelâm-ı ilâhîdir. Ammâ, o kelâmın Hak sübhânehuya nisbeti, mahlûkun Hâlık nisbeti gibi idi. Kelâmın söyliyene nisbeti gibi değil idi. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Kelâm-ı ilâhî te'vîl olunur. Kelâm-ı ilâhînin tefsîri nakl ve işitmekle şartlıdır [olur]. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Kelâm-ı lafzî, kelâm-ı nefsî gibi, Hak kelâmıdır. Bunu inkâr eden de kâfir olur. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Kelâm-ı ilâhî, ba'zı büyükler için, tâbi' olmak ve vâris olma yolu ile meydâna gelir ki, bu kelâm ilhâmın rûha bağlantılı olması ve melek ile olan kelâmın gayrıdır. 3/120.

Kulun kelâmını, Allahü teâlâ, harf ve kelimelerin önceliği ve sonralığı ve vâsıtası olmaksızın işitir. 3/120.

Gülistân ve Bostan gibi kitâbların öğrenilmesi ve öğretilmesi, kelâm ilmi akîdelerini [îmânı] ve fikh ahkâmını öğretmeğe göre lüzûmsuzdur. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

“İki kelime vardır. Söylemesi çok kolaydır. Terâzîde çok ağır gelirler. Allahü teâlâ, bu iki kelimeyi çok sever. Sübhânallahi ve bi hamdihi, sübhânallahil'azîm.” Hadîs-i şerîf. 1/308. **[Mektûbât Tercemesi: 493.]**

Kelime-i temcîd, “Lâ havle velâ kuvvete illâ billah” ile elem ve kötü şeyleri def'eyliyeler. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

Kelime-i temcîd okumak, cin şerrinden muhâfaza eder. 1/174.

Kelime-i tenzîhi, “Sübhânallahi ve bi hamdihi”yi her gün yüz def'a okumalı. “Hadîs-i şerîf.” 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Kelime-i tevhîd, Allahü teâlânın gadabını söndürür. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

Kelime-i tevhîdi tasdîk edip, zerre îmân hâsıl eden kimse küfr âdetlerine ve şirk pisliklerine bağlanmış olsa dahî, ümmîddir ki, ebedî Cehennemden kurtulur. 2/37. **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

Tevhîd kelimesinden murâd, bâtil ilahlara ibâdeti yok etmek ve Hak sübhânehûnun ma'bûdiyyetini isbâtdır. [İbâdet edilecek yalnız O vardır.] 1/63. **[Mektûbât Tercemesi: 99.]**

Kelime-i tevhîd, terâzinin bir kefesine, gökler ve yer diğer kefesine konsa, bu kelimenin kefesi, diğer kefedenden ağır olur. “Hadîs-i şerîf.” 2/9 **[Se'âdet-i Ebediyye: 372.]**, 2/37 **[Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

Kelime-i tevhîd, tarîkat ve hakîkat ve islâmîyyeti ihtivâ etmektedir. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

Kelime-i tevhîdde, “Lâ ilâhe”nin ma'nâsı, Hak üzere başka ma'bûd yok demektir. 2/8. **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

Kelime-i tevhîdin ma'nâsı, tarîkatda, sona kavuşmuş olanlara göre, Allahdan başka ma'bûd yoktur ki, islâmîyyet dahî böyledir. Başka mevcûd yoktur, başka maksûd yoktur demek, başlangıçta ve yolda [ortada] olanlara göredir. 3/77.

Kelime-i şehâdeti, sâdece söylemek kifâyet etmez. Bunu münâfıklar da ağızlarına alırlar [söylerler]. Emrlere uymak lâzımdır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Ba'zı oruc tutanlar vardır ki, onun orucdan eline geçen, açlık ve susuzluktur. “Hadîs-i şerîf.” 2/53.

Bizim aklımızın ölçüsüne göre, bilinen kemâlât, noksanlığın kendisidir. 2/8. **[Se'âdet-i Ebediyye: 753.]**

Zâhirî kemâlât ile bâtınî kemâlâtı bir arada bulunduran kimse kibrit-i ahmerdir. [Bulunmaz bir hazînedir.] Ya'nî azîz ve nâdirdir. 2/57.

Vilâyet olgunluklarında, nefis mutmainne iken, beden maddeleri, serkeşlik ve isyândan uzak [kurtulmuş] değildir. Nübüvvet kemâlâtında, beden maddeleri de, aşırılıktan kurtulmuşlardır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Vilâyet kemâlâtı, sâlik yükselirken, birbirinden ayırd edilip, bir aslıdan diğer asla, ilerlemektir. Nübüvvet kemâlâtı başlayınca, mu'âmele-i icmâl ve besâtat-i sırfa [işin özüne ve basitliğe] vâsıl olur. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Vilâyet kemâlâtını ikmâl edenlerin [temâmlıyanların] ba'zısını, hilâfet makâmı ile şereflendirirler. 1/256. **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

Kemâlât-ı vilâyet, kemâlât-ı nübüvvetin [vilâyet üstünlükleri, nübüvvet üstünlüklerinin] sûreti olup, farkı bedendendir. 2/71.

Nübüvvet kemâlâtına kavuşduran yollar ikidir: Birisi vilâyetin, geniş bir şekilde kemâlâtını kat'ederek, tecellîlerin ele geçmesinden sonradır. Diğer, vilâyet kemâlâtı arada olmaksızın kavuşulup, Peygamberlere ve tâbî'lerine mahsûsdur. 1/301. **[Mektûbât Tercemesi: 480.]**

Nübüvvet kemâlâtını temâm eyleyenlerden ba'zısını imâmet makâmı ile şereflendirirler. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Nübüvvet kemâlâtı, âfâk ve enfüsün ötesindedir. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Nübüvvet kemâlâtında yükselirken, bâtın Hak sübhânehuya karşı olup, zâhir halk tarafınadır. İniş vaktinde halka karşı olur. Ve temâmen, insanları Hak celle ve a'lâya da'vet buyurur. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

Kemâlât-ı zâtiyye, zât-i teâlâ mertebesinde, zâtın kendisidir. Meselâ, ilm sıfatı o derecede zâtın aynıdır. Aynı şekilde, diğer sıfatlar da böyledir. Ve zât-i teâlâ temâmiyle ilmdir. Temâmiyle kudretidir. Ve ilâhir... olup, zât-i teâlânın bir kısmı ilm ve ba'zı diğeri kudret ve... ilâhir değildir. Parçalanma [cüz'lere bölünme] mümkün değildir. 3/26.

Kemâlât-ı zâtiyye, ilm mertebesinde, açıklanmış ve ayırt edilmiştir. Ve ikinci mertebede, zillî varlık peydâ eyleyip, sıfat diye isimlendirilmiştir. 2/1.

Çöpçü, attârın kokularından nâhoş olur [hoşuna gitmez]. 3/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 755.]**

Günâha ikrâr edip, ona kanâ'at eyleyen münâfıkdır. [Günâhını anlatır, tevbe etmez]. İmânın sûreti, ondan azâbı kaldırmaz. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Günâhlar eğer, zinâ, alkollü içki içmek, müzik ve eğlence ve yabancı kadınlara bakmak ve abdestsiz Kur'ân-ı kerîmi tutmak ve bid'at i'tikâd gibi, Allahü teâlânın hakkı olup, kulun

hakkına, hukûkuna âid olmazsa, onların tevbesi, pişmânlık, istigfâr ve özr dilemek iledir. Ammâ, farzların terkinde, kazâsı lâzımdır. Kulların hukûkunun tevbesinde, hukûku sâhibine veyâ vârislerine geri vermeli, halâllaşmalı, vârisi olmazsa, fukarâyâ, sâhibinin veyâ mazlûmun niyyetine vermeli, sevâbını ona bağışlamalıdır. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Günâhların başı, dünyâ sevgisidir. 1/110. **[Mektûbât Tercemesi: 161.]**

Küçük günâhda ısrar, büyük günâha yol açar. Büyük günâhda ısrar, küfre götürür. 2/53.

Kenz-i fârisî risâlesi, fârisî bir fikh kitâbıdır. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

Sâbit yıldızların hareketi, doğudan batıya doğrudur. 2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

Gecenin yarısını uyku için, ikinci yarısını ibâdet ve tâ'at için ayırıp, tahsîs edeler. Eğer böyle bir gayrete kudreti yoksa, gecenin üçde birinde uyanık bulunalar ki, yarından sonra, altıda birine kadardır. 3/102.

– L –

Li îlâfi okumak, korkulu yerlerde ve düşman istîlâ ettiği zemânlarda, emniyyet ve refâh için tecrîbe edilmiştir. En az hergün ve gecede onbir kerre okuyalar. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Kıymetli elbise giymekte, ibâdet ve nemâzı edâ etmek için zînetlenme niyyeti olmalıdır. Âyet-i kerîmede, meâlen; "Her nemâzı kılarken, süslü, temiz, sevilen elbiselerinizi giyiniz." [Her mescidde zînetli elbiselerinizi alınız], vârid olmuştur. Güzel elbiseden maksad, insanlara gösteriş için değildir, ki bu yasaktır. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Lezzet ve tatlılık Cezbenin başlangıcıdır.

Lezîz lokmaları sevmek ve güzel elbiselere düşkün olmak gerekmez [uygun değildir].

Bunların netîcesi pişmânlık ve hasretidir. 1/226. **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

Lisânımızdan sâdır olan kelâm-ı Kur'ân [okuduğumuz, ağzımızın hareketi ile çıkan ses] kelâm-ı ilâhî değildir. İnkâr eden kâfir olmaz. 3/120.

Leşker-i düâ [düâ ordusu], leşker-i gazâdan [gazâ ordusundan] kuvvetlidir. 3/47.

[Se'âdet-i Ebediyye: 400.]

Letâif-i aşere [on latîfe]. 2/21.

Beş latîfenin aslları, âlem-i kebîrde olup, bu âlem-i kebîrin bu beş latîfesinin aslı da, Allahü teâlânın isimlerinin zilleridir. Bu zil dâiresi, Enbiyâ ve meleklerden başka mahlûkâtın te'ayyünâtının başlangıcıdır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Letâif-i aşereden [on latîfeden] herbirinin hem sûreti, hem hakîkati vardır. 2/93.

Âlem-i emrin beş latîfesinin her biri, bir emre mahsûs ve bir kemâle mensûbdur. 3/11.

[Se'âdet-i Ebediyye: 917.]

Sır, hafî ve ahfâ latîfelerinin bağlantıları, sıfatın üstünde olup, zât dâiresine dâhildir. 1/196. **[Mektûbât Tercemesi: 234.]**

Âlem-i emr latîfelerinin sonu ile imkân (mümkinât) dâiresi temâm olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Yedi latîfeden her birinin kat' edilmesinde, gerek zûlmânî, gerek nûrânî, bin perde aşılır. 1/58. **[Mektûbât Tercemesi: 93.]**

Âlem-i emr latîfeleri, her ne kadar yukarıya ilerlerse, âlem-i halk ile o kadar alâkası kesilir. Ve o münâsebetsizlik, âlem-i halkın çok inişine sebebedir. Ve âlem-i halk ne kadar inerse, sâlike zevk, tatlılık çok olup, kendi ayb ve kusûrlarını idrâk etmek çok olur. Bu sebebdendir ki, ârif, frenk kâfirini kendinden iyi bilir. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

Latîfelerden, fenâ ve bekâ ile hakîkatlenen ancak nefs latîfesidir. 3/53.

On latîfeden toprak unsuru, yükselme derecelerinde cümleden yukarı çıkıp ve iniş derecelerinde cümleden [hepsinden] dahâ aşağı iner. 2/12.

On latîfeden, âlem-i emr latîfeleri ve nefs; fenâ ile müşerref olurlar [şereflenirler]. Dört unsurun muhâlefetleri devâm eder. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Kalb latîfesinin izâfî sıfatlara, rûh latîfesinin hakîkî sıfatlara bağlantısı vardır. 1/34. **[Mektûbât Tercemesi: 60.]**

Ahfâ latîfesi, gerçi latîfelerin en latîfidir. Ammâ, mümkinât dâiresine dâhil ve yaratılmışlık damgası ile damgalanmış ve hastalıklıdır. Sâlik, imkân dâiresinden dışarıya ayak basınca ve vücûb mertebesinde seyr buyurup, vücûbun zillerinden onun aslına ulaşınca, şan ve sıfat bağından kurtulunca, çâresiz mümkin onun nazarında hakîr ve i'tibârsız ve onun en güzel ve en latîfi dahî alçaklık ve cimrilikte berâber müşâhede edip [görüp] ve nefisle ahfâyı bu makâmda birbirine karışdırır. 1/212. **[Mektûbât Tercemesi: 255.]**

La'net etmek, ibâdet değildir. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

“Kadın elbisesi giyen erkeğe ve erkek elbisesi giyen kadına la'net olsun.” Hadîs-i şerîf. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

Lokman Hakîm, oğluna, ey oğul! Tevbeyi yarına gecikdirme. Zîrâ, ölüm ansızın gelir, buyurdu. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Lokmada ihtiyât lâzımdır. İslâmiyyetin halâl ve harâmına riâyet etmek lâzım. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Kadına ve zekerine dokununca, şâfi'îde abdesti yeniden almalıdır. 1/286. **[Mektûbât**

Tercemesi: 420.]

“Bir kimseye deli denilmedikce, îmânı temâm olmaz.” 1/213. **[Mektûbât Tercemesi: 256.]**

“Sen olmasaydın, sen olmasaydın, gökleri yaratmazdım” hadîs-i kudsîsi, Hâtem-ür-Rüsûl “sallallahü aleyhi ve sellem”in şânında vâki’ olmuşdur ki, hûb [sevgi] olmasaydı, yaratılış açığa çıkmaz ve âlem devâmlı yoklukda kalırdı. 3/122.

“Allahü teâlâ ile öyle vaktlerim olur ki, o anda hiçbir melek ve hiçbir Peygamber bana yaklaşamaz [aramıza giremez]” hadîs-i şerîfindeki nâdir vakt nemâzdır. 1/293.

[Mektûbât Tercemesi: 465.]

“Onun gibi hiçbir şey yokdur” âyet-i kerîmesinin fârisî tercemesi bîçûn ve bîçugûnedir ki [nasıl olduğu bilinemez ve nasıldır denilemez], ilm, şühûd ve ma’rifet Ona yol bulamaz demektir. 1/38. **[Mektûbât Tercemesi: 69.]**

Gecenin yarısı veyâ üçde birini ki, gece yarısından gecenin altıda birine kadardır. İbâdete ayırılar. 3/102.

– M –

Mâ-türîdiyye mezhebimizde, Allahü teâlânın mevcûd ve bir olmasını, akl sâhibi olan herkesin bulması lâzımdır. Dağda, çölde yaşayan ve puta tapanlar için, nazarı [düşünmeyi] terk etdiklerinden dolayı küfr hükm edilir [Cehenneme gideceklerdir]. 1/259.

[Mektûbât Tercemesi: 323.]

Allahü teâlânın mâsivâsı ki, âlem diye ismlendirilmişdir. Gerek unsurlar [elemanlar] ve gerek gökler, akları ve gerek nefsler ve gerek elemanların basitleri ve gerek bileşik cisimlerin hepsi, Hak sübhânehunun yaratması ile var olmuşlardır. Ve yoklukdan varlığa gelmişlerdir. Allahü teâlânın kadîm olması, herşeyden önce var olması, ancak Hak teâlâ için sâbitdir. 3/57. **[Se’âdet-i Ebediyye: 116.]**

Mâsivânın mâhiyyeti hakkında meşâyih-i kirâm üç nev’ söz söylemişlerdir. Birinci tâife; âlem, Hak sübhânehunun yaratması ile hâricde mevcûd ve onda kemâl sıfatlardan her ne var ise, Hak sübhânehunun yaratması ile, derler. Ve Hak sübhânehûyu âlemden ayrı olarak, tenzîh ederek, ancak mevleviyyet ve ubûdiyyet [rab olmak ve kul olmak] ve sâni’iyyet ve masnû’iyyet [yaratıcı ve yaratılan] olarak isbât ederler. Bu tâife, kendi sıfat ve olgunluklarını, ödünç alınmış elbise gibi bilirler. Bu tâife, kitâb ve sünnete muvâfık olarak, mümkün mertebelerinin hepsini vâcibden ayrı kılıp, kendilerini yaratılmış kul bilirler. Kendilerini Hakkın zıllı bilmezler. İkinci tâife, âlemi Hak teâlânın zıllı bilirler. Ammâ, âlemin hâricde mevcûd olduğunu bilirler. Lâkin, zılliyet yolu ile değildir. Asâlet

yolu ile değildir. Bunların vücûdları, zıllın asl ile ayakda durması gibi Hak teâlânın varlığı ile varlıkdadır, derler. Bu tâife her ne kadar mümkünin derecelerini başlangıçdan ayrı görüp, yok bilirler. Ammâ, zılliyyet ve asâlet vâsıtasıyla bunların vücûdlarının artıklarından bir nesne kalmıştır. Üçüncü tâife, vahdet-i vücûda inanırlar. Ya'nî hâricde ancak bir mevcûd olup, o da Hak sübhânehudur, derler. Ve âlem için hâricde, ayrıca âlem yokdur, derler. Bu tâife de, her ne kadar, âlemi, Hak sübhânehûnun zıllıdır derlerse de, eşyânın zıllı mevcûdiyyeti, fekat his mertebesindedir. Hak sübhânehunun zâtını vücûb ve mümkün sıfatları ile vasflanmış bilirler. Ve iniş dereceleri isbât ederler. Ve herbir mertebede, hemen Allahü teâlânın zâtını, o mertebeye lâayık olan hükümlerle vasflandırır. Her ne kadar, bu tâife kavuşmuşlardır ve olgunlardır. Ammâ, sözleri halka ilhâd ve dalâleti gösterir [sevk eder]. Bu tâife, hârici, te'sîrlerin çeşidli olması karşısında, mecbûri olarak, eşyâ ilmen mevcûd derler. Ve görünen şeyler için, varlık ile yokluk arasında geçiddir derler. Vücûbun rengini vâcibde sâbit kılarlar [isbât ederler]. Bu üç tâifenin ilmlerinin ve ma'rifetlerinin farklı olmasına sebep, farklı makâmın hâsıl olmasındaki farkındır. Herbir makâmın başka ilmleri ve ma'rifetleri vardır. 1/160. **[Mektûbât Tercemesi: 195.]**

Mâsivâyâ, akla gelen, vehme gelen ve görülen herşey dâhildir. 2/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 764.]**

Mâsivâ, başdan başa noksanlık ve şerlikdir. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

Mâsivâyâ bağlılığın en şiddetlisi, kendi nefesine bağlılıktır ki, her hayrı kendi nefsi için işler. Eğer çocuğunu severse, kendi için sever. Aynı şekilde mal, makâm muhabbeti de böyledir. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Mâsivâyâ bağlılık, kendi nefesine bağlılıktır. Her belâ ki vardır, kendine bağlılığı olmaktan gelir. Kendinden kurtulunca, mâsivâ bağlılığından kurtulmuş olur. 1/154. **[Mektûbât Tercemesi: 190.]**

Mâsivânın maksad, gâye olmaması lâzımdır. Zîrâ Hak sübhânehûnun gayrisinin maksâd olmasına izin verilirse, çok kerre, hevâ ve nefsânî istek ve arzuların yardımı ile, mahlûkun maksad olmasını Hak sübhânehûnun rızâsı üzerine tercîh edip, ebedî felâkete ulaşır. Bunun için, Allahü teâlâdan gayrisinin maksûd olmasını nef' etmek, îmânın kemâli için zarûrîdir. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Mâsivâyâ bağlılıktan kurtulmak için, Hak sübhânehûndan gayri şeyler, gönül üzerinde hâtırlanmaya. 2/77.

Mü'mine haksız yere [olmadığı hâlde] küfr isnâd eden kendisi kâfir olur [kendine döner]. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Mü'minlerin dünyâda elem çekmesi, âhret ni'metlerinin kıymetini bilmek içindir. Ve

büyükler için, sevgilinin istediği belâları, kıymetlidir. Ve dünyâda mü'minler mihnet çekerse, dost düşmandan mütemeyyiz [ayrılmış] olur. Ve belâlar günâhlara keffâretidir.

2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Günâhkâr mü'min îmandan çıkmaz. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Mü'mine eziyet vermek harâmıdır. 3/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 914.]**

Dünyâ malından zararın giderilmesine ilâc, zekâtın ondan çıkarılmasıdır [Zekât vermekdir]. 1/165. **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

Mâlikîde abdest a'zâsını ovmak farzdır. Elbet ovmalıdır. 1/286 **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Bir şeyin hepsi ele geçmezse, hepsini terk etmemelidir. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Mâverâ-ün-nehr âlimleri, bedenın islâhı ve bânının [kalbin, rûhun] kurtuluşuna çok hizmet etdiler. 3/99.

Mubâhın işlenmesi, vâcib işlerin yapılmasına mâni' olursa, mubâh olmakdan çıkar. 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Mubâhları zarûret mikdârı kullanmalı, o da kulluk vazîfelerini yerine getirmek için olmalıdır. 1/76. **[Mektûbât Tercemesi: 121.]**

Mubâhların işlenmesinde geniş [müsâmahalı] davranmak, şübheli işlere götürür. Şübheli işler de harâma yakındır. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

Mubâhlar dâiresi genişdir. 2/81. **[Se'âdet-i Ebediyye: 96.]**

Mubâhları kullanmakda zarûret mikdârı ile iktifâ edilince [zarûret mikdârı azaltınca], keşf ve kerâmet dahî çok olur. 3/86. **[Se'âdet-i Ebediyye: 748.]**

Mebde ve Me'âd risâlesinde, hakikat-i Muhammedî makâmından yükselerek, hakikat-i Kâ'beye ulaşır ve onunla birleşir, hakikat-i Ahmediyye nâmını alır, cümlesindeki hakikat-i Kâ'beden murâd, hakikat-i Kâ'be zılllerinden bir yıldır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Mebde-i te'ayyün. 3/114.

Mebde-i te'ayyünler, bu dünyâdaki varlıkların hakikatleridir. Âhıretdeki varlıkların mebdde-i te'ayyünleri başka işlerdendir. 3/114.

Her bid'at sâhibi ve sapık, kendi inandıklarınının kitâba ve sünnete uygun olduğunu zan eder. Ve kendi yanlış idrâk ölçüsü ile, kitâb ve sünnetden yanlış ma'nâlar çıkarır. **"O, bir çoğunu hidâyete kavuşturur. Bir çoğunu da dalâlete sevk eder."** Âyet-i kerîme meâli. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Mübtedînin [yolun başlangıcında olanın] almış olduğu zikir, farzların ve sünnet-i

müekkedelerin dışında yapılır. [Bunların dışında bu zikr yapılır.] 2/57.

Mübtedî [yolun başlangıcında olan], hâlleri de yok etmelidir. 1/287.

Mübtedî, erbâb-ı kulûbden [kalbler erbâbından] olmıyan kimsedir. 1/285. **[Mektûbât**

Tercemesi: 415.]

Mübtedî [başlangıçda olan] ve yolda olanlarda kendini zorlama ve çalışma vardır. Sona varan, kendini zorlamaz. Gaflet içinde iken huzûrdadır. [Beden gafletde, rûh huzûrdadır], 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Mübtedîye, simâ' ve vecd, her ne kadar şartlarına uygun olsa da zararlıdır. 1/285.

[Mektûbât Tercemesi: 415.]

Mübtedî ve muntehî [başlangıçda ve sonda olan] cezbenin dış görünüşünde aynıdır. Ve görünüşde aşk ve muhabbetde müsâvîdirler. 2/80.

Mübtedînin [başlangıçda olanın] cezbi, kalbe çeker. Muntehînin [sona varanın] cezbi rûha çeker. Kalbin cezbinde ve teveccühünde, nefsin ve rûhun teveccühleri de vardır. Ya'nî rûhun teveccühü, kalbin teveccühünde yerleştirilmiştir. Fekat, mübtedîye hâsıl olan bu rûhun teveccühünde, rûh yok olmamıştır. Muntehîdeki teveccüh ise, rûhun fenâsından ve Hakkın varlığı ile bekâsından sonradır. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Mübtedî [başlangıçda olan] ve yolda olanların hâtıraları zararlıdır [öldürücü zehrdir]. Sona varanların latîfelerinin bedenle alâkası ne kadar çok kesilirse, beden o kadar karanlığa yaklaşır, bedende vesveseler ve hâtıralar çok olur. Bu hâtıralar latîfelerden değildir. 1/182. **[Mektûbât Tercemesi: 221.]**

Kemâle ermiş olan mübtedînin rûhuna, nihâyetden aks yolu ile bir nûr vermişlerdir. Mübtedînin zâhiri bâtınına bağlı ve zâhiri ile bâtını arasında sıkı bir bağlılık olduğu için, rûhundaki nûr, zâhirine sirâyet eder. Ve kavuşma zevki onun zâhirinde hâsıl olur [ortaya çıkar]. 2/43.

Mübtedî önünde perdeler vardır. Muntehîde perdeler kalkmıştır. 1/99. **[Mektûbât Tercemesi: 148.]**

Müteşâbihâtın te'vîlinin açıklanması mürselîne [kendisine kitâb gönderilen Peygamberlere] mahsûsdur. 2/54.

Kur'ân-ı kerîmin müteşâbihâtında emniyetli yol budur ki, ona îmân edip ve ma'nâsını Hak sübhânehûya bırakalım. Allahü teâlânın öyle sırlarıdır ki, kulları içinde, seçilmişlerin seçilmişlerine açıklamış, rumûz ve işâret ile, diğerlerinden [uygun olmıyanlardan] örtmüş [gizlemiş]dir. Her kime ki, bu mu'ammânın sırrı açıldı ise, açıklanmasına cesâret eylememiştir. 1/310. **[Mektûbât Tercemesi: 495.]**

Mutasavvıf câhiller [ham sofular], sapıklar, kendilerini ahkâm-ı islâmiyyenin mükellefiyyâtından kurtulmuş sanırlar. Ahkâm-ı islâmiyye başkaları için [câhiller için]dir

derler. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

Mütenâfî, ya'nî zıd olan iki şeyin bir arada bulunmaması, aynı zemânda bir arada bulunamazlar demektir. 1/222. **[Mektûbât Tercemesi: 274.]**

Mücâhid buyurdu ki, sabâh ve akşam tevbe etmiyen kimse, zâlimlerdendir. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Müctehidi taklîd eden mukallidler, hatâsında dahî sevâba nâil olurlar. Keşf ehlinin hatâsı afv olunur ise de, bunlara uyanlar afv olunmaz. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Büyük müctehidler, Resûlullah'a "sallallahü aleyhi ve sellem" yakın zemânda oldukları ve ilmleri ve takvâları ve vera'ları çok olduğu için, hadîs-i şerîfleri biz câhillerden [uzak düşmüşlerden] dahâ iyi bilirler, anlarlar. Ve onların sahîh oluşunu ve gayri sahîh oluşunu, nesh edilip-edilmediğini bizden dahâ iyi bilirler. 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

Müctehidin, ictihâd edilecek konularda, diğer müctehidler ve Resûlullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" ictihâd ve re'yini taklîd etmesi yasaktır. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhret: 182.]**

Müctehidler hatâsına dahî sevâb vardır. Onların hatâsını taklîd dahî kurtuluş vesîlesidir. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Müceddid-i elf-i sâni bu ümmetin sonuna mensûbdur. (Bu ümmetin en iyileri öncekileri ve sonrakileridir, hadîsdir). Ve örtülü kalmış bulunan, nübüvvet kemâlâtına kavuşmuşlardır. 2/3.

Müceddid-i elf-i sâni, Abdülkâdir-i Geylânînin vekîlidir. 3/124.

Müceddid odur ki, zemânında aktâb ve evtâd ve bütün ümmete feyzler, onun vâsıtası ile vâsıl olur. 2/4.

Meczûb. 3/100.

"Mecmû'a-i Hânî", tavsiyeye şâyan fârisî bir fıkıh kitâbıdır. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

Muhabbet, sevgiliye itâ'at etmeği îcâb eder. Muhabbet en yüksek seviyeye çıkınca, itâ'at da tâm hâsıl olur. 2/78.

Muhabbet, hüzn ve derdin menşe'idir. Muhabbet bağı ortaya çıkınca, sevgili de seven gibi çâresiz bağlanır. 3/88.

Muhabbet dostluğun üstündedir. 3/94.

Muhabbet-i zâtiyyeye alâmet, sevgilinin ni'met ve dert ve belâlarının müsâvî olmasıdır. 2/75. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

Muhabbetin kemâli, ikiliğin kalkmasıdır. Ve seven ile sevilenin ittihâdıdır. [Muhib,

ma'sûka kavuşur]. 3/88.

Muhabbete müdâhene [ikiyüzlülük] sığmaz. 1/165. **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

Sevgiliden gelen elemeler de sevgilidir. 3/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

Sevgilinin elemeleri, imâm-ı Rabbânî indinde, ni'metlerden dahâ çok lezzet verir. Zîrâ, dert ve elemelerden lezzet, kendi nefsinin ve murâdının isteğinden uzaktır. 2/33.

[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]

Mahbûbları [sevgilileri] bir mahalle kavuşdururlar ki, dostlar o makâmından geri kalmışlardır. Meğer ki, sevgililere tâbi' olurlarsa, onlar da o makâmlara kavuşurlar. 3/88.

Mahbûbiyyet yolunda, cezbe sülûkden önce olur. 1/9.

Muhik ile mübtîlin [hak yolda olan ile bâtil yolda olanın] arasındaki fark, Peygambere tâbi' olmakdır. 2/95.

Muhkemât [Açık bildirilmiş olan ahkâm] Kitâbullahın anası ise de, netîcesi müteşâbihâtdir ki, o da maksadlardır. 2/18.

Muhammed Bâkîbillâhın mezârı Delhîdedir. 1/291. **[Mektûbât Tercemesi: 458.]**

Muhammed Pârisâ, "Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklanınız," ma'nâsını açıklarken buyurdu ki, sâlik nefsinde hâkim olur [kontrolüne alır]. Hak sözü kabûl edip, kendi ayblarını görüp, başkalarının kemâl hâlini görür ve terk edilmiş sünnetlerin ihyâsına çalışmak ile bid'atleri men' ederse, Hak teâlânın Melik [her şeye hâkim], semi' [işitmek], basîr [görmek], muhyî [diriltmek], mümit [öldürmek] sıfatları ile sıfatlanmış olur. Câhiller hayâl ederler ki, Velî, ölmüş cesedi canlandırır ve gayb olmuş eşyânın keşfi ve bunların emsâli şeyleri bilirler. Bunlar bozuk düşüncelerdir. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

Muhammed Pârisâ "Füsûl-i sitte" de buyurdular ki, Îsâ aleyhisselâm semâdan inince, Hanefî mezhebi üzere amel edecektir. 2/55. **[Kiyâmet ve Âhîret: 182.]**

Muhammed Pârisâ buyurdu ki, çok kimse, ölmüş cesedin canlandırılmasına i'tibâr eder. Ehlullah [Allah adamları], ölü kalbleri diriltir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Muhammed Sâdık. 1/260, 1/306, 2/22.

Muhammed Sa'îdin menkıbe ve fazîletleri beyânındadır. 1/235. **[Mektûbât Tercemesi: 294.]**

Muhammed Ma'sûm, yirmibeş yaşında kayyûmiyyet ile rütbelendirilmiştir. [Kayyûmiyyet makâmına getirilmiştir]. 3/104.

Şeyh Muhammed Sâdık, imâm-ı Rabbânînin mahdûmlarıdır. 1/306. **[Mektûbât Tercemesi: 490.]**

Şeyh Muhammed Sâdıkın fazîleti. 1/290, 2/22.

Muhammed Abdüllah, imâm-ı Rabbânînin oğludur. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

Muhammed Zâhid, Mevlânâ Derviş Muhammedin pîri ve annesinin kardeşidir

[dayısıdır]. 1/180. **[Mektûbât Tercemesi: 219.]**

Mihnet ve sıkıntıya katlanmak, muhabbetin îcâblarındandır. [Muhabbet sâhiblerine lâzımdır]. 1/140. **[Mektûbât Tercemesi: 181.]**

Muhyiddîn-i Arabî, son gelen ehl-i tesavvufun uydukları imâmdır. 3/89.

Muhyiddîn-i Arabî, her gece, işlerini ve hâtırına gelen niyyetlerini hesâb ederek, sevâblarına şükr, günâhlarına tevbe ederdi. 1/309. **[Mektûbât Tercemesi: 494.]**

Muhyiddîn-i Arabîyi red edenler, tehlikededir. Onu hatâları ile kabûl edenler dahî tehlikededir. Şeyhi kabûl edeler ve hatâlarını [yanlış sözlerini] kabûl etmiyeler. 3/79.

Muhyiddîn-i Arabî buyuruyor ki, kerâmeti çok olanlar, son nefeslerinde, bu kerâmetlerin açığa çıkmasından pişmân olurlar. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Muhyiddîn-i Arabî indinde varlıkların mâhiyyeti, Hak teâlânın ilmindeki, ayrı-ayrı tafsîlâtı kemâlâtdır [olgunluklardır]. 3/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 947.]**

Muhyiddîn-i Arabînin, büyük dedeleri ki, ölümünden kırkbin seneden çok geçmiştir. Dedelerinin latîfelerinden görülen, âlem-i misâlde bir latîfe idi ki, Şeyh zemânında âlem-i şehâdetde mevcûd olmuşdu. Ve beytullahı [Kâ'beyi] evvelce âlem-i misâlde ziyâret etmişti. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Muhyiddîn-i Arabîye göre şeytân, Medîne-i münevverede medfûn olan o Server-i âlemin "sallallahü aleyhi ve sellem" kendi, hakîkî şekline giremez. Başka sûretlerde de Resûlullah olarak görünemez diyenleri kabûl etmiyor. [Hakîkî sûretini uykuda teşhis zordur]. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

Muhyiddîn-i Arabîye göre, dört halîfenin hilâfetleri sırası, ömrleri müddetine göredir. Bu kelâm hilâfetlerinde eşid olmalarına delâlet eylemez. Emr-i hilâfet başka, efdal olmak bahsi başkadır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Muhyiddîn-i Arabî indinde küfr ve günâhları, Allahü teâlânın "Mudil" ismi beğenmekdedir. Bu söz hak ehline muhâlifdir [ya'nî yanlıştır]. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Muhyiddîn-i Arabîye göre, islâm ve küfr [kâfir] cümlelerin meâli rahmetdir [gideceği yer rahmetdir] deyip ve Hakkın va'dinin hilâfi câizdir, der. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Muhyiddîn-i Arabî hiçbir şey'i aslında kötü ve çirkin bilmez. Hattâ küfr ve dalâlet, îmâna göre kötü sayılır, der. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Muhyiddîn-i Arabî, Hak sübhânehûyu mecbûr zân ediyor. [Sözlerinden öyle anlaşılıyor]. Çok âlimlere muhâlifdir. Fekat, hatâları; keşfî ve ictihâdî olduğundan ma'zûrdur. Ba'zı tâife, şeyhi kötüyü, dil uzatır. İlmlerini hatâlı görür. Ba'zı tâife de onun bütün ilmlerini

doğru bilirler. Bunlar ifrât ve tefrîtdir [fazla ve azdır]. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Muhyiddîn-i Arabî indinde, Nebînin vilâyeti, kendi nübüvvetinden efdaldır. 1/95.

[Mektûbât Tercemesi: 141.]

Muhyiddîn-i Arabî indinde, âhıretdeki rü'yet, tecellî-i sûrîden ibâretedir. Bu telakkî [görüş] rü'yeti inkârdır. 3/90. **[Se'âdet-i Ebediyye: 927.]**

Muhyiddîn-i Arabî ve ona tâbî' olanlar, Hak teâlâyâ zâtî ihâta ve yakınlık ve zâtî berâberlik isbât ediyorlar. 3/80.

Muhyiddîn-i Arabî, vahdet-i vücûda inanıp, mümkünin varlığı, aynı Allahü teâlânın varlığıdır, demiştir. 3/74.

Muhyiddîn-i Arabî ve tâbî'leri, sîfata ayn-i zatdır, dediler. 1/310. **[Mektûbât Tercemesi: 495.]**

Muhyiddîn-i Arabî, Fütûhât-i Mekkiyye'sinde, "Cem'î Muhammedî [Muhammed aleyhisselâmın kemâlâtı], Cem'î ilâhîden geniştir. Zîrâ, ilâhî hakîkatlar ve mahlûkların hakîkatları bir aradadır, diyor. Bilmez ki, orada ancak, ülûhiyyet mertebesinin zıllarından, görüntülerinden bir zıl vardır. O mukaddes mertebeye göre, Cem'î Muhammedînin hiç mikdârı yoktur. [Onun yanında hiç kalır.] 2/71.

Muhyiddîn-i Arabî, hâtemünnübüvve [son Peygamber], ba'zı ilm ve ma'rifetleri, Evliyânın sonuncusundan alır, demiştir. Ve kendini vilâyet-i Muhammedînin sonu bilir. Bu sözün te'vîli, Pâdişâhın hazînedârlarından birşey alması gibidir. 3/77. **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

Muhlislerin kusûrları afv olunur. 1/239. **[Mektûbât Tercemesi: 290.]**

Mezheb taklîdi lâzımdır. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Mir'ât-i kâinâtda [kâinât aynasında], görülen cemâl değil, cemâlin zıllıdır. 1/272.

[Mektûbât Tercemesi: 387.]

Murâdiyyet [istenilmiş olmak] cezbenin önce olmasıdır. 3/118.

Murâdiyyet eshâbını [Murâdlar yolunun yolcularını], şeyhin aracılığı olmadan cezb edip, işini bitirirler. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

Murâdlar yoluna, ictibâ yolu derler. 3/118.

Murâkabe-i zât, Nakşibendiyye yolunda kıymeti yoktur. 2/23. **[Se'âdet-i Ebediyye: 775.]**

"El-mer'ü me'a men ehabbe" [Kişi sevdiği ile berâber olur] hadîs-i şerîfi, hicrân ateşi ile yananlara tesellî vermektedir. 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Maraz-ı zâhirî [bedenî hastalık], iş görmeği güçleştirdiği gibi, kalb hastalığı da, ibâdet

yapmağı güçleştirdir. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

Maraz-ı kalbîye [kalb hastalığına] tutulmuş olanın hiçbir ibâdet ve tâ'atı makbûl değildir. Belki zararlıdır. 1/105. **[Mektûbât Tercemesi: 156.]**

Maraz-ı kalbî [kalb hastalığı], Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına, kalbin tâm inanmamasından ibâretdir. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

Müstehab, Hak teâlâyı dost eder ve rızâ-yı ilâhîye vesîledir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Mesh-i serde [başın mesh edilmesinde], kulak ve ensenin mesh edilmesinde ihtiyâtlı hareket etmek lâzımdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Müskirâtdan [ve uyuşturucudan] kaçınmak lâzımdır. Ve hepsini dahî hamr [şerâb] gibi harâm ve müstenker kabûl ve itikâd edeler. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Meşâyihin rûhlarından istifâde etmeğe ve onların yardımına mağrur olmaları [aldanmıyalar] ki, o görünenler, kendi şeyhinin latîfeleridir ki, o sûretlerde görünmüşdür. Değişik şeylere bağlanmak, hüsrâna mûcibdir. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

Meşâyihin ekserîsi rûh ve sırdan haber verdi. Az kimse, hafîden haber vermişdir. 1/294. **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

Müşrik o kimsedir ki, Hak teâlânın gayrinin ibâdetine tutulmuşdur. [Mahlûkâta ibâdet eden müşrikdir]. Eğerçi vücûb-i vücûdda ortağı yok, derse de. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Müşrikler necs-i ayn değildir. [Müşriklerin bedenleri necs değildir]. Onların necâsetleri, itikâdlarının pisliğidir. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Mudga (yürek). 3/65.

Mudga sol cânibde [sol tarafda] bulunmaktadır ki, âlem-i halkdandır. 2/21.

Mat'ûmât-i lezîze [lezîz yiyecekler] ve melbûsât-ı nefîse [nefis giyecekler] kullanırken, nefsin arzûlarını düşünmemek gerekir. 1/70. **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

Matlûb tarafından bildirilmeden, her ne ki kendi tarafından söylerse, kendinden söylemiş olur. Bu sûretle her ne ki matlûbu medh etse, kendini medh etmiş olur. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Mezâhir-i cemîleye [güzel görünenlere] istiyerek ve tekrâr bakmak câiz değildir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Mezâhîr-i cemîleden [güzel görünenlerden] olan haz ve lezzet ve babanın oğlu ile ve kardeşin kardeş ile ülfeti hilletdendir [dostlukdandır]. Muhabbet başkadır. 3/88.

Me'âsînin [günâhların] ve ahkâm-ı ilâhiyyeye bağlanmamanın [günâhların] zulmeti, insanın îmân nûrunu selâmete erdirmez [îmân nûrunu söndürür]. 1/96. **[Mektûbât Tercemesi: 143.]**

“El-mualecetü bil iddâd.” “Ya’nî zıddı ile ilâc eylemek lâzımdır.” 2/53. **[Se’âdet-i**

Ebediyye: 429.]

Mu’âviye “radiyallahü anh”ın vâlidesi Hind “radiyallahü anhâ”nın fazîleti. 3/41.

[Se’âdet-i Ebediyye: 778.]

Mu’âviye “radiyallahü anh” ve onun ile berâber olan Eshâb-ı kirâm hatâda idiler. Fekat, hatâ ictihâdî idi. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Mu’âviye “radiyallahü anh”ın atının burnuna giren toz, Ömer ibni Abdül’azîzden efdaldır. 1/66. **[Mektûbât Tercemesi: 138.]**

Mu’âviye “radiyallahü anh” hakkında Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” hayrlı düâ etmişdir. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Mu’âviye “radiyallahü anh”ın hatâsı, Veysel Karnî ve Ömer Mervânînin sevâbından hayrlıdır. 1/120. **[Mektûbât Tercemesi: 208.]**

Mu’âviye “radiyallahü anh”ın hilâfeti, Alî “radiyallahü anh” zemânında hakîkî değil idi. Ondan sonra, âdil imâm oldu. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

Ma’bûd, maksûd [gâye, kavuşulmak istenen] ma’nâsınadır ki, ona kavuşmak için her dürlü zillet ve aşağılanmak îcâb etdirir. 3/3. **[Se’âdet-i Ebediyye: 906.]**

Mu’cize-i Kur’âniyye [Kur’ân-ı kerîmin mu’cizesi], diğer mu’cizelerden kuvvetli ve devâmlıdır. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

Mu’cizeye tâlib olan, kâfirler ve inkâr ehlidir. Hiçbir mü’min mu’cize talep etmemişdir. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

Mi’râcda, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” imkân dâiresinden çıkarak, ezeli ve ebedî bir ânda gördü. 1/283. **[Mektûbât Tercemesi: 413.]**

Ma’rifetin ma’nâsı. 3/91.

Ma’rifet, ilmin ötesi olup, buna, (idrâk-i basît) de derler. 1/38. **[Mektûbât Tercemesi: 65.]**

Ma’rifet-i eşyâ [eşyâyı bilmek] yalnız kalbe has değildir. Kalb fânî olunca, zâhir yine bilmekdedir (âlimdir) 3/94.

Ma’rifetin sûreti ve bunun îmânda mu’teber olduğu. 3/123. **[Se’âdet-i Ebediyye: 919.]**

Ma’rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı tanımak] şu kimseye harâm olsun ki, kendini frenk kâfirinden üstün bile. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

Ma’rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı bilmek] celle sultânühu, şu kimseye harâmdır ki, onun bânında [kalbinde, rûhunda], bir zerre dünyâ muhabbeti ola. 2/38. **[Se’âdet-i**

Ebediyye: 745.]

Ma'rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı tanımak]dan âciz olduğunu idrâk etmek, yükselme mertebelerinin sonudur. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Ma'rifet-i Hüdânın [Allahü teâlâyı tanımanın] vâcib olması, zât ve sıfatı tanıma konusunda islâmîyyetde bildirilenlere âiddir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Ma'rifet-i sôfiyye [sôfiyyenin tanınması] mu'teber ve hakîkî îmâna kavuşmağa sebebedir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Mu'avvizeteyn tekrârı, elemin def'i için ganîmetdir. 2/32. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

Ma'kûlâtta [akla dâir şeylerde, düşüncelerde], vehmden gelecek ihtilâfdan emîn olunmaz. Rü'yetde [görmekte] ise, kalbin itmînânı mevcûddur. 3/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

Mukarrebler, Allahü teâlâdan gayri bir şey istemezler. Cenneti, Onun râzı olduğu yer olduğu için isterler. 1/35. **[Mektûbât Tercemesi: 62.]**

Mukallidler, âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfden kendi anladıklarına uymayıp, müctehidlerin anladıklarına uyarlar. [Bunun için, tefsîr kitâblarını okumamalı, dört mezhebden birine uymalıdır. Müctehidlere uymak lâzımdır.] 1/312. **[Mektûbât Tercemesi: 498.]**

Mükâşefe [keşf etmek], sıfat mertebesinde hâsıl olan hâle derler. 3/120.

Mektûbâtın mütâle'asını lâzım bileler ki, fâidelidir. 1/237. **[Mektûbât Tercemesi: 296.]**

Bir mekrûh ki, mubâh mukâbili ola, tahrîmî mekrûhdur. Yatsıyı gece yarısına te'hir etmek gibi. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

Mekrûhdan kaçınmak ve bir edebe riâyet; zikr, fikr ve murâkabeden efdaldır; dahâ fâidelidir. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

Melekler, aslı görenler, asla teveccüh etmiş olanlar [asla bağlanmış olanlar]dır. Onlar hakkında zilliyet şübhesi yoktur. 2/12.

Melekler, Hak teâlânın kullarıdır. Hatâ ve yanılmaktan korunmuşlardır. Yemek ve içmekden uzak, kadın ve koca [erkek-dişi] olmakdan uzaktırlar. Ba'zıları risâlet ile seçilmişlerdir. 3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Melekler, imkân dâiresindedirler. Mahlûkdurlar. [Nasıl oldukları bilinirler.] 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Meleklerin ba'zısı, ateş ile kardan yaratılmışlardır. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Meleklerin hakîkatleri, İsrâfil aleyhisselâmın hakîkatından meydâna gelmiştir. 3/122.

Melâike-i illiyyîn ki [yüksek melekler ki], Allahü teâlâyâ yakın olanlardır. Onların dahî

te'ayyünâtının başlangıcı, te'ayyün-i vücûdîdir. 3/114.

Melâhat, güzellik için güyâ bir merkezdir. Sabâhat, o merkezin dâiresidir. 3/94.

Melâhat, sabâhatın üstüdür. Melâhate kavuşmak, sabâhat derecelerini kat ettikten sonra ortaya çıkar. 3/94.

Memlehaya [tuz içine] düşen insan, tuz olup, alış-verişi câiz olur. 3/53.

Mümkinin [yaratılanın] vâcib-i teâlâdan nasîbi, ayrılıktan harâb ve bîtab düşmek, anıyamamak ve hayretdir. 3/80.

Mümkînâtın yaratılmasına sebep, sevgidir. 3/88.

Mümkînât [yaratılanlar] her şer ve fesâdın kaynağıdır. 2/98 **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

Mümkînâtı üç kısma taksîm eylemişlerdir. Âlem-i ervâh, âlem-i misâl, âlem-i ecsâd [madde âlemi]dir. Âlem-i misâle berzah [geçid] derler ki, âlem-i ervâhla, âlem-i ecsâd arasındadır. Âlem-i ervâh ve ecsâdın ma'nâları ve hakîkatları, âlem-i misâlde, latîfelerin sûretleri ile ortaya çıkar. Âlem-i misâl, hadd-i zâtında sûretleri ve şekli ihtivâ etmez. Sûret ve şekli ona, diğer âlemden aks etmiştir. Âlem-i ervâh, âlem-i misâlin üstüdür. Rûh, âlem-i misâle gitmez. Âlem-i misâl, görmek içindir. Olmak için değildir. Var olma yeri âlem-i ervâh ve ecsâddır. [Rûh âlemi ve madde âlemidir]. 3/31 **[Se'âdet-i Ebediyye: 87.]**

Mümkinin yaratılmış olmasının alâmeti, ihtiyâc sâhibi olmasıdır. 3/64.

Mümkîn, kendi parçaları ile mümkündür. Ve kendi sûreti ve hakîkati ile mümkündür. Te'ayyün-i vücûbî mümkinde niçin olur. Mümkinin hakîkati gerekdir ki, mümkün ola. Mümkîn, Vâcib teâlânın mahlûkudur. Ve ol dahî mümkinin Hâlıkıdır. 3/122.

Mümkîn, kendine yönelmiş ve Allahü teâlâdan yüz çevirmiş iken, yine kendi aslına muhabbeti ve meyl-i tabî'îsi vardır. Kendini bilsin ve gerek bilmesin. Belki kendine olan muhabbeti, hemen fil-hakîka kendi aslı ile alâkalıdır. Çünkü, muhabbete teâlluk eden güzellik ve kemâl, aslıdan gelmektedir. Kendinde adem (yokluk) ve çirkinlikten gayri yoktur ki, muhabbet olsun. [Ya'nî muhabbet yoktur.] 3/80.

Mümkinin güzellik ve iyiliği, Allahü teâlânın yüksek mertebesinden zil yolu ile gelmiştir. Mümkinin zâtı [kendisi], onun sâdece şer olan adem-i zâtîsi [yokluğu] vâsıtası ile çirkinlik ve noksanlıktır. Mümkinin güzellik ve iyiliği her ne kadar vücûddan gelmiştir. Ammâ, yokluk aynasında görülmekle, ayna hükmünü almış ve kötülükten hisse almıştır. Ve noksanlık kazanmıştır. Mümkîn, aslı [zâtı] çirkin olduğu için, bu güzellikden aldığı lezzet kadar, hâlis güzellikden lezzet alamaz. Çöpçüye kötü kokudan hâsıl olan lezzet, iyi kokudan hâsıl olmaz. 3/98 **[Se'âdet-i Ebediyye: 755.]**

Mümkîn-i fakîr [muhtâç olan mümkün], Vâcib-i teâlâyâ ayna olması mümkün değildir.

Belki Vâcib-i teâlâ, mümkün aynadır. 3/122.

Mümkînâtın hepsi, gerek asl ve değişen sıfatlar olsun ve gerekse âlemler ve akllar, var olmakda ve varlıkda kalmakda Hak sübhânehuya muhtâcdır. 3/57. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Mümkînler [yaratılanlar] zât sâhibi değildir ki, sıfat o zât ile varlıkda ola. Bütün varlıkları [yaratılanları] varlıkda durduran Allahü teâlânın zâtıdır. 2/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 966.]**

Mümkînâtın [yaratılmışların] yaratılmasından maksad, onlara, ni'met vermek ve ihsânda bulunmaktır. Yoksa, onların vâsıtası ile, isimlerin ve sıfatların kemâlâtı hâsıl olmaz. İsmeler ve sıfatlar kendi kendine kâmidir. Hiçbir zuhûr ve mazhara [görüntüye ve birşeyde bunları göstermeğe] ihtiyâcları yoktur. Bütün kemâlât Hak teâlâda vardır. Kuvveden fi'le çıkacak değildir ki, onun meydâna gelmesi bir emre bağlı ola. Görmek ve görünmek kendinden kendine olur. Bilen ve bilinen ve söyleyen ve işiten kendidir. Bütün kemâlât, o makâmda nasıldır denilemez, anlaşılabilir. Ünvanı ile ayırd olunurlar. O makâmda, hem icmâl, hem tafsîl vardır. 3/114.

Mümkînlerin hakikatleri İmâm-ı Rabbânî indinde, Allahü teâlânın "celle sülânüha" ilminde mufassalan [teferruatlı ve geniş olarak] bilinen yokluklar olup, ilm hânesinde açıklanan, Allahü teâlânın ism ve sıfatları bu yoklukların ba'zısında yansımıştır. 3/50.

Mümkînât [yaratılanlar], isimlerin ve sıfatların zillerinin görünüşleridir [aynasıdır]. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Mümkînlerin ziller olması, yolculuk esnâsındaki sâlikler içindir. Kavuşanlar için, zilli ilâhî yoktur. 3/122.

Mümkînler, Allahü teâlânın ism ve sıfatlarının aynasıdır [yansıtmaktadır]. Allahü teâlânın zâtını göstermezler. 3/89.

Mümkînler, sıfatın zillidir. Şu'ûnların zilli değildir. 3/26.

Mümkînler, isimlerin ve sıfatların kemâlâtının, vehm ve his mertebesinde görünmesidir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Mümkînler, Allahü teâlânın ilmindeki hakikatlerine uygun olarak, dışarıda görülmektedirler. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Mümkînler, ya'nî mahlûklar, beş latîfenin âlem-i emrdeki asllarının sonuna kadardır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Bir kimse bir günâh işler, sonra pişmân olursa, bu pişmânlığı, günâhına keffâret olur. Ya'nî afvına sebep olur. Hadîs-i şerîf. 2/66. **[Se'âdet-i Ebediyye: 97.]**

Men arefe nefsehu, fekad arefe rabbehû hadîs-i şerîfinin ma'nâsı [Kendini tanıyan,

Rabbini tanır]. Bir kimse kendi hakikatini, şerirlik [kötülük]ler ve zıdlık ile berâber bilip, her hayr ve kemâli, Allahü teâlâdan gelmiş [Ona âid] bilince, çâresiz, Allahü teâlâyı hayr ve kemâli ile bilmiş olur. 3/66.

Men dakika bâbel kerîmi infeteha [Kerîmlerin kapısı çalınınca açılır]. 1/232. **[Mektûbât Tercemesi: 284.]**

Men yüti'irrasûle fekad etâ'allahe. [Kim Resûline itâ'at ederse, Allahü teâlâyı itâ'at eder.] Nisâ Sûresi 80. âyet-i kerîmesinin îzâhı 1/152. **[Mektûbât Tercemesi: 188.]**

Men arafellahe kelle lisânühü. [Allahü teâlâyı tanıyanın dili söylemez olur.] 2/58 **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Kur'ân-ı kerîmi kendi görüşüne göre tefsîr eden kâfir olur. [Tefsîr ilminden haberi olmıyanlar ve islâm düşmanları, tefsîr kitâbları yazıp, yaldızlı cildlerle satıyorlar. Bunlara aldanmamalı, dört mezhebden birinin ilmi-hâl kitâblarını okumalıdır.] 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Saçını, sakalını müslimân olarak ağartan afv olunur. "Hadîs-i şerîf." 1/88. **[Mektûbât Tercemesi: 137.]**

Men senne sünneten haseneten felehu ecrühâ ve ecrü men amilebihâ. [Bir kimse, islâmda sünnet-i hasene meydâna çıkarırsa, bunun sevâbına ve bunu yapanların sevâbına kavuşur.] "Hadîs-i şerîf" 2/57.

Zengine zenginliği için alçaklık gösterenin dîninin üçde ikisi gider. "Hadîs-i şerîf." 1/138. **[Mektûbât Tercemesi: 180.]**

Eshâb-ı kirâma dil uzatanlara, onları söğenlere Allahın, meleklerin ve insanların la'neti olsun. "Hadîs-i şerîf" 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

(Ve minennâsi men-yeşterî lehvel hadîsi) âyet-i kerîmesi, tegannînin yasaklığı hakkında nâzil olmuştur. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Münâfık günâhına kanâ'at edendir. Îmânın sûreti onu azâbdan kurtarmaz. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Münâfık, inkârını kalbi ile yaparak, nemâzın sûretini yerine getirir. 2/54.

Müntehînin mahlûkların sonuna kadar urûcu [yükselmesi], ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine yapışmak ile olur. Ondan sonra vücûb mertebelerinde seyr [ilerleme] ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine ve hakikatine birlikde uymakla olup, bu iş [mu'âmele] ilm şânına kadar varır ki [yükselir ki], burası, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mebd'eî te'ayyünüdür. Bundan sonra ilerlenirse, ahkâm-ı islâmiyyenin içi de dışı da yolda kalır. Ârif, şân-ı hayâtda yükselir. Bu şân matlûbun mukaddemesidir. [İstenilenin başlangıcıdır]. [Maksadın kapısı gibidir.] Bu mertebede ârif, kendini ahkâm-ı islâmiyyeden dışarıda bulur. Allahü teâlâ koruduğu için, ahkâm-ı islâmiyyenin inceliklerinden bir inceliği kaçırmaz. Bu

büyük ni'mete kavuşmakla şereflenenler, çok az, hem de pek çok azdır. 1/172.

[Mektûbât Tercemesi: 213.]

Müntehînin rücû'da [geri inişde] zâhiri ve bâtını mahlûklara döner. Fekat mahlûklara bağlanmaz. Halka dönmekle, kalkmış olan perdeler geri gelmez. Yükselirken zâhiri halkla, bâtını hak iledir. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

Müntehînin bâtınında [kalbinde, rûhunda], hem vüsûl, hem de zevk-i vüsûl vardır. 2/43.

Ni'met verene şükr, ni'mete kavuşan üzerine aklen ve dînen vâcibdir. Şükrün derecesi gelen ni'mete göre olur. Allahü teâlânın ni'metlerine şükr, evvelâ: Ehl-i sünnet itikâdına göre itikâdı düzeltmek, ikinci olarak: Ahkâm-ı islâmiyyeyi ehl-i sünnet âlimlerinin ilmihâl kitâblarından öğrenip, bunlara uymak, üçüncü olarak: Ehl-i sünnet olan sofiiyenin yolunda kalbi ve nefsi temizlemektir. Bu son kısım şart değildir, fâidesi büyüktür. İslâmın aslı, ilk iki şarta bağlı ve islâmın kemâli üçüncü şarta bağlıdır. 1/71. **[Mektûbât Tercemesi: 109.]**

Münker ve Nekîrin kabrde mü'minlere ve kâfirlere süâli hakdır. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Nübüvveti inkâr edenler, îmân ile şereflenememişlerdir. Ve Enbiyâdan başka bir kimse, bu kelimeyi [tevhîdi] söylememiştir. Nübüvveti inkâr edenler, eğer, Allahü teâlâ vardır, derler ammâ, yâ islâmı taklîd ederler veyâ vücûb-ı vücûdda vâhid bilirler. [Var olan vâcibi bir bilirler.] İbâdete hakkı olmakda vahdâniyyeti inkâr ederler. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Nikâhlı kadından dört adedi ve câriyeden her ne kadar talep ederse, mubâh kılınmıştır. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

Ölüm mü'mini sevgiliye kavuşduran bir köprüdür. 2/12.

Mûsâ aleyhisselâm, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânında olsaydı, Ona uymaktan gayri başka şey yapmazdı. 1/249. **[Mektûbât Tercemesi: 307.]**

Mûsâ bin İmrân, yâ Rabbî, ziyâde azîz kimdir, dedikde, gücü yeter iken, düşmanını afv edendir, buyuruldu. 1/98. **[Mektûbât Tercemesi: 146.]**

Mûsâ aleyhisselâm, İsâ aleyhisselâmdan dahâ şanlıdır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Mûsâ aleyhisselâm, Allahü teâlâyı görmek istedikde, (Sen beni göremezsın) cevâbını alınca, bu isteğinden vazgeçti. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Şarkı söylemek, ilâhî, kasîde ve tegannî ile mevlid ve Kur'ân-ı kerîm okumak ve dinlemek, bizim tarîkatımızda yasaktır. 1/266 sonunda, 3/73. [Kur'ân-ı kerîmi ve mevlidi

teğannî etmeden okumak lâzımdır. Çok sevâb olur.]

Mehdî hakkında, şeyh ibni Hacer bir risâle yazmıştır. Alâmeti ikiyüze bâliğ olur [ulaşır].

2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Mehdî aleyhirrahme nübüvvet yolu ile vâsıl olmuş, kavuşmuştur. 3/124.

Mehdînin "aleyhirrahme" hakîkati, sıfat-ül-ilmidir [ilm sıfatıdır]. 1/251. **[Mektûbât**

Tercemesi: 308.]

Mehdî aleyhirrahme gelecek. Ve başı üzerinde bir bulut bulunacaktır. 2/67 **[Se'âdet-i**

Ebediyye: 54.]

Mehdînin babasının ismi Abdüllahdır ve Eshâb-ı Kehf arkadaşı olacaktır. "Hadîs-i şerîf."

2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

Mehdînin gelişi, yüzyıl başında olacaktır. Dahâ evvel doğuda, kuyruklu yıldız görülecektir. 2/68, 1/209. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398, Mektûbât Tercemesi: 247.]**

Meyyit boğulmak üzere olan kimse gibidir. Babasından, anasından ve kardeşinden ve arkadaşından, kendisine gelecek olan bir düâyâ muhtâcdır, beklemektedir. 1/278.

[Mektûbât Tercemesi: 409.]

Mîzân Hakdır. Ve bu mîzân dünyâ mîzânına muhâlif olup, kefesi yükselir ise ağırdır.

3/17 **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Meyl-i tabîî [içgüdü] ve taleb [istek] farklıdır. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Ma'rifetullahın meydâna gelmesi [hâsıl olması], mâsivânın temâmına muhabbetden kalbin kesilmesine, âzâd olmasına [kurtulmasına] bağlıdır. Bir kalbde, iki zıd şeyin sevgisi bir arada olmaz. 3/37.

Bir farzın terkine veyâ bir harâm ve yasağın yapılmasına sebep olan nâfile ibâdet, mâlâyâ'nîye dâhildir. 1/123

– N –

Nâfile nemâz, Kur'ân-ı kerîmi hatm, tesbîh ve tehlîl edince, sevâbını ölmüslere hediye etmek, etmemekden iyidir. 2/77.

Nâkıs ile kâmilden [kusûrlu ile mükemmelden] mürekkeb olan şey kusûrludur. 3/74.

Nâmûs ve âr, örf ve âdet, nefs-i emmâre hevâsından dolaydır. [Nefs-i emmârenin isteklerinden dolaydır.] 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Nübüvvet vilâyetden efdaldır. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

Nebînin nübüvveti, kendi vilâyetinden üstündür. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

Nübüvvet, aklın erdiği makâmın ötesidir. 3/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 481.]**

Nübüvvetde teveccüh halkadır. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

Nebî [Peygamber], kendinden önceki bir Resûlün, Nas ile vâkı, hâsıl olan ahkâmına

tâbî'dir. İctihâd ve sünnetine tâbî' değıldir. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhıret: 182.]**

Her Nebînın ayağı altında, bir vilâyet-i hâssa mevcûddur. 1/294. **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

Necâset, her zemân necâsetdir. Bir vakt pis olması, başka vakt temiz olması düşünülemez. [Aynı, kendisi necs her zemân necsdir. Önce ve sonra mubâh olamaz.]. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

Günlerin uğursuzluğu, Âlemlere rahmet olanın gelmesi ile bitmişdir. 1/256. **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

Nisânın [kadınların] intisâbı [bağlanması] câizdir. Mahremleri değıil ise, perde arkasında oturup, tarîkati ahz ederler [alırlar]. 1/256. **[Mektûbât Tercemesi: 318.]**

Nesh-i şerî'at. 3/21.

Nisvânda [kadınlarda] şirkin gizlisinden kurtulan ve kâfirlik alâmetlerinden birini yapmıyan çok azdır. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Nasîhatlerin îcâbı ile amel etmek hâsıl olmaz ise de, kusûr ve noksanını i'tirâf dahî hâsıl olur, o da bir devletdir. 3/17. **(Se'âdet-i Ebediyye: 102.)**

Nazar ber kadem [Bu yolda ayaklarına bakmak.] 1/295. **[Mektûbât Tercemesi: 473.]**

Nüzûl [iniş], uruc [yükseliş] mikdârı olur. 1/234.

Nîmetleri başkalarına göstermek, hamd etmek olur. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Nefs-ül-emr mertebesi [kendisini görmek], vehm mertebesinden [hayâlini görmekten] ekvâ ve esbetdir. 3/100.

Nefs-ül-emr mertebesi vehmlerin zevâliyle [yok olması ile] zâil olmıyan [yok olmıyan] vücûd demektir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Nefs-ül-emrde aynadaki sûret mevcûd değıildir. Fekat, tevehhüm ve tehayyül [kuruntuya düşme, hayâle getirme] i'tibâriyle, sûretin husûli nefs-ül-emrî olur. Birincisi, mutlaka nefs-ül-emrîdir. İkincisi tevehhüm ve tehayyülün tavassutuyla nefs-ül-emri olur. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Nefs-i emmâre. 2/50. **(Se'âdet-i Ebediyye: 948.)**

Nefs-i emmâre eşyânın en câhilidir. Himmeti [gayreti] kendini mahv etmeğıedir. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

Nefs-i emmârenin gâyesi, kendisi gibi bir kimseye bağılı olmayıp, herkes ona bağılı ola. [Ondan emr ala, ona uya.] 3/60.

Nefs, bizzât, ahkâm-ı semâviyyeyi inkâr eder. 3/60.

İnsanın nefsi, Allahü teâlâyâ isyân, can düşmanı olan şeytâna itâ'at dilemekdedir.

3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

Herkesin ene [ben] diye hitâbından [söylemesinden] kastedilen kişi kendi nefsidir.

3/62. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

Nefs-i emmâre hayvanlarda yokdur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Nefs-i nâtıka, nefs-i emmâre demektir. 1/34. **[Mektûbât Tercemesi: 60.]**

Nefs-i nâtıkanın hakîkati adem [yokluk]dur ki, vücûdün aks etmesi [yansıması in'ikâsı] vâsıtası ile, kendini mevcûd tasavvur etmiştir. [Kendini, vücûd vâsıtası ile mevcûd zan etmişlerdir.] 3/62. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

Nefs, bir merkez, santraldır. Duygular, organlar onun tafsîlatıdır [âletleridir]. 1/22.

[Mektûbât Tercemesi: 38.]

Nefsin kalb ile bağılılığı vardır. Gönül vâsıtası ile rûha bağlanır. Rûhdan gelen feyzler, tafsîlatlı olarak kalbe ve nefse ve nefsdan his organlarına yayılır. 1/22. **[Mektûbât Tercemesi: 38.]**

Nefs-i emmârenin inkârı mevcûd iken, ahkâm-ı islâmiyyeyi delîl ile [akl ve fen ile] anlamak güçtür. Önce nefsi temizlemek zarûrî olup, bundan sonra, îmân-ı hakîkî müyesser olur. 1/46. **[Mektûbât Tercemesi: 79.]**

Nefs-i emmârenin azgınlık zemânı olan gençlik zemânında, insan, şeytâna muhâlefetde bulunsa, az bir amel için çok sevâba nâil olur. İhtiyârlık zemânında [ömrün sonunda] güç ve kuvvet kalmaz ve normal şartlar bozulup, [cem'îyyetin sebepleri, perişân oldukda] nedâmet ve pişmânlıktan gayri yapılacak iş yokdur. Ve çok olur ki, o zemâna dahî yetişmek nâsib olmaz. Pişmânlık zemânı yakalanamayıp, pişmânlık nasîb olmazsa, ebedî azâb ve büyük cezâyâ yakalanır. 1/96. **[Mektûbât Tercemesi: 143.]**

Nefs-i emmâre üzerine, islâmiyyetin emr ve yasaklarına uymaktan ziyâde, zor bir iş [şey] yokdur. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Nefs-i emmârenin fesâdâtı semm-i kâtildir. [Nefs-i emmârenin fesâdları yol kesicidir.] Şeytânın ilkâsı ile olan hâricî fesâdlar, kolaylıkla zevâl pezîrdir. [Kolaylıkla izâle edilir.]

3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

Nefs-i emmârenin harâblığı [mahv olması] dînin sâhibine uymakla olur. Gayrı ile mümkün değildir. 1/221. **[Mektûbât Tercemesi: 269.]**

Nefs, emmârelikden kurtulup, itmînâna kavuşmadıkça, islâmiyyetin aslının hâsıl olması, müyesser olmaz. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Nefsin safâsı, dalâletdir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Nefsin tezkiyesi [kötülüklerinin izâlesi] mergûbdur [beğenilir]. 3/60.

Nefsin tezkiyesi, kalbin safâsına ve onu kalbin siyâset eylemesine bağlıdır. 3/23.

[Fâideli Bilgiler: 454.]

Nefs mutmainne olunca, serkeşlik [dikbaşlılığı] ve taşkınlığı kalmaz. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Nefsin itmînânı, Zât-i ilâhînin tecellîsi zemânında olur. 1/253. **[Mektûbât Tercemesi: 316.]**

Nefs mutmainne olduktan sonra meydâna gelen serkeşliği [dik başlılığı, isyânı], dört unsurda olup, bu serkeşlik, hilâf-ı evlâ olanı terk etmek ve ruhsatı istemek ve azîmeti terk eylemek olup, harâm işlemek ve farzları terk etmek değildir. 3/27. **[Se'âdet-i Ebediyye: 428.]**

Nefsin itmînânı, anâsırın [unsurların, maddelerin] i'tidâlinden [orta derecede olmasından] evvel veyâ sonra olur. Birincisinde, rezîl sıfatlara dönmesi muhtemeldir. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Nefsin itmînânı, ilm-i huzûrînin yok olmasından ibâret olan nefsin fânî olması sebebi ile olur. 3/52. **[Se'âdet-i Ebediyye: 924.]**

Nefsin safâsiyle keşf-i mugayyebât olur ki, istidrâcdır. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

Nefs-i emmâre inadcıdır. Bir işi murâd etdikde, netîcesine varmağa acele eder. Hakîkatini ve boşluğunu [bâtıllığını] düşünmez. 1/228. **[Mektûbât Tercemesi: 280.]**

Naks ve şer ve kötülük demek, bunları anlamak demektir. Fenâlık ve naks ile vasflanmak değildir. 1/9

Nokta-i cevvăleden [Bir ipin ucuna taş bağlayıp, diğer ucundan tutup, çevirince, taşdan] hâsıl olan dâire-i mevhûmenin [hakîkatde olmayıp, var gibi görünen dâirenin] o noktaya [taşa] hiç ilgisi yoktur. Faraza o dâire temâm görünse, dâire hâsıl olunca, o nokta sınırlanmamıştır. Nokta dâirenin herhangi bir cihetindedir, denilemez. 3/68 **[Se'âdet-i Ebediyye: 926.]**

Nokta-i cevvălenin dönmesinden fehmdede [hayâlde] meydâna gelen dâire, [var kabûl edilen dâire] gibi, aslı yokluk olan bu âlem, var zan olunmaktadır. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

Nokta-i cevvăle mevcûddur. Hayâlde teşekkül eden dâire hâricde yoktur. Lâkin, his ve vehm mertebesinde var kabûl edilmiştir [var görülmektedir]. 3/58.

Nokta-i cevvăleden dâirenin husûli [Dâire şeklinde hızla dönen bir noktadan dâirenin meydâna gelmesi] vehm ve hayâl bakımından nefis-ül-emrîdir. [Yalnız, geçici bir görünüş olmayıp, kalıcı bir varlıktır.] Lâkin hakîkatde dâire yoktur. Nokta vardır. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye 943.]**

Nakl-i ervâh [rûh nakli] mevcûd değildir. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Nemâz dînin direğidir ve müslimân ile kâfirin arasındaki farkı bildirir. 2/67. **[Se'âdet-i**

Ebediyye: 54.]

Nemâz, bütün ibâdetlerin ve orucun üstü ve efdalidir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Nemâzda otururken, parmağı ile işâret etmek, mu'teber rivâyetde harâmıdır. Fetvâ böyledir. 1/312. **[Se'âdet-i Ebediyye: 267.]**

Nemâzın âdâbı. 2/87. **[Se'âdet-i Ebediyye: 288.]**

Nemâzları evvel vaktinde kılmak lâzımdır. Lâkin, insanlık îcâbı (âcizlik) müstesnâdır. Ve kışın yatsının te'hîri müstehabdır. [] 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Nemâzda her tekbîr, o rüknü yapmağa lâayık olmadığını bildirmektedir. 1/304. **[Mektûbât Tercemesi: 487.]**

Nemâzda, erkâna ve şartlara ve sünnetlere ve edeblere riâyet edip, tumânînete ve ta'dîl-i erkâna riâyetde mübâlega oluna. [Aşırı dikkat göstere]. Zîrâ ekserî kimseler, nemâzı zâyi' edip, elden kaçırıp, ta'dîl-i erkânı yapmamışlardır. Bunlar hakkında azâblar bildirilmiştir. Nemâz düzgün olarak edâ olunursa, kurtuluş ümmîdi çok olur. 2/69.

[Se'âdet-i Ebediyye: 289.] [Köyde, yolda nemâz kılmak için kible cihetini bilmek lâzımdır. Güneş gören bir toprağa bir çubuk dikilir. Yâhud bir ip ucuna birşey bağlanıp sarkıtılır. Takvîmde yazılı **(Kible sâati)** vaktinde çubuğun, ipin gölgesi, kible istikâmetini gösterir. Gölgenin, güneşin bulunduğu tarafı, kible ciheti olur.]

[] demişler ise de, imâm-ı Rabbânî tecvîz etmiyor [izn vermiyor].

Nemâzda, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" safları düzeltir, ondan sonra nemâza dururlardı ve "safları düzeltmek, nemâz kılmanın bir parçasıdır" buyururlardı. 2/64.

Nemâzda niyyet, yalnız kalb ile olmak sünnettir. Dil ile niyyet bid'atdır. 1/186. **[Mektûbât Tercemesi: 223.]**

Nemâzın edâsında, bu farzı bizim Peygamberimiz edâ eylemiştir. Ben de edâ edeyim diye niyyet edildikde, ümmîddir ki, farzı yapmak sevâbından başka, tâbî' olmak sevâbı da ayrıca hâsıl ola. 3/88.

Nemâzın hakîkati. 3/77. **[Se'âdet-i Ebediyye: 941.]**

Nemâz vardır ki, kırık kalbleri zevk ile doldurur. Râhat-i bîmârândır. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

Nemâz vardır ki, günâhları yok eder. Nemâz vardır ki, kötülüklerden korur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Nemâzdaki lezzetden, nefsin zevki ve nasîbi yokdur. 1/137. **[Mektûbât Tercemesi: 179.]**

Nemâzın mi'râc olması, bu ümmete mahsûsdur. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

Nemâz, mü'minin mi'râcı olduğu için, teşehhüde [otururken], mi'râcdaki kelimeleri okumak emr buyuruldu. 1/304. **[Mektûbât Tercemesi: 487.]**

Nemâzın dünyâdaki rütbesi, âhıretdeki rü'yetin rütbesi gibidir. [Allahü teâlâyı görmek gibidir]. 1/137. **[Mektûbât Tercemesi: 179.]**

Nemâzın üstünlüğünden birşey anlıyan, simâ' ve nagmeden [mûsikîden] söz etmez ve vecd ve tevâcüdü ağızına almaz. 1/261. **[Mektûbât Tercemesi: 343.]**

Nemâzda öyle an olur ki, ârif dilini, Mûsâ aleyhisselâma söyliyene ağaç gibi bulup, bütün a'zâsını vâsıta ve âlet gibi görür. Öyle zemânlar olur ki, nemâzda bâtını zâhirine karıştır. Bilmediğimiz bir bağ ile o âleme bağlanır. 1/305. **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

Nâfile nemâz sevâbı hediye edilir. 2/77.

Nâfile nemâzı cemâ'at ile kılmak tahrîmen mekrûhdur. 1/288. **[Mektûbât Tercemesi: 440.]**

Nâfilelerin, farz yanında, hiç i'tibârları yoktur. Belki nâfilenin sünnete [beş vakt nemâzın sünnetlerine] dahî nisbeti böyledir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Nâfilelerin edâsı, zillere yakınlık hâsıl eder. Farzların edâsı, asla yakınlık hâsıl eder. 1/260. **(Mektûbât Tercemesi: 326.)**

Nûr-ı ilâhî, sıfat ve şû'ûnâtın fevkidir [üstüdür]. Ve bu tecellî, tecellî-i zâtiyyenin de fevkidir [üstüdür]. Hakikat-i Kâ'be zan ederim ki, bu nûr-i sırfdır ki, cümlelerin mescûdudur [secde ettiği yerdir]. Bu nûr dahî nûrâniyyet-i sırf hicâblarından [perdelерinden] bir perdedir. 3/76.

Nûr-i kamerin [ay ışığının] nûr-ı şemsden [güneş ışığından] müstefâd olduğu [alındığı]. 3/118.

Nevm zemânında [uyku zemânında], yüz kerre tesbîh, tahmîd ve tekbîr getirmek, kendini hesâba çekmek sayılır. 1/309. **[Mektûbât Tercemesi: 494.]**

Nevm [uyku] ki, büsbütün gafletdir. Lâkin tâ'at yapmakda hâsıl olan tenbelliği def' niyyeti ile oldukda, aynı ibâdet olur. 1/160. **[Mektûbât Tercemesi: 195.]**

Ne devletdir ki, herkes bir kimseyi kötü bileler, o ise hakikatde iyi ola. 1/149. **[Mektûbât Tercemesi: 187.]**

Niyyetsiz amel sahîh olmaz. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Niyyetin ehemmiyeti. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Niyyetin lüzûmu muhtemel olan şeylerdedir. Belli olan şeyde niyyet etmeğe hâcet yoktur. 3/110.

Niyyetini doğru yapamıyan kimse, kendini niyyet etmeğe zorlamalıdır. 1/70. **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

Niyyete göre amel dürüst olur. Diğer işleri niyyet etmek ile kendilerini bâtil kılmıyalar. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Niyyet-i pîrân ile [şeyhler için] oruc tutmak ve istek ve maksadını o oruca bağlı kılıp, o vesîle ile istekde bulunmak ve isteğinin onlar sebebi ile, hâsıl olduğuna inanmak, ibâdetde şirkdir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

– V –

Vâris, meyyitin malının temâmına hissedârdır. Ba'zısından hisse almak verâset değildir. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

Vâsıtînin (lehü-kalbün) [Kaf sûresi 37.] Âyet-i kerîmesini tefsîri. 3/119.

Vâkı'ât [rü'yâlar] i'tibâre şâyeste [uygun] değildir. Âlem-i şehâdetde [madde âleminde] müyesser olan [meydâna gelen, ele geçen] mu'teberdir, kıymetlidir. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Vâkı'ât [rü'yâ] ve ahvâli [hâli] nâkıs olan şeyhlere izhâr eylemeyeler ki [söylememelidir ki], onlar azı çok zan ederler. 1/230. **[Mektûbât Tercemesi: 282.]**

Vâlidenin oğluna fâidesi olmadığı gün için hâzırlık yapmıyana yazıklar olsun. 1/214. **[Mektûbât Tercemesi: 257.]**

Vâlideyn hukûku [ana-babanın hakları], Hakîkî matlûbun [Allahü teâlânın] rızâsını kazanmak yanında hiç kalır. Allahü sübhânehûnun hakkı, bütün mahlûkların haklarından öncedir. 1/127. **[Mektûbât Tercemesi: 173.]**

“Vallahü basîrun bimâ ya'melûne” [Onların yaptıkları herşeyi Allahü teâlâ görücüdür.] buyurmuşdur. Allahü teâlâ, herşeyi gördüğü hâlde, çirkin işleri yaparlar. Aşağı bir kimsenin bile, bu işleri gördüğünü bilseler, yüz çevirir, yapmazlar. Bunlar, yâ Hak teâlânın görmesine inanmıyorlar. Yâhud, Onun görmesine kıymet vermiyorlar. İmânı olana ikisi de yakışmaz. 1/73, 1/78. **[Mektûbât Tercemesi: 111, 124.]**

Vebâ, Hak teâlânın murâdı [isteği] olduğundan, Onun murâdı ile [isteği ile] dil-tenk [sıkıntılı] olmamak gerekdir. Çünkü, sevgilinin işidir. Ondan lezzet alalar. 2/88. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

Vebâ olan yerden kaçmayıp, vefât eden kimse, şehîd olur. 2/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

Vebâ hastalığı olan bir yerden kaçmak, büyük günâhdır. 2/16. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1034.]**

Vitr nemâzını gece yarısının sonuna te'hîr müstehabdır. 1/29. **[Mektûbât Tercemesi: 47.]**

Vücûd ile mümkün arasındaki farka sebep ademdir. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye:**

919.]

Vücûb-i vücûd mertebesinde vücûd sâbit ise de zarfiyyet-i hâricî ve ilmî peydâ [açık, meydânda] olmamıştır. 3/114.

Vücûd mertebesinin âlem-i misâlde zuhûru noktaya yakındır. 2/71.

Vücûd için keşf ve şühûd erbâbından bir cem'î gafîr hakikat-i vâcib-ül-vücûd teâlâdır demişlerdir. 3/88.

Vücûd-i ilâhî ve vücûb, i'tibâratdandır. 3/122.

Vücûd ve sübût lâfzları, mütekellimîn indinde [yanında] aynı ma'nâyadır. Tâife-i âliyye, mâ-sivâyâ vücûd itlâkını câiz görmezler [mâsivâyı vücûd olarak kabûllenmeyi câiz görmezler.]. 2/98. **[Se'âdet-i Ebediyye: 930.]**

Vücûd-i ilâhîden bir ışık, ilm sıfatındaki hakikat-i mümkinât olan, mâhiyyetler üzerine düşerek, vücûd-i zillî ile hâricde mevcûd olmuşlardır. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Vücûdun mâsivâdan [mahlûklardan] nefyi vücûd-ı asâleti nefyidir. Zîrâ vücûd, Hak teâlânın esâs sıfatlarındandır. Diğerini, ona şerîk kılmazlar. Eğer mümkünde [yaratılanlarda] vücûd var ise, Hak teâlânın vücûdunun ışığındandır. Ondandır yansımadır. Bu zillî vücûd, Hak teâlânın vücûdu yanında yok gibidir. Yakındır ki, mevhûmlardan ad edeler. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Vücûdü mümkün [mümkünün vücûdü] için isbât eylemek ve hayr ve kemâli ona râcî kılmak, onu hakka şerîk [ortak] kılmaktır. 2/1.

Vücûd-i vâcib-i teâlâ [Allahü teâlânın vücûdü], mümkünlerin vücûdünün ötesidir. Ve mutlak, mukayyedâtın [mahlûkların] ötesidir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Vücûd-i mutlakı [mutlak vücûdü], mukayyed vücûda münhasır bilmek küfrdür. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Vücûd-i beşeriyetden [beşerî vücûddan, maddî vücûddan] ne kadar var ise, yolun perdesi de o kadar bâkîdir [devâmlıdır]. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

Bir vücûd ki âm ve müşterek ola. Hak teâlânın vücûd-i hâssının zillîndendir. Ve bu zillî dahî, zât-i Hak teâlâ üzerine ve eşyâ üzere ber sebil-i teşkîk iştikâkân mahmüldür. Muvâtat [uygun] değildir. Ve o zilden murâd vücûd-i teâlânın merâtib-i tenezzülâtda zuhûrudur. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Vücûd-i hâricî, bizim efhâmımızın [fehminizin, idrâkimizin] ötesidir. 3/114.

Vücûd-i hâricîde Zât-i teâlâ ve tekaddesden gayri hiç nesne yoktur. 3/109.

Vücûd-i zihnî ve mertebe-i ilmî, aynı şey olup, ta'rîfi. 3/109.

Vücûd-i vehmî mertebesi, vehmin yok olması ile, yok olmadığından, nefs-ül-emrîdir. Fekat, bu nefs-ül emr vücûd-i vâcib-i teâlâda sâbit olan nefs-ül-emre cenbünde [nazaran]

lâ-şey [adem] hükmündedir. 3/109.

Vücûd-i vehmî ki, hâricde görünendir. Vehmin yok olması ile, yok olmaz ve sebât ve istikrârı olmiyan evhâm ve hayâl değildir. Ve bu dünyâ işleri ve âhîret mu'âmelesi ona bağlıdır. 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Vücûd-i vehmî, mücerred vehmin meydâna getirmesi ile olmayıp, Hak teâlânın yaratması ile vehm mertebesinde hâsıl olmuştur. 3/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 926.]**

Vücûd-i müteaddiden çokluğun yok olması ile hükm eylemek ilhâd ve zındıkadır [zındıklıktır]. 3/32.

Vücûda ve tevâbi'î vücûda [vücûda tâbi' olanlara, bağıllara] mazhariyyet [zâhir olma] ve mir'âtiyyet [ayna olma] için ademden gayri kâbil yoktur. Zîrâ şey'in mazharı, ol şeyin mukâbilidir [zıddıdır]. Vücûdun mübâyın ve mukâbili ademdir. 3/58.

Vücûd-i teâlâ için [Allahü teâlânın vücûdü için] hiç adem mukâbil değildir. 3/64.

Vücûd-i zillî, mahlûkların varlığının başlangıcıdır. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Vücûd-i ferzend [evlâdın varlığı], Allahü teâlânın büyük ihsânıdır. Yaşadıkları müddetçe, insan çok fâidelerini görür. Ölümleri de, sevâb kazanmağa ve yükselmeğe sebep olur. [Fekat, çocuklarına dîni, îmânı öğretmiyen ana babaya, çok azâb yapılacaktır.] 2/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]**

Vahdet-i vücûd erbâbı, ism ve sıfatları, i'tibârât-i ilmiye zan ederler. [İlmin i'tibârları zan ederler]. 2/45.

Vahdet-i vücûd, sekrin galebesinden [çokluğundan] ve muhabbetden meydâna gelir. Muhabbet, sevenin nazarından [gözünden] gayriyi siler, giderir. Ve aşırı şevkden dolayı, kesreti, vahdetin aynası gösterir. Mir'at, şühûddan gizlenmiştir. Zâhir olan hemen sûretidir. 3/32.

Vahdet-i vücûd mutlakâ nefs-ül-emrîdir. Ve te'addüd-ü vücûd, tevehhüm [kuruntuya düşme] ve tahayyül [hayâle getirme] i'tibâriyle nefs-ül-emrîdir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Vahdet-i vücûda bağlı olanlar [tutulanlar] zillî asıldan fark edememişlerdir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Vahdet-i cemâl, hazret ilme tesmiye olunur ki, te'ayyün-i evvelin ya'nî hakîkat-i Muhammedînin zıllıdır. 3/122.

Vahşî "radiyallahü anh", Veysel Karnîden üstündür. 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

Vera', islâmiyyetin men etdiği şeyleri terk etmekden ibâretidir. 3/41. **[Se'âdet-i**

Ebediyye: 778.]

“**Vera’ ile dîniniz kâimdir** [ayakdadır].” Hadîs-i şerîf. 2/81. **[Se’âdet-i Ebediyye: 96.]**

Vera’ ve takvâ, yasaklardan sakınmak demek olup, zarûriyyât-i dindendir. 1/286.

[Mektûbât Tercemesi: 420.]

Vera’, ya’nî harâmlardan kaçmadıkça ve mubâhların fazlasından kaçınmadıkça ele geçmez. 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Vera’ın temâm olması için, lîsanını gıybetden korumalı, sû’î zandan kaçınmalı, kimse ile alay etmemeli, yabancı kadınlara, kızlara bakmamalı, doğru söylemeli, Allahü teâlânın ni’metlerinin çokluğunu düşünerek, kendini ucbdan [beğenmekden kurtulmalı], malı boş yerlere harc etmemeli, nefsi için mevki’, makâm istememeli, nemâzları vaktinde kılmalı, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdikleri îmân ve iyi işleri öğrenip, kendini bunlara uydurmalı. 2/66. **[Se’âdet-i Ebediyye: 97.]**

“Zerre miskâli vera’, nâfile sadaka, oruc ve nemâzdan hayrlıdır.” Hadîs-i şerîf. 2/66.

[Se’âdet-i Ebediyye: 97.]

Vasl-ı uryânî, nûrânî perdelerin temâmen kalkmasından [yok olmasından] sonradır. 2/42. **[Se’âdet-i Ebediyye: 933.]**

Vüsûl, nübüvvet mertebesinde, husûl, vilâyet makâmında olur. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Vüsûl [ulaşma, yetişme] ile ittisal [kavuşma] meyânında fark çoktur. 1/220.

[Mektûbât Tercemesi: 266.]

Vüsûlde pîr [ihtiyâr], civân [genç], nisâ [kadın], sıbyan [çocuk] ve emvât [ölüler] müsâvîdirler. Yalnız edebe riâyet şarttır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Vüsûl-i matlûb [matlûba ulaşma], âfâk ve enfüsün ötesine bağlılık ve mâ-sivây-ı sülûk ve cezbeyle bağlıdır. 3/100.

Vüsûl, bekâ-billâh makâmında hâsıldır ki, fenâdan ve nisyân-ı mâ-sivâdan [mâsivânın unutulmasından] sonra hâsıl olur. 3/32.

Vüsûl-i zât-i teâlâ iki kısımdır: [Zât-i teâlâyâ kavuşmak iki kısımdır.] Biri nazarî kavuşmak olup, asâleten Halîlullahın nasîbidir. Zîrâ, Zât-i teâlâyâ yakın te’ayyün, te’ayyün-i evveldir ki, rabb-i Halîldir. İkincisi, vüsûl-i kademî olup, bilhassa Habîbullaha mahsûsdur ki, bu vüsûl [kavuşmak], kurb derecesinde çok kuvvetli olmakla, tecellî-i zâtın Resûlullaha münâsebeti ziyâdedir. İmdî Enbiyâ meyânında, bütün fazîletler, bu iki büyüğün nasîbi oldu. 3/88.

Bu kısa vaktde ve az fırsatta, ma’nevî hastalık [illet] olan, kalb hastalığının, çok zikr

ederek, giderilmesi, mühim [ehemmiyetli] ilâcdan ve büyük maksaddan olmalıdır. 1/166.

[Mektûbât Tercemesi: 207.]

Vakt-i şebâbda [gençlikde], istikâmet üzere olmak [ahkâm-ı islâmiyyeye uymak], dünyâ ve âhıret ni'metlerinin en üstünüdür. [Bunun için, evlâdlarını dinsiz muallimlerin, gazetenin, arkadaşların tuzaklarına düşürmemelidir] 1/146. **[Mektûbât Tercemesi: 185.]**

Vilâyet-i sâniye [ikinci vilâyet], fenâdan sonra, bekâ ile müşerref olup [şereflenip], vücûd ve tevâbi'-i vücûd i'tâ buyurulmasıdır. 3/89.

Vilâyâtin tefâvütleri [farklılıkları], derecât-i kurb i'tibâriyledir [yakınlık dereceleri i'tibâriyledir]. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Vilâyet, kurb-i zillîdir [zıllere yakınlıktır]. Ve onda olan giriftarlık [bağlılık] zille bağlılıktır. 3/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 481.]**

Vilâyeti, tahâret [abdest almak] gibi, islâmiyyeti, nemâz gibi bilmek gerekdir. 2/46. **[Se'âdet-i Ebediyye: 902.]**

Vilâyet, Allahü teâlâyâ yakınlıktan ibâretdir ki, bu ise zıllere yakınlıktır. 1/302.

[Mektûbât Tercemesi: 482.]

Vilâyetde, insanlık sıfatlarını, nübüvvetde, sıfatların çirkin şeylere bağlanmasını yok etmek lâzımdır. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Vilâyetde, dünyâ ve âhiretin unutulması lâzımdır. Nübüvvetde, âhirete bağlılık iyidir. 1/302. **[Mektûbât Tercemesi: 482.]**

Vilâyet, fenâ ve bekâ devletini [ni'metlerini] tahsilden ibâretdir [kazanmaktan ibâretdir]. 1/216. **[Mektûbât Tercemesi: 259.]**

Vilâyet, akl ile anlaşılabilir. 1/198 **[Mektûbât Tercemesi: 236.]**

Vilâyetde kerâmet şart değildir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Vilâyet, Allahü teâlâyâ yakınlıktan ibâretdir ki, mâ-sivâyı unuttuktan sonra, ihsân edilir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

Vilâyetde, kemâl-i itminân olamayıp, kısmen mevcûddur. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Vilâyetin bütün üstünlükleri, ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine uymanın netîcesi, Peygamberlik üstünlükleri, ahkâm-ı islâmiyyenin hakîkatinin meyveleridir. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Vilâyet dereceleri temâm olup, nihâyete vardıkdan sonra, keşf veyâ ilhâm ile hâsıl olan bilgiler, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerine tam uygundur. [Nakl olunan bilgilerin aynıdır.] 1/286. **[Mektûbât Tercemesi: 420.]**

Vilâyetin yarısı urûc [yükselmek] ve diğeri yarısı nüzüldür [inişdir]. Ba'zıları yükselmek tarafını vilâyetin temâmı zan edip, iniş tarafını nübüvvetin kemâlâtı zân ederler. Hâlbuki bu iniş dahî, yükselmek gibi vilâyetdendir. 1/301. **[Mektûbât Tercemesi: 480.]**

Vilâyetin nihâyeti [sonu] seyr-i enfüsînin nihâyetine [sonuna] kadardır. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Vilâyet mertebelerinin nihâyeti [sonu] kulluk makâmıdır. Abdiyyetin [kulluk makâmının] fevkinde [üstünde] bir makâm yoktur. 1/285 **[Mektûbât Tercemesi: 415.]**

Vilâyetde teveccüh Hakkadır. Nübüvvetde teveccüh, hem Hakka, hem halka olup, birbirine mâni' olmaz. 1/273. **[Mektûbât Tercemesi: 398.]**

Vilâyetde, nefis itmînâna kavuşmuş iken, bedeni meydâna getiren maddeler, taşkınlık ve serkeşlikden vazgeçmiş değildirler. Meselâ, cüz'î nârî hayriyyet ve tekebbürden vazgeçmiş değildirler. Cüz'î arzî hisset ve alçaklığına pişmân olmamıştır. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Vilâyet beş derece olup, herbiri, beş latîfeden birinin vilâyetidir. Herbir derece, ülülazm

Peygamberlerden birinin vilâyetinin bir parçasıdır. Vilâyetin birinci derecesi, Âdem aleyhisselâmındır ki, onun mürebbîsi [onu yetiştiren] tekvîn sıfatıdır ki, menşe-i sudûr-i ef'aldır. [Amellerin meydâna çıkışının başlangıcıdır. İnsanların her işini bu sıfat yapar.] İkinci derece, İbrâhîm ve Nûh aleyhimesseleâmın ayağının altıdır [altındadır]. Onların rableri [yetiştiricileri] ilm sıfatıdır ki, sıfât-i zâtiyyenin en genişidir. Ve üçüncü derece, Mûsâ aleyhisselâmın ayağının altındadır. Ve Onun rabbi, selb sıfatlarındandır ki, mukaddes ve kusûrsuzdur. Dördüncü derece, Îsâ aleyhisselâmın ayağı altındadır. Onun rabbi selb sıfatlarındandır, sübût sıfatlarından değildir. Bu derece, takdîs ve tenzîh makâmıdır. Meleklerin çoğu bu makâmda Îsâ aleyhisselâm ile ortakdırlar. Bu makâmda büyük şân vardır. Beşinci derece, Peygamberlerin sonuncusunun ayağı altındadır. Ve onun rabbi, rablerin rabbidir. Ve sıfatları, şü'ûnları, takdîsleri ve tenzîhleri kendinde toplamaktadır. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Vilâyeti birinci derecede olan bir Nebînin vilâyeti, en yüksek derecede olan velînin vilâyetinden çok üstündür. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Vilâyet, yâ hâssa [husûsî] veyâ âmme [umûmî] dir. Vilâyet-i âmme, mutlakan vilâyetdir. Vilâyet-i hâssa, Vilâyet-i Muhammedîdir ki, tam fenâ ve olgun bekâdır ki, nefis mutmainne olur. 1/135. **[Mektûbât Tercemesi: 178.]**

Vilâyetlerin birbirlerinden üstünlüğü, latîfelerin üstünlük sırasına bağlı değildir. Tâ ki, ahfâ sâhibi diğerlerinden efdâl ola. Belki, asla yakınlık ve uzaklık bakımındandır. Ve kalb latîfesinde olan bir Velî, asla dahâ yakın olmakla, ahfâ sâhibinden dahâ üstün olabilir. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Vilâyet-i Muhammedî geri alınmaz. Diğer vilâyetler, elden gidebilir, geri alınabilir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Vilâyet-i sugrâda, vehm ve hayâlden kurtuluş yoktur. Vilâyet-i kebîrede [kübrâda] vehm ve hayâlden kurtuluş müyesser olur. 2/3.

Vilâyet-i sugrâ, âlem-i kebîrdeki latîfeleri geçtikden sonra başlar. Beş latîfenin aslları olan zılleri, seyr-i fillah ile geçmekle biter. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Vilâyet-i sugrâ, âfâk ve enfüse te'alluk eder ki [onunla alâkalıdır ki], vilâyet-i zillîdir ve bunun müntehîlerine tecelli-i berkî [şimşek gibi gelip-geçen tecellî] vardır. Vilâyet-i kübrâ, asla te'alluk edip, akrabiyyet [yakınlık] Hak sübhânehûda seyrdir. Bu vilâyet-i Enbiyâ olup, dâimî tecellîdir. 2/3.

Vilâyet-i ulyâ ki, vilâyet-i mele'î a'lâdır. Bâtın ismine te'alluk eder [bağlıdır]. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Vilâyet-i kübrâ ki, vilâyet-i Enbiyâdır. İsmilerin zılllerinin ve sıfât-ı vücûbiye dâiresini, seyr-i fillah ile geçtikden sonra başlar. İsmilerde, sıfatlarda ve şü'unlarda seyr ederek

biter. Böylece, beş latîfenin seyri temâm olur. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Vilâyetlerin ve kemâlât-i nübüvvetin üstünde, İbrâhîm aleyhisselâmın kemâlâtı [üstünlüğü] ve son resûl olan Muhammed sallallahü aleyhi ve sellemın kemâlâtı mevcûddur. 2/50. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Vilâyet-i hâssadan sonra uruc [çıkış] ve nüzûldür [inişdir]. 2/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 764.]**

Vilâyet-i Muhammediyye [Muhammed aleyhisselâmın vilâyeti], bütün Peygamberlerin vilâyetlerini hâvîdir [hepsini kaplar]. Onların birinin vilâyetine kavuşmak, bu vilâyet-i hâssanın bir parçasına kavuşmaktır. 1/77. **[Mektûbât Tercemesi: 122.]**

Vilâyet-i Muhammedîde, seyrin sonu, şânın zilline kadardır ki, onun ismidir. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Vilâyet-i kübrâ, asla âid yakınlıkda, Hak sübhânehü ve teâlâda seyrdir ki, bu, vilâyet-i Enbiyâ olup, dâimî tecellîdir. 2/3.

Velînin nüzûlü [aşağı dönmesi] çok olunca, kemâli de çok olur. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

Velî, sahâbe mertebesine yetişemez, ulaşamaz. 3/24. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 265.]**

Velî, hiçbir Pergamberin mertebesine varamaz. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Velînin bir bakımdan Nebî üzerine efdal olması mümkündür. Her bakımdan üstünlük Nebî içindir. 2/7.

Velîlerin mebde-i te'ayyünleri, ayağı altında oldukları Peygamberin mebde'î te'ayyünü olan ismin cüz'iyâtının cüz'iyâtıdır [parçalarından bir parçadır]. 3/114.

Vehm ve hayâl, enfüs ve âfâk dâiresinden çıkmak mümkün değildir. Bunların nihâyeti, zıllın nihâyetine dekdir. Ve bir makâmda ki, zıl olmaya, vehm dahî yokdur. 2/58.

[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

Vehm ve hayâl, sâlikin [tesavvuf yolcusunun] ahvâlini tasvîr ve âşikâr edip [meydâna çıkarıp], ilm erbâbından eder. 2/58. **[Se'âdet-i Ebediyye: 79.]**

Vehm, kul ile Rab arasındaki ellibin senelik yolu, az zemânda kat edip, derecât-i vüsûle îsâl eder [kavuşma derecesine kavuşdurur] ve hayâl, dekâik-ı esrâr-ı gaybî [gayb esrârını] kendi aynasında keşf eder. 3/109.

Vehm mertebesinde, meydâna gelme, Hak teâlânın yaratması ile olup, vehmin vücûda getirmesi değildir. 3/97.

Vehm mertebesinin, ilm mertebesinden ziyâde, hâricî mertebeye benzeme ve münâsebeti vardır. 3/109.

Zeydiyye mezhebi, Zeynel'âbidîn'in oğlu Zeydin yoludur ki, şîfî mezhebidir.

Her anda âlem ademe gider. Ve onun bir misli vücûde gelir [âlem, her ân yok olur ve bir benzeri meydâna gelir], her an böyle olur şeklinde Füsûsda beyân olunan teceddüd-i misâle ba'zı sofiyye kâildir [ba'zı sofiyye böyle inanmaktadırlar]. Bizim indimizde, sâbit değildir. [Bir görünüşdür.] Hakîkat değildir. Bu mu'amele eğer var ise şühûdîdir. Nefs-ül-emrde vâkî' değildir. Eğer bu mu'âmele nefs-ül emrde vâkî' olsa, birisi ma'siyyet işleyip mu'azzeb olan [azâb içinde bulunan] diğeri olmak lâzım gelir ki, kadıyye-i [mu'âmele] adâletden ba'îd [uzak] değildir. 2/45. **[Se'âdet-i Ebediyye: 966.]**

Her kim ki, makbûldür [sevilendir]. Derd-i belâ ile mâsivâyı sevmekten, onu men' edip, sevgili tarafına çekerler. Her kim ki, istenilen [taleb edilen] değildir. Onu kendi hâli üzere terk ederler. [Ya'nî, derd ve belâ, sevilenlere verilir.] 2/99. **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Herkesin konuşmasında, ene [ben] lafzı [sözü] ile, maksûd [istenilen] nefsdür. 3/62. **[Se'âdet-i Ebediyye: 754.]**

Her ne ki, âhîret için hâzırlanmışdır, güzeldir. Eğer, güzel görünmese bile. Her ne ki, dünyâ için hâzırlanmış ola, dünyâlıktır, çirkindir. Eğer, güzel görünse bile, çirkindir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

Her ne ki, kalbin huzûruna yardım ede, mübârekdir. Ve her ne ki, yardımcı olmağa, uğursuz ve nâmübârekdir [mübârek değildir]. 1/176. **[Mektûbât Tercemesi: 217.]**

Her hakîkat ki, islâmiyyet onu yasaklıya, zındıklık ve ilhâddır. 2/55. **[Kıyâmet ve Âhîret: 182.]**

Her hâtırayı [akla geleni] yapmak lâzım değildir. Hâtıra ba'zı şeyler gelir ki, onları yapmamak dahâ iyi olur. Nefs, inâdcıdır. 1/228. **[Mektûbât Tercemesi: 280.]**

Herkes, her ne mahâlde [yerde], her ne bulursa, onu yimesi doğru değildir. Ahkâm-ı islâmiyyenin dışında hareket etmiş olmağa. O kimse başlı başına değildir ki, ne bilirse onu yapsın. Hâlbuki, Allahü teâlâ vardır. Ve emr ve yasaklar ile teklîf buyurmuşdur. Rızâsını ve rızâsızlığını [beğendiği ve beğenmediği şeyleri], âlemlere rahmet olan Peygamberi ile beyân buyurmuşdur. Se'âdetsiz, bedbaht o kimsedir ki, Mevlâsının beğenmediği şeyleri ister. Ve her şeyi Mevlâsı izn vermeden kullanmak istiyor. Böyle kimseler utansın ki, dünyâda bu şeylerin sâhiblerine bile sormadan kullanmıyor. Bu, hakîkî olmıyan sâhiblerin, haklarını gözetiyorlar da, bunların hakîkî sâhibi, beğenmediği şeyleri, şiddet ile, pek sıkı yasak ettiği ve yapanları ağır cezâlarla korkutduğu hâlde, Onun sözüne iltifât etmiyor, aldırıyor. Bu hâl nedir? Müslimânlık mıdır, kâfirlik midir? 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

Her şey, vâcib-ül-vücûdün "celle sultânehu" irâdesi ile [dilemesi ile] var olmaktadır ve Allahü teâlânın fî'li ile var olur. Kendi irâdemizi Hak teâlânın irâdesine tâbi' kılıp, kavuşduğumuzu, aradığımız şeyler olarak bilip ve onunla sevinmek gerektir. Böyle olmamak, kulluğu kabûl etmemek, Mevlâyâ "celle sultânehu" karşı gelmek olur. 3/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

Herkes, kendi aklının derecesine göre, anladığı nesneyi söyler. Kelâm sâhibi, kelâmından bir ma'nâ murâd eder ve işiten o kelâmdan, diğer ma'nâ fehm eder, anlar. 2/42. **[Se'âdet-i Ebediyye: 933.]**

Her şeye kalbi bağlamakdan kurtulmadıkça, Hak teâlâyâ bağlanılamaz. Lâkin, mâ lâ yüdre kü küllühu Lâ yütrek küllühu muktezâsı ile, birkaç günlük ömrü ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla geçirmek lâzımdır. 1/305. **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

Her amelde [işde] karşılığın misli, ne mikdâr olduğunu, Allahü teâlâ bilir. İnsan bilgisi bunu anlayamaz [idrâk etmekden âcizdir]. Meselâ, muhsan olan bir kimseyi kazf edene [evli olan nâmûslu kimseye zinâ isnâd edene] seksen sopa vurulması emr buyurulmuştur. Ve hırsızlık haddi olarak, hırsızın sağ elinin kesilmesine, zinâ haddinde, eğer bekâr ise yüz sopa ile ve bir sene şehirden sürmek takdîr olunmuştur. Ve evli olan kadın ve erkeği [zinâ edince, ölünceye kadar] recm etmek hükm buyurulmuştur. Bu sınır ve takdîrin sırrını insanlar anlayamaz. 1/214. **[Mektûbât Tercemesi: 257.]**

Her yüz sene başında, bu ümmetin ulemâsından bir müceddid ta'yîn eylemişlerdir ki, islâmiyyeti ihyâ buyurur. 2/4.

Her sabâh ve akşam yüz kerre, **Sübhânallahi ve bi hamdihî, sübhânallahil-azîm,** diyeler. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

Her-çi maksûd-ı tüst, ma'bûd-i tüst [maksâdın ne ise, tapdığın odur], şahsın gâyesi, şahsın teveccüh eylediği [ele geçirmek istediği] şeydir ki, hayâtda oldukça ondan ayrılmaz. Vazgeçmez. Ve onu ele geçirmekte her türlü aşağılık ve kötülük meydâna gelse de, tehammül eder. Bu ma'nâ ibâdetin esâsıdır ki, zillet ve aşağılığın kemâlinden haber verir. Pes, maksûd [gâye], ma'bûd olur. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

Her ki yekcâ hemecâ, her ki heme câ hiç câ. [Bir kimse ki, bir mürşide bağlanırsa, her velîden yardım görür. Her mürşide tâbi' olan, hepsinden mahrûm kalır.]. 3/20.

"Helekel-müsevvifûn" hadîs-i şerîfi, (tevbeyi ve iyi işleri sonraya bırakmak ile fırsatı kaçıranlar helâk oldular.) 1/73. **[Mektûbât Tercemesi: 111.]**

Heme üst [herşey Odur] sözünün ma'nâsı, eşyâ ma'dum [adem, yok] ve mefkûd olup, Hak sübhânehu mevcûddur, demektir. 3/89.

Heme üst [herşey Odur] doğru değildir. Heme ez üst [Herşey Ondandır] doğrudur.

3/89.

Hem âlim [ilm sâhibi], hem sôfî [tesavvuf yolcusu] olan kimse, kibrit-i ahmerdir [ya'nî kıymetli ve az bulunur]. 2/57.

Himmeti bülend gerekdir ki [yüksek, kıymetli şeyler aramalıdır ki], Allahü teâlâ herşeyi bir sebep ile yarattığı için, gönderdiği için, kendisine kavuşduran sebebi, vesîleyi, ondan istemelidir. 1/75. **[Mektûbât Tercemesi: 120.]**

Hindistânın şerâfeti. 2/22.

Hindistanda bu nev' Evliyânın toplanması ve bu kısım, Allah için toplanmalar, eğer bütün âlem devr olursa, bu devletin yüzde biri bulunamaz ve buradaki kazançlar ele geçmez. 1/226. **[Mektûbât Tercemesi: 278.]**

Hindistânda, hokkabazlar aynada bağ ve bağçe göstermişler. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Hindistânda dahî dört Peygamber gelmiş [gönderilmiştir], Allahü teâlâyâ da'vet buyurmuşlardır. Hindde bir Peygambere dört kimsenin îmân ettiği bilinmiyor. Da'vetleri umûmî değildir. Hak sübhânehû, bir kavimde veyâ bir yerde bir şahsı bu devlet ile [ni'metle] şereflendirip, o kavmi da'vet ederdi. Onlar, inkâr ederek, Hak teâlânın helâkına uğrarlardı. Hindistânda böylece, yıkılmış şehir harâbeleri çoktur. 1/259. **[Mektûbât Tercemesi: 323.]**

Hindistânda bir şahs Mehdîlik da'vâ eylemiş idi. Bir cemâ'at cehâletlerinden, onu va'd edilen Mehdî zân eylediler. Onların anlayışlarına göre, Mehdî gelmiş olup, vefât etmiş ve kabri de Fere şehrinde imiş. 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

Hind ki, Ebû Süfyânın zevcesi ve Mu'âviye radiyallahü anh'ın annesidir. Kadınların bî'atına dâhil ve belki onların başlarında idi. Ve onların tarafından konuşmuş idi. Bu bî'atden ve Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" istigfârından, onun hakkında büyük lutuf me'mûl ve ümîddir. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

Hendese, yalnız mâlâ-ya'nîdir. Ve fâidesizdir. 3/23.

Hindlilerin ma'bûdları râm ve kerşen, ana ve babadan meydâna gelmiştir. 1/167. **[Mektûbât Tercemesi: 207.]**

Hevâ-yı nefsâniyye ki [nefsin arzûsu ki], bâtıl ilâhdır. Lâ tahtına idhal edip, temâm müntefî [yok] olmalıdır. 3/2.

Hevâ [arzû, istek] ve heves [gençlik arzûları], Allahü teâlânın düşmanı olan nefsin ve şeytânın sevdiği şeylerdir. Ahkâm-ı islâmiyyeye uygun şeyler ise, Allahü teâlânın [ahkâm-ı islâmiyyeye uygun ilm ve amel] sevdiği şeylerdir. Akllı ve zekî insanlar, Allahü teâlânın düşmanlarını sevindirip, hakîkî sâhibi gazaba getirmezler. 3/35. **[Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

Hey'et-i vahdânî, mudgânın [yüreğin, kalbin] ismidir ki, on latîfeden mürekkebdir. Âlem-i halka âid eczâsı çok, âlem-i emri azdır. 2/21.

Hiç kimse, kendi kadar, hiç kimseyi dost ittihaz eylemez. 3/100.

Hiçbir kimse, Peygamberimizin sohbetinde bulunanların fazîletine eşid olamaz. 2/99.

[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

Hiçbir kimse, şeytânın ilkâsından [aldatmasından] korunmuş değildir. Peygamberlere olan ilkâyı, Onlara bildirirler. [Allahü teâlâ bildirir]. Evliyâda bu bildirme lâzım değildir ki, onlar Peygamberlere uyarlar. Her ne ki, islâmiyyete muhâlif olsa, red edip, onu bâtil bilirler. Hiçbir Velî, Nebî mertebesine ulaşamaz. Lâkin, ba'zı üstünlük Velîye olmak câizdir. [Fekat her bakımdan üstünlük Nebîdedir]. 2/57.

Hiçbir Peygamber, kendi dîninde veyâ başka bir Peygamberin dîninde harâm olan bir fi'li işlememiştir. [O işi işleme vaktinde, o iş mubâh olsa da.] İçki [alkol, şerâb] mubâh idi. Sonra harâm oldu. Hiçbir Peygamber içki içmemiştir. O fi'li işlememiştir. 3/22.

[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]

Heyûlaya ehl-i islâm kâil [inanmış] değildir. 3/53.

– L –

(Kalb hâzır olmazsa, nemâz da olmaz) hadîs-i şerîfnde huzûrdan murâd, nemâzın farzları ve vâcibleri ve sünnetleri ve müstehablarının yapılmasında kalbin hâzır olması, gevşeklik olmamasıdır. 1/305. **[Mektûbât Tercemesi: 489.]**

Lahor şehri, diğer Hindistân şehirlerinin irşâd kutbu gibidir. 1/76. **[Mektûbât Tercemesi: 121.]**

Lâ yese'unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese'unî kalbü abdil mü'mini [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü'min kulumun kalbine sığarım] hadîs-i şerîfnde, yer ve gök, imkân dâiresine dâhildir. Lâ mekânî [mekânsız] olan, mekâna sığmaz. Bîçûn olan, çünde ârâm eylemez. [Allahü teâlâ, yaratılarda yerleşmez]. Mü'minin kalbi mekânsızdır. Niçin ve nasıldan berîdir. Onda sığışma mütehakkıkdır [tahakkuk edendir]. 1/287. **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

Lâ yese'unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese'unî kalbü abdil mü'mini [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü'min kulumun kalbine sığarım]. Bu sığmadan murâd, vücûd mertebesinin kendisi değil, sûreti, örneği sığmaktadır. Kendisinin sığışması düşünülemez. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

– Y –

(Ey Peygamberim "sallallahü aleyhi ve sellem"! Sana yardımcı olarak, Allahü teâlâ ve mü'minlerden sana tâbi' olanlar yetişir.") âyet-i kerîmesinin geliş sebebi,

Ömer-ül-Fârûkun "radiyallahü anh" islâma gelişidir. (Enfâl sûresi 64. Âyeti) 2/99.

[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

Ye's, acz [ümîdsizlik ve çâresizlik] ve cehâlet, nihâyetde hâsıl olur. 1/284. [Mektûbât Tercemesi: 414.]

Yatsı nemâzının edâsı, gece yarısına kadar mubâhdır. Gecenin sonuna kadar geciktirmek tahrîmen mekrûhdur. 1/29. [Mektûbât Tercemesi: 47.]

Yâd-i daşt [zâtın kesiksiz tecellîsi], isimler, sıfatlar ve şü'ûn ve i'tibârlar arada olmadan zâtın tecellîsidir ki, devâmlıdır. 1/290. [Mektûbât Tercemesi: 447.]

(MÜHİM NASİHAT)

Yavrum! Allahü teâlâ, seni ve hepimizi, Muhammed Mustafânın "aleyhissalâtü vesselâm" parlak olan yolunda yürümekle şereflendirsin! Yavrum! Bu dünyâ, imtihân yeridir. Dünyânın görünüşü, yalancı yıldızlarla süslüdür. Kötü kadına benzer. Yüzünü saçlar, kaşlar, ben ile boyamışlardır. Görünüşü tatlıdır. Tâze, güzel, körpe sanılır. Fekat aslında, güzel koku sürülmüş bir ölü gibidir. Sanki bir leşdir ve böcekler, akrebler dolu bir çöplükdür. Su gibi görünen bir serâbdır. Zehr karışdırılmış şeker gibidir. Aslı harâbdır, elde kalmaz. Kendini sevenlere, arkasına takılanlara, hiç acımayıp, en kötü şeyleri yapar. Ona tutulan akızsızdır, büyülenmiştir. Âşıkları delidir, aldatılmışdır. Onun görünüşüne aldanan, sonsuz felâkete düşer. Tadına, güzelliğine bakan nihâyetsiz pişmânlık çeker. Server-i kâinât, Habîb-i Rabbil'âlemîn "aleyhi ve alâ âlihissalevât vettehıyyât" buyurdu ki, **(Dünyâ ile âhîret birbirinin zıddıdır, birbirine uymaz. Birini râzı edersen, öteki gücenir).** Demek ki, bir kimse, dünyâyı râzı ederse, âhîret ondan gücenir. Ya'nî, âhîretde, eline bir şey geçmez. Allahü teâlâ, bizi ve sizi, dünyâyı düşkün olmakdan ve dünyâyı ele geçirmek için insanlık vazîfelerini çiğneyenleri sevmekden muhâfaza eylesin!

Yavrum! Bu, pek kötü olduğunu anladığın dünyâ, nedir biliyor musun? Dünyâ, seni, Allahü teâlâdan uzaklaşdıran şeyler demektir. Kadın, çocuk, mal, rütbe, mevki' düşüncesi, Allahü teâlâyı unutturacak kadar aşırı olursa, dünyâ olur. Çalgılar, oyunlar, **(Mâlâ-ya'nî)** ile, ya'nî fâidesiz, boş şeylerle vakt geçirmek, [top oynamak, kumarlar, kötü arkadaş, kötü filmler, mecmû'a ve romanlar], hep bunun için dünyâ demektir. Âhîrete fâidesi olmıyan ilimler, dersler de, hep dünyâdır. Hesâb, hendese [ya'nî matematik ve geometri], astronomi, mantık, eğer Allahü teâlânın gösterdiği yerlerde kullanılmazsa [ya'nî kâfirlerle mücâdele ve onlardan üstün olmak için ve insanlara hizmet etmek için kullanılmazsa] bunlarla uğraşmak, boşuna vakt öldürmek olur ve dünyâ olur. Bu bilgileri bütün derinliği ile, incelikleri ile okumak, yalnız başına işe yarasaydı, eski Yunan felsefecileri [ve son zemânlardaki Avrupanın, Amerikanın fen adamları, mütehassısları] se'âdet yolunu bulur, âhîretdeki ebedî azâbdan kurtulurlardı.

[Liselerde, üniversitelerde okunan ulûm-i akliyye, ya'nî tecribî ilmler, ya'nî fen bilgileri ve yabancı diller, islâmiyyete ve mahlûklara hizmet etmek niyyeti ile öğrenilirse ve bu yolda kullanılırsa, fâideli olur. Bunlara çalışmak lâzım olur ve sevâb olur. Bunun içindir ki, ecdâdımız, Şâm, Bağdâd, Semerkand ve Endülüs müslimânları her dürlü fende ve güzel san'atda pek ileri gitmiş, dünyâ birinciliğini ellerinde tutmuşlardı. Avrupanın ilm ve fen adamları, asrlar boyunca, islâm fakültelerine gelip ihtisâs kazanırlar ve bununla öğünürlerdi. Müslimânların o parlak medeniyetlerinin eserleri, bugün meydândadır ve dünyâ münevverlerini hayrân bırakmaktadır.

Bugün liselerde, üniversitelerde okutulan ve insanın bütün gençlik hayâtına mal olan bilgiler, Allahü teâlânın emrlerine uyarak kullanılırsa, fâideli olur ve dünyâ ve âhiretin kazanılmasına sebep olur.

Medeniyyet demek, yalnız ilm ve fen demek değildir. İlm ve fen, medeniyyet için, ancak bir âlet, bir vâsıtaadır. İlmde, fende çok ileri olan milletlere, fen vâsıtalarını ne yolda kullandıklarını incelemeyen, medenî demek büyük gafletdir. Pek yanlışdır. Fabrikaların, motorlu vâsıtaların, gemi, tayyâre, atom cihâzlarının çok olması, gözleri kamaşdıran yeni buluşların artması, medeniyyeti göstermez. Bunları medeniyyet sanmak, her silâhlıyı gâzi, mücâhid sanmağa benzer. Evet, mücâhid olmak için en yeni harb vâsıtalarına mâlik olmak lâzımdır. Fekat, bunlara mâlik olan, eşkiyâlık da yapabilir.

Medeniyyet, ta'mîr-i bilâd ve terfîh-i ibâddır. Ya'nî, beldeleri, memleketleri i'mâr etmek ve bütün insanları, rûh, düşünce ve beden bakımlarından râhat yaşatmaktır. Bu iki gâyeye vâsıl olmak, ancak ve yalnız ahkâm-ı islâmiyyeye, ya'nî Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına uymakla olur. İslâmiyyetden ayrıldıkça medeniyyet geriler. İşte liselerde, üniversitelerde öğrenilen bilgiler, bütün fen vâsıtaları, fabrikalar, ağır sanâyi', memleketleri i'mâr için, insanları râhat ettirmek için kullanılırsa, fâideli olur, sevâb olur. Memleketleri tahrîb, insanların hürriyyetini ellerinden almak, köle yapmak için kullanılırsa, fâidesiz olur, günâh olur. Bunların fâideli olması, medeniyyete hizmet etmesi ancak ve yalnız islâm dînine uygun kullanmakla olur. Avrupa, Amerika, asrlardan beri, islâm ahlâkını, islâm hukûkunu inceliyor. İslâm dîninin emrlerini, yasaklarını alıp, kendilerine mal ediyor. Onların bugünkü ilerlemesi, kanûnlarında bile yer verdikleri, islâmî kıymetler ve esâslar sâyesinde olduğu açıkça görülmektedir. Demek ki, bir milleti, bir gemiye benzetirsek, islâm ahkâmı, ya'nî Allahü teâlânın emri ve yasakları, bu geminin güverte ve kaptan teşkilâtıdır. Bütün ilmler, fen bilgileri, endüstri kolları, ağır sanâyi' de bu geminin, çarkçı, makinist kısmı demektir. Gemide kaptan da, makinist de lâzımdır. Biri bulunmazsa, gemi işe yaramaz, helâk olur.

O hâlde, dedelerimizin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" dünyâ çapındaki başarılarını, üstünlüklerini, yine elde etmek için, islâm bilgilerinin her iki kısmını, ya'nî hem dînimizi iyi öğrenmemiz ve ona sarılmamız, hem de ulûm-i akliyyeyi, asrımızın bütün teknik buluşlarını öğrenmeğe ve en iyi şekilde yapmağa çalışıp, bunları islâm ahkâmına uygun olarak kullanmamız lâzımdır. Bunu başarinca, maddî, ma'nevî olgunlaşacak, bütün milletlere örnek olacak, bütün dünyâca sevilerek, hâkim ve hâmî seçileceğiz.

Hadîs-i şerîfde, **(El Cennetü tahte zılâlissüyûf)** buyuruldu. Ya'nî **(İslâmiyyet, kâfirlerdeki silâhların hepsini yapmakla ve bunları iyi kullanmak ile sağlam kalır)**. Bunun için, fen bilgilerine çok çalışmamız, atom bombası, roket, radar, füze yapmamız bunun için askeriyyeye, hükûmete yardım etmemiz, kanûnlara uymamız lâzımdır. Aksi takdîrde din yıkılır. Bindörtüüz bu kadar sene evvel, bugünün kurtuluş yolunu, bu hadîs-i şerîf, bizlere göstermiştir. **(İnsanların (milletlerin) dinleri, kendilerini idâre edenlerin dinleri gibi olur!)** hadîs-i şerîfi de, müslimânların çalışarak, kâfirlerden üstün olmasını emr buyurmaktadır. Bu hadîs-i şerîfleri iyi anlamalı ve dört el ile sarılmalıdır].

Peygamberimiz "aleyhissalâtü vesselâm" buyurdu ki: **(Bir kimsenin mâlâ-ya'nî ile, ya'nî fâidesiz şeylerle uğraşması, boş vakt geçirmesi, Allahü teâlânın onu sevmediğine işâretidir!)** Fârisî beyt tercemesi:
**Ne varsa güzel, Allah sevgisinden başka,
hepsi câna zehrdir, şeker bile olsa.**

Yıldızlarla uğraşmak, ya'nî astronomi ilmi, nemâz vaktlerini anlamağa yarar demişlerdir. Bunun ma'nâsı, nemâz vaktlerinin bilinmesine yarıyan ilmlerden biri de, ilm-i nücûmdur demektir. Yoksa kozmoğrafya bilinmezse, nemâz vaktleri anlaşılabilir demek değildir. Astronomiden haberi olmıyan çok kimseler vardır ki, nemâz vaktlerini, bu ilmleri bilenlerden dahâ iyi anlar. Mantık, hesâb ve diğer lise dersleri, hep böyle olup, bunların hepsi islâmiyyetin gösterdiği yerlerde kullanılırsa ve ilm-i kelâm da, islâmiyyetin tek se'âdet ve medeniyyet yolu olduğunu isbât etmek için kullanılırsa câiz olur [ve çok sevâb olur].

Mubâh olan şeyleri yapmak, vâciblerin, farzların yapılmasına mâni' olursa, bunlarla uğraşmak, yine mubâh olur mu olmaz mı? Elbet olmaz! İnsâf etmek lâzımdır. Dîni, îmânı, farzları, harâmları öğrenmeden önce, lise bilgileri ile uğraşmak da bu zarûrî bilgileri öğrenmeğe mâni' olmaktadır.

[(Kimyâ-i se'âdet) kitâbı ilm kısmında buyuruyor ki: Her mü'minin, en önce, Ehl-i sünnet i'tikâdını, kısaca öğrenmesi farzdır. Bundan sonra, iki şey öğrenmesi lâzım olur. Biri kalb için olan, ikincisi beden için lâzım olan bilgidir. Beden için olan bilgi de ikidir. Biri

yapacağı emrler, ikincisi sakınacağı yasaklardır. Emrleri öğrenmek şöyle olur: Sabâh vakti, yeni müslimân olan kimsenin, öğle vakti gelince abdestin ve nemâzın farzlarını öğrenmesi, hemen farz olur. Sünnetlerini öğrenmesi de sünnet olur. Akşam olunca, akşam nemâzının üç rek'at olduğunu öğrenmesi farz olur. Ramezân gelince, orucun farzlarını öğrenmesi farz olur. Zengin olunca, bir sene sonra, zekâtı öğrenmesi farz olur. Haccı öğrenmesi, hacca gideceği zemân farz olur. İşte, herşeyi zemânı gelince öğrenmesi farz-ı ayn olur. Meselâ evlenmek istediği zemân, nikâh bilgilerini, kadın, erkek haklarını, kadınların özr hâllerini öğrenmesi farz olur. Bir san'ata, ticârete başlayınca, bunlardaki emr ve yasakları, fâizi öğrenmesi lâzım olur. Hangi san'ata başlayacaksa zemânın ona âid fen bilgilerini de mektebde öğrenmesi farz olur. (Meselâ dış tabîbi olacaksa, liseyi ve dışı mektebini bitirmesi, staj ve ihtisâs yapması farz olur. Her san'at, ticâret, zirâ'at da hep böyledir. Herkese kendi san'atını okuması, öğrenmesi farz olur. Başka san'at bilgilerini öğrenmesi farz olmaz. Harb zemânında da askerliği ve yeni silâhları yapmak, kullanmak, korunmak için, fen bilgilerini kısaca öğrenmek, her müslimâna farz-ı ayn, bunlarda ihtisâs kazanmak ise farz-ı kifâyedir).

Harâmları öğrenmek de, herkese başka dürlü farz olur. Meselâ, erkeklerin ipek giydiği bir yerde bulunanların, ipek giymenin harâm olduğunu öğrenmesi ve bilenlerin bilmiyenlere öğretmesi farz olur. (Sun'î ipek giymek erkeklere de harâm değildir). Alkollü içkiler içilen, domuz eti yinilen, başkasının hakkı, fâiz, rüşvet alınan, kumar oynanan yerde bulunanların, bunların harâm olduğunu öğrenmesi farz olur. Kadın erkek birlikte oturanların da mahrem ve nâmahrem olan kadınları ve bakmak câiz olan ve olmıyan kadınları öğrenmesi farz olur. [Kadınların, kızların açık gezdiği, erkeklerin de dizden yukarısını açtığı yerlerde bulunan müslimânların, örtmesi farz olan yerlerini öğrenmeleri lâzımdır. Bu yerlerini açmak ve başkasının açık yerine bakmak günâh olduğu gibi, bunu bilmemek de ayrı günâhdır.]

Kalbe âid bilgileri, ya'nî ilm-i ahlâk öğrenmek, her erkeğe ve kadına farz-ı ayndır. Meselâ **(Hıkd)** "ya'nî kin bağlamak", **(Hased)** [Başkasında bulunan ni'metin onda olmayıp, kendinde olmasını istemektir. Onda olduğu gibi, kendisinde de olmasını istemek hased değildir. Buna **(Gibta)** etmek, imrenmek denir ki sevâbdır], **(Kibr)** [Kendini büyük bilmek, üstün görmektir. Kibrli olana karşı kendini büyük göstermek, kibr olmaz. Sadaka vermek gibi sevâb olur], **(Sû'i zan)** etmek [İyi insânı fenâ bilmek] gibi şeylerin harâm olduğunu öğrenmek, her mü'mine farz-ı ayndır. Görülüyor ki, îmânı, ya'nî Ehl-i sünnet i'tikâdını kısaca öğrenmek ve iyi ve kötü huyları öğrenmek, farz-ı ayndır. Ya'nî, herkesin öğrenmesi farzdır. Abdesti, guslü, nemâzı ve orucu ve harâmları da, her müslimânın

öğrenmesi farz-ı ayndır. Cenâze nemâzını, ölüye hizmeti ve san'at ve ticâret bilgilerini (ve bugünün silâhlarını yapmak ve kullanmak için, fen bilgilerini iyi) öğrenmek farz-ı kifâyedir. Ya'nî lâzım olan kimselerin öğrenmesi farz olup, başkalarına farz olmaz. Fekat, lüzûmu kadar kimse öğrenmezse, bütün müslimânlar, hükûmet ve millet, büyük günâha girer. Meselâ, doktor olacak kimsenin lise ve tıbbiyede okuması farz olup, mühendis olacak kimsenin tıbbiyede okuması farz değildir. İbni Âbidîn "rahmetullahi aleyh" **(Dürr-ül-muhtâr)** şerhinde, ön sözde diyor ki: (Ulûm-i nakliyyeden ya'nî din bilgilerinden kendine lâzım olanları öğrenmek farz-ı ayndır. Bundan fazlasını öğrenmek ve ulûm-i akliyyeden fâideli olanları öğrenmek farz-ı kifâyedir). Nemâzda kırâ'eti anlatırken diyor ki: (Bir âyet ezberlemek, herkese farz-ı ayndır. Fâtihayı ve üç âyet veyâ bir kısa sûre ezberlemek vâcibdir. Kur'ân-ı kerîmin hepsini ezberlemek farz-ı kifâyedir. Kendine lâzım olmıyan fıkıh bilgilerini öğrenmek, hâfız olmakdan dahâ iyidir). Beşinci cildde buyuruyor ki: (Başkalarına öğretmek için ilm öğrenmek, kendi işlemesi için öğrenmekden dahâ sevâbdır).]

Yavrum! Hak teâlâ, sana çok lutf ve ihsân ederek, bu genç yaşda tevbe etmekle ve islâm âlimlerinin yolunda bulunan birinin sohbetine kavuşdurmakla [yâhud Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumakla] şereflendirmişdir. Bilemiyorum ki, nefis ve şeytânın ve din bilgisi olmıyan kötü arkadaşların arasında, o temiz hâlde kalabildin mi? Din düşmanları her yoldan gençleri aldatmağa uğraşırken, değişmeden, akıntıya karşı durmak kolay değildir. Gençlik zemânıdır. Para bol, nefsin her arzûsunu yerine getirmek kolay ve arkadaşların [ve piyasadaki bozuk kitâbların] çoğu da uygunsuz! Fârisî beyt tercemesi:

**Cânım, yavrum! Sana sözüm, yalnız şudur:
körpeciksin, yolun da çok korkuludur.**

Kıymetli oğlum! Mubâhların fazlasından sakınmalısın. Mubâhları, lüzûmu kadar kullanmalısın. Bunları da, Allahü teâlâyâ kulluk etmek niyyeti ile yapmalısın. Meselâ, birşey yirken, Allahü teâlânın emrlerini yerine getirmek için kuvvetlenmeğe, giyinirken avret yerini örtmeğe ve soğuktan, sıcaktan korunmağa niyyet etmeli ve her mubâh için [ve ders çalışırken böyle] gerekli niyyetler yapmalıdır. Büyüklerimiz azîmet ile hareket etmiş, ruhsatdan elden geldiği kadar kaçınmışdır. Mubâhları, zarûret mikdârı kullanmak da azîmetdir. Bu devlet, bu ni'met ele geçmezse, mubâhlardan dışarı çıkmamalı, harâm ve şübhelilere taşmamalıdır. Allahü teâlâ kullarına çok merhamet ve ikrâm ederek, mubâh olan şeylerle zevklenmeğe izn vermişdir. Pekçok şeyleri mubâh etmişdir. Halâl olan bu sayısız zevkleri, lezzetleri bırakıp da, harâm edilen birkaç zevke sapsak, Allahü teâlâyâ karşı, ne kadar edepsizlik olur. Hem de, harâm ettiği lezzetleri, dahâ fazlası ile mubâhlarda da yaratmışdır. Halâl olan çeşid çeşid ni'metlerin zevkleri bir yana, insanın işinden, Rabbinin râzı olmasından dahâ büyük zevk olur mu? Bir kimsenin işini, efendisinin

beğenmemesinden dahâ büyük cefâ, sıkıntı olur mu? Cennetde Allahü teâlânın râzı olması, Cennet ni'metlerinin hepsinden dahâ tatlıdır. Cehennemdekilerden Allahü teâlânın râzı olmaması, Cehennem azâblarından dahâ acıdır. Cehennemdeki sonsuz azâb, hiçbir günâha karşılık değildir. Küfre, inkâra karşılıktır.

Biz kuluz. Sâhibimizin emrindeyiz. Başı boş değiliz. Her istediğimizi yapmağa serbest değiliz. İyi düşünelim! Uzağı gören akl sâhibi olalım! Kıyâmet günü utanmaktan, pişmân olmaktan başka, ele birşey geçmez. Gençlik çağı, kazanc zemânıdır. Merd olan, bu vaktin kıymetini bilip, elden kaçırmaz. İhtiyârlık herkese nasîb olmaz. Nasîb olsa da, râhat, elverişli vakt ele geçmez. Vakt de bulunsa, kuvvetsizlik, hâlsizlik zemânında, yarar iş yapılamaz. Bugün, her vaz'ıyyet elverişli iken, ananın babanın varlığı büyük ni'met iken, geçim derdi olmayıp fırsat elde iken, güç kuvvet yerinde iken, hangi özr ile, hangi sebeble, bugünün işi yarına bırakılabilir? Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Yarın yaparım diyen helâk oldu, ziyân etdi)** buyurdu. Eğer dünyâ işlerini yarına bırakırsan ve bugün hep âhîret işlerini yaparsan güzel olur. Fekat, bunun aksini yaparsan çok çirkin olur.

Gençlik zemânında, insanı üç din düşmanı olan, nefs, şeytân ve kötü insanlar aldatmağa uğraşmaktadır. Bunlar karşısında az bir ibâdet pek kıymetli olur. İhtiyârlıkta yapılan, bundan katkat fazla ibâdetlerin bu kadar kıymeti olmaz. Düşman hücum ettiği zemân, askerinin ufak bir hareketi, çok kıymetli olur. Sulh zemânında yapılan büyük ta'lîmlerin, manevraların, bu kadar kıymeti olmaz.

Oğlum, bütün varlıkların hülâsası, özü olan insan, eğlence için, oyun için, yiyip içmek, gezmek, yatmak, keyf sürmek için yaratılmadı. Kulluk vazîfelerini yapmak için, Rabbine itâ'at, tevâzu', kuvvetsizliğini, ihtiyâcını göstermek, Ona sığınmak ve yalvarmak için yaratıldı. Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği ibâdetlerin hepsi, insanlara fâideli şeylerdir. İnsanlara yaradığı için emr edilmiştir. Yoksa, hiçbir ibâdetin Allahü teâlâyâ fâidesi yoktur. Candan teşekkür ederek, minnet ile ibâdet yapmalı. Tâ'm teslîm olarak, emrleri yapmağa ve yasaklardan kaçınmağa çalışmalıdır. Allahü teâlâ hiçbirşeye muhtâc olmadığı hâlde, kullarını emr ve yasaklar vermekle şereflendirdi. Herşeye muhtâc olan, biz kulların, bu büyük ihsâna, bol bol teşekkür etmemiz, bunun için de, emrleri yapmağa, candan sarılmamız lâzımdır.

Ey Oğlum! İyi biliyorsun ki, dünyâda biri, mevki', rütbe sâhibi olsa, emrinde bulunanlardan birine, mühim bir vazîfe verse, bu vazîfenin yapılmasında, emr verene de fâide olduğu hâlde, bu işçi, bu vazîfeye ne kadar çok ehemmiyyet ve kıymet verir. Bu vazîfeyi, bana büyük bir zât verdi diye öğünür ve seve seve, zevk ile yapmağa çalışır değil

mi? Yazıklar olsun! Allahü teâlânın büyüklüğü, yükseklığı, bu kimsenin büyüklüğü kadar değil midir de, islâm dîninin istediklerini yapmağa, böyle çalışılmıyor. [Allahü teâlânın emrleri vazîfe bilinmiyor ve (vazîfe mukaddesdir! Önce vazîfe, sonra nemâz) gibi şeyler deniyor. Hâlbuki, Allahü teâlânın emrleri birinci vazîfe olmak lâzımdır].

Utanmak lâzımdır. Gaflet uykusundan uyanmamız lâzımdır. Allahü teâlânın emrlerini yapmamak, iki sebebden ileri gelir:

1- Allahü teâlânın emrlerine, yasaklarına inanılmamıştır. [Bu ibâdetler arablar içindir. Çöldeki insanların sağlam olması içindir. Bugün İsveç hareketleri, spor, fiziko-terapi, masaj, nemâzın işini görmekte, duşlar, banyolar, plâjlar, abdestden dahâ modern temizlemektedir denilmesidir].

2- Allahü teâlânın emrlerine ehemmiyet vermemekdir. Bu emrlerin büyüklüğünü, mevki', kumanda sâhibi kimselerin büyüklüğünden aşağı görmekdir. Her iki sebep ile de, ibâdet etmemenin şenâ'atini, çirkinliğini düşünmemiz lâzımdır.

Ey evlâdım! Yalancılığı çok def'a görülmüş olan birisi, düşman bu gece, filan yerden baskın yapacak dese, idâreciler, aklıllar, karşı koyma güçlerini düşünmez mi? O kimsenin yalancı olduğunu bildikleri hâlde, tehlike bulunan işlerde, ihtiyâtlı, tedbîrli, uyanık bulunmak lâzımdır demezler mi?

Muhbir-i sâdık, ya'nî hep doğru söyleyici, doğruluğu ile şöhret bulmuş "aleyhissalâtü vesselâm", tekrâr tekrâr, açıkça, âhiretin sonsuz azâblarını bildiriyor. Buna inanmıyorlar. İnanılsa da, tedbîr, kurtulma çâresi düşünmüyorlar. Hâlbuki, Muhbir-i sâdık, kurtuluş yolunu da, göstermektedir. O hâlde, Muhbir-i sâdıkın sözlerine, bir yalancının sözleri kadar kıymet vermemek, nasıl bir îmândır? İmânım var demek, müslimânım demek, insanı kurtarmaz. Kalbin inanması, yakîn hâsıl etmesi lâzımdır. Hâlbuki, yakîn nerede? Zan bile yok. Belki vehm bile değil. Çünkü, tehlikeli zemânlarda vehm edilen şeye karşı da, tedbîr almak, akl îcâbıdır.

Hucürât sûresi, onsekizinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ, yaptıklarınızı hep görmektedir)** buyurulduğu hâlde, harâmları, yapıyorlar. Hâlbuki, herhangi bayağı bir kimse, bu çirkin işleri görecektense, belki görmek ihtimâli olsa, yapmaktan vazgeçerler. Bu hâlin iki sebebi olabilir: Yâ, Allahü teâlânın verdiği habere inanmıyorlar. Yâhud da, Allahü teâlânın görmesine ehemmiyet vermiyorlar. Harâmları, bu iki sebep ile işlemek, îmânı mı gösterir, kâfir olmağı mı gösterir?

Yavrum, yeniden îmânını tâzelemelisin! Peygamberimiz "aleyhissalâtü vesselâm" buyurdu ki, **(Lâ ilâhe illallah, diyerek, îmânınızı yenileyiniz!)** Sonra, Allahü teâlânın râzı olmadığı işlerinden tevbe etmelisin. Yasak ettiği, harâm eylediği şeylerden sakınmalısın. Beş vakt nemâzı cemâ'at ile kılmalısın. Gece nemâz kılabılırsen, teheccüde

kalkabilirsen, büyük se'âdet olur.

[Cum'a, Arefe, Bayram, Kadr, Berât, Mi'râc, Aşûre, Mevlid ve Regâib gecelerinde ibâdet etmek çok sevâbdır. Mevlânâ Muhammed Rebhâmî "rahmetullahi aleyh" (**Riyâd-un-nâsîhîn**) kitâbının, Hind basması, yüzyetmişikinci sahîfesinde buyuruyor ki, büyük islâm âlimi, imâm-ı Nevevî "rahmetullahi aleyh", (**Ezkâr**) kitâbında buyuruyor ki, gecenin oniki kısmından bir kısmını (ya'nî bir sâat kadar) ihyâ etmek, ya'nî okumak, kılmak, düâ etmek, bütün geceyi ihyâ etmek olur. Yaz ve kış geceleri için hep böyledir. (**İbni Âbidîn**)in dörtyüzaltmışbirinci (461) sahîfesindeki yazıdan da, böyle olduğu anlaşılmaktadır. (**Hakâyık-ı manzûme**)de diyor ki, (fikh kitâblarında, sâat demek, bir mikdâr zemân demektir. Nevevî, şâfi'î mezhebinde müctehiddir. Hanefîlerin de, geceleri, böyle ihyâ etmeleri uygun olur). Hakâyık-ı manzûme kitâbı, Mahmûd-i Buhârînin olup iki cildedir ve (**Manzûme-i Nesevî**)nin şerhidir. Kıymetli fikh kitâbıdır. Mahmûd-i Buhârî, 671 [m. 1271] senesinde, Buhârâda vefât etmiştir.]

Zekât vermek de, islâmın beş şartından biridir. Zekât vermek elbette lâzımdır. [Birçok kitâblar, meselâ Murâd Molla kütübhânesinde, (1113) numaralı (**Surre-tül-fetâvâ**) kitâbı ondördüncü sahîfesinde, (Zekât vermek lâzım olup da, (o sene vermeyip), özsüz gecikdiren günâha girer ve şehâdeti kabûl olmaz) buyurmaktadır.] Zekâtı kolayca verebilmek için, altından ve gümüşden ve ticâret eşyâsından, fakîrlere hakkı olan kırkda biri, senede bir kerre [meselâ her Ramezân-ı şerîf ayında] zekât niyyeti ile ayrılıp, saklanır. Bütün sene içinde, istediği zemân, zekât vermesi câiz olanlardan, dilediğine verir. Her verişde, ayrıca zekât için, niyyet etmeğe lüzûm yoktur. Ayırırken, bir kerre niyyet etmek yetişir. Herkes, fakîrlere ve zekâtdan hakkı olanlara, bir senede ne kadar vereceğini bilir. Buna göre zekâtından ayırıp saklar. Ayırırken, niyyet etmezse, fakîrlere verdikleri zekât olmaz. [Nâfile sadaka olur]. İşte böylece, hem zekât verilmiş olur, hem de, her zemân muhtâclara yaptığı yardım, yerini bulur. Bir sene içinde, fakîrlere yaptığı yardım, zekât için ayrılardan az olursa, artan zekâtı, yine kendi malından ayrı saklamalı, gelecek sene ayrılacak olan zekât ile karışdırıp vermelidir. Her sene, böyle ayırıp, yavaş yavaş vermek câizdir. Yavrum! İnsanların nefsi bahîldir, cimridir, tama'kârdır. Allahü teâlânın emrlerini yapmakda inâdcıdır. Onun için, biraz aşırı yazdım. Yoksa, malı da, cânı da, mülkü de, hep O vermiştir. Onun verdiğine el uzatmağa kimin hakkı vardır? O hâlde zekâtı ve uşru seve seve vermek lâzımdır.

Her ibâdeti seve seve yapmalıdır. Kul hakkına dokunmamağa, hakkı olanları ödemeğe, titizlikle çalışmalıdır. Üzerimizde kimsenin hakkı kalmamasına çok dikkat etmeliyiz! Hakkı dünyâda ödemek kolaydır. Nezâket ile, yumuşaklıkla hakdan kurtulmak mümkün olur.

Fekat, âhiretde, iş böyle değildir. Orada, hak altından kurtulmak çok güçtür, çâresi bulunmaz.

[Kâfirlerin haklarını da gözetmek lâzımdır. Kâfir memleketlerindeki kâfirlerin de mallarına, canlarına ve nâmûslarına saldırmamalıdır. Kâfirlerin kanûnlarına da karşı gelmemelidir.] İslâmiyyeti, dînini iyi bilen ve âhireti düşünen doğru Ehl-i sünnet âlimlerine sorup öğrenmelidir. Böyle mubârek insanların sözleri ve kitâbları, te'sîrli olur. Bunların nefeslerinin bereketi ile, sözlerini yapmak kolay olur. [Para kazanmak için, rey kazanmak, mevki' almak için, din kitâbı yazan, nutk söyleyen, müslimânları aldatmak için yüzlerine gülen, din hırsızlarının yanından ve kitâblarından kaçmak lâzımdır]. Doğru âlim, güvenilir kitâb bulunamayan yerlerde, bu gibilerden ancak, çok lüzûmlu şeyler sorulabilir. Va'zları, nutkları dinlenmez.

Ey oğlum! Bizim gibi fakîrlerin, yukarıda ta'rîf ettiğimiz, alçak dünyâ düşkünleri ile, ne işimiz vardır ki, onların gidişlerinin iyiliğine, kötülüğüne karışalım? Allahü teâlânın Peygamberi "sallallahü aleyhi ve sellem" lâzım olan nasîhatları, açıkça bildirmiş, söylenmedik birşey kalmamıştır. Fekat bu yavru, bu fakîrlere gelip, nasîhat ve yardım istemiş olduğu için, bu yavrunun nasıl, ne yolda bulunduğu sık sık kalbe gelmektedir. Bu bağlılık bu satırların yazılmasına sebep olmuştur. Evet, bu yavrunun böyle sözleri çok işitmiş olduğumu biliyorum. Fekat, yalnız işitmekle, birşey kazanılmaz. Duyduklarını, öğrendiklerini yapmak lâzımdır. Bir hasta, ilâcını öğrenebilir. Fekat, ilâcı kullanmadıkça, iyi olamaz. İlâcı bilmek, onu iyi edemez. Bütün Peygamberlerin "aleyhimüsselâm" ve âlimlerin "rahimehümullah" milyonlarca sözleri ve binlerle kitâbları, hep işlemek içindir. Bilmek, kıyâmetde fâideli değil, şefâ'atçı değil, azâb yapılması için huccet ve şâhid olacaktır. Peygamber "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimiz buyurdu ki, **(Kıyâmet günü, azâbın en şiddetlisine, en kötüsüne düşecek olan, ilminin fâidesini görmiyen, gidişi ilmine uymıyan âlimdir).**

Yavrum, o zemânki tevbenin, bağlılığın bir netîce vermediğini sen de biliyorsun! Çünkü, Allahü teâlâyı seven ve unutmiyanlardan uzak kalman, o se'âdet tohumunun açılıp büyümesine mâni' oldu. Fekat, o tohumun çürümemiş olması, bu yavrunun yetişmeğe elverişli, nefîs bir cevher olduğunu göstermektedir. O tevbenin, o bağlılığın bereketi ile, Allahü teâlânın, bu yavruyu, ergeç, sevdiği, seçtiği yola kavuşturacağı ümmîd olunur. Herne behâsına olursa olsun, Allah yolunda bulunanlara olan sevgiyi elden kaçırmayınız! Bunlara sığınmak, bunlarla berâber olmak iştîyâkını kalbinize yerleştiriniz! Bu büyüklere olan sevginiz sebebi ile, Allahü teâlânın, kendi sevgisini içinize yerleştirmesini ve kalbinizi, bu dünyâ çerçöplerine bağlamaktan kurtarıp, büsbütün kendisine çekmesini isteyiniz! Fârisî beytler tercemesi:

**Aşk öyle bir ateştir ki, yanarsa eğer,
Ma'sûkdan başka herşeyi yakar, kül eder.**

**Hakdan gayrıyı katl için (LÂ) kılıncı çek,
(LÂ) dedikten sonra, birşey kaldımı bir bak.**

**(İLLALLAH)dan başka ne varsa, hepsi gitdi;
Sevin ey aşk! Hakka ortak kalmadı bitdi.**

1/73 [Mektûbât Tercemesi: 111.]

Yetmişiki fırkadan doğru yoldan ayrılanlar, ekserîdir [çoğunlukdadır]. Bunlara sebep olanlar, tarîkatde yolda kalıp, şaşırانlardır. 1/220. **[Mektûbât Tercemesi: 266.]**

Yetmişiki fırka, ehl-i kiblede oldukları için, tekfîr edilmezler. [Fekat, küfre sebep olan sözü söyleyenin kâfir [Allahın düşmanı] olduğu anlaşılır] 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

Yetmişiki fırkanın reîsleri, kötü âlimler idi. 1/47. **[Mektûbât Tercemesi: 82.]**

Yetmişüç fırkanın herbiri islâmîyyete uymak da'vâsındadır. Herbiri kendi kurtulduğunu zan etmektedir. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

Yetmişüç fırkadan yetmişikisi, bozuk i'tikâdları kadar Cehennemde kalırlar. Ve azâb olunurlar. Fırka-ı nâciyye hâricdir. [Kurtulan, fırka-ı nâciyye, Ehl-i sünnet fırkasıdır.] 2/67.

[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

Yetmişbin kimse; beşerin hayrlısının ümmetinden, hesâbsız Cennete dâhil olacaktır ki, onlar; Ellezîne lâ yeknizûne ve lâ yester-kûne ve lâ yetetayyerûne ve alâ Rabbihim yetevakkelûne, dırlar, "hadîs-i şerîfi." Yetmişbin kimse kıyâmetde zill-i bârîde âsûdedirler ki, onlar parayı hayrlı işde kullananlardır. Bunlar.... dağlama ve efsûn yapmıyan, uğursuzluğa inanmıyan ve Rablerine tevekkül edenlerdir..... 3/21.

Yezîd bî-devletin [nasîbsiz Yezîdin] küfründe, ihtiyâd edildiği için, susulmalıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

Yezîd bî-devlet [nasîbsiz Yezîd] eshâbdan değildir. O bedbahtın eylediği işe, hiç frenk kâfiri cesâret eylememişdir. Ona la'netde, ba'zı Ehl-i sünnet âlimlerinin duraklamaları, râzî olduklarından değil, tevbe ve rücû' ihtimâline riâyet eylemişlerdir. 1/54. **[Mektûbât Tercemesi: 90.]**

Yezîdi, Ebû Cehli ve diğerlerini kötölemek, sövmek ibâdet değildir. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

Ya'kûb aleyhisselâm. 3/100.

Ya'kûb-ı Çerhî, evvelâ hâce Alâüddîn'in müridlerinden olup, ikinci olarak şâh-ı Nakşibende bağlıdır diye, Nefehâtde, Mevlânâ Câmi' açıklamışdır, beyân etmişdir. 1/119.

[Mektûbât Tercemesi: 167.]

Yakîn sâhibi ârif için rücû'dan [geri dönüş, inişden] sonra, istidlâle [delîl ile anlamağa]

ihtiyâc olur. 2/21.

Yemîn eyleyip, bir şahs, Vallahî ben Zeydin sûretini aynada gördüm dese, hânis olmaz. [Yemîn keffâreti gerekmez.]

Bu şekilde, hem Zeydin sûreti hakîkatde aynada değildir. Hem o sûretin aynada meydâna gelmesi vehm ve hayâl bakımından hakîkîdir. Şaşılacak şeydir ki, hakîkatin zıddı olan hayâl ve vehm, burada varlığı hakîkî yapmağa sebep oluyor. Bir diğer misâl, nokta-i cevvelâdir. 2/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 943.]**

Yûsüf aleyhisselâmın tâlibleri meyânında, bir yaşlı kadın, [onu satın almak için] ipliğini pazara çıkarmışdı. 1/47. **[Mektûbât Tercemesi: 82.]**

Ahî Yûsüf esbahu ve ene emlehu. [Kardeşim Yûsüf benden dahâ sabîh, ben ondan dahâ melîhim.] "Hadîs-i şerîf". 3/100.

Yûsüf aleyhisselâmın hilkatı [tabî'ati, yaratılışı] ve hüsn [güzellik] ve cemâli [yüz güzelliği], bu dünyâda meydâna gelen hilkat, hüsn ve cemâl cinsinden değildir. Onun cemâli, cemâl-i behîştîyân cinsinden idi. 3/100.

Yıldızların hayât ve ölümle alâkası yokdur. 2/68. **[Se'âdet-i Ebediyye: 398.]**

Fırsat ganîmetdir. Ömrün temâmını fâidesiz işlerle telef ve sarf etmemek lâzımdır. Belki temâm ömrü, Hak celle ve alânın rızâsına muvâfık ve mutâbık şeylere sarf etmek lâzım ve lâbüd [lâzım, gerekli] ve vâcib ve lâyıkdır. Beş vakt nemâzlar, ta'dîl-i erkân ile, cem'ıyyet-i bâtın ve cemâ'at ile edâ edilmelidir. Ve teheccüd nemâzlarını elden çıkarmamalı. Seher vaktlerini istigfârsız geçirmemeli. Gaflet uykusuyla hoşlanmamalı, huzûz-ı âcile [dünyâ zevkleri] ile magrûr olmamalı [aldanmamalı]; tezekkür-i mevt [ölümü düşünmeli], ahvâl-i âhîreti [âhîret ahvâlini] göz önünde bulundurmalı. Umûr-ı gayr-i meşrû'a-yı dünyeviyyeden i'râz [harâm olan dünyâ işlerinden yüz çevirip], bâkî kalan âhîret işlerine ikbâl etmek lâzımdır. Lâzım ve zarûrî olan, dünyâ ma'îşeti işleri ile meşgûl olup, sâir vaktleri, âhîreti i'mâr etmekle meşgûl olmalı. Hâsıl-ı kelâm [sözün kısası], mâsivânın [Allahü teâlâdan gayri şeylerin] muhabbetinden korunmalı ve bedeni ahkâm-ı islâmîyyeye uymakla süslemeli, onunla meşgûl olmalı. İşin hakîkati budur. Bundan gayri cümlesi hiçdir. Bâkî [devâmlı kalıcı] ahvâlimiz hayrlı olsun. Vesselâm. (Mürşid-i kâmil seyyid Abdülhakîm-i Arvâsîn'in Cum'a hutbesine başlarken, minberde söylediği türkçe hutbesidir.)

TEVHÎD DÜÂSI

Yâ Allah, yâ Allah. Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah. Yâ Rahmân, yâ Rahîm, yâ afüvvü yâ Kerîm, fa'fü annî verhamnî yâ erhamerrâhimîn! Teveffenî müslimen ve elhıknî bissâlihîn. Allahümmagfirlî ve li-âbâi ve ümmehâtî ve li-âbâ-i ve ümmehât-i zevcetî ve li-ecdâdî ve ceddâtî ve li-ebnâi ve benâtî ve li-

ihvetî ve ehavâtî ve li-a'mâmî ve ammâtî ve li-ahvâlî ve hâlâtî ve li-üstâzî Abdülhakîm-i Arvâsî ve lil mü'minîne vel mü'minât yevme yekûmülhisâb.

"Rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în."

KIYMETSİZ YAZILAR

İkinci Kısım

– A, E, İ, Ü –

Âdâb-ı Nebeviyyede tehâvün edeni [Peygamberin âdâbında gevşeklik göstereni] ve süneni Mustafâviyyeyi [Peygamberin sünnetini] terk edeni ârif zan etme. "CÜNEYD". 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Âhireti istiyene, Allahü teâlâ, keremi ile, din ve dünyâsına kâfidir. 4/42.

"Âhır zemânda bir kavm zuhûr eder ki, râfizî diye adlandırılır. İslâmı terk ederler. Onları öldürün ki, onlar müşrikdirler." Hadîs-i şerîf. 4/64

"Âhır zemânda, ümmetime, sultânlardan mihnetler isâbet eder. Fekat, o mihnetlerden şu kimseler kurtulur ki, ilm ve amelin arasını, üstünlük ve mükemmelliğin arasını birleştirecek, üsûl ve fûrûdan tafsil üzere Hak teâlânın dînini bilip, islâmîyyetin emrinin îcâbı üzere, amel eyleye. Dîn-i hakı tahsilde [ele geçirmekte] dili, eli ve kalbi ile mücâhede ede [uğraşa]. İşte o kimse, geçmiş olan se'âdetlere ulaşmış olmakla, kurtulandan olur. Ve dahî şu kimseler kurtulur ki, Hak teâlâyâ ârif olup, sükût eyleyip, eğer hayrişiyenkimseyi görürse, ona muhabbet eyleye. Ve eğer bâtili işleyen kimseyi görürse ona buğz edip, onunla görüşmeye. İşte bu kimse de zemân ehlinin îmânının za'afı sebebiyle, açığa çıkaramayıp, içinde gizlemek sebebiyle kurtuluşa erer." Hadîs-i şerîf. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

"Âhır-zemânda bir kavm zuhûr eder ki, Sultân meclislerinde hâzır olup, Allahü teâlânın hükmünün zıddına hükm ederler ve yasak etmezler. Allahü teâlânın la'neti onların üzerine olsun." Hadîs-i şerîf. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Gökdeki melekler, yeryüzünde, Allah için bir araya gelen bir-iki kişinin bulunduğu yere imrenirler. 4/159

Âfâk ve enfüsün ötesinde zıl yokdur. Asâlet nisbetine başlamak vâkî olur. 4/56

Âfâk ve enfüsde zâhir olan eşyâ, Hak teâlânın varlığına ve kemâl-i kudretine delâlet [işâret] edici âyetlerdir. 6/83.

Âfâk ve enfüsden geçmek, bir emr-i vicdânîdir ki, kimse ondan geçmedikçe, onun ma'nâsını tâm ma'nâsı ile idrâk edemez. "Tatmıyan bilmez." 4/205

Âfâk ve enfüsden temâmen geçip, şü'ûn ve i'tibârâtdan seyr ile zâtın mâhiyyetine resîde olalar [kavuşalar]. 5/131.

Alın, se'âdet ve şekâvetin açığa çıktığı yerdir. Kalb, ilmlerin ve sırların mahallidir.
6/238

Âyine-i bâtınınızı mâh gibi mülâhaza ederim ki [bâtın (kalb) aynanızı ay gibi mülâhaza ederim ki], güneşe tekâbülünde, dolunay gibi [bedr-i kâmil] olmuştur. 5/7

İbrâhîm aleyhisselâmı salâtda tahsîs eylemek, [nemâzda teşehhüde anmak], onun şânına ta'zîm içindir. Ondandır gelen her Peygamber, o büyük Peygambere uymakla emr olunmuştur. 5/53

İbrâhîm Havvâs, Allahü teâlânın zikrini işitirken, kendinden geçmiş olup, bir hafta sonra, rûhunu teslîm eyledi. 4/18

Ebû Bekr "radiyallahü anh" ile Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" esrâra müte'allik kelâmı konuşurken, Ömer "radiyallahü anh" geldikde, konuşma üslûbunu ve beyân edilen esrârı değiştirdiler. Osmân "radiyallahü anh" geldikde, aynen üslûbu değiştirdiler. Alî "radiyallahü anh" geldikde başka bir üsûl ile tâbir buyurdular. [Ya'nî yine değiştirdiler.] Bu hâl gösteriyor ki isti'dâtların başka başka olması mukarrer (âşikâr) ve fitratın tegâyâyürü (değişmesi) vâkı' ve mu'teberdir. 5/59. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhîret: 97.]**

Ebû Bekr "radiyallahü anh" hakkında, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem": **(Allahü teâlânın benim kalbime akıtdığını, Ebû Bekrin kalbine akıtdım)** buyurmuşlardır. 6/120.

"Ümmetimin ümmetime en merhâmetlisi Ebû Bekrdir "radiyallahü anh". 4/22
[Fâideli Bilgiler: 208, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 324.]

Ebû Bekr "radiyallahü anh" fenâda ferd-i kâmil idi. 5/61 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhîret: 99.]**

Ebû Bekr "radiyallahü anh" hutbede buyurdu ki; Resûlullahdan işitdim ki, gerçekden şübhesiz ki, insanlar bir kötülüğü gördükde, onu tagyîr eylemeseler [ortadan kaldırmasalar], onun cezâsını Allahü teâlâ, onlara da ta'mîm eder [Bu cezâyâ onlar da dâhildir], buyurdu. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Ebû Bekr Tamistânî demiştir ki, tesavvuf ızdırabdır. Sükûn gelince, tesavvuf kalmaz. 4/227

Ebû Alî Dekkak, Ebûl Kâsım Kuşeyrîye, rü'yâda dedi ki; "Dünyâyâ geleyim de... [dünyâlık için değil] nâsı (insanları) uyandırmak için, insanın başlangıç ve sonunu bilmesi lâzım geldiğini duyurmak için..]" 4/102

"Cebrâîl aleyhisselâm bana geldi, dedi ki: Yâ Muhammed "aleyhisselâm"! İstediğin gibi yaşa, muhakkak öleceksin. İstediğini sev, muhakkak ondan ayrılacaksın. İstediğini yap,

muhakkak karşılığını göreceksin". Hadîs-i şerîf. 6/174

İttibâ'î sünnete say' edip [Sünnete yapışmağa gayret edip], tâ'at vazîfesi ile zemânı değerlendirmeye tam gayret edeler. 4/117

Eser, birşeyin mâhiyyetine âid olan, eserlerden ibâretidir. Meselâ ateşin yakması gibi. 5/87

Uzak düşmüş ahbâbı hayr düâ ile yâd edeler. 6/223

Allahü teâlâdan gelen din ile bütün insanlar mes'ûldür.

Bu din, bütün insanlara gelmiştir, ba'zı şahslara değil. 4/39.

Ahkâm-ı islâmiyye, ilâhî emirler ve yasaklardır. Hitâb-ı ezelîdir ki, Allahü teâlânın kelâm sıfatına te'alluk eder. 4/123.

Ahkâm-ı islâmiyye ile tam bezenmek, ibâdetleri yapmakda ve yasaklardan kaçmakda kolaylık, nefsin fânî olmasına bağlıdır. Bu da sofiiyenin hizmetine bağlı ve onların muhabbetine âiddir. 5/158 **[Kıyâmet ve Âhret: 104.]**

Ahkâm-ı islâmiyyenin ortadan kaldırılması ilhad ve zındıklıktır. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Bâtınî hâller ve ma'nâlar, misâller şeklinde açığa çıkar ki, idrâke yakîn ola. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

Ahvâl ve mevâcîde tâlib olan kimseler mâsivâyâ tutulmuşdur. 4/128 **[Hak Sözü Vesîkaları: 334.]**

İhtiyâc vaktinde, sebeblere yapışmayıp, bu yol ile zarar hâsıl olursa, âsî olurlar. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

İhtilât-ı halk [halk ile görüşme], eğer onların hukûkunu yapmak niyyeti ile olursa, zikr olur. 4/160

Ehâss-ı havâs, zulmânî ve nûrânî perdelerden halâs ve şühûd ve müşâhededen kurtulmuşlardır. 6/113

İhlâs-ı şerîf sûresinin tefsîri. 4/76

İhlâs, fenâsız ve muhabbet-i zâtiyesiz tasavvur edilemez. 4/51 **[Kıyâmet ve Âhret: 163.]**

İhlâsın hakîkatine erişmiş olan, tarîkde [tesavvuf yolunda] lâzım olan uğraşmakdan kurtulmuşdur. Her ne işde olursa olsunlar, Allahü teâlâ içindir. Niyyet etsinler, gerekse etmesinler. Niyyetin lüzûmu ihtimâl olan şeydedir. Onların nefsleri, Allahü teâlâ için fedâ olmuşdur. Ben demeği şirk bilirler. Evvelce ne etdiler ise, kendi nefsleri için ederlerdi. Ve niyyete muhtâc değiller idi. Şimdi de, niyyete muhtâc değillerdir. Böyle bir ârife eziyyet edip, edepsizlik etmek, Hak sübhânehu ve teâlâyâ edepsizliğe varır. Zîrâ ona nisbet olunanlar, külfetsiz Cenâb-ı Hak teâlâyâ nisbet olurlar. Her-gâh, o ârifin a'mâli bî ihtiyâc

[ihtiyâcsızlık] değildir. Lâkin fil-hakîka Hak teâlânındır. Bu kıyâs üzere onun, Mevlâsı celle ve a'lâya ta'zîm ve itâ'at olunup, bu i'tibârla, Kelâm-ı Mecîdde vârid olmuştur ki, meâlen: **"Resûle itâ'at eden, Allahü teâlâyâ itâ'at etmiş olur."** Nisâ sûresi 80.ci âyeti. 4/160.

Ahlâk-ı reddiye [kötü ahlâk], ademin [yokluğun] kötülüğünden ötürüdür. 6/67.

Bî-edebin [edepsizin] hiçbiri, Allahü teâlâyâ vâsıl olamamıştır. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Ezândan sonra, (Veb'ashü mekâmen Mahmûden illezî ve' adtehü, inneke lâ tuhlifül mîâd) demek, rivâyet edilen mühim bir haberdir. Ecr ve sevâba kavuşmak içindir. Yoksa Allahü teâlânın va'di, elbette vuku'a gelecektir. 5/53

İrâde, rızâyı gerektirmez. Zîrâ, küfr ve isyânlar, Hak celle ve a'lânın murâdıdır. Fekat, mardîsi [beğendiği] değildir. 5/83. **[Hak Sözü Vesîkaları: 345.]**

İrâdeden hurûc edip [kendi irâdesini terk edip], Hak teâlânın irâdesine teslîm olalar. 5/115

İrâdenin ortadan kalkması, vilâyetin şartıdır. Ma'nevî kuvvetlerin cezbesi olmadıkça, sâdece sûrî ameller ile, nasîb olmaz. 5/4

İrâdenin sarf-ı abdden vâki' olup, [Kul irâdesini sarf edip,] Allahü teâlâ (dilerse) halk eder. 5/83

İrâde aslında [bizzât] kemâl sıfatdır. Onun çirkin olması, çirkinlik ile alâkasındandır. 5/52

İrâde olmayıp, insanlar mecbûr olsaydı, dünyâda zâlimlerin kınanması [kötülenmesi], isyân edenlerin cezâlandırılması olmazdı. 5/83 **[Hak Sözü Vesîkaları: 345.]**

Erzâk-ı ibâde [kulların rızklarına] Allahü teâlâ kefîldir. Eğer az bir çalışmakla tahsîli mümkün olursa ne a'lâ, ne güzel. Ve illâ ardına düşmeyeler. 5/22

Arz-ı ribâtda [muhârebede] edâ olunan nemâz, ikibin kerre bin (iki milyon) nemâza müâdildir (eşdeğerdır). "Hadîs-i şerîf". 4/64

Ervâh ve berzah-ı sugrâ [Rûhlar ve rûhun mahşere kadar kaldığı âlemler] bahsleri ziyâde nâzıktır. Bu bâbda zan ve tahmîn ile konuşmağa cür'et eylemeyeler. Nasslar ile sâbit olanlara kısaca îmân eylemek lâzımdır. Onun tafsîlini Allahü teâlânın ilmine havâle eyleyeler. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Ervâh-ı mükemmel [olgun ve üstün kimselerin rûhları], Allahü teâlânın dilemesi ile, cesed şeklinde görünmüş, acâib şeyler yapmışlardır. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Ervâhın [rûhların] müşâhede kemâl değildir. Kemâl, bâtının mâsivâyı bilmekten ve görmekten kurtulması [unutması]dır. 6/33

Ez gubâr-ı nâka-i Leylâ ki Mecnûn sâlehâ çeşm ber reh daşt, girdi zin beyâbân ber nehâst. [Mecnûn Leylânın yolunu beklerken, yıllarca çöle bakdı. [Yol gözledi]. Çölden bir toz kalkmadı.] 5/47

Esbâbın ref'inde [sebeblerin kaldırılmasında], hikmetin yok olması vardır ki, onun zımnında [arkasında] maslahatlar [fâideler] olabilir. 2/62 **[Se'âdet-i Ebediyye: 746.]**

Esbâb [sebebler] vardır. Lâkin hakîkî müessir Allahü teâlâdır [Onun fi'lidir]. 4/110

Esbâba mübâşeret [sebeblere yapışmak] tevekkülü bozmaz. Te'siri Allahü teâlâdan bilip ve i'timâd Ona olup, sebebleri kat'î olarak ortaya koyalar. Sebeblerden kat'î olarak kurtuluşa çâre yokdur. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

Esbâb [sebebler] üçdür: Vehmî, terk edilmesi lâzım olan sebebler. Kat'î olarak bilinenlerin yapılması vâcibdir.

Şübhe ve zanlı olanların yapılması zanlı ve şübhelidir. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

Esbâba [sebeblere] yapışdıktan sonra, sebebler dolayısıyla, Hak teâlâ eser halk ediyor. 5/52

İstihâreler tekrâr tekrâr (yedi def'a) yapıla. İlticâ ve tezarru' eyleyeler. Eğer, zahmetsiz kalbde arzû ve sînede açılma hâsıl olursa, o emre [işe] müteveccih olalar. 5/42 **[Hak Sözü Vesîkaları: 339.]**

İstihârede, bir emrin [arzûnun] hâsıl olmamasından ve rü'yâ görmemekden ve kanâat hâsıl olmamasından, dağınık fikrde olmayınız. Zîrâ, vilâyet ve kurb, ona bağlı değildir. Ve herbirinin yokluğu kemâlde sebep-i noksan olmaz. Yüksek himmet sâhibi olup, en yüksek maksada ulaşmağa teşebbüs ediniz. Hasenâtlar fazla bulunsun, gerekse bulunmasın. 5/73

İstigfâr, belâların ve sıkıntıların [şiddetli] kaldırılması için, fâideli ve mücerredir. [Tecrîbe olunmuşdur.] 5/80 **[Hak Sözü Vesîkaları: 344.]**

İstigfâra sabâh ve akşâm devâm lâzımdır. Bir kimse, yirmibeş kerre dese, beytinde [evinde], ehlinde [âilesinde], dârında [memleketinde ve şehrinde] ve bulunduğu beldede, istenmiyen birşey ile, karşılaşmaz. 5/80 **[Hak Sözü Vesîkaları: 344.]**

İstikâmet, kerâmetin fevkıdır [üstüdür]. Cem'ıyyet ve istikâmet üzere olalar. 4/151

El-istikâmetü fevkal kerâmeti. [İstikâmet, kerâmetin üstündedir.] **"Hûd sûresi sakalima ak düşürdü."** Hadîs-i şerîf. 6/213

Esrârın [sırların] çoğu kayda ve kitâba gelmez. Sohbet ve konuşmağa bağlıdır. 4/123

İslâm, îmân üzerine atf olunduğu [bağlandığı] mahallerde, îmân, kalbin tasdîki, islâm, görünürde teslîm olma ma'nâsınadır. 5/53

İslâmın beş şartından birine hâlel gelirse, islâma hâlel gelir. [Biri yapılmazsa, o şart

yapılmadığı için, islâmiyyet eksik olur.] 5/11 [**İslâm Ahlâkı: 564.**]

İslâm garîb olmuştur ve gitdikce de ziyâde garîb olur. Yeryüzünde Allah diyecek kimse kalmasa gerekdir. 4/178 [**Eshâb-ı Kirâm: 272.**]

İslâm-ı hakîkî, nefs-i emmârenin inkiyâdına [teslîm olmasına] bağlıdır. Nefsin itminânından evvel kalbin tasdîki ile hâsıl olan islâma, islâm-ı mecâzî derler. 4/64

İslâm-ı hakîkî, makâmât-ı sülûkun tayyından sonra [sülûk konaklarının geçilmesinden sonra] ve nefsin itminânından sonra hâsıl olur ki, bahs edilen bu kemâller ism-i zâhire teâlluk eder. 6/35

İslâm-ı hakîkî, ârifin yolunun dönüşsüz olması ve tam olgunluğun asla katılmış olmasıdır. 6/63

İslâm, uyanıklık yoludur ve netîcesi tenzîhtir. 4/79

İslâm-ı tarîkat, cem'ül cem' makâmı olup, küfr tarîkati müteâkip hâsıl olur ve halkı Hak sübhânehudan ayrı görüp, zikr ve nemâza rağbet eder. 6/207

İsm, ismlendirilenin aynasıdır. Şühûd vaktinde ayna gizlidir. Ve zâhir olan, hemen aynada görünendir. İsmle vukû' bulmayı, zât ve müsemmâ ile tahakkuk zan ederler. Ve bu benzetmek ve aynanın gizli olması sebebiyle, temâmen gizlenmiş sifata, zâtdır, derler. Zât ile sıfat, birbirinden, ilmde ayrılmıştır derler. Lâkin hak olan budur ki, Allahü teâlânın sıfatları, hâricde ayrıca vardır. 5/102

İsm ve ma'nâ ve diğer elfâzın [sözlerin] Hak teâlâ hakkında söylenmesi, ifâde edecek söz bulunamadığındandır. Hak sübhânehuyu, lafzın ve ma'nânın, âfâk ve enfüsün ve tecelliyât ve zuhûrâtın ve tevhîd ve ittihâdın ve müşâhedât ve mükâşefâtin ötesinde olmak üzere aramak gerekdir. 6/122

İsm-i ilâhî celle sülânühu ile bekâ eyleyip, hakikat-i sübûtiyye hakikat-ı ademiyyenin cânîşeni oldukda, ârifde müdir ve mütasarrıf hemen o ism olur. Ve o ismin evsâfı ile muttasıf ve mütehalli [zinetlenen] olur. O ismin hayâtı ile hay ve ilmi ile âlim ve sem'î ile semî' ve basarı ile basîr ve kelâmı ile mütekellim ve irâdeti ile mürîd ve kudreti ile kâdir olur. Zîrâ her ism-i ilâhî celle sülânühu esmâ ve sıfatı mütezammındır. Çünkü her esmâ zıldır, başkadır. Ve o ismin cüz'iyâtından bir cüzdür. Ârif, zıl yolundan asla bağlanıp, ism-i sâbık renginde ism-i lâhıkın evsâfı ile muttasıf ve ol aslıdan bu asla mülhak olup, asl-ı sânîden asl-ı sâlise ve ilâ mâşâ Allah mütehakkık olur. 4/204

Her ism-i ilâhî bütün isimleri ve sıfatları kendinde toplar. 5/52

Esmâ-i ilâhîden [ilâhî isimlerden] her birinin aslı, şu'ûn ve zâtın yüceliğine ulaşır [nihâyet bulur]. 4/24

Esmâ-i ilâhîden [ilâhî isimlerden] her birinin bütün isimleri ve sıfatları toplaması, onlar ile sıfatlanmış olması demek değildir. Belki ismin sıfatlar ile alâkalı olması ve sıfatlar ile

şartlanmış olması, kendisinde hâtırlanmaktadır. Meselâ, ilmin isimleri kendinde toplaması, hepsine alâkası olması i'tibâriyledir. Tekvînin câmi'iyyeti ilm, kudret, irâde ve gayri kemâl sıfatlarını içine alması i'tibâriyledir. Sanki ondan alınmışdır. Kudret ve irâdet, hayât ile şartlıdır. Ve ilm için lâzımdırlar. İlmin topladığı şeyler, bu sıfatdan alınmışdır. Ve kelâm onları şâmil olduğu i'tibâriyle içine alır. 5/52

Muhammed Eşref, Muhammed Ma'sûmun mahdûmzâdesidir. 4/238

Eşref sâat, cevfi-şebdir [gece yarısıdır.] 4/144.

Eşyâ ezdâdıyla tebeyyün eder. [Eşyâ zıddıyla tanınır.] 4/17

Eşyânın mebd-i te'ayyünü, esmâ-i ilâhînin zıllıdır. İsm-i ilâhî mebd-i teayyünün aslı olup, ism-i küllîdir. Mebd-i te'ayyün o küllînin cüz'iyâtındandır. İsm-i küllînin aslı da şân-ı zâtâ olup, zât-ı teâlâda mücerred i'tibârdır. 5/135

Eşyâya hakîkî mâlik odur. Lâkin, zâhirde kendi kullarından her kimi mâlik eylediye, hesâba çekilme onunla alâkalıdır. 5/53

Eshâbın cümlesi, sohbetin şerefi sebebiyle, ölmeden önce ölmek ile müşerref oldular. 6/24

Eshâb-ı kirâm vilâyetin en yüksek tabakasındadırlar. 6/19

Eshâb arasındaki muhârebeler, düşmanlıktan dolayı değildi. İctihâd yüzünden idi. İctihâdda hatâyâ da bir derece sevâb verilir. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Eshâb-ı kirâm sohbet bereketiyle kemâle ulaştı. Ümmetin evliyâsından öne geçdiler. 4/88

Eshâb-ı kirâmda hâller ve kerâmet fazla mikdarda zuhûr etmemişdir. Zîrâ dünyâ amel yapma yeridir. Âhîret mükâfât yeridir. Eğer amelin karşılığı olan meyvelerden bir kısm bu dünyâda ihsân olunursa, âhîret derecelerinin noksan olmasına sebep olur. Bunun için, dünyâda amelin meyveleri verilen ba'zı kimseler görülmüşdür ki, ölümü ânında, bu işlerin olmamasını temennî ederler. 4/189

Eshâb-ı kirâmdan iki şahsı Müseylemet-ül-kezzâb yakalayıp, birisine sorup, Muhammedin "sallallahü aleyhi ve sellem" Resûlullah olduğuna şehâdet eder misin dedikde, evet şehâdet ederim ki, Muhammed "sallallahü aleyhi ve sellem" Resûlullahdır, cevâbını vermişdir. Müseyleme yine süâl edip, benim dahî Resûlullah olduğuma şehâdet edermisin dedikde, evet dedi. Onu bırakıp, ikinci şahsı getirtip, Muhammedin Resûlullah olduğuna şehâdet eder misin dedikde, o kimse evet dedi. Müseyleme, benim dahî Resûlullah olduğuma şehâdet edermisin dedikde, o kimse, ben işitmek illetine mübtelâyım dedi. Müseyleme süâlini üç kerre tekrâr edip, o kimse dahî çok sağır olduğunu söyleyip, onun risâletini ikrâr etmedi. Ona gadab edip, şehîd eyledi. Bu vak'a Resûlullahı

erişdikde, buyurdular ki, maktûl olan şahs yakîn ve sıdk yolunu tutmuştur. Şehîdlik rütbesine mâlik olmuştur. Diğeri ruhsat yolunu ihtiyâr edip, kendisinden zulmü def' eylemiş. 6/55 **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 348.]**

İslâh-ı cesed [bedenin islâhı], kalbin islâhına bağlıdır. Bedenin fesâdı dahî, kalbin fesâdına bağlıdır. 6/178

Aslın zuhûru ne kadar çok ise, zilde dahî mahv ve telâş o kadar çok olur. 4/121

Üsûllerden ve üsûllerin aslından mücerred, zâta [Allahü teâlâyâ] kavuşmak mümkün değildir. 4/1

Üsûl-i dinde [i'tikâd edilecek şeylerde] hâtıra gelen şey ve vesveselerin menşe'i hannâsdir ki, sadrdadır [şeytândır ki, göğüsdedir]. 4/190

Çocuklara dahî, âhîretde ma'rifet hâsıl olması ve bunlara akl ve şu'ûr i'tâ edilmesi mümkündür. Meselâ, o günde müşrikler tevhîd ehli olurlar [ya'nî inanırlar] ve derler ki, (Allahü teâlâ Rabbimizdir, biz müşriklerden olmadık.) 6/173

İtmînânın [kalbin mutma'inne olmasının] alâmeti, nâzil olunmuş ahkâma tam uymaktır. 4/228. **[Eshâb-ı Kirâm: 273.]**

İtmînândan evvel nefis, ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine uymaktadır. 4/186

Bir gün i'tikâf eden kimse ile Cehennem arasında üç hendek olur ki, herbiri hâfikayndan [magrib ile meşrik arası mesâfeden] dahâ çokdur. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

İ'tibârât-ı ilâhî, meselâ i'tibârât-ı mescûdiyette ve gayri gibidir. 6/105

İ'tizâr edenin [özer dileyenin] özerünü kabûl etmelidir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Allahü teâlâyı en iyi tanıyanlar, en çok hayrete düşenlerdir. 5/86

A'mâl-i hasene arasında, Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" nakl olunmuş ve onun ameli olup, hasâisinden olmıyanları, âhîretde sevâb almak niyyetiyle îfâ etmek, [yapmak] için, izne ihtiyâc yokdur. Peygamberin ameli ümmete izndir ve sünnettir. Hâcetlerin hâsıl olması, müşkilâtların halli için, ba'zı ameller ve zikrler ve düâlar ve rukyeler mürşidin iznine bağlıdır. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

A'mâl-i sâliha sevâbını mü'min ve mü'minâtın temâmının rûhlarına hediye eylemek güzeldir. Her birine tam sevâbı ulaşır. Hakkında niyyet olunan meyyitin ecri dahî hiç noksan olmaz. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

A'mâl-i uhrevîde tevekkül, bî ma'nâdır [Âhîret amellerinde tevekkül olmaz]. 4/182. **[Kiyâmet ve Âhîret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]**

A'mâlde [amellerde] her ne kadar kusûr hâtıra gelirse [ya'nî amellerini kusûrlu görürse], kıymeti çok olup, kabûl olunmaya lâayık olur. 6/225

Amellerin ve tâ'atlerin ve zikrlerin kabûlü, ihlâsa bağlıdır. 5/133

“**Amellerin efdali, mü'minin kalbine sürûr (sevinç) vermektir.** [Mü'mini sevindirmekdir.]” Hadîs-i şerîf. 4/147. [**Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.**]

Ummâlüküm a'mâlüküm. [Yapdığınız amellere göre idâre edirsiniz.] 6/34 [**Hak Sözün Vesîkaları: 348.**]

A'mâl-i sûriye [sûrî ameller], mücerred ma'nevî cezbe kuvveti olmadıkca, insanı varlığı sevmekten ve enâniyetden kurtaramaz. 4/80 [**Hak Sözün Vesîkaları: 334.**]

Amel yap ve istigfâr et. Bu dünyâda amel istenmiştir ve zarûrîdir. Kabûle lâyük bilin, gerekse bilmeyin, ibâdet yapmak ve ondan istigfâr etmek gerektir. Ve yalvararak onun kabûlünü istemek gerektir. 6/68

A'yân-ı sâbiteye sofîyye-i aliyye izâfî yokluklar derler ve mümkinâtın hakîkatleri olarak tasavvur ederler. 4/130.

A'yân-ı sâbite mümkinâtın hakîkatıdır. (Muhyiddîn-i Arabî) 6/207.

Agniyânın [zenginlerin] sohbetine rağbet etmeyeler. Ve fakîr ve nâ-murâd olmağı azîz bileler. 5/25

Agniyâ [zenginler] ile sohbetden uzak olalar. Ve zarûretsiz onlar ile berâber olmayalar. 6/97

Ah yazık ki, ömr temâm oldu. Ve hiç amel vücûda gelmedi. Dünyânın vefâsız olduğu açıktır. Fitne ve musîbetler peşpeşe gelmektedir. Dostlar ve ciğerpâreler vefât edip, göçüp gitdi. Yine hiç uyanmak ve hâtırlamak ve tevbe ve sığınma yokdur. Gaflet artmaktadır. İsyân ile geçen günler artmaktadır. Bu nasıl îmândır. Ve ne şekli müslimânlıktır. Ne kitâb ve sünneti kabûl ederler. Ve ne açık işâretlerin görülmesinden ibret alırlar. Fikr ve endişe lâzımdır ki, bir yerde berâber giden eski dostlar, câna yakın, hep berâber olanlar nice oldu ve nereye gitdiler. Cân dostu olan dostlardan hiçbir eser ortada yok. Ve hiç onlardan açık nişân meydanda yok. Yaz harmanı gibi, yokluk rüzgârı, onların nişânını dahî bırakmadı. Öyleyse bizim gibi geri kalanlara lâzımdır ki, şu birkaç günlük ömrü gaflet ile telef ve gözü açık uyku ile [tavşan uykusu ile] zâyî' eylemiyelim. Bu fânî serâyâya gönül bağlamayıp ve bu insafsız kahbeye aldanmıyalım ve muhabbet bağlamış olmıyalım. Temâmen cenâb-ı Hakkın rızâsını kazanmak için, bütün gücü harcamalı, nefis ve şeytânın tuzağından, hevâ ve hevesin girdâbından kenâra (sâhile) çekilmeğe çok gayret edelim. Ve kabr ve kıyâmet her zemân gözümüzün önünde olup, kendimizi ölmüşlerden sayalım. Böyle düşünmemiz emr olundu. Var gibi bilinen hayât ve vücûddan soyulup, ölümden önce olan ölüm ile vasflanmak yoluna gidelim. Ve kendimizi gerçek bir

ölü ve aslî bir yokluk gibi sayalım. Yokluk ki, kendini var gibi sayıp, vücûd ünvâniyle ortaya çıkmış olup, kendinin kıymet sâhibi olduğunu iddiâ ediyor. Halk arasında gülünç olması yerindedir. Dünyânın süsleri sebebi ile kendilerini değiştirmeyeler ki, dünyâ fânî ve helâk olucudur. Sâbit değildir. Şekerle kaplanmış bir zehr ve altın kaplanmış necâset gibidir. Bu zehr ile ebedî ölüme tutulmak ve dâimî hüsrâna yakalanmak açıktır. Varlık ve ona tâbi' olan şeyler hakîkî vücûd sâhibine yakışır ve ona lâyıktır. Ve mümkünin üstünlüğü, üstünlük iddiâ etmemesindedir. Noksanlığı da hayrlardan uzaklaşmasıdır. 6/156 **[Hak**

Sözün Vesîkaları: 353.]

Efdal-i tâ'at [tâ'atlerin efdali], dostlara, Evliyâyâ muhabbet ve düşmana düşmanlıktır. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Ef'âl ve harekâtın [işlerin ve hareketlerin] cümlesinde teşebbüs edip, niyet etmelidir. Ve sâlih niyet zuhûr etmedikce, hiçbir amele [mümkün olduğu kadar] başlamamalıdır. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Ef'âl-i abd [Kulun bütün fi'lleri] hayr ve şerden, cümlesi, Hak teâlânın takdîr ve irâdesiyledir (dilemesiyledir). Takdîr yaratmaktan ibâretedir. 5/83. **[Cevâb Veremedi: 346.]**

Eksirû ihvâneküm fiddîn. "Din kardeşlerinizi çoğaltınız." 4/22 **[Hak Sözün Vesîkaları: 324.]**

İnsanlarla haşr-neşr olmak, iflâs alâmetlerindedir. 5/6

Elbise kestirmek için gün ta'yin eylemek sâbit olmamıştır. 5/51

Elbise-i fâhire [güzel elbise], latîf içecekler, nefis yiyecekler, Allah için câiz, riyâ ve öğünmek için ma'siyyetdir. 5/106 **[Kıyâmet ve Âhret: 101.]**

Elhâmdülillahî alâ külli hal. Ve e'üzü billâhi min hâl-i ehlinnâr. [Her hâl üzere Allahü teâlâyâ hamd olsun. Cehennem ehlinin hâlinden Allahü teâlâyâ sığınırım.] 6/151.

"Hikmet on kısımdır. O on kısmın dokuzu uzletdedir. Biri de susmakdadır." Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Esselâmü alâ menittebe'al hüdü. (Hidâyetde olanlara selâm olsun.) Ve Muhammed aleyhisselâma uymayı seçenlere. "aleyhi ve alâ âlihî minessalevâti efdalühâ, minetteslimâtü ekmelühâ." 4/75.

Ülfet eyle. (İnsanlarla görüş, konuş). Onlara gönlünü kapdırma. [İhtiyâcın kadar görüş.] 4/16

Allahü teâlâ, mâsivâyâ köle olmaktan kurtarıp, temâmen cenâb-ı Kudsîsine bağlayıp ve ma'mûr eyleye. Yakınlık derecelerinde yükselmeler vere. 4/75

Allahü teâlâ kendi mevcûdiyyetinde, kendi zât-ı mukaddesinden gayra muhtâc değildir.

4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

Allahü teâlâyâ olan muhabbetin kadar, halk sana muhabbet eder. Senin Allahü teâlâdan korkun kadar, halk dahî senden korkar. Ve Allahü azze ve celle ile meşgûliyyetin her ne kadar olursa, nas dahî senin emrinde o kadar meşgûl olurlar. Temâmen Hak teâlâyâ müteveccih ol (dön) ve kimseye teveccüh eyleme. Nefsin seni meşgûl etmesin. Allahü teâlânın fadlından gayra i'timâd eyleme. 5/109.

Allahümme innî es'elüke fi'lel hayrâti ve terkel münkerât ve hubbel mesâkîn ve en tegfire-lî ve terhamenî ve izâ eredte fitneten fî kavmî fe-teveffenî gayre meftûn ve es'elüke hubbeke ve hubbe men yühîbbüke ve hubbe amelin yükarribünî ilâ hubbike. (Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" okurlardı.) [Yâ Rabbî! Hayr işleri yapmağı, kötü işleri terk etmeğı senden isterim ve miskinlerin sevgisini isterim ve beni bağışlamayı ve merhamet etmeni isterim, kavmim arasında bir fitne irâde buyurduğun zemân, beni fitneye düşmeden vefât etdir! ve senin sevgini, senin sevdiklerinin sevgisini, beni senin muhabbetine yaklaştıracak amelin sevgisini isterim.] 5/5

Âfâkî putlara kul olanlar, Zât-i ilâhî düşmanlarıdır. Enfüsî putlara kul olanlar sıfât-ı ilâhî düşmanlarıdır. 6/55 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]

Elvân ve envârın [renklerin ve nûrların] görünmesi fenâyâ muhâlif değildir. 4/154

Elem ve üzüntü, ayrılık ve musîbet, mâdem ki Allahü teâlânın irâde ve takdîriyledir. Ona râzı olmak lâzımdır. 4/72. [İslâm Ahlâkı: 559.]

İlhâm hatarât cümlesindedir. Yakîn hâsıl olması ve zann-ı gâlib vardır. Bâtının açılması vardır. Hatarâta menşe' [başlangıç] ise nefsdır. 4/133

İlhâm zannîdir. Hâsıl olması umulur. 6/87

"Allahü teâlâ semâvâtın ve erdın nûrudur" âyet-i kerîmesinin ma'nâsı, sonradan yaratılmışlar, yokluklar olup, başdan başa zulmet ve şerlerdir. Ve onlarda olan hayr ve kemâl, hüsn ve cemâl vâcib-i teâlâ ve tekaddesdendir. Lâkin bu nûr ziller vâsıtası ile olup, "Allahü teâlânın mü'minin kalbindeki nûru, fener içindeki mum gibidir" âyet-i kerîmesi bunu irâde buyurur. 4/113

İlhâm zannîdir. Kat'î değildir. Kat'ıyyet vahye bağlıdır. 5/116

İmâm ile iftitâh tekbîri almağı, tecellîlerden ve zuhûrâtdan dahâ iyi bileler. 5/87

İmâm-ı a'zam, ömrünün sonunda, iki sene ictihâdı terk edip, uzlete çekilmiştir. 5/61

[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhîret: 99.]

İmâm-ı a'zam dört bin altın kıymetinde elbise giyerdi. Ve güzel elbise tavsiye ederdi. 5/106. [Kıyâmet ve Âhîret: 101.]

İmâm-ı a'zam, imâm-ı Ca'fer-i Sâdıkdan süâl edip, Yâ ibn-i Resûlillah! Allahü teâlâ,

insanların istekli işlerini, onların arzûlarına bırakmış mıdır, dedikde, cevâbında, Allahü teâlâ, rubûbiyyetini, [yaratmak ve her istediğini yapmak büyüklüğünü] kullara bırakmaktan münezzehtir buyurdu. Yine süâl edip, onlara cebr eder mi, dedikde, cevâbında; cebr yokdur. Yaratmağı kullara bırakmak da yokdur. İkisi arası olagelmektedir, buyurdu. 5/83. **[Hak Sözün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]**

İmâm-ı Ca'fer-i Sâdıkda ayrı ayrı iki nisbet vardı ve birbirinden ayrılmış idi. Nisbetin biri, yüce cediti tarafından Alî "radiyallahü anh"a ulaşır. Diğeri annesinin ecdâdından Sıddîk-ı ekberden "radiyallahü anh" alınmışdır. 5/59. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhîret: 97.]**

İmâm-ı Rabbânî kaddesallahü sirrehül'azîz, müceddid-i elf-i sâni idi. 5/2

İmâm-ı Rabbânî vilâyet-i Muhammediyye ve vilâyeti Mûseviyyenin terbiyet yaftesi olmuşdur. [Her ikisi ile yetiştirilmişdir.] 4/180.

İmâm-ı Rabbânînin seyri [ilerlemesi] bir noktaya vâsıl olmuşdur ki, asl noktaya akreb [çok yakın] noktadır. Onun üstünde seyr düşünülemez. 4/63

İmâm-ı Rabbânînin hakikat-i Muhammediyyeye vusûl bulduğu [kavuştuğu]. 4/180

İmâm-ı Rabbânînin seyri, seyr-i murâdî [Murâdların seyri, çekilenlerin seyri] olduğu. 5/101

İmâm-ı Rabbânînin sohbetinde hâsıl olan feyzler ve bereketler. 6/91

İmâm-ı Rabbânînin, İmâm-ı a'zam ve imâm-ı Şâfi'î ile keşfen bir araya gelmeleri. 4/231.

İmâm-ı Rabbânî, kutbiyyet ve ferdiyyetin kemâlâtını dahâ başlangıçta kendinde toplamış idi. 4/154

İmâm-ı Rabbânînin nisbeti, nisbet-i Eshâb-ı kirâmdır. [Ya'nî Eshâb-ı kirâmın nisbetidir.] 6/206.

İmâm-ı Rabbânî, tecellî-i zâtî ile şereflendi. 4/183

İmâm-ı Rabbânî, sâbikûndan idiler. 5/34

İmâm-ı Rabbânîye, (Seni ve kıyâmete kadar sana tevessül edenleri magfiret eyledim) diye ilhâm olundu. 4/225

İmâm-ı Rabbânî, Ehl-i beyt-i nebevî kemâlâtına gark olmuşlardı. 4/193

İmâm-ı Rabbânînin sînesinden [göğsünden] vesvese veren şeytânı ve onun avânesini ihrâc eylemişlerdir. 4/190

İmâm-ı Rabbânînin, Cenâb-ı Hakkın, dâire-i gadab, dâire-i istignâ [ihtiyâcsızlık dâiresi], rahmet dâiresinde seyri. 4/45

İmâm-ı Rabbânî, Kur'ân-ı kerîmdeki hurûf-ı mukatta'a ile mümtâz oldular. [Onun sırlarına erişdiler.] 6/157

İmâm-ı Rabbânî, zemânın halîfesi ile yol berâberliği yapıp, Ecmir seferine gitmişlerdir. 4/238

İmâm-ı Rabbânîye vefâtından altı gün evvel hummâ geldi. 4/193

İmâm-ı Rabbânînin ölüm hastalığı sıtma idi. 4/183

İmâm-ı Rabbânînin vefât târîhi 1034, Seferinin 28.ci salı günü idi. 4/86

İmâm-ı Rabbânînin yaratılışı, Nebî aleyhisselâmın artık toprağındandır. 6/198

İmâm-ı Rabbânînin mezârından, üstün kemâlâtlarının feyzi alınmaktadır. 4/80. **[Hak**

Sözün Vesîkaları: 334.]

İmâm-ı Rabbânî Lahorda Hacı süvâyı sokağında Hâce Kâsımın eski hânesinde bir-iki ay ikâmet buyurdular. O hâne köhne olmakla, telâpür sokağında diğer hâneye intikâl buyurdular. 4/25

İmâm-ı Gazâlî, Fârâbî ve İbni Sînâyı tekfir eylemiştir. [Küfre düşdüklerini söylemiştir.] 4/230 **[Se'âdet-i Ebediyye: 959]**, 1/266 **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

İmâm müezzinden mutlaka efdaldir. Me'amâfih imâmda ezânın fazîleti yokdur. 6/24

“Emr-i münkeri gördükde [İslâmiyyete uygun olmıyan bir iş gördükde] değışdirilmesine kâdir olmadığınız vaktde, sabr ediniz. Allahü teâlâ, onu tagyir eder [değışdirir].” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Emr-i ma'rûf ve nehyi münker bütün müslimânlara vâcib ve küffâr ile cihâd gibidir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

“Yâ emr-i ma'rûf ve nehyi münker edersiniz, veyâhud Allahü teâlâ sizin üzerinize gadab gönderir. O vakt, düânız kabûl olmaz.” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Emr-i ma'rûf olmıyan memleketde, emrlere itâ'at etdiğı hâlde, ya'nî mutî' olduğı hâlde üzülmiyenler helâka müstehakdır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

(Belkıs dedi ki: Pâdişâhlar hasmâne bir şehre dâhil olduklarında, ol şehri harâb ve ehâlisinin azîzlerini zelîl ve esîr eder ve filhakîka bu işi işler.) Neml sûresi 34.cü âyet-i kerîmesi meâli. 4/66

“Allahü teâlâ, (şübhesiz ki) ni'metlerin eserini kulu üzerinde görmeğı sever.” Hadîs-i şerîf. 5/106. **[Kiyâmet ve Âhret: 101.]**

“Allahü teâlâ, bid'at sâhibinin (işleyenin) orucunu, nemâzını, haccını, ömresini, cihâdını, farzlarını ve nâfile ibâdetlerini kabûl etmez. Bunlar, yağdan kıl çıkar gibi islâmdan çıkarlar.” Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

“**Şübhesiz ki, Allahü teâlâyâ kullarının en sevgilisi, Allahü teâlâyı kullarına sevdirendir.**” Hadîs-i şerîf. 4/117.

“Şübhesiz ki ben, dünyâyı îmâr etmek için değil.....” hadîsi. 4/155.

“Allahü teâlâ sâdik olan tüccârı sever.” Hadîs-i şerîf. 4/202. **[İslâm Ahlâkı: 562.]**

“İnsanoğlunun cesedinde bir et parçası vardır ki, bu sâlih olursa, bütün beden sâlih olur. Bu bozulursa, bütün beden bozulur. Bu et parçası kalbdır.” Hadîs-i şerîf. 5/109.

(Eğer Allahü teâlâ, sana bir zarar erişdirse, Onu senden keşf ve def'e yine Ondan gayri kimse kâdir olmaz. Eğer sana bir hayr murâd ederse, Onun fadlını red ve men' eder yokdur. Onun fadlı kullarından dilediğine isâbet eder.) (Yûnüs 107-âyet-i kerîmesi meâli)

5/42. **[Hak Sözü Vesîkaları: 339]**

“Kulumu, beni zan ettiği gibi karşılarım!” Hadîs-i şerîf. 6/225

Enbiyâ kabirlerinde zindedir [diridir]. Lâkin dünyâ hayâtı gibi değildir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Enbiyâ adedinin ta'yînini, ülemâ men'etmişlerdir. Sofiyyeden bu bâbda nakl edilen bir şey yokdur. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Enbiyâyâ indirilmiş olan herbir kitâb, Kur'ân-ı kerîmin eczâsından bir cüz'dür. Onun ba'zı ibârelerinden o kitâblar almışlardır. [Kur'ân-ı kerîm, bütün kitâbları kendinde toplamıştır.] 4/183

Enbiyâyâ mütâbe'at olmadıkca [uyulmadıkca] kemâle ulaşılmaz. Eğer birşeyler hâsil olursa istidrâcdır ki, netîcesi âhîretde hüsrân ve pişmânlıktır. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Enbiyâdan herbirinin kendi Rabbi ile muâmelesi ve sırrı başkadır ki, hiçbir kimsenin o muâmelede aslen şirketi yokdur. O nisbet ve yakınlığın keyfiyeti mechûldür. 4/222.

Enbiyâ Evliyâdan efdaldır. Fekat ba'zı meziyyetler ve ma'rifetler Velîye mahsûs (üstünlük) olsa, fadl-ı küllîyî mûcib olmaz. Câiz ve belki vâkı'dir. Ve fadl-ı külli Enbiyâyâ mahsûsdur. Bunun gibi, Nebîler ile Resûller arası da böyledir. Meselâ Mûsâ aleyhisselâm ile Hızır kıssasında bu husûsu yazmışlardır. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Enbiyânın müttefik bildirdikleri ve ülemânın icmâ'ları olan kavleri, bâtil hayâllerle kaldırmak [kabûl etmemek] mümkün midir? 6/16 **[Kıyâmet ve Âhîret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Enbiyâdan bir Peygambere vahy olunup, zemânında mevcûd bir âbide gidip, senin zühd ve dünyâdan kesilmen, âhîretde nefsin râhat etmesi içindir. Allahü teâlâ için olan ameli yapdın mı dedikde, o amel nedir, diye sûâl edince, (Velîlere dostluk, düşmânlara düşmanlık eylemekdir) dedi. Hadîs-i şerîf. 6/55 **[Hak Sözü Vesîkaları: 348.]**

İntizâr ve tefakkud-i matlûbdan [matlûbu beklemek ve aramaktan] bir an uzak olmıyalar. 5/6

İnzivâyı ihtiyâr eylemek evlâdır. [Yalnızlığı seçmek iyidir.] Lâkin riâyet-i hikmet ve adem-i inâre-i fitne [hikmeti gözetmek ve fitneyi uyandırmamak] lâzımdır. 5/151.

İnsan toprak olup, topraktan nebât hâsıl olur, nebâtdan hayvan yir ve hayvanı insan yir ve bundan nutfe hâsıl olup, yine insan peydâ olur. İşte ba's budur [dirilmek budur] demek küfrdür. 6/16 **[Kiyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

İnsana i'tâ olunan [verilen] sûrî ve ma'nevî feyz, zâhirî ve bâtinî feyz [ni'metler], eğer bir an kesilse, varlık ve üstünlükler kalmaz. 4/172

İnsanın olgunluğu, yokluğunu [adem olduğunu] anlayıp, kendinde emânet olan kemâlâtı, ehline havâle ederek, kendinden intifâ-i kemâlde, hayriyeti de, selb-i hayriyyetdedir. 4/27.

İnsanın kıymeti, himmeti kadardır. 4/114

İnsanın izzeti, îmân ve ma'rifet iledir. Mâl ve câh (mevkı') ile değildir. 5/62 **[Hak Sözü Vesîkaları: 342.]**

İnsanın zâtı ademdir. Hayr ve kemâl onun hakkında emânetdir. Ve güzellik ve cemâl in'ikâsîdir. Eğer bu hayr ve kemâli kendine nisbet edip, [kendinden bilip], aslı ile ortaklık da'vâsı ederse, hâindir. 4/27

İnsan bir biçâredir ki, onun üstünlüğü ve güzelliği yoklukdur. Kendi Mevlâsına mahsûs olan varlıktan nasıl haberdâr olur. Onun kemâl ve cemâline nasıl muttalî olur? 4/162

İnsan, on latîfeden mürekkebirdir. Beşi âlem-i halkdan [madde âleminde], beşi âlem-i emrdendir [rûh âleminde]. Nefs, âlem-i halkdandır. 5/137.

İnsan, mebde-i te'ayyünü olan ismin zıllıdır. Zilde bulunan, hayr ve kemâl aslının ziyâsıdır. 6/229.

İnsanın olgunluğu, kemâl iddi'â etmemekte, hayrlılığı da, hayrlılığı kendinden bilmemekdir. Eğer hayr ve kemâli kendi nefsine nisbet ederse, emânete hıyânet ve asl ile da'vây-ı şirket eder. [Asl ile ortaklık da'vâsında bulunur.] Meğer ki yoklukdan sonra, [Yok iken var edilince] kendisine vücûd ihsân edilince, ikinci bir doğuş ile doğmuş ola ki, o vaktde onun hakkında, bu söz güzel olur. 5/16

İnsana her ne ulaşır, cümlesi, takdîr ve ezeli irâde iledir. 6/87.

“İnsanın hayrlısı, ittika edip [takvâ sâhibi olup,] sıla-i rahm eden ve emr-i ma'rûf ve nehy-i münker edendir.” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

İnsandan bu fânî âlemde istenen, biçâre bir kul (köle) olup, kulluk vazîfelerini edâ ve temâmlamak ve ibâdetleri ve tâ'atleri yerine getirmektir. 5/100.

İnsanın arzû ile kârı nedir? (İnsan bir şeyi niçin arzû eder durur?) Çok vâki' olur ki, temennî eylediği emr (iş), kendi hakkında mukadder değildir (takdir buyurulmamıştır.)

İnsanı Hak sübhânehu ve teâlâ, beyhûde halk eylemedi ki, kendi hâline bırakılsın. Hattâ, her ne bilirse yapıp, he-vâ-i nefse ve hoşuna giden şeye uysun. Onu emrleri yapmak ve yasaklardan sakınmakla mükellef kıldı. Ve emrler ile muhâtab eyledi. İnsan için onun emrlerini yapmaktan başka çâre yokdur. Ve onun hilâfî üzere hevâ-i nefis ve tabî'ate tâbî' ola. Eğer bu vechle amel etmezse, âsî ve inadcı kul olup, Allahü teâlânın gadabına uğrar ve çeşidli cezâlara müstehak olur. 5/11 **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

İnsan her ne kadar derd ve belâyâ mübtelâ ve mihnetlere düçâr olursa, berâberlikde ve yakınlıkda o kadar ziyâde kâmil olur. 5/111.

İnsanın kadr ve kıymeti, muhabbet ile belli olur, açığa çıkar. Ve diğer varlıklardan ayrılması bu derd sebebi ile olduğu açıktır. 6/111.

İnsanın diğer mahlûkât üzerine üstünlüğü, derd talebi ve râhatına düşkün olmamak sebebiyledir. 6/38

“İnsanın sevmesi ve buğz etmesi ve vermesi ve vermemesi, Allah için olursa, îmân-ı kâmil olmuştur.” Hadîs-i şerîf. 6/55 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]**

İn'âmda [ni'mete kavuşmakda] sevilenin ve sevenin murâdı, nefsin murâdına muvâfıktır. Elemde sevilenin murâdı vardır. 6/121.

Evcâ ve emrâza [acılar ve hastalıklara] sabr edeler. Ve Hak sübhânehunun kereminden âfiyeti talep edeler. Ve mahlûkatdan hiç kimseyi vâsita görmiyeler. Hepsini (ve vâsitaları) Hak sübhânehu ve teâlâdan bileler ve onun def'ini dahî ondan talep edeler ki, onun takdîri olmadıkça kimse kimseye zarar eylemeğe kâdir değildir. Ve onun irâdeti olmadıkça, hiç kimse def'i zarar eylemeğe kâdir olamaz. İşte tarîk-i ubûdiyyet budur. [İşte kulluk budur.] 4/72 **[İslâm Ahlâkı: 559.]**

Evkâtı [vaktleri], zikr ve fikr ile ma'mûr edeler. Ve en mühim işlere sarf edeler. Ve gizli ve açıkda takvâ ve havf üzere olalar. Ve ölümü ve kıyâmet gününü düşüneler ve bu tefekkürden uzak olmayalar. 4/98

Evkâtı [vaktleri], zikr ve fikr ile ma'mûr edeler. Mevlây-ı hakîkî celle şânühûnun râzı olduğu şeyleri yapmakda cân-ı gönülden çok çalışmalı, karanlık geceleri ağlamak ve istigfâr ile aydınlık ve pür-nûr edeler. Âhîret azığını bu kısa zemânda [ömr içinde] hâzırlıyalar. 5/88

Evlâd-ı îşânın (Onların evlâdının) hizmetini kendine se'âdet bileler. 5/39. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 338.]**

Evlîyâ zellelerden (küçük günâhlardan) korunmuş değildir. Lâkin tez uyanırlar. [Farkına varırlar]. İyilikler ile onun tedârikini görürler [telâfi ederler]. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559,**

Kıyâmet ve Âhîret: 376.]

Ev halkının dînen hakkı olan şeyler edâ oluna. Onlara dahî çokca karışmıyalar. [Devâmlı onlarla uğraşmıyalar]. 4/171.

Ehl-i hukûku [hak sâhiblerini] râzı etmekte, öyle bir tarz üzere hareket edeler ki, Allahü teâlânın gadabına sebep olma. Allahü sübhânehunun hakkı, bütün haklardan öncedir. Onun hakkına kemâl üzere ve diğerlerinin hukûkuna dahî riâyet edeler. 4/201.

Ehl-i islâm, ehl-i tarîkat, ehl-i hakikat için, farzlar yapılmadan ve harâmlardan sakınmadan kurtuluşa çâre yokdur. 4/39

Ehlullaha [Velîlere] hâsıl olan zikr-i kalbî, evvelâ hakikat-i câmi'anın zikridir. [Ya'nî kalb latîfesinin zikridir.] Onun yakınlığı ile mudga [bütün kalb] dahî zikr edici olur. 5/70

Ehlullahın [Evliyânın] ayrılığının mâtemi yer ve göke yayılır. [Yer ve gök ehli üzülür.] Beden ve kalbe yayılır. Elden çıkışındaki [vefâtından dolayı] (husûsî) feyz ve bereketinden mahrûmiyyet açıktır. Diğerlerinin ayrılığının mâtemi [üzüntüsü], yeryüzünün bir cüz'inde [bir yerde] olur. 6/178.

“Ehl-i me'âsiye [ma'siyet ehline] buğz eylemekle ve onlardan uzak olmakla Allahü teâlâyâ karîb [yakın] olun.” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Ehl-i gaflet ve ehl-i dünyâ ile mümkün olduğu kadar karışmıyalar. Ve sohbetleriyle kalbin kazancına zarar vermiyeler. 4/201

(Ehlül bida'i kilâbü ehlin nârı.) [Bid'at ehli Cehennemdekilerin köpekleridir.] Hadîs-i şerîf. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Ehl-i bid'at ve mülhidler ile sohbet etmeyeler ki, onlar din hırsızdırlar. 5/89 **[Eshâb-ı Kirâm: 275.]**

Ehlullahın [Velîlerin] fazîlet sâhibi olması, Allahü teâlâyı tanımaları iledir. Ve Zât ve sıfat-ı teâlânın esrârını keşf iledir. Kerâmet ve mahlûkları keşf ile değildir. 4/50 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

Ey Mevlâyı taleb eden! Seni yüce derecelere ve hidâyete tâbi' olmağa da'vet eder ve çağırırım. Cümlelerin dönüp, ulaşacağı Hak teâlâdır. Ma'lûm ola ki, âhîret azâbına, (dîni) yalanlıyan ve yüz çevirenler atılır. Nefs ve şeytân ve hevâdan sakınmak lâzımdır. Sizi alevli ateşden (Cehennemden) sakındırırım ki, o ateşe şekâvet sâhibleri en çok lâyıktır. Devâmlı vera' ve takvâ üzere olup, miskînlere ve akrabâyâ yiyecek ver ve giydir ki, kıyâmet gününde, Cehennemden uzak olanlar Ebû Bekr-i Sıddîk "radiyallahü anh" gibi iyice takvâyâ sarılıp, mallarının zekâtını verenlerdir.

Dünyâ zînetini temennî ederek ve beğenerek basîretini elden bırakma. Zulm sâhibi ve azgın olanlara meyl edip, vaktini hebâ eyleme (boşa harcama). Kabrleri ve onda olup fânî

olup gidenleri ve Cennet ehlini ve Cehenneme atılan cin ve insanı hâtırından çıkarma! Karanlık ile örtülmüş geceyi, aydınlık ile nûrlanmış gündüzü tefekkür ederek, Hâlık teâlâyâ hamd ve senâ eylemelidir. Allahü teâlânın emrine sarılmalı ve yasaklarından sakınmalıdır. İnsana (erkek ve kadınlara) mal ve evlâdın fâidesiz ve çok az fâideli olduğu kıyâmet gününde, şefâ'at-i kübrâ talep edilmelidir. Bu sözlerim korku ehline (Allahdan korkana) hâtırlatmak ve teblîğdir. Allahü teâlâdan uzak, hevâ ve hevesine düşkün olan, lüzûmlu şeylerden mahrûm kalmış gönlün sığınacağı ancak Hak teâlâdır. Hak teâlâ kullarını görmektedir. Ve herkesin dönüşü onadır. Gizli ve açık herşeyi Allahü teâlâ bilir. Ey Allahü teâlâyı talep eden kişi! Şu zâta gıpta olunur ki, aşağılıklardan üstünlüklere teveccüh ve yükselip, günâhlarına karanlık gecelerde ağlar. Ve dönüşünün, yüce hükmü arş-ı mecîdden yüksek olan Zât-ı kibriyâyâ olduğunu bilir. Ve herşeyden kudretinin te'sîrini alıp, zengin ve fânî kılan, güldüren ve ağlatan, öldüren ve diriltenin, hakîkatde Allahü teâlâ olduğunu yakînen bilir. İşte bu vasflar ile muttasıf olan, fenâ-i nefis ile fânî ve herşeye gücü yeten ile bâkî olur. Doğru yola meyl ve azgınlıktan ârî ve kıyâmet azâbının hüznünden müberrâ olur. Ve insan işlerini hâtırladığı kıyâmet gününde, tam bir mükâfat ile taltif olunup, arasat meydânındaki insanlara Cehennemin gösterildiği anda (arz edildiği anda), yakınlıklara ve derecelere mazhar olur. Ey insanlar! Ehl-i takvânın mazhar oldukları bu ikrâmın rağbete şâyan olduğunu bilip, gücü ve kuvveti tam sarf ederek fenâdan soyunup, bekâ celb edici olunuz. Vesselâmü alâ menittebe'al hüda! (Hidâyete tâbî olanlara selâm olsun!) vel tezeme mütâbeat-el Mustafâ "aleyhi ve alâ alihissalevâtil ulâ ilâ yevmil cezâ'i." 4/9

Îşânın hizmetleri ile müşerref olanlar, her ne kadar pervâsız ve gerekli edeblerden uzak iseler de, azîzdirlir. 4/88

Îşân, âfâk ve enfüsden geçmişlerdir. Nice senelerce mâsivâyı hâtırlamak isteseler, hâtırlarına gelmez. Ene (ben) kelimesinin kendilerine dönmesini şirk bilirler. Bu büyüklerin sohbetini istiyeler ve cân atalar. 6/22

"Îmân-ı kâmil sâhibi o mü'mindir ki, güzel ahlâk sâhibi olup, ehline iyiliği çok ola!" hadîs-i şerîfini Tirmizî ve Hâkim rivâyet ediyor. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan Îmân: 141.]**

Îmân, kelime-i tevhîdin (Muhammedün Resûlullah) kelâmının birlikte tasdîkine bağlıdır. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Îmân-ı Enbiyâ [Peygamberlerin îmânı] ile avâmın îmânı, îmân olması bakımından müşterek ve müsâvidir. Îmân-ı Enbiyânın üstünlüğü, îmânın sıfatına bağlıdır. Sâlih amellere yakın olan îmân, başka bir safâ sâhibidir. Meselâ, insanlar, insan olmakda

müsâvî iseler de, sıfatları yönünden muhtelifdir. 6/24

Îmân ve küfr, hayr ve şer, hidâyet ve dalâlet, tâ'at ve günâh, Hak teâlânın yaratması olup, bil-cümle onun takdîr ve irâdesiyledir. Kulların işlerinin Hâlıkı odur, kul değildir. Fekat, insan kendi fî'inde mecbûr değildir. Zîrâ, irâdî hareketler ile gayr-ı irâdî hareketler farklıdır. Ve Hak teâlâ sevâbı ve gadabı kulların ameline bağlı kılmıştır. İnsanı irâdesine bırakmış, azâbı ve sevâbı, irâdenin sarfına bağlı kılmıştır ki, buna kesb denir. Kesb, kuldân, Halk [yaratmak] Allahü teâlâdandır. 5/137.

Îmân ve ilhâm ve vâridâtın mahalli ve envâr [nûrlar] ve esrârın [sırların] mahalli sadrdır [göğüsdür]. 5/97

Îmânın sûreti, dışdaki ma'bûdların ki, putlar ve diğer kâfirlerin tapdığı şeylerin nefyine [yok edilmesine] bağlıdır. Hakîkat-ı îmân da, içdeki ma'bûdların yok edilmesine bağlıdır ki, nefsin hevâsı ve Allahü teâlâdan başka şeylere tutulmaktan ibâretidir. 6/16 **[Kiyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Îmân-ı bil-gayb [gayba îmân] avâmın nasîbi veyâ seçilmişlerin seçilmişlerinin nasîbidir ki, nübüvvet kemâlâtından nasîb almış ve isti'dâd mikdârınca nihâyetin nihâyetinden âgâh olmuşlardır. Ortada olanlar (Evliyâ), şühûd lezzeti ile yetinmişler ve kavuşmak hayâlî ile râhat eylemişlerdir. Îmân-ı avâm [avâmın îmânı] nûrânî ve zulmânî perdelerin gerisindedir. Havâs [seçilmişler] nûrânî perdelerden kurtulmamışlardır ve onda tutulmuşlardır ve onun şühûdunu istenen şühûd tasavvur eylemişlerdir. Ehassül-havâsın [seçilmişlerin seçilmişleri olanların] gaybî îmânı ise, nûrânî ve zûlmânî perdelerin ötesindedir. 4/124

Îmân-ı mecâzî, ya'nî sûret-i îmân, avâmın nasîbidir. Zevâlden [yok olmakdan] emîn değildir. Îmân-ı hakîkî ki, havâssın [seçilmişlerin] îmânıdır. Zevâlden mahfûzdur. [Yok olmakdan korunmuşdur.] 4/64

– B –

Bazgeşt [urûcdan sonraki nüzûl, geri dönme], nefy ve isbât [Lâ ilâhe illallah] zikrinden sonra, ma'lûm yol üzere, kalb dili ile (Allahım), benim maksûdum sensin ve senin rızândır, demektir. 4/165

Bâtından murâd, âlem-i emrin beş latîfesidir ki, insanın eczâsındandır [parçalarındandır. Bir kısmıdır, cüz'üdür.]. 5/106 **[Kiyâmet ve Âhret: 101.]**

Bâtın, zâhirden perdelenmiştir [gizlidir.] Ve anlaşılmasından hayâ eder. Her ne kadar zâhirden ona imdâd ulaşır ise de, lâkin hayâ, nâz ve ihtiyâc duymamak ma'sûka lâzımdır. 4/215.

Bâtının taleb ateşi ile alevlenmesi ve mahlûkât ile alâkalarının kesilmesi ve ilâhî

hakikatler ile dolması ve temizlenmesi; zikrin devâmı ile ve insanlar ile az görüşmek ve mâlâ-ya'nî olan sözlerin azlığı ile ve büyüklere olan sevginin derinleşmesine bağlıdır. 4/43.

Bâtının nûrlanmasında kelime-i tayyibeden [Lâ ilâhe illallah'dan] dahâ fâideli birşey yoktur. Bu kelimenin birinci kısmı ile, isti'dâtlı bir sâlik, Allahü teâlâdan başka herşeyi bırakıp; ikinci kısmı ile, ibâdete müstehak olan bir ilâhı isbât eder ki, sülûkun hülâsasıdır. 4/145

Bâ kerîmân kârehâ düşvâr nist. [Kerîmler ile yapılan işler güc değildir.] 6/220.

Bâyezîd-i Bistâmînin nemâzda; Allahü teâlânın korkusu ve islâmiyyeti ta'zîminden dolayı, göğüs kemiklerinin hırıltısı işitilirdi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Bâyezîd-i Bistâmî düâ ederken, âmîn diyen bir fâsık, vefâtından sonra, necât buldu [kurtuldu]. 4/233.

Bid'at ehline Resûlullah la'net edip, Allahü teâlânın, meleklerin ve bütün insanların la'netleri, bunların üzerine olsun buyurdu. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

“Bid'ati ortaya çıkaran ve bunu yapan kimseye şeytân çok ibâdet yapdırır. Onu çok ağlatır.” Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

Bid'at bulunan mahallerde, hikmete riâyet olunup, vakt ve hâle göre, fetevâ-i kalb ile amel edilmelidir. 5/131.

Bid'at sâhibine buğz için ondan yüz çeviren kimsenin kalbini Allahü teâlâ emn ve emân ile memlû eder [emîn eder, korkudan korur]. Bid'at sâhibine güleryüz göstererek karşılarsa, islâmiyyetin hükmünü hafife almış olur. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Bid'at sâhibini tahvîf eden [hor gören] kimsenin kalbini, Hak teâlâ emn ve emân ile doldurur ve bir kimse bid'at sâhibini teşhir eylese, Allahü teâlâ onu büyük korkudan [Kıyâmet gününün korkusundan] emîn eder. Bir kimse bid'at sâhibine ihânet eylese, Allahü teâlâ, Cennetde derecesini yüksek eyler. Bir kimse bid'at sâhibine karşılaştığında, güleryüz üzere mülâyenet ve mülâyemet eylese [yumuşaklık gösterse], islâmiyyeti hafife almış olur. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Bid'at yayılmış, sünnet terk edilmiş olan bu zulmetli zemânda, ilmlerin tahsîli ve neşri en ehemmiyetli işdir. Ve Sünnet-i Muhammediyyenin ihyâsı maksadların en büyüğüdür. “Alâ sâhibihessalâtü vesselâmü vettehiyye.” Hâlleri ve vecdleri hiç düşünmiyeler. Bu dâr, dâr-ı ameldir. [Bu dünyâ, amel yeridir]. Tâ'atleri yapmakda merd olalar. Yalnızlığı ve bir yere çekilmeği ganîmet bileler. Bedenin ihtiyâcı olan şeyleri (yiyecek, içecek v.s.) Allahü teâlâyâ havâle edeler. 4/178.

Berâhime-i Hindin [Hind Berehmenlerinin] ve felâsife-i yunanın [Yunan felesoflarının] yaptıkları riyâzet ve mücâhedeleri, Peygamberlerin dinlerine uygun olmadığından,

âhîretde kurtulamazlar. 4/50 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

Bir kimseye rucû' eylemeğe (tâbi' olmağa) illet (sebeb), ve bir mevcûda i'timâd eylemeğe sebeb, yâ mürebbî (terbiye edici) veyâ saltanat sâhibi veyâhud ma'bûdiyyet ve ülûhiyyetdir ki, bunların cümlesi cenâb-ı mukaddese ve bîcûn-i hakîkiye (akl ermiyene) müsellemdir (teslimdir). [Kul'eûzü tefsîri] 4/79.

Berzah-ı kübrâda [Âhîret gününde] dağılmış parçaları ve çürümüş kemikleri toplayıp, beden zıl mu'âmelesinden kurtulur. O vaktde yakınlık devleti (ni'meti) aslen beden unsuru için olup, bâtın eski nisbetinde iken, zâhire bir yakınlık bahş ederler ki, bâtın zâhire tâbi' olmağa tâlib olur. 4/109.

Birinin makbûlü, cümlenin makbûlüdür. Birinin merdûdü, cümlenin merdûdüdür. 4/87

Bast ve kabz, erbâb-ı kulûbda hâsıl olur ki, onlar başlangıç ehlidir. Kalb, makâm-ı telvînde olduğu müddetçe, kabz ve bastın gelmesine sebeb olur. Temkîne bağlı oldukda kabz ve bastan kurtulur. Müntehî [yolun nihâyetine eren] için bu kabz ve bast yoktur. Onda yekrengi ve temkîn [sükûnet ve temkîn] mevcûd iken, ba'zı noksanlıklar sebebi ile, bir tatsızlık ortaya çıkar. 6/137.

Bast ve kabz, sâliklere zuhûr eden iki hâldir. Kabzda terakkî edemeyip [yüksellemeyip], tâ'ate rağbet ederler. 6/79

Beşerin havâssı [insanların seçilmişleri], meleğin havâssından [seçilmişlerinden] efdaldir. 6/183

Beşerin yaratılmasından murâd, Allahü teâlâyı tanımak olup, bu da Allahü teâlâda fânî olmağa bağlıdır. 4/99

Bedenlerin uzaklığı, kalblerin uzaklığına sebeb değildir. 4/175.

Ba'zı âyet-i kerîmelerin te'vîlleri. 4/52

Bekânın hâsıl olmasında yorulma ki, tâm fenâdan sonra, uğraşmaksızın, fadl ve ihsân ederek, bekâ ile müşerref kılarlar. 6/38

Bekâ, ilâhî isimlerin ve cilvelerin sâlikde görünmesidir. 4/50. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

Bekâ ve fenâ dâimîdir. Aynı fenâda bâkî, aynı bekâda fânîdir. 4/154

Bekâ-yı zâtî ile müşerref olan bir ârif-i kâmil, cemâlini merâyâ-ı âlemde [âlem aynalarında], müşâhede eder. Âlem onun zuhûr yeri ve tafsîlidir. Zâtı, efrâd-ı âlemde sârî olup [âlemde bulunan herşeyde sirâyet edip], külli eczâsını [bütün cüzlerini] ihâta eylediği gibi, bütün âleme de muhît olur. 4/139.

Bekâ, vilâdet-i sâniyedir ki, vücûd-i mevhûmdan [Bekâ, ikinci bir doğuşdur ki, mevcûd-i mevhûmdan kurtulup] münhali' olup, vücûd-ı mevhûble [ihsân olunmuş bir vücûd ile] mevcûd olmaktır. 6/161

Belâ, sevenin matlûbdan başkasına iltifât etmesine mâni' olup, mahbûba götüren [ulaştırır] kemend-i mahbûbdur. 4/54

Beldeler, menziller ve köylerin acâibi ve garâibi vardır. Hânenin sâhibinin hâneye özel yakınlığı vardır. Ve komşuluk hakkı vardır. Ve onun berekâtından nasîb olmak gerekir. 6/194

Belâlar ondan ve def'i dahî ondandır. Ve herbirinin muayyen vakti vardır ki, takdîm ve te'hîri mümkün değildir. Her ecel için yazılmış bir kitâb [vakt] vardır. Izdırâb fâidesizdir. 5/42 **[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]**

Bende-i makbûl [makbûl kul] o kimsedir ki, devâm-ı zikir ile vasflanmış ola [devâmlı zikir ile vasflanmıştır.]. Bir an gaflet ve hevâ-i nefis ile berâber olma. 4/75

Borçtan kurtulmak için çok vakt (ekseri), (Allahümme ekfîni bihalâlike an harâmike ve agnîni bi fadlike ammen sivâke.) [Yâ Rabbî! Halâl ile iktifâ edip, harâmdan sakınan ve beni fadlınla senden başkasına (muhtaç olmaktan) müstagni eyle.] 6/84

Bevâsır halkası takmak hoş değildir. 4/119

Bu suhte-i firâkın [ayrılık ateşi ile yanan bu kimsenin] ve çok arzûlıyanın [kalbi iştiyak içinde olanın] hâli budur ki..... 4/157

Bugünün kârını [işini] ferdâya [yarına] te'hîrde ömr nedir ki, hergünün bir ferdâsı vardır. 4/38

Beytullahın haccı, bütün şartları mevcûd olduğu takdîrde, edâ oluna. Ve beytten beytin sâhibine yaklaşmağa say' eylemek gerekir. Ve hacc-ı mebrûrun [kabûl olunan haccın] sevâbı ancak Cennettir, buyurmuşlardır. 5/11. **[İslâm Âhlâkı: 551.]**

Bîçûn mertebesine tealluk eden nisbet dahî bîçûn ve ibâret ve işâretten uzaktır. Ba'zan o nisbet-i bîçûniyi âlem-i misâldeki sûreti ile ortaya çıkarırlar [gösterirler] ki anlamağa ve anlatmağa yakın ola. 6/164

– P –

Pîr, mürîdin Hak sübhânehûya kavuşmasına vâsıta. Mürîdin pîr ile münâsebetinin çokluğu nisbetinde, mürîdin feyz alması dahâ çok olur. 5/113.

Pîri inciten veyâ inkâr eden hidâyetden mahrûmdur. 4/41.

Pîri incitenden sen de incinmezsen, köpek senden dahâ iyidir. (Nefehât'da). 4/112, 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Pîre bağıllıkda [inanmakda] bozukluk olursa, yükselmek düşünülemez. Bu bozukluğun ilâcı yokdur. 6/222

Pîrden feyz almakda, teveccühsüz sevmek (muhabbet) ya'nî râbîta-i ma'nevî kâfidir. 4/78

Pîr-i hakîkînin [hakîkî pîrin], hakîkî olmıyandan farkı, sohbetinde, Cenâb-ı Hakka kalbin meylinin ve teveccühünün hâsıl olmasıdır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

Pîrin teveccühü bereketiyle, şevk ve taleb [istek ve arzû] ve yükselmek mümkün olur. 6/222

Pîr, Allahü teâlânın emrlere hırslandırır, şevklendirir. 2/50, 3/29, 6/18. **[Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

Pîr ile münâsebeti tahsîl eden [hâsıl eden şeyler], pîre hizmet ve muhabbetdir. Ve zâhiren ve bâtinen [kalb ve beden ile] onun âdâbına [edeblerine] riâyettir. Ve âdetlerde ve ibâdetlerde ona uymaktır. Ve kendi murâdâtını [arzû ve isteklerini] onun murâdâtına [arzû ve isteklerine] tâbi' kılmaktır. Ve pîrde fânî olmaktır ve râbitadır. 4/165

– T –

“Teennî [acele etmemek] Allahü teâlâdandır. Ve acele şeytândandır.” Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

“Ve tebettel ileyhi tebtîlâ”. **(Mâsivâdan kesilip, Allahü teâlâyâ dön)** âyet-i kerîmesinin ma'nâsı, nefsinden ve âlem-i emr ve âlem-i halkdaki diğer bütün latîfelerden ve onlara bağlı (dönen) vücûdî kemâlâtdan da tam ma'nâsı ile kesil [kop, ayrıl]. 4/52

Ticâretde fâsid akdlerden sakınalar ve bu husûsda çok dikkat edeler. 4/202. **[İslâm Ahlâkı: 562, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 336.]**

Tecellî-i ef'âl zuhûr edince, kalb fânî olup, kendi fi'lini fi'l-i hak bularak bâkî olur. 6/4

Tecellî-i sıfat, kendi sıfat ve kemâlâtını, Hak teâlânın sıfat ve kemâlâtı görmeği müntecdir [netîcelendirir]. 5/109.

Tecellî-i sıfatın kemâli, adem aynasında aks eden kemâllerin ve sıfatların kendi aslına dâhil olmasıdır. 5/105

Tecellî-i zât, sıfatlar makâmında olanlar için, berkîdir. Fekat, makâmı sıfatdan kurtulmuş olanlar için (tecellî-i zât) dâimîdir. 5/109.

Tecellî-i berkîler (şimşek gibi gelip-geçen tecellîler), tecellî-i şüûnîdir. Tecellî-i zât değildir. [Şüûnların tecellîsidir. Zâtın tecellîsi değildir]. Tecellî eden şân, sâlikin mebbe-i te'ayyünü olan ismin üsûlünden bir asıdır. 4/122.

Tecellî-i zâtî sırasında ârif, kendini eşyâyı ihâta etmiş bulur. 6/164

Tecellî-i zâtdandır ki, aslın kemâllerine kavuşmasından sonra ârif, kendini hiç sayar ve tam yok olur. 4/182 **[Kıyâmet ve Âhîret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]**

Tecellî-i zâtî, (aslında) Peygamberlerin “aleyhimüsselâm” sonuncusuna mahsûsdur. Lâkin ona tufeyl ve tâbi' olmak yolu ile diğer Peygamberlere ve ümmetinden Ona tam

tâbi' olanlara da nasîb olur. Diğer Peygamberler için sıfatların tecellîleri vardır. Lâkin, Enbiyâyâ sıfatların tecellîsinde hâsıl olan kurb [yakınlık], Muhammed-iyyül-meşreb olan Evliyâyâ tecellî-i zâtîde hâsıl olmaz. 6/35

Tahsîl-i me'âşda [Mâişeti tahsîlde, elde etmekte], bir kimse sabra kâdir olamazsa, bir gayret ve çalışma ile eğer hâsıl olursa ne iyi. Ve illâ devâmlı çalışmağa kapılmıyalar ki, işlerin peşinde koşarak kıymetli ömrde perîşanlık hâsıl olur. 5/62 **[Hak Sözü Vesîkaları: 342.]**

Tedbîr, umûr-ı dünyâda [dünyâ işlerinde] iskât-ı tedbîrdir. Âhîret işlerinde, gayret göstermek ve günâhları terk etmektir. [Dünyâ işleri üzerinde fazla durmamak, âhîret işleri üzerinde ısrarla durmak lâzımdır.] 4/207

Terakkî [yükselme] ve yakınlık mertebelerinin hâsıl olması, temâmen, sünnete uymağa, bid'atden sakınmağa bağlıdır. 6/17

Terk-i hükmî; islâmiyyetin emr ettiği üzere, zekâtı minnet ile emr edilenlere vermek, sila-ı rahm, komşu ve borç istiyenlere ve gayrinin hakkına riâyet ve malı isrâf etmemek ve onu lehv ve la'ba [oyun ve eğlenceye] ve zînete vesîle etmemektir. 4/14.

Terk-i dünyâ lâzımdır. Bundan kurtuluş yokdur. Hakîkî terk müyesser olmazsa, hükmen terk mutlaka lâzımdır ki, kurtulmak ümmîd oluna. 4/14.

Teselsül, sonu gelmiyen işlerin birbirini ta'kib etmesine derler. 5/52.

Tesavvuf, emrleri ve nehyleri yapmakda ferâhlık ve sürûr duymaktır. (Ebû Amr). 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Te'ayyünün ma'nâsı sudûrdur [hâsıl olmağıdır]. 4/85

Te'ayyün, gayb-i hüviyyet üzere i'tibâr olunup, bunun verâ'sında [ötesinde] te'ayyün yokdur. Seyr ve sülûk ve ma'rifet de yokdur. 4/110

Te'ayyünât mertebeleri, zıllerin ve zuhûrların mertebeleridir. Bunun üstü, mertebe-i itlak-ı zât-ı teâlâdır. 4/183.

Te'ayyün-i imkânî, şahsın te'ayyün-i vücûbîsinin ki, hakikat-i insandır, zillidir. 6/2

Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîdir. Mertebe-i itlakdan ve genc-i meknûndan [gizli hazînedan] ilk önce arsa-ı zuhûra gelip, müteayyin olan nesne hubdur. 4/113

Te'ayyünât kâmilin [temâmen] te'ayyün-i evvel-i vücûdînin zımnında [altında] mündericidir [toplanmışdır]. Te'ayyün-i ilmî-i zımnî ve te'ayyün-i ilmî-i tafsîlî, onun zımnındadır. 4/183.

Te'ayyün-i evvel, sıfatları toplu ve tafsîlli olarak (içinde) toplıyan hakikatdir ki, vücûd diye ismlendirilmiştir. Bu mertebe, te'ayyün-i vücûdî ve te'ayyün-i ilmî-i cümelîdir [kendinde toplamıştır]. 4/85

Te'ayyün-i sâni, te'ayyün-i vücûdîdir. 4/183.

Te'ayyün-i ilmî, te'ayyün-i vücûdîden dündür [aşağıdadır]. Ve onun husûsiyyetlerinden bir husûsiyyetdir. 4/113.

Tefevvuk-ı mekân efdaliyyeti [mekânın üstün olması efdal olmağı] göstermez. 6/2

Takdîr-i ilâhî, halk ve îcâddan [yaratmaktan] ibâretedir. 5/83 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları:**

345.]

Takvâ hakkındaki ba'zı âyet-i kerîmelerin tefsîrî. 4/52

Ta'ziyeye dâir mektûb: Allahü teâlânın dostlarının vefâtlarının mâtemini diğer insanların mâtemleri gibi bilmeyeler. Diğerlerinin mâtemi, bir yerdedir. Lâkin bunların mâtemi yeryüzünün temâmında ve göklerde. Diğerlerinin mâtemi, cismâniyânın ba'zısındadır. Bunların mâtemi, cismâniyâna ve rûhâniyâna şâmildir. Diğerlerinin mâtemi, sâdece zâhirde ve sûrettedir. Bu büyüklerin vücûdları ma'nevî feyzler ve bânînin (kalbin) feyz almasına vâsîttir. Bu bakımdan mâtemleri bedenlere ve rûhlara yayılır. Lâkin böyle iken, yine onlar için, mâtem tutarken de, Allahü teâlâyı sevenlerin ve tanıyanların nazarında (güzel iş), güzel görünmek gerekir. İstenen şey odur ki, Allahü teâlânın işine râzı ve mutlu olalar. Ve cadde-i islâmı muhkem ahz edeler. [İslâmiyyete sağlam yapışalar]. Peygamber-i Hudânın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" sünneti ile amel edeler. Vâlidelerin ve sâir ehl-i hukûkun rızâlarını talep edeler. Allahü teâlânın rızâsını kazanmakta tam gayret göstermeğe riâyet edeler. Gençliği sâhibinin hizmetlerine sarf edeler. Günleri boş yere geçirmeyip, oyun ve eğlenceye [lehv ve lu'ba] sarf eylemeye. Zevk ve safâyâ bağlı olmıyalar ki, zevk ve safâ Cennettedir. Ve sülehâ ve dervîşânı kalb ve gönülden azîz tutalar. Ve onlar ile berâber bulunmayı seçeler. Dünyâ ehline, Âhireti düşünmiyenlere ve dünyânın süslerine göz-ucu ile dahî nazar eylemeyeler. Ve onu hakîr ve değersiz ve öldürücü zehr tasavvur edeler. Ve i'yâl ve evlâda iyi şekilde mu'âmele ve güzel olarak iyi ve hoş davranalar. Ve ammâ, onlar ile tâm münâsebet eylemeyeler. Cenâb-ı mukaddesden, yüz çevirmesine sebep olmayıp, (inne hü kâne fî ehlihi mesrûran) "Ve ammâ o kimse ki, sağ eli boynuna zincirli olmakla, kitâb-ı a'mâli [amel defteri] arkasından sol eline verilir. O, onu gördükde, vâh, keşki helâk ve hebâ olaydım diye temennî eder. O hâlde alevli ateşe bırakılır. Zîrâ o, dünyâda âhireti inkâr edip, âile ve kabîlesi arasında mâl ve makâm ile mesrûr idi." (İnşikak Sûresi: 13) va'dine yakalanmıyalar. 4/234.

Tekebbür harâmıdır. 5/106 **[Kiyâmet ve Âhret: 101.]**

Tilâvet-i Kur'ân, Hak teâlâ ile tekellümdür [konuşmaktır]. 6/93.

Teklîfât-ı islâmiyyeyi [islâmiyyetdeki teklifleri] inkâr eden, mülhid ve zındıktır. 5/53.

Telvîn makâmında, kesret-i vâridât ve televvün-i ahvâl [hâllerin değışmeleri]

mevcûddur. 5/28.

Temkin makâmında, mâsivâyı unutmak ve kalbe gelen hâtırâtı nefy etmek mevcûddur. 5/28.

Tenâsüh, rûhun bedene teallukundan önce, başka diğeri bir cesede te'allukudur ki, böyle inanmak küfrdür. 6/5

Tevbe, günâhı müte'âkib olursa [hemen günâhdan sonra olursa], üç sâat zarfında ise, deftere yazılmaz. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Tevbe kapısı açıktır. Hak teâlâ ra'ûf ve rahîmdir. Kusûr işlemekten kimse hâlî değildir. Ümmîdvâr olalar. 5/12

Teveccüh muhabbetsiz müessir değil, lâkin muhabbet teveccühsüz müessirdir. 4/33 **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

Teveccühde huzûr ve gaybet [yanında ve uzakda olması] berâberdir. 4/122.

Teveccüh-i pîr-i kâmil [kâmil pîrin teveccühü], dağ gibi zulmeti ve kederleri, her ne yol ile meydâna gelirler ise gelsinler, sâdık mürîdden def' eder. 6/121.

Teveccüh yapılması için, kalb ile yalvarmak lâzımdır. 1/157. **[Mektûbât Tercemesi: 192.]**

Teveccüh bir emr-i zâhirdir ki [açık bir işdir ki] beyâna [açıklamağa] ihtiyâcı yoktur. 6/251.

Teveccüh-i kalb yolu şudur ki, geçmiş günâhlara [kusûrlara] pişmân olup, tevbe-i nasûh edile. Ve üç kerre kelime-i istigfârı söyliyeler. Sonra, göğsün sol tarafında bulunan ve hakîkî kalbin yeri [makâmı] olan kalbi sanavberîye müteveccih olup, Allah lafzı mübârekini tekrar-tekrar söyliyeler ve kalbden söyliyeler. 6/177.

Tevhîd, Allahü teâlâyı [zâtı kadîm olanı], Allahü teâlâdan gayriden ayrı kılmaktır ki, dereceleri ve mertebeleri vardır. 4/47.

Tevhîd iki nev'dir. Tevhîd-i avâm; tevhîd-i havâs. Tevhîd-i havâsda, mâsivâyâ muhabbet ve nefsin adâveti [düşmanlığı] kalmaz. 4/123.

Tevhîdin tarîkatde ma'nâsı, mâsivâyâ [mahlûklara] teveccüh ve iltifât etmekden ve başka şeyi görmek ve bilmekden kalbi temizlemektir. 4/165

Tevhîd-i şühûdî, mâsivâyâ şühûd ve şuûru kaldırmaktır ki, tarîkatın şartıdır. 4/150.

Tevhîd-i vücûdî, nef'î vücûd-i eşyâ olup [eşyânın varlığını kaldırmak olup], tarîkatda şart değildir. 6/73

Tevhîd, nefs-il-emrde [haddi zâtında] şühûdîdir. Vücûdî değildir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Teveccüh-i ta'âm ve teveccüh-i menâm ve teveccüh-i kelâm lâzımdır. 4/145

Tevekkül, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hâlidir. Kesb, Onun sünnetidir.

5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Teheccüd ve kıyâm-ı leyl [gece kalkmak], tarîka-i aliyyenin zarûriyyâtındandır. 5/36.

[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 336.]

– C –

Câmi'iyet-i ârifin ma'nâsı. 4/203.

Cebriyye mezhebi, kuldân irâde ve ihtiyârı kaldırıp [yok deyip], kulu; işlerin yapılmasında mecbûr bilirler. Belki işi kulun [irâde-i cüz'iyyesi ile] yaptığını, kula nisbet eylemezler. Ve bunu Allahü teâlâ yapıyor [kulu mecbûr] bilirler. Bu küfrdür. Ve buna böyle inanan kâfirdir. Hayrlı işe sevâb taleb edip, şer işe azâb yokdur. Ve kâfirler ve âsîler ma'zûr ve onlara süâl ve azâb yokdur. Zîrâ işler bil-cümle Hakdandır. Ve bunlar mecbûrdurlar derler. Böyle i'tikâd küfrdür. Hak teâlâ Saffât sûresi 24.cü âyetinde meâlen buyurur: **(Onlar inanışlarından ve yaptıklarından sorulacaklardır.)** Hicr sûresi 92. ve 93.cü âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Rabbin hakkı için, onların hepsine kıyâmet gününde işledikleri küfr ve ma'siyetlerden süâl edip, cezâlarını veririz.)** buyuruluyor. Yetmiş Peygamber lisânından bunlar mel'ûndur. Ve mezhepleri aklın anlayacağı şekilde bâtıldır. Zîrâ elin titremesi ile, eli istekle kaldırmak başka olduğu meydândadır. Kulun o kadar ihtiyâr ve kudreti vardır ki, emrlerin ve nehyelerin uhdesinden gelmeğe kâdirdir. Hak teâlâ kerîmdir. Kula gücü yetmiyeceği şeyi emr buyurmamışdır. Uhdesinden gelmeğe kâdir olduğu kadar tekîf buyurmuşdur. Bu cemâ'at, kendilerine eziyyet edeni kınayıp, intikâm almağa kalkarlar. Ve çocuklarını döverler ve edblendirirler. Yabancı bir erkeği kendi zevceleri ile görseler, kınayıp, azar da ederler. Ma'zûr ve mecbûrdur deyip, göz yummazlar. Kat'î nas ile sâbit olan âhîret azâbından bu behâne ile kurtulmak ve istedikleri işleri ihtiyâr eylemek isterler. Böylece kazâ ve kaderi inkâr ederler. 5/83, 5/137. **[Fâideli Bilgiler: 231.]**

Ca'fer bin Sinân buyuruyor ki, (İbâdet ve iyilik yapanların, kendilerini, günâh işleyenlerden üstün görmeleri, onların günâhlarından dahâ fenâdır.) 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Ca'fer bin Sinân buyuruyor ki, (İşlenen günâhın tevbesinden gaflet eylemek, o günâhı işlemekten dahâ kötüdür.) 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Celâleddîn-i Rûmî, vahdet-i vücûd mensûblarının reîslerindedir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Celâleddîn-i Rûmî, sofıyye-i muvahhidîn [vahdet-i vücûd ehlinin] reîslerinden iken, kendine bağlı olanların ahvâline riâyet ve helâk edici şeylerden onları selâmete rağbet etdirip himâye ediyor, kendilerini ve bunları tehlikelerden koruyor, fâideli şeyleri çekip,

zararlı şeylerden kaçınıyorlar. İhtiyâçlarını elde etmeğe uğraşıyorlar. Çocuklarını terbiye ediyorlar. Mühim işlerde birbirine danışıyor, kızlarını ve âilelerini açık gezdirmeyip, yabancıların bunlara yaklaşmasına müsâ'ade etmiyorlar. Çocuklarını fenâ arkadaşlardan koruyorlar. Zâlimlere ve düşmanlara cezâlarını veriyor ve hastalarını zararlı gıdâlardan perhîz ediyorlar. O hâlde bu alçak dünyâ işlerinde, kesret ahkâmına riâyeti terk etmek mübâh iken, bunları gözetip de, âhîret işlerinde bu ahkâma riâyat farz olduğu hâlde, terk etmek ve vahdet-i vücûd hîlesi ile kulluk vazîfelerinden kurtulmak istemek, ahkâm-ı ilâhîyeye inanmamak ve Peygamberlere inanmamaktır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Celâl ve elem yolu ile olan lezzet, cemâl ve in'am [ni'metler] lezzetinden ziyâdedir [çokdur]. 4/106

Cem' makâmı, insanları Hak teâlâdan ayrı görmeyip, birinin ahkâmını diğere câri kılmaktır. Cem' makâmı sekrdir. Fark makâmı, ya'nî cem'ül-cem' sahv olup, buraya vüsûlde ârif islâm-ı hakîkî ile müşerref ve da'vet ve irşâda lâayık olur. 5/64

Cem' makâmında Allahü teâlânın varlığı zuhûr ve istilâ edip, sâlik kendi mevhum varlığını âciz [hiçbir şey] bulur. Bîçâre sâlik mukayyed varlıktan nasıl haberdâr olur. Ve hakîkî varlıktan nasıl haber bulup, cemâl ve kemâlden ne vech ile hissedâr olur. O yüksek makâmdan onun nasîbi, nasîb alamamaktır. Bu işde ilm-i matlûbu nice tedârik eder ki, ilm-i münâfîyi ayndır. [Asl ilme tersdir]. Çok ârif, bu makâm-ı cem'den terakkî edip, fark-ı ba'del cem'e vâsıl ve bekâ ve şu'ûr ile şeref hâsıl etdikde, ilm ile aynın ikisi cem' olur. Ve biri diğere münâfi (zıd) olmaz. O zemânda ilm-i bâkî ile fehm eder, ilm-i fânî ile değil. Ayn-ı fenâda bâkî ve ayn-ı bekâda fânîdir. 5/52.

Cem' makâmında olan sâlik nemâzı merfû' bulur [kaldırılmış bulur]. Ve islâmî tekîfleri, zincîr-i dest [el bağı] ve pây-ı mecnûn bulur ve hayâl-i sükût tekâlif eder. Ve zikri laklaka [söz kalabalığı] ve günâh fehm eder. 4/181

Cem'ul cem', halkı Hak celle ve a'lâdan ayrı görmek olup, küfr-i tarîkatdan sonra hâsıl olur. 6/207

Cem'ul cem', ya'nî fark mertebesi, islâm-ı hakîkî, sahv ve ma'rifet makâmıdır. 4/26

Cem'ul cem' makâmında olan sâlikin ârâmı [râhatı] ubûdiyyetde ve lezzeti de tâ'atdedir. 4/181

Cem'î Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" cem'î ilâhîden dahâ geniş diyen ârif, cem'î Muhammedî vücûb ve imkân mertebelerini câmi'dir [toplamışdır.] Lâkin cem'î ilâhî onları câmi değildir diye buyurur. Hâlbuki bu şühûd şey'in misâllerinin asla benzemesi kabîlindedir. Zîrâ cem'î Muhammedîde olan numûne vücûb mertebesinin numûneleridir. Aslı değildir. O mertebe imkânın ihâtasından dahâ yüksek [berter] ve münezzehdir. 6/164.

Cin, teklîfde insana tâbi' ve bizim Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" dînine tâbi' kılınmıştır. 6/29

"Cennetde yüz derece vardır ki, a'lâsı Allah yolunda cihâd edenlere ihsan edilmiştir. İki derecenin arası yer ve gök arası kadardır". Hadîs-i şerîf. 4/64.

Cennete giren insanların çoğunun girmelerine sebep, Allah için takvâ ve güzel ahlâkdir. Ve Cehenneme insanların çoğunun girmelerine sebep, gam ve ferecdir (tasa ve şâdümânlıktır) hadîs-i şerîfini Tirmizî ve İbni Hibban ve Beyhekî rivâyet ederler. 4/147

[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.] Ferec=Gam'ın aksi.

Cennetin eşcar [ağaçları], enhar [nehirleri] ve bunun gibi hûrî ve gilmâni, Hak sübhânehûnun tenzîh ve tahmîdinin ma'nâlarının görünmesidir ki, dünyâda o ma'nâlar bu harfler kisvesine ve kelimeler sûreti ile peydâ olmuşdur [görünmüştür, ortaya çıkmıştır]. Meselâ Sübhânallah gibi ve dahî Elhamdülillah gibi. Ve bu kelimelere dünyâda mübâşeret, mûcib-i terakkîdir [söylemek yükselme sebebidir]. Bunun gibi, Cennetde o latîfelere ve ni'metlere kavuşmak derecelerin yükselmesine ve makâmların yükselmesine sebebidir. 4/189.

"Cennete girmek ancak, rahmet-i ilâhî ilemdir." Hadîs-i şerîf. 4/119.

Cüneyd-i Bağdâdînin Resûlullah'a "sallallahü aleyhi ve sellem" tâbi' olmağı teşvîk etmesi. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Cüneyd-i Bağdâdî buyurur ki, hâdis [mahlûk] kadîme [hâlîka] makrûn oldukda [yaklaşıkda], bundan eser kalmaz. Ya'nî arş ve arşda bulunan herşey hâdisdir. Ârifin kalbi yanında nisbeti mahv ve telâşî sâhibidir ki, kalb kadîmin nûrlarının zuhûr ettiği yerdir. O hâlde nasıl his eder. 6/123

Cüneyd-i Bağdâdî vahdet-i vücûd bânîsi iken [kurucusu iken], serâpa [tepeden tırnağa

kadar] ahkâm-ı islâmiyyeye uymak ile bezenmişdi. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Cüneyd-i Bağdâdî kutbiyyet ve ferdiyyetin kemâlâtını câmi' idi. 4/154.

Civânlık eyyâmı [gençlik çağı] ömrün en kıymetli zemânıdır. En kıymetli şey ise ma'rifetullahdır. Gençliğini en kötü şey olan hevâ ve heves peşinde harcayıp, ma'rifetullahı, ömrün en kötü zemânı olan ve ele geçeceği de kesin olmıyan ihtiyârlık zemânına bırakanlara yazıklar olsun. 4/65. **[İslâm Ahlâkı: 558.]**

Civânân-ı müste'îdana hayf ve efsus ki, fitrat-i âlîlerini bu fânî-i denîye masrûf edip, [Kıymetli ömrünü bu fânî ve denî (alçak) olan dünyâ için sarf eden kâbiliyyetli gençlere çok yazık!], onlar gençliklerini dünyâ için harcamakla aldatıcı bir kahbeye tutulmuşlar, kıymetli cevherleri, saksı parçaları ile değişmişlerdir. (Mutlak cemâl parlak ve hâzırdır [dönülecek yer bellidir.]). 4/164

Cehl ve hayret, şühûd-i ma'rûf üzere [bilineni görmek, bilmek] meziyyet sâhibidir ve a'lâ-i makâmâtdır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]**

“Cû' [açlık] bir kimseye galebe edip, bunu insanlardan gizleyip, Allahü teâlâyâ teveccüh ederse, Allahü teâlâ onun bir senelik rızkını verir [rızkını açar].” Hadîs-i şerîf. 5/37 **[Hak Sözü Vesîkaları: 337.]**

Çehre-i mâşûk [ma'şûkun yüzü] karşı karşıya gelen iki aynalarda, aynanın temizliği ve nûrâniyyeti kadar aks ve meydâna çıkar [görünür]. Ayna renge bulanmış ve sûreti kabûl etmiyorsa, noksanlık aynadadır. Yoksa aynanın gösterdiği sûretde değil. 6/167

Cihâdın fazîletleri hakkında hadîs-i şerîfler. 4/64

– H –

Hâcâtın kazâsı [isteklerin yerine gelmesi] ve müşkilâtın küşâyışı [zorlukların açılması] için, (La havle ve lâ kuvvete illâ billah) kelimesini beşyüz kerre okuyalar. Ve evvelinde ve âhırında en az yüz kerre salât eyleyeler. (Bu, imâm-ı Rabbânî radiyallahü anhın hatm-i hâcegânıdır.) 5/33.

Hâkimlerden ve gayrilerden görülen zulm ve şiddeti, fi'li Hak [Hakkın fi'li] bilmelidir. Zâhirin gâm ve hüznüne bende [kul] mâni' olamaz. 6/80

Hâl, telvînden haber verir. Sâhib-i temkin [temkin sâhibi] olan hâlden geçmiştir. 6/56

Hâl, ilmden eşrefdir [şerefliidir]. Hâl, ehl-i vecd ve kemâlin husûsiyyetidir. 6/217

Hâl'in doğruluğuna alâmet, yakînin hâsıl olmasıdır. Yakîn hâsıl oldukda, hâl; vehm ve hayâlden bîrûndur [uzakdır] demişlerdir. 6/63.

Hub ve cünûndan hâlî olan [Sevgi, muhabbet ve delilik olmıyan] âdem, hayvânâta mülhaktır [dâhildir]. 4/114.

“Hac ile ömre arasını birleştirin. Zîrâ onlar fakîrlük ve günâhların kalkmasına sebep

olur." Hadîs-i şerîf. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

Hadîs-i şerîfde gelmiştir ki, bu üç şeyden çekinmiyen kimse, gerçekden mü'mindir. Hizmet-i i'yâl [Âilesine hizmet], ve fakîrlere ile berâber oturmak ve hizmetkârı ile ta'âm yimek. [Hizmetkâr temiz olmak lâzımdır.] 5/109.

Hadîslerin ba'zısı, ba'zısını tefsîr eder. 6/5

Harem-i Kâ'benin füyûz ve berekâtı başka, harem-i Medînenin kemâlât ve kârı ve semeresi başkadır. 6/232

Hüzn ve ferâhlığın olmaması, kazâyâ râzı olmağa ters değildir. 6/170.

Hesâb-ı mü'minîn [mü'minlerin hesâbı] kısa bir müddet içinde olacaktır. Fasl-ı kazâ [yapılma zemânı] bir sâ'atdır. Birinin hesâbı, diğerini hesâbdan işgal etmez. 4/11

Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] hakkındaki Hadîs-i şerîfler. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

"Hüsn-i hulk [güzel ahlâk], gücü yetdiği hâlde gadab eylememektir." Hadîs-i şerîf. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

"Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] hatâları eritir. Su kırağayı eritdiği ve mahv ettiği gibi. Ve kötü ahlâk dahî ameli ifsâd eder. Sirkenin balı bozduğu gibi". Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] buğz eylediği kimseye fütüvvettir. Ve ikrâh eylediği [tikindiği] şahsa mal vermek, kalbin nefret eylediği zât ile, hüsn-i sohbetdir, demişlerdir. 5/109.

Ebûl-Hasen-i Harkânî, Muhammed Kassabdan efdâldir. Ya'nî müntehîdir [sona varmıştır]. 4/179.

Huzûr, gafletten kurtulmaktan ibâretedir. 4/160

Huzûr, öyle ola ki, nefs-i hâzır dahî arada olmıya. Vücûd yolunu yokluk sahrasına çeke. Ve kendi huzûru yine kendine müteveccih ola [döne]. 4/75

Huzûr ve teveccüh-i kalbî, zikrin fevkidir [üstüdür]. Ve ondan dahâ latîfdir. 5/145.

Huzûr-ı dâimî [dâimî huzûr] bâtına nisbetle mümkindir. Ve başlangıçta zuhûr eder. Bu devâm, zâhirde zordur. 4/172.

Huzûr ve âgâhînin devâmında, uyku ve tilâvet ve nemâz ve bunların gayrisi birdir. [Huzûr ve âgâh olan kalb, nemâz, uyku ve tilâvetde aynıdır.] Huzûr ve âgâhî kalbin melekesi olup ve onun sıfat-ı lâzimesi olur ki, hiçbir zemân ayrılık kabûl etmez. 5/109.

Huzûrun devâmında, mâsivânın unutulması ve hâtırlanmaması hiç lâzım değildir. Huzûr-ı dâimî huzûr-ı mâsivâ ile birleşir. 5/109.

Huzûr-ı mübtedî [mübtedînin huzûru] öyle bir huzûrdur ki, gaybet ona der-kafâdır

[Sonra gaybet hâsıl olur]. Huzûr-ı mütevassıt [Yolun ortasında olan için huzûr], ki gaybet onun der-kafâsı değildir. [Gaybet onunla hâsıl olmaz]. Ve bu iki huzûrda hâzırın vücûdı der-meyândır [aradadır]. Ve fenâ husûle peyveste değildir. [Fenâ hâsıl olmasına bağlı değildir]. Ve huzûr-ı müntehî [sona varanın huzûru ise] bir huzûrdur ki, nefs-i hâzır der-meyân [arada] değildir. 6/137

Hataranın [fıkr, düşüncenin] menşe'î nefsdır. İlhâm da hatarât cümlesindedir. Lâkin bunda, husûl-i yakîn galebe-i zan [yakının hâsıl olması kuvvetli zan] ve inşirâh-ı bâtın [bâtının açılması] vardır. 4/133.

Hak sübhânehü ve teâlâ, ba'zı mahlûkâtından râzıdır. Ve onu hasen [güzel, iyi] kılmışdır. Diğer ba'zılarından râzı değildir. Onu kabîh [çirkin] eylemişdir. 4/26

Hak teâlâ, âfâk ve enfüsün ve nisbet ve i'tibârâtın ötesidir. Onu derûn ve bîrûnun verâ'sı taleb eylemek gerekdir. [Onu âfâk ve enfüsün ötesinde aramak lâzımdır.] 6/74

Hak teâlâ bizim akllarımızdan ve anlayışımızdan, ilmlerimizden ve idrâkımızdan verâ'ül verâ'dır [ötelerin ötesidir.] 4/116

Hak teâlâ verâ'-ı âfâk ve enfüsdür [âfâk ve enfüsün ötesidir]. Onun tâlibi âfâk ve enfüsden geçmedikçe, ma'rifet elde edemez [kavuşamaz]. 4/205

Hak teâlâ verâ'ül verâ'dır [ötelerin ötesidir]. Sümme verâ'ül verâ'dır [yine ötelerin ötesidir]. Bu ötelerin ötesi olmak, kurb yönündendir. Uzaklıkta değildir. Her ne ki tasavvur olunur ise, hattâ bir kimsenin zâtından dahî ziyâde ona yakındır. Aklın ondan haberdâr olması zordur. Cânib-i bu'dün verâ'iyeti cevalangâh-ı vehmîdir. [Uzaklık ciheti ile ötelerin ötesi olması vehmin anlayacağı şeydir]. Hâlbuki yakınlıkta olan bir verâ'iyeti vehm ve hayâl, anlayamaz ve kendine, kendinden ziyâde yakınlığı tasavvur eylemeğe kâdir değildir. 4/205.

Hak teâlânın ihâtası mücmelin müfassalı ihâtası gibidir. Meselâ kelime, aksâmında câri olduğu gibidir. 6/16 **[Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Hak teâlâ hiçbirşeye hulûl etmez. Mahlûkâtın ba'zısının, vâcib-i teâlânın nûrlarının zuhûruna liyâkati [kâbiliyeti] vardır. Ve sengi (taş) ve külûh (toprak keseği), sâhibi liyâkat değildir. Dünyâda rü'yet vâki' olmaz. 3/12.

Hak teâlâyâ, mümkinâtın madde ve heyûlâsıdır demek, çok kötü bir çirkinliktir. 6/16 **[Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Hak teâlânın âleme nisbeti [bağlılığı], hâlıkıyyet [hâlık olması] ve mahlûkların onun mahlûku olması ciheti iledir. Sûrî ve zıllarla ilgili nisbet var ise, ismlere ve sıfatlaradır. 5/132.

Hak teâlâ ne dâhil-i âlemdir, ne hâric-i âlemdir. Ne muttasıldır [bitişikdir], ne münfasıldır [ayrıdır]. 5/108.

Hak teâlâyâ ilm ve fehm vâsıtası ile aşk-i ilâhî [ilâhî aşk] hâsıl olmaz. Aşk-ı ilâhî, sülûke bağlıdır. [Tesavvuf yolunda sülûk yapmak, ilerlemek lâzımdır]. 5/69

Hak teâlâ âhıretde kurtulmanın medârını [esâsını], kat'î vahy ile sâbit olan Hakkın dînine bağlı ve yakınlığını sünnete tâbî' olmağa bağlı kılmıştır. 4/57

Hak teâlânın mukaddes bârigâhına bizim kusûrlu amellerimiz yakışır değildir. 6/68

Hak teâlânın kuldân râzı olması, kulun Hakdan râzı olmasının üstüdür [fevkıdır.] 4/62

Hak teâlânın ziyâde mahbûbu [en çok sevdiği] şu kimsedir ki, Allahü teâlânın kullarına muhabbetine sebep olan ve kulların dahî Ma'bûd-i teâlâyâ muhabbet eylemelerine vesîle olandır. O kimse, teblîg ve da'vet sâhibidir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Hak teâlânın dostları, onun belâsına râzılardır. Bununla berâber, belâların def'î için düâ ederler. 6/206

Hak teâlânın kendi zâtına ve sıfatına ve ef'âline muhabbeti vardır. Ve bu muhabbetin çokluğundan, her birinde iki i'tibâr vardır ki, muhibbiyyet ve mahbûbiyyetdir. Ve mahbûbiyyet-i zâtiyyenin zuhûru kemâlât-ı Habîbullahdır "sallallahü aleyhi ve sellem". Ve muhibbiyyet-i zâtiyyenin zuhûru kemâlât-ı kelîmullahdır. Ve mahbûbiyyet-i esmâ ve sıfatın zuhûru, diğer Enbiyâda tahakkuk eder. Esmâ ve sıfatın zilleri olan mahbûbiyyet ve muhibbiyyet-i zilliyenin zuhûru, Evliyây-ı Mahbûbîn ve muhibbîninde hâsıl olur. 6/137

Hak sübhânehu müsebbib-ül-esbâb [sebeblerin îcâd edicisi] ve varlıkların bir araya gelmesini hâsıl edicidir. Bir sebep îcâd etmeğe kâdirdir. 5/17

Hak teâlâ hikmet-i bâligası ile [yüce hikmeti ile], kendi yüce kudretini, hikmet perdesinde gizli kılmıştır. 4/110.

Hak teâlâ cümleyi Cehenneme atsa, zulm değildir. Zîrâ, kendi mülkünde tasarruf etmektedir. 4/11

Hak teâlâ kullarının rızıklarına kefîldir. Günlük erzâkı ele geçirmek için fazla çalışarak, kendilerini perîşân eylemeyeler. Eğer az bir çalışma ile mümkün olursa, ne a'lâ [ne güzel] ve yoksa onun ardına düşmiyeler. 5/22

Hak teâlânın talebinde tenbellik [alâkasızlık] eylemeyüp, Onun ma'rifet yolunu arayalar. Ve bu ni'metin kokusu her ne cenâhdan gelirse, o tarafa [ona] alâka göstereler. Ve bu fânî dünyâda istenen şey, bu devletin [ni'metin] ele geçmesidir. İnsanın yaratılmasından maksad, ma'rifete kavuşmasıdır. 6/34 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]**

Hak sübhânehu ve teâlâ, o rahmet ve re'fet ile (merhâmet ile), başaşağı (Cehenneme) düşecek kâfirlere, uzak ve düşman olduğunu izhar buyurup, müslimânlara, onlara düşman olmalarını, şiddetli ve sert olmalarını ve muhârebede onları katl etmelerini emr buyurmuştur. 4/39

Hak teâlânın hukûku, bütün hukûklardan öncedir. 6/92

“Hak teâlâ ile ilgili bir iş yaparken, kötü kimseden korkmamalıdır.” Hadîs-i şerîf. 4/29

[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

Hak teâlânın mahall-i nazarı kalbdır. 4/48

Hak teâlâ cilve buyurursa [dilerse], sonradan yaratılmış bîçâre mahlûk âdeme teveccüh eder. 4/13

Hak teâlâ Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” râzı olmasını talep etmektedir. 4/10. [İslâm Ahlâkı: 557.]

Hak sübhânehu ve teâlâ, mâsivâyâ [mahlûklara] köle olmaktan kurtarıp ve uzaklaştırıp, temâmen kendi mukaddes cenâbına bağılıya. 4/143

Hakkın iki veyâ üç kısmı Hanefîde, sülûs (1/3), veyâ rub'-ı (1/4) şâfi'îdedir. 4/231.

Hakâyık-ı selâsenin [üç hakîkatin], (Kur'ân, Kâ'be, salât) muâmelesi, nübüvvet kemâlâtının fevkıdır (üstüdür). 6/140.

Hakâyıkın inkılâbı [hakîkatin değişmesi] aklen ve dînen muhaldır. [Mümkün değildir.] 6/2

Hakkaniyyet ünvanıyla [nâmiyle] zâhir olan bütün şühûdları ve hayâlleri kaldıralar. Ma'lûmât ve şühûdların ötesinde seyr edeler (yürüyeler). Nasıl olduğu anlaşılmayan nisbeti talebde bulunalar. Bu adı geçen nisbetin misâlleri olup ve o mu'âmeleyi hâtırlatan şühûdi nefy eylemek lâzım değildir. Tâ'at vazîfeleri ve ibâdât üzere müstekîm olalar. [Doğru yol üzere bulunalar]. 4/175.

Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkati], zât-i şeyden [şeyin kendisinden] ve mâbihi şey'i hüve hüveden ibâret değildir. [Ve onunla olan şey, o ve ondan ibâret değildir.] Belki onun mebde-i füyûz-ı vücûdu ve tevâbi'i vücûdîsidir. [Belki onun başlangıcı, varlığının feyzleri ve vücûdına tâbi' olan şeylerdir]. 5/1

Hakîkat-i vâcib-i teâlâyı [Vâcib-i teâlânın hakîkatini] idrâkden, mümkün nasıl haberdâr olabilir ki, bu mümkünin nasîbi acz ve ye'sdir. [Acz ve ye's olduğu âşikârdır]. 5/57

Bir hakîkatin diğer bir hakîkatden üstün olması, birinci hakîkat sâhibinin, ikinci hakîkat sâhibinden üstün olmasını gerektirmez. 4/183.

Hakîkat-i şey [Bir şeyin hakîkati] o şeyin kendisi demek olmayıp, bundan varlığın başlangıcı ve o varlığa tâbi' olanlar murâd edilmiştir. 5/1

Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” te'ayyün-i hubbîdir. 4/183.

Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” berzehıyyât-ı kübrâ [büyük aracı] tesmiye edilmektedir [ismlendirilmektedir]. 4/88

Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, ilk yaratılan olup, bütün

mümkinâtin hakîkatlerini kendinde toplamıştır. Ve ona (Hakîkatlerin hakîkati) derler. 6/164.

Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem"den ilerisi ülûhiyyet olup, buraya yükselmek mümkün değildir. 6/205.

Hakîkat-i Muhammedîye "sallallahü aleyhi ve sellem" berzâh-ı kübrâ [büyük aracı] derler ki, vahdet makâmıdır. Zîrâ Allahü teâlâ ile mahlûklar arasındadır. 6/207

Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem", bütün ilâhî şuûnları kendinde toplıyandır. 5/1

Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem", te'ayyün-i evveldir. 4/183.

Hakîkat-i Kâ'be, hakîkat-i Muhammedînin "sallallahü aleyhi ve sellem" fevkidir [üstündedir]. Zîrâ hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem", te'ayyünâtın mertebelerinden dolayıdır. Hakîkat-i Kâ'be te'ayyünâtın mertebelerinin üstündedir. 6/195

Hakîkat-i Kâ'be, hakîkat-ı Kur'ânın üstündedir. 4/183

Hakîkat-i Kâ'be, mahlûkların hakîkatleri ile ilâhî hakîkatler arasında geçitdir. 4/24

Hakîkat-i Kâ'beyi, imâm-ı Rabbânî bir mahalde surâdikât-ı azamet-i kibriyâidir [azamet dereceleridir] buyurmuş, bir mahalde nûr-ı sırf deyip, bir mektûblarında dahî hakîkat-i Ahmediyyedir diye karar vermiştir. Bircümle bu değişiklikler [farklılıklar] nüzûl esnâsındaki söyledikleridir. 6/130.

Hakîkat-i Kâ'be-i Rabbânî, hakîkat-i Muhammedî sallallahü aleyhi ve sellem'in fevkidir [üstündedir]. Zîrâ hakîkat-ı Kâ'be, Zât-ı teâlânın şânı ile olup, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem'in, kulluk makâmının kemâli ve âbidiyyetidir. 5/1

Hakîkat-i Kur'ânî ve hakîkat-i Kâ'beden her birinin diğeri üzerine üstünlüğünün beyân olunmasının sebebi, kusûrlu olan hâtıra şöyle gelir ki, Kur'ân-ı Mecîd, Hak sübhânehunun sıfatından veyâ şânından dolayıdır. Ve şu'ûn ve sıfatda iki i'tibâr mevcûddur. Birisi i'tibâr-ı te'ayyün ve biri dahî i'tibâr-ı itlak ve lâ te'ayyündür [te'ayyün olunmıyandır]. Dolayısıyla bu iki i'tibâra nazarla iki hakîkatden herbirinin diğeri üzerine üstünlüğü ile hükm olunmuş bulunması mümkündür. Bir hükm bir i'tibâr ile ve hükm-i diğeri, i'tibâr-ı diğeriyle oldukça tehâlûf (muhâlif) olmaz. 4/183.

Hakîkat-i Kur'ânî, sıfat-ı zâidedir. Şân-ı gayr-ı zâide dahî değildir. 6/130

Hakîkat-i Kur'ân [Kur'ânın hakîkati], bütün zâtî kemâlâtı kendinde toplamıştır. 4/183

Hakîkat-i Kur'ânîde, vüs'atin başlangıcı, nemâzın hakîkatinde, vüs'atin kemâli vardır. 6/140.

Hakîkat-i Kur'ân, Enbiyânın hakîkatlerinin üstündedir. 6/128

Hakîkat-i Kur'ân, ma'bûdiyyet-i sırf şâyân değildir [yakışır değildir]. 6/128

Hakîkat-i salât [nemâzın hakîkati], bütün hakîkatlerin üstündedir. 6/224

Hakikat-i salât, hakikat-i Kâ'benin üstündedir. 6/140

Hakikat-i salât, ma'bûdiyyet-i sırfa şâyândır [yakışır]. 6/76

Hükemâ demişlerdir ki [maddîciler diyor ki], (yok olan var olmaz ve var olan da, yok olmaz. Bunu isbât etmeğe bile lüzûm yoktur, bunu herkes bulabilir.) Bu sözleri insanlar için doğrudur. İnsanlar elbette birşeyi yokdan var edemez. Hiçbirşey yaratamaz. Fekat bu sözü, Allahü teâlâ için söylemek yanlıştır. Herkes değil, kimse böyle söylemez ve isbâta gelmez, vehm ve hayâldir. Allahü teâlânın kudretine inanmamaktır. Allahü teâlânın yokdan var etmesi ve bütün âlemleri hiçden yaratması ve hepsini yok etmesi, Onun kudretine göre, şaşılacak birşey değildir. Bunu söylemek âlemin kadîm olduğunu, yokdan, sonradan yaratılmadığını söylemek demektir ki, küfrdür. Çünkü, kâinâtın, bütün zerrelere ile yokdan var edildiğini, bütün dinler sözbirliği ile bildirdiler. **(İnsan düşünmüyor mu ki, biz onu önceden yaratdık, hâlbuki o, birşey değildi)** meâlindeki âyet-i kerîmeye uygun değildir. Kâdî Beydâvî "rahmetullahi aleyh" tefsîrinde (insan adem idi, ya'nî yok idi) diye ma'nâ vermiştir. Bu sözleri, hem de, Allahü teâlânın birşey yapamayacağını bildirir. Çünkü, yok olanı var etmiyor diyorlar. Var olanın var edilmesi de olmaz. Onların dedikleri gibi, var olan yok olmaz ise, varlıkların varlıkta kalabilmeleri için de, Yaratana ihtiyâcları olmayacaktır. Hattâ Allahü teâlâ eşyâyı yok edemeyecektir. Bunlar cismlerin hâssaları, hareketleri için acabâ ne diyecek. Bunların her zemân yeniden meydâna geldiklerini ve yok olduklarını herkes görüyor. Vel-hâsıl bu sözleri söylemek, Allahü teâlâyı inkâr etmektir. Allahü teâlâ böyle şeylerden çok yüksektir. 4/230 **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

"Halâl zâhir [açık], harâm âşikârdır [açıktır]. Şübhe eylediğin şeyi terk ve şübhesiz ile amel eyle." Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

"Hilm sâhibi kul, oruçlunun ve nemâz kılanın derecesini idrâk eder." Hadîs-i şerîf. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

Halvet der encümen, tefrîka yeri olan encümende [toplulukda, kalabalıkda] kalb yolu ile matlûb ile halvet eylemektir. [Halk içinde Hak ile olmaktır.] 4/163.

"Hamd etmekden çok, Allahü teâlâyı sevgili, birşey yokdur." Hadîs-i şerîf. 4/147 **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

"Hamele-i Kur'ânın diğer insanlar üzerine fazîleti, Hâlıkın mahlûk üzerine olan fazîleti gibidir." Hadîs-i şerîf. 4/134.

Havl [hareket] ve kuvvetden kendini tamâmen ihrâc edip, bütün işleri Hak teâlâyı havâle edeler. 4/145

"Hayâ, îmândan bir şu'bedir." Hadîs-i şerîf. 5/27

Hayât-i dünyâ [dünyâ hayâtı], bir kaç gündür. Çok değildir. Bu kısa zemânda [fırsatda], kabrin ve kıyâmetin fikri mutlaka lâzımdır. 4/105.

Hayât-i kabrde [kabr hayâtında], his [hissiyyat] vardır. Hareket yoktur. 4/34 **[İslâm Ahlâkı: 558.]**

Hayâti çend rûzeyi [birkaç günlük hayâtı] âhîret azığının tahsîline sarf edip, diğer işleri Hak celle ve a'lâyâ sipâriş edeler. Magrib ve meşrikın Rabbi, Ondan başka ilâh yoktur. Onu vekîl edin. 5/8

Hayâtda iken kabr ittihâzı, yâ mekrûh veyâ müstehâbdır. 5/51

Hayvânlarda nefs-i emmâre yoktur. 5/50

Hayât-i dünyevî [dünyâ hayâtı] gâyet azdır. Ebedî ve dâimî mu'âmele ona bağlıdır. Bahtiyâr şu kimsedir ki, bu az zemândaki fırsatı ganîmet bilip, âhîret kârını onda görüp, âhîret rızkını hâzır ede. 4/147**[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

– H –

Hâtımeye [son nefese] kat'î hükm olunmaya ki, vahye bağlıdır. Zann-ı gâlib ve mutmainne olunmuş bir ilm, din büyüklerinin son nefesinin selâmetine delâlet ederse, mümkündür ve bunun gibi ilhâm ile dahî hâtimenin [son nefesin] güzel ve çirkinliği kat'î bilinmez. Zîrâ ilhâm zannîdir. Lâkin zandan zanna olan fark, yer ile gök arasında olan fark gibidir. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Hâtimenin [son nefesin] selâmeti hiçkimse için kat'î değildir. (Müstesnâlar vahy iledir). 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Hârîka, açlık ve riyâzet ile cûkiye ve berâhime gibi, küfr ehlinde de hâsıl olur. 4/50 **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

Hânümândan [ev, barkdan] geçip, akrabâ ve çoluk çocuğa vedâ gerekir. Zîrâ Hakkın hakkı, bütün haklardan öncedir. 6/92

Hatm-i tehlîl okunarak sevâbı rûhâniyyet-i meyyite [meyyitlerin rûhlarına] hediye olunur. 5/13

Hizmet-i îşâna ikdâm [işâna hizmetde devâm [çalışma] olmadıkça], sohbet hevesinde olmamalı. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Hizmet-i huzûr-ı pîr [Pîrin huzûrunda hizmet] ve sohbet, râbitadan efdaldır. 4/50 **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

Hizmet-i fukarâ [sâlihlerin hizmeti] ve ehlullaha hizmet, müsmir-i berekâtdır. Dünyâ ve âhîret sefâsına [se'âdetine] sebebedir. 6/244

Hizmet-i fukarây-ı bab-illah [Allahü teâlânın kapısına gelen fukarâya hizmet] ve

Ehlullahın rızâsını kazanmak, büyük bir se'âdetdir ki, herkese nasîb olmaz [her ni'met sâhibine müyesser olmaz]. 5/151

Hızır ve İlyâs "aleyhimesselem" vefât etmişlerdir. Rûhları cism sûreti ile [cesed olarak görünüp] cesede âid harekât ve cismânî ibâdetler onlardan vukû' bulur. 4/182 **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Hızır aleyhisselâm, zikr-i nefy-i isbâtı [Lâ ilâhe illallah ile zikri], Abdülhâlık Goncdüvânîye, havuzda, su içinde tâ'lim eylemiştir. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhîret: 165.]**

Hâtıraların [düşüncelerin] çok olmasından kalb muzdarip olmaya. Kendi işlerine bakalar. Ve istigfârı terk etmiyeler. 6/193

Hulefâ-i ümeyye [Emevî halîfeleri] minber üzerinde ehl-i beyte nice seneler seb' ve la'net eylediler. Ve Ömer bin Abdülazîz "rahmetullahi aleyh" onları kaldırdı. Lâkin Mu'âviye "radiyallahü anh" onlar arasında değildir. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Hâtıratı kavuşma sebeplerinden sayalar. "Elâ innehü bi külli şey'in mühîtin." [Dikkat ediniz. Haber veriyorum. Şübhesiz ki, Allahü teâlâ herşeyi ihâta eder.] 6/237

Hallâc-ı Mensûr, hergün bin rek'at nemâz kılardı. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Hılkatden [yaratılışdan] maksâd olan şeyi, bu kısa fırsat zemânında kazanmak gerekir. Yoksa mahrûmlukdan ve pişmânlıktan gayri hiç netîce olmaz. Birkaç günlük ömr büyük bir ganîmetdir. 5/20

Halkla ülfet eyle [görüş, konuş]. Fekat, alâka peyda eyleme [alâka kurma]. 4/16

Halkla ihtilât [aralarına karışmak], onların hukûkunu edâ niyeti ile olursa tâ'atdır. 4/172.

Halka i'tirâz killet üzere [az] olmalıdır. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Halk ile konuşmalar yumuşak ve tatlı olmalıdır. Hiç kimseye sertlik eylememeli. Meğer ki, Hak için ola. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Halka hizmet zikrden efdaldır. 4/160

Hannâs, insanların sadrında [göğsünde] bulunan cin olup, üsûl-i dinde [îmânda] vesvese ve hâtıralar hâsıl eder. 4/190

Hâb [uyku] esnâsında, bedenine bir nev'i gaflet â'rız olmakla, bâtın nisbeti meydânı boş bulup, tam bir güzellik ile güzel ve perdesiz olan, meydân-ı zuhûra yol bulur. Ve yüzlerce nâz ve niyâz ile gülistanda [gül bağçesinde] görülür. 4/215

Hâce-i Ahrâr, "rehberin görüntüsü [râbita], Hakkın zikrinden dahâ fâidelidir." buyurmuşdur. 4/165

Hâce-i Ahrâr buyurmuşdur ki, eğer ben şeyhlik eylesem, hiçbir şeyh, âlemde mürîd bulamazdı. Ammâ bize başka işler emr olunmuşdur ki, o işler, islâmiyyetin yayılması ve

müslimânların kuvvetlendirilmesidir. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Hâce-i Ahrârın vahdet-i vücûda meyli var iken, emr-i ma'rûf ile meşhûrdur. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Hârikaların hâsıl olması, açlığa ve riyâzete bağlıdır. Ma'rifet ile işi yokdur. 4/50 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

Havâsın hâbı [seçilmişlerin uykusu] gaflet olmayıp, ibâdetden ayrı kalmak memnû' [yasak]dır, [uygun değildir.] Nevmül ulemâi ibâdetün. [Âlimlerin uykusu ibâdetdir.] 4/215

Havâss-ı beşer [insanların seçilmişleri Peygamberler], havâss-ı melekden [meleklerin seçilmişlerinden] efdaldır. 4/219

Havâsdan [seçilmişlerden] ba'zılarının vefâtlarında, onların rûhlarını Melek-ül-mevt [Azrâil aleyhisselâm] almaz. Bunların vefâtları sırasında, Melek-ül-mevtin hâzır olması, rûhun kabz edilmesini müjdelemek için olmayıp, ta'zîm ve şereflemek içindir. 4/229

“Havf-ı dünyâ [dünyâ korkusu ya'nî, islâmîyyete muhâlif olma korkusu] ve âhîret [korkusu], bir kimsede cem olmaz.” Hadîs-i şerîf. 4/18

Havf-ı hâtime [son nefes korkusu] ve âhîret endişesi [düşüncesi], tâ'atin artmasına sebep olup, nâfile amelin çok yapılmasına sebep olur. 4/18

Havf-ı hâtime [son nefes korkusu] öyle büyük bir ni'metdir ki, Allahü teâlânın dostları bu derde tutulmuşlardır. (Son nefes derdine.) 5/152

El-hayrû fî-mâ sana'a Allahü teâlâ [hayr, Allahü teâlânın yaptığındadır] diyerek sabr edeler. Cümle işleri, Hak teâlâyâ havâle edeler. 5/152

Havâssa [seçilmişlere] ba'zı şeyler hâsıl olur ki, havsala-i avâmdan [avâmın idrâk etmesinden] gizlidir. Onları [o hâlleri] avâmdan gizlemelidir ki, fitneye sebep olmaya. 4/24

– D –

Derd ve muhabbet, insanların bildiği bir hâle münhasır değildir. Her kim ki, âhîrete hâzırlanmakla iştigal eyleye, bu derd ve muhabbet ile vasflanmıştır. Zîrâ onun kalbine muhabbetin dolmasından dolayıdır ki, âdet olan şeyleri [insanların oyalandığı işleri] terk etmiştir. Ve nefse muhâlefet ederek, onun tahrîbine, [ona uymamağa], onu kırmağa cesâret göstermiştir. Her ne kadar buna sebep nedir, bilmese de. 4/227

Derd-i talebi sermâye-i se'âdet [sermâyeyi tâleb derdini, kurtuluş derdi ile dertlenmeyi] din ve dünyâ ve şevk-ı matlûbu [matlûbun arzûsunu] ni'met-i uzmâ bileler [büyük ni'met bileler]. 6/38

Derd-i dünyâ [dünyâ derdi] yakınlaşmağa ve yükselmeğe sebebedir. 4/227

Derd ve belâdan halâs için, günâhlarına istigfâr etmelidir. 4/119, 5/80, 2/99

Derd ve belâ vürûduna [gelmesine] sebep, günâhlardır. Zarar verenlere kızmamalı, mukâbele etmemeli, kendi günâhlarına istigfâr etmelidir. 4/119, 5/80, 2/99 **[Se'âdet-i Ebediyye: 515.]**

Dervîşâna [Velîlere] muhabbet ve teveccüh ve ihlâs, büyük bir ni'met ve büyük bir devâ [ilâc]dır. 6/111

Düâ ve teveccüh, tevekkül ve tefvîze [ısmarlamağa] muhâlif değildir. Tefvîze muhâlif olan budur ki, mâsivâyâ ilticâ [sığınmak] ve rükûn [cânı gönülden meyl] etmektir. 5/24

Düâ-i zahril-gayb, icâbete akrebdir. [Gıyâben uzak kimseye yapılan düâ, kabûl olunmaya çok yakındır. Çabuk kabûl olunur.] 4/98

Da'vete icâbeti (gitmeği) menhî kılan esbâb [mâni' olan sebebler]: Yemeğin şübheli olması, divar ve tavanda resimler bulunması, çalgı ve çalgı âleti, ya'nî tegannî âleti ve boş şeyler (şarkılar) dinlemek, oyun ve eğlence bulunması, da'vet edenin zâlim, bid'at ehli, fâsık, şirretli, şöhreti tâlib olmasıdır. 4/22 **[Fâideli Bilgiler: 208, Hak Sözün Vesîkaları: 324.]**

Dimâg, havâs-ı bâtınanın mahallidir. [Beyin, beş duyunun, görme, işitme, koku alma, tad alma, dokunma duyunlarının merkezidir. Hiss-i müşterek, hayâl, vâhime, hâfıza, mütesarrıfa denilen, görülmiyen beş duyunun da merkezi dimâgdır.] 5/113 **[Kıyâmet ve Âhîret: 165.]**

Dimâgdan, vehm ve hayâlden, hataraların giderilmesi [kaldırılması] zordur. 5/94

Dimâg, gurûr ve enâniyyet [benlik] yeri ve yükselme, ve tefekkür ve fâsid hayâllerin yeridir. 5/97

Dünyâ [harâmlar], altınla süslenmiş bir necâset ve şeker ile kaplı bir zehr gibidir. 5/45

[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]

Dünyâ [harâmlar], görünüşde hoş ve şirindir. Aslında öldürücü bir zehr ve bâtil [bozuk] mal ve ona mübtelâ olmak fâidesizdir. Ve ona sarılan perişân, hor ve ona tutulan delidir. Akllı o kimsedir ki, kıymetsiz [geçersiz] mala kapılıp ve böyle bir fâsid metâ'a meftûn olmaz. [Dünyâ hayâtında], bu kısa fırsatta, Mevlâyı hakîkî celle şânühunun rızâsını ele geçirmeğe, gönül verir ve âhîret amelini hâzırlar. Bu keyflenilen fânî dünyâda, istenen şey, kulluk vazîfelerini edâ etmek ve Hakkın ma'rifetini ele geçirmektir. Yazıklar olsun ki, bu dünyâda, o kimse kendinden istenileni edâ edemeyip, diğer işler ile meşgûl olur. 5/45

[Hak Sözün Vesîkaları: 339.]

Dünyâ [hayâtı] azîz ise [nefse uygun ise], âhîret hor, dünyâ hor ise, âhîret azîzdir. İkisinin cem'î mümkün değildir. 4/42

Dünyevî hâdis ve tefrika ve musîbetler her ne kadar [nefse] zâhirde acıdır, amma,

bâtına nazarla merhem ve râhatdır. Ve uhrevî yükselmeğe sebebidir. Zâhirin düşmesi, bânının yükselmesine sebebidir. 6/85

Dünyâyı, âhîret ameli ile taleb eyleyen aldanmış ve hüsrâna uğramıştır. 4/31

Dünyâda [insanı], yimek, uyumak, (istediği gibi) yaşamak ve ni'metlenmek [gibi, nefsin arzûları] için yaratmadılar. Yaşamak ve ni'metlenmek [asl hayât] âhîrettedir. Bilâkis tâ'at ve kulluk için ve kendini bilmek için halk olundun. 6/45

Dünyâ [hayâtı], âhîretin tarlasıdır. 5/95

Dünyâyâ, yaşayıp (keyf sürmek), ni'metlenmek [nefse uymak] için gönderilmedik. Esâs yaşama sonradır (âhîrettedir). Dünyâyâ, tâ'at ve ibâdet için gönderildiler (insanlar). İnsandan istenilen şey, Hak celle ve alâyı tanımaktır. Eğer bu istenen işlerde bozukluk (noksanlık) var ise, mâtem edilecek bir hâldir ki, dünyâ ve dünyâda olan şeyler onun yerini tutmaz. Bunların yokluğu (elden kaçırılması) ile bu fânî hayâtda üzümlerse [zorluk çekerlerse] bu zorluk âhîret için kolaylıktır. 6/208

Dünyâ [hayâtı] şol kimse için zem edilmemiştir ki, 6/38

Dünyânın dîne (âhîrete) tercîh edildiği zemânda, amel edenin ecri, diğer zemândaki amel edenin ecrinin elli mislidir. 4/29 **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Dünyânın âhîret hükmünde kılınmasının îzâhı. 6/185

Dünyâda Allahü teâlânın rızâsının ele geçmesi istenmiştir. Onu tanımak âhîretde va'd edilmiştir. 6/78

Dünyâda [âhîret âşıklarının] âşığın nasîbi hep şevk ve ızdırabdır. Kavuşmak âhîrettedir. 6/185

Dünyâ ayrılık yeridir. Kavuşmak yeri âhîrettir. Kavuşmamaktan dolayı, gönülleri kırılmaya. 6/203.

Dünyâ [hayâtı] amel ve kesb yeridir. Ve âhîret, karşılık ve ecrin verileceği yerdir. Amel işlerken ecr taleb edip, onunla kalmak, kendini ecrden mahrûm eylemektir. 5/33

Dünyâ hayâtı geçicidir. Bu birkaç günlük hayâtı ganîmet bilip, Mevlâ-yı hakîkî celle şânühünün rızâsını kazanmağa sarf etmek gerektir. Ve zikr ve fikr ile geçirmelidir. Alçak dünyânın, geçici ve helâk edici olarak sergilenen (fânî) ni'metlerine meyl etmeyip, âhîreti kasedeler. Ve ebedî mülkü ve devâmlı ni'metleri ve Allahü teâlânın rızâsını kazanmak ile meşgûl olalar. 6/119.

Dünyâ [hayâtı], baştan başa ayrılık yeri ve üzüntü yeridir. Kavuşma yeri âhîrettir. Hak sübhânehu, onun ameli [âhîret amelleri] ile kerem eyleye. [Âhîret amelleri ile şereflendire]. Tâ ki o yerin kavuşması hâsıl ola [âhîretin]. Dünyâ [da nefsin] râhatlığı kaldırılmadıkça, Allahü teâlâyâ tam kavuşmak hâsıl olmaz. Bunun için, Hak teâlâyı taleb edenler, bu dünyâda, devâmlı ciğerleri yanar ve gözleri yaş dolar. Ve her vaktde kederli,

yanıp, erimekte kararsızdırlar [devâmlı, yanıp, erirler]. 4/164.

Dünyâ işlerine zarûret kadar çalışıp, diğer vaktleri kalbi toparlamağa sarf eylemek gerektir. 5/128.

Dünyâdaki müşâhedeler [kalb gözü ile görülen şeyler] ile tesellî olmak, susuz kimsenin serâbı su zan etmesi gibidir. 6/202.

Dünyâdaki bütün şühûdlar [görünen şeyler], zıllerin şâibesinden uzak değildir. Zîrâ aslın [zılsız] zuhûr etmesine dünyânın yapısı müsâid değildir. Zîrâ aslın zuhûr edeceği yer âhıretedir. 6/130.

Dünyâdaki zuhûrlara, ister tecellî-i sıfat, ister tecellî-i zât desinler, zıllerdir. 6/203

Dostlardan insanlık îcâbı vâki' olan ve muhabbete ters düşen bir iş zuhûr ederse, afv edip, onların güzel işlerine bakıla. 5/123

Dostlardan son nefes selâmeti için düâ umulur. 6/226

Dil de, baş gibi, devâmlı kötü ahlâka yer ve kaynaktır. 6/67

Dîn-i mübînde kat'î ve tevâtür ile sâbit olan bilgilere tam i'tikâd edip, müteşâbihatı zâhirinden sarf eylemek [müteşâbihatı zâhir üzere almamak, te'vil etmek] veyâ onun ilmini Hak sübhânehuya havâle eylemek gerektir. Üzerinde ittifak [icmâ'] olan i'tikâdda şübhe eylemeyeler. 6/16 **[Kıyâmet ve Âhıret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Dinden nasîbi olmıyan kimse, kurb [yakınlık] ve ma'rifetden [tanımaktan] nasıl hisse alabilir. 6/55 **[Hak Sözü Vesîkaları: 348.]**

Dinde Ebû Hanîfenin "radiyallahü anh" ve eshâbının kavlleri mu'teberdir. Ehl-i târîhin kelâmı mu'teber değildir. 5/36 **[Hak Sözü Vesîkaları: 336.]**

Dînül mer'î dînü halîlihi. "Kişinin dîni, arkadaşının dîni gibidir." 4/14.

– Z –

Zât-i baht [Zât-i teâlâ] celle ve alâ mertebesinde nisbet-i vücûd yokdur. Ve nisbet-i imtinâ'î adem dahî yokdur. Nisbet-i vücûb-ı vücûd peydâ oldukda, onun mukâbili olan nisbet-i imtinâ-i adem dahî zâhir olur ve nisbet-i vücûb-ı vücûda müteferri' olan istihkak-ı ibâdet dahî zuhûra gelir. 4/68

Zât-i teâlâ hiçbir vakt sıfat ve şuûnâtdan münfek olmaz. [Allahü teâlâyı arayan sıfat ve şuûnâtle karşılaşır. Bunlar ondan ayrılmaz.] 4/47

Zât-i baht-ı ilâhî bî-mülâhaza-i esmâ ve sıfat, teveccüh ve murâkabe ve tasavvur ve te'akkulden [akl erdirmekden] berterdir [pek yüksektir]. Vâsıl-ı zât-ı baht olup, vasl-ı üryâni ile mümtaz olan ârifin muhabbet-i zâtiyye hükmünce zât-i baht ile maiyyeti vardır ki, ol makamda sıfatdan melhuz yokdur. Fekat bu infikâk, muhabbetde ve ibtilâdadır. 5/119

Zât-i teâlâ var olmasında hiçbirşeye muhtac değildir. Ve Zât-i teâlânın hakîkati ve mâhiyyeti vücûd değildir. Vücûdu, varlığı başkasına muhtac olmadığı gibi, Allahü teâlânın hakîkati, o varlıktan ibâretidir demek ma'nâsızdır. Kendi varlığı ile hâricde mevcûd olan bir zâta, başkalarına olan sıfat, başkaları ile bulunabilen bir kelimeyi ism vermeğe ne lüzûm vardır. Hak teâlâ, nisbetlerin ve i'tibârların ötesindedir. Hak teâlânın zâtına adem mukâbildir demek ma'nâsızdır. Zîrâ yokluğun karşılığında bulunan vücûd başkadır ki, olmak ve meydâna gelmek ma'nâsınadır. 4/230 **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Zât-i baht-i teâlâ mertebesinde ârifin nasîbi, matlûbdan gayri değildir. Pes isbât-i muhabbet dahî yokdur ki, mertebe-i sıfatdadır. Bu sözün tafsili, Mebde' ve Mu'ad risâlesinde, kendi sözü ile Râbi'a-i Basriyenin kelâmı meyânı fark ve beyân eylediği ma'rifetde tasrîh buyrulmuşdur. Taleb oluna. 5/153

Zât-i teâlâdan gayri ism ve sıfata tâlib olmayınız ve zirveden hadîda tenezzül eylemeyiniz. 5/31

Zât-i akdes mertebesinden herkes fikd ve cehl ile mevsûflardır. Ve erbâb-ı ilm ve cehl ol zirve-i ulyâdan ye's hâlindedir. İlm, şühûd ve sözü bil-cümle merâtib-i zilâldedir. Efsâf ve ef'âl mertebelerinde ve mertebe-i zât-ı mukaddesde hayret ve cehlden gayri şey yokdur. 5/73

Bir zerre, Hak teâlânın izni olmadan hareket edemez, dedikleri Halk eylemek [yaratmak] i'tibâriyledir. Cezâ ve azâb, kesb i'tibâriyledir. [Kul kesbi sebebi ile azâb veyâ cezâ görür.] 5/83 **[Fâideli Bilgiler: 231, Hak Sözün Vesîkaları: 345.]**

Zikr-i cehri [sesli zikr] memnu'dur [yasaktır]. 5/54

Zikr-i cehri [sesli zikr] bid'atdır. 5/131.

Zikr-i kalbîyi yapamıyana, zikr-i lisânî dahî telkin oluna. Ümmîddir ki, iki zikrden netîce meydâna gelir. 6/186

Zikr-i kalbî te'sîr etmiyen kimseye, vukûf-ı kalbî ile emr etmeli ve teveccüh gerekdir ki, zikr te'sîr eyleye. 4/165

Zikr, islâmiyyetin emrlerindendir. 5/106 **[Kiyâmet ve Âhîret: 101.]**

Zikr aslında, sünnet ve güzeldir. Doğruca Resûlullah'a "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" vâsıl olur. 5/36 **[Hak Sözün Vesîkaları: 336.]**

Zikr, kaytsız şartsız ve kalbde hiçbirşey bulundurmadan ola. 4/200

Zikrde abdest şart değildir. 6/9

Zikr eden kimse hiç olmazsa dilinden çıkan nedir, onu bile. 5/104

Zikr ve fikre devâm edeler. Ve kalb vazîfesini azîz bileler. Ve Allahü teâlâyâ, kendini hiç bilerek devâmlı ihlâsı en lezzetli ni'met bileler. Ve o yüce dergâha tutulmağı en kıymetli iş

bileler. [En önemli işlerden bileler]. 4/48

Zikr ile vaktleri o kadar ma'mur edeler ki, farzlardan ve sünnet-i müekkedelerden gayri hiçbirşey ile meşgûl olmıya ve tilâvet ve ibâdet-i nâfileyi dahî başlangıçda terk eylese dürüstdür. 6/190

Zikr ve fikr ile vaktleri ma'mûr edeler ki, se'âdet-i ebedî istifâde oluna. Onsuz muhaldir. 6/83

Zikr-i kalbîye öyle devâm etmeli ki, sem'î işitme sıfatı olduğu gibi, kalbin sıfat-ı lâzimesi ola ve bu ma'nâ tarîkat-i Nakşibendiyyede az bir çalışma ile hâsıl olur. 6/86

Zikr-i kalbîye [kalb ile zikre] öyle devâm edeler ki, devâmlı olup, sem'î işitme sıfatı, basarı da görme sıfatı olduğu gibi, zikr dahî kalbin sıfatı ola. İşte bu vakt zâhirin [bedenin] gafleti, bâtının huzûruna sirâyet eylemez. Ve görünen uyku [bedenin uykusu] ma'nevî teveccüh ile birleşir. 5/99

Zikrin tekrârına o şekilde devâm edeler ki, mâsivâ sahâ-i sîneden (kalbden) temâmen siline [kalka] ve mâsivânın ismi ve resmi gönül aynasından yok ola. 5/93

Zikr-i nef-yü ve isbâta [Lâ ilâhe illallah zikrine] o kadar devâm edeler ki, sahâ-i sînede [kalbde], Hak sübhânehudan gayri hiçbir murâd ve maksûd ve Hak teâlânın murâdından gayri bir murâd kalmıya. 5/71

Zikr-i ismillah [Allah isminin zikri] başlangıçda pekçok fâidelidir. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhîret: 165.]**

Zikr-i zât tarîki [Allahü teâlânın zâtının zikrinin yolu] şöyledir ki, dil damağa yapışır ve bitişir ve kalb-i sanavberiyeye [maddî kalbe] müteveccih olasın ki o yürek, kalb-i hakîkiye yuva gibidir. Ve Allah ism-i mübârekini o kalb üzerinde hâtırlama yolu ile, kalbden geçirirsin. Ve o sırada dikkat ederek hiçbir uzvunu hareket ettirmeyesin ve hayâlde kalbin sûretini de düşünmeyesin. Maksad olan kalbi hâtırlamaktır. Kalbin sûretini tasvîr değildir. Ve Allah lafz-ı mübârekini ma'nâsını bîçûn ve bîçûnegî [ötelere ötesi] mülâhaza edip, hiçbir sıfatı ile düşünmeyesin. Hâzır ve nâzır olduğunu dahî düşünmeyesin ve Allahü teâlânın yüce zâtından sıfatlar seviyesine düşmeyesin. Eğer pîrin sûreti kolayca zâhir olursa [görünürse], onu dahî kalbe getirip, kalbde hıfz edip, zikr eyleyesin. Nefes bağlanmaz. Nefesin müdâhalesi olmamalıdır. 6/9

Zikr-i nef-yü isbât tarîki [Lâ ilâhe illallah diyerek zikr yolu] şudur ki, dilini damağa yapışdırıp ve nefesi zîr-i nâf'de, ya'nî göbekte altında habs edip, kelime-i lâ'yı göbekten çekip tâ farkı sürreye îsâl ve ilâhe kelimesini fark-ı sürreden sağ omuza getirip, illallah lafzını buradan kalb-i sanavberiyeye [kalb cihetine] vâsıl eyleye ki; göğsün sol tarafında vâki'dir. Ve bu mecmuun nakşında [bu şeklin işlenişinde, (yapılışında)] sûret-i Lâ ma'kûs olur [Lâ'nın sûreti aks olur]. Ve bu kelimeleri bir mahalden diğer mahalle ulaştırmak

hayâl ile olmak gerekdir. Ve a'zâ [uzvları] ve nefesi hareket etdirmeye ve nefes göbük altında tutula. Nefesin tahammülü kadar zikri tekrâr ede. Ve ma'nâsını bu kelime ile birlikde Lâ maksûde illallah [Allahü teâlâdan başka maksûd yokdur] olarak hayâl yolu ile tasavvur edeler. 6/47

Zikr-i nef-yü isbât tarîkı [yolu]. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhret: 165.]**

Zikr-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah zikri] binden beşbine kadar, her ne kadar mümkünse zikr edeler. 6/17

Zikr-i nef-yü isbâtı [Lâ ilâhe illallah zikrini] nefesi habs ederek, önce Hızır aleyhisselâm, Abdülhâlık Goncdüvânîye ta'lîm eylemişdir. 5/113 **[Kıyâmet ve Âhret: 165.]**

Zikr-i nef-yü isbâtta [Lâ ilâhe illallah zikrinde], nefesin habsi mümkün olmazsa, habs etmiyeler. Nefesin habsi şart değildir. 5/43

Zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin] adedi ve vakti muayyen değildir. Her vakt, nefes müsâ'adesince tek olmalıdır. 5/43

Zikr-i nef-yü isbâtı [Lâ ilâhe illallahı] tesbîh ile veyâ tesbîhsiz lisânen huzûru kalb ile çok yapalar. 5/33

Zikr-i nef-yü isbâtta [Lâ ilâhe illallah zikrinde] Muhammedün Resûlullah ilâvesi lâzımdır. Ve mertebe-i ta'yîni yokdur. [Belli bir sayıda değil. İstenilen yerde]. 6/76

Zikr-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah zikri] her bir nefesde tek olacaktır ki, buna dikkate vukûfu adedî derler. 6/47

Zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin], bânının temizlenmesinde, tâm bir te'sîri vardır. 4/14

Zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin] te'sîri, diğer zikr ve işlerden fazladır. 5/139

Zikrin kemâli, hâtırlananda [zikr edilende] fânî olmaktır. 4/51 **[Kıyâmet ve Âhret: 163.]**

Zikr-i kalbî ile meşgûl olmak, büyük ni'metlerdendir. Onun şükrünü edâ edeler. **"Ni'metlerime şükr ederseniz, onları arttırırım."** ümmîd olunur ki bu zikr, zikr edilene kavuşmağa vesîle olup ve ma'rifetden bir küçük kapı açılıp, zikr ile zikr edeni aradan kaldırıp ve huzûru kendiliğinden zuhûr eder ve "Kendisini yine ancak kendisi zikr edebilir", perde dahî açıla. 5/46

Zikrden maksad, zikr edilende fânî olmaktır. Zikr edilende fenâ hâsıl oldukda, zikr kalmasa bir be's yokdur. 4/37

Zikr ve murâkabede hâsıl olan tad ve zevk cezbenin te'sîrlerindedir [eserlerindedir].

Zikr netîcesinde bâtını, zikr sultânî istîlâ edip..... 4/23 [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 325.**]

Zikr eden kulu, Hak teâlâ dahî zikr eder. "Beni zikr ederseniz, ben de sizi zikr ederim."

Bundan ziyâde se'âdet var mıdır? 6/145

Zikrden zikr edilene ve delîllerden delîl getirilene kavuşa, sûretten hakîkate çekile ve lafzdan ma'nâyâ ulaşalar. 6/122

Zikr ve ibâdetde cem'iyet [topluluk] ve halâvete [tadlara, zevklere] bağlı olmayasınız. Gerek halâvetle, gerek bî halâvetle [zevksizlikle] (hâller olsun olmasın) zikr ediniz. İbâdet ne kadar meşakkatli ise, onun dahî sevâbını [çok sevâbını] ümmîd edesiniz. 6/166

Zikr ve teveccüh ve huzûr, o zemâna dekdir ki, vücûd-i zâkir der meyân olmya. [Zikr edenin vücûdu aradan kalkıncaya kadar zikr etmeli.] 6/242

Zikr vaktinde, bütün a'zâda, zevk meydâna gelmek, zikrlerin sultânındandır. 6/82

Zikr bütün bedeni kaplayıp, kalb gibi her uzvu dahî zikr ederse, (SULTÂN-I ZİKR) denir. 5/142

Zikr esnâsında huzûr ve kendinden geçme [hâli] galebe eyledikde, zikr terk ve onun hıfzı lâzımdır [o hâli muhâfaza lâzımdır]. 5/78

Zikrden maksad, kalbin hareketi olmayıp, teveccüh ve kalbin huzûrudur. 4/37

Zikrde dil ile söylemek zor olursa, kendi lisânı ile tâ'lim edeler. 6/128

Zikr, yalnız olarak mûsıl [kavuşdurucu] değildir. Râbita ve muhabbet ve fenâ-fişşeyh ile meşrûtdur [şartlıdır]. 4/198

- R -

Râbita ile mürşidin teveccühü cem olursa [birleşirse] nûrûn alâ nûrdur. 4/33. [**İslâm Ahlâkı: 557.**]

Râbita, mürşidin sûretini gönülde tasavvur eylemektir. 5/113 [**Kıyâmet ve Âhret: 165.**]

Râbita, mürşidin, pîrinin sûreti her zemân göz önünde olmasıdır. 4/165

Râbita zikrden dahâ fâidelidir. 4/198

Râbitadan dahâ yakın kavuşma yolu yokdur. 5/113 [**Kıyâmet ve Âhret: 165.**]

Râbitanın kuvvetindedir ki, huzûrda ve gaybetde [hâzır ve uzakda] olan vâridâtın [gelen feyzlerin] farkı anlaşılmaz ve ikisi bir tasavvur olunur. Hâzır olmak ve uzak olmak arasındaki fark sâbitdir. Lâkin bu fark râbitanın kuvveti nisbetinde azdır. 4/197 [**İslâm Ahlâkı: 562.**]

Râbita bağlılığı çoğalınca, sâlik [tesavvuf yolcusu] kendini pîrin aynı ve onun sıfatı ve libâsı ile kendini mevsûf [onunla vasflanmış] bulur. Ve her nereye bakarsa, pîrin sûretini

görür. 4/165

Râbitayı ve bâtın ile ilgili meşgaleyi, sabâh nemâzından sonra ve uyku vaktinde yapmak hoşdur. 6/166

Râfîzîlerin zuhûr edeceği ve müşrik oldukları ve katli lâzım olduğu hakkında hadîs-i şerîf. 4/64

Râh-ı vüsûl [kavuşmak yolu] ahkâm-ı islâmiyyeye tâbi' olmağa bağlıdır. 4/29

[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

Râh-ı feyz [feyz yolu], muhabbet ve şevk nisbetinde açıktır. Ve bâtından bâtına yol açılmışdır. 6/37

Râh-ı inâbetde [inâbe yolunda], mâdem ki, kavuşmak kendi gitmesi iledir, riyâzet ve meşakkat çokdur. İctibâ yolunda kavuşmak, kavuşdurulmak yolu ile hâsıl olduğu için, riyâzet ve meşakkat o kadar lâzım değildir. Onun riyâzeti, ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmak ve sünnete riâyet etmek ve râzı olunmıyan bid'atlerden sakınmaktır. 6/220

Rü'yâlar kâbiliyyeti haber verir. Ve işe yakın olan kuvveti [isti'dâd kuvvetini] haber verir. Şu'ûrlu yapılan iş değildir. Bir gönül gerekdir ki, kâbiliyyeti zuhûra gelip, muâmeleleri kuvveden fi'le ulaşa. 5/135

Rü'yet-i uhrevî [âhret rü'yeti], ilm-i huzûrî ile alâkalıdır ki, o makâmda hâlis, âşikâr olma vardır. İhâta yokdur. Bir keyfiyyet ma'lûm olmaz. Nasıl ma'lûm olur ki, o hazretde keyfiyyet yokdur. 4/210

Rü'yet-i basarîyi [göz ile görmeği] inkâr eden mu'tezile, delîl olarak, rü'yet-i basarî, mukâbeleyi iktizâ eder. [Karşılıklı olmak lâzım gelir.] Bu ise, Hak teâlâyâ cihet ve nihâyet isbâtını mûcib olduğundan, mümkün değildir, derler. Hâlbuki, bu delîlleri Hak teâlânın mahlûkâtını görmesini de inkârı mûcibdir. Mukâbele şart olmaz. Zîrâ Hak teâlâ mekândan münezzehtir. 6/62

Rü'yet, âhirete mahsûs ve mevcûddur. Ve bilinmiyene âid olan rü'yetin nasıl olduğu da bilinemez. 4/189

Ricâlün Lâ tülhîhim ticâretün ve lâ bey'un an zikrillah, [Öyle kimseler vardır ki, ticâretleri ve alış-verişleri onları, Allahü teâlânın zikrinden alıkoymaz.] Hiçbir nesne onların maksûdu hâtırlamasına mâni' olmaz. 5/44

Rücû' eden (inen) kâmil insan; eğer vilâyet kemâlâtından sonra inerse, zâhiri halka, bâtını hakka müteveccihdir. Eğer, nübüvvet kemâlâtı sona ulaşıp, rücû' ederse (inense), zâhiri ve bâtını halka müteveccihdir. 6/217

Rahmeti gadabını geçmiştir. Hâlbuki kâfirler çokdur. Bunun cevâbı; rahmet ehlinden murâd, insan ve cinden tâ'at ehli ve meleklerin temâmı olup, gadab ehlinden murâd, insan ve cinnin kâfirleridir. 4/11

Rahmet; gadab üzerine fazla olmasa idi, bizim gibi günâhkârlara, dünyâ ve âhiretde kurtulma ümmîdi olmazdı. Rahmetin çok fazla olduğundandır ki, bu mikdar günâh ile yeryüzünde seyr ederiz. Helâk olmayıp, envâî ni'metler ve ihsânlar ile berâber, kıyâmet gününde kurtulacağımızı ümmîd ederiz. Rahmet-i ilâhî dünyâda mü'mine ve kâfire şâmidir. Kıyâmet gününde rahmet, mü'minlere mahsûs olup, kâfirler mahrûm kalacaklardır. 4/11

Rahmet herşeyde vardır. İllâ aşkda yokdur. 4/151

Razzâk-ı zül metîn'e ümûr-ı me'âşî sipâriş edeler. [Metin olan Allahü teâlâyâ, yaşamak için lüzûmlu olan bütün işlerini ismarlıyalar.] Ve cem'iyyeti [mahlûkatın düşüncesinden kurtulmağı] onun tedbîrini terk eylemekde bileler. Zîrâ tedbir, muâmeleleri ve sebepleri toplamak, devr eder, uzayıp gider. Ondandır tam bir cem'iyet [düşüncenin toparlanması, dağılmaması] meydana gelmesi mümkün değildir. 4/178 **[Eshâb-ı Kirâm: 272.]**

Rahîkun mahtûm âyet-i kerîmesi tefsîri. Muhabbet şerâbı, ebrâr ve mukarreblerin kalblerinde bulunur. 6/105

Rızık mukadderdir. Ziyâde ve noksan ihtimâli yokdur. Rızkın tenk [az] veyâ ziyâde [çok] olması Hak teâlânın fi'l-i hâssıdır. Hiç kimsenin onda medhâli [müdâhelesi] yokdur. 6/208

“Rızık killeti ve iyâl kesreti ile berâber, musalli olan [Rızkı az ve âilesi çok olup, nemâzlarını iyi kılan] ve ehl-i islâmı gıybet etmiyen benimle berâber haşr olur.” Hadîs-i şerîf. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem,” bi'setden önce, zikr-i kalbîye iştigâl üzere idi. [Kalb ile zikr üzere idi.] 5/106 **[Kıyâmet ve Âhret: 101.]**

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, hutût-ı mütenevvi'a ile müzeyyen [zînetli], mülevven [renkli] kumaşdan elbiseyi severdi. [Bürd-i yemânî denilen pamuk ve ketenden yapılmış elbiseyi severdi.] 5/106 **[Kıyâmet ve Âhret: 101.]**

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, bin dirhem kıymetli ridâ giyerdi. Nemâzda dört bin dirhem kıymetli ridâ bulunduğu evkât olurdu. [Cübbe giydiği olurdu.] 5/106 **[Kıyâmet ve Âhret: 101.]**

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, ta'âmı lüzûmu kadar yirdi. Doyuncaya kadar yimezdi. 5/51

Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem”, Ahmed ismi Muhammed isminden efdaldır. 5/1

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Kâ'be-i muazzamadan efdaldır. 4/183

Hak teâlânın ibtidâ halk etdiği nesne [ilk önce yarattığı şey] nûr-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” idi. 4/113

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ma'rifete [bilmeğe] tâlibdir. Hâlbuki makâm-ı mahbûbiyyetdedir [Mahbûbiyyet makâmındadır]. 4/11

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" medhi ve senâsı. 4/10 **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" kesret-i hüznle mevsûf olduğunun sebebi [hüznünün çokluğunun sebebi]. 5/120

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", devâm-ı fikr ve tevâsul-i hüzn ile mevsûf iken, sâirlere ne hâsıl olur. 5/10

Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" vilâdetleri [doğumları] ve vefâtları dahî pazartesi günü vâkî' oldu. Günün âhırinde [ertesi günü] intikal buyurup, salı günü hıfz olunup, çarşamba gecesi nısf-ül-leyle karîb [gece yarısına yakın], ve bir rivâyetde o gece defn olundu. Sinn-i şerîfleri [ömr-i şerîfler, şemsî] altmışıncı yaşında iken veyâ [kamerî] altmışüçüncü senesi ve bir kavle dahî [yuvarlak hesâb ile] altmışbeş sâlinde [yaş içinde] rihlet [göç] vâkî' oldu. Bu akvâl-i sâl-i vilâdet ile sâl-i vefâtı dâhil-i hisâb edip etmemekle [bu sözler, doğum senesi ile vefât senesini sayıp-saymamak ile] veyâ yalnız aşerâtı ta'dât ile rivâyet edildiğine göre, tehâlûf [birbirine uymama] göstermekdedir. 5/51

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mukaddes kabrleri, mubârek cesedlerinden boş kalmaz. Muhtelif mahallerde vâkî' olan mülâkat [konuşma] her ne kadar cesed sûreti ile görünse de, rûhânîdir. Ve rûh mütecessid olur [cesed şeklinde, bedeni ile görünür]. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ile, vefâtdan sonra konuşma rûhânîdir. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" uykusu i'tidâl üzere idi. Mubârek kalbleri uyumaz; belki, çeşm-i se'âdetleri [mubârek gözleri] uyur idi. Ve ayın onyedinci veyâ ondokuzuncu veyâ yirmi birinci günü fâsâd etdirirlerdi [hacamat olurlardı]. 5/51

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mebd-i te'ayyünü, te'ayyün-i hubbîdir. 4/21 **[Hak Sözün Vesîkaları: 322.]**

Resûlullahı "sallallahü aleyhi ve sellem" mütâbe'at [tâbî' olmak, uymak] yedi derece olup, birincisi, kalbin tasdîkinden sonra ve nefsin itmi'nânından evvel olan ityân-ı ahkâm-ı islâmiyye ki [ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmaktır ki], avâm ve zâhir âlimler bu derecededir. İkinci derece, ahlâkı düzeltmek ve kalb hastalıklarını düzeltmek olup, sülûk erbâbına mahsûsdur. Üçüncü derece, islâmın hakîkati ve nefsin itminânı olup, erbâb-ı vilâyete mahsûsdur. Dördüncü derece, nefsin itmi'nânından sonra olan islâmiyyetin hakîkatının açığa çıkmasıdır ki, ulemâ-i râsihîne mahsûsdur. [Bütün hayrlı işler hakîkî ve kusûrsuz olmaktır]. Beşinci derece, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" kemâlâtının husûlidir

ki [Ona mahsûs kemâlâta, yüksekliklere tâbî' olmaktadır ki], ilm ve amelin dahli yokdur. Lûtf ve ihsândır. Büyük Peygamberlere ve bu ümmetin pek az büyüklerine mahsûsdur. Altıncı derece, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mahbûbiyyet makâmına ittibâ'dır ki [tâbî' olmaktadır ki], mücerred muhabbet ile olup, fadl ve ihsânın fevkî'dir [üstüdür]. Birinci dereceden başka bu beş derece, bil cümle makâmât-i urûca te'alluk eder. Yedinci derece, mutâbe'at-i nüzûl ve hubûta te'alluk eder ki, cemî'î derecât-ı sâbıkayı câmi'dir. Tâbî' ile metbû' farksız olmuştur. 2/54, 4/140 **[Se'âdet-i Ebediyye: 1. kısım 30. madde.]**

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" mütâbe'at olmadıkça, [tâbî' olunmadıkça] kurtuluşa ermek mümkün değildir. 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" salevât getirmek, kıyâmet gününün korku ve şiddetinden kurtulmağa sebebedir. 5/53

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" muhabbeti herşeyden ve kendi nefsinden ziyâde olmayınca, îmân temâm olmaz. 4/128 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 334.]**

Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" ameli olup [yapdığı işler olup], hasâisinden olmıyan a'mâlin ityânında [sâdece ona mahsûs olmıyan işlerin yapılmasında] izne ihtiyâc yokdur. Hâcetlerin hâsıl olması ve müşkilâtdan kurtulmak için ba'zı ameller ve zikrler ve düâlar ve rukye, izne bağlıdır. 5/36 **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" âdet ve ibâdetde az ve çok benzemeyi büyük se'âdet ve bereket ve yüksek derecelere kavuşmak bileler. Mahbûba teşebbüh edenler mahbûb [Sevgiliye benzeyenler sevgili] ve iktidâ edenler dahî mergûbdurlar [uyanlar dahî beğenilmişdirler] 5/71

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" uymak istiyen, ahkâm-ı islâmiyyeye sağlam yapışp, sünnete ittibâ' [uymak] ve bid'atden sakınmak üzerine olmalıdır. Kitâb ve sünnetin ışığı ile aydınlanıp, bid'at zulmetine ve şeytânların yoluna düşmekden uzak olmalıdır. 6/74

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", dünyânın [harâm ve mekrûh şeylerin] tahrîbi için gönderildi. Ta'mîri için gönderilmedi. "Hadîs-i şerîf" 5/66

Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" İbrâhîm aleyhisselâmın milletine tâbî' olunmasının emr olunması, bir makâmın husûli [geçilmesi, çıkılması] içindir ki, ona kavuşmak, makâm-ı İbrâhîmden geçmedikçe müyesser değildir. Ve makâm-ı İbrâhîme vusûl [ulaşma] dahî onun milletine mutâbe'ate bağlı olduğudur. Merkeze varmak, muhîtden [çevreden] geçmedikçe mümkün değildir. 6/24

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" bi'setden mukaddem [Risâleti bildirilmeden

evvel] zikr-i kalbî ile meşgûl olduğu mervidir. 5/59 **[Hak Sözün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhîret: 97.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bana ve gayriye [başkalarına] dünyâ ve âhîretde vukû' bulması muhakkak olan ümûrun [işlerin] tafsîlini bilmem buyurmuştur. 5/116.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, "Bir kimse şübheyi ve riyâkârlığı haklı dahî olsa terk eylese, Cennetin bir yerinde bir köşke kefîlim. Ve mizâh yoluyla dahî olsa, yalanı terk eden kimse için Cennetin ortasında ve güzel ahlâk sâhibine dahî Cennetin a'lâsında bir beyte [köşke] kefîlim." Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" Mu'âz ibni Cebele buyurdu ki, "Yâ Mu'âz! Sana vasiyyet ederim ki, takvâ üzere ol! Hep doğru söyle. Ahdına sâdık ol. Emânete hıyânet etme. Yetîmlere merhamet et. Komşunun hakkını gözet. Kimseye kızma. Hep tatlı konuş. Her müslimâna selâm ver. İmâmın lâzım olduğunu bil. Kur'ân-ı kerîmin yolu olan fikh bilgilerini öğren ve bu bilgilerden ayrılma. Her işinde âhîreti düşün. Hesâb gününe hâzırlan. Dünyâyâ gönül bağlama. Hep güzel, fâideli işler yap. Hiçbir müslimânı kötüleme. Yalancı şahidlik yapma. Doğru sözü kabûl eyle. İmâm-ı âdile isyân etme. Yeryüzünde fesâd çıkarma. Her zemân, Allahı zikr et. Gizli günâhlara gizli tevbe et. Âşikâr günâhlara âşikâr tevbe et!" 6/6 **[Hak Sözün Vesîkaları: 347.]**

Resûlullahı "sallallahü aleyhi ve sellem", rü'yâda görmek, Medîne-i münevverede medfûn olduğu sûretle meşrût değildir. [O şekilde görmek şart değildir.] Her ne sûretle müşâhede olunursa, ümmiddir ki, şeytân onun sûretine giremez. Lâkin, rü'yâlar isti'dâdı haber verir, hâsıl olacağını göstermez. 6/219.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, "Cimri olarak yaşamak ve hevâyâ tâbî' olmakla dünyâyı dîne ihtiyâr etmek, insanlar arasında yayıldığı zamanda, onlardan uzlet ve onların işlerini terk ile sabr eden kimseye ve o zemânda âmil olan kimseye, diğer zemânda o işi işleyen elli kimsenin ecri [sevâbı] vardır." 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Rızâ-yı ilâhî, rızâ-yı abdden akdemdir. [Allahü teâlânın rızâsı kulun rızâsından öncedir.] Öncelik o taraftadır. 6/238.

Rızâ makâmı, sülûk makâmının sonudur ki, onun meydâna gelmesi, kesb ve riyâzete bağlıdır. Mutlaka makâmât-i urûcun sonu demek değildir. 6/59.

Rızâ makâmı, makâmların sonu olmadığı, bilâhere belli oldu. 4/196.

Rükû' ve sücûd [secde] tesbîhlerinin nihâyeti yedidir. Ba'zı rivâyetde dokuz ve onbir

dahî vârid olmuştur. 5/109.

Renklerin ahseni [güzeli] yeşildir. Nur-i ahfâ yeşildir. 6/5.

Rûha otuz yılda vüsûl eden sâlik [kavuşan, erişen sâlik], Hudâya vâsıl oldum [kavuşdum] demiştir. [Öyle zan etmiştir.] 4/50. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

Rûhun üsûlü sıfât-ı zâidedir. 4/213.

Rûh ile cesed bir araya geldiği zemânda, lezzet alır ve elem duyar. 6/217.

Rûhun, bedeninin sağ cânibine te'alluku vardır. 5/126.

Rûh, ne dâhil-i bedendir; ne hâricdir. [Ne bedeninin dâhilinde, ne hâricindedir]. Bedene te'alluku tedbir ve tesarruf cihetiyledir. 5/43.

Rûh bedenden müfâratından [ayrılmasından] sonra, fenâ bulmaz. Sâir [diğer] âlem-i emr latîfeleri de böyledir. Ve filânın rûhâniyyeti zâhir oldu ve şöyle ifâde ve istifâde edildi derler. Ondandır murâd, rûh latîfesidir. 6/140.

Rûh, âlem-i ervâhdandır. Ve âlem-i bîcûnîden [ötelerin ötesinden] hissedârdır. Fânî bedene âşık olup, bedene bağlanıp ve onun ahkâmı [işleri] ile insibâğ [boyanma, temizlenme] ya'nî onun işlerinin şekline girip ve araşdırıp, beden aracılığı ile işitip ve görüp ve konuşup ve bedeninin lezzeti ile dahî lezzetlenip ve elemi ile dahî elemelenip ve onun hareket ve sükûnu ile hareketli ve sâkin olmuştur. 5/135.

Rûhun renginde olan renge, sürh [kırmızı] humret [kırmızılık] üzere karar vermişlerdir. 5/43.

– Z –

Zekât vermiyenler arasâtda, nar gibi kızgın levhalar ile dağlanacak, hadîs-i şerîfi. 5/11.

[İslâm Ahlâkı: 564.]

Zekâtı, emvâl-i nâmiyeden [ticâret malından] ve en'âm-i sâimedden [kırdâ, çayırdâ otlayan kasab hayvanlarından] ve toprak mahsûllerinden minnet ve rağbet ile edâ edeler. [Zekâtı acele ve çabuk vereler]. Mal sadaka ile noksan olmaz. Hadîsde vârid olmuştur ki: "Zeheb (altın) ve fidda (gümüş) her şekilde ticâret malıdır. Bunların sâhibi, zekât hakkını yerine getirmese, kıyâmet gününde, nardan safha ve levhalar yapıp, ateşe atılıp, temâm nar gibi oldukda, sâhibinin alnını ve sırtını onunla dağlarlar. Soğudukda, tekrâr îade olunur. Mikdârı ellibin sene olan günde, tâ ki kulların arasında hesâblaşma temâm olup, ehl-i Cennet Cennete ve ehl-i Cehennem Cehenneme vâsıl oluncaya dek, bu şekilde azâb olunur" diye buyurmuşlardır. Kemâli kereminden, havalân-ı havlden sonra [Nisâb mikdârı mal oldukdan ve üzerinden bir sene geçdikden sonra] ve muhtâc oldukları mahalle sarf oldukdan sonra, geri kalan malın, kırk hissede bir hissesi Allahü teâlâyâ

sadaka eylemek üzere farz eylemiştir. Ne insâfsızlıktır ki, onun edâsında ihmâl (tenbellik) göstere ve hîle ile zekât vermiye. Cân ve mâl, bil-cümle Hak teâlânındır. Eğer malın temâmını fukarâyâ vermeyi emr buyurup ve cânı dahî taleb eylese [cânı vermeyi dahî emr buyursa], Allahü teâlânın vâlühleri [onun aşkı ile yananlar] ve hayranları, hiç bırakmadan ve kaşlarını çatmadan ve şevk ve arzû ile [cân ve mâlın] temâmını îsâr ederler [cömertce verirler] ve se'âdetlerini onda bilirler. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

Zelle ve me'âsînin [Günâhların ve hatâların] ilâcı, tevbe ve inâbet ve pîrin teveccühüyledir. 6/222.

Bu zemân, nübüvvet zemânından uzak ve sünnetlerin nûrlarının azaldığı zemândır. Ve bid'at zulmetinin arttığı zemândır. 4/74.

Zemân-ı belâ ve evkât-ı ibtilâda [belâ ve zorluk zemânında], nef-yü isbât sühûlet ile [kolaylıkla] müyesser olur. 4/42. **[Hak Sözü Vesîkaları: 339.]**

Zemâne ehlinin kalbinde, müdâhene o kadar mütemekkin olmuştur ki [yerleşmiştir ki], Allahü teâlânın emr ve nehyine riâyet ziyâde düşvardır [güçdür, zordur]. 4/212.

Zemânın ve zemâne ehlinin değişmesinden kalb daralmasından ve onun devâm etmesinden ve kalkmasından infiâle düşmiyeler [üzülmiyeler]. Belki ibret alıp, korkmalı ve titremelidir. Cümleyi Hak sübhânehudan bileler. Ve her nesneyi ona havâle edeler. 6/43.

Zemin her ne kadar zulmet ve karanlık içinde oldu. Lâkin çeşme-i hayât zulümâtdadır. [Âb-ı hayât karanlıkta bulunur.]. 6/65.

Zındıklar ve mülhidler mezhebine göre, günâha isrâr eden ve devâm eden ârif azâb olunmaz. 5/53.

Zındığın maksadı, islâmiyyeti yıkmaktır. Her neş'enin [dünyâ ve âhîret hayâtının] hükmleri başkadır. Birini diğerine kimse karıştıramaz. Meğer câhil veyâ zındık ola. Bu neş'e [dünyâ] sûret ve hakîkatden mürekkebdir. Bu neş'ede hiç hakîkat sûretten ayrı değildir. Âhîret neş'esi [hayâtı] ki, hakîkatin zuhûrudur. Sûretlerin hakîkatlerden ayrılması o vaktde hâsıl olur. Bir hükm ki, islâmiyyetde, yolun başında olana lâzım gelir, sonunda olana dahî lâzım gelir. Bütün mü'minler ve ârifler, avâm ve havâs, bu ma'nâda, aynı derecede müsâvîdir. Zındık, yaptığı işleri Allahü teâlâdan bilip, kendi nefsinin bundan uzak tutup ve böylece dinden ve îmândan çıkar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Zî-hicr-i dositân hûn şüd derûn-i sîne cân-ı men,

Firâk-ı hem-nişînân suht mağz-ı istehân-ı men.

[Sevdiklerimden ayrı kaldığım için, göğsümde rûhum kan ağlıyor.

Birlikde oturduklarımın ayrılığı, kemiklerimin iliğini yakıyor.] 4/157.

Zühd, tevbe ve tevekkül, Resûlullah'a "sallallahü aleyhi ve sellem" mütâbe'at ile olmadıkça, makbûl değildir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

“Kıyâmet günü Allahü teâlânın huzûruna kavuşanlar, vera’ ve zühd sâhibleridir.” Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Zeytine, yetmiş Peygamber, bereket ile düâ etmiştir. 4/113.

Zeytinin en çok fâidelisi [fâidesi çok olanı], Şâmda yetişir. Mübârek bir ağaçdır. 4/113.

– S –

Sâlike iki şey lâzımdır. Muhabbet-i şeyh ve devâm-ı zikr. [Hocasını sevmek ve devâmlı zikr etmek.] 4/198.

Sâlikin, murâdını talep eylemesi [kendi murâdını istemesi] Hakkın murâdını red etmesi demektir. 6/67.

Sâlik, istek ve arzûlarından kurtulup, Hakkın irâdesiyle hareket edince [teslim olunca], meşîhat makâmına yakışır. Bu hâl ise, vilâyetin birinci (ilk) kemâlidir. 4/?

Sâlik [tesavvuf yolcusu] evvelâ kendi kulluğunu izhâr edip ve nefesine kulluk etmekden ve hevâsına tapmaktan ve hayâlindeki putları Mevlâyâ ortak koşmaktan [kendi başına hareket etmekden] halâs bulmak zarûrî olarak lâzımdır. 5/26.

Sâlik kendi isteklerinden kurtulmadıkça ve kalbinde Hak sübhânehüden gayri hiçbir maksûdu kalmayıp, eşyâyâ te’alluk eden [bağlanan] ilmi ve sevgisi kopmadıkça, yükseklerle [Allahü teâlâyâ, o yüce makâma] yol bulamaz. 6/67.

Sâlik-i müsteide [istidâd sâhibi bir sâlike] dahâ tarîkati ilk öğrendiği günde, kalbin fenâsından nişân ayân oldu. [Fenâ makâmından işâret görünür.] 4/235.

Sâlik-i reşîd [doğru yolu tutan sâlik] zikr ve fikre devâm edip, ikbâl ve teveccühün devâmına [mesûd, se’âdetli olmanın ve doğru yolda bulunmanın devâmlı olmasına], zıd olanlardan yüz çevirip ve ezeli inâyet tâlibin hâline şâmil oldukda, tedrîcen onun kalbini sultân-ı zikr istilâ eder. Bir hâl üzere ki kalbin zikri devâmlı olur. [Devâm eder]. Zâhirin gafleti kalbe sirâyet eylemez. Zâhir [dış, beden] ne ile meşgûl olursa, gerek gâib olsun, gerek hâzır olsun ve gerek uyanık olsun ve uykuda olsun, bâtın dâimâ zikr ve huzûrda olur. 4/23. **[Hak Sözü Vesîkaları: 325.]**

Sâlik-i bî çâre [bîçâre tesavvuf yolcusu], çünkü süflî âleme tutulmuşdur. Ulvî âlem ile münâsebeti yokdur. İki taraflı bir tavassut ediciye [aracıya] muhtâcdır ki, sâlikin o aracı olan şeyh ile münâsebeti ne kadar çok olursa, onun kalbinden o kadar çok feyz alır. 4/78.

Sâlike her nereden bir nisbet [feyz, hâl] erişirse [gelirse], kendi pîrinden bile. Kible-i teveccüh perâkende ve perîşân olmaya. 6/42.

Sâlik, beşerî kirlilerden bâtın aynasını temizleyip ve mâ-sivâdan yüz çevirdikde fenâ hâsıl olur. Ve ilâhî isimler kendisinde tecellî etmekle, her bir ism ile bekâyâ ve hakîkata kavuşur. 4/50. **[Hak Sözü Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

Sâlik, her ne kadar yükselirse de ve yakınlık elde etse ve fenâ ve bekâ ile müşerref olsa, zât ve sıfât-ı ilâhîde ortaklık hâsıl olmaz. Çünkü, kulluk gücünün dışına çıkamaz. 4/76.

Sâlik kendini yok bilir. Ve kavuşulanları asıdan bilmeyip, asla sipâriş eylemezse, adem denir ki, fenâ-yı cezbedir. Ve ondan rücû mümkündür. Lâkin fenâ-yı hakîkî ona muhâlifdir ki, dönüşden emîndir. 4/122.

Sâlikin işi, taş gibi katı ve gücsüz olmak, kabz [darlık] vâsıtasiyle yâhud zelle, [hatâ] işlemekle ve beşerî sıfatların galebesi cihetiyle bâtına zulmet hâsıl olmasıyledir. Böyle vaktde tevbe ve istigfâr lâzımdır. 6/121.

Sâlikin yükselmekten mahrûm kalması, yâ sudûr-ı zelle [zellenin hâsıl olması] veyâ irtikâb-ı me'âsîdir ki [günâh işlemesi sebebi iledir ki], ilâcı tevbe ve inâbet ve pîrin teveccühü ile olur. Veyâhud şevk ve talebin azalmasıdır. Onun ilâcı dahî, pîrin teveccühüdür ki, Onun bereketiyle hem şevk ve taleb ve hem yükselme meydâna gelir. Veyâ yüksek isti'dâdının olmayışıdır. Onun dahî ilâcı, yüksek isti'dâtdan hissedâr olan pîr ile sohbet ve Ona tam muhabbet ve pîrin teveccühü ve muhabbeti iledir. Onun bereketi ile kendi isti'dâdından yüksekliğe terakkî edip ve muhabbet cezbesiyle pîrin gizli hâllerini [üstünlüklerini] cezb eder ki, bu seyr geçicidir. Tabî'î değildir. Veyâhud i'tikâdda bozukluk vardır ki, ilâcı yokdur [ilâc kabûl etmez]. İ'tikâddaki gevşeklik, öyle bir geçid vermez engeldir ki, onun yolunu kesmiştir. İ'tikâd tâm ve şeyhde fânî olmadıkca terakkî mümkün değildir. Ve dâimâ sıkıntıda kalmaya mahkûmdur. 6/222.

Sâliklerin isti'dâdları çeşidli olup, tasarruf sâhibi pîr, bir sâliki, isti'dâdından yukarı mertebelere ulaştırmağa kâdirdir. Ammâ, sâlikin isti'dâdına münâsib olan yüksek mertebelere ulaştırmağa kâdirdir. Yoksa isti'dâdına zıd olan mertebelere yükseltmeğe kâdir değildir. 5/120.

Sâlik, Muhammed-ül-meşreb olmadığı takdîrde, Muhammed-ül-meşreb olan şeyhinin, sohbetinin câzibesini ve teveccühü sebebi ile, vilâyet-i Muhammediyyenin kemâlâtına ulaşır. O vilâyetin ona mahsûs olan hâlleri ile şereflenir. Lâkin, ona Muhammed-ül-meşreb demek veyâhud vilâyet-i Muhammedî sâhibi demek mümkün değildir. Zîrâ bu kemâl onda yokdur ve uzaktır. Zâtî ve tabî'î değildir. Onun vilâyeti, ayağı altında bulunduğu Nebînin vilâyetidir. 6/140.

Sâlikin aslıl üsûlü (asıl aslı), i'tibârât-ı ilâhîdir. [Allahü teâlânın ihsânı iledir.] 4/1.

Sâlik yolun başında iken zevkler ve değişik hâller ve çeşidli sırlar ve ma'rifetlerin beyânı kâindir. [Bunlar hâsıl olur. Bunların merkezidir.] Yolun temâmlanmasından sonra, yüksek derecelere ulaştıkda, cehl ve acz ve dilin tutulması hâsıl olur. 4/88.

Sâlikin mebd-i te'ayyünü olan ism, sâlikin idrâkini istilâ edip, sâlik kendi varlığını onun

yanında örtülü olarak ve kendini yok bulur. O ismde fânî olup, vücûdu ve kemâlât-ı vücûdu ondan bilip ve ona tâbi' oldukda, mutlak fenâyâ ulaşır. 5/120.

Sâlik, esmâ [isimler] ve sıfat ve kendi mebde-i te'ayyününde seyr eyledikde, aslî ve aslın aslında seyr sâhibidir. Ve mu'âmelesi ondan yükseslere terakkî eyledikde, bu ismle tesmiye olunmaz. [Bu isme bağlı değildir.] Aslları dahî zıller [gölgeler] gibi yolda [yolculukda] geçer. Bil cümle esmâ ve i'tibârât [esmâ ve i'tibârâtın temâmı] bu makâmıdan hâricdir. Ve kelâm-ı mecîd [Allahü teâlânın kelâmı] bu yüksek makâmıda dâhil olduğu için, çâresiz bu hâl tilâvet ile kuvvetlenir. [Kur'ân-ı kerîm okumakla kuvvetlenir.] 4/224.

Sâlik, kendi sıfat ve kemâlâtını Hak teâlânın sıfat ve kemâlâtı görmek, tecellî-i sıfatıdır. Kemâl-i tecellî oldur ki, bu zıllerin kendi aslına ve ademin dahî adem-i mutlaka [yokluğun dahî mutlak yokluğa] döndüğünü anlayıp, kendini sıfatıdan ayrı [uzak] bula ve kendini yokluk sahrâsına atmış ola. 5/58.

Sâlikin mebde-i te'ayyünü olan isme erişmesi ve onda fenânın ele geçmesi, insanın kemâl mertebesi değildir. Nitekim, vilâyet bu fenâyâ bağlıdır. Lâkin bu kavuşmada çok mertebeler vardır. Ve bu ismin o kadar zılleri vardır ki, sâlik her bir zılla vâsıl olduğu zemânda, o zıl sâlike asl unvânı [ismi] ile görünüp, sâliki o noktaya kavuşdurur. Hangi sâhib-i devletdir ki, asla vâsıl ola. [Asla vâsıl olan, devlet sâhibidir.] Bu makâm, sâliklerin muradlarına nâil olamadıkları ve ayaklarının kaydığı makâmıdır. 5/60.

Sâlikin mebde-i te'ayyünü şu'ûn mertebesinden ise, ayn-ı sâbiteye kavuşma ve onda fenâdan sonra, ayn ve eser zevâl bulur. Zîrâ şu'ûnun âlem ile hiç münâsebeti yokdur. Zîrâ, âlem zıll-ı sıfatıdır. Zıll-ı şu'ûn değildir. [Sıfatın zıllıdır, şu'ûnun zıllı değildir.] Şimdi bir şânda fenâ, onun mutlak fenâsını müstelzim [lâzım gelen] ve ayn ve eserini izâle eder. [Ortadan kaldırır.] Eğer ayn-ı sâbite-i sâlik, makâm-ı sıfatıdan ise, ona fenânın erişmesi, vücûd-i sâliki umumî olarak mahv edici olmaz. Ve eserini ortadan kaldırmaz. 5/84.

Sâlikde kemâl husûlü [kemâlin hâsıl olması] dört derece üzeredir. Birinci derece, imkân derecelerini kat' edip, kendi mebde-i te'ayyünü olan isme kavuşmaktır ki, fenânın hâsıl olması buna bağlıdır. İkinci derece, o ismde seyr edip, kemâlâtı ile mütehakkîk olmaktır ki [kemâlâtı ile tahakkuk etmektir ki], bekâyı tahsil eder. Üçüncü derece, ismin sonuna ulaşip, ism ile bekâ bulmaktır. Bu üç derece, seyr-i ilallah ve fillaha bağlıdır ki, kemâlât-ı urûcdur. [Yükselişin kemâlidir.]. Dördüncü derece, inişe bağlıdır ki, seyr-i anillahi billahdır. Ve seyr-i fil-eşyâdır. 5/130.

Sâlik, mahviyyet ve istihlâk zemânında [gark olma, kendini gayb etme zemânında] kendi te'ayyün-i imkânîsini vücûd-i hakkânî ile açığa çıkarıp ve ahlâkı, Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklanma olur. 6/8.

Sâlikin terakkî ve urûcu asâlet ve zılliyyet alâkası olan makâmıdır. Bu alâka temâm oldukda [kesildikde], terakkî düşünülemez. Mebde-i zâtdan sâlikin nasîbi olmaz. Mümkinde zâtdan bakîye yoktur ki, zâtdan hissedâr ola. 6/58.

Sâlik, terakkî zemânında mebde-i te'ayyün olan ismin zillerinden bir zıl ile, hakîkatlenir. [Mütehakkık olur.] Dahâ yukarıya başlayınca, dahâ üst zıl ile ki, evvelkinin aslıdır. Mütahakkık olur. [Hakîkatlenir.] Ve kezâ, ikinci asıdan üçüncü asla ve üçüncü asıdan dördüncüye, Allahü teâlânın dilediği kadar bekâ bulur. Hangi devlet sâhibidir ki, ziller mertebesinin temâmından geçip, ismin aslına kavuşur. 4/47.

Sâlikin mu'âmesi [fe'âliyeti], ziller mertebesinden ve asıl mertebesinden dahâ yukarı ilerleyince, aslı dahî zıl gibi geçip, yüksek dereceleri ve ayırd edememe sebebi ile o işin netîcesi acze ve cehâlete ulaşır, kelime-i tayyibeye bağlı olan fe'âliyet sonuna gelmiş olur. Ve bu kelime-i mubârekenin tekrârı, o makâmda netîce vermez. Ve o makâmda terakkî [yükselme] derece-derece, Kur'ân-ı kerîm okumak ve nemâz ile olur. 5/119.

Sâlik ma'rifetini temâmlayıp, urûc ve nüzûl [yükselme ve iniş] makâmıların mufassal bir şekilde kat'etdikden sonra, sırf yokluk makâmına inerek, orada Allahü teâlânın zâtının aynası olur. İsmilerin kemâlâtının hepsi, onda zuhûr bulur. İlm mertebesinde her ne kadar anlatılanlar zuhûr bulmuş ise de, hâric mertebesinde, âyine ol ârifdir ki, hâricde bütün kemâlât müşâhede olunur. 4/148.

Sâlik, emâneti ehline sipâriş eder [ısmarlar]. Ya'nî, âriyeti [emâneti] olan kemâlâtı, sâhib-i kemâlâta [kemâlât sâhibine] havâle edip, o kemâlâtın aynası olan [göründüğü olan] adem-i mukayyedi, adem-i mutlaka [hiçbir bağıllığı olmıyan yokluğu mutlak yokluğa] sipâriş ederse, onu cenâb-ı akdese [Allahü teâlâyâ] yol bulmağa lâayık hâle getirip, bekâ-billâh ile ve ikinci derecede olan tecellî-i zât ile müşerref ederler. Mâdem ki, yokluk lekesi ile lekelidir. O hazretin yakınlığına lâayık değildir. Bu aks yolu ile müşâhede ve emânet dahî vehmdeki bir i'tibârdır ve ilmdeki değişikliktir ki, hakîkaten hiçbir vakt kemâl o hazretten ayrılmamış ve yokluk dahî hakîkatde, mutlak yoklukdan ayrılmamıştır. 4/232.

Sâlikin mu'âmesi [iş] üsûlden bâlâyâ [aslılardan yukarıya] revâne olup [ilerleyip] ve anlama kalmayınca, terakkî [yükselme] o makâmda Kur'ân-ı kerîm okumak ve nemâz ile olur. (Ehl-ül-Kur'ân Ehlullah) hadîsinden murâd, bu cemâ'at olmak mümkündür ki, bunlar, hakîkat-i fenâ ve bekâyâ mazhar olmuşdur [kavuşmuşdur]. Bu dereceden evvel vâki' olan tilâvet, ebrârın amelidir. Ve o makâmda kelime-i tayyibenin tekrârı fâidelidir ve terakkî sağlar. Çünkü, bu kelime-i mubârekenin bereketi ile bâtının temizlenmesi hâsıl olmuşdur ve Kur'ân-ı kerîm okumakda mahâret kazandıkda, [Kur'ân-ı kerîmi temizler tutar] bu

ma'nâya işâretidir. 5/67 **[Hak Sözün Vesîkaları: 343.]**

Sâlikin cezbese, sülûkundan önce ise, sülûk onun cezbese esnâsında hâsıl olur. Seyr-i enfüsînin esnâsında [zımında] seyr-i âfâkî hâsıl olur. Zîrâ, cezbe seyr-i enfüsîden, sülûk seyr-i âfâkîden ibâretidir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

Sâlikin kâbiliyyeti mikdârınca, hangi Nebîye münâsib olursa, Onun vilâyetini bulur [alır]. 5/120.

Sâlikde olan muhabbet, onun muhabbetinden bir kıvılcım ve eğer şevk ise, onun şevkinden bir kıvılcımdır. Teferru'âtda olan zuhûrat, asıdan alınmışdır. Hiç birşey kendi müstekıl değildir. 6/60.

Sü'âl [dilenmek] harâm ve kötüdür. Lâkin zarûret ve acz zemânında mubâh olur. Eğer iş ölümle alâkalı ise, dilenmek halâl, belki azîmet, belki vâcib olur. Ölü eti ve hıncır eti gibidir. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

Sü'âl [dilenmek] ölüme düşen için veyâ avret mahallini örtecek gücü olmıyana ve çalışma gücü olmıyana mubâhdır. Ölü eti şartları gibidir. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

Sü'âl [dilenmek] bir ejderin [yılanın] ağzına elini sokup, bir şey almak ve çıkarmaktır, "hadîsi". 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

Seherlerde ağlamağı ve istigfârı ganîmet bilip, en mühim iş kabûl edeler. [İşlerin büyüklerinden kabûl edeler.] 6/13.

Seherde uyanıklığı mümkün olduğu kadar elden bırakmayınız. Ve o vaktde nemâzı, istigfârı ve hüncür-hüncür ağlamağı ganîmet biliniz. 4/14.

Ser çeşme birdir. [Kaynak birdir.] 6/215.

Se'âdet-i ebedîye [ebedî se'âdet] ve sonsuz kurtuluş, Enbiyâya uymağa bağlıdır. 4/10.

[İslâm Ahlâkı: 557.]

Sefer der vatan, seyr-i enfüsîdir ki, ona cezbe de derler. Bu büyüklerin başlangıçda mu'âmeleleri, bu seyrdedir. [Bu yolculuktan başlarlar]. 4/165.

Sekrin çokluğu ve muhabbetin aşırılığı, sâlikin basîreti gözünden temyîzi ref' edip [hakîkati ayırıp] mümküni vâcibi teâlâ gibi gösterir. Fekat bu iş sâlikin şühûdündadır. Ve hakîkatde böyle değildir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

Sekrden sahva [serhoşluktan ayıklığa] ve cem'den fark-ı ba'del-cem'a [bir görmekten, ayrı görmeğe] ve küfrden îmâna geleler ki, kemâl budur. 4/39.

Sekr, fenâ hâli ve şu'ûrsuzluk hâlidir. Hub ve sencidedir. [Güzel ve ölçülüdür]. Lâkin o hâlde kalmak, beğenilmiş değildir. 4/26.

Sekr ve sâlikin kendinden geçmesi, her ne kadar muhabbet yolu ise de, nemâzi bozulur. 5/120.

Sekr sâhibi ma'zûrdur. Fekat, sekr bilgilerini [hâllerini] taklîd etmek iyi değildir. 4/39.

Sekr ehli, olgunluğu [kemâli] şühûd ve müşâhedeye bağlı bilip, tecellîler ile kanâ'at etmiş ve lezzet bulmuş, tevhîd ve ittihâda kapılmışlardır. Bu cemâ'at her ne kadar imkân perdesinden ve zulmânî perdelerden uzaklaşmışlarsa da, lâkin nûrânî perdelerde ve vücûbî perdelerde kalmışlardır. Ve ondan kurtulamamışlardır. Ve onun görünmesini Hak teâlânın görünmesi ve tecellîsi bilmişlerdir. Ve tecellî-i zât berkî'dir. [Bir an tecellîdir]. Ya'nî berk-ı hâtıf gibidir. [Şimşek gibi göz kamaştırır.] Ve tekrâr mestûr olur [örtülür] derler. Hâlbuki, bundan ötedeki mertebelere ulaşan büyükler, tevhîd [birlik] ve ittihâdı, pesmânde-i râh kılıp [birleşmeyi geride bırakmış olup], tecellîlerden ve zuhûrlardan çok yükseklerle ulaşmışlar, şühûd ve müşâhedeye iltifât etmeyip, perdelerden temâmen kurtulmuşlar ve yakînen bilmişlerdir ki, bu şühûd, Hak sübhânehunun şühûdu değil ve bu tecellî, Hak teâlânın zâtının tecellîsi değildir. Belki sıfatlarından bir sıfatın ve kemâlâtından bir kemâlin zuhûrudur ki, bunlar zât-i teâlâyâ hicâbdır [perdedir] ve Allahü teâlânın zâtını talep eden, sıfat ve kemâlâtın şühûdi ile kanâ'at etmez ve kâfî bulmaz, râhatlamaz. 6/122.

Selâmet-i kalb ki [kalbin selâmeti ki] bu yolun ilk şartıdır. O vaktde mâsivânın sevgisi ve unutulması [kalbden atılması] gerçekleşir. 4/105.

Selâmı, insanlara gülyüz ile vermek, sadakadan addedilmiştir, hadîsi. 4/147.

[Herkes Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]

Silsile-i îcâd [yaratılış zinciri] Resûlullah'a bağlı ve Rubûbiyyetin açığa çıkması, Ona bağlıdır. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

Silsiletüz-zeheb kitâbında Mevlânâ Abdürrahmân Câmî, vahdet-i vücûdu zem ediyor. Kendisi ise, vahdet-i vücûd muhakkıklarındendir [ehlindedir]. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Sultân-ı vakte [vaktin sultânına] nasîhatlar ve ni'metin şükrünü edâ etmek hakkında mektûb. 6/6 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 347.]**

Sultân rûh gibidir. Diğer insanlar, cesed gibidir. Sultânın ıslâhına çalışmak lâzımdır ki, zemânın durumuna göre, islâmiyyeti yaymalı, anlatmalıdır. Mübâlega ve zorlama da hoşdur. Ammâ, ziyâde mübâlega olunmıya [haddi aşmaya]. 4/74.

Sultân-ı vakte [vaktin sultânına], fenâ-yı kalb ve fenâ-yı nefsî ve ba'zı fâideler ve ma'rifetler beyân eden mektûblar. 6/237.

Sultân-ı vaktin [vaktin sultânının] dindâr oldukları beyân olunmuş, bu hâle şükr

edilmiştir. Sultânlar arasında bu nev'ini bulmak anka kuşu hükmündedir. Ümmiddir ki, yakında [kısa zemânda] kalbin fenâsı ile şerefleneler ki, vilâyet derecelerinin ilkidir. Bu ma'nâyı onların hakkında karîb-ül husûl (onların bu dereceye ulaşacağını yakın) buluyorum. 6/242.

Sülûk, cânib-i tâlibdendir. [Sülûku tâlib yapar]. Ya'nî yola gitmekdir. Lâkin, cezbe, cânib-i matlûbdandır. [Çekilmek, Allahü teâlâdandır]. Ya'nî yola götürmek olur. Gitmek ile götürülmek arasında büyük fark vardır. 6/121, 1/117. **[Mektûbât Tercemesi: 166.]**

Sofiiyenin yolunda sülûk lâzımdır ki, Allahü teâlâyı tanımak müyesser hâsıl ola. [Ele geçe.] Ve nefsin hevâsından kurtulmak hâsıl ola. Her kime bu ma'rifet hâsıl ise, "Ona müjdeler olsun, onun için ne mutlu" kendi yaratılışından maksad ne ise onu yerine getirmiş, insânî kemâlâta ulaşmıştır. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

Sofiiyenin yolunda sülûk ve muhabbet-i zâtiyyeye kavuşmak, Habîb-i Rabbil âlemîne tâbi' olmadan, hâsıl olmaz. 4/22. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 324.]**

Sülûk ve diğeri bir ta'bîrle seyr-i ilallah, son noktaya ulaşıp, mâsivâdan kurtulunca, fenâ hâsıl olup, seyr-i fillaha başlamak olur ki, buna cezbe derler. 5/140. **[Kıyâmet ve Âhret: 164.]**

Sülûk, isimlerin ve sıfatların tafsîlinde terakkî [yükselmek] ise, merâtib-i vüsûl nihâyet pezîr değildir. [Vüsûl mertebelerinin nihâyeti yokdur.] Eğer kat'ı merâtib-i esmâ ve sıfat icmâlen vâki' ise, menâzil-i vüsûl inkitâ' pezirdir. [Eğer isimler ve sıfatlar mertebelerini geçmek, kısaca vâki' ise, vüsûl menzillerinin nihâyeti vardır.]. 6/217.

Sülûk ve riyâzeten, tâ'at ve ibâdetden maksad, sâlik, kendinin, aslının adem olduğunu bilmektir. 5/91.

Bir sünneti ihyâ, yüz şehîd sevâbıdır, hadîs-i şerîfi. 4/228. **[Eshâb-ı Kirâm: 273.]**

Sünnete uymak elbette kurtulmağa sebebdir. Ve netîceye ulaştırır. Ve dereceleri yükseltir. Sünnetin dışında kalanlar ise tehlikedir. 6/51.

Sûre-i ihlâsın tefsîri. 4/76.

Seyr ve sülûkdan maksâd, ma'rifetullahdır. Ma'rifeti elde etmek zarûrîdir ki, vilâyet-i hâssasız ele geçmez. 6/2.

Seyr ve sülûkdan maksad, perdeleri kaldırmaktır. Yoksa (kayd altına alınamıyan) ankayı ele geçirmek değildir. 6/122.

Seyr ve sülûkdan maksad, sûretleri ve gaybî nûrları temâşâ [müşâhede] etmek değil, nefsin başı-boşluğunu gidermek ve kulluğu tahsîldir [ele geçirmektir]. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Seyr ve sülûkdan maksad, fenâ ve kendini yok bilmektir. Ve hakîkî matlûbdan başkasına tutulmaktan kurtulmaktır. 4/104.

Seyr ve sülûkun hülâsası [özü], matlûbun huzûru müyesser olup, ârifin nefsinin aradan çıkmasıdır. 4/216.

Seyr-i âfâkî, matlûbu kendi dışında aramaktır. 4/165.

Seyr-i ilallah derecesini geçmek, ellibin senelik yoldur. 4/122.

Seyr-i ilallah, beş latîfenin asllarına yükselmekle imkân dâiresinin seyridir ki, sülûkten ibâretdir. 5/60.

Seyr-i ilallah, Allahü teâlânın isimlerinden sâlikin mebd'e'î te'ayyünü olan isme kadardır ki, ismin zıllıdır. Bunda imkân dâiresini geçmek vardır ki, vücûb mertebelerinden olan isme ulaşır. 6/207.

Seyr-i fillah-ı sâlik, mebd'e'î te'ayyünü olan ve zıl dâiresinde bulunan ismden i'tibâren olan seyrdir ki, Allahü teâlânın ism ve sıfatları dâiresinde seyr ma'nâsınadır. 6/207.

Seyr-i enfüsî, kendine gelip, kendi kalbinin etrâfını devr etmektir. 4/165.

Seyr-i âfâkî, uzakda uzaklaşmadır. Seyr-i enfüsî yakında yaklaşmadır. Lâkin bu kurb da zıllıdır. 4/88.

Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsîde meydâna gelen her tecellîyi, eğer tecellî-i zâti bilirlerse de, cümlesi fi'llerin ve sıfatların zılleri ile alâkalıdır. Fi'llerin ve sıfatların kendileri ile alâkalı değildir. 5/58.

Muhammed Seyfeddîn "kaddesallahü teâlâ esrârehümül'azîz", Muhammed Ma'sûmun "kuddise sirrûh" mahdûm zâdeleridir [oğludur]. 4/235.

Sermâye-i vakti [vakt sermâyesini], fânî lezzetlerden istifâde için telef etmiyelim. Ve harâb edilmesi ile me'mur olduğumuz şeyin ta'mîrinde olmalıyım. Allahü teâlâyâ yakınlık lezzeti ve kavuşma lezzeti, na'îm-i Cennetin lezzetinden ziyâde [çok] olduğu gibi, uzaklık ve mahrûmluk azâbı da Cehennem azâbından dahâ kötüdür. Ah, yazık, Allahü teâlâdan yüz çevirene. Ve hasretler [üzülmeler] olsun ki, Allahü teâlânın indinde haddi aşana. Tekrâr dünyâyâ gelmek yokdur. Ve bu acımasız kahbeye zâhiren tutulup ve nefîs cevherleri bırakarak saksı parçası kadar az bir şeye tenezzül ederler. Cemâl-i mutlak tâbân [parlak] ve seyr ve sülûk yolu da açık ve seçikdir. [Gizli değildir.] Bizim gibi yaratılışı aşağı olanlar, o cemâlden perdelenmiş ve uzak ve o yüce makâmından kovulmuşlardır. Kemâl-i hicâlet ve infi'âldir ki, hazret-i kerîm-i zünnevâl, ol izzü celâl ile, bu zerre misâle bir nazar-ı bî misâl eylemekle sır-u alâniyyesinden agâh eyleyip, o ise nihâyetsiz cehâletinden dolayı, kalbi ile başkasına bakar. Ve başkasına naz ederek gider. 4/175.

"Sultân-ı sâhib-i cevr [zâlim sultân] yanında, adâletten bahs etmek ve tavsiye etmek, cihâdın efdalidir." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Şâh-ı Nakşibend, iftâr vaktinde yedi yerde hâzır olmuştur. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Şâh-ı Nimetullah kâdiriyye gönderilmiştir: Bizim gibi bir köşeye çekilmiş olanlar ve bilinmeyen bir köşede olanlar, binlerce riyâzet çekseler ve bütün gücü ile çalışsalar ve gayret etseler, sultânların gönlünde eseri görülen [iz bırakan] bir hak kelime ile, belki ona yakın olamaz. 4/74.

Şü'ûnât-ı ilâhî [ilâhî şü'ûnât] sıfatların aslı olup, zât-i ilâhîde kâinlerdir. [Vardırlar]. O yüce mertebede ayrılık görülmediğinden, bu şü'ûnât, zât-i akdesden ayrı değildir. Ve zâtın gayrı değildirler. Ve birbirlerinden ayrılmaları da yoktur. Ve birbirlerinin aynı da değildirler. Zât-i teâlâ, temâmiyle bu şü'ûndan herbirinin renginde zuhûr eder. 5/35.

Şü'ûnâtın i'tibârât üzerine üstünlüğü vardır. 4/183.

Şü'ûnât-i ilâhî, hakîkî sıfatların aslarıdır. 5/119.

Şü'ûnât-i ilâhî, kemâlât-ı zâtiyyeyi mündemiçdir [içine alır]. 5/105.

Şü'ûnât-i ilâhî, zât üzere zâid değildir. [Zât ile berâberdir.] 5/85.

Şü'ûnât-i zâtiyyeden terakkî [yükselme] câiz ve vâkî'dir [olur, vukû' bulur]. 5/119.

Şü'ûnât-i ilâhî azze şânühüde mücerret i'tibârâtdır. 4/183.

Attâr-ı Şiblî "rahimehullahü sübhânehu" kırk sene ağladı. Ve semâ yönüne [gökyüzüne] bakmadı. Ağlama sebebi sorulunca, kabrin korkusundan ve kıyâmetin heybetinden ağlarım, dedi. Gökyüzüne neden bakmadığı sorulunca, çok günâh işledim, meclislerde çok kahkaha ile güldüm. Ondandır utanıp, yukarıya bakamam, dedi. 4/18.

"Şedîd olan kimse [kuvvetli, şiddetli kahramân olan kimse], çarpışmada şedîd olması mu'teber değildir. Belki gadabı vaktinde [kızgınlığı ânında] nefsine mâlik olan kimseye şedîd demek [kahramân demek] lâyıktır." Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]**

Şerâb-ı köhne-i mâ lezzeti diger dâred. Herçi li külli cedîdin lezze. [Bizim köhne şerâbımızın başka bir tadı vardır. Her ne kadar, her yeni şeyin bir yeni tadı olursa da!] 6/14.

Şerh-i sadr [Göğsün açılması, ya'nî kalbin nûrlanması], nefsin itmînânına ve nûrun sînede [kalbde] zuhûruna bağlıdır ki, alâmeti, bu yalancı dünyâdan kaçıp ve âhirete hâzır olmaktır. 4/143.

Şerh-i sadr [Göğsün açılması, ya'nî kalbin nûrlanması], vilâyet-i kübrâda lâzım olan şeylerdendir. 5/91.

Şerh-i sadrın kemâli, şeytân göğüsden kovulmadıkça mümkün değildir. 4/190.

İnsanın şerefi, üstünlüğü, îmân ve ma'rifet ile değildir. 5/63.

Şirkin inceliklerinden kurtulup, tevhîdin esâsına kavuşan, anka-i magrib [anka kuşunu ele geçirmek] hükmündedir. 6/230.

Ahkâm-ı islâmiyyesiz kurtulmak mümkün değil ve hayâl etmek bâtıldır. 4/73.

Ahkâm-ı islâmiyyeye tâbi' olunmadıkça, uyulmadıkca, hiçbir vaktde ma'rifet-i ilâhî ele geçmez. 4/77.

İslâmiyyete ve sünnete tâbi' olunursa ve bid'atden kaçınılırsa [ne kadar çok bu iş yapılırsa] bâtındaki nûr çok olur. 6/51.

Ahkâm-ı islâmiyyeye muhâlif ve gevşek yapışıp, islâmiyyete uyuyorum diyenler, bâdemmin kabuğu ile vakt geçirirler [boşa vakt geçirirler]. 4/101.

Ahkâm-ı islâmiyye ile süslü [donanmış] ve sünnet-i seniyye ile donanmış olmiyanların meclislerine girmemelidir. 6/16. **[Kiyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

İslâmiyyet, nâkis-ı akl olanlar [aklısızlar] içindir demek küfrdür. 6/16. **[Kiyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Şerefül-insan bil-îmân vel-ma'rife lâ bil-mâl vel-menzile. 5/67

Ahkâm-ı islâmiyyeye ittibâ' [uymak] ve şeyhi muktedâya muhabbetde [bağlı olduğu şeyhine muhabbetde] doğruluk ve sağlamlık var ise, ahvâl ve mevâcidin olmaması, gam değildir. 5/83. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 345.]**

İslâmiyyet üç kısımdır. İlm ve amel ve ihlâs. İlm ve ameli ülemâ-i zâhir bildirir, öğretir. İhlâsın hakîkati, bâtın âlimlerine hizmete bağlıdır. 5/23.

Ahkâm-ı islâmiyyeye riâyet etmek [uymak] zikrdir. Ancak nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah] ve ismi zâtın [Allah isminin] tekrâriyle olan zikr, serî' olarak te'sîr edip, şerî'atin hudûduna riâyet ile olan zikre vesîledirler. 6/46.

Ahkâm-ı islâmiyye, hanefî ve şâfi'î mezheplerinden hâric değildir. Eğer hanefîden bir mes'ele bildirilmedi ise, şâfi'î mezhebinde bildirilmiştir. Ve şâfi'îden dışarı çıkmamıştır. Hakkın üçde iki veyâ dörtde üç hissesi İmâm-ı a'zama âiddir. Ve üçde veyâ dörtde biri Şâfi'î iledir.[1] Ahkâm-ı islâmiyyeye ve sünnete tâbi' olmağa ve bid'atden kaçmağa ne kadar gayret gösterilirse, bâtının nûru da, o kadar çok olur. 6/51.

[1] Hindistânda yalnız hanefî ve şâfi'î mezhepleri olduğu için, bu iki mezheb birbiri ile mukâyese edilmiştir.

Şi'r ve emsâli şeyler her ne kadar, yüksek derecelere ulaşırsa da, sûretdeki fazîletlere dâhildir ki, ma'nâ ehli indinde, hayrlı iş kabûl edilmekten uzaktır. 4/51. **[Kiyâmet ve Âhret: 163.]**

[Kiyâmet günü] Şefâ'at, evvelâ Enbiyâdan, ikinci olarak sâlihlerden, mü'minlerin

günâhkârları için, Hakkın izni ile olacaktır. 4/148.

Şükr, ahkâm-ı islâmiyyeyi kabûl edip ve îcâbiyle de amel etmekden ibâretidir. 4/40.

Şükr şudur ki, kula ni'met olarak verilen bütün a'zâlar ve zâhirî ve bâtinî kuvvetler, ne için halk olundu ise, onu yerinde kullanmaktır. 6/100.

Şükr, Allahü teâlâyâ yapılıp ve rahmetinin artmasını ümmîd edeler ve kendi iş ve amelinden ümmîdsiz olup, sâdece Allahü teâlânın rahmetinden ümmîdli olalar. Onun kabûlü, bizim ihlâsımıza bağlıdır. 6/131.

Şevk, halâvet [zevkler, hâller], nisbet, nîstî [kendini yok bilmek] bunların hepsi, yolun ortasında vardır. Nihâyetde şevk yokdur. 4/84.

Şevk, muhabbet ve arzû sebebiyle, senelerce yapılan işler, senelerin kazancı, az bir sâatde [kısa bir zemânda] ele geçer. 6/173.

Şevk ve muhabbet büyük bir ni'mettir. İşin aslı, şevk ve muhabbet üzeredir. Ve ilerlemek ve yaklaşmak ona bağlıdır. 6/119.

Şühedânın ervâhı [şehîdlerin rûhları] yeşil kuşların içindedir, hadîs-i şerîfinin tefsîri. 6/5.

Şühedânın [şehîdlerin] Enbiyâ üzerine birkaç husûsda üstünlükleri var ise de, her bakımdan üstünlük, Enbiyâyâ mahsûsdur. 6/24.

Şühûd-ı âlem [âlemi görmek] mübtedî ve müntehîlerin nasîbidir. [Yolun başında ve sonunda olanların nasîbidir.] Yolun ortasında olanlar, sekr hâlindedir ve kendinden geçme erbâbıdır. 5/52.

Şühûd, ilm ve söz etmek, bunların hepsi zıl mertebelerindedir. Evsâf ve ef'âl [vasf ve işler] mertebelerinde ve zât mertebesinde hayret ve cehlden gayri nesne yokdur. 5/87.

Şühûd ve vüsûlün [görmek ve kavuşmanın] hakîkati âhîretde va'd edilmişdir. Dünyâda sizden ve bizden kulluk yapmamız istenmektedir. 5/10.

Şühûd, sâliklere, yâ âfâk aynasında veyâ enfüs aynasında zuhûr eder. Âfâkî şühûda, Ehlullah indinde mekân i'tibâr edilmez. Ve onun seyrine bu'd der bu'd [çok uzak] demişlerdir ki, vehmin dolaşdığı yerdir. İstenilen şeye kavuşmak, enfüse âiddir ki bu seyre kurb der kurb [yakının yakını] demişlerdir. Matlûbu bulmak âfâk ve enfüsün ötesidir. Ve bu ötelik [uzaklık], son derece yakınlık, i'tibâriyle olup, akl onu tasavvurdan âciz ve hayrândır. Ve hayâlin ve vehmin ulaştığı yerden dahâ yüksektir. 6/74.

Şey'iyet, sübûtî veyâ vücûdî olur. Vücûdî, şey'in merâtibinden bir mertebede avâlimden bir âlemde zuhûrîdir. Sübûtî, şey'in ilmde sübûtudur. Hâricde değildir. [Şey olmak iki dürlüdür. Sâbit olan şey, mevcûd olan şey. Mevcûd olan şey, hâricde bulunan şeydir. Sâbit olan şey ise, ilmde bulunan, hâricde bulunmıyan şeydir.] 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Şey'in, diğere bir şey ile ittihâdı [Birşeyin başka bir şey ile birleşmesi,] birinci şeyin, ikinci şeyin hakîkati olmasını gerektirmez. 4/88.

Şey'in bir sıfatını bilmek, ilm, ol sıfat, vechedir, ol şeye değildir. [Şey'in bir sıfatını bilmek, şey'in kendisini bilmek değildir.] 5/1.

Şeyh Halîlullah, Muhammed Ma'sûm "kuddise sirruh"un mahdûmzâdeleridir [oğludur]. 5/140. **[Kıyâmet ve Âhîret: 164.]**

Şeyh Ebûl-Kâsım, Muhammed Ma'sûm "kuddise sirruh"un mahdûmzâdeleridir. 5/129.

Şeyh ile münâsebet hâsıl eden şeyler, şeyhe muhabbet ve hizmet, zâhîren ve bâtınan onun âdâbına riâyettir. 4/78.

Şeyh Abdülkuddûs, Hind [Çeştiyye] meşâyihinin büyüklerinden idi. Ve Hâce Ahrâr zemânına yakın idi. [İmâm-ı Rabbânînin babası Abdül-ehad hazretlerinin üstâdıdır.] 6/231. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1064.]**

Şeyh Ebû Sa'îd-i Ebül hayr buyurmuşdur ki, su üzerinde yürümek kolaydır. Kurbağa ve sığircık da, suda yürürler. Çaylak ve sinek de havada uçarlar. Şeytân da, bir nefesde, doğudan batıya ulaşır. Bunun gibi şeylerin kıymeti yokdur. Murâd odur ki, insanlar arasında bulunup ve halk arasında haşr-neşr olup, Allahü teâlâdan bir ân gâfil olmamalıdır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

Şeytân kuvvetli düşmandır. Yolun sonuna varmış olanlar dahî, kendilerinden emîn değildir. Yolun başında ve ortasında olanlar, buna kıyâs oluna. 4/87.

Şeytân, insanın dışındaki bir düşmandır. İnsanın içinde taşıdığı şeytân olan nefis, iç düşmandır. İçdeki düşman [nefs] yardım etmedikçe, dışdaki düşman hükmünü icrâ edemez. 6/171.

Şeytân ve hevâyâ uymak sebebi ile Rahmâna kavuşmağı unutmiya ve sıhhat elde iken ve emniyyetde iken, Allahü teâlâyı çok zikr edip, Kur'ân-ı kerîm tilâveti için dahî zemân ta'yîn oluna. Ma'lûm ola ki, nefis-i emmâre ve alçak dünyâ, aldatıcıdır ve aldatıcı bir sevgili ve ragbet edilendir ve âhîreti ve Cennet ni'metlerini unutturur. Ve şeytân, dünyâyâ teşvik etmektedir. Fakîrlik ve yoksulluk ile korkutur. Ma'lûm değildir ki, dünyâ ve onun metâ'î geçer gider [elde kalmaz]. Ve fânî ve acele gider. Âhîret metâ'î elden gitmez. Ve bâkî ve ele geçecektir. Senin için arkadaş ve dost, yâ la'în şeytân, yâhud hûr-i ayn [hûriler]dir. Meşgûl olduğun işe yazıklar olsun. Üç fâideli şeyi, üç şeye tercîh eyledin. Ya'nî nefsin yorgunluğunu, kalbin meşgûliyyetini ve ağır hesâbı nefsin râhatlığına, kalbin sâkin olmasına ve hesâbın hafîf olması üzerine tercîh eyledin. Bedenin şeklini süsleyip ve cânî nefsi doyurarak himâyeye eyledin. Allahü teâlâyı unuttun. Ve kalbini fânî lezzetleri düşünmekle doldurdun. Âhîretin ehemmiyyeti [maksadı] sana hâsıl olmadı. Akllı olan

kimse, dünyâdaki âcil olarak ele geçenlere, nasıl olur da ihtimâm ve ehemmiyyet üzere olup, âhîret işlerini geriye bırakır. Bilmez mi ki, dünyâ işlerinde tedbîr, tedbîrîterkdir. Âhîret işlerinde tedbir, çalışmak ve kusûru terkdir. Duymadın mı ki, istenilen şey, dünyevî ihtiyâcları istemeği temâmen terk ile, yaratılış maksadı olan işe çok gayret etmektir. Şu hâlde, yazıklar ve esefler olsun şol kimselere ki, dünyâ ile mutmain olup, onda sevinç ile gururlanırlar. Ve kıyâmet gününün şiddetini ve kabrin yalnızlığını unutarak, gücünü bâtıla sarf edip, Allahın kitâbından yüz çevirerek uzak olup, boş şeylere, oyun ve eğlenceye çok gayret gösterir ve beyt-i ma'mûra rağbet göstermezler." İnsan bilmez mi, şol vakti ki, kabirlerdeki mevtâ dirile. Ve sudurda [göğüsde] olan hayr ve şer temyiz ve ibrâz ola. [Ortaya çıka]. Rabbi teâlâ onların gizli ve âşikâr hâllerine âlimdir [bilir]. Yevm-i kıyâmetde ona göre her kimseye cezâsını verir. Âdiyât sûresi (son âyetler). 4/207.

"Şeytâna seb' eylemeyin [söğmeyiniz]. Şerrinden isti'âze edin [şerrinden Allahü teâlâyâ sığınınız]." Hadîs-i şerîf. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Şî'îler, üç halîfeye ve Mu'âviyeye "radıyallahü teâlâ anhüm" ve diğer sahâbîlere söyler. Ve birkaç kimseden gayri, bütün sahâbî sonradan mürted oldular, dediler. Ehl-i sünnet vel cemâ'at ise, hiçbir sahâbîye kötü söylemez, kötü bilmez. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

– S –

"Sâ'imîn [oruclunun] ağzında, açlık sebebi ile hâsıl olan koku, Allahü teâlâ indinde, miskden dahâ güzel kokudur." Hadîs-i şerîf. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

Sâhib-i hakîkînin [hakîkî sâhibin] fermânına itâ'at ve boyun eğmek lezzetini, harâmlardaki lezzetden ziyâde bilmek gerekdir. Ni'metleri ihsân eden Allahü teâlânın bir kimseden ve onun işinden râzı olması ni'meti, diğer lezzetlerin tadı ile bir olmaz. 4/211.

Sâlih-i vefâ [vefâ sâhibi sâlih], hayr ameli işler. Lâkin ma'siyyetden [kötülüklerden] kaçınmak siddîkların işidir. 5/112.

Sâlih kimsenin gördüğü rü'yâlar, müjdedir ve istidâdı haber verir. Çok vâki' olur ki, o istidâdı gösteren rü'yâ zuhûra gelir. Ve ekseriyâ dahî zuhûra gelmez. Cân fedâ eylemek gerekdir ki, iş, sözden işe ve işitmekden ele-avuca gele. [Adını duymakla kalmıya, ele geçse.] 4/200.

Sabâhat, hüsn-i tafsilidir ki, [yüz güzelliğinin açıklanmasıdır ki], onunla boy güzelliği, yüz güzelliği ve göz güzelliği ve kaş güzelliği diye ta'bîr olunur. Hâlbuki, melâhat, bir hüsndür ki [görülmiyen güzellik, bir güzellikdir ki], ma'nevî ve zevkîdir. Ve ta'bîr ölçüsünün dışında ve ötesindedir. [Ta'bîri mümkün değildir.] 4/113.

"Sabâh ve akşam rızkı olup, dilenen, Cehennem ateşini çoğaltır." Hadîs-i şerîf. 5/37.

[Hak Sözü Vesikaları: 337.]

Muhammed Sıbgatullah, Muhammed Ma'sûm "kuddise sirruh"un mahdûmzâdeleridir. 4/231.

Sohbet, dünyâ için olup, âhiret düşünülmez ise, dünyâ için ve âhiret için hüsrândır. 4/31.

Sâlihlerin sohbetini arayınız. 4/14.

Sohbet-i fukarâ ve sulehâ [dervişlerin ve sâlihlerin sohbetine] ve ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olan şeylere rağbet edip, ahkâm-ı islâmiyyenin hilâfına [muhâlif] iş gördükleri mahalden kaçalar. 5/99.

Sohbet-i pîr [pîrin sohbeti] müyesser olmazsa, kayıtsız [tam bir] muhabbet ile de [uzakdan] feyz alınır. Yalnız bu ikisinin arasında büyük fark vardır. 6/47.

Sohbet-i ehlullah [ehlullahın sohbeti], kemâlin ele geçmesi ve sülûk konaklarının geçilmesi için mutlaka lâzımdır. 6/9.

Sohbet-i ehlullahın fâideleri. [Evliyânın sohbetinin fâideleri.] 4/158.

Sohbet-i îşânın [Onların sohbetinin] bir sâati, kırk günlük mücâhedelerden dahâ üstündür. 4/47.

Sohbet lâzımdır. Çâre yokdur. Sûret ve râbita ile iktifâ olunmak [kifâyet etmek] hatâdır. 4/50. **[Hak Sözü Vesikaları: 328, Kıyâmet ve Âhiret: 161.]**

Sohbetin ve Onlara hizmetin mükâfâtı, Hak teâlâyâ kavuşmaktır. Diğer amellerin karşılığı, ona yakınlığa ulaşıramaz. Bu işin hakîkatidir ki, nefs-i emmâreyi itmînâna getirir. Diğer amelleri de sûretten hakîkate getirir. 4/233.

Sohbet edeceğin kimse ile Allahü teâlânın maiyyeti basar-i basîretine dûçâr olmalıdır. 4/125.

Sohbet-i agniyâdan [Dünyâlık toplıyanın sohbetinden] kaçınmak lâzımdır. 4/125.

Sohbet-i nâ cins [yabancılar ile sohbet]den, tefrîka ehli ile, bid'at ehlinin sohbetinden kaçınalar. 4/145.

Sohbet-i ehli dünyâ [dünyâ ehlinin sohbeti] mevcûd iken, hakîkî matlûbun sevdâsının kalbde hâsıl olması, ne büyük ni'metdir. Dervişlerin muhabbeti onun eseri ve Onların niyâzı onun beyyine-i vâdîhıdır. [Onun açık delîlidir.] 4/143.

Sadr [göğüs], ilm mahallidir, yeridir. Gayb âleminden gelen [ulaşan] her feyz, evvelâ sadra gelir. 5/97.

Sadaka-i tetavvu'u [nâfile sadakayı] istemek, kazanmağa kudreti olmıyan muhtâc içindir. Muhtâc, nefsine mevt veyâ maraz isâbetinden havf eden câyî' [ölmekden veyâ hasta olmakdan korkan aç] veyâ bedeni örtecek şeye kudreti olmıyan açık kimsedir. Böyle kimse, âciz olmayıp da, kesbine başka birşey mâni' olursa, bir günlük yiyeceği istemesi

câiz olur. [İstediği bir günlük ola]. Eğer kesbi terk etmeğe sebep, nâfile nemâz ve oruc ile meşgûliyyet ise, zekât istemek câiz değil ve nâfile sadaka istemek mekrûhdur. 5/37.

[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]

Sadakanın sevâbı, evvelâ Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" ve sonra meyyitin rûhuna hediye edilmelidir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Sırât-ı müstekîme hidâyet demek [doğru yola kavuşmak demek], kulun rızâsını kazâ ve kadere tâbi' etmek demektir. 4/44.

Sırât-ı müstekîm [doğru yol] ahkâm-ı islâmiyyedir. Bir düz çizgi gibidir. Bu hattı müstekîmden az bir ayrılık, şeytânların yoludur. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları], ehl-i sünnet indinde, zât-i ilâhî üzerine, nasıl olduğu bilinemez tarzda, hâricde mevcûdlardır. 5/105.

Sıfat ve ef'âli [Allahü teâlânın sıfatları ve fi'leri] zâtından ayrı değildir. Eğer ayrılık var ise zillerdedir. 4/183.

Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] hâricde mevcûddur. Bununla berâber, sıfata her ne âid olur ise, zâta da âiddir. Ve sıfatlar zâtda i'tibâr edilmektedir. Bu i'tibârât-ı zâtiyye, şü'ûn-i zâtiyye itlak olunur. 5/105.

Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] ve şü'ûnâtı [şü'ûnları], zât-i teâlâdan hiç ayrı olmayıp, ayrılması yokdur. Fekat, zâtın âşıkları için, muhabbet-i zâtiyye cihetinden zât-i teâlâ ile berâberlik hâsıl olur ki, o makâmda şân ve i'tibârdan hiç hâtıra gelmez. Bu muhabbet hâllerinin husûsiyyetlerinden ve şaşılacak şeylerindedir. 5/119.

Sıfat, ef'âl ve zât-i ilâhînin hakîkatinden, mahlûkların, cehl ve hayretten gayri nasîbi yokdur. Gayba îmân eylemek lâzımdır. Her ne keşf ve şühûd hâsıl olursa, "Lâ" derken yok etmelidir. 6/66.

Sıfât-i vâcibî [Allahü teâlânın sıfatları], yokluğun şâibesinden uzaklardır. Zât-i teâlâyâ muhtâc olduklarından, imkân-ı zâtîden müberrâ [Allahü teâlânın zâtının imkânlarından uzak] değillerdir. [Zât ile vardırırlar]. 4/221.

Sıfât-i ilâhînin i'tibârâtı üzerine tefevvuku [Allahü teâlânın sıfatlarının, i'tibârâtı üzerine üstünlüğü] vardır. 4/183.

Sıfat, hakîkatde zâtın gayrıdır. [Sıfat başka, zât başkadır.]. 4/85.

Sıfât-ı ilm [ilm sıfatı], hayât sıfâtından başka, bütün isimlerin ve sıfatların üstüdür. Ve bütün sıfatların hepsini kendinde toplamıştır. 4/113.

Samed [bir olmak, benzersizlik], birliğe işâretidir ki, sıfât-i ef'al ve sâir sıfât-i sübûtiyyeden ve şu'ûn ve i'tibârât-i zâtîyeden, bütün bunların vasfların mâlik olma mertebesidir. 4/76.

Sûretten hakîkate ve sözden ma'nâyâ geçeler. 6/170.

Sûret-i pîr [pîrin sûreti] hakîkatde pîrin aynı değildir. Ve pîre olan ihtiyâcı gidermez. Pîrde şeyler vardır ki, anın sûretinde yoktur. 5/50.

Suver-i misâliye keşfi [Keşf edilen misâlî sûretler] ve bunlarla konuşma hoşdur ve ilmî müjdelerdir ammâ, hakîkî matlûb ile işleri yoktur. Ve çünkü, bâtınî nisbeti bozmaz. Havf yoktur. 4/182.

Sûrî âlâm [ortaya çıkan elemler] ma'nevî terakkîlere vesîledir. 6/68.

Sofiyye-i kirâm, matlûbu insan kendisinde idrâk eder demişlerdir. Enfüsün dışında [nefslerin dışında] söz konuşmamışlardır. İdrâkın hakîkati ise, enfüsün dışındadır ki, enfüs o mu'âmeleye nisbetle âfâk hükmündedir. Âfâk ve enfüs vehmin cvelan ettiği yerdir. [Onun sahâsı içindedir.]. 5/103.

Sôfi, sûretde halk ile berâber olup, hakîkatde halkdan uzak, ayrıdır. 6/119.

Savm [oruc] benim içindir ve onun karşılığını ben veririm diye, Hak teâlâ buyurur. "Hadîs-i şerîf." 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

Sayd-ı hestî, bî dâm-ı nistî mutasavver ve sûret pezîr değildir. [Varlık avı, yokluk tuzağı olmadan tasavvur edilemez ve zuhûr etmez.] [İnsan kendini yok bilmedikçe, Allahü teâlâyâ kavuşamaz]. 6/120.

Zarûretler, mahzûrları [harâmlığı] ortadan kaldırır, mubâh kılar. 5/37. **[Hak Sözüün Vesîkaları: 337.]**

Da yedeke alâ fûâdike fe innel kalbe yeskünü lil halâli. [Elini kalbinin üzerine koy! Halâl için muhakkak kalb sâkin olur.] 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

Dalâlet erdında [kâfir ülkesinde] bir kimseyi irşâd eylemek sadakadır. 4/147.

[Herkes'e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]

– T –

Tâife-i aliyenin sevenleri, onlar ile berâberdir ve husûsî hâllerine mahrem ve ortaklardır. 4/198.

Bir tâifenin gördüğü dünyâ [bakdığı dünyâ çöplükleridir] ve bir gürûhun tama' ettiği [arzû ettiği] âhret ni'metleridir ve bir firkanın dahî himmeti, Allahü teâlâyâ teveccühdür. 4/8.

Tâ'âtı, Hak teâlânın rahmetinin eseri ve Onun yardımı ile olduğu için bileler. 4/92.

Tâ'âtı güzel yapmak, fenâ hâsıl olmadan müyesser olmaz. 5/100.

Tâ'ât ve zikr vazîfeleri ile meşgûl olalar. Ve muhâliflerin sohbetinden de uzak durup, kaçarlar ve islâmîyyetin yasak etdiklerinden perhîz [kaçarak] ve Allahü teâlânın mekrinden korkup ve titreyip, kendi amelinden üzüntülü olalar ve ameli de terk eylemiyeler. Amel et, istigfâr et. Ve Hak teâlânın fadlına i'timâd ve Peygamberin sünneti üzere istikâmeti alışkanlık hâle getireler. 5/4.

Tâlîbe gerekidir ki, herşeyden geçip, bu büyüklerin sohbetini tercîh eyleye. Ve taleb vâsıtalarında cânını harcıya [can fedâ ede]. Kendine istirahat vermiye. Ve üzüntülü ve arzûlu ola. 5/46.

Tâlîbi [maksadı] Hak teâlâ olana, kâfirlerden uzaklaşmak ve onları düşman bilmek zarûrî lâzımdır. 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

Tâlîbân, zâhiren ve bâtınan [Allahü teâlâyı taleb edenler, zâhiren ve bâtınan] Peygamberimize tâbi' olmağa gayret edip ve bu devlete mâni' olan herşeyden baş gözünü ve kalb gözünü yumalar, bileler ki, bir şahıs kerâmetler ve fazîletler sâhibi olsa, Resûlullaha "sallallahü aleyhi ve sellem" tâbi' olmakda gevşek olsa, onun muhabbeti öldürücü zehrdir. Kerâmetleri olmasa, fekat tâbi' olmakda sağlam olanın sohbeti şifâ veren ilâcdır. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

Tâlîb-i ilâhîye [Allahü teâlâyâ tâlib olana] hicran içerisinde olmakdan ve devâmlı üzüntülü olmakdan başka çâre yokdur. 4/13.

Tâlîbe başlangıçda zikr lâzımdır. Çâre yokdur. [Mecbûrdur]. O şartla ki, kâmil ve mükemmil olan mürşidden bu zikr dersini almış ola. Eğer bu şart olmazsa, ebrârın zikri kâbilindendir ki, netîcesi sevâbdır. Yaklaşdırıcı değildir. 4/84.

Tâlîb-i sâdık [sâdık tâlib], şeyhine muhabbet ile bâtınından feyz alarak onun rengine girer. [Onun makâm ve derecelerinde ilerler]. 4/165.

Tâlîb-i sâdık [sâdık tâlib], mürşidin sohbetini ganîmet bilip, kendini onun rızâsına tâbi' kılmalıdır. 6/121.

Tâlib, ârifin sûretine nazar ederse [zâhirine, görünüşüne bakarsa], bereketinden mahrûm kalır. 4/203.

Tâlibe, muhabbet, hizmet, âdâb ve şeyhe ittibâ' lâzımdır. 4/165.

Tâlibe lâzımdır ki, isteğini ve istek vâsıtalarını [talebin îcâblarını] şeyhe açıklıya. 5/89.

[Eshâb-ı Kirâm: 275.]

Tâlib-i Hak olana [Hakka tâlib olana], Hak teâlâdan başka şeylerden yüz çevirmesi lâzımdır. 4/78.

Tâlibin zikri ihlâs ile ola. Kendisinde nefsânî arzûlar ve kendine güvenme şübhesi olmıya. 4/170.

Tâlib-i sâdık [sâdık olan tâlib], zikr ehli ile sohbet eder, gayriler ile zarûret olduğu kadar görüşür. 6/223.

Tâlibe lâzımdır ki, kâbiliyyetinin artmasını niyâz eyleye [isteye]. 5/143.

Tâlib-i âhirete, terk-i dünyâ lâzımdır. [Âhireti talep edene, dünyâyı terk lâzımdır.] 4/83.

Tâlib olan, vâsıl olan [kavuşan] ve idrâk sâhibi olan dahî kalbdır. 5/52.

Tâlib ile matlûb arasında en büyük perde, kendi nefsidir. 6/184.

Tâlib, bağlandığı şeylerden boşalmadıkça [ayrılmadıkça] ve var olmak ve diğer üstün sıfatları, asla [Allahü teâlâyâ] âid olduğunu bilmedikçe [kabûl etmedikçe], bekâ bulamaz. 6/215.

Tâlibin maksadı, nisbetin husûli olmalıdır. [Allahü teâlâyâ yaklaşmanın ele geçmesi olmalıdır.] Onu bilmesi şart değildir. Kolaylıkla ve çabuk ele geçen nisbet, o kadar kıymetli değildir. Zorlukla ve yavaş yavaş olan makbûldür. Eğer tâlib acele ederse, hevesine kapılmışdır. Büyükler bu talebde ömrlere harcamışlardır. 4/122.

Tâlib, kulluğu kadar ve kendini yok ve muhtâc bilmesi kadar kemâlâta kavuşur. 4/204.

Tâlib-i izdiyâd olmak [artmasını istemek] mevcûda râzı olmamak değildir. [Mevcûda râzı olacak, dahâ da isteyecek.] 6/206.

Turuk-ı vusûl, mahlûkatın nefesleri adedindedir. [Allahü teâlânın rızâsına, ma'rifetine götüren yollar, mahlûkların nefesleri adedindedir.] Çünkü, her hayâli, aslına kavuşduran bir yol vardır. Her mahlûkun ayn-ı sâbitesi başkadır. Lâkin cümle yollar, islâmiyyet dâiresinde toplanmıştır. İslâmiyyetden ayrılan, yolda kalır. İslâmiyyet bir ağacın gövdesi, tarîkatler, bu gövdeden ayrılan dallardır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Turuk-ı diğer [diğer tarîkatler], bid'ate âid şeylerden hâlî değildir. [Ya'nî bid'at karışmıştır.] 5/15.

Turuk-ı aliyyenin menşe'î [Bütün tarîkatlerin başlangıcı] Resûlullah aleyhisselâmdır. Ayrı tarîkatler olması, insanların isti'dâtlarından, kâbiliyyetlerindedir. 5/106. **[Kiyâmet**

ve Âhîret: 101.]

Tarîkler [tesavvuf yolları], ancak Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" izinde bulunmakla ulaştırır. [İnsanı se'âdet-i ebediyyeye ulaştırın tek bir yol vardır. O da Resûlullahın izinde bulunmaktır.] "Cüneyd." 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Tarîk-ı mûsıl [kavuşduran yol] ikidir. Biri nübüvvet yolu olup, tavassut, vâsita yokdur. Aslın aslına kavuşdurur. Diğeri vilâyetdir ki, sülûk yoludur. Vâsita lâzımdır. 4/29.

[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

Tarîk-ı vilâyetde [vilâyet yolunda] eşyânın ilminin unutulması şartdır. [Eşyâya olan bilgisinin unutulması lâzımdır.]. 4/35.

Tarîk-ı vilâyeti [vilâyet yolunu] temâmlıyarak, nübüvvet yakınlığına ve nübüvvet kemâlâtına kavuşmak çok nâdirâtdandır. 4/35.

Tarîkate sülûkden maksad perdelerden kurtulmak ve kalb gözündeki perdelerin kalkması ile vasl-ı üryânînin hâsıl olmasıdır. Yoksa, ankâ denilen kuşun avlanması gibi, idrâk olunamıyan şeyin ihâtası değildir [anlaması değildir]. 6/185.

Tarîkate girmekden maksad, ihlâs elde etmek ve ibâdetleri kolay yapmaktır. 6/203.

Tarîkat tâliminde icâzet iki nev'dir. Biri, bir kâmilin şeyhlik makâmına oturtulmasıdır. İkincisi, bir nâkısı icâzetle, irşâd etdikleri ile berâber fâidelendirmektir. [Ya'nî yetişmemiş birine izn vererek, talebeleri ile berâber onun da yetişmesini sağlamaktır.]. "Mebde ve Me'âd risâlesi". 4/61.

Tarîkat tâlimine icâzet için, bid'at ihdâs etmemek, ahkâm-ı islâmiyyeye uymak ve şeyhlerini sevmek, şart koşulmuştur. 5/55.

Tarîkat icâzeti, rü'yâda rûhların verdim demesi ile olmaz. Uyanık iken mu'teberdir. 4/200.

Tarîkat beyânında arabî ibâre ile mektûb. 5/114.

Tarîkatde bid'at, yolun kapanmasına sebebedir. 6/34. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]**

Tarîkatde feyz ve bereketin ele geçmesinin şartı, edeblere riâyetdir. 5/13.

Turuk-ı îsâl [kavuşdurma yolları], zikr-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah], zikr-i zât [Allah], teveccüh ve murâkabedir. Göğsün açılması ve yükselme hangisi ile olursa, onunla meşgûl olalar. Lâkin nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah] terk olunmaz. Onun fâideleri mutlakdır. Onsuz temâm olmaz. 5/52.

Tarîkat uzlet değildir. Emr-i ma'rûf, nehy-i münker, cihâd ve sünnete uymaktır. 4/29.

[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

Tarîk-i Ahmedîde [Ahmedî yolunda], isimler ve sıfatlar kısaca geçilir, zâta kavuşulur, mertebeler biter. Seyr sâhibi, tafsîlatlı giderse, zâta kavuşamaz. 6/138.

Tarîkat-i Nakşibendiyye, sünnete uymak ve bid'atlerden kaçınmaktan ibâretidir. 6/121.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede birbirinden fânî olmak şartı ile sohbet, uzletden dahâ iyidir.

Birkaç kimsenin, bir yerde meşgûl olması, yalnız meşgûl olmakdan efdaldır. Zîrâ ictimâ'da feyzler in'ikâs eder [birbirine eklenir.]. 6/241.

Tarîkat-i Nakşibendiyyeye silsile-i zeheb derler. 5/19.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk şart, mâsivânın unutulması ve başka şeylerin ilminin yok edilmesidir. 4/168.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk şart tevbedir. Tevbede derler ki, ilâhî, benden vâki' olan, bildiğim ve bilmediğim her bir günâh ve suçdan tevbe eyledim, rücû eyledim. 6/9.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede yükselmek, yalnız şeyhin sohbeti ve muhabbeti ve edeblerine riâyet ve islâmiyyete uymak iledir. Ve tâlib, şeyhin sohbeti ile yavaş yavaş isti'dâdını tekmîl ve belki şeyhin kemâlâtına vâsıl olur. İsti'dâdına uygun yolu, şeyh onu irşâd eylemeğe muhtâç değildir. Zikr eylemek lâzım ise de, ta'lîmi tesellî etmek içindir. Kavuşmağa sebep değildir. Kavuşmağa sebep sohbetdir ki, sohbet sâhibinde fenâ şartıyla ki, başlangıçta böyle idi. Sahâbe ve tâbi'în, yalnız sohbet ile sonsuz kemâlâta vâsıl oldular. 5/78.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede tâlib, râbita ve muhabbet ile sâat sâat şeyhin rengine girer. [Şeyhine benzer.] 5/82.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede, alınmış olan zikrden, farzlardan ve sünnetden gayri ile meşgûl olunmaz. 5/101.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede, evvelâ zâtın zikri [Allah ismi ile zikr] ve sonra zikr-i nef-yü isbât [lâ ilâhe illallah zikri] ta'lîm olunur. 5/78.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede pîrin ta'lîmi en mühimdir. Onsuz mümkün değildir. 4/50.

[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]

Tarîkat-i Nakşibendiyyede sülûk ve nisbet te'sîsi [nisbetin te'sîs edilmesi] şeyhe ittibâ' iledir. 4/165.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede mürşidin, mürîdlerin hâllerini bilmesi şart değildir. 6/132.

Tarîkat-i Nakşibendiyyede tevhîd-i şühûdî lâzımdır. Tevhîd-i vücûdî lâzım değildir. [Bir görmek vardır, bir bilmek yokdur.] 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

Bu tarîkde her zuhûr eden şey ile kana'at eylemiyeler. 5/65.

Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sülûki vehm ve hayâl iledir. Ahvâl [hâller] ve vehm ile idrâk eder. 5/68. **[Hak Sözün Vesîkaları: 344.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyyeye kayyûmiyyet cezbesi Abdülhâlık Goncdüvânî vâsıtası ile Ebû

Bekr-i Siddîkdan gelmiştir. Ma'îyyet cezbésinin başlangıcı ise, Şâh-ı Nakşibendden başlamıştır. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Tarîkat-i Nakşibendiyye büyükleri azîmet ile hareket ederler [amel ederler], ruhsatdan kaçınmışlardır. Ve azîmetleri de, zarûret mikdârı yaparlar, buyurulmuştur. 6/121.

Ta'âm [yemek] ve menâm [uyku] az olmak beğenilir ise de, ibâdetde azlığa, tehîre sebep olmamalıdır. Ve dimâgı hasta ve hayâlâtı ifsâd [aklı ve hayâli ifsâd] eylemeye. 5/51.

Ta'âm [yemek], menâm [uyku] ve kelâmda [söylemekte] orta yola riâyet lâzımdır. 4/145.

Ta'âma [yemeğe] başlamakda besmele, sünnet-i müekkededir. 5/51.

Taleb ve şevkin sönmemesinin ilâcı, pîrin teveccühü iledir. 6/222.

Taleb mevcûd olmasa dahî, nisbet verilir. Lâkin talep mevcûd oldukda, nisbet-i mefkûdenin arzûsunu dahî, nisbet makâmında kabûl ederler. [Bu arzûyu dahî nisbet makâmında kabûl ederler.] 5/89. **[Eshâb-ı Kirâm: 275.]**

Ta'âmdan sonra, Elhamdülillâhillezî et a'menî hâzâtta'âm ve razekanî min gayr-i havlin minnî velâ kuvvetin [Allahü teâlâyâ hamd olsun. Beni doyurdu. Beni rızklandırdı. Kuvvetsiz iken doyurdu] diyenin günâhları magfiret olunur; hadîsi. 5/51.

Ta'âmda sedd-i ramak [ölmeyecek kadar yimek içmek] ve imsak-i [perhîz] kudret kadar birkaç lokma tenâvül eylemek [yimek] insanoğluna kâfîdir. Sabr mümkün olmazsa, mi'denin üçde birini yemek için, üçde birini sıvılar için ve üçde birini dahî, hava için ta'yîn etmelidir; Hadîs-i şerîfi. 5/51.

Tulû'u cemâl-i ehadiyyet [Allahü teâlânın cemâlinin görünmesi] beşerî sıfatları yok eder. 5/136.

Toprağa secde eylemek, Hak sübhânehuya çok mahbûbdur [sevgilidir]. 5/154.

Tavr-ı aklın verâsı [aklın ötesi, akl sâhasının ötesi] öyle bir sâhadır ki, orada kalb yolu ile keşf ve müşâhede olunan ba'zı şeyler anlaşılır ki, akl onun idrâkinden âcizdir. Hislerin, aklın idrâk ettiği şeylerden âciz olması gibidir. "Mevlânâ Câmî". 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Tûfândan sonra gelen ulül'azm Peygamberlerin evveli İbrâhîm aleyhisselâmdır. 4/113.

Tûfândan sonra, ilk biten ağaç zeytindir. 4/111.

– Z –

Zâlim zulmünü mazlûmdan kaldırmadıkça, özrü kabûl olmaz. "Hadîs-i şerîf" 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Zâlimin zulmünü kaldırmaya gücü yetmiyen, oradan hicret etmelidir. "Hadîs-i şerîf."

4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Zâlim sultân yanında adâleti söylemek, cihâdların en efdalidir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Zâhir ve bâtın, iki nev'dirler. İnsanların bildiği zâhir, âlem-i halk, bâtın âlem-i emrdir. İkinci taksimdeki, bâtına nisbet ile on latîfe, zâhir hükmünde kalır. 4/154.

Zâhirin bâtına nisbeti, âşıkın ma'sûka nisbeti gibidir. 4/215.

Zâhirin ahkâm-ı islâmiyyeye uymasına ve bâtının ma'rifet nûrları ile zînetlenmesine gayret edeler. 6/75.

Zâhirde [dış görünüş olarak] mübtedî ve müntehî müsâvîdir [eşitdir]. 4/179.

Zâhirin ahkâm-ı islâmiyyeye uygun yaşaması, bâtındaki yakınlığın te'sîridir. Bu te'sîr şart değildir. 4/109.

Zâhirin [dışın, kalıbın] ta'mîri, bâtının tahrîbine sebebedir. Aksi de böyledir. 4/155.

Zâhirin huzûru, bütün işlerde sâlih niyyet olması ve işlerinde Mevlânın rızâsı olmasındadır. Hattâ zâhiren gafletde görülen işlerde, bâtının huzûrunun devâmı lâzımdır. 4/160.

Zâhir aslında, zulmet ve kötülüktür. Bâtın onunla karışarak münevver olur. 5/134.

Zâhir isminde Allahü teâlânın zâtı düşünülemez. Bâtın isminde zât, ism perdesi arkasında düşünülebilir [idrâk edilir]. Meselâ ilmde seyr zâhir isminde seyrdir. Alîmde seyr bâtın ismindedir. 4/47.

Zıl, asl ile aynı olamaz. [Bunun için, hoparlörde ve televizyonda işitilen sesler, insan sesi değildir.] 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Zilli bilmek, aslı bilmeği îcâb etdirir. 6/237.

Zıl, asl ile kâimdir. [Asl olmazsa zıl olmaz.] Zıllıyyetin sâbit olması, vehm ve hayâl mertebesindedir. 4/74.

Zille tutulmak, mahlûkâta [mâsivâyâ] tutulmaktır. Asla bağlananlar için zıl, büyük bir dağdır [mâni'dir]. 4/7.

Zillin hayr ve kemâli asldan alınmıştır, [gelmektedir]. Kendinden bilirse hâindir. 4/121.

Zillin kemâli aslına bağlıdır. [Asldan alınmıştır.] 5/116.

Zillin asla bağlanması, zillin yok olmasını îcâb etdirmez. 6/2.

Zıl dâiresi, imkân âlemine asl ve başlangıçtır. 6/105.

Zıl dâiresi, enfüsün [nefsler âleminin] nihâyetine kadardır. 4/56.

Zıl gibi aslı dahî geride bırakalar. Üstünlük, zillerin ve aslların ötesindedir. 6/105.

Zilden asla geeler. Aslı dahî terk ile görünenden görünmiyene teveccüh edeler. Asldan geçmek, kendi ademinde çalışmak olup, mümkün değildir. Lâkin muhabbeti, keyfiyetsiz berâberlik hâsıl eder. 4/166.

Zulm, başkasının mülkünde izni olmadan tasarruf etmektir. 4/11.

Zulm-i hükkâm, şe'âmet-i a'mâlimizdendir. [İdârecilerin zulmü, amellerimizin kötülüğündendir.] 6/34. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]**

– **A, İ, U, O, Ö** –

Ârifde, ilmi nisbetinde, yokluk ve kendinden geçmek artar. Yakınlığı nisbetinde dûr olur. [Uzakda görür]. 4/111.

Ârifin kendini kusûrlu görmek büyük ni'metdir. 6/214.

Âriflerin kalpleri, Hak teâlânın büyüklüğünün tecellîsinde kendinden geçmiştir. 4/125.

Ârif, kendi yokluğuna âlim [kendi yokluğunu bilir] ve kemâl sıfatlarına âlim olunca [bilince], matlûbun kapısı açılır. 5/82.

Ârif, aslına kavuşduktan sonra, rücû' ederse [geri dönerse] irşâd ile şereflenir. 4/219.

Ârifin bâtını [kalbi, rûhu] zâhirinden ve bütün mahlûklardan uzaktır. Zâhirin gafleti, bâtına sirâyete eylemez. 5/5.

Âşık-ı sâdık [sâdık olan âşık], Peygambere uymakda sağlam [azîmli] olandır. 5/99.

Âşıkdaki kemâlât, Allahü teâlânın kemâlâtından bir nûrdur, şu'âdır. 6/71.

Aklı odur ki, bu dünyâdaki sayılı nefesleri ile ebedî hayâtı ele geçire. 6/211.

Âlem-i asgar [en küçük âlem] insanın kalbidir ki, zât ile münâsebeti diğerlerinden fazladır. 6/139.

Âlem-i sagîr insandır ki, âlem-i halk ile âlem-i emrden meydâna gelmiştir. 6/139.

Âlem-i kebîr, Arşın altında ve Arşın üstünde olanlara denir. 6/139.

Âlem-i halkın yakınlığı asıldır. Âlem-i emrin yakınlığı zillidir. 5/1.

Âlem-i emrin âlem-i halkdan çok bakımdan üstünlüğü var ise de, umûmî üstünlük âlem-i halkadır. 6/2.

Âlem-i misâl, âlem-i şehâdet gibi mevcûdâtındadır. Vehm ve hayâlin dışında vardır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Âlem-i misâlde, akıldan geçenlerin ve ma'nâların dahî bir sûreti vardır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

“Fesâd zemânında ibâdet etmek, bana hicret etmek gibidir.” Hadîs-i şerîf. 6/68, 1/85.

[Mektûbât Tercemesi: 135.]

İbâdetin en iyisi zikrdir. Ve zikrin üstünlüğü, Allahü teâlâda fânî olmaktır. 4/51.

[Kıyâmet ve Âhîret: 163.]

İbâdetde lezzete bağlanmıyalar. İbâdet ederken lezzet hâsıl olur ise, ni'metdir. 4/92.

İbâdetin kabûl olması, üstünlüğü, ma'rifete bağlıdır. 5/61. **[Kıyâmet ve Âhîret: 99.]**

İbâdetin kabûle yakın olanı, kulun varlığı arada olmıyanıdır. 4/187.

İbâdetden maksad, zahmet ve güçlük çekmektir ki, nefis ile düşmanlıktır. 4/92.

İbâdın kulûbü, [kulların kalbleri], Hak teâlânın tasarrufundadır. Murâdına [isteğine] göre çevirir. 5/121.

İbâreler ve işâretler, zıllere ve sıfatlara bağlıdır. Aslın zuhûrunda kalmazlar. [Asl zuhr edince, ibâre ve işâretler kalmaz.] 4/144.

Abdülhâlık Goncdüvânî, silsile-i hâcegânın başıdır. Hızır aleyhisselâmdan ilm almışdır. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Abdülkâdir Geylânînin, "ayaklarım, Evliyânın hepsinin ensesi üzerindedir" [sözü], kendi zemânındaki evliyâyâ mahsûsdur. 6/24.

Abdülkâdir Geylânî, emr-i ma'rûf ve nehyi anil münker eylemiş ve korku olunca da câiz buyurmuşdur. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Abdullah ibni Mubârek, müstehabları yapmakda gevşek davranan, sünnetleri yapamaz. Sünnetleri yapmakda gevşeklik de, farzların yapılmasını zorlaştırır. Farzlarda gevşek davranan da, ma'rifete kavuşamaz, buyurdu. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Abd [kul], irâdesini sarf etmekte muhtârdır. Allahü teâlâ, yaratmakta muhtârdır. 5/137.

Abd-i makbûl [makbûl kul], birkaç günlük hayâtı tâ'at ile geçirip, gaflet ile geçirmez. Geçim ve ni'met ile meşgûl olmaz. [Dünyâ ni'metlerini keyfine göre kullanmaz.] Bunların netîcesi pişmânlıktır. 4/209.

Abdîn [kulun] Rabbi ile arasındaki perde, nefsidir. Âlem değildir. Kulun murâdı nefsidir. 6/110.

Ubûdiyyet [Allahü teâlânın emrinden râzı olmak], zâhirî ve bâtınî olup, bâtınîsi de muhtelifdir. En çabuk ulaştıranı Nakşibendiyyedir. 5/10.

Ubûdiyyet, Hak teâlâyâ muhabbet ve bunun alâmeti, ahkâm-ı islâmiyyeyi yerine getirmektir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Ubûdiyyet, kendi irâdesinden kurtulup, Hak teâlânın murâdı ile olmaktır. 4/80. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 334.]**

Ubûdiyyetin hakîkati, nefsin arzûları için olan tedbîrlerden geçip, Cenâb-ı Hakka tevekkül etmektir. 4/79.

Ubûdiyyetin bir kısmı beden ile tahsîl olunur. [Zâhirî a'zâ ile, maddî kuvvetler ile], diğer kısmı kalb ve rûha bağlıdır. 5/10.

Ubûdiyyet, zillet [kendini hakîr bilmek] ve yokluk ve teslîm ve onun emrlerine bağlanmaktır. 5/4.

Osmân "radiyallahü anh", Enes "radiyallahü anh"ın yolda, bir bakışını [bir kadına bakışını] keşf etdi. 6/19.

Adem, diğer ta'bîrle yoklukdur. Kadîm değildir. Ve kâinâtın aslıdır. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Ademât-i mukayyede [kaydlı yokluklar], ilm-i ilâhîde mevcûddur. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Ademin aslı ve menşe'i ilâhî kemâlâtdır ki, ilmde ortaya çıkmıştır. [Ma'rifet ile anlaşılabilir.] 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Adem-i mukayyedin [kaydlı (şartlı) ademin] mutlak ademe bağlanması, nefsin fenâsından sonradır. 4/152.

Adem-i mutlak ki [mutlak adem ki] sırf şerdir. Allahü teâlânın varlığına karşılık olmağa mecâli yoktur. [Karşılık olamaz.] 4/148.

Adem sûretinde sâlikin örtünmesi, fenâ sûretinde sönmesi vardır. Örtünmüş [gizlenmiş olan] ortaya çıkıp, geri döner. 4/12.

Adem, ism-i ilâhînin varlığının gelişinden ibâretdir ki, ârifin mebd-i te'ayyünü [te'ayyününün başlangıcı]dır. 4/12.

Ademin [yokluğun] tarîkatdaki ma'nâsı, kendini ve kendi vasflarını anlamamaktır [idrâk etmemektir]. 4/165.

Ademden hakîkî fenâyâ geçeler ki, zılden asla kavuşalar. 6/82.

Adem [yokluk] ki, cezbe cihetinde fânî olmaktır. Sâhibinin geri dönüşü câizdir. Zîrâ henüz tarîkatdedir. Ve cezbese, sülûke zam olmamıştır [bağlanmamıştır]. 5/109.

Adem, cezbe ile peydâ olmuş bir fenâdır. Fenâ, maksad olan varlığın istîlâsıdır. Yoklukda ârifin vasflarının örtünmesi, fenâda bu vasfların yok edilmesi vardır. 4/182.

[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]

Ademi [yokluğu] veyâ mecnûn olmağı istemek, münâsip değildir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Azâb-ı kabr [kabr azâbını, kabrde azâb] çekenlerin na'ra ve çığlıklarını, insandan ve cinden başka bütün mahlûkât işitir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Arşın üstü rûhlar âlemidir. Bu âlemde âlem-i emr latîfeleri vardır ki beşdir. 5/135.

Arşa işâret eylemek, onun kayyumuna [varlıkta tutana] işâretin aynıdır. 4/5.

Areftü Rabbî bi-cem'il izdâd. [Bütün zıdları cem' etmesi ile Rabbimi bildim.] 6/181.

Urûc [yükselmek], Hakka dönmeğe derler. Nüzûl [iniş], halka teveccühe [dönmeğe] derler. Seyr-i ilallah ve seyr-i fillah, urûc ederken olur. Seyr-i anillahi billah ve seyri eşyâ

billah, nüzûl yaparken olur. 6/137.

Urûcda teveccüh Hak teâlâyâ olup, halk ile münâsebeti yokdur ki, uzlet ehli böyledir. 6/220.

Uzlete ülfetden ziyâde râgıb olalar. [Uzlete, yalnızlığa, insanlara karışmaktan dahâ çok rağbet etmelidir.] Zâhir ilmlerden de uzak olmamalıdır. 6/50.

Uzlet, yümünlü ve bereketlidir. Halkın hukûku ve Allah rızâsı için sohbet, uzlete mâni' değildir. 5/29.

Aşk-ı ilâhî, bâtının [rûhun] nasîbidir ki, bedende te'sîrleri gözükmez. 5/69.

Aşkda merhamet yokdur. Katl eder ve diyet isterler [öldürürler, karşılığını isterler]. Ya'nî ibâdeti kaldırmazlar. 4/151.

Aşk-ı ma'sûk [ma'sûkun aşkı, sevgisi] gizlidir. Âşığın aşkı [sevgisi] ise, açık olup, coşar ve gürler [gürültülüdür]. 4/54.

Aşk ve derd, insana diğer mahlûkat içinde üstünlük sağlamışdır. 4/114.

İkâb [cezâlandırma] ve âhıret azâbı, kulun kesbi karşılığındadır. 5/137.

Akl-ı fe'âl ki, filozoflar dokuzuncu seyyare derler. Ve günlük hâdiseleri ona isnâd ederler. Böyle birşey yokdur. 6/87.

Akllarının esîri olanlar [akllarına uyanlar], bu muhabbetin kıymetini bilmezler. 6/173.

Aklî delîller, kanâat hâsıl etmekden başka, birşey bildirmez. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Alâüddîn-i Attâr, zemânının kutb-ı irşâdı olmuşdur. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

İllet-i ma'nevî [ma'nevî hastalık], mâsivâyâ bağlanmaktan ibâretdir. 4/105.

İllet-i ma'nevîye [ma'nevî hastalığa], çok zikr ederek, ilâc talep edeler. 6/153. **[Cevâb Veremedi: 362.]**

İlm için, rü'yet-i basar ve kalb [kalb gözü açık olması] şart değildir. 5/102.

İlm, âlim ile berâberdir. 4/88.

İlm ve bilmek mahalli sadrdır [göğüsdür]. 6/225.

İlm-i husûlî sâhibi, zevk ve şevkdedir. Ve sohbeti zevk verir. 4/88.

İlm-i zarûrînin mahalli kalbdır ki, te'alluk edeninin gayr-i cismânî olmasına mâni' değildir. 6/62.

İlm, hâl'in başlangıcıdır. İlm, havâs ve avâm içindir. Hâl, vecd ve kemâl ehlinin husûsiyetidir. 6/217.

Ayn-el-yakîn [görerek bilmek], eser perdesi olmadan müessiri görmektir. Ve görülende yok olmaktır. Ateşi müşâhede [görmek] gibi. 6/137.

İlm ve amel ihlâssız makbûl değildir ki, rûhsuz beden gibidir. 6/189.

İlm ve amel, islâm kitâblarında beyân edilmişdir. İhlâs, sofıyyeye hizmete bağlıdır.

6/189.

Gaybdan haber vermek, kalbden geçenleri bilmek gibi hârik-ul'âde şeyler, ehl-i istidrâcda da bulunur. 4/182. **[Kıyâmet ve Âhıret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]**

Bir vâsıta ile birşeyi bilmek konusunda ukalâ [akl erbâbı] demişlerdir ki, ma'lûm olan vâsıta, şey'in kendi değildir. 4/183.

İlm-i ilâhî mücerred bir inkişâftır. Ma'lûmun [bilinenin] görülmeden anlaşılmasıdır. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

İlm sıfatı, ayrıca sıfatdır. Te'alluk ettiği mâsivâdır. [Mâsivâ ile alâkalıdır]. Zât mertebesine ulaşamaz. Ve ilm ki zâtın kemâlidir. Mâsivâyâ te'alluk etmekden üstün ve yüksektir. 5/105.

İlm-i ezeli, eşyâya varlıklarından önce te'alluk eden ilmdir. 6/17.

İlm-i mümkün, ma'lûm olan şeylerin sûretinin, âlimin nefsinde hâsıl olması iledir ki, âlimin değişmesine sebebedir. 4/156.

“Gâfil âlimlerden, yaltakçı hâfızlardan, câhil tesavvufculardan kaçınmak lâzımdır.” 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Eşyâ ilmi ki, aslında kâmil bir sıfatdır. Bağlanma olursa kötüdür. 4/156.

Gayreti yüksek olan, devâmlı matlûbu arzû eder. Yok olacak olan şeye rağbet etmeğe değmez. 6/106.

Tabî'at ve riyâzî ilmlerin incelikleri ile meşgûl olmak, en şerefli vakti zâyi' ve mâlâyâ'nî ile meşgûl olmak ve belki akâidde gevşeklik meydâna getirir. Bu ilmlere bağlılık bir üstünlük olsa, onu, dîn-i islâmın sâhibi ihmâl eylemez ve selef-i sâlihîn yüz çevirmezlerdi. Onlar rağbet etmeyince, bunlarda kemâl dahî yokdur. 4/85.

Ulviyyet ve süfliyyet [yüksek varlıklar ve aşağı varlıklar] ve cümle mahlûkât, nûr-i Muhammedîden “sallallahü aleyhi ve sellem” halk oldu. 4/113.

Birkaç günlük ömr ki, ebedî mülk onun ile alınır. Çok kıymetlidir. Onu boşuna sarf eylemiyeler. 4/38.

Birkaç günlük ömrü, en mühim işlere sarf edeler. Geceleri ihyâ etmeği, seherleri ağlamağı ganîmet bileler. 4/30.

Ömr, her ân geçmekte, ecel-i müsemmâ yaklaşmaktadır. Bu kısa fırsatta, çok zikr ile meşgûl olmalıdır. 6/87.

Ömer “radiyallahü anh”, hıristiyân kâtib kabûl etmedi. Câiz değildir, dedi. 6/55. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]**

Ömerin gadabından korkunuz. Çünkü, Allahü teâlâ gadab eder. 5/152.

İhlâssız amel, rûhsuz kalıb gibidir ki, kabûl olması mümkün değildir. 4/31.

Amel vaktinde ecr talep etmek, kendini ecrden mahrûm eylemektir. 4/61.

Her amel ki, Allah rızâsı için ise, zikre dâhildir. 4/160.

Kötü işler hâtırıma geliyor korkusu ile hayr ameli terk etmek câiz değildir. Amel et, tevbe et. 5/29.

Ameli terk eylemeyeler ve ondan istigfârı dahî terk eylemeyeler. 6/186.

Umûma azâb vâki' oldukda, sâlihler magfiret ve rıdvana mazhar olur, hadîsi. 4/29.

[Se'âdet-i Ebediye: 89.]

Anâsır-ı selâsenin [üç unsurun] nasîbi, vilâyet-i mele-i a'lâya kadardır. Unsur-ı hâk'ın [toprak unsurunun] nasîbi, nübüvvet mertebesinin kemâlâtındandır. 4/205.

Avâm, hakîkat ehlinden yüz çevirirler. Ve mahlûkâtın ahvâlini bilmiyen, dahâ yüksek olan işleri bilmez derler. 4/50. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

Avâmın bâtını zâhiri ile karışıkdır. Ve zâhirin gafleti bâtına sirâyet eder. 5/5.

Avâmın ma'rifeti ile havâsın ma'rifeti bir değildir. 4/88.

Avâmın ve ehassül-havâsın îmânı [başdakilerin ve sondakilerin îmânı] gaybî olup, ortadakiler şühûd lezzeti ile doymuşlardır. 4/124.

Îsâ aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü kudret sıfatıdır. 4/88, 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

Îsâ aleyhisselâm, bu ümmetin imâmına uyup, arkasında nemâz kılsa gerekdir. 4/182.

[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

Ayn [birşeyin esâsı], şey'in hakîkat ve mâhiyyetinden ibâretidir. 5/116.

Ayn-ı sâbite ile tahakkuk, Evliyâlık kemâlâtındandır. 5/9.

Ayn-ı sâbite, sâlikin mebde-i te'ayyünidir. Ve vilâyet ona kavuşmağa bağlıdır. 5/130.

Ayn ve eserin yok olmasına başlamak, vilâyet-i kübrânın başlangıcındadır. Ve yok olmanın kemâli, onun sonundadır. Zîrâ zillerden ve enfüsün bağlarından çıkmak, ayn ve eserin yok olmasını îcâb etdirir. Vilâyet-i kübrânın başlangıcındadır. 6/137.

– G –

Bir gâziye veyâ mücâhide veyâ mükâtibe yardım edeni, Cenâb-ı Hak mahşerde gölgelendirir. 4/64.

Garîb olan ehl-i islâmın, dalâlete düşmemekden ümmîdleri [kurtuluş ümmidleri], Hayr-ul-beşerin ehl-i beytinin gemisidir. 5/11 **[İslâm Ahlâkı: 564], 1/51. [Mektûbât Tercemesi: 86.]**

Gargara zemânı [ölüm ânı] gelmedikce, tevbe kapıları açıktır. Îmânı berbat eylemiyeler. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Gazâ ve hâc sevâbına nâil olanlar, gizli Allah adamlarıdır ki, çocuk sâhibi ve nâmûslu ve dünyâ cihetinden az birşey ile kanâ'at ede. Ve âilesine güler yüzlü ola. "Hadîs-i şerîf." 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Gadab sonunda yumuşaklık eden kimseye, Allahü teâlânın muhabbeti [sevgisi] vâcib oldu. "Hadîs-i şerîf". 4/147. **[Herkes Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

Düşman galebe [istilâ] ettiği zemân, az bir çalışmanın büyük değeri vardır. Düşman kuvvetleri az olduğu zemân çalışmanın o kadar i'tibârı yoktur. 6/77.

Gınâ-yı zâtî mevcûd iken [kendinin hiçbir ihtiyâcı yok iken], insanları kendi tarafına da'vet buyurmuşdur. Ve ihsânı sonsuz olduğu için, o yolu açmıştır. Da'vet ve yol gösterme var iken, Allahü teâlânın ebedî cemâlinden mahrûm kalmıyalım. [Böyle birşeyden mahrûm kalana yazıklar olsun.] 6/191.

Zengin ve bolluk içinde olanların sohbeti, öldürücü zehrdir. 6/97.

Gaybet ve huzûr ve cem'iyet [Kazancı gayb etmek ve huzûra kavuşmak] hepsi yakınlıktandır [müntesebâtdandır]. Yakınlıktan boşalmıyan sâlike [bunları geçmiyen sâlike] zâtî yokluğun zuhûru mümkün değildir. 6/149.

Mübtedînin gaybeti [kendinden geçmesi] onun rûhundan, zikr ve huzûrun örtünmesidir. 6/137.

Müntehînin gaybeti [kendinden geçmesi], onun zâhiri, rûhun işlerinden örtünmesidir. Zîrâ onun rûhu için gaybet yoktur. Her ne ki hâsıl olmuş ise, aynı şekilde devâm eder. 6/137.

– F –

Fâsık, mübtedî' ve âsînin [günâhkâr, bid'at sâhibi ve isyânkârın] evine, yemeğine, ancak zarûret veyâ bir müslimânın işini görmek için gidilir. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhret: 101.]**

Fâil, ancak azîz ve celîl olan zât-i vâcibdir. Vücûd ancak vâsıta ve şarttır. 4/85.

"Muhakkak ki, ben dünyâyı harâb etmek için [harâmları ve mekrûhları harâb etmek için] gönderildim. Dünyâyı ma'mûr etmek için gönderilmedim." Hadîs-i şerîf. 4/155.

Firâset, sâlih kimseleri ayırabilmek ve tanıyabilmektir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

Farzların yerine getirilmesinde havâs ve avâm ve Enbiyâ ve Evliyâ müsâvîdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Farzları temâmlıyan edebler ve nâfileler de, farzlardan sayılmışlardır. 4/24.

Farzlar, yakınlık bahşeden [yaklaşdıran] amellerin en sevgilisidir. "Hadîs-i kudsî".

5/140. **[Kıyâmet ve Âhîret: 164.]**

Farz nemâzlardan sonra Muhammed Ma'sûm yetmiş kerre estagfirullah, derdi. 5/80.

[Hak Sözün Vesîkaları: 344.]

Farzların yapılmasına mâni' olan nâfileler ile meşgûl olmak, mâlâyâ'nîye dâhildir. 6/228.

Fazîletleri ve kerâmetleri olmıyan, fekat Peygambere tâbi' olmakda ileri derecede olanın kıymeti, fâideli bir ilâc [iksir]dir. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

Fazîlet ve kerâmet sâhibi olan, fekat Resûle uymakda gevşek olanın sohbeti öldürücü zehrdir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Fadl-ı külli sâhibinin [tâm üstünlük sâhibinin], fazîletlerin çeşidlerinin hepsi ile üstün olması îcâb etmez. 6/24.

Fudayl bin İyad, ulemâ-i sofıyyedendir. [Tesavvuf büyüklerindedir]. Bid'at ehlini kötölemiştir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Fakîrler, zenginlerden, yarım gün [âhîret günü] evvel Cennete gireceklerdir. 4/11.

Çok sabr eden fakîrler [derdliler], yarın kıyâmet gününde Allahü teâlânın dostlarıdır. "Hadîs-i şerîf." 5/152.

Fakîrlik belâsına düşen, insanlara ihtiyâcını arz etmekle fakîrlikten kurtulamaz. Cenâb-ı Hakka yalvararak zenginliği yaklaşıdır. "Hadîs-i şerîf." 5/37.

Belli bir fakîrlik ve darlık, Allahü teâlânın hâs kullarına, tarafından inâyetdir. 6/208.

Fakîrlikden kalbleri üzülmessin ve geçim sıkıntısından da muzdarip olmıyalar. "Allahü teâlâ, kim için isterse, onun rızkını genişletir ve takdîr eder." Hak celle ve a'lânın tâlibleri, Onun işlerinden şâd olup ve lezzet duymaları gerekdir. 4/42.

Göklerin ve âlemlerin, kazâ ve kaderde alâkaları yokdur. Hayr ve şerrin vâsıtasız hâlıkı Hak teâlâdır. Ehl-i islâm [müslimânlar] akl-ı fe'âle inanmamışlardır. 6/87.

Fenâ, varlığın, Allahü teâlânın rızâsında yok olmasından ibâretedir. 6/73.

Fenâ, kötü ahlâktan kurtulmak, bekâ, güzel ahlâk ile vasflanmaktır. 6/137.

Kalbin fenâsı, kalbin mâsivâyâ olan ilm ve muhabbet bağlantısının kesilmesidir, kopmasıdır. 4/177. **[Kıyâmet ve Âhîret: 284.]**

Kalbin fenâsının ta'rîfi. 6/169.

Kalbin fenâsı, mâsivâ ile ilgili olan ilm-i husûlînin unutulması olup, tecellî-i ef'âle bağlıdır. 4/165.

Nefsin fenâsı, sâlik, emânet olarak alınmış olan kemâlâtı asla [sâhibine] verilmiş görmek ve bu kemâlâta ayna olan kendini yok bulmak ve hareketsiz ve hissiz bir cansız madde görmektir. 4/47.

Fenâ, muhabbetin netîcesidir. 5/153.

Hakîkî fenâ, kemâlâtın, Hak teâlâdan olduğunu bilip, kemâlâtı sâhibine teslîm edip, kendi yokluğu ile hakîkatlenmekdir ki, (Ben) ta'bîrine kâdir olamaz. [Ben diyemez.] 4/127.

[İslâm Ahlâkı: 559.]

Fenâ demek, varlıklar kalmaz. Vâcib, nasıl söylenmiş ise, öylece kalır. 4/104.

Fenâ, kendini Mevlâyı teâlânın aynı olarak tasavvur değil, belki kendini ortadan kaldırmaktır. 4/232.

Fenâ ve bekâ, sâhibinin vicdânına [rûhuna, kalbine] bağlıdır. Anlatmak ile olmaz [Doğru ifâde edilemez]. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

Fenâ, ayn-el-yakîndir. [Görerek yakîndir, inanmaktır]. Bekâ, hakk-el-yakîndir [yaşayarak yakîndir]. 5/52.

Nefsin fenâsı, sıfatlarının tecellîsinin netîcesidir. 4/165.

Nefsin fenâsında sâlik, vücûdü ve onun kemâl sıfatdan olan tâbi'lerini, vâcibî üstünlüklerin zılleri bulur. Ve bu kemâlâtı asla teslîm edip, kendini ölü varlık görür. Sâlik kendini yok görüp, bağlı olan şeyleri de asıdan bilmezse adem denir. 4/123.

Nefsin fenâsı, on latîfenin fenâsını da ihtivâ etmektedir. 4/133.

Nefsin fenâsının kemâli, aslın sıfatına bağlandığı gibi [katıldığı gibi], yokluk dahî, mutlak yokluğa bağlanır [katılır]. 6/152.

Latîfelerin fenâsı, o latîfenin kendi aslına kavuşmasına bağlıdır. 5/84.

Rûhun fenâsı, sıfatların tecellîsinin ortaya çıkmasının netîcesidir. 6/4.

Sırrın fenâsı, sıfat, şu'ûnât ve i'tibârâtın tecellîsi netîcesinde hâsıl olur. 6/4.

Hafînin fenâsı, tenzîhî olan selbî sıfatların tecellîsi netîcesinde hâsıl olur. 6/4.

Nefsin fenâsı, eserin ve aynın zevâline bağlıdır. 5/91.

Fenâ hâsıl olmadıkça, bekâ bulunmaz. 6/244.

Şeyhde fânî olmak, üveysîden gayriye [vefât eden velîden istifâde edenden başkasına] zarûrîdir ki, irâdeyi pîrin irâdesine tâbi' kılmaktır. 4/50. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328,**

Kıyâmet ve Âhîret: 161.]

Şeyhde fânî olmak, hakîkî fenânın başlangıcıdır. 5/153.

Fenâ ve bekâda mu'teber olan, devâmlı olmaktır. 5/94.

Fenâdan maksad, îmânın parlaması ve ahkâm-ı islâmiyyeye tam bağlanmaktır. 4/177.

[Kıyâmet ve Âhîret: 284.]

Kalbin fenâsı, hem cezbe, hem sülûke terettüb eder. [Hem sülûk, hem cezbeğe âiddir]. Kalbin fenâsına kavuşan, seyr-i ilallahı temâm edip, kendi aslına kavuşup ve değişik hareketden istikrarlı harekete [telvinden temkine] kavuşmak hâsıl olduysa, ümîddir ki, dönüşünden emîn ola. 5/109.

Fenâ ve bekâ, cezbe yönünden olup, sülûk yapılmamış ise, tekrâr beşerî varlığa dönebilir. 4/165.

Fenâ ve bekâ, bâtın [rûh] hâllerindedir. Beşerî ihtiyaçların görülmesine muhtâcdır. Ondan kurtuluş mümkün değildir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

Fenâ ve bekâ, rûh vasflarındandır. Fekat, sûrî eşyânın ortadan kalkması, rûhun mu'âmelelerine yardımcı olurlar. 4/83.

Hakîkî fenâ sâhibi, şu'ûr sâhibidir, ayırd eder. Eşyânın hakîkatini bilmişdir. Zîrâ bu makâmda fenâ ve bekâ birbirlerinden ayrılırlar. Ve ayn-i fenâda bâkî ve ayn-i bekâda fânîdir. Zâtının yokluk ve kemâl sıfatların emânet olduğunu bilip, kendini sırf yokluğa ilhâk eder [katar]. 6/181.

Nefsin fenâsına vâsıl olmıyan sâlike, gadab zemânında şeytân yol bulur. "Goncdüvânî" 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Fenâ makâmında kalmak iyi değildir. Bekâyaya yükselmek lâzımdır. 4/38.

Fenâ, kendi başına olgunluk ise de, istenen maksaddan değildir. Asl maksada kavuşmak için vâsıttır. 4/156.

Kalbin fânî olması, vilâyetde bir basamaktır. 6/169.

Fenâ her uzva ulaşmadıkça kemâle ulaşmaz. [Kemâl bulmaz.] 6/67.

Her mertebenin fenâ ve bekâsı, onun dahâ üstüne çıkmaya basamak olur. 4/182.

[Kıyâmet ve Âhret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]

Nefsin fenâsına başlamak, küçük vilâyetdedir. Nefsin hakîkî fenâsı, büyük vilâyetdedir. 5/97.

Fenâ ve bekâ, her ne kadar vilâyet-i sugrâda [küçük vilâyetde] da teşekkül ederlerse de, fenânın hakîkati, vilâyet-i kübrâdadır [büyük vilâyetdedir]. 5/97.

Adem-i hâs'ın adem-i mutlaka [husûsî yokluğun mutlak yokluğa] katılması, bu vilâyetin husûsiyetlerindedir. 6/152.

Nefsin fenâsının kemâlinden sonra bekâdır. Ve vilâyet-i kübrânın mu'âmeleleri ileridedir. 4/88.

Kalbin fenâsından sonra, nefsin fenâsı, sonra nefsin itminânı, sonra, islâm-ı hakîkî. 5/5.

Fenâ ve bekâ ilâhî sırlardandır. Ve zevk ve vicdan ile anlaşılır. İnsanlık [nefs] kayası [dağı] yerinde durdukça, hakîkî fenâ görünmez. Ortaya çıkmaz. Kulluk vazîfesi, kuldan hiçbir vakt sâkıt olmaz. 6/143.

Fenâ ve bekâdan sonra, iş asla ve aslın aslına bağlanır. Ve cehl ve hayrete düşer. Bu cehl ve hayret, bilinen cehl ve hayret olmayıp, ilm ve ma'rifet üzerine binlerce meziyyeti

vardır. [İlm ve ma'rifetden binlerce def'a üstün bir hâldir.] 4/122.

Fenâ ve bekâ şühûdîdir [görünüştendir]. Vücûdî [varlıkda] değildir. 4/152.

Fânî olanın, fenâ hâlinde kendini mahv ve yok olmuş bulmasının sebebi budur ki, kötü sıfatların nefis latîfesinde tam yerleşmesi vardır. Meselâ, benlik ve emr dinlememek ve emr edilenlere itâ'at etmemek ve câhil olduğunu bilmemek gibi ki, emânet olan üstünlüğü kendinden bilip, kendini kâmil ve hayr olmak üzere bilir. Bu sıfatın yokluğu ile, nefsin yokluğu tasavvur edilebilir. 6/137.

Sâlik fânî olduğunu biliyorsa, ona fenâ derler. Bu ilm dahî yok olup, yokluğu ortaya çıkarsa, fenânın fenâsı derler. 6/73.

Fenâ ve Bekâ; Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" muktebes olunmuş [alınmış olup], fekat, bu ta'bîrleri Ebû Sa'îd-i Harrâz va'd etmiştir [koymuştur]. 5/59. **[Hak Sözü Vesîkaları: 339.]**

Bir fenâ ki, yokluk dahî, varlık gibi ondan ayrılıp, asla katıla. Zâtın tecellîsindedir. 6/30.

Cihâd için, "Allah yolunda bir sâ'at beklemek, Hacer-i esved yanında Kadr Gecesi nemâz kılarak ihyâ etmekden hayrlıdır." Hadîs-i şerîf. 4/64.

– K –

Kabrin ni'metlerine ve azâblarına îmân eyledik. Ve nasıl olduğunu düşünmeyiz ki, onu bilmekle vazîfeli değiliz. 4/182. **[Kiyâmet ve Âhret: 376.]**

Kabr, âhret hayâtının evvelidir. Âhirete âid işlerin başlangıcı kabrdendir. 4/24.

Kabrde, Cum'a gecelerinde ve günlerinde ve Ramedân ayında, kâfirlerden azâb kaldırılır. 6/207.

"Kabrden maymûn ve hıncır [domuz] sûretinde kalkacaklar, günâhlara müdâhene edip, mâni' olmağa güçleri yeter iken, mâni' olmıyanlardır." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Kabrde rûhun alâkası ve bağlanması vardır. Beden his eder. Lâkin bu bağlanması hareket olacak kadar değildir. 6/217.

Kabr, Cennet bağçelerinden bir bağçedir, hadîsinin îzâhı. 4/70.

Kabz [sıkıntı] zuhûr ederse, üzülmiyeler ki, sâliklere sülûk esnâsında zuhûr eder ve terakkîlerine sebep olur. Kabz [sıkıntı] ve bastın [açılma] ikisi de ahvâle, hâllere dâhildir. Güyâ bu yolun esâslarından. Kâbiz ve bâsıt [sıkıştırıcı ve açıcı, neş'e verici] Allahü teâlânın isimlerindedir. Sâlike ba'zan bir isim tecellî eder [bir isme kavuşur], ba'zan da diğer bir isim tezâhür eder. Lâkin kabz ve bast [sıkıntı ve açılma] işi, telvîn [hâllerin değişmesi] zemânındadır. Mu'âmele [iş] temkîne ulaşınca, latîfeler dahî, telvînden,

[hâllerin değişmesinden] kurtulup, kabz ve bastan uzaklaşır, hâlin devâmlılığı ile sıfatlanır. 6/121.

Değişik cihetlere dönmek, kendini dağınıklığa atmadır. 4/154.

Kader, Hak teâlânın, kendi ihtiyârıyla değişik zemânlarda şöyle-böyle yapsam gerekdir demesi olup, cebr yokdur ve Hak teâlâyâ zemân cârî değildir. Takdîr ve halk bir anda cârîdir [cereyân etmiştir]. 4/11.

Kader, Hak teâlânın ezelde, kul, kendi ihtiyârı ile şu fi'li işlese gerekdir diye ilm-i ilâhînin bağlanmasıdır, alâkasıdır. 5/137.

Kur'ân-ı kerîm, Allahü teâlâdan gayri bütün eşyâdan efdaldır. 5/134.

“Nemâzdaki Kur'ân, nemâz dışında okunandan hayrlıdır.” Hadîs-i şerîf. 6/93.

Kur'ân-ı kerîm tilâveti ile yükselmek, kökden yukarı doğru çıkmak olup, yükselmesi bilinmiyen sâlik içindir. “Kur'an ehli, Allahın dostlarıdır” hadîs-i şerîfinde, Kur'an ehlerinden murad, bu cemâ'at olmak mümkündür ki, islâmiyyetin ahkâmını tatbîk edip, fenâ ve bekânın hakîkatine mazhar olmuşlardır. Bu hâle kavuşmadan evvel vâki' olan okumak, ebrârın ibâdetine dâhildir. Ve o makâmda iken olan kelimeyi tayyibenin tekrârı, fâideli ve yükselme sağlar. Çünkü, bu mubârek kelimenin bereketi ile bâtın [kalbin ve rûhun] temizlenmesi ele geçer. Ve okumaya kâbiliyyet kazanmış oldukda, “Yalnız temiz olanlar el sürsün” meâl-i şerîfi bu ma'nâyâ işâretidir. 5/67. **[Hak Sözü Vesîkaları: 343.]**

Kur'ân-ı kerîmi okuyan [bedenen ve rûhen] Evliyâullahdır. Onlara düşmanlık eden, Allahü teâlânın düşmanıdır.

“Hadîs-i şerîf”. 5/130.

Kur'ân-ı kerîmi hıfz ve takrîr [okuyup, ezberlemek] ve hadîs [hadîs kitâbları] tahrîri kaydında olmıyan kimse, ma'nen uyulmaya lâayık değildir. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Kıyâmetin yaklaşması ve zulmetin birikmesi [çoğalması] sebebi ile, gündün güne bu büyüklerin yolu [bu yüksek yol] örtülmekdedir. Ve onun nûrları gizlenmekdedir. Ve temâmen bir köşede inzivâyâ çekilmekten başka ilâcı yokdur. Lâkin o dahî, kendi irâdemde değildir. 4/157.

Nübüvvet yakınlığı, âlem-i halk ile alâkalıdır. Ve vilâyet yakınlığı âlem-i emr ile alâkalıdır. 4/109.

Kurb [yakınlık] ve visâl [kavuşma] lezzeti, Na'îm-i Cennet lezzetlerinden dahâ fazla olduğu gibi, bu'd [uzaklık] ve hirmân [mahrûmluk] azâbı, Cehennem azâbından dahâ çokdur. 4/102.

Kurb, bu'dun [yakınlık uzaklığın] karşılığıdır. Uzaklık yok olunca, yakınlık ele geçer.

Lâkin, yakınlık ve uzaklık kıyâs edilen şeylerdendir. Birşey bir şeye kıyâsla yakın, diğer şeye kıyâsla uzaktır. Yaklaşmanın kemâli kavuşmadadır. En yakınlık mertebesi, kavuşmaktan da dahâ yakındır. 6/137.

Nâfilelerden meydâna gelen yakınlık oldur ki, kul fâ'il ola. Ve Hak celle ve a'lânın fi'line âlet ola. Farzlardan meydâna gelen yakınlık, sırf Allahü teâlânın emrine uymak olduğu için, kulun varlığı arada değildir. Hak teâlâ fâ'il olup, kul ona âlet olur. 6/137.

Kazâya rızâ lâzımdır. 4/48.

Kazâ ve kader mes'elesi ilâhî sırlardandır. Bu bâbda, men' eden hadîs-i şerîfler çokdur. Ondan bahs etmek yasaktır. Bu bâbda, Ehl-i sünnete uygun dürüst i'tikâd etmelidir. 5/137.

Kazâ-i ezeli, irâdeyi ortadan kaldırmış olsa, Hak teâlâ günlük hâdiselerin yaratılmasında muhtar olmaması lâzım gelir. 5/83. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]**

Kazâ-i mu'allak iki kısımdır. Birinin bağı olduğu sebebler levh-i mahfûzda gösterilmişdir. İkincisinin sebeblerini ancak Allahü teâlâ bilir. [Allahü teâlâ indindedir]. 6/206.

Kazâ makâmının uhdesinden gelmek, ziyâde müşkildir. [Kazâyı anlamak çok zordur.] 4/135.

Kazâ nemâzları hakkında. 5/63. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 343.]**

Kutb-ı irşâd ve medâr ve bunların emsâli olan lafzlar, islâmiyyetin zâhirini okuyanlarda vârid olmadı. [Onlar böyle şeyler söylemediler]. Sofiyye-i kirâmın istilâhlarından ve keşflerindedir. 5/76.

Kutb-ı irşâd ve gavs ve kutb-ı medâr ki, her vaktde mevcûddurlar. Kutbluk ve ba'zı makâmalar kendi zemânlarına mahsûsdur. 6/24.

Kutb-ı medâra inzivâ [gizlenmek] lâzımdır. Resûlullah zemânında kutb-ı medâr var idi. 6/105.

Kutb-ı irşâd, kayyûm-i âlem olan zâtdır. Herkese rüşd ve îmân onun vâsıtası ile gelir. 6/140.

Kûl e'üzü birabbinnâs sûre-i şerîfesinin tefsîri. 4/79.

“Ya Muhammed “sallallahü aleyhi ve sellem”! Ol hicreti terk edenlere de ki, eğer sizin babalarınız ve oğullarınız ve kardeşleriniz ve zevceleriniz ve aşiretiniz ve kesb olunmuş mallarınız ve kesâdından korkduğunuz ticâretiniz ve hoşnud olduğunuz meskenleriniz, Allahü teâlâdan ve Resûlünden ve Onun yoluna cihâddan sizlere muhabbetli ise, imdi Allahü teâlânın acele [hemen] ve

sonra gelecek ukûbât [büyük azâb] emrine hâzır ve muntazır olun. Allahü teâlâ itâ'atden hurûc eden kavme tevfik ve hidâyet vermez." [Tevbe Sûresi 25.ci Âyet-i kerîme meâli] 6/92.

Kalbin tasdîki ile hâsıl olan îmâna [islâma] mecâzî müslimânlık denir. Nefsin îmân etmesine [bağlanmasına] hakîkî müslimânlık derler. 4/64.

Kalb evvelâ, nefsin saltanatında ve onun idâresindedir. Hak teâlânın inâyeti ile, nefsin hâkimiyetinden kurtula.

Asl hâline dönüp, insanın kemâli [olgunluğu] olan yakınlık ve ma'rifete kavuşur. 6/175.

Kalbin aydınlanması, nûrlanması, zikrin devâmına ve murâkabeye ve kulluk vazîfelerinin edâsına ve farz, vâcib ve sünneti edâ ile, harâm ve mekrûhlardan kaçınmağa bağlıdır. 6/51.

Kalbin parlaması, ahkâm-ı islâmiyyeye uyması [hâllenmesi] ve Peygamberimizin sünneti ile zînetlenmesi ve Allahü teâlânın râzı olmadığı bid'atlerden ve nefsin şehvet ve zevklerine dalmaktan kaçınmağa bağlıdır. Ve zikrin ve şeyhe muhabbetin kalbe devâmlı yerleşmesine bağlıdır. 6/13.

Kalbden hataralar def' olunca [atılınca] beyne ulaşır. 4/55.

Kalbin, işsiz ve mu'attal olması yokdur. [Kalb devâmlı çalışır.] Mâsivâ veyâ zât-i ilâhî ile meşgûl olacaktır. 5/113.

Kalbin mâsivâdan tam kesilmesinin hâsıl olmasını ve bağlantılardan kurtulmasını [insan] idrâk eder ve bilir. 6/96.

Kalbin mâsivâdan kesilmesi, her ne kadar fazla ise ni'metdir. Lâkin şu şart ile ki, farzlara ve vâciblere bir hâlel gelmiye ve yoksa tehlikedir, tehlikedir. 6/129.

Kalbin gaflet ve hâtırası [dünyâya bağlılığı], zâtı ile ilgili derin bir hastalıdır. Gaflet ve hayâldeki hâtıralar, kalbin huzûru mevcûd iken, geçici ve dış hastalıdır. [Kalb huzûra kavuşduktan sonra, hayâlde meydâna gelen hâtıralar ve gaflet, geçici ve dış hastalıdır.] Zîrâ kalbden hâtıra çıkdıktan sonra, hâtıranın geleceği yer hayâldir. 5/9.

Kalb, isteklerini ele geçirememekten ne kadar kırılırsa,

o kadar Allahü teâlânın [kibriyânın] nûrlarının görünmesine kâbiliyyet kazanır. 4/32.

Kalb, düşmandan kurtulunca, dostu taleb eylemeğe ihtiyâc yokdur. [Dostun muhabbeti, kendiliğinden kalbe gelir.] 6/217.

Bir kalbde, Hak celle ve a'lânın muhabbeti, hakkın gayri ile bir arada olmaz. [Hakdan gayrilerin sevgisi ile bir arada bulunmaz.] 4/47.

Kalb, Mevlânın nazargâhıdır. Kalbin nûrlanmasına çok çalışalar. 6/51.

Kalb, hakikatlerin mahallidir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Killet-i ta'âm makbûl değildir. 4/145, 5/51

Gençlik kuvvetini tâ'ata sarf etmeli ve geceleri ihyâ etmeği ganîmet sayalar. Ve karanlık geceleri, zikir, fikr ve ağlama, sızlama ve kabir ve kıyâmetin düşüncesi ile nûrlandırılar. 4/98.

Kul hakkı bulunan mevtânın rûhu, göklerin üstüne yükselemez. 4/19.

Gül bağçemi gör de, behârımı anla. 5/5.

Kıyâmet günü, kâfirlere ellibin senelik zemân, mü'minlere kolay olup, emr edilen nemâz mikdârı zemândır. 6/15.

Kayyûm-i âlem olan ârif, bir asrda çok olmaz. [Birden fazla olmaz.] Belki uzun asrlardan sonra zuhûr buyurur. 6/140.

Kayyûmiyyet ta'bîrini, imâm-ı Rabbânîden evvel hiçbir insan söylemedi. 5/76.

Kayyûm, Hak teâlânın bu âlemde halîfe ve vekîlidir. Aktâb ve ebdâl onun gölgesindedir. Ve ayakda durmaları [varlıkta durmaları] onunladır. 6/29.

Kâfirlerden uzaklaşmak en büyük ibâdetdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Kâfirlerle tanışıklık ve ahbablık eylemek, islâm dâiresinden çıkmaktır. 6/55. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]**

Kâfirlerle ahbablık ve yakınlık üç dürlüdür. Birincisi, kâfirlerin küfrüne râzı ve onun için yaklaşmaktır ki küfrdür. İkincisi, zâhir i'tibâriyle [görünüşte] iyi geçinmektir, yasak değildir. Üçüncüsü, dinlerini bâtil bilip, akrabâlık veyâ sevgi netîcesi meyl ve yardımdır ki, küfr değildir, fekat yasaktır. 6/55. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]**

Kâfirlerle, isterse az olsun, cihâd eylemiyen mü'min değildir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Kâfirler ile cihâd ve onlara sert davranmak dînin zarûrî emrlerindedir. 4/73.

“Kâfirler ile muâşeret [berâber yaşayan, seven] ve mübâşeret edenlere [dostluk kuranlara], Allahü teâlâ la'net eder.” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Kâfirler ve müşrikler delîl getirdiler ki, bizim küfrümüz ve şirkimiz Hak teâlânın isteği ve irâdesi iledir ki; böylece buyurur: “Müşrikler diyecekler ki, eğer Allahü teâlâ dilese idi, biz ve babalarımız müşrik olmazdık, kendimizden birşeyi harâm etmezdik.” [Enâm Sûresi: 148. Âyet-i kerîmesi meâli.] Hak teâlâ bunların bu özrlerini kabûl eylemez ve buyurur: “Bu kâfirler sana inanmadıkları gibi, dahâ önce gelmiş olanlar da, Peygamberlerine inanmadılar. Bunun için azâbımızı tattılar. Onlara söyle ki, yanınızda kitâb ve sened gibi sağlam bilginiz var ise, onu bize gösteriniz. Fekat, siz uyduruyor, yalan söylüyorsunuz.” 5/83. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]**

“Tergîb ve terhîb” kitâbı, hadîs ilminde mu'teber kitâbdır. 4/147. **[Herkes'e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

Dînî kitâbları mütâle'a etmek [okunması, öğrenilmesi] ve [okutulması, öğretilmesi] tarîkate mâni' değildir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Fıkh kitâblarını okuyalar. Öğrenmeğe ve öğretmeğe ragbet edeler. Öğretmek ve öğrenmek tarîkate mâni' değildir. Belki, sâlih niyyetler ile okumak, [rûhî] ma'nevî yakınlığı kuvvetlendirir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Çok uyuyup, çok gülmeği terk etmek lâzımdır ki, kalbi öldürürler. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Kesretten vahdete [çoklukdan birliğe] ve farkdan cem'e [ayrılıktan topluluğa] ve cem'den [toplulukdan] cem'ul cem'e [dahâ büyük topluluğa] teveccüh edip ve zılden asla koşalar. Ve sıfatdan da sıfatlanana ilerleyeler. 6/88.

Kerâmet, hakîkatde, şirkin inceliklerinden kurtulmak ve ma'rifete vâsıl olmak ve fenâ ve yokluk hâsıl olmasıdır. 6/2.

Kerâmete ve keşfe tâlib olan, mâsivâya tâlibdir. Hak teâlâyâ yakınlığı ve ma'rifeti [tanınması] yokdur. 4/128. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 334.]**

Kerâmet ve hârikalar, kalbin zikr ile cevherleşmesi [süslenmesi] ve zâtın [Allahü teâlânın zâtının] zikrinin varlığına göre aşağıdır. "sâhib-i Avârif." 4/50. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

Kirâmen kâtibîn, günâhın yazılmasında üç sâat beklerler. Tevbe edilirse yazmazlar. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Eğer ben akllı isem, kendi hâlimi gizlemeliyim. Söz kapımın kilidini muhkem vurmaliyim. Bir mâtem-zedeyi kurtarmaliyim. Söylediğim söze, mâtem tutmalıyım. 4/17.

Eğer aşk ve aşkın gammı olmasaydı, bu kadar güzel sözleri kim söyler, kim işitirdi. 4/24.

Kötü kimseler, o gürûhdur ki, emr-i ma'rûf ve nehyi münker eylemezler. Kötü kavm o tâifedir ki, şübheleri sebebiyle harâmları halâl kabûl ederler. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Ağlamak ve âhret korkusu, ilâhî ni'metlerdendir. Ve ilerleme sağlar. 4/18.

Kesb, irâdeyi sarf eylemeğe derler. İşin yaratılması Hak teâlâdandır. 5/137.

Halâl rızk kazanmak, sâlih niyyet ile olunca, zikre dâhildir. 6/88.

Halâl rızk kazanmak mubâh ve belki sevâbdır ki, büyükler bu işi yapmışlardır. 5/110.

[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]

Çalışıp da Allahü teâlâyâ tevekkül, çalışmadan Allahü teâlâyâ tevekkülden hayrlıdır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

Sahîh keşfler kalbe gelir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

Sahîh keşf, hayâl ahkâmından değildir. Belki ilhâmî ahkâmındandır ki, geldiği yer kalbdır. Ba'zı keşfler vardır ki, onların kaynağı hayâldir. Böyle olan keşf i'timâda lâyük değildir. Zîrâ kalbin tasdîki ona eklenmemiştir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

Keşf, islâmiyyete uygun olursa, i'timâda şayândır. Böyle değil ise i'timâd edilmez. 6/99.

Keşf ve kerâmetin görülmesi, derecenin yüksekliğine alâmet değildir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

Keşfler ve kerâmetler, yoldaki sâlikleredir. Sona kavuşmuş olanlar, cehl ve hayranlıkdadırlar. 5/87.

Keşfler ve rü'yâlar, i'tibâra ve i'timâda lâyük değildir. 6/229.

Kâ'be-i mu'azzama vâsıtadır. Secde edilen hakîkatde Zât-i teâlâdır. 4/183.

Kâ'be, Evliyâyı ziyârete gelir. Ve divarları yerinden ayrılması lâzım gelmez. 5/36.

[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

Kâfirlere düşmanlık yapmak ve dostluk yapmamak ve onlara sert davranmak ve cihâd, kat'î olarak âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf ile sâbit olmuştur ki, aslâ şübhe mümkün değildir. Kâfirlerin aslı ne olursa olsun, âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfe uymak bize farzdır.

4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Kâfirler içinde olup, nefis ve malından korkunca, lisan ile muvalât [yakınlık] câiz ise de, terk etmek iyidir. 6/55. **[Hak Sözü Vesîkaları: 348.]**

Kâfirlerin gâlib olması esnâsında takiyye [mudârâ, idâre etmek] halâldir. 6/55. **[Hak Sözü Vesîkaları: 348.]**

Kâfirlerin âhiretde azâbları, uygun cezâdır. Müstehak oldukları derecede azâb edilmekten noksan edilmez. [Tam karşılığını görürler.] Kâfirler rahmete müstehak değildir. Azâblandırma derecesinde noksan vâkı' olmaz [İndirme yapılmaz]. 4/220.

Dedi-kodu ile biryere ulaşılmaz. İş yapmak lâzımdır. 4/99.

Küfrün yaratılması çirkin değildir. Kulun küfrü kesb eylemesi çirkindir. 6/62.

Küfr ve günâhlar, Hak teâlânın murâdıdır [İrâde eder]. Lâkin râzı değildir. 5/83. **[Hak Sözü Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]**

Tarîkat küfrü, Hâlık ile mahlûku bir varlık görmekten ibâretidir ki, islâmın güzelliği ile küfrün kötülüğünü ayırd etmek, sâlikin nazarından kalkıp, ne zemân ki sekrden sahva gelirse, islâm-ı hakîkî ile müşerref olup, küfrden kurtulur. 6/207.

“Herşey aslına rücû' eder.” 6/225.

Allahü teâlânın kelâm sıfatı geniş bir kelâmdır ki, Allahü teâlâ, ezelden-ebede o bir

kelâm ile söyleyicidir. Bütün semâvî kitâblar ve inen suhuf, o bir kelâm-ı basîtden bir sahîfedir. 4/67.

Kelâmın ilm gibi söyleyici ile ittihâdı [birleşmesi] vardır ki, sâir sıfatda yoktur. 6/225.

Kelâm-ı ilâhîde [ilâhî kelâm] topluluk ve cüz'lere bölünmeme mevcûd iken, açıklanma dahî sâbit ve genişlik ve ayırt edilme dahî olmaktadır. Ve emr, nehyden ayırd edilmektedir. Bununla beraber, basîtdir, deriz. Zîrâ genişlik ve mufassal olma dahî, kemâl sıfatlardandır. Bu topluluk ve genişlik idrâk ettiğimiz gibi değildir. 4/67.

Her ne zemân evhâm hâtıra geldi, hayâline bir hayâl geldi, Allahü teâlâ, o değildir. 6/109.

Kelime-i tevhîd, "Lâ ilâhe illallah" cümlesidir ve tevhîd, şerîkleri nef' etmeğe bağlıdır. Hak teâlânın vahdâniyyet ile anlaşılması için, şerîklerin nef' edilmesi lâzımdır. İmân, kelime-i tevhîd ile "Muhammedünresûlullah"ın birlikde tasdîkine bağlıdır. 6/16. **[Cevâb Veremedi: 358, Kıyâmet ve Âhîret: 104.]**

Kelime-i tevhîdin azâbı kaldırması için, günâhları kötü görmesi lâzımdır; hadîsi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Kelime-i tevhîd, Zâtı, hâdisden [sonradan olandan, yaratılandan] ayırmak olup, altı derece ve mertebesinin beyânı. 4/47.

Kelime-i tevhîdi herbir tekrârda çok hasenât, amel defterine yazılır. 6/7.

Kelime-i tevhîdin ma'nâsında, âlimlerin maksadları, sofîyenin dahî maksadlarıdır. Onlar dahî, maksadı ve ma'bûdu yok bilirler. Lâkin, mahalleri ve makâmları değişikdir. 5/77.

Kelime-i Lâ ilâhe illallah ile, maksadları ve murâdları yok ederler ki, sadra [göğüs sahâsına] Hak sübhânehûdan başka murâd ve istek kalmıya. 4/40.

"İnsanlarla akları mikdârı konuşunuz." Hadîs-i şerîf. 5/59. **[Kıyâmet ve Âhîret: 97, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339.]**

Sûrî ve ma'nevî kemâlât [olgunluk], islâmiyyet dâiresinde yerleştirilmiştir. Ve Hâtem-ül Enbiyâyâ tâbî' olmağa bağlıdır. 4/130.

Sûrî ve ma'nevî kemâlâtın hepsi, Peygamberimizden, fâidelenerek alınmıştır. Bizlere ahkâm ve beden ile alâkalı amellerin gelmesi, ulemâ-i kirâmın rivâyeti ile, esrâr ve bâtinî mu'âmelâtın gelmesi, Evliyâ-i kirâmın rivâyeti ile vâki' olmuştur. 5/59. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339.]**

Parça için bulunan olgunluk, kül için [temâmı için] dahî sâbitdir. Lâkin bil aks değildir. 4/24.

Peygamberlerin kemâlâtına başlayan ârif, islâmiyyetin sûretinden, islâmiyyetin

hakîkatine yükselir. Bu makâmda yükselmek, amellerin hakîkatine bağlıdır. Bu makâmdan yükseldikten sonra, bir iş zuhûr eder ki, a'zâlar ve kalb ile olan amellerin, onda te'sîri yoktur. Ve sûret ve hakîkat geride kalır. Burada yükselmek, sırf, Allahü teâlânın fadlına ve ihsânına bağlıdır. 4/205.

Nübüvvet kemâlâtının ele geçdiğine alâmet, ahkâm-ı islâmiyenin, nefsin arzûlarına uygun olmasıdır. 5/3.

Vilâyet kemâlâtı, islâmiyyetin sûretinin netîcesi, nübüvvet kemâlâtı, islâmiyyetin hakîkatinin netîcesidir, meyvesidir. 4/60.

Vilâyet kemâlâtının, nübüvvet kemâlâtına göre, hiç mikdârı yoktur. Keşki okyânûsa nisbet ile, damla hükmünde olsaydı. 4/180.

Nübüvvet kemâlâtı, ba'zı çok büyük Evliyâyâ hâsıl olur. Kemâlâtın ele geçmesi, nübüvvet makâmı değildir. 4/192.

Nübüvvet kemâlâtından, toprak unsurunun asâlet ile çok haz ve lezzeti vardır. Hakîkatde on latîfenin üstüdür. 6/153. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 352, Cevâb Veremedi: 362.]**

Kemâlât-ı nübüvvet kavuşmak, üç vilâyetin ele geçmesinden sonra ve ism ve sıfat ve şü'ûn ve i'tibârât ve tenzîhiyyât [noksan sıfatlardan uzak tutmak] ve takdîsâtı [kemâl sıfatları ile muttasıflık] geçtikten sonra ve ism-i zâhir ve ism-i bâtından yükseldikten sonradır. Nübüvvet kemâlâtının dahî, zâta te'alluku yoktur. Zâtın mertebesi bu kemâlâtın üstüdür. 6/130.

Nübüvvet kemâlâtının, i'tibârâtdan üstünlüğü vardır ki, vilâyet-i kübrâ da dâhildir. Ve sıfatın aslıdır. Fekat, mutlak i'tibârât değildir. 5/154.

Kemâlâtın asla dönüşü, fenâda kâmil derecedir. Ve nefsin itmînânı ve islâm-ı hakîkî buna dayanır, [bunun üzerine binâ edilir]. 6/44.

Kemâlâtın asla bağlanmasında, fenâ hâsıl olursa da, kemâlâtın, yokluk aynasına alâkası kalır. Sonra, zemân geçtikçe, o alâka dahî yok olur. Aynaya alâka oldukça, yokluğun mutlak yokluğa katılmasına mâni'dir. 6/213.

Kemâlâtın sonu, Zâtın sevilmesidir ki, asâlet ile Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" nasîbidir. 6/108.

Gizli günâhın tevbesi gizli yapılır. Âşikâre günâhın tevbesi âşikâre olmalıdır. 6/6. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 347.]**

Günâh işlendikde hâzır olup, lâkin onu inkâr eden hâzır olmamış gibidir. [Günâhı gören gizlemelidir]. Orada bulunmayıp, ona râzı olsa, hâzır olup, inkâr eylememiş gibidir. [Görmediği günâha râzı olsa, gördüğü günâha râzı olması gibidir]. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Bir günâh işlendikde, insanlar, kudreti var iken mâni' olmaz, red etmezlerse, bütün şehre azâb olur. Yoksa olmaz. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

“**Günâha râzı olmak, günâhı işlemiş gibidir.**” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Günâha i'tirâza kudreti yoksa, sükût halâldir. [Sükût etmelidir.] “Hadîs-i şerîf.” 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Zâhirin günâhı, harâmları ve mekrûhları işlemekdir. Bâtın [rûh, kalb] günâhı, mâsivâyâ bağlanmaktır. 4/36.

Günâhı işleyenler, bunun ilâclarını bilirlerse, hastalıktan kurtulurlar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Gecelerde uyanık olmak, ganîmet sayılmalıdır. 5/138.

Gece ve gündüzde bir-iki vakt yalnız kalmak için ayırıp ve çok zikr ve günâhlarını hâtırlamalı ve hatâlarını hâtırlamalı ve teveccüh ve inâbet o zemânda ganîmet sayıla. 6/199.

Bir günâh ortaya çıkıp ve açıklanınca, zararı sâhibine âiddir. Ve açığa çıkıp, değiştirilmediği vaktde, umûma zarar verir. [Günâh kaldırılmaz ise, herkese zarar verir.]. “Hadîs-i şerîfi”. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

– L –

Öğünülecek [kıymetli] elbisenin kullanılması, tâm fenâ ile müşerref olmuş sâlikde, bâtının amelîne mâni' değildir. Fekat, devâmlı huzûra kavuşmamış olan sâlikde, mâni' olabilir. Fekat, mutlaka mâni' olur demek mümkün değildir. 5/106. **[Kiyâmet ve Âhret: 101.]**

Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” elbisesi, çok çeşidli idi. Güzel (süslü) elbise dahî giyer idi. Ve yünden elbise dahî kullanır idi. Giyimde zorlama, âdet-i şerîfleri değil idi. Hâzır olanı kabûl buyururdu. 5/51.

Âl-i İmrân sûresinin 186.ci âyeti (Le tüble vünne fî.....) ile başlıyor. (Burada, siz imtihân edirsiniz. Emvâliniz [mallar] noksan olur ve nefslerinizi [canlarınız] gider. Ve kendilerine sizlerden evvel kitâb gelenlerden ve müşriklerden, çok eziyyet verici sözler işitirsiniz. Sabr ederseniz ve kendinizi harâmdan korursanız, muhakkak biliniz ki bu ikisi, îmânın alâmetidir) buyuruyor. 5/42. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339.]**

Dünyevî ni'metlerin ve lezzetlerin ilâcı, ahkâm-ı islâmiyyenin yerine getirilmesine ve ilâhî emr ve yasaklara tâbi' olmağa bağlıdır. 4/49. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 327.]**

Kavuşma lezzeti [Allahü teâlâyâ], Cennet ni'metlerinin lezzetlerinden dahâ çokdur. Ve kavuşmamanın elemeleri, Cehennem azâbından dahâ şiddetlidir. 4/211.

Dilin sâlih olması, din ve dünyânın islâhını ihtivâ etmektedir. [Dili islâh olmuş ise, din ve dünyâsı islâh olur.] 6/67.

Âlem-i emr latîfelerinin başlangıcı kalbdendir. Ve kalbin üstü rûh, rûhun üstü sır, sırrın üstü hafî, hafînin üstü ahfâdır. Kalb, âlem-i halk ile âlem-i emr arasında geçiddir. 6/5.

Beş latîfenin her biri âlemdir ki, âlem-i halkdan kat kat fazladırlar. Sâlik bu beş latîfeyi geçip, fenâ ile hakîkatlenir [fenâyâ kavuşur]. Sonra ilâhî kemâlâta başlar ki, bekâ makâmıdır. 5/134.

Âlem-i emr latîfelerinin zuhûr mahalli, Arşın üstüdür ki, mekânsızlık ile sıfatlanmışdır. Âlem-i emrin mekânsız olması, âlem-i halka nisbetledir. Bîçûn-i hakîkî cellet azemetühûya [Allahü teâlâyâ] nisbet ile nasıl olduğu bilinir. [Çün'dür.] 5/126.

Âlem-i halk latîfeleri, âlem-i emrin latîfelerinin aslarıdır. 6/4.

Âlem-i emrin beş latîfesi yükselerek, aslarına ki, Arşın üstündedir, katılır [kavuşur]lar. Ve o makâmdan Allahü teâlânın sıfat ve isimlerinin zilleri ki, onların aslıdır, yükselirler ki, vilâyet-i sugrâ ile ta'bîr ederler. Evliyânın vilâyetidir. Ve oradan ism ve sıfatların aslarının dâiresi ki, vilâyet-i kübrâyâ bağlanır. Ve vilâyet-i Enbiyâdır. Oraya kavuşur ki, yükselmenin nihâyetidir. Bunun dahâ yukarısına âlem-i emr için yükselmek yoktur. Nefs-i mutmainne ve toprak unsuru için vardır. 6/128.

Sır, hafî ve ahfâ latîfesinin makâmı, göğsün ortasıdır. 5/113. **[Kiyâmet ve Âhret: 165.]**

Âlem-i emr latîfelerinin yakınlığı, aslından ve yaratılışındandır. [Hilkât ve cibilliyetinden.] Âlem-i halkın latîfelerinin yakınlığı ise, olgunluk kazandıktan sonradır. 6/225.

Âlem-i emr latîfeleri, kalb, rûh, sır, hafî ve ahfâdır ki, bunlar insan denilen küçük âlemin parçalarıdır. Onların aslı âlem-i kebîrdedir. O beşlinin hâllerinin açığa çıkması, arşın üzerindedir ki, mekânsızlık ile vasflanmışdır. 6/73.

Letâif-i sitte dahî anâsır-ı erbe'a gibi [Altı latîfe dahî, dört unsur gibi] başka başka hakîkatin sâhibidir. 4/224.

Latîfelerin her birinden Allahü teâlâyâ kavuşduran yol vardır. 6/5.

Âlem-i emrin beş latîfesinin fenâları, herbirinin aslına kavuşarak, onda yok olmasına bağlıdır. 5/84.

On latîfenin herbiri ile muâmele [iş] başkadır. Her birinin vilâyeti, seyr ve sülûkü başkadır. Rûh ile nefis birdir [aynı şeydir diyenler], işin hakîkatini anlayamamışlardır [bilmiyorlar]. 5/137.

Âlem-i emrin beş latîfesi, küçük âlem olan insanın parçalarıdır. Onların aslları, âlem-i

kebîrdedir ki, insandan gayri olan yüksek ve alçak şeylerdir Ve o asllarına açığa çıkması, Arşın üstündedir ki, mekânsızlıktan hisse almıştır. O latîfelere, bu mülevves [çirkin] bedene aşk ve bağlanma vermişlerdir. [Latîfeler bedene bağlanmış]. Bu sebebden o nûrânî latîfeleri, bu zulmânî şekli ve sûret ile husûsî bir alâka ile bağlamışlardır [bir yapmışlar, toplamışlardır]. Aynı şekilde o latîfelerden herbirinin insanın cesedinde mu'ayyen bir mekânı ve başka bir yuvası vardır. Ve en yüksek makâmıdan en aşağı makâma [yere] inmiştir. Latîfelerin yükselmesi, bedenden uçmaları ve bedeni boşaltmaları hâllerin en şereflielerindendir. Ve cesedin fenâsı ile ta'bîr olunmuştur. [Buna cesedin fenâsı denir.] 5/60.

Latîfelerin kendi asllarından yükselmeleri [ayrılmaları] vilâyetin şartıdır. 6/128.

Âlem-i emrin beş latîfesi komşu gibidir. Onların ba'zıları ba'zılarından dahâ latîfdir. Hangisi dahâ latîf ise, âlem-i gayba dahâ yakın, dahâ önce feyz almaktadır. Bu latîfelerden birine bir ihsân geldikde, ona yakın olan gıpta edip, şevk ile ağlamağa başlar. Kalbin ağlaması, rûhun bulmasına [kavuşmasına] delîldir. 6/221.

Âlem-i emrin beş latîfesinin herbirinin vilâyeti başkadır. 4/224.

Âlem-i emr latîfelerinin, vilâyet kemâlâtı ile ve âlem-i halkın latîfelerinin ise nübüvvet kemâlâtı ile münâsebeti vardır. 4/213.

Unsurların latîfelerinin hakîkî tasfiyesi, yüksek vilâyetdedir. [Vilâyet-i ulyâdadır]. Evvelki vilâyetlerdeki tasfiyeleri, tasfiyenin sûretidir. 6/128.

Âlem-i halk latîfeleri ve onların asllarında seyr, âlem-i emrin seyrinden sonradır. 6/4.

Âlem-i halk latîfeleri de, âlem-i emr latîfeleri gibi yükselir ki, yüzü hakka karşıdır ve bir tezellüldür ki, yüzü halka karşıdır. Tam iniş on latîfenin inmesine bağlıdır. 6/150.

Kalb latîfesinin aslı, fi'ller makâmıdır. Rûh latîfesinin aslı, sıfatın zilleridir. 5/84.

Kalb latîfesinin nasîbi, fi'ller mertebesidir. Rûh latîfesinin nasîbi, sıfatlar mertebesidir. Sır latîfesinin nasîbi, şü'ûnât mertebesi, hafî latîfesinin nasîbi, tenzîh ve takdîs mertebesidir. Cehl ve hayret mertebesi, ahfânın nasîbidir. 6/73.

Sır, hafî ve ahfâ latîfelerinin şirkine, islâmda i'tibâr edilmemiştir. 6/4.

Sır latîfesinin aslı, zâtın şü'ûnâtıdır. 4/213.

Ahfâ latîfesinin vilâyeti, diğer vilâyetlerin üstüdür. Ve bu latîfenin, kâinâtın serveri ve mevcûdâtın mefhari aleyhi ve alâ âlihissalevât vet-teslîmât vel berekât ile husûsî bir durumu [ayrı bir husûsiyyeti] vardır. 6/232.

Ahfâ latîfesinin, toprak latîfesi ile; hafî latîfesinin nâr [enerji] ile; sır latîfesinin, hava ile; rûh latîfesinin su ile; ve kalbin nefis ile münâsebetleri vardır. 4/213.

Nefis latîfesi, âlem-i emr latîfesi gibi, vilâyet-i kübrâda, fenâ ve bekâ ile şereflişip ve itmînânın kemâline ulaşır. Âlem-i halkın latîfelerinin yükselmesi, vilâyet-i ulyâya

uygundur. Toprak latîfesinin kemâli, nübüvvet kemâlâtına bağlıdır. 5/97.

Allah lafza-i celîlesi, müsamma olan [delâlet ettiği] Allahü teâlâyâ kavuşulamıyacağına işâret ediyor. Lam-ı ta'rîf ilâhe kelimesinin lamında idgâm edilerek [gizleyerek] gizlenmiş, yalnız lâmi ilâhe bâkî kalmıştır ki, ma'rifeti o hazrete ulaştıkda, fânî ve yok olur, demektir. Derin âlimler, lafza-i Celâlden hayrete düşmüşler, aslına vâsıl olamamışlardır. 4/13.

İcmâl ve vahdet [öz ve birlik] lâfzının bîçûn mertebesinde tafsîl lâfzından dahâ münâsebeti çokdur. Zîrâ tafsîlâtlanma sözünden kısımlara ayrılma, parçalanma anlaşılabilir. Ona binâ'en, o yüksek harîme [makâma] söylemek için, icmâl ve vahdet ta'bîrini seçtiler. Yoksa, Hak teâlâ bizim anlayışımızın kavradığı icmâl ve tafsîlden münezzehtir [uzaktır]. 4/67.

Allahü teâlânın dostlarına kavuşmak, Allahü teâlâyâ kavuşmanın başlangıcıdır, parçasıdır. 6/79.

Levh-i mahfûz, bütün [sayısız] mümkünleri ihtivâ etmektedir. Ve kalem-i a'lâ [yüksek kalem] ki, mukaddes rûhdur ve umûmî akıldır. Onun ba'zısının özetidir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Lehv ve la'be [oyun ve eğlenceye] kıymetli vakti sarf eylemiyeler ki, pişmânlıktan başka hiç netîcesi yokdur. 6/187.

Karanlık geceleri ağlamak ve istigfâr ile aydınlatalar. 5/71.

“Kalbim üzerinde perde hâsıl oluyor. Onun için günde yetmiş kerre tevbe ediyorum.” [Estagfirullah diyorum.] Hadîs-i şerîfi. 6/121.

Kadr gecesinin Mekke'de ibâdet ile geçirilmesi, başka bir yerde yüzbin kerre bin aylık ibâdete eşittir. 4/64.

Gece ve gündüzde bir-iki vakti uzlete tahsîs ve o vaktde zikr ve fikr ve kusûrlarını ve hatâlarını hâtırlamak ve tevbe, istigfâr ve varlığı ve sâir kemâlâtı ve kendinden istekleri uzaklaştırmak ganîmet sayıla. 6/126.

Yumuşak ve kolaylaştırıcı olan şahsa Cehennem ateşi harâmıdır, hadîs-i şerîfi. 4/147.

[Herkes'e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]

– M –

“Sana gelen her iyilik, Allahü teâlâdandır. Sana gelen her çirkinlik de, kendindedir [nefsindedir]” âyetinde murâd, seyyiâtın menşe'idir. 6/227.

Allahü teâlânın indirdiği her âyet-i kerîmenin bir zâhiri ve bir bâtını vardır ve herbir harfin bir hudûdu vardır. Ve herbir hudûdun da bir ma'nâsı vardır. 5/67. **[Hak Sözün Vesîkaları: 343.]**

Mâsivâ mevcûd değildir. Yokdur. Lâkin mevcûd görünmekdedir. 6/7.

Allahü teâlâdan gayrиси, yok olucudur ve bir şey değildir. Hak olarak görünen bâtil ve var görünen yokdur. Onun zâtı, yoklukdur ki, her dürlü kötülük ve noksanlığın kaynağıdır. 6/227.

Mâsivâyâ bağlı olunca, kurtuluş mümkün değildir. 4/16.

Mâsivâyâ bağlılık, kalb hastalıklarının en şiddetlilerindedir. Ve onun tedâvîsi, mühim şeylerin en mühimmidir. 6/94.

Mâsivâyı yok etmek için, tevhd-i vücûdî kullanılmaz. [Yürürlükde değildir.] Tevhîd-i şühûdî lâzımdır. 4/150.

Mâsivânın yok edilmesinden murâd, mâsivâyâ bağlantının ve onun maksad oluşunun yok edilışıdır. Belki, mâsivâyı görmek ve devâmlı onunla meşgûl olmağı yok etmektir. Tevhîd-i şühûdînin hâsılı budur ki, bu yolun şartıdır. Mâsivâ hakîkatde mevcûd olsun, gerek olmasın. 4/152.

“Mü'min kardeşinin ihtiyâcını gidermek, on sene i'tikâf eylemekden hayrlıdır”. Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Herkes e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

“Bir mü'minin ihtiyâcını îfâ için bir kimse yürürse, Hak celle ve a'lâ yetmişbeşbin meleği ona koruyucu kılıp, eğer sabâh vakti ise, akşama kadar ve eğer akşam vakti ise, sabâha kadar ona rahmet ile düâ ederler. Ve herbir adımını kaldırdıkca, bir günâhını mahv ve bir derece yükseltirler.” Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Herkes e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

“Bir mü'min kardeşinin ihtiyâcına bir kimse çalışsa, tâ ayrılıncaya kadar, Allahü teâlâ herbir adımına yetmiş hasene ihsân edip ve yetmiş günâhını mahv eder. Eğer o iş onun çalışması ile tahakkuk ederse, bütün günâhlarına magfiret olunup, doğduğu günki gibi olur. Eğer o esnâda âhirete gitse, hesâbsız Cennete dâhil olur.” Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Herkes e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

“Bir kimse bir mü'mine bir iyilik yapınca [kalbine neş'e verince], Allahü teâlâ, bu iyilikden bir melek halk edip, bu melek Allahü teâlâyâ hep ibâdet eder. Ve tevhd okur. O kimse kabre dâhil oldukda, bu melek nûrlu ve sevimli olarak, bunun kabrine gelir. O kimseye, sen beni bilirmisin dedikde, sen kimsin diye sül edip, o dahî ben senin falan kimseye verdiğın neş'e ve sürûrum ki, Allahü teâlâ, beni bugün seni sevindirmek ve kıyâmet günü sana şefâ'at etmek ve Cennetdeki yerini sana göstermek için gönderdi, dese, gerekdir.” Hadîs-i şerîf. 4/147. **[Herkes e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

Mü'min kardeşinin yüzüne tebessüm etmek sadakadır. “Hadîs-i şerîf.” 4/147.

[Herkes'e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]

“Mü'min olan kimse, büyük günâhın meydâna gelmesine sebep olmak korkusundan, küçük günâhı terk eder.” Hadîs-i şerîf. 5/112.

Mü'min mü'minin aynasıdır. 6/203.

Mü'minin şerefi, geceyi ihyâ eylemek ile ve insanlardan birşey istememek [beklememek] iledir. 6/174.

Mü'minin üzerine kıyâmet günü çabuk geçer. Ya'nî ikindi ile akşam arasında olan zemân mikdârı olur. Ve onlar insanların hesâbından kurtuluşuna kadar Cennet bağçelerinde kalırlar. 4/11.

Malı insanlardan çoğaltan ve depo eden kimse, ateşi ister. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

Mal ve evlâd ve zevcelerden her neye ki, muhabbet edilse, kendi nefsi için eder. 4/128. **[Hak Sözün Vesîkaları: 334.]**

İnsanoğlu malın azlığını sevmez. Hâlbuki az mal, hesâbın kısa ve kolay olmasına sebebidir. 4/42.

Mal sadaka ile noksan olmaz [eksilmez]. Hadîs-i şerîf. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

“**Mâlâ-ya'nî ile [fâidesiz şey ile] meşgûl olmak, Hak teâlânın o kuldan yüz çevirdiğinin işâretidir.**” Hadîs-i şerîf. 4/85.

“Kulun, Allahü teâlâyâ en sevgili olduğu hâl, kulunun secde olduğu hâldir. Yüzü toprakda olunca [secdeye kapanınca] afv olunur.” Hadîs-i şerîf. 6/122.

Me'yûs olmak ve hiçbirşey olmadığını anlamak arttıkça, kemâlâtın zuhûru da artar. 6/230.

Mubâhın işlenmesi, Hak teâlânın emri ile olursa, farz ve vâciblere dâhildir. 6/232.

Mebde ve Me'âd risâlesi, imâm-ı Rabbânînin tasnîflerindedir. 4/183.

Mebde ve Me'âd risâlesinde îcâzet bahsi. 4/61.

Mebde-i te'ayyünler, Allahü teâlânın ilminde, ilâhî kemâlâtın anlaşılması ve ayırt edilmesinden ibâretidir. Ve her kemâl bir şahsın mebde-i te'ayyünüdür. Sekiz sıfatın ilmî varlığından başka, hâricde dahî sübûtu vardır. 4/66.

Mebde-i te'ayyünler, Muhammed-ül-meşreb olanlarda, şü'ûn makâmında, olmiyanlarda ise, sıfat makamındadır. 5/116.

Mebde-i te'ayyünler, isimlerin zilleridir. 6/213.

Mebde-i te'ayyün, âşık ile ma'sûk arasında geçiddir ve kavuşma yolu ona münhasırdır. [O yoldan kavuşulur]. 4/66.

Feyzin kaynağında kesiklik olmaz. Eğer feyzde kesiklik var ise, onun sebebi, feyzi

alandadır. Feyzi verende değildir. 6/168. **[Hak Sözün Vesîkaları: 354.]**

Bir bid'at sâhibine yolda rast gelen, yolunu değiştirmelidir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Bid'at sâhibinin cenâzesine giden kimse, dönünceye kadar, Allahü teâlânın gadabına uğrar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Mübtedî [başlangıçta olan]nin ve ortada ve sonda olanların vazîfeleri aynı değildir. Hâlin ve vaktin gereği gibi meşgûl olmalıdır. 5/112.

Mübtedî, kalb erbâbıdır. Ve hâlden hâle değişmek kalbdendir. 6/79.

Mübtedî sûrî tecellînin sâhibidir. Münteheî, ma'nevî tecellînin sâhibidir. Münteheî, sûretten ve ma'nâdan geçmiştir. 6/110.

Dindâr âlimlerin fetvâları ile ef'âl [iş], akvâl [söz] ve ahlâkda amel edesiniz ve sâlihlerin ahlâkını kendinize örnek alıp ve Ehlullah muhabbet ediniz. 4/14.

Müteşâbihâtın esrârını, imâm-ı Rabbânî, ilm ve ma'rifet ile kimseye açıklamadı. Ve tam bir gizlilikle onu örtmeğe çalışırdı. 6/112.

Müceddid-i elfin idrâkinde [ikinci binin müceddidini anlamakda], Evliyâ da, ülemâ gibi âcizlerdir. 5/3.

Mecnûna Leylâ gelip, sohbet eyledikde, benden uzaklaş ki, muhabbetin beni senden meşgûl eyledi, dedi. 4/218.

Muhib [seven] sevgiliyi görmeğe tâlib ve kavuşmağı arzû ettiğiinden, câizdir ki, arzûsunun çokluğundan [heyecânından] matlûbun görüntüsü ile dahî, râhat olur. 4/156.

Muhib [seven] için, sevgiliye kavuşmadıkca, durmak yokdur; [duramaz]. 4/145.

Muhabbet ve buğd-ı fillah olması [Allah rızâsı için buğz olması] demek, kendisi için sevdiğini, diğer insanlar için de sevmek, kendisi için sevmediğini diğer insanlar için de sevmemek, demektir. "Hadîs-i şerîf". 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Muhabbet ve Allah için düşmanlık olmadıkca, hakîkî îmân ortaya çıkmaz. "H". 6/55.

[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]

Muhabbetin da'vâsı, düşmandan teberrî eylemedikce [mahbûbun düşmanından uzaklaşmadıkca] makbûl değildir. 4/73.

Muhabbet-i îşân [büyükleri sevmek], se'âdetin sermâyesidir. 4/21. **[Hak Sözün Vesîkaları: 322.]**

Muhabbet-i îşân [büyüklere sevgi] kuvvetli oldukda, feyz alma yolu açıktır. Her nerede olurlarsa olsunlar, feyzlerinden ve bereketlerinden ümîd olunur. Teveccüh de ilâve olursa, nûr üstüne nûr olur. 5/103.

Muhabbet-i îşân [büyükleri sevmek], hakîkî matlûbun sevgisinin netîcesidir. 4/143.

Muhabbetsiz ve râbitasız, yalnız teveccühün te'sîri azdır. 4/33. **[İslâm Ahlâkı: 557.]**

Muhabbet olmasa, tâlibe, matlûbun yolunu gösterici bulunmaz idi. Feyz almak ve bereketlenmek, muhabbet mikdârınca olur. Ve gizli ma'nâları çeker. Ve seven de, sevgilinin hâlini kazanır [Ona benzer]. Fenâ ve bekâ muhabbetin netîcesidir. 4/21. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 322.]**

Muhabbet dostluğun kısımlarındandır. Hullet, üns [yaklaşma] ve ülfet [dostluk]dir. Muhabbet bağlanma yolu ile, dostluğun diğer kısımlarından ayrılmış ve hayret verici bir şey ve başka bir netîceler sâhibi olmuştur. 5/134.

Ebrârın muhabbeti i'tibârât iledir. Mukarreblerin muhabbeti, i'tibâr edilenlerden yüksektir. 6/105.

Mâsivâ sevgisi, zâhir ve bâtında [bedende ve rûhda] olursa, avâm muhabbetidir. Yalnız zâhirde olursa, meyl-i tabîî denir ki, zararsızdır. 5/106. **[Kiyâmet ve Âhret: 101.]**

Muhabbetdir ki, var olma ve yaratma zincirini harekete geçirip, gizli hazîneyi açığa çıkarmış, gayb sırları açıkca görünür hâle gelmiştir. Muhabbetdir ki, sâdık olan âşığı yakın derecelerine ulaştırıp, arzû etdiklerini kendilerinden kurtarıp, [bâtıl tanrılardan kurtarıp], sevgiliye kavuşdurmuştur. Muhabbet sebebi ile, sâdık mürîd, mürşidin kemâlâtını ve onun hâllerini kazanır. 6/111.

Muhabbet ve adem-i muhabbet [sevmek ve sevmemek] i'tibârâtındandır. Muâmele [iş], sıfat ve i'tibârâtdan dahâ yukarıya terakkî etdikde, sevmek ve sevmemek diye birşey kalmaz. 6/235.

Sevgiliye itâ'at, sevenin hâlinin îcâbıdır. 5/10.

Mahbûbiyyet [sevilmiş olmak] bütün fazîletlerden ve yakınlık makâmılarından dahâ üstündür. Hepsinden ilerdedir. 6/108.

Mahbûbun [sevgilinin] latîfeleri yazmakdan üstün [yazıya sığmaz] ve mahbûbun [sevgilinin] nefsleri de anlatmakdan dahâ ötededir [anlatmanın ötesindedir]. Mahbûb tecellî etmedikce, bîçâre tâlib onu devâmlı arar. Ve onun rûhu besliyen ni'metlerini ve rûhu yükselten hikâyeleri ile ülfet etmekte ve meşgûl olmaktadır. Sevgili görününce derdli olan sâlik, yokluk sahrâsına düşüp, dili tutulur. Dahâ sonra, söyliyeni kim, dinleyen kim olur ve kim idrâk eder ve kimi bulur? 6/107.

Mahbûbları [sevilenleri], muhabbet ipi ile, seçilmişler yoluna yavaş-yavaş götürürler. Ve mürîdler inâbet yolundan kendi ayakları ile kavuşurlar. 6/220.

Muhammed Sa'îd, Muhammed Ma'sûmun büyük kardeşidir. 6/3

Muhammed Sa'îd, onyedinci yaşında, zâhirî ilmlerin aklî ve naklîsini kemâl derecede öğrendi; erişti. 6/3.

Muhammed Ma'sûmun fazîletleri. 4/86.

Muhammed Ma'sûmun fakîrliğini ve zelîlliğini arz etmesi. 4/27.

Muhammed Ma'sûmun mahbûb [sevilmiş olduğu] mechûl iken, bilâhere ma'ûm olduğu [sonradan ortaya çıktığı]. 4/17.

Muhammed Ma'sûm, farz nemâzlardan sonra, yetmiş kerre istigfâr ederdi. 5/80. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 344.]**

Muhammed Ma'sûm, vaktli ve vaksiz zikreri ve düâları ve devâmlı düâları toplayarak, fârisî bir risâle yazmıştır. 5/104.

Muhammed Ma'sûm buyuruyor ki, bu miskin âşık, bir zemân Hak teâlânın inâyet ve lutflarına bakarak, düâ eder [yalvarır] ve öğünür. Ve başka bir zemânda kendi yaptıklarına bakıp, düâ eder [yalvarır] ve fakîrliğini ortaya koyar. Bir vaktde dahî, kendinin o mukaddes cenâba, hiçbir münâsebeti olmadığını düşünüp, üzülür. 4/8.

Muhammed Ma'sûm buyuruyor ki, bu ayrılık ateşi ile yanmış olan ve size gönlünü kapdırmış olan âşığın hâli budur ki; o hazretin şem'î vücûdüne pervâne, onun tîr-i teveccüh-i yegânesine hedefvâr-i nişâne olmayıp ve onun şikâr-ı refât-ı mahbûbesi ve beste-i fitrâk kadd-ı ra'nâ-yı nâzikânesi bulunmayıp ve çeşmân-ı meyîgûn ma'sûkânesinin küştesi ve tebessüm-i dilberânesinin âşık-ı sergeştesi olmayıp ve kendinin cebîn-i nâzanîni onun âsitâne-i ulyâsında kemâl-i şevk ve arzû ile sürülmüş ve dergâhının sâkinlerinin hâk-i pâyini gözlerine sürme yapmıyan ve alnında onun köleliği damgası bulunmıyan ve ol dergâhın gulâmlarının silsilesi kendi kerden-i cân ve teninde hüveydâ olmayan, kimse ile hemnişin ve âşinâ ve tekellüm nümâ olmıyayım ne çâre edelim, beni böyle halk eylemişler, kendi ihtiyârımda değilim. 4/157.

Muhammed Ma'sûmun arabî olarak yazdığı nasîhatıdır. 4/9.

Muhammed Ma'sûmda mafsâl ağrısı var idi. 5/147.

Muhammed Ma'sûmun vefât târihî (1079 h.) Zilhicce 27. idi. Ve hâşiyesi. 5/74.

Muhammed Seyfeddîn, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/243.

Muhammed Eşref, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 4/238.

Muhammed Nakşibend, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/245.

Şeyh Halîlullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 5/140. **[Kiyâmet ve Âhîret: 164.]**

Şeyh Abdül-ehad, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/205.

Muhammed Siddîk, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/70.

Muhammed Ubeydullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/118.

Muhammed Sıbgatullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 4/189.

Kalb, Allahü teâlânın nazar ettiği mahâldir. Kalbi temiz tutmak gerektir. Ve Hak teâlânın nazar ettiği yeri, halkın nazargâhından çok kötü yapmak, güzellikte ve

süslemekte dahâ aşağı yapmak lâyük değildir. O temizlik zikre bağlıdır. 4/48.

Muhyiddîn-i Arabî, hadîs ilminde üstâd [sözü vesîka] ve fikhda ictihâd makâmında idi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Muhyiddîn-i Arabî, raks ve simâ'î çok şiddet ile yasak etmiştir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Muhyiddîn-i Arabînin sözü, imâm-ı Rabbânînin sözünden, birkaç derece uzaktır. 4/180.

Muhyiddîn-i Arabî, âlem, toplanmış a'râzdır [gelip-geçici şeylerdir] demiştir ki, hoşdur [iyidir]. 5/91.

Muhyiddîn-i Arabî iki te'ayyüne, te'ayyün-i ilmî ve diğer üç te'ayyüne te'ayyün-i hâricî demiştir. Ve te'ayyün-i ilmî, sûret-i şân-ül-ilmdir, demiştir. 4/85.

Muhyiddîn-i Arabî, âlem, her ânda ademe gider [yok olur]. Ve onun misli var olur demiştir ki, şühûdîdir. Ve bizim indimizde sâbit değildir. 6/217.

Muhyiddîn-i Arabî, "Hiçbirşey yokdur ki, Onu hamd ve tesbîh etmesin" deki zamirin şey'e â'idiyyetini tahmin ediyor. 4/47.

Muhyiddîn-i Arabî ve tâbi'lerinin, "herşey odur" ta'birleri, herşey onun zuhûrâtıdır, ma'nâsınadır. 6/16. **[Kiyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Muhyiddîn-i Arabînin, cem'î Muhammedî, cem'î ilâhîden genişdir, sözünün te'vîli. 4/173.

Muhlis, niyyeti yenileyen, zorla ihlâs elde eden kimsedir. 5/23.

Muhlas, niyyeti yenilemeyi ve zorla ihlâs elde etmeği geçip, hakîkate kavuşmuştur. 4/172.

Mir'ât-i ademde [yokluk aynasında] mün'akıs olan [aks eden, görülen], kemâlâtın ve sıfatın kendi aslına katılması, sıfatların tecellîlerinin üstünleridir. 5/109.

Murâdlar ve istekler, matlûbun yolunu örten perdelerdir. 5/115.

Murâkabe, kul, Allahü teâlânın devâm üzere kendini bildiğini, ilmi olduğunu, huzûrunda olduğunu bilmekdir. 5/81.

Murâkabe, bâtinî ve zâhirî hisleri, matlûbu bekleme yolunda toplamaktır. 5/113. **[Kiyâmet ve Âhret: 165.]**

Mürebî-i hakîkî [hakîkî yetiştirici] ve mürşid-i alel ıtlak [hakîkî terbiye edici], Hak teâlâdır. 6/222.

Mürebî-i hakîkî [hakîkî yetiştirici], Hak sübhânehu ve teâlâdır. 4/235.

Mürşid olan âbâ ve ecdâdını [baba ve dedelerini] taklîd eden ve amelleri ile amel eden, kâmil olmıyan çocuk için mürîd ahz eylemek [kabûl etmek] câiz değildir. 5/77.

Mürşidin tâlibe teveccühü, lafza-i celâl [Allah] zikr ederken de, nefy-ü isbât zikrinde de [Lâ ilâhe illallah] müsâvîdir. Ve teveccüh edene zikr etmek lâzım değildir. 5/131.

Maraz-ı kalbînin [kalb hastalığının] başı, mâsivâyâ bağlanmaktır. 4/71.

Mürîd [Allahü teâlâ], hayr ve şer irâde edicidir. Ve lâkin, şerlerden râzı değildir. 6/62.

Mürîdler, inâbet yolu ile vâsıl olur. [Mürşide bağlanarak ve çalışarak] hayâtdaki bir mürşidin sohbetine muhtâcdırlar. 5/101.

Mürîd, bu âyet-i kerîmede zikr olunan sıfatla sıfatlanmış olması lâzımdır. [Tebük gazâsına katılmıyan üç sahâbî pişman oldular. Yer yüzü kendilerine daraldı. Mâtem tutdular. Tevbeden başka çâre olmadığını anladılar. Tevbeleri kabûl edildi. Allahü teâlâ geçmiş günâhları afv eder.] Tevbe sûresi. Â. 118.] 6/25.

Alçak dünyânın çöplüklerine bağlanıp [âşık olup] ve süsüne aldanmıyalar ve onun çok câzip [renkli]liği ile renklenmiyeler. Geçici ve yok olucudur. Sâbit değildir. Bir şekere bulanmış zehrdir. Ve altın kaplanmış necâsetdir ki, ebedî ölüme ve sonsuz hüsrâna götürür. 6/135.

Mescid-i Nebevîde edâ olunan nemâz, onbin nemâza mu'âdildir (eşiddir). "H." 4/64.

Mescid-i Harâmda kılınan nemâz, yüzbin salâta mu'âdildir. 4/64.

Her müslimân kendi kudreti kadar verir ve lutf eder. Kudreti olmadığı hâllerde, mâzeret sâhibidir. 4/31.

Müslimânın malının hurmeti, kanının hurmeti gibidir. "H". 6/55. **[Hak Sözü Vesîkaları: 348.]**

"Müslimâna bir zahmetin gelmesi, onun günâhı sebebi ilemdir." "H". 4/119.

Bir mü'mini mesrûr eden kimseyi, Allahü teâlâ mesrûr eder. 4/47.

Dünyâda görülen şeylerin hepsi, zıllere bağlıdır ve hayâlden kurtulmuş değildir. 6/203.

Müşâhede-i kalbî [kalbî müşâhede], ba'zı büyüklerden rivâyet olunmuşdur. Lâkin onlara ol makâmından yükselme vâkî' olmamışdır. Son nefese kadar bu müşâhedeye bağlanmışlardır. 5/68. **[Hak Sözü Vesîkaları: 344.]**

Müsâfeha her görüşmekte sünnetdir. Muayyen vakt ta'yîn etmek bid'atdır. 4/197.

[İslâm Ahlâkı: 562.]

Mudga-i kalbiye [kalbin eti=yürek] âlem-i halkdandır. Ve yeri sînedir [göğüsdür]. 6/225.

Mudga, on parçadan birleşmiş olup [meydâna gelmiş olup], her birinin tasfiyesinden sonra, aslın zuhûruna kâbiliyeti olur. 4/20.

Mutlakı mukayyed nasıl bulur. [Hakîkî varlığı, varlığı başkasına bağlı olan nasıl bulur.] Ve sonsuzu, sonu olan nasıl kavriyabilir. 5/120.

Matlûba kavuşmak, ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla mümkündür. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Matlûb-ı hakîkîden [hakîkî matlûbdan] her ne hâsıl olursa, kavuşanın anlayışının

tehammülü kadardır. Ve onun kâbiliyyet ve anlayışına bağlıdır [anlayışı kadardır]. Matlûb ise, bu bağlardan uzak ve berîdir. [Onda yokdur ve Ondan ayırır]. Ve bu bağlardan çözülmüş ve ârîdir [arındırılmışdır]. Şimdi îcâb eder ki, himmetin fazlalığı bir mertebeye ola ki, idrâk kaydlarından [bağlarından] ve isti'dâd bağlarından dahâ üstün ola. Zîrâ mümkün, mâdem ki, imkân bağları ile bağlanmışdır, hakîkî matlûbdan nasıl hisse alabilsin. Mahlûk olmakdan temâmen uzak olmak mümkün değildir. 4/167.

Matlûba sevgiden dolayı, onu beklemek, matlûbda kendinden geçmekden dahâ üstündür. 6/77.

Matlûbu bu kısa dünyâ hayâtında, ona da'vet olunmuşken, [kucağına çekemiyen, kavuşamıyan], yarın huzûr-ı ilâhîye ne yüzle gider ve ne hîle ile behâne ve özr diler. 4/102.

Matlûbu kendinde aramak lâzımdır. Kendinden hâricde bulunmaz. 6/49.

Matlûb, âfâk ve enfüsün dışındadır. 6/183.

Matlûb görünmeğe başlayınca [müşâhede olununca], bîçâre tâlib, yokluk sahrâsında kaybolup, ondan nâm ve nişân kalmaz. 6/181.

Matlûb, fenâ ve bekânın, tecellîlerin ve zuhûrların, görme ve görülmenin, söz ve ma'nânın, ilm ve cehlin, ism ve sıfatın, zannedilenin ve hayâlde düşünülenin ötesindedir. 4/116.

Karanlık geceleri zikr vazîfeleri ile aydınlatmağı ve seherlerde ağlamağı ve istigfârî ganîmet bileler. 4/40.

Mazlûma yardımın fazîleti hakkında hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Mu'âz ibni Cebel hadîs-i şerîfinde, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" gördüğü rü'yâda hitâb-ı ilâhî... 5/5.

Ma'rifet, zât-ı ilâhînin sırlarını keşf etmektir. Kerâmet, mahlûkların hâllerini keşf etmektir. Birincisi makbûldür. 4/50. **[Kıyâmet ve Âhîret: 161, Hak Sözün Vesîkaları: 328.]**

"Günâhlar küfre götürür" hadîs-i şerîfi. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Me'âsî [günâhlar] yayıldığı vaktde, Hak teâlâdan gelen azâb, bütün ümmete gelir. İnsanlara isâbet eden azâb, sâlihlerle dahî isâbet edip, sonra Hak teâlânın magfiretine ve ridvânına mazhar olurlar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Ma'dûm-ı mutlak [mutlak yokluk], ne vücûd ve ne sâbit olması i'tibâriyle şey değildir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Ma'dûm-ı mümkün için [mümkünün yokluğu için], vücûd-ı aynîden mukaddem [şu

görülen varlığından önce], meşiyetin sübûtu vardır. [Önceden yok idi denilebilir]. 4/230.

[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

Ma'dûm-ı mutlak [mutlak yokluk] ne sübût i'tibâriyle ve ne vücûd i'tibâriyle şey değildir. Ammâ, mümkün olan yokluk için, şu görülen varlığından önce, Allahü teâlânın irâdesiyle (Kün=ol) emrine muhâtab olup ve te'sîri kabûl eder ve vücûdü hâricde mevcûd olur. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Ma'rifet iki nev'dir. Âlimlerin ma'rifeti, bakmağa ve delîl getirmeğe bağlı olup, nefis yine serkeşdir. Sôfîlerin ma'rifetinde, sâlikin nefsi fânî olmuştur. 5/61. **[Hak Sözün Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhret: 99.]**

Ma'rifet, ma'rûfda fenâ olmakdan ibâretdir ki, hakîkî ölümdür. Ve bu ölüm, derd ve muhabbetin netîcesidir. 4/227.

Ma'rifet-i ilâhî [Allahü teâlâyı tanımak], hârikul'âde şeylerden ve mahlûkâta âid gizli şeyleri keşf etmekden dahâ üstündür ki, ma'rifet, Allahü teâlânın zâtının sırlarını keşf etmektir. Pes; ma'rifet ile hârikul'âde şeyler arasındaki fark, Hâlık ile mahlûkun farkı gibidir. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

Ma'rifetullah ki [Allahü teâlâyı bilmek ki], idrâk-i basît [geniş idrâk] ma'nâ olmak üzere, Velîler indinde karar verilmiştir. Ve insânî kemâlleri ona bağlı kılmışlardır. Onun dahî temâm olup ve kemâl bulması, nefsin kemâl ve itmînânına bağlıdır. 4/64.

Ma'rifet-i Hak sübhânehu [Allahü teâlâyı tanımak] fenâ ve bekâya bağlıdır. 6/153. **[Cevâb Veremedi: 362.]**

Ma'rifetin husûlü ve derece-i vilâyetin vüsûlü muhabbete menûtdur [bağlıdır]. 6/153.

Ma'rûf ve münkerin ta'rîf ve taksîmi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Ma'lûmun olmıyan [tanımadığın] kimseye yumuşak davranırsan ve senden kesilmiş olan kimseyi ziyâret edersen, sana zulm eden şahsı afv edip ve seni mahrûm eden kimseye ihsânda bulunursan, Allahü teâlâ derecenı yükseltir, terfî buyurur. "Hadîs-i şerîf." 4/147. **[Herkeselâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

Müflisânım âmede der kûyi tû,
şey'en lillahi ez-cemâl-i rûyi tû.

[Biz müflisleriz. Senin köyüne gelmişiz.

Allah rızâsı için, cemâlinden bize birşeyler ver]. 4/163.

Muktediyât-i bedeniyyeden [bedenî ihtiyâclardan], ve ihtilât-ı halkdan [insanlar ile haşr-neşr olmakdan] kurtulmağa imkân yokdur. 4/160.

Mükâtebe [büyüklerle mektûblaşmak], ma'nevî bağlantıyı kuvvetlendirir. Ve gıyâbında ona teveccüh edilmesine sebep olur. 4/42.

Mekr-i Hüdâvendî celle şânühûdan [Allahü teâlânın aldatmasından] emîn olmayalar. Ve dâimâ sığınalar ve yalvaralar ki, büyük işde karışıklık olmaya. 6/209.

Mekşûfât ve meşhûdât, zılâl-i matlûbdur. [Keşf olunanlar, görülenler, matlûbun zilleridir.] Ayn-i matlûb değildir. [Matlûbun kendisi değildir]. 4/156.

Meleklerin adedi, cin ve insanların toplam adedinden kat-kat fazladır. 4/11.

Melekler, kendi hakikatlerinin üstüne çıkamaz. İnsanların üstünleri, meleklerin hakikatlerinin üstüne çıkarlar. 4/183.

Melâmiye yolu, sôfiyye elbisesini giymiş ve tarîkatın mubâhlarına yapışıp, islâmiyyete yapışmağı avâma âid bilir ki, bu zân ve i'tikâd, ilhâd ve zındıklıktır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Mümkün [yaratılan] vâcibin [yaratanın] aslını, hakikatini nasıl idrâk edebilir. Sonradan olanın, devâmlı var olanı kavraması hayâldir. Ebedî mahrûm kalmak, hüsrâna uğramak ve eleme düşmek elbette olur. 5/52.

Mümkünün [yaratılanın] olgunluğu, kullukda tam olmak ve Allahü teâlânın ilahlığını kabûl etmektir. 4/173.

Mümkün için zât yokdur. Cümle görünenler, i'tibârât-i zâtiyyedir. Ademdir [yoklukdur] ki, birşey değildir. Mümkünün zâtı durumunda olan sıfat ve fi'ller de emânetdir. 5/50.

Mümkünün kendisi ademdir ki, o aynada, kemâl sıfatın aks etmesi ile, vücûdu gösterir olmuşdur. Ve bu aks etme vâsıtası ile, ademiyyet-i zâtiyyesini [zâti yokluğunu] ve noksanlık ve yaratılışındaki şerri unutup, emânet olan kemâlât sebebi ile kendini hayr ve kâmil hayâl eylemişdir. Ve bu fâsid hayâlden ve cehl-i mürekkebden dolayı, benlik ve kendini beğenmenin kaynağı olmuşdur. 5/133.

Mümkinde hayr ve kemâl kısmından ve vücûd ve vücûdün tâbi'lerinden [bağlılarından] her ne mevcûd ise, vücûb mertebesinden istifâde edilmiş, emânet olarak alınmışdır. O mertebenin sıfatının yansması ve parlamasıdır. 4/88.

Mümkün [yaratılan], her ne kadar, Allahü teâlâyâ "celle sultânühü" yaklaşıp, kemâl dereceleri tahsîl eylese, rûh ve beden olarak yine mahlûkdur. Ve sonradan olmadır ki, bütün mâsivâ, Allahü teâlâdan gayri ne varsa hepsinin hâdis olmasında, din sâhiblerinin icmâ'î hâsıl olmuşdur. İnkâr eden kâfirdir. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

Mümkînât [yaratılanlar], âhret hayâtında, sıfatın varlığında mevcûd olan hüsn ve cemâlin mazharıdırlar ki [mümkinan Allahü teâlânın hüsnü cemâlini görüyor], lâkin, bu fânî dünyâda mümkünün yokluğu ciheti terbiye edilip, sıfatın muhtemel yokluğunda görünen güzellik ve iyiliğe mazhar kılmışlardır. Zîrâ, vâcib olan sıfatların mevcûd olan

yönlerinde güzellik ve iyilik var olduğu gibi, yokluk ihtimâlleri yönünde dahî güzellik ve iyilik sâbitdir. Lâkin yoklukda görülen güzellik onunla örtülmüş gibidir. Onun için âhîret ni'metleri makbûl ve râzı olunan şeylerdir. Dünyâ ni'metleri ise, râzı olunmayan şeylerdir. 4/123.

Mümkinâtın cümlesi, ba'zan var, ba'zan yokdur. [Kaydli yoklukdur.] Bunlar mutlak yokluk değildir. 5/50

Mümkinât, vehm mertebesinde yaratılmışdır. Ayrıca hâricde değildir. Allahü teâlânın yaratması ile görünmektedir. 4/5.

Mümkinler, a'razların topluluğudur. Zâtîyyet ve cevherlik onda bulunmaz. 4/5.

Mümkinler, ism ve sıfatları gösterdiği için, sıfatlardan fâidelenemezler. Yokluğun sıfatı olması, sâlikin zâtının yok olmasıdır. Zîrâ onun zâtı, sıfatın ötesinde, başka birşey değildir. 6/167.

Mümkinât, vücûddan uzaktır. [Hakîkî varlık değildir. Mevcûddur. Yaratılmışdır.]. Bir adem [yokluk] olup, kemâlâtın yansıması sebebi ile görünüş peydâ eylemiştir. [Görünüş kazanmıştır.]. 4/217.

Mümkinlerde herbir ism için çok ziller vardır. 4/47.

Mümkinler, vücûd sıfatının kemâlâtının zillerinin yansıması ile [mevcûd olmadığı hâlde] görünmektedirler. Aslın kemâlâtı parlayınca, zillerin kemâlâtı yok olup, asla kavuşup, ârif dahî yokluk sahrâsına teveccüh ile [yönelmek ile] hakîkî fenâ hâsıl olur. 6/213.

Mümkinât ne ayn-ı zât, ne de gayr-i zâtdır. Meselâ, aynadaki Zeydin sûreti, ne Zeydin aynı, ne de gayrı olduğu gibidir. 6/16 **[Cevâb Veremedi: 358, Kıyâmet ve Âhîret: 104.]**

Mümkinât kendilerinde zuhûr ve kendilerini halk eylemek i'tibâriyle kâmilten mardî'i ilâhîdirler. Kabîh ve gayr-i mardî olan onu, kesb eylemektir. 6/62.

Men istevâ yevmâni fehüve magbûnün "hadîsi". [İki günü aynı olan aldanmıştır. Ya'nî, her gün ilerlemeyen aldanmıştır.] 6/64

Men arefe nefsehû fekad arefe rabbehû [Kendini tanıyan, Rabbini tanır] hadîs-i şerîfinden murâd, insandır ki, on latîfeden meydâna gelmiştir. Nefs latîfesi bu latîfelerden biridir. Lâkin, latîfelerin reîsidir. Bu hadîs-i şerîfdeki nefis latîfesinden murâd, mümkündür ki, insanda mevcûddur. [İnsanın dayanak yeridir. İnsan onunla vardır.] 5/137.

Men seetehü seyyietün ve serrethü hasenetün fehüve mü'minün. "Hadîs-i şerîf". [Yapdığı kötülüğe üzülen, iyiliğine sevinen kimse mü'mindir.] 6/164.

Men hâme havlelhumâ yûşekü en yeka'a fihî. [Harâmlar Allahü teâlânın koruluğudur [bağçesidir]. Her kim sürüsünü korunmuş erâzî etrâfında olatırsa, o koruluğa düşmesi yakın olur. Ya'nî, şübheli şeyleri yapan kimse, harâm da işleyebilir.] 6/157.

Men lem yezuk lem yedri [Tatmıyan bilmez.]. 6/245.

Men lezimel istıgfâre ce'alellâhü lehü min külli dâkin mahracen ve min külli hemin ferecen ve razekahü min haysü lâ yahtesib. [İstıgfâre devâm edeni, çok okuyanı Allahü teâlâ derdlerden, sıkıntılardan kurtarır. Onu hiç ummadığı yerden rızklandırır.] "Hadîs-i şerîf." 5/80 **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 344]**

Men iştâka ilâllahi fel-yestemi' kelâmellah.[Kim Allahü teâlâyâ müştak ise [çok istiyorsa], Onun kelâmına kulak versin.] 5/139.

Allahü teâlâ için tevâzu' edeni, Allahü teâlâ yükseltir. 4/17.

Men kâle lâilâhe illallahü hüdimet erbeatü âlâfin minel kebâir. [Bir kimse Lâ ilâhe illallah derse, dörtbin büyük günâhı afv olur.] "Hadîs-i şerîf" 6/7

Münâfık, muhabbet iddiâsında bulunup, düşmanından teberrî etmiyendir [kaçınmıyandır]. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Minber ile Kabr-i şerîfleri arası, Cennet bağçelerindedir. 4/70.

Müntehî o kimsedir ki, sevgilinin başlangıcına yetişmiş olup ve seyr-i ilallâhı kat'edip [geçip], seyr-i fillah ehli ola. Ma'sûkun kemâlâtına nihâyet yokdur. Her bir anda bir kemâl ile tecellîye kavuşmaktadır. 6/138.

Müntehînin yükselmesi, nemâz ibâdetine bağlıdır. 4/194.

Müntehî, ilm sâhibi değildir demekden murâd, ahvâlin tafsîline âid ilmi yokdur. Mutlaka ilmin yokluğu değildir. 4/88.

Müntehî'i mercû'înin ünsleri, mahbûbun tâ'at ve ibâdetindedir. Ve onun mahlûkâtının edâ-yı hukûkundadır. Alelhusûs, mi'râc-ı mü'min olan nemâzda üns-i hâsları vardır. Bir mertebede ki, onun hâricinde güyâ muattal ve bîkârlardır. Husûsan ki, mahbûbiyyet-i zâtiyye ile müşerref olan ve vilâyet-i Muhammediyyeye peyveste olan cemâ'atin ünsleri tâ'atdadır. Ve himmetleri, tekmil-i nemâza masrûfdur. Uluvv-i himmetlerinden nâşî, şühûd ve müşâhedeye kanâat etmezler. Zîrâ yakîn üzere bilirler ki, bu neş'enin mekşûfât ve meşhûdâtı zilâl-i matlûbdur. Ayn-i matlûb değildir. Ve matlûb-ı mutlak, bu mukayyedât ve müşâhedâtdan müberrâdır. 4/156.

Mansab sâhibi, elbette ilm sâhibidir. 4/24.

Yasaklardan men' etmek husûsunda, korku olmadıkça, emr-i ma'rûf ve nehy-i anil münker eylemek, sizlere vâcibdir. Eğer korku mevcûd ise, susmak sizlere halâl olur, "hadîs-i şerîfi". 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Ölüm ve kıyâmeti tezekkür ve tefekkürden hiç geri kalmıyalar. (Câetirrâcîfetü tetbeuher râdifetü.) [Birinci nefhâyı (sûrun üfürülüşünü), ikinci nefhâ ta'kîb eder.] 6/226.

Ölüm, âhıret ahvâlinin [hâllerinin] başlangıcındandır. O makâmda şühûd [görmek]

dahâ kusûrsuz ve eksiksizdir. 6/203.

Mevt [ölüm]den herkes korkar. Fekat, ölüm insana fitneden hayırlıdır. "Hadîs-i şerîf". 4/32.

Mevcûd, nefs-ül-emrde ma'dûm [yok] olmaz. Ve ma'dûm mevcûd olmaz diye i'tikâd [inanmak], hukemânın yoludur ki, âlemin kadîm olmasına müncer olur [bağlı kalır]. Ve inanan kâfirdir. 4/230 **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Hakîkî mevcûdün, mevhûma hiç münâsebeti yoktur. 4/141.

Mevcûda râzı olup, çoğalmasına tâlib olalar. 6/206.

Mûsâ aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü kelâm sıfatıdır. 4/88.

Mûsâ aleyhisselâma cevâben, nemâz sana burhân, oruc Cehennemden siper ve sadaka sıcağdan gölge ve zikr nûrdur, buyurulduğu. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Mûsâ aleyhisselâm, sevenler halkasının başı ve Resûllerin sonuncusu, muhabbet olunmuşların başıdır. 4/74

Mûsâ aleyhisselâmın fe-ehâfû en yaktülûni. [Şuârâ sûresi 14.cü âyet-i kerîmesinde, (beni öldüreceklerinden korkuyorum)] buyurması, teblîg-i risâletden özr ve ibâ değildi. Beyân-ı hâl [hâlini beyân] idi. 5/53.

Mehdî aleyhirrahmenin [meşhûr olan Mehdinin] asâletden nasîbi, Îsâ aleyhisselâm yolu iledir. 4/192.

Meyyit için düâ, Fâtihâ, sadaka ve istigfâr ile imdâd ve i'ânet (yardım) lâzımdır. 4/178.

Meyyit için sadaka vermeğe niyyet ederken, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem"i teşrîk (ortak) etmemelidir. Zîrâ meyyit Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem"e ihdâ (hediye) etmekle bereketlenir. 5/36**[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Meyyit için sevâb niyyeti ile, Allah rızâsı için fakîrlere yiyecek vermek ibâdetdir. Lâkin vakt ta'yîni yoktur. 4/11.

Meyyite zevcesinden gayrisinin üçgünden ziyâde kederlenmesi meşrû' değildir. 4/11.

Mirzâ Emânullah Burhân-pûrînin fazîleti hakkındadır. 6/70.

Mü'mine, âsî olan kimseyi görüp, men' etmemek lâyık değildir. [Bunun için, bid'at sâhiblerinin ve harâm işliyenlerin kitâblarını okumamalıdır.] 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

– N –

Nârdan [ateşden, Cehennemden] kurtuluş, hayr sâhiblerinin seyyidine bağlılık, Cennete girmekte, arkasına takınılanların, peşinde gidilenlerin en fazîletlisine uymağa bağlıdır. 4/10. **[İslâm Ahlâkı: 544.]**

Nâs'ın [insanların] hayırlısı, Allahü teâlâ için [harâmlardan] sakınan, sıla-i rahm eden

[akrabâyı ziyâret eden] ve emr-i ma'rûf ve nehy-i münker eden kimsedir. "Hadîs-i şerîf" 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Nâkıs şeyhden, kâmil gelmez [kusûrludan mükemmel gelmez] ve sâlikin [tesavvuf yolcusunun] kâ'biliyyeti yok olur. 4/145.

Nübüvvet sona ermiş [bitmiş] ve vahy kesilmiş [nihâyet bulmuş] ve din kemâl bulmuş ve ni'met temâm olmuştur. Hangi hüccet ve senet ile böyle bir dîn-i metini, bir kimse değiştirebilir?, [ya'nî kimse ortadan kaldıramaz], Peygamberlerin vahy ve ilâhî sözü ile tesbît edilen ve kat'î olarak berâberce söylemiş oldukları kelimelerini [hepsinde müşterek olan kelimeyi] kendi hayâl ve görüşü ile değiştire ve ortadan kaldıra. [Değiştiremez ve ortadan kaldıramaz.]. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Necâtın [kurtuluşun] sünnete uymakda ve bid'atden sakınmakda olduğunu yakînen bileler. [Bunun için bid'at sâhibleri ile ve harâm işliyenler ile arkadaşlık yapmamalıdır.] 5/89. **[Eshâb-ı kirâm: 275.]**

Necât-i uhrevî [âhîretde kurtulmak] ulemânın fetvâsına bağlıdır. Sâlih, sağlam olan ulemânın hilâfına olan keşfler i'tibârdan sâkıtdır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Necâtı [kurtuluşu], Hak teâlânın sonsuz rahmetinden ümmîd edeler. Ve tâ'ati, onun rahmetinin eseri olarak kabûl edeler. 4/92.

Nisbet-i bâtın [bâtının bağlılığı] ne kadar yüksek olursa, o kadar cehâlete yakîn olup, zâhiri bî halavet eder. [Zâhir tad alamaz.]. Zîrâ bâtından çok uzak olur. 4/138.

Nisbet-i bâtın [bâtının nisbeti] ne kadar derk-i zâhire gelmeyip, ondan [bedenden, zâhirin anlamasından] uzak olursa, o kadar çok parlak [nurlu] olur. 4/138.

Nisbete adem-i ilmden [ilmin yokluğundan] dolayı nisbet-i bâtını [bâtının nisbeti] mutlakâ nefy eylemek mümkün değildir. Zîrâ ekseriyâ vâki'dir ki, bâtın için bu neş'eye [dünyâyâ] münâsib bir nisbet hâsıl olur. Ve zâhirin aslâ ona ittilâ'ı, haberi olmaz [zâhir aslâ onu bilmez] ve nefy eder. 4/61.

Kadınlar ile sohbet [konuşmak], dünyâyâ bağlanmağa meyle sebebidir. Ve Hak sübhânehudan gâfil eder. [Bunun için, kadınların bulunduğu yerlerde çalışmamalıdır.] 4/171.

Nasîhat zâhîren acıdır. Se'âdet mend [bahtiyâr] o kimsedir ki, onu şeker gibi tenâvül edip, ma'nevî tad almaktan hissedâr ola. 4/112.

Nazar ber kadem, hiyn-i mürûrda [yürürken] nazarı kadem üzere rast olmaktadır [ayaklarına bakmaktadır] ki... 4/165.

Ni'metler ve hasenât fadl-ı ilâhîdir. Hayrlı işler, vücûd ni'metine bile mükâfat olamaz. 4/119.

Nefsin makâmı dimâgdadır. 6/67.

İnsanın nefsi ve vesvese veren şeytân, kendisine düşmandırlar. Maksudları, terbiye eden ve ma'bûd olan [tapınılan] ve hakîkî ma'bûd olandan insanı uzaklaştırıp, [ona itâ'at ettirmeyip], onun mâ-sivâsına bağlarlar. [Mahlûklara bağlarlar.] Ve gizli ve açık şirke delîl olurlar. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Nefs-i emmâre ademden kesb etmiştir. [Almıştır.] Üstâdı iblîsdir. Lâkin kötülük yapmakda, isyânda, iblîsi geçmiştir. 5/91.

Nefsin kendisi kötülük ve isyândır. Kendini hayr ve kâmil bilerek, cehâletin merkezi [tedâvî edilmeyen şekli] olmuştur. 6/229.

Nefse muhâlefet etmek [vera' üzere] hareket, cihâd-ı ekberdir. [Büyük cihâddır.] 4/64.

Nefse, hayrlı amelleri ityân [yapmak], kötülüklerden kaçmaktan kolaydır. Emrlere uymakta nefsin rızâsının yokluğu, kendisinin bir kayde bağlı olmak istemediğindedir. Emrleri yapmak, yolu ile değildir. Nefse çok zor gelen, ona muhâlif olan, men edilenlerden kaçmasıdır ki, bunun ecri mudâ'afdır. 5/112.

Nefsin itmînânından evvel meydâna gelen islâmın erkânı, nemâz, zekât ve oruc ve hac ve cihâd ve diğer güzel ameller, amellerin sûretidir. Zîrâ, nefs-i emmâre henüz isyândadır. 4/64.

Nefs-i mutmainne, kat'î nas ile Cennet ile müjdelenmiştir. Lâkin, mutmainne olmanın, muayyen [belli] şahsda meydâna geldiğini bilmek kat'î değildir. 5/116.

Nefs mutmainne olunca, dimâgdan göğüs tahtına istikrâr peydâ eder [yerleşir]. 6/79.

Nefs-i emmârenin tahrîb ve mu'âdâtı [karşılıklı düşmanlığı] cihâd-ı ekberdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Nefsin, itmînândan sonra, terakkiyatında [yükselmesinde], zikr, tevbe ve huzûrun zevâli [unutulması, gitmesi] lâzımdır. 4/145.

Nefs, on latîfeden birisi ve diğerlerinin reîsidir. Bizzât, semâvî ahkâmı inkâr edip, kendini üstün görmek ve kibrli olmak onda vedî'adır [emânetdir]. Ve emmâre-i bissû velfahşâdır. [Kötülüğü emr edendir.] Sofiyye-i aliyyenin sülûk yolları, onun islâhı ve islâmı ve tathîr ve itmînânı içindir. Nefs-i emmâre, rezîl sıfatlarından kurtulup, islâmı kabûl eyledikde, evvelâ levvâme olur, sonra mülheme ve sonra tedricen fenâ-yı etemm ve bekâ-yı ekmel tavassut ederek, mutmainne olup, cehl-i mürekkebden kurtulup, ve ilâhî ma'rifete yakınlığa kavuşur. Bunların cümlesi, sıfât-i nefsidir. 5/137.

En-nefsü kettıflı. [Nefs, çocuk gibidir.] 5/47.

Nefs-i merdûdın [inkâr eden nefsin], tereddüd ettiği zemân, kalbine gelen husûs ile amel et. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Nefse sükûnet [rahâtlık] getiren ve kalbi mutmain kılan şey, iyi ve hayırlıdır. Bunun aksi, müftîler fetvâ verseler de, iyi değildir. "Hadîs-i şerîf." 5/131.

Yakınların nafakası vâcibdir. Onu kazanmak şarttır. Ve halâl olmak lâzımdır. Geri kalan zemânı zikre ve fikre harcamalıdır. 6/88.

Nef-yi isbât [Lâ ilâhe illallah, ya'nî, Allahü teâlâdan başka ilâh yokdur. İbâdet olunacak sâdece o vardır]ın, cüz'î evveli ile [birinci kısım ile] isti'dâtlı bir sâlik [tesavvuf yolcusu], hakîkî matlûbun mâsivâsını nefy edip [yok edip], ikinci cüz'î [kısım] ile hakîkî ma'bûdün varlığını isbât eder ki, sülûkun hülâsasıdır. 4/145.

Nefîs elbise ile imtiyâz [zâhir olmak] ve sevb-i hasîsden [hasîs elbiseden] sakınmak lâzımdır. 5/106.

Nemâzda hudû' [Allah korkusu], nazarı [bakmağı] secde edilen yere bakmağa mahsûs kılmak ve ta'yîn eylemektir. 5/119.

Nemâzdan sonra, hâcetlere kavuşmak için Fâtiha okumak bid'atdır. 4/197 **[İslâm Ahlâkı: 562.]**

Nemâz bu sûrete maksûr değildir. [Ya'nî bu dış görünüşünde değildir]. Gayb âleminde bir hakîkati vardır ki, diğer hakikatlerin üstüdür. Tâ o hakîkate yükselmedikçe [kavuşmadıkça], onun kemâli nasıl anlaşılır. O hakikat, bu sûret ile kâimdir. Nemâz, bir gönül alan sevgilidir ki, güyâ onun dış görünüşü, bu mecâz âleminde, bu erkân-ı mahsûsa ile [nemâzın erkânı ile] meydâna çıkmış ve güzel edâları, bu kıyâm, ku'ûd ve âdâb ve huşû' ile açığa çıkmıştır. O sûret ile alâkası olmıyan, o sûreti yapmıyan kimse, bu erkânın hakikatini nasıl fehm eder. 4/181.

Nemâzın hakîkati, bütün hakikatlerden üstün ve müşâhedelerden ve tecellîlerden yüksektir. 5/87.

Nemâzda erkân ve âdâb ile meşgûl olalar. Zikr için evkât-ı kesîre vardır. 5/119.

Nemâz maksaddır. Diğer ibâdetler nemâzın vesîleleridir [yardımcılarıdır]. 4/224.

Nemâzdan sonra secde câiz değildir. 4/142.

Nemâzları müstehab vaktlerinde ve cemâ'at ile edâ edeler [kılalar]. Belki, ilk tekbîri imâm ile almağı terk etmiyeler. 4/14.

Nemâzları cemâ'at ile edâ eden kimse, sıratı şimşek gibi geçer. "Hadîs-i şerîf." 5/67.

[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 343.]

Nemâzda meşgûl eden, renk, nakş ve resm ve [yazı] ve benzerleri mekrûhdur. 5/106.

[Kıyâmet ve Âhîret: 101.]

Nemâz hakkında, (izâ kâme-l-abdü fis salâti fütihat lehü ebvâbül-cinâni ve küşîfet-il hucübü beynehü ve beyne Rabbihî vestakbelet-il hû-rül în....) ilâ âhîril Hadîs-i şerîf.[Bir kul

nemâza kalkdığıında, Cennet kapıları ona açılır. Rabbi ile arasındaki perdeler kalkar. Hûr-în onu karşılar.] 4/14.

Nemâzın hakîkati, bütün hakîkatlerin üstündedir. 6/224.

Nemâzı, tûl-i kunût ile ve âdâbı ve şartları ile edâ edeler. 5/146.

Nemâzın makbûlü, tûl-i kunût ile olanıdır. "Hadîs-i şerîfi". 5/79.

Nemâzda meydâna gelen keyfiyyetin [hâl'in] gayr üzere bir kaç mertebe üstünlüğü vardır. Ve bu huzûr, asâleti muhbirdir [asâletin haber vericisidir]. 5/58.

Evde kılınan nemâza bir sevâb, câmi'de kılınırsa yirmibeş sevâb, Cum'a mescidinde beşyüz sevâb, mescid-i Aksâda beşbin, mescid-i Se'âdetde ellibin, mescid-i Harâmnda yüzbin sevâb vardır. 5/67. **[Hak Sözüün Vesîkaları: 343.]**

Farz nemâzda lezzet, müntehîden başkasına müyesser değildir [nasîb olmaz]. 4/225.

Farz nemâzda hâsıl olan keyfiyyetin, diğer vaktlerdekilere üstünlüğü vardır. 5/146.

Nemâzda, kul ile Allahü teâlâ arasındaki perdeler kalkar. "Hadîs-i şerîf." 4/230.

[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

Nemâzda perdelerin kalkması, müntehîlere mahsûsdur. 6/127.

Nemâz, mü'minin mi'râcıdır. "Hadîs-i şerîf." 6/203.

Nemîmeye ruhsat vermek [söz taşıyana izn vermek], nemîmeden eşedir [söz taşımaktan kötüdür]. 5/123.

Nemîme istimâ' edeni [nemîmeyi dinleyeni] tasdîk etmemelidir, dinlememelidir. Zîrâ nemmâm [söz taşıyıcı] müslimânlar indinde [yanında] kötü kişidir. İkinci olarak: Söz taşıyanı [nemmâmı] söz taşımaktan men' etmelidir. Zîrâ kötünün men'î vâcibdir. Üçüncü olarak: Tanımadığı şahsa söz taşıyıcılık sebebi ile sû'î zan etmemelidir. Zîrâ müslimânlara sû'î zan harâmıdır. Dördüncü olarak: Nemmâmın [söz taşıyıcının] verdiği haberi teccessüs etmemelidir [araştırmamalıdır]. Zîrâ teccessüs harâmıdır. Beşinci olarak: Nemmâmın haber verdiği, nemmâm gibi, başka kimseye söylememelidir. 5/123.

Nâfilelerin, secde, rükû ve kavmesinde, hadîs-i şerîflerde geçen düâları okurlar ise güzeldir. Fakîr de bu düâları bir risâlede topladım. Eğer ondan ezber ederler ise, münâsibdir. 5/154.

Nûh aleyhisselâm dokuzyüzelli sene da'vet etdi. Kavmi eziyyet etdi. 4/24.

Nûh aleyhisselâmın mebd-i te'ayyünü ilm sıfatıdır. 6/118.

Nûr evvelâ sadra dâhil olur. 6/225.

Nûr sadra dâhil olmanın alâmeti [kalbe nûr gelmesinin işâreti], dâr-ı gurûrdan ictinâb [geçici olan dünyâ arzûlarından kaçınmak], dâr-ı karara [kalıcı olan âhirete] meyldir. "Hadîs-i şerîf." 4/227.

“Nûrüs semâvâti....” âyet-i kerîmesinin tefsîri. 4/113.

Nûr-ı kalb, asfer [sarı], nûr-ı rûh, ahmer [kırmızı], nûr-ı sır, beyâz, nûr-ı hafî, esved [gizli siyâh], nûr-ı ahfâ, ahdar [yemyeşil]dir. 5/52.

Nûrdur ki, sebab-i izhâr ve zuhûrdur. 6/216.

Nûr-ı sırf-ı şühûdü âsâr-ı bekâdandır. 6/63.

“Nevm-ül-ulemâ-i ibâdetün” [Âlimin uykusu ibâdetdir] hadîs-i şerîfi ile medh olunan âlimler, mal ve mevki’ düşünmiyen, dünyâyâ rağbet etmiyen âhîret âlimleridir. 6/232.

Nevmde [uykuda], eklde [yemekde], söylemekde, i’tidâl üzere olmağa riâyet gerekir. 4/14.

Nevmin mevt ile [uykunun ölüm ile] münâsebeti olduğundan, ba’zı devletmendlere [devletlilere] hıyn-i nevmde [uyku anında] bir hâlet rûnümâ olur ki [bir hâl meydâna gelir ki], ölüme benziyen bir hâl ve hâlet-i yekazaya tefevvuk sâhibi olur. 4/109.

Niyet-i sâlihaya makrûn olan [Sâlih niyyete yakın olan] mubâh dahî, müstehabba dâhil olur. 6/132.

– V –

(Vebtegû ileyhil-vesîlete...) [Mâide sûresinde, Ona kavuşmak için vesîle arayınız!] buyurulmuşdur. Bu râh-i gaybül-gaybda, mürşid-i kâmilin yardımı olmadıkça, yol almak ve sülûk eylemek çok zordur. Mecâzî sultânın [dünyâ sultânlarının] huzûruna vesîlesiz kavuşmak mümkün değil iken, hakîkî sultânın dergâhına [kavuşmak için], vesîle zarûrî lâzımdır. 6/17.

Vâridât, beşârât [müjde] ve yüksek işâretler ve ma’rifetlerin, esrârın zuhûru, kâmil olmağı gösterir. Lâkin, kemâl sâhibi olmanın şartı değildirler. 4/122.

Vâkı’ât [rü’yâlar] sahîh olduğu takdîrde, kuvvetin müjdesi ve isti’dâtdır. Husûle delâleti [işâreti] yokdur. 4/24.

Vâkı’âları [rü’yâları] müjdecî bileler. Uyanık iken ne meydâna gelirse, ona i’tibâr edeler. 4/205.

Vâlîde, peder, dede ve hocaya, islâm dînine uygun olan, rücû’ ve tevâzu’ hakîkaten Hak teâlâyadır. 4/79.

Bir vâlînin himâyesinde ibâdet edenlerin amelleri gibi, o vâlîye de Hak teâlâ ihsân eder. 6/64.

Ve ‘mür ehleke bis-salâti vastabir aleyhâ lâ nes’ elüke rizkan nahnü nerzükûke-vel-âkîbetü lit-takvâ. [Ya Muhammed “sallallahü aleyhi vesellem”! Ehl-i beytine ve ümmetine, nemâzı emr et! Geçim darlığına sabr edin! Senin ve onların rızkını vermek için çalışmanı istemiyoruz! Muhakkak sana ve onlara rızkı biz veririz. Sen kalbinle âhîret işine ihtimâm

eyle. Güzel son, müttekîler içindir. (Tâhâ sûresi 132. Âyet-i kerîmesi meâli)] 6/127.

Her vârid ki [hâsıl olan, meydâna gelen ki] zâhir ola [meydâna çıka], şükrünü yapıp, onda temkin [temekkün] husûlinden sonra, ondan yükselmek talebinde olalar. 4/104.

Vitrden sonra secde yapmanın haberlerde ve eserlerde aslı yokdur. Hind memleketinde amel olunur. Ehl-i arabda onunla amel yokdur. Ve hakkında fikh-ı muhtârdan dahî rivâyet yokdur. Şâfiî'ye, tahrîmine kâiller, Hanefîye, onu bilmezler. "Sünen-i hüda". 4/142.

Vücûb mertebesi, esmâ [ismler], sıfat, şu'ûn ve i'tibârâtı [i'tibârları] toplamıdır. Ve fenâ ve bekâ bu mertebededir. Zât mertebesinde, i'tibârlardan bir i'tibârı mülâhazasız, fenâ ve bekâ mütasavver değildir. 6/8.

Vücûd için, Hak sübhânehûnun hakîkatidir demek, Ehl-i sünnet i'tikâdına uygun değildir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Vücûdün, zât-i teâlâyâ bağıllığı, bir şeyin meydâna geldiği yerden çıkmasına nisbeti gibidir. 4/85.

Vücûd, kevn [olma] ve husûl [açığa çıkma] ma'nâsınadır. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Vücûd, şey'in mertebelerden bir mertebede ve âlemlerden bir âlemde, ya'nî hâricde zuhûrudur. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Vücûd ve onun tevâbî'i, sıfât-ı hâssa-i ma'bûddur. Mümkinde vücûd-ı zillî sâbitdir ve müste'ârdır. 6/126.

Vücûd-i mümkün [mümkünlerin vücûdu], Hak teâlânın vücûdunun zıllıdır. Ve mümkünlerin sıfatı, vâcib-i teâlânın kemâlâtının zilleridir. 4/63.

Vücûd-i mâsivâ [mahlûkların vücûdü, varlığı] mecâzî vücûddur. Mecâzî vücûd zihnlerde, hakîkî vücûd olduğu için, Sâlik [tesavvuf yolcusu] onun hakîkî ünvanını nefy eder ki, mecâz, hakîkatin varlığı ile bilinmiye, olmiya ve Hak celle ve âlânın hakîkî vücûdü ile ortak olmaya. 4/152.

Vücûd-i beşerînin nefyine bir sa'at sa'y eylemek [gayret etmek, uğraşmak], ibâdet ehlinin nice yıl ibâdetlerinden dahâ iyidir. 4/58.

Vücûd-i âbid der-meyân olan ibâdet [ibâdet edenin (âbidin) vücûdünü düşünerek yapılan ibâdet], Allahü teâlâyâ lâyük değildir. O makâmda hâlis din isterler ki, ortağa râzı değildir. [Allahü teâlâ, kendine şerîk, ortak yapılmasına râzı olmaz.] 4/31.

Vücûd için üç mertebe vardır: Biri, vehm mertebesidir. Enbiyâ ve melekler ve kümmel-i Evliyâ bu mertebeden hâricdir. İkincisi, nefs-ül-emr mertebesidir ki, sıfat ve ef'al-i ilâhî, Enbiyâ ve melâike ve neş'e-i âhıret bu mertebededir. Üçüncüsü, mertebe-i hâricdir ki, zât ve sıfât-i semâniyye-i vâcib-il-vücûd o makâmda mevcûddur. 4/85.

Vücûd-i zihnî ve hâricî, mertebe-i imkânda taksîmdir. Mertebe-i teâlâda ne hâricin ve

ne ilmin güncâyişi [sığması] yokdur. 4/85.

Vücûd-i vehmî, aynada eşânın sûretinin vehmi gibidir. O sûret, cevher [madde] olmayıp, kendileri ile kâim olmadıkları gibi, araz gibi, mahalsiz [yersiz] değildirler. Ve aynaya hulûl ve sereyânları da yokdur. 6/46.

Vücûd-i vehmî, ilm-i ilâhîde mevcûddur. Hak sübhânehû, âlemi bu mertebede halk buyurmuşdur [yaratmışdır]. Hâricde mevcûd değildir. 4/152.

Vücûd, ademin [yokluğun] zıddı değildir ki, ademin [yokluğun] yok olmasında vücûd lâzım gele. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

Vücûd, her hayr ve kemâle mebde' [başlangıç], adem [yokluk], her şer ve nâkîsa menşe'dir. 6/162.

Vücûd, her hayr ve kemâle mebde'dir [başlangıçdır] demek, her hayr ve kemâl Hak sübhânehûdan fâizdir [ya'nî ondan gelir] ve vücûd, o feyzin vüsûline vâsitadır. 4/85.

Vücûd-i adem ta'bîrinin tarîkatde ma'nâsı, fenâ üzerine terettüb eden [âid olan] bekâdır. 4/165.

Vücûd-i ademin sâhibi, vücûd-i beşeriyyete avdetden emîn değildir. Lâkin, vücûd-i fenânın sâhibi onun hilâfıdır. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Vücûd-i beşeriyyetden kıl kadar dermeyân olunca, nef-yü isbât kelimesiyle kendi ulûhiyyetini isbât eder. Ol cenâba lâyük olmaz. Bu marazdan [hastalıktan], şifâyâb olmağa [şifâ bulmağa] imkân yokdur. Bu gizli [ince] şirkden kurtulan, avlanılamıyan anka kuşu hükmündedir. 6/116.

Vücûd ve îcâdın varlığı hûbdur [sevgidir]. 4/113.

Vahdet ve kesret birbirinin zıddıdır. Vahdete tâlib olana kesreti terk etmek zarûrîdir. Sâlik, her ne kadar kesret [çokluk] tarafı ile ülfet ederse, dûr ve mehcûr-ı vahdetdir [vahdetden uzak olur]. Hem taleb ve muhabbet tarîkiyle [yolu ile] ve hem dîd ve dâniş [görmek ve bilgi] cihetinden vicdânî olmak gerekdir. 6/51.

Vahdet-i vücûd erbâbı [ehli], heme-üst [herşey Odur] deyip, mukayyedâtı ayn-ı mutlak hayâl ederler [sonradan var olanları, mutlakin aynı zan ederler]. 6/73.

Vahdet-i vücûd ehli, halk [yaratılanlar], hakkın bu kisve ile meydâna çıkışı ve hakkın bu âsâr [eserler] ve ahkâm ile tahakkukudur deyip, hiçbir şeyde kötülük ve kötülüğün aslı yokdur. Eğer var ise, nisbî ve izâfîdir derler [var kabûl edilendir, derler]. 6/62.

Vahdet-i vücûda kâil olanlar [vahdet-i vücûd ehli], Hak celle ve âlâyâ mutlak [kayıtsız, şartsız] derler. Ve mahlûkât, o mutlakin bir şarta bağlılarıdır, derler. Eğer mutlakyı, mukayyedat [bağlılar] mertebesine hâs [mahsûs] bilirlerse ve ona diğerk vücûd isbât eylemezlerse [ayrıca bir vücûd var bilmezlerse] ki, ekser mülhidler, bu i'tikâd üzeredir.

Lâzım gelir ki, Hak sübhânehu, vücûdda ve sâir kemâl sıfatda mümkinine muhtâc ola. Meselâ küllî-yi, tabî'î gibi ki, efrâdına münhasır olmakla, vücûdunda efrâda muhtâcdır. Bu i'tikâd hakîkaten Allahü teâlâyı nefy [inkâr]dir ki, açık küfrdür. Ve eğer mertebe-i itlâkı, merâtib-i tekayyüdâtın verâsı olmak üzere isbât ederlerse ve mutlaka vücûd-i müteassıla derlerse, meyânlarında, nisbet-i isneyniyet sâbit olarak, vahdet-i vücûd bâtil olur. Zîrâ El-İsnân mütegâyirân, bu takdir üzere vahdet-i vücûd ile hükm eylemek zuhûrât-i vücûdün tenevvu'î i'tibâriyledir. Meselâ, bir şahs, Zeydin aynada yansıyan sûretini görüp, ben Zeydi aynada gördüm der, şey'in mazharına şey'in aynıdır demek, tegâyür mevcûd iken, âyinedârı olmak alâkasıyla mümkündür. Pes heme üst [herşey Odur] ma'nâsı peydâ olur. Şey'in mezâhiri, min vechin ayn-i şey ve min vechin dahî gayr-i şeydir. Galebât-i sekr ile veche-i gayriyyet mestûr olur. [Sekrin gâlib olması ile diğer cihet örtülür.] 5/108.

Vahdet-i vücûd, imâm-ı Rabbânî indinde, vücûd ve kemâlât-i tâbi'a-i vücûd hâssa-i Rabbi ma'bûddur ma'nâsınadır. 6/73.

Vahy-i kat'î [kat'î vahy] ile sâbit olan dîni, saçma sapan [doğru dürüst olmıyan] ve evhâm ve hayâller ile, ref' eylemek [ortadan kaldırmak] mümkün değildir. 6/51.

Ve zerû zâhîrel-ism-i ve bâtinahü mûcibince, ismin zâhirîsi ve bâtinîsi terk olunmalıdır ki, her birinin şükrü edâ oluna. 6/95.

“Vera' sâhibi imâm arkasında kılınan nemâz kabûl olur. Vera' sâhibine verilen hediye kabûl olur. Vera' sâhibi ile oturmak ibâdet olur. Onunla konuşmak, sadaka olur.” Hadîs-i şerîf. 5/112.

“Vera' ehlinin iki rek'at nemâzı, günâhkârın bin rek'atından efdaldır.” Hadîs-i şerîf. 5/112.

Vüsûlde umde [esâs] zikr, muhabbet-i muktedâ mürşide muhabbet olup, [uyulana muhabbet olup], başa asâ vesâire ile vurmak değildir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

Vüsûl merâtibi münkati' olmaz dedikleri, tecelliyât-i zâtiyye [zâtın tecellîleri] içindir. Yoksa tecelliyât-i sıfatıyye [sıfatların tecellîsi] i'tibâriyle değildir. 4/52.

Vüsûl için olan [kavuşmak için olan] bütün yollar, ahkâm-ı islâmiyyenin tatbîk edilmesi şartına bağlıdır. Her kim ki, bu büyük islâmiyyet dâiresinden hurûc edip [çıkıp] ve bu yolların birinden kavuşmak isterse, yolda kalır. Matlûba kavuşamaz. Ve belki doğru yoldan ayrılmış olur. Bütün tarîkatların [yolların] menşe'î [kökü] islâmiyyetdir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

Vüsûl-i hakîkî [hakîkî kavuşmak] ve hakîkî ihâta-i ma'rûf, tavk-ı beşerden [belli beşerin gücünden] hâricdir. Herkes, bu adem-i idrâk derdine mübtelâdır. 5/86.

Vüsûl, isneyniyyeti muhbir ve bekâ-yı vâsılı muş'irdir. Pes [öyle ise] vusldan güzer edip [geçip], nef-yi sırfa ve hayrete gelmek gerekdir. 5/149.

Vefât eden bir şahsın üzerinde bir şahsın hukûku [hakkı] var ise, meselâ deyn [borç] ve gayri gibi, onun rûhunu yükseklere götürmezler. Ve yükselmekten men' ederler. Tâ ki, o meyyitin tarafından [yakınlarından] biri hakkı edâ ede. Hak edâ olundukda, bu habsden kurtulur. Hadîs-i şerîfdeki hükm, o şahsa mahsûsdur ki, onun rûhuna bu dünyâ hayâtında yükselmek vâki' olmamışdır. Ammâ, Allahü teâlânın celle sultânühü keremi ile, dünyâ hayâtında bu te'allukât mevcûd iken, onun rûhu yükselmiş ise, ölümden sonra dahî, yükselmek vâki' olur. Eğer rûhu dünyâda habs edilmiş ve kafesde ise, vefâtdan sonra yükselmesi, hukûkun edâsına bağlıdır. 4/19.

Vefât-ı ehibbâ [dostların vefâtı] haber-i vahşet eserinin istimâ'ında o kadar gam ve keder zâhir olur ki [meydâna gelir ki] yazmak mümkün değildir. Lâkin Allahü teâlânın takdîri ile ve irâdesi ile olduğundan, sabr ve şekîb ve tehammül ve teslîm ve rızâ ile tehammülden gayri çâre yokdur. Geçmişleri düâ ve Fâtiha ile yâd etmeli ve sevindirmelidir. Ferdâ [yarın] bizler de, o cemâ'ate dâhil olup, ev, bark ve evlâdlardan ayrılıp ve onlara vedâ' edeceğimiz muhakkaktır. Âhîret sermâyesini âmâde kılıp [âhîrete hâzırlanıp] ve kabr ve kıyâmeti gözleyip, âhîret fikri ile olmak lâzımdır. 5/75.

Vakt-i amelde [amel vaktinde] ecr taleb edip ve onunla kalmak, kendini ecrden mahrûm eylemekdir. 4/61.

Vakt çok azîzdir [kıymetlidir]. En azîz ve kıymetli şeyler için kullanmak gerekdir ki, bu da, sâhibine hizmet etmektir. 6/190.

Vakt-i hâbde [uyku vaktinde], on kerre Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah, diyeler. 5/33.

Vakt-i hâbde [uyku vaktinde], Âyet-el-kürsî okumalıdır. 5/33.

Vukûf-i adedî [onbir ta'birden biri], zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah söylemenin] adedine bu yolda, bilindiği üzere, vâkıf olmaktan ibâretidir ki, her bir nefesde tek ola. 6/47.

Vukûf-i kalbî [kalbin Allahü teâlâdan âgâh olması], bilâ zikr kalbe [zikrsiz kalbe], müteveccih, vâkıf ve nâzır olmaktadır ki, kalbe mâsivâ hutûr etmeye. 4/65. **[İslâm Ahlâkı: 558.]**

Vilâyet-i sûrî sebebi ile, verâset-i ma'nevîyeye müdâhale eylemek hatâdır [tehlükedir]. 5/77.

Vilâyet, nübüvvetin zıllıdır. 4/71.

Vilâyet, sâlikin [tesavvuf yolcusunun] mebde-i te'ayyünü olan isme vâsıl olmağa ve o ismde fenâya bağlıdır. 6/229.

Vilâyetde ilm şart değildir. Velîlik vâkı' olup, ilm vermezler ise, hiç noksanı yoktur. 5/73.

Vilâyet ve nübüvvet kemâlâtının [olgunluğunun] on latîfeye ihtisâsı vardır. 6/118.

Vilâyet, fenâ ve bekâdır. Vilâyetin sıfatı, dünyâdan yüz çevirmek ve kaçınmak ve âhirete meyl ve bağlanmaktır. 6/217.

Vilâyetde ilm şart değildir. Velînin, kendi vilâyetinden ve yakınlığından haberdâr olmaması mümkündür. Fe minnâ men alime ve minnâ men cehile. [Ba'zımız bilir, ba'zımız bilmez.] 6/19.

Vilâyetde, mâ-sivâyı unutmaktan ibâret olan fenâ şarttır. 4/180.

Vilâyetde, fenâ şarttır. Sâlikin örtünmesi [istitârı] demek olan adem [yokluk] şart değildir. 4/12.

Vilâyetin kemâli [olgunluğu, üstünlüğü] cezbe ve sülûke bağlıdır. Bunlar vilâyetin iki rüknüdür. Nübüvvet kemâli bunlara bağlı değildir. 5/78.

Vilâyet-i Îsevîye [Îsâ aleyhisselâmın vilâyeti], hafîye te'alluk eder. [Hafî latîfesi ile alâkalıdır.]. 5/134.

Vilâyet-i Mûsevîye [Mûsâ aleyhisselâmın vilâyeti], vilâyet-i sırra hâsıdır. 5/134.

Vilâyet-i Muhammediyye, ahfâyâ te'alluk eder. 6/57.

Vilâyet-i hâssa, nefsin fânî olmasına bağlıdır ki, "MÛTÛ KABLE EN TEMÛTÛ" [Ölmeden önce ölünüz], bu fenâyâ işâretidir. 6/171.

Vilâyet, yalnız kalb ve rûhun fenâsı ile husûl bulmak mümkündür. Lâkin onun fenâsı, diğer latîfelerin fenâsına bağlıdır. 6/4.

Vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i Evliyâdır. Vilâyet-i kebîre [kübrâ], vilâyet-i Enbiyâdır. 4/205.

Vilâyet-i sugrânın nihâyeti [sonu], seyr-i enfüsî ve seyr-i âfâkînin nihâyetine erişmiş olmaktadır. 6/39.

Vilâyet-i sugrâ, cezbe ve sülûkun mecmû'una merbûtdur [temâmına bağlıdır]. 4/12.

Vilâyet-i sugrâ, mebde'î te'ayyün olan ismin zilâline vüsûl [zıllarına kavuşmak] ve orada seyrin husûli, vilâyet-i kübrâ ismin üsûlüne vüsûldür. 6/207.

Vilâyet-i sugrâ ve vilâyet-i kübrâ, Ezzâhir ismine te'alluk ederler. Bu isimden güzâr eyledikde [geçdikde], El-bâtın ismidir ki, vilâyet-i mele'î a'lâdır. 4/47.

Vilâyet-i ulyâ, vilâyet-i mele'î a'lâ olup, vilâyet-i Enbiyâ üzerine dahî tefevvuku [üstünlüğü] vardır. 5/141.

Vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i kübrâ ve vilâyet-i ulyâ, imâm-ı Rabbânîye hâsıl olan mustalahâtdandır. Sâirlerin kelâmında mevcûd değildir [Diğer Velîler böyle sözler söylememişlerdir]. 6/207.

Vilâyet-i selâse [üç vilâyet], vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i kübrâ, vilâyet-i ulyâdır. 4/130.

Vilâyet-i selâsede [üç vilâyetde], terk-i zikr-i kalbî [kalb ile zikri terk] ve murâkabe ile olup, nübüvvet kemâlâtı ki, âlem-i halkın temâmen temizliği [tahâreti] ve i'tidâli [orta hâli] bu kemâle [olgunluğa] bağlıdır. Kur'ân-ı Mecîdi okumak ve nemâz kılmak, bu makâmda, terakkî bahş ve sûdmendir [yükselmek için ihsân ve fâidelidir]. Çün bu yüksek makâmda yükselmek oldukda, ifâde-i kemâlât o mevtinde hâlis fadl ve ihsân ile olur. O makâmda, amelin ve i'tikâdın eseri yokdur. Ve ârif, bu makâmda kendini ahkâm-ı islâmiyye dâiresinden dışarı görür. Lâkin çün [mâdem ki] islâmiyyet asl ve esâsdir. İslâmiyyetden çekinme düşünölmüş değıldir ki, eğer bu asl halâlpezîr [halâl kabûl edilen] olursa, sütûnlara ve binâyaya dahî hâlel te'sîr eder. Çün [çünkü] bu makâmda dahî bâlâyaya giden oldukda, mu'âmele tefaddülden [ihsândan] muhabbete tebeddül [değışiklik] eder. Ve ifâde-i kemâlât, muhabbet sebebi ile olur. Tefaddül [iyilik, fazîlet] ve ihsân başka, aşk ve muhabbet başkadır. 5/97.

Vilâyet-i sugrânın kemâlâtının hâsıl olmasında umde [prensib, esâs] murâkabe ve kalb ile zikrdir. 6/64.

Vilâyet-i kübrâdan sonra terakkî [yükselmek] zikr ile olmayıp, nemâz ve Kur'ân-ı kerîm okumak ile olur. 5/119.

Vilâyet-i ulyâda terakkî [yükselmek] bil-asâle, âlem-i halk latîfelerinden, su, hava ve ateşin nasîbidir. 5/92.

Vilâyet-i ulyâdan sonra, kemâlât-ı nübüvvet [nübüvvet kemâlâtı] vardır ki, bil-asâle Enbiyâyaya mahsûsdur. Ve vâris olmak ile her kime nevâziş [iltifât] ederlerse, ona dahî hâsıl olur. 4/47.

Vilâyet-i Enbiyâ dahî olsa, kemâlât-ı nübüvvet nisbetle, hiç i'tibârı yokdur. 5/97.

Kemâlât-ı nübüvvet ve sonrası olan yükselme amel mukâbili olmayıp, fadl ve ihsâna bağlıdır. Bu makâm mürselîne [Resûllere] mahsûsdur. Bu makâmndan sonra mu'âmele, sırf muhabbete bağlı olur. Burada dahî muhibbiyyet ve mahbûbiyyet dereceleri vardır. 4/137.

Vilâyet-i kübrâ, vilâyet-i Enbiyâdır. Bunu geçdikden sonra, vilâyet-i mele-i a'lâdır. 4/205.

Velî, vilâyet-i mele-i a'lâ ile şereflenince, ismetden hissedâr [harâmlardan el çekmekden hissedâr] ve günâhdan mahfûz olur [korunur]. 6/59.

Velînin bânını [kalbi, rûhu] zâhirinden [bedeninden] ayırır. Bedenin [zâhirin] gafleti, rûhuna yol bulamaz [rûhunun haberi olmaz]. 5/134.

Velîden küçük günâh meydâna gelmesi câizdir. Onun işlenmesi ile vilâyetden azl edilmez [çıkarılmaz]. 5/120.

Vehm ve hayâl, başlıbaşına i'timâda şâyân değildir [i'timâd edilmez]. Fekat, bunlardan tesavvuf yolunda çok istifâde olunur. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559.]**

Vehmin kaydından ve hayâlin sâhasından kurtulmak, bu fânî âlemde zordur. 6/146.

Vehm ve hayâl, kendinden dahâ ilâhî yakınlığı anlamağa kâdir değildir. Ve onu muhal bilmeğe yakındır. 6/74.

Vehm mertebesi, numûd-ü bî bûddan ibâretidir [varlık görünüşünden ibâretidir]. Nokta-cevvâleden meydâna gelen dâire gibi ve sûretin aynada görünmesi gibidir. Aynada aslâ sûret mevcûd değildir. Ve aslın hayâlini göstermekden ziyâde sâbit olan yokdur. 5/108.

Veysel Karânîde, kalb ile yakınlık mevcûd iken, beden ile yakınlık ile şereflemediğinden, beden ile yakın olan cemâ'atin en ednâsının [en aşağı mertebede olanın] mertebesine vâsil olamadı. 4/52.

Veysel Karânî, sahâbeden hiç birinin mertebesine yetişemedi. 6/53.

Veysel Karânî, tâbi'înin hayrlısından iken, Eshâb-ı kirâmın en aşağı mertebede olanının mertebesine yetişemedi, vâsil olamadı. 4/50. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]**

“VE LESEVFE YÜ'TÎKE RABBÜKE FETERDÂ” [Sana, râzı oluncaya kadar [yeter deyinceye kadar] her dilediğini vereceğim. (Duhâ sûresi 5. Âyet-i kerîmesinin meâli)], bu ümmete nisbet ile ercâ'dır. [bu ümmet için dahâ çok umulur.] 6/170.

– H –

Hidâyetin ma'nâsı, cenâb-ı Hakkın sadr-ı beşerden [insan göğsünden] her darlığı uzak edip, sînesine hiç sıkıntı getirmeyip, emrlere yapışmakta ve yasaklardan kaçınmakta, kolaylık temâm hâsil edip ve kulun rızâsını Hak sübhânehu, kendi kazâ ve kaderine tâbi' eylemektir. 4/44.

Hidâyet, matlûba kavuşduran yola, yol gösterendir [klavuzdur]. 6/109.

Hediyye, Allahü teâlânın sevk eylediği [gönderdiği] rızkdır. “Hadîs-i şerîf”. 5/37. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 337.]**

Her hayr ve kemâl, Hak sübhânehûdan fâizdir [gelmekdedir]. Vücûd-i teâlâ o feyzin meydâna gelmesine vâsıttır. 4/85.

Hasenât [iyilikler] Allahü teâlâdandır. Seyyiât [kötülükler] nefsdendir, âyetinde murâd, menşe'î seyyiâtdır [kötülüklerin menşe'idir]. 4/17.

Herşey Allahdandır, âyet-i kerîmesi, her şeyin yaratıcısı [hâlıkı], Allahü teâlâdır demektir. 4/119.

Her beldenin bir başka hâssıyyeti, her zemînin fuyûz-ı muhtelifesi vardır. 4/25.

Her şahsın Cenneti o şahsın mebde-i te'ayyünü olan ism-i ilâhînin zuhûrundan ibâretidir

ki, eşcâr [ağaçlar] ve enhâr [ırmaklar] şeklinde ve güneş ve köşk sûretinde ve vildân ve gilmân kisvetinde [sûretinde] zuhûr buyurur. [Kisve, libâs, örtü demektir.] 4/24.

Her hangi bir makâmdan hakîkî matlûbun kokusu gelirse, o yere gidelim. Her çend, bu defîne, elimize geçmez ise de, bâri talebinden ve yokluk derdinden vazgeçmiş olmayalım ve dikbaşlıların dâiresinden dışarı olalım. 4/102.

Her kim ki, ma'rifetden ona birşey hâsıl değilse, gerekdir ki, onun talebinden vazgeçmiş olmaya ve bu devletden meşâm-ı cânê [koku alınacak] bir mahalden bir râyiha [koku] gelirse, oraya gide. 6/94.

Her ne ki, o cenâb-ı kudse mensûb ola, hayr ve kemâldir [olgunluktur] ve kemâle [olgunluğa] ayna gerekdir ki, onun hayrı onda zuhûr ede. Ve ayna ancak şey'in tekâbülünde olur. Hayr ve kemâlin karşılığı, şer ve noksanlıktır ki, (bizıddihâ tetemeyyezüleşyâ) [Eşyânın ortaya çıkması zıddı iledir] demişlerdir. Ve zâhir budur ki, ayna her ne kadar, kendi aynalığında çok ise, yansıyanın meydâna gelmesi de, onda çok olur. Pes müşâhede-i şerriyyet-i ârif ziyâde oldukda, zuhûr-ı hayriyyet dahî, ziyâde olur. Zîrâ ki, her şer ve noksanlığın menşe'i mümkündür. Zîrâ mümkünin zâtı, ademdir [yokluktur] ve hayr olması [hayriyyetin] zuhûruna [meydâna gelmesine] kendi şerrini müşâhade kâfidir. Men tevâda'a lillahi refeahüllahü. **[Allahü teâlâ için tevâzu' edeni, Allahü teâlâ yükseltir.]** 4/17.

Her ne ki gafleti giderir ise, zikre dâhildir. Dünyâ işleri ve her ne iş ise, sâlih niyyet ile ola. Meselâ, bey' ve şirâ [alışveriş] ve onun emsâli zikr olur. 5/125.

Her ne kadar aynada hayr ve kemâl ziyâde zâhir olursa [çok olursa], aynada noksanlık ve kötülük şühûdu o kadar ziyâdedir [çokdur]. 6/118

Her devlet ki, zuhûr eylemiştir. Enbiyâ için gelmiştir. Se'âdet o ümmet içindir ki, Enbiyâyâ uymuş olmakla o devletten [ni'metden] hissedâr olalar. 5/54.

Her ne kârda [kazançda] olurlarsa, hikmeti [fâideli şeyi] terk etmiyeler. Bir nev' üzere olalar ki, fitne çıkmasına sebep olmıyalar. 6/173.

Her ne hâl ki [her ne varsa] Hak sübhânehûdan zuhûr ede, ona râzı olalar. Bir men'ediş ki [yasaklayış ki] mahbûbun murâdı ola, vasıldan hezâr-bar bihterdir [çok iyidir]. 6/175.

Her nîk [iyi] ve bed [fenâ] ile beşâşet üzere [güler yüzlülük üzere] ülfet edeler. Bâtın [kalb ve rûh] gerek münbasıt [geniş, açık], gerek mütekabbız [kabz hâlinde daralmış] olsun. 5/109.

Her kemâl ve cemâl, o bâri-gâhın yoluyladır. Her makâmdaki bir kemâl meydânda ola, Onun eseri bulunup ve her ne tarafda ki, hüsn ve cemâl var ise, O hüsn ve cemâlin enmûzici [nümûne] müşâhede edip, yakînen bildim ki, mahbûb olmağa şâyân odur. Ve

matlûb olmağa sezâvâr odur [münâsib, yaraşır odur]. 4/17.

Her feyz ve nûr ki, gayb âleminden insana erişir [gelir], evvelâ sadra [göğse, kalbe] nâzil olur ki, mahall-i ilm ve dânişdir [bilgidir]. 6/225.

Her makâmda ki seyr ve sülûk ve terakkî ve uruc vardır. Cümlesi te'ayyünât mertebesidir. Te'ayyünât mertebesinin üstünde, hiç, adım atacak yer yokdur. Her ne kadar urûc vaktinde [yükselmede] lâ-te'ayyün olarak zâhir olur [açığa çıkar]. Lâkin fil-hakîka bî-perde-i te'ayyün değildir. Lâ te'ayyün-i mahza [ancak] kadem nihâde [ayak basmış, gelmiş] olmak, vücûb ile mütehakkık [tahakkuk eden] olmakdır ki, muhâldir [mümkün değildir.] 4/24.

Her-çi maksûd-ı tüst, ma'bûd-i tüst [Maksadın ne ise, tapdığın odur]. 4/142.

Her-çi dîde şüd ve şünîde şüd ve dânişte şüd ân heme gayr-ı üst hakikat-i kelime-i lâ nef-yi ân bâyed-kerd [Görülen, işitilen ve bilinen herşey Ondan başkadır. Lâ kelimesinin hakikatında bunların hepsini nef' et!] (şâh-ı Nakşibend buyurmuşdur.) 5/122.

Bu hestî-yi [varlık] mevhûm ki, hicâb-ı nîstî-yi [yokluk perdesi] hakîkîdir. Mürtefi' [yok] ve nâ peydâ [görünmez] ola ve fenâ-yı hakîkî ve hestî-i [yokluk] tahkîkî, meydâna çıka. Ve bu yokluk tuzağı ile sayd [avlama]-ı hestî [varlık] edeler. 5/72.

Hestî-i mevhûmdan halâs bulup, [Varlık mevhûmünden kurtulup], yokluk tuzağı ile mevsûf olmalı ki, varlık muhakkak cilvenümâ ola. 4/150.

Hestîlik kaydından [var olmak kaydından] bir sâat dahî kurtulmak ganîmetdir. 6/74.

Hestî [varlık] ve nistî [yokluk], ikisi dahî i'tibârâtdandır. Pes, o hazretten mün'azil olurlar. 4/182. **[İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhîret: 376.]**

Heme üst [herşey Odur] veyâ heme ezüst [herşey Ondandır], bekâda söylenen sözlerdir. Fütûhât sâhibinin bu sözleri söyleme kudreti yokdur. 5/52.

Heme üst [herşey Odur] ta'bîrinden murâd, heme nistend mevcûd üst teâlâ [hiç birşey yokdur, O vardır], ya'nî cümle âlem görünüşdür ve Hak teâlâ vardır, demekdir. Fekat, burada mecâz vardır. Hakîkî değildir. Aynadaki Zeydin sûretine Zeyd denilirse, hakikatde, nefs-ül-emrde Zeyd değildir. Zeydin zuhûrudur. İşte, Muhyiddîn-i Arabî ve ona tâbî' olanların, kitâb ve risâlelerinde îzâh etdikleri ve açıkladıkları bu ma'nâ ile herşey Odur dediler. Eğer bu ta'bîrden Hak teâlâ mümkünâtda [yaratdıklarında] münhasırdır ve mutlak var olan, yaratdıklarından gayride vücûdu yokdur anlaşılırsa, bu açık küfrdür. Ve zımında Allahü teâlânın inkârı vardır. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhîret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

Hem tâ'at [ibâdet] edeler ve hem o ibâdetden istigfâr [tevbe] edeler. Ve o ibâdeti Allahü teâlânın şânına lâyıq görmiyeler. [Estagfirullah deyince, bu ma'nâyı düşüneler.] 4/92.

Himmeti bülend edip [yüksek gayretli olup] ve zemânları ma'mûr edeler, değerlendireler. Bugün ba'zı şeylerden gizlenmiş ise de, ümmîddir ki, yarın açılmış olur. 4/12.

Hind beldesi, sûretâ Hinddir. Lâkin ravdâ-i Cennetdir. Anın tahmîr-i tıyneti [toprağı] hâk-i Medînedendir. 6/239.

Hindistânda el'ân [şu anda] müyesser olan hâlât [hâller] ekser zemânda müyesser değildir. Kesret-i füyuz ve vâridât sebebi ile başka yerlerin imrendiği yerdir. Ve sabâhat ve melâhatin imtizâcından [birleşmesinden] dolayı Medîne ve Mekke toprağına hüsn ve letâfetde şebâhet-i tammı vardır. 6/48.

Hind zemîni [Hindistân memleketi] her ne kadar câyı zulumât ve kedûrât [zulmetler zemîni ve kedûretler yeri] ise de, lâkin, menba'î çeşme-i hayât zulümâtdadır. [Hayât çeşmesinin menba'î zulümâtdadır.] 6/142.

Henş, bir canavardır ki, süt ile su karışdırılıp, verildikde, sütü içer, suyu bırakır. 5/118.

Hengâm-ı kurb-ı kıyâmetdir [kıyâmet yaklaştı] ve küfr, bid'at, günâh zulmetleri her tarafı kapladı. Herkes, bu zulmetlerin fırtınalarına yakalanıyor. Böyle bir zemânda, bir sünneti ortaya çıkaracak ve bid'atleri yok edecek bir kahraman arıyoruz. 4/22. **[Fâideli Bilgiler: 208.]**

Hüve (o) kelimesi, güyâ gayb-ı hüviyyete [gizli hakîkate] işâret ve zât-i teâlâya şu'ûn ve i'tibârâtdan hattâ kayd-i itlâkdan dahî itlâkdır. Ve Allah lafza-i celâli kâbiliyyet-i ülâdan ve vahdet-i zâtiyyeden ibâretdir. Ve zât-ı teâlânın tecerrüde ve cem'î evsâf-ı kemâl ile ittisâfa kâbiliyyetidir. 4/76.

Hevâ [arzû, istek] ve nefsin istediği akla gelen kötü şeylerden ve anlaşılması güç gizli şirkden kaçınalar. Şeytânın aldatmasından emîn olmalı ve Allahü teâlânın mekrinden korkup, titreyeler. Ve büyük kimseye olan ma'nevî râbitalarını sağlam edeler. Ve sağlam yol olan sünnet-i nebeviyyeyi terk eylemeyeler. Ve bâkî olan [zevâl bulmaz] Allahü teâlâya devâmlı ilticâ edip, yalvarıp ve sığınıp, ağlayıp, sızlama lüzûmunda olalar. Böylece, kurtuluş ümmîdi üzere olalar. 4/159.

(Huş der dem) kendi nefesine vâkîf olmakdan ibâretdir ki, gaflet ile hurûc eylemeye [çıkış yapmaya]. 4/165.

Hiçbir müslimân üzerine, kendini efdal bilmeye ve cümleyi kendinden efdal ad eyleye [kabûl eyleye]. 5/109.

Hiçbir bî edeb [edepsiz], Allahü teâlâya kavuşamamıştır. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

Hiç kimse, vâcib olan şeyleri terk etmekte ve yasak edilenleri yapmakda, hiçbir vechle

ma'zûr değildir. 4/39.

Hiç kimse, kendi ameli sebebi ile kurtulamaz. Meğer ki, Allahü teâlâ rahmeti ile hıfz eyleye [koruya]. 6/44.

– L –

Lâ ilâhe illallah kelime-i tayyibesinin [mubârek kelimesinin] tekrârının kalbin [rûhun] nûrlanmasında büyük te'sîri vardır. Bu mubârek kelimenin tekrârı ile, onun esrâr denizinden siyrâb ve şâdâb [letâfetli ve suya kanmış] olan kimseye derîce-i matlûb küşâde [açılmış] ve rûy-i maksûd bedîdâr [açık] olmakla, âzâde olur [râhat olur.] 6/76.

Lâ yectemi'û havfâni havf-üd-dünyâ ve havf-ül-âhireti "hadîs-i şerîfi". [İki korku bir arada bulunmaz: Dünyâ korkusu ve âhîret korkusu.] 6/227.

Lâ tahtına cemî' meşhûdâtı ve mütecellîyâtı [bütün görünen ve tecellî edeni] idhâl edeler [dâhil edeler]. 5/72.

Lâ tüşed-dür-rihâlü-illâ-ilâ-selâseti mesâcidi el-mescidil-harâm ve mescidî hâzâ vel-mescid-il-aksâ. Hadîs-i şerîf. [Üç mescidden başka mescidlere ziyâret için gidilmez. Mescid-i Harâm ve benim mescidim [Mescid-i Nebevî] ve Mescid-i Aksâ.] 6/72.

Lâ te'ayyün makâmı yokdur. Lâ te'ayyün-i mahzâ [Hâlis Lâ te'ayyün makâmına ayak basmak] vücûb ile [vâcib-ül-vücûd ile] mütehakkık olmaktadır ki, muhaldir [mümkün değildir]. 4/24.

"Lâ teknetü min rahmetillah" âyet-i kerîmesi, âmme-i hakâyika nisbetle ercâdır. 6/170.

Lâ yû'minü ehâdüküm hattâ yükâlü innehu mecnûnün "hadîs-i şerîfidir." [Bir kimseye deli denilmedikçe, îmânı temâm olmaz.] 6/173.

Lâ yese'unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese'unî kalbü abdil mü'mini [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü'min kulumun kalbine sığarım] hadîs-i kudsîsinden, hulûl ve ittihâd [birleşmek] ma'nâsı fehm olunmaya ki [anlaşılmaya ki], Hak teâlâ ondan münezze ve müberrâdır. Bir emr-i bî-keyfdir ki, erbâbına vâdih ve hüveydâdır [açık, bellidir]. Men lem yezük, lem yedri [tadmıyan bilmez], andan her ne ki bizim tehayyülümüzde vâki' ola [hâtıra gele]. Hak sübhânehû ondan pak ve berterdir [yüksekdir]. 6/123.

– Y –

Ye's ve aczden [ümîdsizlik ve âcizlikden] gayri ol zirve-i ulyâda hâsil [olan birşey] mefkud [dur, yokdur] ve sûz [yanma, ateş] ve güdâzdan [mahv olmakdan] gayri birşey mevcûd değildir. 6/78

(Yâ eyyühellezîne âmenû-t-tekûllahe hakka tükâtihî), [Âli-İmrân 102. âyet-i kerîmesi.] kavli kerîminin mefhûmu, ey sûreten îmân edenler, mâsivâdan münkâtî' [Allahü teâlâdan gayri şeylerden kesilin ki] ve Hak sübhânehûya teveccüh ve tehallî edip ve Ona

müteveccih olduğunuz hâlde, alâik ve avâik ve tekayyüdâtdan [alâka, engeller ve dikkatlerden] Hakkı inkıtâ' ve inhilâ ile [kesilme ile] bir haysiyyet ile münhali' olun ki, zevâtınızdan ve size râci' olan [münâsebeti olan] kemâlâtınızdan eser bâkî kalmıya. 4/52.

Yâd-i daşt, zikr ve huzûrun kalbin sıfât-ı lâzimesi olmasına derler. 6/169.

Yâd-i gird tarîkatde, yâd-i daşt hakîkatdedir. 4/165.

Yâd-i gird, bütün zemânlarda devâm üzere, mukaddes zâta teveccüh etmeğe kendini zorlayarak olur. 6/169.

Yavrum! Dünyâda ve âhiretde bütün se'âdetlere kavuşmak, ancak, dünyâ ve âhiretin en üstün insanına uymak ile olur. Cehennem ateşinden, ancak Ona uyanlar kurtulur. Cennet ni'metlerine kavuşmak, seçilmişlerin, sevilenlerin en üstünü olan, O Peygambere uyanlara mahsûsdur. Allahü teâlânın sevgisine kavuşmak, Ona uyanlar içindir. Ona uymıyanların tevbeleri, istigfârları, zühdleri ve tevekkülleri kıymetsizdir. Onun ismini söylemeden yapılan zikrler, fikrler, zevkler, makbûl olmaz. Düâlar kabûl olmaz. Peygamberler, Onun hayât çeşmesinden bir damla içmekle, o makâmlara yükselmişler. Evliyâ, Onun sonsuz deryâsından bir yudum içmekle kemâl bulmuşlardır. Melekler Ona uymakla şereflenmiş, gökler Onun emrlerini yapmakla vazîfelendirilmiştir. Herşey Onun için yaratılmış, bütün varlıkların reîsi olmuştur. Allahü teâlânın varlığı, Onun ile belli olmuş, herşeyin yaratıcı, Onun rızâsını istemiştir. Akli olan, se'âdete kavuşmak isteyen herkes, bedeni ile, rûhu ile, Ona uymağa çalışmalı, bu ni'mete mâni' olan şeylere inanmamalı, aldanmamalıdır. Bir kimse, binlerle kerâmet gösterse, fâideli, başarılı olsa, fekat Onun yüksekliğini anlamayıp, Ona uymaktan mahrûm kalsa, bunu sevmek, buna uymak, sonsuz zararlara, felâketlere sebep olur. Fâidesi, üstünlüğü görülmiyen, fekat her işinde Ona uyan kimseye tâbi' olmak, insanı bütün se'âdetlere kavuşturur. 4/10

[Müntehabât: 42.]

Yerâhül-mü'minûne bi-gayr-i keyfin ve idrâkin ve darbin min misâl. [Mü'minler, Allahü teâlâyı Cennetde, nasıl olduğu bilinmiyen şekilde görecektir.] 4/100.

Yüftike nefsüke dı' yedeke alâ sadrike fe innehü teskünü lil halâli ve yadribü lil harâmi. [Elini göğsüne koy! Halâl şeyde kalb sâkin olur. Harâm şeyde çarpıntı olur.] 5/110.

[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

Yolda mevcûd, [insanların geçmesine mâni' olan] taş, ağaç ve kemikleri kaldırmak sadakadır. "Hadîs-i şerîf" 4/147. **[Herkes Lâzım olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]**

Yevm-i âhret [âhret günü] bin senedir. 4/11, 3/38. **[Se'âdet-i Ebediyye: 68.]**

"Yûnüs bin Metâ' aleyhisselam üzerine beni tafdîl eylemeyiniz" hadîs-i şerîfinin îzâhı.

İKİNCİ KISM (Ek)

(Kıymetsiz Yazılar) kitâbının bu kısmında da, Muhammed Ma'sûm Fârûkî Serhendînin fârisî üç cild Mektûbâtından seçtiğimiz mektûbların özetleri yazılıdır. Bu mektûblar, **(Müntehabât ez Mektûbât-i Ma'sûmiyye)** kitâbındadır. Bu mektûbların türkçe tercemelerinden çıkardığım özetler, aşağıdadır:

Birinci cild, 29.cu mektûbda diyor ki, (Nakşibendiyye meşâyihî sünnete tâbi', bid'atlardan ictinâb etmişlerdir. Zikr-i cehre bid'at de demişlerdir. Muhyiddîn-i Arabî simâ' ve raksı men' etmişdir. Emr-i ma'rûf yaparlardı. Kitâba ve sünnete ve akla uygun olan şeylere **(Ma'rûf)** denir. Bid'at sâhiblerini sevenlerin ibâdetleri kabûl olmaz. Bid'at sâhiblerini sevmiyenleri Allahü teâlâ afv eder. Muhabbetin alâmeti, sevilenin dostlarını sevmek, düşmânlarını sevmemektir. Bu, insanın elinde olmıyan birşeydir. Üstâdını inciteni seven kimse, köpekden aşağıdır. Hâce-i ahrâr buyurdu ki, bütün hâlleri, kerâmetleri bana verseler, Ehl-i sünnet îmânını vermeseler, harâblık bilirim. Necât yolu, Peygamberlerin yoludur. Akıllı olan bu yoldan ayrılmaz. Şeytânların yollarına uymaz. İslâmiyyete uyan se'âdete kavuşur. Bu mektûbda, cihâd hakkında çok hadîs-i şerîf var).

31.ci mektûbda diyor ki, (Evliyâ ile dünyâ menfe'ati için sohbet eden, bereketlerine kavuşamaz. Sohbet, insanı nefis ve şeytân şerrinden korur. Kurb ve ma'rifete kavuşdurur).

33.cü mektûbda diyor ki, (Sohbetden istifâde için, inanmak ve muhabbet ve teslim olmak lâzımdır.)

50.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolda, tevhîd-i şühûdî lâzımdır. Tevhîd-i vücûdî lâzım değildir. Meârif-i ilâhiyye, hârikadan ve keşflerden efdaldır. Meârif, zât ve sıfât-ı ilâhiyyeyi bilmektir. Hârîka, mahlûkları bilmek olup, açlık ve riyâzet ile hâsıl olur. Şeytândan da hâsıl olur. Sohbet şarttır. Râbitaya bağlı kalmamalıdır. [Müezzinin sesi, ho-parlörün sesi değildir.]).

64.cü mektûbda diyor ki, (Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, (Âhır zemânda (Râfizî) denilen kimseler zuhûr eder. İslâmiyyeti terk ederler. Müşrikdirler. Bunları öldürünüz! Selef-i sâlihîne düşmandırlar.) Hadîs-i kudsîde buyuruldu ki, **(Nefsini düşman bil. Çünkü o, benim düşmanımdır.) (Kalb tasdik ettiği ve dil söylediği hâlde, nefis küfr üzeredir.)** Onunla cihâda **(Cihâd-ı ekber)** denir. Az kimsenin nefsi îmân eder. İmân-ı hakîkî hâsıl olur. Nefs itmi'nâna gelince ibâdetler hakîkî olur.)

67.ci mektûb, oğlu Muhammed Nakşibende yazılmıştır. (Kelâm-ı ilâhî, ezelden ebede kadar bir kelâm-ı basît ile mütekellimdir.)

70.ci mektûbda diyor ki, (Hadîs-i şerîfde, **(Mü'minin kabri, Cennet bağçelerinden bir bağçedir)** buyuruldu. Bu hâl Evliyâyâ mahsûsdur. İmâm-ı Rabbânînin kabri, toprağı

böyledir).

78.ci mektûbda diyor ki, (Mürşide muhabbet, feyz getirir. Râbitasız zikr, feyz vermez. Muhabbet ile olan râbita, zikrsiz vasl eder. Diriler ve ölüler feyz almakda müsâvîdir. Bu yolun riyâzeti, sünnete uymaktır. Bu da mürşid-i kâmile râbita yapmakla ele geçer. Mürşide hizmet, edeb, Ona tâbî' olmak lâzımdır).

80.ci mektûbda diyor ki, (Kabrden de feyz alınır).

91.ci mektûbda diyor ki, (Ma'nevî berâberlik, muhabbet ile olur).

92.ci mektûbda diyor ki, (Kulluk, nefse muhâlefetdir. Bu da, mihnet, meşakkat ile olur. Tâ'at, ibâdet yapmak, Allahın rahmetidir. Kulun kuvveti ile değildir).

102.ci mektûbda diyor ki, (İnsanın yaratılması, ma'rifet hâsıl etmesi içindir. Günâh işliyenin, mâtem tutması lâzımdır).

106.cı mektûbda diyor ki, (Allahü teâlânın celâl ve îlâmından hâsıl olan lezzet, cemâl ve in'âmından hâsıl olan lezzetden çok olmak muhabbet alâmetidir).

119.cu mektûbda diyor ki, (Mümkinâtın aslı ademdir. Kemâlât-i vücûdiyye, kendilerine aks etmişdir. Mümkinlerdeki kemâlât, bu akslerdendir. Ârif kemâle gelince, kemâlâtın aslıdan olduğunu, kendisinin adem olduğunu anlıyarak, fenâyı hakîkî hâsıl olur. Vücûd, mebd-i her hayr ve kemâldir. Adem menşe-i her şer ve nakîsetdir. Râbita, zikrden dahâ fâidelidir).

147.ci mektûbda diyor ki, (İnsanlara güler yüz, tatlı dil gösterenleri ve iyilik yapanları Allahü teâlâ sever. Hadîs-i şerîfde, **(Müslimân, müslimânın kardeşidir. Müslimânı sevindireni, Allahü teâlâ, kıyâmet günü sıkıntıdan kurtarır)** ve **(Din kardeşine iyilik için gitmek, on sene i'tikâf yapmaktan hayrlıdır. Bir gün i'tikâf yapan ile Cehennem ateşi arasında üç hendek vardır. Her hendek, şark ile garb arası kadardır)** ve **(Teennî Allahdandır. Acele şeytândandır)** ve **(Günâhı çok olanı terk etmeyiniz!)** ve **(Dünyâda hüzn lâzımdır)** buyuruldu. Resûlullah, hep hüznlü idi.

150.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolun ilk basamağı, fenâ fillahdır).

177.ci mektûbda diyor ki, (Zikr, islâmiyyetin emrlerindendir. Devâm etmelidir. Ma'rifet, ma'rûfda fânî olmaktır. Fenâ, mâsivâyı unutmaktır).

178.ci mektûbda diyor ki, (İlm öğreniniz. Ahvâl ve mevâcîdi düşünmeyiniz!).

179.cu mektûbda diyor ki, (İstikâmet, kerâmetden dahâ üstündür. İstikâmet, islâmiyyete uymaktır).

182.ci mektûbda diyor ki, (Esbâba yapışmak, tevekküle münâfî değildir. Sebeb-i müteyakkine yapışmak, tevekküldür. Esbâb-ı mevhûme böyle değildir. Birincisini terk câiz değildir. İbâdetde tevekkül olmaz. Emrlere ve nehyelere sarılamamak tevekküldür. Zarûrî

işlerde tevekkül olmaz. Keşfler ve düâların kabûl olması, istidrâc sâhiblerinde de olur. Riyâzet ile hâsıl olurlar. Vilâyet kerâmete ve riyâzete bağlı değildir. Evliyâ hatâdan mahfûz değildir. Keşfler, hayâl değildir, ilhâmdır, kalbde hâsıl olur. Hayâlde olan keşfler makbûl değildir. Hızır aleyhisselâmın rûhu, cesed hâlinde görünmektedir. Herşeyin âlem-i misâlde sûreti vardır. Evliyânın bu sûretleri görünmektedir. Âlem-i misâl, âlem-i şehâdet gibi vardır. Ma'nâlar ve hâller, âlem-i misâldeki şekilleri ile görülmektedir).

228.ci mektûbda diyor ki, (İbâdet yapmalı ve kabrdeki için istigfâr edip, yalvarmalıdır).

230.cu mektûbda diyor ki, (Tevhîd, şühûdîdir, vücûdî değildir. İbni Sînânın sözleri, Hak ehline uygun değildir, çoğu küfrdür. Ma'dûm, mevcûd olmaz. Mevcûd da, ma'dûm olmaz sözü doğru değildir. Âlemin her zerresi hâdisdir. Nemâzda, insan ile Hâlık arasındaki perdeler kalkar. Bunun için nemâza Mi'râc-ı mü'min denilmiştir.)

MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMÎYYE

İkinci cild, 11.ci mektûbda diyor ki, (Hak teâlâ, insanları başıboş bırakmadı. Emrler ve yasaklar verdi. Nefsine uyararak, emrlere uymazsa gazab-ı ilâhiyyeye sebep olur. Azâblara düçâr olur. Akli olan, fânî lezzetlere dalarak, ebedî lezzetleri kaçırmaz. Evvelâ, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiği gibi îmân eder. Sonra farzlara ve harâmlara uyar. Farzların en mühimmi, nemâzdır ki, dînin direğidir ve mü'mini kâfirden ayırır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Her gün beş vakt nemâz kılana Cennet kapıları açılır, Allahü teâlâ ile arasındaki perdeler kalkar)** ve **(Beş vakt nemâza devâm eden, sırât köprüsünden şimşek çakar gibi geçecek ve sâbık denilen Evliyâ ile haşr olacaktır)** buyuruldu. Zekâtı, emr olunan kimselere vermelidir ve Ramezân orucunu seve seve tutmalı ve şartları bulununca Kâ'beye giderek hac yapmalıdır. Hadîs-i şerîfde, **(Hac ve umre fakîrliği ve günâhları yok eder)** buyuruldu. İslâmın binâsının beş direğinden birincisi, kelime-i tevhîdi söylemek, ya'nî, **LÂ İLÂHE İLLALLAH MUHAMMEDÜN RESÛLULLAH** demektir. İmânı düzeltdikten ve emrlere, yasaklara uyduktan sonra, (Tarîka-i sôfiyye)ye bağlanmak lâzımdır. Ma'rîfet-i ilâhiyyeye bununla kavuşulur ve nefsin şerrinden bununla korunulur. Ma'rîfet-i ilâhiyye, **(fenâ fillah)** ile hâsıl olur. Ya'nî, kul, kendini yok bilmelidir).

12.ci mektûbda diyor ki, (Tevbe ediniz. Afv ve magfiret isteyiniz!).

26.cı mektûbda diyor ki, (Aslının adem ve şer olduğunu düşünmelidir. İnsanın kemâli, aslıdan emânetdir. Bunun için, kelime-i tevhîdi çok okumalıdır. Dünyâ yokluk âlemidir. Varlık âhiretdedir. Nefse tapınmağa son vermelidir).

29.cu mektûbda diyor ki, (İstihâre yapıp, kalbde hâsıl olana tâbî' olunuz! Fenâ düşünceler sebebi ile hayrlı işleri terk etmeyiniz. İ'mel vestagfir!).

33.cü mektûbda diyor ki, (Dünyâ istirâhat yeri değildir. Tâ'at ve ibâdet için çalışmalıdır).

Dünyâda sıkıntı çekmek, âhîretde râhat etmeğe sebep olur. Vaktleri fikr ve zikr ile ma'mûr etmelidir. Kalbin huzûru için, çok kelime-i tevhîd söyleyiniz! Bin ile beş bin arası olmalıdır. Her nemâzdan sonra ve yatarken Âyet-el kürsî, istigfâr ve İhlâs ve Kul e'ûzüleri ve her sabâh ve akşam yüz kerre (Sübhânallah ve bi-hamdihi) ve on def'a Lâ havle okuyunuz! Her sabâh, **(Allahümme mâ esbeha bî min ni'metin ev bi-ehadin min halkıke fe minke vahdeke lâ şerîke leke fe-lekel hamdü ve lekeşşükr)** okumalı, akşamları mâ esbeha yerine mâ emsâ demelidir ve her gün, **(Estagfirullah el'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüverrâhmânürrahîm el hayyül kaysûm ellezî lâ yemûtü ve etübü ileyh Rabbigfir î)** okumalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bu istigfârı, hergün yirmibeş kerre okuyanın evine, şehrine hiç zarar gelmez)** ve hâcetlere kavuşmak için, beşyüz kerre **(Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah)** okumalıdır).

36.cı mektûbda diyor ki, (Resûlullahın yaptığı ibâdetleri yapmak için, kimseden izn almak lâzım değildir. Hâcetlere kavuşmak, tehlikelerden kurtulmak için izn almak iyi olur. Peygamberin ve Evliyânın rûhları, her yerde, cesed şeklinde görünür. Kabrleri hiç boş kalmaz. Kabrlerinde diridirler. Fekat bu, dünyâ hayâtı değildir. Hatm düâsına Peygamberi katmak şart değildir. Fekat fâidesi vardır. İmâm-ı Alî, kimseye la'net etmedi. La'net etmek ibâdet değildir. Şeytâna la'net edilmez. Şerrinden korunmak için, istigfâr olunur. Kimsenin îmân ile öldüğüne hükm olunmaz. Hüsn-i zan olunur. Kâ'benin aslı Evliyâyı ziyârete gider. Binâsı gitmez. Hiçbir velî Peygamberin derecesine yükselmez. Hızır aleyhisselâmın Peygamber olması haberi dahâ kuvvetlidir. Peygamberlerin adedi kat'î ma'lûm değildir).

37.ci mektûbda diyor ki, (Akşam yemeği bulunmayan fakîrin dilenmesi halâldir. Leş ve domuz eti yimek de böyledir. Zarûret olunca harâmlar, halâl olur).

38.ci mektûbda diyor ki, (Allah ile kul arasında en büyük perde, kulun nefsidir. Mürşid-i kâmile muhabbet, feyz gelmesine sebebidir).

51.ci mektûbda diyor ki, (Diri kimsenin kabrini hâzırlaması mekrûhdur. Peygamberimiz doyuncaya kadar yimezdi. Yemeğe besmele ile başlamak sünnetdir. Resûlullahın gözleri uyur, kalbi uyumazdı. Nefîs elbise de giyerdi. Resûlullah, Pazartesi günü öğleden sonra vefât etdi. Salıyı çarşambaya bağliyan gece defn olundu).

59.cu mektûbda diyor ki, (Fenâ ve bekâ kelimelerini evvelâ Ebû Sa'îd-i Harrâz söylemişdir. Bir sâat düşünmek, bin sene ibâdetden hayrlıdır. Tarîkatlar, imâm-ı Ca'fer Sâdıkâ bağlidir. İmâma, babalarından hazret-i Alînin nisbeti, analarından hazret-i Ebû Bekrin nisbeti gelmişdir).

61.ci mektûbda diyor ki, (Ulemânın ma'rifeti, nazar ve istidlâl iledir. Evliyânın ma'rifeti, keşf ve şühûd iledir. Fenâ derecesi yüksek olanın îmânı kâmil olur).

63.cü mektûbda diyor ki, (Sünnetler yerine kazâ kılmak lâzımdır. Kazâ nemâzı olmıyan, sünnet yerine kazâ kılsa, sünneti kılmış olur. Sünnet olarak niyyet etmesi lâzım değildir. Sünnet sevâbına kavuşmak için, sünnet olarak da niyyet edilir).

71.ci mektûbda diyor ki, (Karanlık geceleri ağlamak ile ve istigfâr ile aydınlatınız. Dünyâ arzûlarından kurtulmak için, kelime-i tevhîdi çok okuyunuz!).

72.ci mektûbda diyor ki, (Keşflerden, tecellîlerden kurtulup, cehâlet ve hayrete varmalıdır. Bunun için kelime-i tevhîdi çok okumalıdır).

75.ci mektûbda diyor ki, (Vefât edenlere düâ ve Fâtiha okumalıdır).

77.ci mektûbda diyor ki, (Mevtâlara yetmiş bin kelime-i tevhîd okumak fâidelidir).

80.ci mektûbda diyor ki, (Belâlardan kurtulmak için, istigfâr okuyunuz. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Çok istigfâr okumak, insanı sıkıntıdan kurtarır. Nemâzlardan sonra yetmiş kerre okumalıdır.)** İmâm-ı Rabbânî, 174.cü mektûbda diyor ki, (Kelime-i Temcîd, ya'nî Lâ havle okumak, insanı cinden ve sihrden korur.).)

83.cü mektûbda diyor ki, (Dînin sâhibine uymak ve üstâdı sevmek, insanı feyz almağa kavuşturur. Bu ikisinden biri olmazsa, hâller ve kerâmetler bir şeye yaramaz. İstidrâc olurlar. Kazâ ve kader üzerinde konuşmamalıdır. İnsanın her işi Allahın takdîri ve irâdesi ile olmaktadır. Takdîr, halk ve îcâd demektir. Mu'tezile ve Kaderiyye, câhil ve alçak olduklarından kazâ ve kaderi inkâr etdi. İnsan kendi kuvveti ve ihtiyârı ile, işlerini yaratıyor dedi. Bunlar, ateşe tapanlardan dahâ fenâdır. Önce insan birşey yapmak ister. Sonra Allahü teâlâ bunu halk eder. İnsanın irâdesine, istemesine **(kesb)** denir. Cebriyye mezhebinde olanlar, irâde ve ihtiyârı inkâr etdi. İnsanları mecbûr sandı. Bu sözleri küfrdür. Mürciyye bunlardandır. Mel'ûndurlar. İnsanda ihtiyâr olmasaydı, Allahü teâlâ zâlim demezdi. Allahü teâlâ kerîmdir. İnsana yapamıyacağı şeyi emr etmemişdir. Kaderiyye fırkası kazâ ve kaderi inkâr ediyor. Cebriyye fırkası irâde ve ihtiyârı inkâr ediyor. Her ikisi de ehl-i bid'atdır. İrâde başkadır, râzı olmak başkadır. Allahü teâlâ küfrü ve günâhları irâde ediyor, fekat râzı değildir. Ezeldeki takdîr, insanın kendi ihtiyârı ile yapacağını gösteriyor. Ezeldeki takdîr, ihtiyârı göstermeseydi, Hak teâlâ muhtar olmaz, mecbûr olurdu).

88.ci mektûbda diyor ki, (Karanlık geceleri zikr ve fikr ile ve ağılıyarak ve istigfâr ederek nûrlandırınız!).

89.cü mektûbda diyor ki, (Şevk ve taleb, müjdedir. Talebi mürşide bildirmelidir. Sohbet, feyz almağa sebebidir. Sohbet nasîb olmazsa, yalnız muhabbet de feyze kavuşturur. Bid'at sâhibleri ile sohbet etmeyiniz! Hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibleri, Cehennemin köpekleridir)** buyuruldu).

91.ci mektûbda diyor ki, (Nefsin zararı, şeytânın zararından çokdur. Nefs, itminândan sonra hepsinden üstün olur. Tesavvufdan maksad, insanın aslının adem olduğunu anlamasıdır).

106.cı mektûbda diyor ki, (Sohbete kavuşuncaya kadar, (Lâ ilâhe illallah) okuyunuz. Bunun yarısı mâsivâyı nefy eder. Yarısı da ma'bûdu isbât eder ki, tesavvufdan maksad budur. İyi kötü herkes, hayrlı iş yapar. Siddîklar, günâhdan sakınır. Güzel elbise, müntehelelere zarar vermez. Büyükler, zînetli elbise giymişlerdir).

108.ci mektûbda diyor ki, (Var olan yalnız Allahü teâlâdır. Âlem, hakikatde yokdur. Bir görünüşdür. Vücûd hayrlara kaynaktır. Adem şerhlerin menşe'idir. Noktanın dâire şeklinde görünmesi gibidir).

110.cü mektûbda diyor ki, (Şeytân, bid'at sâhiblerine ağlamak ve korku verir ve ibâdet yaptırır. Bunun için, bid'at sâhiblerinin ibâdetleri kabûl olmaz. Günâhlar, üç sâat yazılmaz. Tevbe edilirse hiç yazılmaz. Hadîs-i şerîfde diyor ki, **(Elini göğsüne koy. Kalb, halâl ile sâkin olur. Harâm ile çarpıntı yapar.)** Evliyâ, tatlı dili ve güzel ahlâkı ile ma'lûm olur. Dosta, düşmâna tatlı dil, güler yüz göstermelidir).

113.cü mektûbda diyor ki, (Yürek dediğimiz bu kalb, gönül dediğimiz kalbin yuvasıdır. Gönüle (Hakikat-i câmi'a) da denir ki, âlem-i emrdendir. Zikr ederken, zâtı düşünmeli, hiçbir sıfatını düşünmemelidir. Rûh, göğsün sağ tarafına tealluk eder. Murâkaba, intizâr demektir. Râbita zikrden dahâ fâidelidir. Zikr nasıl yapılır?).

123.cü mektûbda diyor ki, (Dedi-koduyu, ya'nî nemîmeyi dinlemek, nemîme yapmaktan dahâ fenâdır. Doğruluğunu araştırmamalıdır).

124.cü mektûbda diyor ki, (İnsan, ibâdet yapmak için yaratıldı. Az bir ibâdet ile ebedî se'âdet ele geçer. Çok zikr yapmalıdır).

125.ci mektûbda diyor ki, (Sâlih niyyet ile yapılan her iş zikr olur).

137.ci mektûbda diyor ki, (İnsanda on latîfe vardır. Beşi âlem-i halkdan, beşi âlem-i emrden. Nefs, âlem-i halkdandır. Bunların reîsi, nefsidir. Tesavvuf, nefsi islâh içindir. Evvelâ levvâme, sonra mülheme, nihâyet mutme'inne olur).

140.cı mektûbda diyor ki, (Farzların kurbu, nâfilelerin kurbundan dahâ kâmindir. Fekat, bunun şartları vardır. Farzların kurb hâsıl etmeleri için, nâfileleri yapmak şarttır).

MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMÎYYE

Üçüncü cild, 16.cı mektûbda diyor ki, (Kulun Rabbine en yakın olduğu hâli nemâzdadır. Hadîs-i şerîfde diyor ki, **(Kulun Rabbine en yakın olduğu hâl, nemâzdaki hâldir.)** ve **(Nemâzda, kul ile Rabbi arasındaki perdeler kalkar.)** İslâmiyyetin dışındaki bütün yollar, şeytânların yoludur).

17.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolda mürşid olmadan ilerlemek çok zordur. Bu yolun esâsı, sohbet ve muhabbetdir. Sohbeta kavuşuncaya kadar, sünnete uymalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Unutulmuş bir sünneti meydâna çıkarana, yüz şehîd sevâbı vardır.) (Lâ ilâhe illallah)**ı bin ile beşbin arasında çok okuyunuz! Kalbi temizlemekte çok fâidelidir).

19.cu mektûbda diyor ki, (Eshâb-ı kirâmın hepsi, vilâyetin en yüksek derecesinde idiler).

24.cü mektûbda diyor ki, (Şehîdler yıkanmaz. İtminân-ı nefis, îmân-ı hakîkîdir. Zevâlden mahfûzdur).

29.cu mektûbda diyor ki, (Bu büyükleri seven, bunlarla berâber olur. **(Cinni ve insanları, beni tanımları için yarattım)** buyuruldu).

33.cü mektûbda diyor ki, (Rûhları görmek, kemâl değildir. Kemâl, mâsivâyı (mahlûkları) bilmemektir).

34.cü mektûbda diyor ki, (Hükûmet adamlarının zulmleri, amellerimizin cezâsıdır).

36.cı mektûbda diyor ki, (Uzaktan muhabbet de feyz getirir. Zarûret olmadan, insanlarla görüşmek zararlıdır).

37.ci mektûbda diyor ki, (Feyzler, muhabbet mikdârı ile gelir).

42.ci mektûbda diyor ki, (Her yerden gelen feyzler, insanın mürşidinden gelir).

44.cü mektûbda diyor ki, (Evliyâ ölmez. Bir evden, başkasına nakl eder. Allahın rahmetine güvenmeli, kendi ameline değil).

45.ci mektûbda diyor ki, (Mektûblaşmak, uzaktan teveccühe sebep olur).

47.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolumuz, tarîkatların en kısasıdır ve elbette kavuşdurur. Yolumuzun aslı sohbetdir. Muhabbet yolu ile, uzaktan da feyz alınır. Kelime-i tevhîd ile zikri soruyorsunuz. Bunu bildiriyorum).

48.ci mektûbda diyor ki, (Hindistândaki feyz, başka yerlerde yokdur. Geceleri, ağlamakla ve istigfâr ile aydınlatınız).

55.ci mektûbda diyor ki, (Kâfirlerle görüşmek, **(Tefsîr-i kebîr)**de uzun yazılıdır. Kâfirle görüşmek, üç dürlü olur. Birincisi, onun küfrünü beğenir. Bunun için sever. Bu muhabbet yasaktır. Çünkü, onun dîninden râzı olmuşdur. Küfrü beğenen kâfir olur. Böyle muhabbet, îmânı giderir. İkincisi, herkesle iyi geçinmek için, kâfire dost görünmekdedir. Bu muhabbet memnû' değildir. Üçüncüsü, ikisi ortasıdır. Onlara meyl eder, yardım eder. Dîninin bâtil olduğunu bilerek, akrabâlık, iş arkadaşlığı sebebi ile dostluk yapar. Bu muhabbet küfre sebep olmaz ise de, câiz değildir. Çünkü bu muhabbet, zemânla dînini beğenmeğe sebep olur.)

86.cı mektûbda diyor ki, (Her şeyi unutup, hep zikr yapmak, başlangıçta zordur. Bu zikre **(Yâd-ı gird)** derler. Sonra, zikr, kalbin sıfatı olur. Bu hâle **(Yâd-ı daşt)** denir).

87.ci mektûbda diyor ki, (Herşey ezeldaki takdîr ile olmaktadır. Râzı ve teslîm olmak lâzımdır. Müslimân, (Akl-ı fe'âl)e inanmaz).

88.ci mektûbda diyor ki, (Nafaka-ı ıyâl vâcibdir. Bu niyyet ile nafaka kazanmak, zikr olur).

89.cu mektûbda diyor ki, (Mahlûkları unutuncaya kadar zikr yapınız. Kendinizi unutuncaya kadar kelime-i tayyibeyi tekrâr ediniz).

139.cu mektûbda diyor ki, (İnsana (Âlem-i sagîr) denir ki, âlem-i halk ve âlem-i emrden hâsıl olmuştur. Âlem-i sagîrde olan, âlem-i asgârda da vardır. Âlem-i asgâr, insanın kalbidir. Kalb, ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla temizlenir).

141.ci mektûbda diyor ki, (Mümkinde bulunan her hayr ve kemâl vücûb mertebesinden gelmiştir).

142.ci mektûbda diyor ki, (Tâlibân-ı Hak, bu nezâr-ı fâizül envârda füyûz ve envâra kavuşur).

153.cü mektûbda diyor ki, (Bu yolda ilerlemek, sohbet ile olur).

156.cı mektûbda diyor ki, (Mü'minin kemâli, kâmil olmadığını anlamaktır).

203.cü mektûbda diyor ki, (Dünyâdaki müşâhedeler, serâb gibidir. Hepsi zillerdir. Nemâz mü'minin mi'râcıdır).

206.cı mektûbda diyor ki, (Düâ, rızâya münâfi değildir).

217.ci mektûbda diyor ki, (Kabrde, rûh beden ile birleşerek, his hâsıl olur. Hâl, ilmden şerefli ve kemâle erenlerde bulunur. Vilâyet, fenâ ve bekâdır).

218.ci mektûbda diyor ki, (Muhabbet esâsıdır).

219.cu mektûbda diyor ki, (Şeytân her şekle girer. Yalnız, Peygamberimizin şekline giremez).

221.ci mektûbda diyor ki, (İnsan, âhıretde, dünyâda iken sevdiğinin yanında olacaktır).

MUHAMMED MA'SÛM-İ FÂRÛKÎ hazretlerinin üç cild fârisi **(MEKTÛBÂT)** kitâbından seçtiğimiz mektûbların özetleri, yukarıda yazıldı. Bunlardan biri üzerinde geniş bilgi edinmek isteyenlerin özet başındaki mektûb numarasını, **(MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMİYYE)** kitâbında bularak, bu sıra numaralı mektûbu okumalıdır. Bu kitâbı, **(HAKİKAT KİTÂBEVİ)** basdırmıştır.

Velhamdü lillâhi Rabbil'âlemîn.

İnternet vâsıtası ile haberleşme:

Fezâya, ya'nî her yere yayılmış olan elektro-manyetik dalgalarla haberleşme yapılmaktadır. Bilgisayarda okunan kitâblardan hâsıl olan resmlerin ve seslerin havadaki dalgaları, bilgisayarda bulunan modem cihâzı vâsıtası ile miknâtis dalgaları hâline çevirilip, ara merkeze ve oradan yayılan kendine mahsûs uzunlukdaki elektro-manyetik dalgalarla birlikte fezâya gönderiliyor. Seslerden hâsıl olan miknâtis dalgaları, elektro-manyetik dalgalarına yüklenmiş oluyor. İnternet adında bir merkez ve âlet yoktur. Ara merkezlerde bulunan bilgisayar, ya'nî (computer)lerin bir uydu vâsıtası ile, semâyâya gönderdikleri elektro-manyetik dalgaların fezâdaki topluluğuna (**İnternet**) denir. Her merkez, başka merkezlerin fezâya gönderdikleri yüklü dalgalardan dilediğini fezâdan alarak, bilgisayarına veriyor. Yüklenmiş olan elektro-manyetik dalgalar, burada ses dalgalarına çevrilerek, ekranda okunuyor. Küçük bilgisayarlar muhtelif ebâdlarda plâstik bir kutudur. Piyasada satılmaktadır. Kapağın iç yüzünde bir ekran vardır. Burada, ara merkezden gelen yüklü dalgalardan, modem cihâzında elde edilen yazılar ve kitâbdan okunan, ara merkeze gönderilecek yazılar ve bilgisayarın daktilo gibi kısmında yazılanlar okunur ve hâsıl olan sesler dinlenir. Bunların bir sûreti, bilgisayardaki mahâlline yerleştirilmiş olan bir hâfıza [disket] üzerine mikro harflerle yazılır. Bir diskette binlerce kitâb vardır. Disket, 10 cm. kutrunda plâstik levhâ olup, her memleketde satılmaktadır. Bu alınıp, bilgisayardaki yerine konulunca, bilgisayardaki ekranda okunur. İnternete bağlanmak için, telefon ile bir ara merkezden adres alınır. Türkiyede beş ara merkez vardır. Her ara merkezin bir uyduya irtibâtı vardır. Meselâ (**İhlâs Net**) ara merkezinin Hakîkat kitâbevine verdiği adres (www.hakikatkitabevi.com)dır. Herhangi bir bilgisayar, bu adrese bağlanırsa, kitâbevinin bütün kitâblarından dilediğini, bilgisayarın ekranında seçerek okur. İhlâs Net, Türkiye gazetesinin Yeşilköyde, Yenibosnadaki binâsının üst katında bir odadadır.